Mini Alkitab

Ringkesan

Iki minangka pilihan teks Yunani kuna sing wis dipilih kanthi tliti kanggo njupuk piwulang Gusti Yesus lan tulisan-tulisan sing dipituturake, dirujuk, lan ditindakake dening Panjenengane. Tujuan kita yaiku nyedhiyakake panjenengan representasi sing cedhak karo asline basa Yunani sabisa-bisa ing format modern sing gampang diwaca.

Pranyatan Penolakan Tanggung Jawab

Terjemahan iki digawe saka teks asli Yunani Septuaginta lan Bizantium nganggo model basa gedhe. Mulane ngemot akeh artefak saka budaya lan tata basa saka basa asline, nanging bisa uga ngemot kesalahan. Yen ana sing katon aneh, mangga priksa teks Yunani asline. Yen sampeyan nemokake kesalahan, mangga kirim email menyang jesusislord@joshuabible.com.

Lisensi

Sampeyan nduweni idin kanggo ngasilake lan nyebarake terjemahan iki sebagian utawa sakabehe. Sampeyan ora diidini ngowahi utawa ngedol. Yen sampeyan nemokake kesalahan, mangga kirim email menyang jesusislord@joshuabible.com supaya kita bisa mbenerake lan menehi sampeyan edisi sing wis dianyari.

Injil Matius

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28

Injil Markus

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Injil Yohanes

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Layang Yohanes

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5

Purwaning Kitab Purwaning Kitab Suci

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50

Keluaran

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Wilangan

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Ulang Kitab Pangandharing Torèt

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Yosua

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Injil Matius

1

Buku asal-usulé Yesus Kristus, putrane Daud, putrane Abraham. Abraham nglairake Isak, lan Isak nglairake Yakub, lan Yakub nglairake Yuda lan sedulur-sedulure, Yuda nglairake Peres lan Zerah saka Tamar, lan Peres nglairake Hezron, lan Hezron nglairake Aram, lan Aram nglairake Aminadab, lan Aminadab nglairake Nahason, lan Nahason nglairake Salmon, lan Salmon nglairake Boas saka Rahab, lan Boas nglairake Obed saka Rut, lan Obed nglairake Isai, lan Isai nglairake Daud sing raja. Daud raja iku nglairake Suleman saka bojone Uria, lan Suleman nglairake Rehabeam, lan Rehabeam nglairake Abia, lan Abia nglairake Asa, lan Asa nglairake Yosafat, lan Yosafat nglairake Yoram, lan Yoram nglairake Uzia, lan Uzia nglairake Yotam, lan Yotam nglairake Ahas, lan Ahas nglairake Hiskia, lan Hiskia nglairake Manase, lan Manase nglairake Amon, lan Amon nglairake Yosia, lan Yosia nglairake Yekhonya lan sedulur-sedulure nalika pembuangan menyang Babil. Sawisé pembuangan menyang Babil, Yekhonya nglairakké Sealtiel, lan

Sealtiel nglairakké Zerubabel, lan Zerubabel nglairakké Abihu, lan Abihu nglairakké Elyakim, lan Elyakim nglairakké Azor, lan Azor nglairakké Zadok, lan Zadok nglairakké Akim, lan Akim nglairakké Eliud, lan Eliud nglairakké Eleazar, lan Eleazar nglairakké Matan, lan Matan nglairakké Yakub, lan Yakub nglairakké Yusuf sing bojone Maryam, saka dheweke lair Yesus sing diarani Kristus. Kabèh mulane generasi saka Abraham nganti Dawud iku generasi patbelas, lan saka Dawud nganti pembuangan ing Babilon iku generasi patbelas, lan saka pembuangan ing Babilon nganti Kristus iku generasi patbelas. Lairane Yesus Kristus iku mangkene. Amarga ibuné dhèwèké Maryam wis ditunangaké karo Yusuf, sadurungé wong loro mau padha kumpul, dhèwèké ditemokake ngandhut saka Roh Suci. Yusuf, bojone dheweke, wong sing adil lan ora pengin nggawe dheweke dadi conto, kepengin ngeculake dheweke kanthi diam-diam. Nanging sawise dheweke mikir bab-bab iki, lah utusan saka Gusti katon marang dheweke ing impene ngomong: Yusuf anak Dawud, aja wedi njupuk Maryam bojomu; amarga sing wis lair ing dheweke iku saka Roh Suci. Dheweke bakal nglairake anak lanang, lan sampeyan bakal ngarani jenenge Yesus; awit dheweke dhewe bakal nylametake wong-wonge saka dosa-dosane wong-wong mau. Iki kabèh wis kedaden supaya bisa katindakake sing wis diomongake déning Gusti Pangéran lumantar nabi sing ngomong: Delengen, prawan bakal ngandhut lan bakal nglairake anak lanang, lan wong-wong bakal ngarani jenengé Imanuel, sing iku diterjemahake Allah karo kita. Yusuf wis ditangi saka turu lan nindakake kaya sing didhawuhake marang dheweke dening utusan Gusti lan nampa bojone, lan ora

ngerti dheweke nganti dheweke nglairake anak lanange sing mbarep, lan ngarani jenenge Yesus.

2

Nalika Yésus wis lair ing Betlehem ing Yudéa ing jaman Raja Hérodes, lha wong-wong pinter saka wétan padha teka menyang Yérusalem takon: Ing endi raja wong Yahudi sing wis lair kuwi? Amarga awake ndeleng lintange dheweke ing wetan lan awake teka nyembah dheweke. Sawisé krungu, Sang Prabu Herodes banjur kuwatir, lan kabèh Yerusalem uga kuwatir karo dhèwèké, lan sawisé nglumpukaké kabèh imam agung lan juru tulis saka wong-wong, dhèwèké takon marang wong-wong mau ing ngendi Sang Kristus lair. Wong-wong mau padha kandha marang dheweke, Ing Betlehem ing Yudea, amarga mangkono wis kaserat dening nabi: Lan kowe Betlehem, tanah Yuda, ora babar pisan paling cilik ing antarane para pemimpin Yuda, amarga saka kowe bakal metu pemimpin, sing bakal nggembalani umatku Israel. Banjur Hèrodes kanthi diam-diam nimbali para majus, dhèwèké netepake saka wong-wong mau wektu saka lintang sing katon, lan wis ngutus wong-wong mau menyang Betlehem ngandika: sawise lunga golèka kanthi tliti bab bocah cilik iku, nanging yèn kowé padha nemokake, laporana marang aku, supaya aku uga teka nyembah marang dhèwèké. Wong-wong mau sawise krungu saka raja padha lunga; lan lah, lintang sing padha deleng ing wetan mimpin wong-wong mau, nganti tekan mandheg ing dhuwur ngendi

bocah cilik ana; sawise ndeleng lintang padha bungah banget banget, lan sawise teka menyang omah padha ndeleng bocah cilik karo Maria ibune, lan sawise sujud padha nyembah marang dheweke, lan sawise mbukak bandha-bandhane padha mènèhi marang dheweke peparingane, emas lan menyan lan mur; lan sawise diwènèhi pènget ing impèn supaya ora bali menyang Hèrodès, liwat dalan liyane padha mulih menyang negarane. Sawisé wong-wong mau wis lunga, lho ana utusan Gusti katon ing impené Yusuf ngomong: tangia jupuken bocah cilik lan ibune banjur mlayu menyang Mesir, lan manggenana ing kono nganti aku kandha marang kowé; amarga Hérodes arep nggolèki bocah cilik kanggo numpes dhèwèké. Lan dhèwèké wis tangi njupuk bocah cilik lan ibune ing wayah wengi lan lunga menyang Mesir, lan ana ing kono nganti patine Hèrodès, supaya bisa kaleksanan sing wis diomongaké déning Gusti Allah liwat nabi sing ngomong: Saka Mesir aku wis nimbali anakku lanang. Banjur Herodes weruh yen dheweke diapusi dening para magi, nesu banget, lan sawise ngirim wong, dheweke mateni kabeh bocah-bocah sing ana ing Betlehem lan ing kabeh watesane saka umur rong taun lan ngisor, miturut wektu sing wis ditetepake kanthi tliti marang para magi. Banjur diisèkaké sing wis diomongaké déning nabi Yeremia sing ngandika: swara ing Rama wis dikrungukaké, tangisan lan nangis lan ratapan gedhé; Rahel nangis anak-anaké dhèwèké, lan ora gelem diparingi panglipur, amarga ora ana. Lan wis matiné Hèrodes, lho, utusan Gusti katon marang Yusuf ing impèn ana ing Mesir ngandika: tangia jupuka bocah kuwi lan ibune lan lumakua menyang tanah Israèl, awit wis mati wong-

wong sing nggolèki nyawa bocah kuwi. Lan sawisé tangi, dhèwèké njupuk bocah cilik lan ibuné, lan teka menyang tanah Israel. Sawisé krungu yèn Arkhelaus dadi raja ing Yudea nggantèni Hèrodès bapakné, dhèwèké wedi arep lunga menyang kono; nanging sawisé diwehi peling ing impèn, dhèwèké mundur menyang wilayah Galilea, lan sawisé teka dhèwèké manggon ing kutha sing diarani Nasaret, supaya kacekapan sing wis diomongaké liwat para nabi yèn dhèwèké bakal diarani wong Nasaret.

3

Ing dina-dina kuwi, Yohanes sing Mbaptis teka martakake ing ara-ara Yudea lan ngomong: Padha mratobat; amarga Kratoning Swarga wis cedhak. Wong iki jalaran iku sing wis diomongake dening Yesaya nabi sing ngomong: swara wong sing bengok-bengok ing ara-ara samun, siapna dalane Gusti, gawe lempeng dalan-dalane. Dhéwéké dhéwé, Yohanes, duwé sandhangané saka wulu unta lan sabuk kulit ing bangkékanané, lan panganané yaiku walang lan madu alas. Banjur padha metu menyang dheweke Yerusalem lan kabeh Yudea lan kabeh wilayah saubengé kali Yordhan, lan padha dibaptis ing kali Yordhan dening dheweke karo ngakoni dosa-dosané wong-wong mau. Weruh akeh wong Farisi lan wong Saduki teka menyang baptisane, dheweke ngomong marang wong-wong mau: Anak-anake ula, sapa sing wis nuduhake kowe mlayu saka nesu sing arep teka? Mulane gaweya wowohan kang pantes saka tobat,

lan aja nganti mikir ngomong ing awakmu dhewe, Kita duwe bapak yaiku Abraham. Aku ngomong marang kowe, amarga Gusti Allah bisa ngunggahake anak-anak kanggo Abraham saka watu-watu iki. Lan wis kapak dilebokake menyang oyod wit-witan; mula saben wit sing ora nggawe woh apik ditegor lan dibuwang menyang geni. Aku pancen mbaptis kowe ing banyu kanggo mratobat; nanging sing teka sawise aku luwih kuwat tinimbang aku, sing aku ora cukup kanggo nggawa sandhale; dheweke dhewe bakal mbaptis kowe ing Roh Suci lan geni. Sing alu-alune ana ing tangane lan bakal ngresiki kanthi tuntas papan pangirike, lan bakal nglumpukake gandhume menyang lumbung, nanging merange bakal diobong nganggo geni sing ora bisa dipateni. Nalika iku Yesus teka saka Galilea menyang Kali Yordan marang Yohanes kanggo dibaptis dening dheweke. Nanging Yohanes nyegah dheweke karo ngomong, Aku iki butuh dibaptis dening kowe, kok kowe malah teka marang aku? Nanggapi, nanging Yesus ngandika marang dheweke, Lilakna saiki, amarga mangkono pancen pantes kanggo kita nglengkapi kabeh kabeneran. Banjur dheweke nglilani dheweke; lan sawise dibaptis, Yesus munggah sanalika saka banyu; lan lah dibukak marang dheweke langit-langit, lan dheweke weruh Roh saka Gusti Allah mudhun kaya manuk dara lan teka marang dheweke; lan lah swara saka langit-langit ngandika: iki iku Putra kawula ingkang kinasih, ing sapa Ingsun seneng.

4

Nalika iku Gusti Yesus dituntun menyang ara-ara samun dening Sang Roh supaya dicobi dening Iblis, lan sawise pasa patang puluh dina lan patang puluh bengi, banjur dheweke luwe. Lan sing nyoba nyedhaki dheweke ngomong: Yen kowe putrane Gusti Allah, kandhakna supaya watu-watu iki dadi roti. Nanging dheweke mangsuli ngandika, Wis kaserat, ora mung saka roti thok wong bakal urip, nanging saka saben tembung sing metu saka cangkeme Gusti Allah. Banjur setan nggawa dheweke menyang kutha suci, lan ndadekake dheweke ing pucuk candhi lan ngomong marang dheweke: yen kowe putrane Gusti Allah, uncalake awakmu mudhun; amarga wis kaserat yen para utusan-e dheweke bakal dhawuh babagan kowe, lan ing tangan bakal ngangkat kowe, supaya aja nganti sikilmu kesandhung ing watu. Yesus ngomong marang dheweke: maneh wis kasurat, kowe ora bakal nyoba Gusti Allah-mu. Manèh sétan nggawa dhèwèké menyang gunung sing dhuwur banget, lan nuduhaké marang dhèwèké kabèh karajan ing donya lan kamulyané, lan ngomong marang dhèwèké: kabèh iki bakal tak wènèhi kowé, yèn kowé sujud nyembah aku. Banjur Gusti Yesus ngomong marang dheweke: Lunga ing mburi aku, Iblis; amarga wis kaserat, Gusti Allahmu bakal kowe sembah lan mung marang dheweke wae kowe bakal ngabdi. Banjur sétan kuwi ngeculake dhèwèké, lan lho, para utusan padha nyedhaki lan padha ngladèni dhèwèké. Sawisé krungu yèn Yohanes wis diserahké, Yésus mundur menyang Galilea, lan sawisé ninggalké Nasarèt tekané manggon ing Kapernaum sing ana ing pinggir segara ing watesé Zebulon lan Naftali, supaya kagenapé sing wis diomongké lumantar Yésaya nabi sing ngomong: tanah Zebulon

lan tanah Naftali, dalan segara, sabrangé kali Yordhan, Galilea wong-wong bangsa, wong-wong sing lungguh ing pepeteng weruh cahya gedhé, lan wong-wong sing lungguh ing tanah lan ing bayangané pati cahya wis terbit kanggo wong-wong mau. Saka wektu kuwi Yesus wiwit martakake lan ngomong: Mratobata; amarga Kratoning swarga wis cedhak. Nalika mlaku-mlaku ing pinggir segara Galilea, dhèwèké weruh wong loro kakang-adhine, yaiku Simon sing diarani Petrus lan Andreas adhine, lagi mbuwang jala menyang segara; awit wong-wong mau nelayan; lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Teka ngetutake aku lan aku bakal nggawe kowé dadi nelayan manungsa. Wong-wong mau banjur langsung ninggalake jala-jala lan padha ngetutake dheweke. Lan sawise maju saka kono, dheweke weruh wong liya loro sadulur, Yakub anake Zebedeus lan Yohanes sadulure, ing prau karo Zebedeus bapake wong-wong mau lagi ndandani jalane wong-wong mau, lan dheweke nimbali wong-wong mau. Wong-wong mau langsung ninggalake prau lan bapake dheweke, banjur padha ngetutake dheweke. Lan Yesus mlaku-mlaku ing sakabèhé Galilea, mulang ing pasamuwan-pasamuwané wong-wong mau lan martakake kabar becik karatoné lan nglayani kabèh penyakit lan kabèh lesu ing wong-wong. Lan kabar babagan dheweke lunga menyang kabeh Siria, lan wong-wong padha nggawa marang dheweke kabeh wong sing lara-lara duwe macem-macem penyakit lan sangsara sing ditahan, lan wong-wong sing kesurupan setan lan wong-wong sing kena penyakit bulan lan wong-wong sing lumpuh, lan dheweke marasake wong-wong mau; lan wong akeh padha ngetutake dheweke saka Galilea lan

Dekapolis lan Yerusalem lan Yudea lan saka sebrang kali Yordan.

5

Weruh wong akeh, banjur dheweke munggah menyang gunung, lan sawise dheweke lungguh, murid-muride padha nyedhaki dheweke, lan mbukak cangkeme, dheweke mulang wong-wong mau ngandika: rahayu wong-wong sing mlarat ing roh, amarga kagungane wong-wong mau yaiku kratoning swarga. Rahayu wong-wong sing lagi nandhang susah, amarga dhèwèké bakal diparingi panglipur. Rahayu wong-wong sing lembut, amarga dheweke bakal marisi bumi. Rahayu wong-wong sing luwe lan ngelak marang kabenaran, amarga dheweke bakal wareg. Rahayu wong-wong sing welas asih, amarga dheweke bakal diwelasaké. Wong-wong sing resik ing atine iku rahayu, amarga dheweke bakal ndeleng Gusti Allah. Rahayu wong-wong sing nggawe tentrem, amarga dheweke bakal diarani anak-anake Gusti Allah. Rahayu wong-wong sing wis dianiaya jalaran kabeneran, amarga kratoné swarga iku duwèké dhèwèké. Rahayu kowe nalika wong-wong nyela kowe lan nganiaya lan ngomong kabeh tembung ala marang kowe kanthi goroh amarga aku. Padha bungah lan padha girang banget, amarga ganjaran sampeyan akeh banget ing swarga; mangkono uga awit wong-wong mau ngoyak para nabi sing sadurunge sampeyan. Sampeyan iku uyahe bumi; nanging yen uyahe dadi hambar, nganggo apa bakal diparingi rasa asin maneh? Dadi ora

kuwat maneh kanggo apa-apa kajaba diuncalake metu lan diidak-idak dening wong-wong. Sampeyan iku cahyaning donya. Kutha sing dilebokake ing dhuwur gunung ora bisa didhelikake; uga ora padha ngobong lampu lan nyelehake dheweke ing ngisor takaran, nanging ing dhuwur dudukan lampu, lan padhang kanggo kabeh sing ana ing omah. Mangkono padhangé kowé mugi sumunar ing ngarepé wong-wong, supaya wong-wong padha weruh karyané kowé sing apik lan muji Bapakmu sing ana ing swarga. Aja padha mikir yèn aku teka ngrusak hukum utawa para nabi; aku ora teka ngrusak, nanging kanggo nglengkapi. Pancen aku ngomong marang kowe kabeh, nganti langit lan bumi bakal liwat, siji iota utawa siji tanduk ora bakal liwat saka angger-angger nganti kabeh dadi. Sapa sing yen mulane nglanggar siji saka dhawuh-dhawuh iki sing paling cilik lan mulang mangkono marang wong-wong, bakal diarani paling cilik ing kratoning swarga; nanging sapa sing nindakake lan mulang, wong iki bakal diarani gedhe ing kratoning swarga. Aku ngomong marang kowe, amarga yen kabeneranmu ora luwih akeh tinimbang kabenerane para juru tulis lan wong Farisi, kowe ora bakal mlebu menyang kratoning swarga. Kowe wis krungu yen diomongake marang wong-wong kuna, kowe ora bakal mateni; nanging sapa sing mateni, bakal dadi luput ing pangadilan. Aku nanging ngomong marang kowe, yen saben wong sing nesu marang sadulure tanpa alesan bakal dadi bersalah ing pengadilan; nanging sapa sing ngomong marang sadulure raka, bakal dadi bersalah marang dewan; nanging sapa sing ngomong bodho, bakal dadi bersalah menyang gehenna saka geni. Yen mulane kowe ngaturake

persembahanmu ing altar lan ing kono kowe kelingan yen sedulurmu duwe prekara marang kowe, tinggalake ing kono persembahanmu ing ngarep altar, lan lunga dhisik rukun karo sedulurmu, lan banjur teka ngaturake persembahanmu. Dadi wong sing apik marang mungsuhmu kanthi cepet nganti nalika kowe isih ana ing dalan karo dheweke, supaya mungsuhmu ora nyerahake kowe marang hakim lan hakim nyerahake kowe marang abdi, lan kowe dibuwang menyang pakunjaran; amin aku ngomong marang kowe, kowe ora bakal metu saka kono nganti kowe mbayar kuadran pungkasan. Kowe wis krungu yen diomongake marang wong-wong jaman biyen, Kowe aja nglakoni jina. Nanging aku ngomong marang kowe, saben wong sing ndeleng wong wadon kanggo kepingin dheweke wis nglakoni jina karo dheweke ing atine dhewe. Yen mripat tengenmu nggawe kowe kesandhung, copot mripat kuwi lan uncalake saka awakmu; amarga luwih becik kanggomu supaya siji saka perangan awakmu ilang lan aja nganti kabeh awakmu diuncalake menyang neraka. Lan yen tangan tengenmu nggawe kowe kesandhung, tebangen lan uncalaken saka kowe; amarga luwih becik kanggo kowe supaya siji saka perangan awakmu ilang lan ora kabeh awakmu diuncalake menyang neraka Gehenna. Diomongake uga: sapa sing bakal ngeculake bojone, kudu menehi dheweke surat cerai. Nanging aku ngomong marang kowe, sapa sing ngeculake garwane kajaba saka perkara cabul, gawe dheweke nglakoni jina, lan sapa sing nikah karo wong wadon sing wis diceculake, nglakoni jina. Manèh kowé wis krungu yèn diomongké marang wong-wong kuna, kowé ora bakal sumpah palsu, nanging kowé bakal mbalèkaké sumpah-

sumpahmu marang Gusti. Nanging aku ngomong marang kowe aja sumpah kabeh-kabehe: aja ing swarga, amarga dhampar iku Gusti Allah; aja ing bumi, amarga dhingklik sikil iku sikile Panjenengane; aja menyang Yerusalem, amarga kutha iku kuthane ratu gedhe; aja ing sirahmu kowe sumpah, amarga kowe ora bisa gawe siji rambut dadi putih utawa ireng. Dadi tembunge sampeyan ya ya, ora ora; nanging sing luwih saka iki saka sing ala. Kowe wis krungu yen diomongake, mripat ngganti mripat lan untu ngganti untu. Nanging aku ngomong marang kowe aja nglawan sing ala, nanging sapa wae sing napuk kowe ing pipi tengen, uripake marang dheweke uga sing liyane. Lan marang sing pengin nggugat kowe lan njupuk tunikmu, pasrahake marang dheweke uga jubahmu. Lan sapa wae sing meksa kowe mlaku sak mil, mlakua karo dheweke rong mil. Marang sing njaluk marang kowe wenehi, lan sing pengin nyilih saka kowe aja dipalingake. Sampeyan wis krungu yen wis diomongake, Sampeyan bakal tresna marang pepadhamu lan sampeyan bakal sengit marang mungsuhmu. Nanging aku ngomong marang kowe, tresna marang mungsuh-mungsuh kowe, mberkahi wong-wong sing ngipat-ipati kowe, gawe becik marang wong-wong sing sengit kowe lan ndedonga kanggo wong-wong sing nyiksa kowe lan ngoyak kowe, supaya kowe dadi anak-anak Bapak kowe sing ana ing swarga, amarga dheweke nggawe srengenge munggah marang wong ala lan wong becik lan nggawe udan marang wong bener lan wong ora bener. Yen awakmu tresna marang wong-wong sing tresna marang awakmu, ganjaran apa sing awakmu duwe? Apa ora wong-wong pemungut pajak uga nglakoni sing padha? Lan yen

kowé mung ngucapke salam marang kanca-kanca kowé waé, apa luwihé sing kowé tindakake? Apa ora para pemungut pajak uga nglakoni mangkono? Mulane kowé kudu dadi sampurna, kaya bapakmu sing ana ing swarga iku sampurna.

6

Kowé-kowé padha ngati-ati sedekahmu aja nglakoni ing ngarepé wong-wong kanggo dideleng déning wong-wong mau; nanging yèn ora mangkono, ora duwé upah saka Bapakmu sing ana ing swarga. Nalika mulane kowe nglakoni sedekah, aja kowe mbunyèkaké trompèt ing ngarepmu, kaya wong-wong munafik nglakoni ing panggonan-panggonan kumpul lan ing dalan-dalan, supaya padha dimulyakaké déning wong-wong; temenan aku ngomong marang kowe kabèh, wong-wong mau wis adoh saka upahé dhéwé. Nanging kowe nglakoni sedekah, aja nganti tangan kiwa kowe ngerti apa sing ditindakake tangan tengen kowe, supaya sedekah kowe ana ing sing didhelikake, lan Bapak kowe sing ndeleng ing sing didhelikake bakal mbalesi kowe ing sing katon. Lan nalika kowe ndedonga, kowe ora bakal dadi kaya wong-wong munafik, amarga padha seneng ndedonga kanthi ngadeg ing panggonan-panggonan kumpul lan ing pojok-pojok dalan, supaya bisa katon dening wong-wong; pancen aku ngomong marang kowe kabeh yen dheweke wis adoh saka upah dheweke. Nanging kowe yen ndonga, mlebua menyang kamar simpenanmu, lan sawise nutup lawangmu ndongaa marang Ramamu sing ana ing papan sing didhelikake, lan Ramamu sing

ndeleng ing papan sing didhelikake bakal mbalesi marang kowe ing papan sing katon umum. Ndedonga nanging aja padha ngoceh kaya wong-wong kapir; amarga dheweke padha mikir yen ing akeh omongane dheweke bakal dirungokake. Aja mulane padha kaya wong-wong mau; amarga Rama kowe ngerti apa sing kowe butuhake sadurunge kowe njaluk marang Panjenengane. Dadi mangkono kowé kabèh ndedonga: Rama kita sing ana ing swarga-swarga, supaya jenengmu disucikaké, supaya kratonmu teka, supaya karsamu dadi, kaya ing swarga lan ing bumi, roti kita sing saben dina wènèhna marang kita dina iki, lan ngapuraa marang kita utang-utang kita, kaya kita uga ngapura marang wong-wong sing duwe utang marang kita, lan aja nggawa kita menyang pacobaan, nanging tulung kita saka sing ala. Amarga duwekmu iku kerajaan lan kekuwatan lan kamulyan nganti ing salawas-lawase; amin. Yen kowé ngapura marang wong-wong tumrap dosa-dosané dhéwé, Rama kowé sing ana ing swarga uga bakal ngapura marang kowé; nanging yen kowé ora ngapura marang wong-wong tumrap dosa-dosané dhéwé, Rama kowé uga ora bakal ngapura dosa-dosa kowé. Nalika kowé padha pasa, aja dadi kaya wong-wong munafik sing surem; amarga wong-wong mau ngrusak rainé dhéwé supaya katon déning wong-wong yèn lagi pasa; pancèn Aku ngomong marang kowé kabèh yèn wong-wong mau wis nampa upahé dhéwé. Nanging kowe nalika pasa, urangana sirahmu lan wisuhana raimu, supaya kowe ora katon dening wong-wong lagi pasa, nanging dening bapakmu sing ana ing panggonan sing didhelikake, lan bapakmu sing ndeleng ing panggonan sing didhelikake bakal mbalekake marang kowe ing panggonan sing

katon. Aja nglumpukake bandha kanggo awakmu dhewe ing bumi, ing ngendi ngengat lan karat ngrusak, lan ing ngendi maling ngeduk lan nyolong; nanging klumpukna bandha kanggo awakmu dhewe ing swarga, ing ngendi ora ana ngengat lan ora ana karat sing ngrusak, lan ing ngendi maling ora ngeduk lan ora nyolong; amarga ing ngendi bandhamu ana, ing kono atimu uga bakal ana. Lampune awak iku mripat; mula yen mripatmu prasaja, kabèh awakmu bakal padhang; nanging yen mripatmu ala, kabèh awakmu bakal peteng. Yen mulane cahya sing ana ing kowe iku peteng, petenge pira? Ora ana wong sing bisa ngabdi marang loro juragan; amarga dheweke bakal sengit marang sing siji lan bakal tresna marang sing liyane, utawa dheweke bakal setya marang sing siji lan bakal ngremehake sing liyane. Sampeyan ora bisa ngabdi marang Gusti Allah lan marang mammon. Amarga iki aku ngomong marang kowe, aja kuwatir kanggo jiwa kowe apa sing bakal kowe mangan lan apa sing bakal kowe ngombe, lan uga ora kanggo awak kowe apa sing bakal kowe anggo; apa ora jiwa iku luwih gedhe tinimbang pangan lan awak tinimbang sandhangan? Delengen menyang manuk-manuk ing swarga, amarga ora nandur lan ora ngunduh lan ora ngumpulake menyang lumbung, lan Rama kowe sing swargawi mangan dheweke; apa kowe ora luwih penting tinimbang dheweke? Lan sapa saka kowe sing kuwatir bisa nambahake siji hasta ing umure dheweke? Lan bab sandhangan, apa kok padha kuwatir? Sinaua kanthi tliti kembang lili ing sawah kepiye tuwuhe; ora nyambut gawe lan ora nenun; nanging aku kandha marang kowe yen Suleman ing kabeh kamulyane ora nganggo kaya salah sijine saka iki-iki. Yen

suket ing sawah, sing dina iki ana lan sesuk dibuwang menyang pawon, Gusti Allah mangkono nganggoni, apa ora luwih akeh sampeyan, wong cilik iman? Mulane aja padha kuwatir karo ngomong, Apa sing arep kita mangan utawa apa sing arep kita ngombe utawa apa sing arep kita anggo? Amerga kabèh bangsa-bangsa iki padha nggolèki kabèh bab iki; amerga Rama sampeyan sing swarga ngerti yèn sampeyan butuh kabèh bab iki. Golèka dhisik kratoné Gusti Allah lan kabeneré Panjenengané, lan kabèh iki bakal ditambahake marang kowé. Dadi aja kuwatir kanggo sesuk; amarga sesuk bakal kuwatir babagan urusane dhewe; cukup kanggo dina iku pialane dhewe.

7

Aja ngadili, supaya aja diadili; amarga ing pangadilan sing sampeyan ngadili, sampeyan bakal diadili, lan ing ukuran sing sampeyan ngukur, bakal diukur marang sampeyan. Apa kowe ndeleng rêmukan sing ana ing mripate sadulurmu, nanging balok sing ana ing mripatmu dhewe ora kowe ngerti? Utawa kepiye kowe bakal ngomong marang sadulurmu, Dakjarna aku bakal ngetokake serpihan saka mripatmu, lan lah, ana balok ing mripatmu dhewe? Wong munafik, copoten dhisik balok saka mripatmu, lan banjur kowe bakal weruh cetha kanggo nyopot susulan saka mripate sadulurmu. Aja kowe pada menehi sing suci marang asu-asu lan aja kowe pada mbuwang mutiara kowe ing ngarep babi-babi, supaya aja-aja dheweke ngidak-idak mutiara mau nganggo sikile lan banjur malik nyuwek kowe.

Padha nyuwun, lan bakal diwenehi marang kowe, padha golek, lan kowe bakal nemokake, padha thothok, lan bakal dibukak marang kowe; kabeh wong sing nyuwun iku nampa lan sing golek iku nemokake lan marang sing thothok iku bakal dibukak. Utawa sapa ana saka kowe wong, sing yen anake njaluk roti, apa ora malah watu sing bakal diwenehi marang dheweke? Lan yen dheweke njaluk iwak, apa ora bakal maringi dheweke ula? Yen mula kowé, sanajan dadi wong ala, ngerti mènèhi peparingané apik marang anak-anakmu, luwih-luwih manèh Bapakmu sing ana ing swarga bakal mènèhi kabecikan marang wong-wong sing njaluk marang Panjenengané? Kabèh bab sing pira waé sing kowé padha kepéngin supaya wong-wong nglakoni marang kowé, mangkono uga kowé padha nglakoni marang wong-wong mau; iki merga iku hukum lan para nabi. Mlebua liwat gapura sing ciut; amarga amba gapura lan amba dalane sing nggawa menyang karusakan, lan akeh wong sing mlebu liwat kono. Apa sempite gerbang lan sempite dalan sing nuntun menyang urip, lan sithik wong-wong sing nemokake iku. Eling-elinga saka para nabi palsu, sing teka marang kowe nganggo sandhangane wedhus, nanging njero iku serigala sing rakus. Saka wowohan-wowohan sing duweke wong-wong mau, kowe kabeh bakal ngerti wong-wong mau. Apa wong-wong ora ngumpulake anggur saka semak duri, utawa ara saka rumput duri? Mangkono saben wit sing apik nggawe wowohan sing apik, nanging wit sing bosok nggawe wowohan sing ala. Wit sing apik ora bisa ngasilake wowohan sing ala, lan wit sing bosok uga ora bisa ngasilake wowohan sing apik. Saben wit sing ora ngasilake woh apik bakal ditebang lan dibuwang menyang geni. Mula

saka wowohan-wohané wong-wong mau, sampeyan bakal ngerti wong-wong mau. Ora kabèh wong sing ngomong marang aku, Gusti, Gusti, bakal mlebu menyang kratoning swarga, nanging wong sing nindakake karsaning Bapakku sing ana ing swarga. Akeh wong bakal ngomong marang aku ing dina kuwi: Gusti Gusti, apa ora ing jenengmu kita wis ngramal, lan ing jenengmu kita wis ngusir setan, lan ing jenengmu kita wis nggawe kekuwatan akeh? Lan banjur aku bakal ngakoni marang wong-wong mau yen aku ora tau ngerti kowe kabeh; lungaa saka aku, wong-wong sing nglakoni kadurhakaan. Mulane kabeh sapa sing krungu tembung-tembungku iki lan nglakoni iku, aku bakal mbandhingake dheweke karo wong wicaksana, sing wis mbangun omahe ing ndhuwur watu; lan udan mudhun lan kali-kali teka lan angin-angin nyebul lan nyerang omah kuwi, lan ora ambruk; amarga wis didegake ing ndhuwur watu. Lan saben wong sing krungu tembung-tembungku iki lan ora nglakoni bakal diumpamakake karo wong bodho, sing mbangun omahe ing wedhi; lan udan mudhun lan kali-kali teka lan angin-angin nyebul lan nabrak omah kuwi, lan ambruk, lan ambruké gedhe banget. Lan kedadean nalika Yesus wis rampung ngomongake tembung-tembung iki, wong akeh padha gumun marang piwulangé; awit dhèwèké mulang wong-wong mau kaya wong sing duwé wewenang, lan ora kaya para juru tulis.

8

Nalika dheweke wis mudhun saka gunung, wong akeh padha ngetutake dheweke. Lan lha, wong kusta teka sujud marang dheweke ngomong, Gusti, yen sampeyan gelem, sampeyan bisa ngresiki aku. Lan sawise mbentangake tangane, Gusti Yesus ndemek dheweke ngandika: Aku gelem, dadi resik. Lan langsung kustaé resik. Lan Yesus ngomong marang dheweke: deleng, aja ngomong marang sapa-sapa, nanging lunga nuduhake awakmu dhewe marang imam lan pasrahake peparingane sing wis didhawuhake Musa kanggo kesaksian marang wong-wong mau. Sawise mlebu menyang Kapernaum, ana senturion nyedhaki dheweke lan njaluk tulung marang dheweke lan ngomong: Gusti, anakku wis tiba lumpuh ing omah, disiksa banget. Lan Yesus ngomong marang dheweke: Aku teka bakal nambani dheweke. Lan mangsuli kapten ngandika: Gusti, aku ora cukup supaya Paduka mlebu ing ngisor payon kawula; nanging mung ngandika nganggo tembung, lan anak kawula bakal mari. Lan merga aku iki wong sing ana ing sangisore panguwasa, duwe prajurit ing sangisore awakku dhewe, lan aku ngomong marang sing iki, Lungaa, lan dheweke lunga, lan marang liyane, Tekaa, lan dheweke teka, lan marang budhakku, Gaweya iki, lan dheweke nggawe. Sawisé krungu, Yesus banjur gumun lan ngomong marang wong-wong sing padha ngetutake: Amin, Aku ngomong marang sampeyan, malah ing Israel Aku ora nemokake iman sing gedhé mangkono. Aku ngomong marang kowe yen akeh wong saka wetan lan kulon bakal teka lan bakal lenggah ing meja karo Abraham lan Isak lan Yakub ing kerajaan swarga, nanging anak-anak saka kerajaan bakal diuncalake menyang pepeteng sing njaba; ing

kono bakal ana tangisan lan gretok untu. Lan Gusti Yesus ngomong marang perwira kuwi: Lunga, lan kaya sing kowe pracayani, muga-muga dadi marang kowe. Lan anake mari ing wektu kuwi. Lan sawise teka, Yesus menyang omahe Petrus weruh ibu maratuwane Petrus wis dibaringake lan lagi demam, lan ndemek tangane dheweke, lan demame ninggalake dheweke, lan dheweke tangi lan ngladeni Yesus. Bareng wis sore, wong-wong padha nggawa marang dheweke wong akeh sing kerasukan setan, lan dheweke ngusir roh-roh mau nganggo tembung lan kabeh wong sing lara dheweke mari, supaya kagenapake sing wis diomongake liwat Yesaya nabi sing ngomong: Dheweke dhewe njupuk kekirangane kita lan nggawa penyakit-penyakit kita. Weruh akeh wong akeh ing sakubengé dhèwèké, Gusti Yesus dhawuh supaya lunga menyang sebrang. Lan sawijining juru tulis nyedhaki dheweke lan ngomong marang dheweke, Guru, aku bakal ngetutake sampeyan menyang ngendi wae yen sampeyan lunga. Lan Yesus ngomong marang dheweke: rubah-rubah duwe guwa lan manuk-manuk ing langit duwe sarang, nanging Anak Manungsa ora duwe panggonan kanggo nyandhekake sirahe. Nanging murid liyane saka Panjenengané ngomong marang Panjenengané: Gusti, lilani aku dhisik lunga lan ngubur bapakku. Nanging Yesus ngomong marang dheweke: tindakna aku, lan biarkna wong-wong mati ngubur wong mati dhewe-dhewe. Lan nalika dheweke wis mlebu menyang prau, para muride padha ngetutake dheweke. Lan lho, ana lindhu gedhe kedaden ing segara, nganti prau katutupan dening ombak-ombak; nanging dheweke lagi turu. Lan murid-muridé padha nyedhaki lan

nggugah dheweke karo ngomong, Gusti, tulung awakké kabèh, kita padha mati. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau: kenapa sampeyan wedi, he wong-wong sing sethithik imane? Banjur sawise tangi, dheweke ngukum angin-angin lan segara, lan dadi ayem banget. Wong-wong mau padha gumun karo ngomong: wong kaya apa iki, amarga angin lan segara padha manut marang dheweke? Lan nalika dheweke wis teka menyang sebrang menyang tanah wong Gergesene, wong loro sing kesurupan setan ketemu karo dheweke metu saka kuburan, galak banget, nganti ora ana wong sing kuwat liwat ing dalan kuwi. Lan lho, padha bengok-bengok ngomong, Apa urusanmu karo awake dhewe, Yesus, Putrane Gusti Allah? Kowe teka mrene sadurunge wektune kanggo nyiksa kita? Ana kumpulan babi akeh sing lagi padha mangan adoh saka wong-wong mau. Nanging para setan padha nyuwun marang dheweke karo ngomong, Yen sampeyan ngusir awakdewe, lilakna awakdewe lunga menyang komplotan babi kuwi. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau, Lungaa. Lan wong-wong mau wis metu banjur lunga menyang komplotan babi; lan lho, kabèh komplotan babi mau mlayu mudhun saka jurang menyang segara lan mati ing banyu. Wong-wong sing lagi angon padha mlayu, lan sawise lunga menyang kutha padha nglaporake kabeh lan bab wong-wong sing kerasukan setan. Lan lho, kabèh kutha mau metu menyang pasamuan karo Yesus, lan sawisé weruh dhèwèké, wong-wong mau nyuwun supaya dhèwèké lunga saka wewatesané wong-wong mau.

9

Lan sawisé mlebu menyang prau, dhèwèké nyabrang lan teka menyang kuthané dhéwé. Lan lho, wong-wong padha nggawa wong lumpuh marang Panjenengané, wong lumpuh sing dilebokake ing amben; lan sawisé Gusti Yésus weruh kapercayan wong-wong mau, Panjenengané ngandika marang wong lumpuh mau: Tenangna, anakku; dosa-dosamu wis diapura. Lan lho, sawetara saka para juru tulis padha ngomong ing bathiné dhéwé: Wong iki nistani Gusti. Lan sawisé weruh Yesus pikiran-pikirané wong-wong mau, ngomong: Ngapa kok kowe padha mikir sing ala ing atimu? Apa sing luwih gampang, ngomong, Dosa-dosamu wis diapura, utawa ngomong, Tangi lan mlakua? Supaya kowe pada ngerti yen Putra Manungsa nduweni wewenang ing bumi kanggo ngapura dosa, banjur dheweke ngomong marang wong lumpuh: Tangi, gawa ambenmu lan mulih menyang omahmu. Lan sawise tangi, dheweke lunga menyang omahe dhewe. Wong-wong akeh wis weruh banjur padha gumun lan padha muliakake Gusti Allah sing wis maringi panguwasa kaya ngono marang manungsa-manungsa. Lan Yesus liwat saka kono weruh wong lanang sing lungguh ing kantor pajak, sing jenenge Matius, lan ngomong marang dheweke: tindakna aku. Lan sawise tangi, dheweke ngetutake wong kuwi. Lan kedadean nalika dheweke lagi lungguh ing omah, lan lho akeh pemungut pajak lan wong-wong dosa sing wis teka padha lungguh bareng karo Gusti Yesus lan murid-muride. Lan sawise weruh, wong-wong Farisi ngomong

marang murid-muride dheweke, Yagene guru sampeyan mangan karo para pemungut pajak lan wong-wong dosa? Gusti Yesus krungu banjur ngandika marang wong-wong mau: Wong-wong sing kuwat ora duwe butuh marang dhokter, nanging wong-wong sing lara. Nanging lungaa dhisik lan sinaua apa tegese: Aku kepéngin welas asih, lan dudu kurban. Amarga aku ora teka kanggo nimbali wong-wong sing bener, nanging wong-wong sing dosa supaya padha mratobat. Banjur para muride Yohanes padha nyedhaki dheweke karo ngomong: Yagene awakdewe lan wong-wong Farisi padha pasa akeh, nanging para muridmu ora pasa? Lan Yesus ngomong marang wong-wong mau: Apa ora bisa anak-anak saka kamar pengantin sungkawa nalika wektu bebarengan karo wong-wong mau ana lanang manten? Nanging bakal teka dina-dina nalika panganten lanang dijupuk saka wong-wong mau, lan banjur wong-wong mau bakal pasa. Ora ana wong sing nempelake tambalan kain sing durung disusut ing sandhangan lawas; amarga kebakane kuwi njupuk saka sandhangane, lan sobekane dadi luwih elek. Wong-wong ora nglebokake anggur anyar menyang wadhah kulit lawas; yen ora mangkono, wadhah kulit mau bakal pecah, lan anggur mau tumpah lan wadhah kulit mau bakal rusak; nanging anggur anyar dilebokake menyang wadhah kulit anyar, lan loro-lorone dijaga kanthi becik. Nalika dheweke lagi ngomong bab-bab iki marang wong-wong mau, lah ana panggedhe siji teka nyedhaki lan sujud marang dheweke ngomong yen putri kula mau wae wis mati; nanging tekaa lan lebokna tangan sampeyan ing dheweke lan dheweke bakal urip. Lan sawisé tangi, Yesus ngetutake dheweke lan para muride.

Lan lho ana wong wadon, sing getihen rolas taun, wis nyedhaki saka mburi ndemek pinggiran sandhangane dheweke. Amarga dheweke ngomong ing awakke dhewe, Yen mung aku ndemek sandhangane, aku bakal mari. Nanging Yesus wis mbalik lan wis weruh dheweke, ngomong: Nduweni wani, anakku wadon; kapercayanmu wis nylametake kowe. Lan wadon kuwi mari wiwit jam kuwi. Lan sawisé teka, Yésus menyang omahé panggedé lan sawisé weruh wong-wong peniup suling lan wong akèh sing lagi geger, ngomong marang wong-wong mau: Mundura; jalaran bocah wadon cilik iku ora mati, nanging lagi turu. Lan padha ngguyu marang dheweke. Nanging nalika wong akeh wis diusir metu, dheweke mlebu lan nyekel tangane, lan bocah wadon cilik kuwi tangi. Lan laporan iki nyebar menyang kabèh tanah kuwi. Lan nalika Yesus mlaku saka kono, wong wuta loro padha ngetutake dheweke karo bengok-bengok lan ngomong, Mugi welas asih marang awakdewe, Putrane Dawud. Lan sawise teka ing omah, wong-wong wuta padha nyedhaki dheweke, lan Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Apa kowe pracaya yen aku bisa nindakake iki? Dheweke padha ngomong marang dheweke: Ya, Gusti. Banjur dhèwèké ndemek mripaté wong-wong mau karo ngomong: miturut kapitayanmu dhéwé, muga-muga dadi kanggomu. Lan mripate wong-wong mau dibukak; lan Yesus paring pépéling tegas marang wong-wong mau kanthi ngandika: delengen, aja nganti ana wong sing ngerti. Nanging wong-wong mau wis metu nyebarake kabar babagan dheweke ing kabeh tanah kuwi. Nalika dheweke lagi metu, lah, wong-wong padha nggawa marang Panjenengane wong lanang sing bisu kerasukan setan; lan sawise setan wis

diusir, wong bisu mau banjur bisa ngomong, lan wong akeh padha gumun ngomong yen ora tau katon kaya mangkene ing Israel. Wong-wong Farisi padha ngomong, Dhèwèké ngusir setan-setan nganggo panguwasané panggedéné setan-setan. Lan Gusti Yesus ngubengi kutha-kutha kabeh lan desa-desa, mulang ing panggonan kumpul-kumpul wong-wong mau lan martakake kabar becik saka kratoning lan nambani kabeh penyakit lan kabeh kelemahan ing wong-wong. Weruh wong akeh, banjur dheweke welas asih marang wong-wong mau, amarga wong-wong mau kesel lan kaya dibuwang kaya wedhus sing ora duwe pangon. Banjur dhèwèké ngomong marang murid-muridé: Panèn pancèn akèh, nanging wong sing nyambut gawé sithik. Mulane ndedongaa marang Gustine panen supaya Panjenengane ngutus para buruh menyang panene.

10

Lan sawisé nimbali rolas murid-muridé dhéwéké, dhéwéké maringi wong-wong mau panguwasa marang roh-roh sing ora resik supaya ngusir roh-roh mau lan nambani kabèh penyakit lan kabèh kelemahan. Saka rolas rasul iku, jeneng-jenenge yaiku iki: sing kapisan Simon sing diarani Petrus lan Andreas sadulure, Yakub anake Zebedeus lan Yohanes sadulure, Filipus lan Bartolomeus, Tomas lan Matius sing pemungut pajak, Yakub anake Alfeus lan Lebbeus sing diarani Tadeus, Simon wong Kanaan lan Yudas Iskariot sing wis nyerahake dheweke. Wong-wong iki sing rolas diutus dening Gusti Yesus karo mrentah

marang wong-wong mau ngandika: Menyang dalane bangsa-bangsa aja padha lunga lan menyang kutha wong-wong Samaria aja padha mlebu; nanging luwih becik padha lunga menyang wedhus-wedhus sing wis ilang saka omahe Israel. Lan nalika mlaku-mlaku, sampeyan padha martakake kanthi ngomong yèn Kratoning Swarga wis cedhak. Wong sing lara awakmu warasakna, wong kusta resikna, wong mati uripna, setan-setan usirna; awakmu wis tampa kanthi cuma-cuma, awakmu ya wenehi kanthi cuma-cuma. Aja kowé pada olèh emas utawa salaka utawa tembaga nang sabuk-sabukmu, aja tas kanggo dalan utawa loro klambi utawa sandhal utawa tongkat; amarga pantes iku wong buruh kanggo panganané dhéwé. Menyang kutha utawa desa apa wae sing sampeyan leboni, goleki sapa ing kono sing pantes, lan tetepana ana ing kono nganti sampeyan lunga. Nanging nalika mlebu menyang omah kuwi, salam-salama omah kuwi kanthi ngomong: tentrem tumrap omah iki. Lan yen pancen omah iku pantes, tentrem sampeyan teka ing omah iku; nanging yen ora pantes, tentrem sampeyan bali marang sampeyan. Lan sapa sing yen ora nampa kowe lan ora ngrungokake tembung-tembungmu, metu saka omah utawa kutha kuwi, kibasna bledug saka sikilmu. Amin, aku ngomong marang kowe, bakal luwih bisa ditolerir kanggo tanah Sodom lan Gomorah ing dina pangadilan tinimbang kutha kuwi. Lho, aku ngutus kowe kaya wedhus ing tengahe serigala; mula dadia wicaksana kaya ula lan ora kena piala kaya dara. Kowé padha ngati-ati nanging saka wong-wong; amarga dheweke bakal nyerahake kowé menyang dewan-dewan lan ing panggonan kumpul dheweke bakal nyambeti kowé; lan menyang

panggedhe-panggedhe nanging lan raja-raja kowé bakal digawa merga aku dadi paseksen kanggo dheweke lan kanggo bangsa-bangsa. Nanging nalika wong-wong padha nyerahake kowe, aja kuwatir kepiye utawa apa sing bakal kowe omongake; amarga bakal diwenehake marang kowe ing jam kuwi apa sing bakal kowe omongake. Amarga dudu kowe sing lagi ngomong, nanging Roh saka Bapakmu sing ngomong ing kowe. Sadulur bakal nyerahake sadulur menyang pati lan bapak bakal nyerahake anak, lan anak-anak bakal nglawan wong tuwa lan bakal mateni wong-wong mau; lan kowe bakal disengiti dening kabeh wong amarga jenengku; nanging sing wis sabar nganti pungkasan, wong iki bakal kaselametake. Nalika wong-wong padha ngoyak kowe ing kutha iki, mlayu menyang kutha liyane; amarga satemene aku ngomong marang kowe, kowe ora bakal rampung ngliwati kutha-kutha Israel nganti Sang Putra Manungsa teka. Ora ana murid sing luwih dhuwur tinimbang guru, lan ora ana abdi sing luwih dhuwur tinimbang gustine. Cukup tumrap murid supaya dadi kaya gurune, lan tumrap abdi kaya bendarane. Yen sing nduwèni omah diceluk Beelzebul, pira manèh wong-wong omahé dhèwè? Mulane aja wedi marang wong-wong mau; amarga ora ana sing ditutupi sing ora bakal dibukak, lan ora ana sing didhelikake sing ora bakal dingerteni. Sing tak kandhakake marang kowe ing peteng, kandhakna ing padhang, lan sing menyang kuping kowe krungu, wartakna ing ndhuwur gendheng-gendheng. Lan aja wedi marang wong-wong sing matèni awak, nanging ora bisa matèni jiwa; nanging luwih wedia marang sing bisa numpes jiwa lan awak ing gehenna. Apa ora manuk pipit loro didol nganggo asarion? Lan siji saka wong-

wong mau ora bakal tiba ing lemah tanpa Bapakmu. Nanging kabeh rambut ing sirah sampeyan wis diétung kabèh. Mulane aja wedi; kowe luwih berharga tinimbang pirang-pirang manuk pipit. Saben wong sing bakal ngakoni aku ing ngarep wong-wong, aku uga bakal ngakoni dheweke ing ngarep Bapakku sing ana ing swarga; nanging sapa sing bakal nolak aku ing ngarep wong-wong, aku uga bakal nolak dheweke ing ngarep Bapakku sing ana ing swarga. Aja mikir yen aku teka kanggo nggawe tentrem ing bumi; aku ora teka kanggo nggawe tentrem, nanging pedhang. Aku teka amarga misahake wong lanang nglawan bapake dhewe lan anak wadon nglawan ibune dhewe lan mantu wadon nglawan ibu maratuwane dhewe; lan mungsuh-mungsuhe wong lanang kuwi yaiku wong-wong omah tangga dhewe. Wong sing tresna marang bapak utawa ibu luwih saka aku ora pantes kanggo aku; lan wong sing tresna marang anak lanang utawa anak wadon luwih saka aku ora pantes kanggo aku; lan sapa sing ora njupuk salibe dhewe lan ngetutake aku, ora pantes kanggo aku. Wong sing wis nemokake jiwane dheweke bakal kelangan iku, lan wong sing wis kelangan jiwane dheweke merga aku bakal nemokake iku. Wong sing nampa kowe iku nampa aku, lan wong sing nampa aku iku nampa sing wis ngutus aku. Wong sing nampa nabi ing jeneng nabi bakal nampa upah nabi, lan wong sing nampa wong adil ing jeneng wong adil bakal nampa upah wong adil. Lan sapa wae sing yen menehi ngombe marang salah siji saka wong cilik iki secangkir banyu adhem mung amarga jeneng murid, pancen aku ngomong marang kowe, dheweke ora bakal kelangan upah dheweke.

11

Lan kedadeyan nalika Yesus wis rampung ngatur marang rolas muride, dheweke lunga saka kono kanggo mulang lan martakake ing kutha-kuthane wong-wong mau. Yohanes wis krungu ing pakunjaran bab pakaryan-pakaryane Kristus, banjur ngutus loro saka murid-muride, ngomong marang Kristus: Kowe iku sing bakal teka, utawa wong liya sing kudu kita ngarep-arep? Lan Gusti Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau: lungaa laporana marang Yohanes apa sing kowe krungu lan kowe deleng: wong wuta padha bisa ndeleng maneh lan wong pincang padha mlaku, wong kusta padha diresiki lan wong budheg padha krungu, wong mati padha diuripake maneh lan wong mlarat padha diterikaake kabar becik; lan rahayu wong sing yen ora kesandhung ing aku. Nalika wong-wong iki lunga, Gusti Yesus wiwit ngomong marang wong akeh bab Yohanes: Apa sampeyan metu menyang ara-ara samun kanggo ndeleng? Ilalang sing lagi digoyangake dening angin? Nanging apa sing sampeyan padha metu kanggo ndeleng? Wong sing nganggo sandhangan alus? Lho, wong-wong sing nganggo sandhangan alus iku ana ing omah-omahe para raja. Nanging apa sing sampeyan goleki nalika metu? Nabi? Ya, aku ngomong marang kowe, lan luwih saka nabi. Iki amarga iku bab sing wis ditulis: lah, aku ngirim utusan ku sadurunge pasuryamu, sing bakal nyiapake dalanmu sadurungmu. Amin, Aku ngomong marang kowe, ora ana sing wis ditegakake ing antarane wong-wong sing lair saka wanita sing luwih gedhe tinimbang Yohanes

Pembaptis; nanging sing luwih cilik ing Kratoning Swarga luwih gedhe tinimbang dheweke. Saka dina-dinané Yohanes sing Mbaptis nganti saiki Kratoning Swarga dipeksa, lan wong-wong kasar padha ngrebut iku. Amerga kabèh para nabi lan angger-angger nganti Yohanes padha ngramal. Lan yen kowe gelem nampa, dhèwèké iku Elias sing arep teka. Wong sing duwe kuping kanggo krungu, ayo dheweke krungu. Nanging karo apa aku bakal mbandhingake generasi iki? Padha karo bocah-bocah sing lagi lungguh ing pasar-pasar, sing padha ngundang kanca-kancane dhewe ngomong: Awakdewe wis main suling kanggo kowe, lan kowe ora nari, awakdewe wis nangis kanggo kowe, lan kowe ora nangis. Amarga Yohanes teka ora mangan lan ora ngombe, lan wong-wong padha ngomong: Dhèwèké duwé sétan. Putrane manungsa teka karo mangan lan ngombe, lan wong-wong padha ngomong: Delengen, wong rakus lan peminum anggur, kancane para pemungut pajak lan wong-wong dosa. Lan kawicaksanan wis dibenerake saka anak-anake. Banjur dheweke wiwit nyalahake kutha-kutha ing ngendi paling akeh kekuwatane kedadeyan, amarga ora padha mratobat. Cilaka kowe, Korasin, cilaka kowe, Betsaida. Amarga yen ing Tirus lan Sidon kedadeyan kekuwatan sing wis kedadeyan ing kowe, wis suwe padha mratobat lungguh nganggo kain karung lan awu. Nanging aku ngomong marang kowe, Tirus lan Sidon bakal luwih bisa ditanggung ing dina pangadilan tinimbang kowe. Lan kowe Kapernaum, sing wis diangkat nganti tekan swarga, kowe bakal diturunake nganti tekan neraka; amarga yen ing Sodom kedaden kekuwatan-kekuwatan sing wis kedaden ing kowe, kutha kuwi bakal tetep nganti dina iki. Nanging aku ngomong

marang kowe, tanah Sodom bakal luwih entheng ing dina pangadilan tinimbang awakmu. Ing wektu iku Yesus mangsuli ngandika: Aku ngakoni marang Paduka, Rama, Gusti ing swarga lan bumi, amarga Paduka ndhelikake bab-bab iki saka wong wicaksana lan wong pinter, lan Paduka ngudharake bab-bab iku marang bocah cilik; ya, Rama, amarga mangkono dadi karsane Paduka ing ngarsane Paduka. Kabèh wis diserahake marang aku déning bapakku; lan ora ana wong sing ngerti Sang Putra kajaba Sang Rama, lan uga ora ana wong sing ngerti Sang Rama kajaba Sang Putra lan sapa waé sing Sang Putra kersa ngwedharaké. Tekaa marang aku kabeh wong sing lagi nyambut gawe lan sing wis dibebani, lan aku bakal ngistirahatake sampeyan. Angkata kuk-ku marang sampeyan lan sinaua saka aku, amarga aku alus lan andhap asor ing atiku, lan sampeyan bakal nemokake istirahat kanggo jiwa-jiwa sampeyan; awit kuk-ku apik lan beban-ku iku entheng.

12

Ing wektu iku Gusti Yesus lunga ing dina Sabat liwat sawah-sawah gandum; nanging murid-muride padha luwe, lan wiwit metik bulir-bulir gandum lan mangan. Wong-wong Farisi ndeleng banjur padha kandha marang dheweke, Deleng, murid-muridmu padha nglakoni sing ora kena dilakoni ing dina Sabat. Nanging dheweke ngomong marang wong-wong mau: Apa sampeyan ora tau maca apa sing ditindakake dening Daud nalika dheweke luwe lan wong-wong sing karo dheweke?

Kepiye dheweke mlebu menyang omahe Gusti Allah lan mangan roti-roti pepasrahane, sing ora oleh dheweke mangan lan uga ora oleh wong-wong sing karo dheweke mangan, kajaba mung para imam? Utawa kowé ora wis maca ing angger-angger sing ing dina-dina Sabat para imam ing candhi nglanggar dina Sabat, lan padha ora luput? Aku ngomong marang kowe yen ana sing luwih gedhe tinimbang candhi ana ing kene. Nanging yen sampeyan wis ngerti apa tegese aku pengin welas asih lan ora kurban, sampeyan ora bakal ngukum wong-wong sing ora salah. Putrane manungsa iku panguwasa, amarga dheweke uga panguwasa saka dina Sabat. Lan sawise nyabrang saka kono, dheweke teka menyang papan kumpulan wong-wong mau. Lan lho, ana wong ana ing kono sing duwe tangan garing; lan padha takon marang dheweke kanthi ngandika: apa oleh nambani ing dina-dina Sabat? Supaya wong-wong mau bisa nuduh dheweke. Nanging dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Sapa sing bakal ana saka kowé, wong sing bakal duwé wedhus siji, lan yèn wedhus iki tiba ing dina Sabat menyang jurang, apa dhèwèké ora bakal nyekel iku lan ngunggahaké? Pira ta bédané manungsa lan wedhus? Dadi diparengake nindakake sing becik ing dina-dina Sabat. Banjur dheweke ngomong marang wong mau: Unjukna tanganmu; lan dheweke unjukna, lan didadekake waras kaya sing liyane. Wong-wong Farisi mau wis padha metu, banjur padha nganakake rembug nglawan dheweke, supaya bisa mateni dheweke. Yesus ngerti banjur mundur saka kono; lan wong akeh ngetutake dheweke, lan dheweke nambani kabeh wong-wong mau, lan dheweke ngukum wong-wong mau supaya ora gawe dheweke katon cetha, supaya bisa kelakon sing wis

diomongake liwat Yesaya nabi sing ngomong: lah anakku, sing tak pilih, sing tak tresnani, marang sapa jiwaku seneng; aku bakal nyelehake rohku ing dheweke, lan dheweke bakal ngumumake pengadilan marang bangsa-bangsa; dheweke ora bakal padu lan ora bakal bengok-bengok, lan ora ana wong sing bakal krungu swarane ing dalan-dalan gedhe. Ilalang sing wis remuk ora bakal dipatahake, lan linen sing ngebul ora bakal dipateni, nganti dheweke mbuwang pengadilan menyang kamenangan; lan bangsa-bangsa bakal ngarep-arep marang jenenge. Banjur ana wong sing kerasukan setan, wuta lan bisu, digawa marang Panjenengané, lan Panjenengané marasake dhèwèké, nganti wong wuta lan bisu mau bisa ngomong lan ndeleng; lan kabèh wong akèh padha gumun lan padha kandha: Apa wong iki Sang Kristus, Putrane Dawud? Nanging wong-wong Farisi krungu banjur ngomong: Wong iki ora ngusir setan-setan kajaba nganggo kekuwatane Beelzebul, panggedhening setan-setan. Ngerti pikirane wong-wong mau, Yesus ngomong marang wong-wong mau: saben kerajaan sing dipecah nglawan awake dhewe bakal dadi sepi, lan saben kutha utawa omah sing dipecah nglawan awake dhewe ora bakal bisa ngadeg. Lan yèn Setan ngusir Setan, marang awakè dhèwè dhèwèkè wis dipérang; piyé mulané bakal ngadeg karatoné dhèwèkè? Lan yen aku ngusir setan-setan nganggo Beelzebul, anak-anakmu bakal ngusir nganggo sapa? Mulane iki, dhéwéké bakal dadi hakimé sampeyan. Nanging yen aku ngusir setan-setan nganggo Rohing Gusti Allah, mula Kratoning Gusti Allah wis tekan marang kowe kabeh. Utawa kepiye wong bisa mlebu menyang omahe wong kuwat lan ngrebut barang-barange yen ora dhisik

ngiket wong kuwat kuwi? Lan banjur omahé dhèwèké bakal dirampok. Wong sing ora bareng karo aku iku nglawan aku, lan wong sing ora ngumpulake bareng karo aku iku mbubarake. Mulane iki Aku ngomong marang kowe, kabeh dosa lan pitenah bakal diapura marang wong-wong, nanging pitenah marang Roh ora bakal diapura marang wong-wong; lan sapa wae yen ngomong tembung nglawan Anak Manungsa, bakal diapura marang dheweke; nanging sapa wae yen ngomong nglawan Roh Suci, ora bakal diapura marang dheweke, ora ing jaman saiki lan ora ing jaman sing bakal teka. Utawa gawea wit iku apik, lan wohe iku apik, utawa gawea wit iku bosok, lan wohe iku bosok; amarga saka wohe, wit iku dikenal. Anak-anake ula beracun, kepiye sampeyan bisa ngomong bab-bab becik, dene sampeyan iku wong ala? Amarga saka kelimpahané ati, cangkem iku ngomong. Wong sing apik saka bandhane sing apik ngetokaké barang-barang apik, lan wong sing ala saka bandhane sing ala ngetokaké barang-barang ala. Aku ngomong marang kowe yen saben tembung sing ora ana gunane sing yen wong-wong ngomong, wong-wong mau bakal menehi pertanggungan jawab babagan iku ing dina pangadilan; amarga saka tembung-tembungmu kowe bakal dibenerake lan saka tembung-tembungmu kowe bakal disalahake. Banjur sawetara saka para juru tulis lan wong-wong Farisi mangsuli, ngandika: Guru, kita kepéngin weruh tandha saka Panjenengan. Nanging dhèwèké mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Generasi sing ala lan jina nggolèki tandha, lan tandha ora bakal diwènèhi marang dhèwèké kajaba tandhané Yunus sang nabi. Kaya dene Yunus nabi wis ana ing weteng iwak gedhe telung dina lan telung

bengi, mangkono uga Putra Manungsa bakal ana ing jantunge bumi telung dina lan telung bengi. Wong-wong Niniwe bakal tangi ing pangadilan bebarengan karo generasi iki lan bakal ngukum dheweke, amarga padha mratobat marang piwulang Yunus, lan lho, sing luwih gedhe tinimbang Yunus ana ing kene. Ratu saka kidul bakal tangi ing pangadilan bebarengan karo generasi iki lan bakal ngukum dheweke, amarga dheweke teka saka ujung-ujung bumi kanggo ngrungokake kawicaksanane Suleman, lan lah sing luwih gedhe tinimbang Suleman ana ing kene. Nalika roh sing ora resik metu saka wong, dheweke ngliwati panggonan-panggonan sing garing golek panggonan kanggo ngaso, lan ora nemokake. Banjur ngomong: Aku bakal bali menyang omahku saka ngendi aku metu; lan sawise teka dheweke nemokake lagi luang lan wis disapu lan wis dihias. Banjur dheweke lunga lan njupuk bebarengan karo awakke dhewe pitung roh liyane sing luwih ala tinimbang awakke dhewe, lan sawise mlebu manggon ing kono, lan dadi perkara pungkasan saka wong kuwi luwih ala tinimbang sing wiwitan. Mangkono uga bakal dadi karo generasi sing ala iki. Nalika dheweke isih ngomong marang wong akeh, lho ibune lan sedulur-sedulure padha ngadeg ing njaba, golek ngomong karo dheweke. Ana wong siji ngomong marang dheweke: lah, ibumu lan sedulur-sedulurmu padha ngadeg ing njaba, padha golek arep ndeleng sampeyan. Nanging dheweke mangsuli lan ngandika marang wong sing ngomong marang dheweke, Sapa ibuku lan sapa sedulur-sedulurku? Lan sawise ngacungake tangane marang murid-muride, dheweke ngomong: Delengen ibuku lan sedulur-sedulur lanangku; sapa wae sing nindakake

karsane Bapakku sing ana ing swarga, dheweke iku sedulur lanangku lan sedulur wedokku lan ibuku.

13

Ing dina kuwi, Yesus wis metu saka omah lan lungguh ing pinggir segara; lan wong akeh banget padha kumpul marang dheweke, nganti dheweke mlebu ing prau lan lungguh, lan kabeh wong akeh padha ngadeg ing pinggir segara. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau akèh perkara nganggo pasemon, kandha: Delengen, wong sing nandur wis metu arep nandur. Lan nalika dhèwèké nyebar, sawetara tiba ing pinggir dalan, lan manuk-manuk teka mangan kabèh; nanging sawetara tiba ing papan watu-watu, ing kono ora ana lemah akèh, lan langsung thukul amarga ora duwé jero lemah, nanging nalika srengéngé munggah diobong, lan amarga ora duwé oyod dadi garing; nanging sawetara tiba ing eri-eri, lan eri-eri thukul lan nyekek kabèh; nanging sawetara tiba ing lemah sing apik lan ngasilaké woh, sing siji satus, sing siji sewidak, sing siji telung puluh. Wong sing duwe kuping kanggo krungu, ayo dheweke krungu. Lan para murid wis nyedhaki padha kandha marang dheweke, Kenapa sampeyan ngomong nganggo pasemon marang wong-wong mau? Nanging dhèwèké mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Amarga kowé wis diwènèhi ngerti rahasia-rahasia saka kratoné swarga, nanging wong-wong mau ora diwènèhi. Sopo sing duwe, bakal diwenehi marang dheweke lan bakal ditambahi; nanging sopo

sing ora duwe, malah sing dheweke duwe bakal dijupuk saka dheweke. Mulane iki aku ngomong marang wong-wong mau nganggo pasemon, supaya nalika ndeleng wong-wong mau ora ndeleng lan nalika krungu wong-wong mau ora krungu lan uga ora ngerti, supaya wong-wong mau ora bali; lan banjur bakal kelakon marang wong-wong mau ramalane Yesaya sing ngomong: krungu sampeyan bakal krungu lan ora bakal ngerti, lan ndeleng sampeyan bakal ndeleng lan ora bakal weruh; amarga atine wong iki wis dadi kandel, lan nganggo kuping wong-wong mau padha krungu kanthi abot, lan mripate wong-wong mau padha nutup, supaya wong-wong mau ora weruh nganggo mripat lan nganggo kuping krungu lan nganggo ati ngerti lan bali, lan aku bakal nambani wong-wong mau. Nanging mripat sampeyan diberkahi, amarga padha ndeleng, lan kuping sampeyan, amarga padha krungu. Temenan, merga aku ngomong marang kowe yen akeh para nabi lan wong-wong sing bener padha kepingin ndeleng apa sing kowe deleng, nanging ora ndeleng, lan krungu apa sing kowe krungu, nanging ora krungu. Sampeyan mulane krungu parabola saka wong sing wis nyebar. Saben wong kang krungu tembung saka kerajaan lan ora ngerti, sing jahat teka lan njupuk sing wis ditandur ing atine dheweke; iki yaiku sing ditandur ing pinggir dalan. Wong sing ditandur ing lemah watu, iki wong sing krungu tembung lan langsung nampa kanthi bungah lan nampa iku; nanging ora duwe oyod ing awake dhewe, nanging mung sawetara, lan nalika ana kasusahan utawa panganiaya amarga tembung iku, langsung dheweke kesandhung. Nanging sing ditandur ing eri, iki yaiku wong sing krungu sabda, lan kuwatir saka jaman iki

lan ngapusi saka bandha nyekek sabda, lan dadi ora woh wohan. Nanging sing ditabur ing lemah sing apik iki, iki yaiku wong sing krungu tembung lan ngerti; sing pancen ngasilake woh lan nggawe, sing siji satus, sing siji sewidak, sing siji telung puluh. Pasemon liyane dheweke aturake marang wong-wong mau karo ngomong: Kratoning swarga iku dipadhaake karo wong sing wis nandur wiji sing apik ing sawah dheweke; nanging nalika wong-wong padha turu, mungsuh dheweke teka lan nandur suket ala ing tengah-tengahe gandum lan banjur lunga. Nanging nalika suket wis thukul lan ngasilake wowohan, banjur gulma uga katon. Lan para abdi saka sing duwe omah wis nyedhaki lan ngomong marang dheweke: Gusti, apa sampeyan ora nandur wiji sing apik ing sawah sampeyan? Saka ngendi mulane ana suket alane? Dheweke ngandika marang wong-wong mau, Wong mungsuh sing nglakoni iki. Nanging para abdi padha kandha marang dheweke, Panjenengan kepengin, mula awakdewe lunga nglumpukake kuwi? Nanging dheweke ngomong: ora, supaya ora nalika nglumpukake suket ala sampeyan nyabut bebarengan karo suket ala kuwi gandum; aja diganggu tuwuh bebarengan loro-lorone nganti panen, lan ing wektu panen aku bakal ngomong marang para penuai: kumpulake dhisik suket ala lan iketen dadi buntelan kanggo diobong, nanging gandum kumpulake menyang lumbungku. Parabel liyane dheweke ngaturake marang wong-wong mau karo ngomong: Kratoning swarga iku padha karo wiji sawi, sing dijupuk wong lanang banjur ditandur ing sawah dheweke; sing iku pancen luwih cilik tinimbang kabeh wiji, nanging nalika wis gedhe, luwih gedhe tinimbang kabeh sayuran lan dadi wit,

nganti manuk-manuk saka langit teka lan manggon ing pang-pang dheweke. Dheweke ngomong pasemon liyane marang wong-wong mau: Kratoning swarga iku padha karo ragi, sing dijupuk wong wadon banjur didhelikake menyang glepung telung takaran, nganti kabeh wis diragi. Kabèh bab iki diomongake Yesus nganggo pasemon marang wong akèh, lan tanpa pasemon ora ngomong apa-apa marang wong-wong mau, supaya kagenapake sing wis diucapake liwat nabi sing ngandika: Aku bakal mbukak cangkemku nganggo pasemon, aku bakal ngucapake bab-bab sing didhelikake wiwit wiwitan jagad. Banjur sawisé ninggalaké wong-wong akèh, dhèwèké teka menyang omahe. Lan murid-muride padha nyedhaki dheweke, ngomong, Jelaske marang awakke dewe pasemon babagan suket ala ing sawah kuwi. Nanging dheweke mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Sing nandur wiji sing apik iku Putrane Manungsa; lan sawah iku jagad; lan wiji sing apik, wong-wong iki anak-anake Kratoning; nanging suket ala iku anak-anake sing jahat; lan mungsuh sing nandur iku Iblis; lan panen iku pungkasane jaman; lan para tukang panen iku para utusan. Kaya dene suket gatel dikumpulake lan diobong nganggo geni, mangkono uga bakal kedadeyan ing pungkasane jaman iki. Putrane manungsa bakal ngirim para utusan dheweke, lan dheweke bakal ngumpulake saka kratone dheweke kabeh sing dadi bebendhu lan wong-wong sing nglakoni pelanggaran hukum, lan dheweke bakal mbuwang wong-wong mau menyang pawon geni; ing kono bakal ana tangisan lan gretakan untu. Nèng kono wong-wong sing bener bakal mencorong kaya srengéngé ing kratoning bapakné dhéwé. Wong sing duwe

kuping kanggo krungu, ayo dheweke krungu. Manèh padha iku Kratoning swarga karo bandha sing wis didhelikaké ing sawah, sing nalika ditemokaké déning wong lanang didhelikaké manèh, lan saka kabungahané dhèwèké lunga lan kabèh sing diduwèni didol lan tuku sawah kuwi. Manèh, Karajan swarga iku padha karo wong sudagar sing nggolèki mutiara-mutiara sing apik; sing nalika nemokake siji mutiara sing larang banget, banjur lunga adol kabèh barang sing diduwèni lan tuku mutiara kuwi. Manèh padha karo Kratoning swarga jala gedhé sing wis dicemplungaké nyang segara lan wis nglumpukaké saka kabèh jinis; sing, nalika wis kebak, wong-wong wis narik munggah menyang pesisir lan wis lungguh padha nglumpukaké sing apik nyang wadhah-wadhah, nanging sing bosok padha dibuwang metu. Mangkono bakal kedadeyan ing pungkasane jaman. Para utusan bakal metu lan bakal misahake wong-wong ala saka tengah-tengahe wong-wong sing adil, lan bakal mbuwang wong-wong mau menyang pawon geni; ing kono bakal ana tangisan lan gretakan untu. Yesus ngomong marang wong-wong mau: Kowé kabèh wis ngerti kabèh perkara iki? Wong-wong mau marang dheweke, Ya, Gusti. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: amarga iki, kabèh juru tulis sing wis dadi murid menyang kratoning swarga iku padha karo wong bendarané omah, sing ngetokaké saka bandulan dhèwèké barang anyar lan barang lawas. Lan dadi nalika Yesus wis rampung pasemon-pasemon iki, dheweke lunga saka kono, lan wis teka menyang tanah kelairane, dheweke mulang wong-wong mau ing papan kumpulan wong-wong mau, nganti wong-wong mau gumun lan ngomong: Saka ngendi wong iki oleh

kawicaksanan iki lan kekuwatan-kekuwatan iki? Apa iki dudu putrane tukang kayu kuwi? Apa ibune ora diarani Maryam lan sedulur-sedulure Yakub lan Yusuf lan Simon lan Yudas? Lan adhik-adhik wedoké kabèh apa ora ana karo kita? Saka ngendi mulane wong iki oleh kabeh iki? Lan wong-wong mau padha kesandhung amarga dhèwèké. Nanging Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau: Ora ana nabi sing ora diajeni, kajaba ing tanah air dheweke lan ing omah dheweke. Lan ora nggawe ing kono kekuwatan akeh amarga ora percayané wong-wong mau.

14

Ing wektu kuwi Hèrodès sing tetrarki krungu kabar bab Yésus lan ngomong marang abdi-abdine: Iki kuwi Yohanes sing mbaptis; dhèwèke wis ditanggekake saka wong mati, lan mulane kuwaså-kuwaså kuwi makarya ing dhèwèke. Amarga Herodes wis nyekel Yohanes, dhèwèké ngiket dhèwèké lan ndhelikake ing pakunjaran jalaran Herodias, sing garwané Filipus sadulure dhèwèké. Amarga Yohanes ngomong marang dheweke: Ora oleh sampeyan duwe dheweke. Lan pengin matèni dhèwèké, dhèwèké wedi marang wong akèh, amarga wong-wong kuwi nganggep dhèwèké minangka nabi. Nalika ulang tahune Herodes lagi dianakake, putrine Herodias njoged ing tengah lan nyenengake Herodes; mulane kanthi sumpah dheweke janji marang dheweke bakal menehi apa wae yen dheweke njaluk. Lan dheweke, sawise didesak dening ibune, ngandika,

Wenehana aku ing kene, ing piring, sirah Yohanes Pembaptis. Lan raja iku sedhih, nanging amarga sumpah lan wong-wong sing padha lungguh mangan bareng, dheweke dhawuh supaya diwenehake, lan sawise ngirim, dheweke pancung Yohanes ing pakunjaran. Lan sirah dheweke digawa ing piring lan diwenehi menyang bocah wadon, lan bocah wadon kuwi nggawa menyang ibune. Lan murid-muridé wis nyedhaki, ngangkat awakné lan ngubur dhéwé, lan wis teka nglapurake marang Yesus. Sawisé krungu, Yesus banjur mundur saka kono nganggo prau menyang panggonan sepi, piyambak. Lan sawisé krungu, wong akèh padha ngetutake dhèwèké mlaku saka kutha-kutha. Lan sawisé metu, Yesus weruh wong akeh, lan dheweke welas asih marang wong-wong mau lan nambani wong-wong lara saka wong-wong mau. Nalika sore wis teka, murid-muride padha nyedhaki Dheweke lan ngomong, Papan iki sepi lan wektune wis liwat; usir wong akeh iki, supaya padha lunga menyang desa-desa lan tuku panganan kanggo awake dhewe. Nanging Yesus ngomong marang wong-wong mau, Ora perlu padha lunga; kowe wae sing wenehana wong-wong mau mangan. Nanging wong-wong mau padha kandha marang dheweke: Kita ora duwe apa-apa ing kene kajaba mung limang roti lan iwak loro. Nanging dheweke ngomong: Gawakna wong-wong mau mrene kanggo aku. Lan sawisé dhawuh wong akèh supaya lungguh ing suket, njupuk roti lima lan iwak loro, mandeng menyang langit mberkahi, lan sawisé dipenggak mènèhi roti-roti kuwi marang murid-murid, lan murid-murid mènèhi marang wong akèh. Lan kabèh padha mangan lan padha wareg, lan padha ngangkat sisa-sisa pecahan rolas

kranjang sing kebak. Wong-wong sing padha mangan kuwi wong lanang kira-kira limang ewu, kajaba wong wadon lan bocah-bocah. Lan langsung Yesus meksa murid-muride supaya mlebu menyang prau lan mangkat luwih dhisik menyang sebrang, nganti dheweke bubarake wong akeh. Lan sawise ngusir wong-wong akeh, dheweke munggah menyang gunung dhewe kanggo ndedonga. Bareng wis sore, dheweke mung dhewe ana ing kono. Nanging prau wis ana ing tengahe segara, lagi disiksa dening ombak-ombak; amarga angine nglawan. Nanging ing jaga kaping papat ing wayah wengi, Yesus lunga menyang wong-wong mau, mlaku ing nduwur segara. Lan sawise weruh dheweke mlaku ing nduwur segara, para murid padha bingung ngomong yen iku memedi, lan saka wedi padha bengok-bengok. Langsung nanging Gusti Yesus ngomong marang wong-wong mau ngandika: Nduwenia wani, Aku iki; aja wedi. Nanging Petrus mangsuli marang dheweke ngandika, Gusti, yen sampeyan iku, dhawuha aku teka marang sampeyan ing sadhuwure banyu. Dhèwèké ngomong, Teka. Lan sawise mudhun saka prau, Petrus mlaku ing banyu kanggo teka marang Yesus. Ndeleng angin sing kuwat, dheweke wedi, lan wiwit klelep, dheweke bengok ngomong: Gusti, tulungi aku. Langsung nanging Yesus wis ngulurake tangan nyekel dheweke lan ngomong marang dheweke: he wong sing cilik imane, apa sebabe kowe ragu-ragu? Lan sawise dheweke-dheweke wis mlebu menyang prau, angin mandheg; dene wong-wong sing ana ing prau mau banjur nyembah marang Panjenengane karo ngomong: Sejatine Panjenengan iku Putrane Gusti Allah. Lan sawisé nyebrang, dhèwèké padha teka menyang tanah

Genesaret. Lan sawise ngerti dheweke, wong-wong lanang saka panggonan kuwi padha ngirim menyang kabeh wilayah sakiwa tengene kuwi, lan padha nggawa marang dheweke kabeh wong-wong sing lara, lan padha nyuwun marang dheweke supaya mung ndemek pinggiran sandhangane dheweke wae; lan sakabehe wong sing ndemek padha waras.

15

Banjur para juru tulis lan wong-wong Farisi saka Yerusalem padha nyedhaki Gusti Yesus karo ngomong, Yagene murid-muridmu padha nglanggar tradhisi para pinituwa? Amarga wong-wong mau ora ngumbah tangané dhéwé nalika padha mangan roti. Nanging dheweke mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Yagene kowé-kowé uga nglanggar dhawuhé Gusti Allah jalaran tradhisi kowé-kowé? Amerga Gusti Allah wis paring dhawuh ngandika: urmati bapakmu lan ibumu; lan sing ngucapake ala marang bapak utawa ibu kudu dipateni. Nanging sampeyan ngomong: sapa sing bakal ngomong marang bapak utawa ibu, hadiah sing yen saka aku sampeyan bisa ditolong, lan dheweke ora bakal ngurmati bapake utawa ibune; lan sampeyan wis mbatalake dhawuhe Gusti Allah amarga tradhisi sampeyan. Wong-wong munafik, Yesaya wis nubuat kanthi becik babagan kowe, ngandika: Wong-wong iki nyedhaki aku nganggo cangkeme lan nganggo lambene padha ngurmati aku, nanging atine adoh saka aku; nanging padha nyembah aku kanthi muspra, mulang piwulang dhawuhe manungsa. Lan sawisé

nimbali wong akèh, Panjenengané ngandika marang wong-wong mau: Padha ngrungokake lan padha ngerti; dudu sing mlebu menyang cangkeme sing ndadèkaké wong dadi najis, nanging sing metu saka cangkeme iku sing ndadèkaké wong dadi najis. Nalika kuwi murid-muride wis nyedhaki dheweke padha kandha marang dheweke, Kowe ngerti yen wong-wong Farisi padha gela bareng krungu tembung kuwi? Nanging Dhèwèké mangsuli ngandika: saben tanduran sing ora ditandur Rama-Ku sing swargawi bakal dicabut. Tinggalake wong-wong mau; wong-wong mau iku panuntun wuta kanggo wong wuta; nanging yen wong wuta nuntun wong wuta, wong loro-lorone bakal tiba menyang jurang. Nanging Petrus mangsuli ngandika marang Panjenengané, Jelasna marang awaké dhéwé pasemon iki. Nanging Yesus ngandika: Apa kowe-kowe isih ora ngerti? Apa kowe durung ngerti yen kabeh sing mlebu menyang cangkem menyang weteng mlaku lan menyang jamban dibuang? Nanging sing metu saka cangkeme metu saka atine, lan kuwi nggawe wong dadi najis. Amarga saka ati metu pikiran-pikiran ala, pembunuhan, perzinahan, percabulan, pencurian, kesaksian palsu, penghujatan. Iki-iki barang sing nggawe najis wong; nanging mangan nganggo tangan sing ora dikumbah ora nggawe najis wong. Lan sawisé metu saka kono, Yesus mundur menyang wilayah Tirus lan Sidon. Lan lho, ana wong wadon Kanan saka wewatesan kuwi metu banjur njerit marang dheweke, ngomong, Welas asinana aku, Gusti, Putrane Dawud; anakku wadon lagi kerasukan setan kanthi ala. Nanging dhèwèké ora mangsuli marang dhèwèké sawijining tembung. Lan para murid-muride padha nyedhaki lan padha takon

marang dheweke ngandika: Usir dheweke, amarga dheweke bengok-bengok ing mburi kita. Nanging dheweke mangsuli ngandika: Aku ora diutus kajaba menyang wedhus-wedhus sing ilang saka omah Israel. Nanging wong wadon mau teka banjur sujud marang dheweke karo ngomong: Gusti, tulungi aku. Nanging dhèwèké mangsuli lan ngandika, Ora apik njupuk roti saka bocah-bocah lan mbuwang menyang asu-asu cilik. Nanging dheweke ngomong: iya, Gusti; amarga asu-asu cilik uga mangan remah-remah sing tiba saka meja para juragane. Nalika kuwi Yesus mangsuli ngandika marang dheweke, He wong wadon, gedhene banget imanmu, dadiya marang kowe kaya sing kokkepengin. Lan putriné dhèwèké waras wiwit wektu kuwi. Lan sawisé nyabrang saka kono, Gusti Yesus teka ing pinggir segara Galilea, lan sawisé munggah menyang gunung, dhèwèké lungguh ing kono. Lan wong akeh teka marani dhèwèké nggawa bebarengan karo awakè dhéwé wong pincang, wong wuta, wong budheg, wong cacat lan liya-liyané sing akeh, lan padha mbuwang wong-wong mau ing sakiwa tengené sikilé Yésus, lan Yésus marasake wong-wong mau, nganti wong akeh padha gumun weruh wong budheg padha krungu, wong bisu padha ngomong, wong cacat padha waras, wong pincang padha mlaku lan wong wuta padha weruh; lan padha muliakake Gusti Allah Israèl. Gusti Yesus nimbali murid-muride dheweke ngandika: Aku welas asih marang wong akeh iki, amarga wis telung dina padha tetep karo aku lan ora duwe apa-apa kanggo dipangan; lan aku ora gelem ngeculake wong-wong mau nalika lagi luwe, supaya aja nganti padha semaput ing dalan. Lan murid-muridé kandha marang dhèwèké: Saka ngendi kita ing panggonan sepi

bisa olèh roti akèh banget kanggo marem wong akèh banget? Lan Yesus ngomong marang wong-wong mau, Pira roti sing kokduwèni? Wong-wong mau padha ngomong: pitu, lan iwak cilik sithik. Lan dhèwèké mréntah marang wong-wong akèh supaya lungguh ana ing lemah. Lan sawisé njupuk pitung roti lan iwak-iwak, wis matur nuwun dhèwèké mecah lan maringi marang murid-muridé, lan murid-murid maringi marang wong akèh. Lan kabèh padha mangan lan padha wareg, lan padha ngangkat sisa-sisa pecahan pitu kranjang sing kebak; nanging sing padha mangan kuwi patang ewu wong lanang tanpa wong wadon lan bocah-bocah. Lan sawisé ngusir wong-wong akèh, dhèwèké munggah menyang prau lan teka menyang wewatesan Magdala.

16

Lan wong-wong Farisi lan Saduki wis nyedhaki, nyoba, takon marang dheweke supaya nuduhake tandha saka swarga marang wong-wong mau. Nanging dheweke mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Yen wis sore, sampeyan ngomong, Cuaca apik, amarga langit abang. Lan esuk, Dina iki bakal ana prahara, amarga langit abang lan peteng. Wong-wong munafik, kowé ngerti mbedakake raine langit, nanging pratandha-pratandha jamané kowé ora bisa ngerti? Generasi sing ala lan jina golek tandha, lan tandha ora bakal diwenehi marang dheweke kajaba tandhane Yunus nabi. Lan ninggalake wong-wong mau, dheweke lunga. Lan murid-muridé dhèwèké wis teka ing

sebrang, lali njupuk roti. Nanging Yesus ngomong marang wong-wong mau, Deleng lan waspada saka ragi saka wong-wong Farisi lan wong-wong Saduki. Wong-wong mau padha mikir ing awakè dhéwé karo ngomong yèn roti ora kita jupuk. Ngerti banjur Yesus ngomong marang wong-wong mau, Apa sampeyan padha mikir ing awakmu dhewe, wong-wong sing sethithik imane, amarga roti ora sampeyan tampa? Apa sampeyan durung ngerti, lan ora eling limang roti kanggo limang ewu wong lan pira kranjang sing sampeyan tampa? Apa kowé ora éling pitung roti kanggo wong patang ewu lan pira kranjang sing kowé jupuk? Kepiye kok sampeyan ora ngerti yen aku ora ngomong marang sampeyan babagan roti, supaya ngati-ati saka ragi wong-wong Farisi lan wong-wong Saduki? Banjur padha ngerti yen dheweke ora ngomong supaya ngati-ati saka ragi saka roti, nanging saka piwulang saka wong-wong Farisi lan wong-wong Saduki. Wis teka menyang wilayah Kaisarea sing kagungan Filipus, Yesus takon marang murid-muride karo ngomong, Wong-wong padha ngomong yen aku iki sapa, Putrane Manungsa? Wong-wong mau padha kandha: sawetara kandha Yohanes sing Mbaptis, liya-liyane kandha Elia, lan liya-liyane maneh kandha Yeremia utawa salah siji saka para nabi. Dheweke ngomong marang wong-wong mau: Nanging kowe kabeh ngomong aku iki sapa? Simon Petrus mangsuli lan ngandika, Sampeyan iku Kristus, Putrane Gusti Allah sing urip. Lan mangsuli, Gusti Yesus ngandika marang dheweke: rahayu kowe, Simon Baryona, amarga daging lan getih ora mbukak marang kowe, nanging Rama ingsun sing ana ing swarga. Lan aku ugi marang kowe ngomong yen kowe iku Petrus, lan ing watu iki aku bakal

mbangun pasamuanku, lan gapura-gapura neraka ora bakal bisa ngalahake pasamuan kuwi. Lan aku bakal mènèhi kowe kunci-kunci saka kratoning swarga, lan apa sing yèn kowe iket ing bumi, bakal dadi wis diiket ing swarga, lan apa sing yèn kowe uculake ing bumi, bakal dadi wis diuculake ing swarga. Nalika iku dhèwèké dhawuh marang murid-muridé supaya aja ngomong marang sapa-sapa yèn dhèwèké iku Yésus sing Kristus. Saka wektu kuwi wiwit, Yesus nuduhake marang murid-muride dheweke yen perlu dheweke lunga menyang Yerusalem lan akeh nandhang sangsara saka para pinituwa lan para imam agung lan para juru tulis lan dipateni, lan ing dina katelu diuripake maneh. Lan Petrus njupuk dheweke lan wiwit nggegirisi dheweke karo ngomong, Murah ati marang sampeyan, Gusti; ora bakal kedadeyan iki marang sampeyan. Nanging sawise mbalik dheweke ngomong marang Petrus, Lunga menyang mburi aku, Iblis, kowe iku bebaya kanggo aku, amarga kowe ora mikir babare Gusti Allah, nanging babare manungsa. Banjur Gusti Yesus ngomong marang murid-muride dhewe: yen ana wong pengin teka mburine aku, supaya dheweke nolak awake dhewe lan gawa salibe dhewe lan nututi aku. Sopo sing arep nylametake jiwane dhewe, bakal kelangan; nanging sopo sing kelangan jiwane dhewe amarga aku, bakal nemokake. Apa gunane wong yen dheweke entuk donya kabeh, nanging jiwa dheweke kelangan? Utawa apa sing bakal diwenehake wong minangka ijol-ijolan kanggo nyawa dheweke? Amarga Putra saka manungsa iku arep teka ing kamulyan saka Bapake karo para utusane, lan banjur bakal mbalekake marang saben wong miturut tumindake. Amin, aku ngomong marang

kowe, ana sawetara wong saka wong-wong sing ngadeg ing kene, sing ora bakal ngrasakake pati nganti dheweke ndeleng Sang Putra Manungsa teka ing kerajaane.

17

Lan sawisé nem dina, Gusti Yesus njupuk Petrus lan Yakub lan Yohanes seduluré, lan nggawa wong-wong mau menyang gunung dhuwur kanthi pribadi, lan Panjenengané malih wujud ing ngarepé wong-wong mau, lan pasuryanané mencorong kaya srengéngé, lan sandhangané dadi putih kaya cahya. Lan lho, katon dening wong-wong mau Musa lan Elia karo dheweke lagi ngobrol bebarengan. Pétrus mangsuli lan ngomong marang Gusti Yésus, Gusti, apik kita ana ing kéné; yèn Sampéyan kersa, ayo kita gawé telung tarub ing kéné, siji kanggo Sampéyan lan siji kanggo Musa lan siji kanggo Élias. Nalika dheweke isih ngomong, lho ana méga padhang nutupi wong-wong mau, lan lho ana swara saka méga kuwi ngomong: Iki putraku sing tak tresnani, sing ndadekake aku seneng; padha ngrungokna dheweke. Lan bareng krungu, para murid padha ambruk tumungkul lan padha wedi banget. Lan sawisé nyedhaki, Yesus ndemek wong-wong mau lan ngandika, Tangia lan aja wedi. Sawise ngangkat mripate dheweke, dheweke ora weruh sapa-sapa kajaba mung Yesus thok. Lan nalika wong-wong mau mudhun saka gunung, Yesus dhawuh marang wong-wong mau ngandika: aja ngomong marang sapa-sapa babagan penglihatan iki nganti Sang Putra Manungsa wungu saka wong mati. Lan

murid-muridé takon marang dhèwèké, kandha, Mulane apa para juru tulis ngomong yen Eliya kudu teka dhisik? Nanging Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Elijah pancen teka dhisik lan bakal mulihake kabeh; nanging Aku ngomong marang kowe yen Elijah wis teka, lan wong-wong ora ngenali dheweke, nanging padha nglakoni marang dheweke apa wae sing padha kepengin; mangkono uga Putrane Manungsa bakal nandhang sangsara saka wong-wong mau. Nalika iku para murid padha ngerti yèn Panjenengané ngomong marang wong-wong mau bab Yohanes sing Mbaptis. Lan nalika wong-wong mau wis teka menyang wong akeh, ana wong lanang nyedhaki Panjenengané karo tumungkul lan ngomong, Gusti, mugi welas asih marang anakku lanang, amarga dhèwèké kena penyakit ayan lan nandhang sangsara banget; awit kerep banget dhèwèké tiba ing geni lan kerep banget ing banyu. Lan aku nggawa dheweke menyang murid-muridmu, lan padha ora bisa marasake dheweke. Wangsulane, banjur Yesus ngandika: He generasi sing ora percaya lan sesat, nganti kapan aku bakal karo kowe? Nganti kapan aku bakal sabar karo kowe kabeh? Gawakna dheweke mrene marang aku. Lan Yesus nggutuk dheweke, lan setan mau metu saka dheweke, lan bocah kuwi mari wiwit jam kuwi. Banjur para murid nyedhaki Gusti Yesus kanthi pribadi lan kandha: Yagene awakdewe ora bisa ngusir dheweke? Nanging Yesus ngomong marang wong-wong mau, Amarga ora percayamu. Pancen aku ngomong marang kowe kabeh, yen kowe duwe iman kaya wiji sawi, kowe bakal ngomong marang gunung iki, pindhah saka kene menyang kono, lan bakal pindhah, lan ora ana sing ora bisa kanggo kowe.

Nanging jinis iki ora bisa metu kajaba kanthi pandonga lan pasa. Nalika wong-wong mau padha bali menyang Galilea, Yesus ngomong marang wong-wong mau: Anak Manungsa bakal diserahake menyang tangane wong-wong lan wong-wong bakal mateni dheweke, lan ing dina katelu dheweke bakal ditanggekake. Lan padha susah banget. Bareng dheweke wis teka ing Kapernaum, wong-wong sing njupuk dhuwit didrakma padha nyedhaki Petrus lan kandha, Gurumu ora mbayar dhuwit didrakma, ta? Dheweke ngomong, Ya. Lan nalika dheweke mlebu menyang omah, Yesus wis matur dhisik marang dheweke karo ngomong: piye menurutmu, Simon? Para raja ing bumi saka sapa padha nampa pajak utawa upeti? Saka anak-anake dhéwé apa saka wong liyo? Petrus ngomong marang dheweke, Saka wong liya. Yesus ngomong marang dheweke: Mula, anak-anake iku bebas. Nanging supaya ora nggawe wong-wong mau kesandhung, lakua menyang segara banjur uncalake pancing lan iwak sing munggah dhisik iku jupuken, lan sawise mbukak cangkeme kowe bakal nemokake dhuwit stater; jupuk dhuwit kuwi banjur wenehi wong-wong mau kanggo aku lan kowe.

18

Ing wektu kuwi para murid padha nyedhaki Yesus karo ngomong: Sapa ta sing paling gedhe ana ing kratoning swarga? Lan Gusti Yesus nimbali bocah cilik, ndadèkaké dhèwèké ing tengah-tengahé wong-wong mau lan ngandika: Satemené Aku ngomong marang kowé kabèh, yèn kowé ora mbalik lan dadi

kaya bocah-bocah cilik, kowé ora bakal mlebu ing Kratoning Swarga. Sapa wae mula sing bakal ngrendahake awake dhewe kaya bocah iki, dheweke iki yaiku sing paling gedhe ing kratone swarga. Lan sapa sing nampa bocah cilik kaya mengkono siji ing jenengku, dheweke nampa aku; nanging sapa sing nggawe kesandhung salah siji saka bocah-bocah cilik iki sing pracaya marang aku, luwih becik kanggo dheweke yen watu gilingan sing dienggo kuldi digantungake ing gulu dheweke lan dicemplungake ing tengahing segara. Cilaka kanggo jagad saka panggedheg-panggedheg; jalaran pancen kudu teka panggedheg-panggedheg; nanging cilaka kanggo wong kuwi sing liwat dheweke panggedheg kuwi teka. Yen tanganmu utawa sikilmu nggawe kowe kesandhung, tebangen lan uncalaken saka kowe; luwih becik kanggo kowe mlebu menyang urip kanthi pincang utawa cacat, tinimbang duwe tangan loro utawa sikil loro banjur dibuwang menyang geni kang langgeng. Lan yen mripatmu nggawe kowe kesandhung, copoten lan buwangen saka kowe; luwih becik kanggo kowe mlebu ing urip mung duwe mripat siji, tinimbang duwe mripat loro dibuwang menyang neraka geni. Delengen, aja ngremehake siji saka bocah-bocah cilik iki; amarga aku ngomong marang kowe kabeh yen para utusan wong-wong mau ing swarga tansah ndeleng pasuryane Bapakku sing ana ing swarga. Amarga Sang Putra Manungsa teka kanggo nylametake sing wis ilang. Apa sing koyone kanggo kowe kabeh? Yen ana wong duwe wedhus satus lan siji saka wedhus-wedhus mau kesasar, apa ora ditinggal sing sangang puluh sanga ana ing gunung-gunung, banjur digoleki sing kesasar mau? Lan yen dadi ketemu iku, temenan aku

ngomong marang kowe yen dheweke bungah amarga iku luwih tinimbang amarga sing sangang puluh sanga sing ora kesasar. Mangkono dudu karsané Rama sampeyan sing ana ing swarga supaya tiwas salah siji saka sing cilik-cilik iki. Yen adhimu dosa marang kowe, lungoa lan tegurana dheweke antarane kowe lan dheweke wae; yen dheweke ngrungokake kowe, kowe wis entuk adhimu; yen nanging ora ngrungokake, jupuken karo kowe isih siji utawa loro, supaya ing cangkeme loro saksi utawa telu ditetepake kabeh tembung. Nanging yen dheweke ora nggatekake wong-wong mau, kandhaa marang pasamuwan; nanging yen dheweke uga ora nggatekake pasamuwan, dadekna kanggo kowe kaya wong kapir lan tukang pajak. Amin, Aku ngomong marang kowe, sakabehing yen kowe ngiket ing bumi, bakal dadi wis diiket ing swarga, lan sakabehing yen kowe ngeculake ing bumi, bakal dadi wis dibebasake ing swarga. Manèh satemené aku ngomong marang kowé yèn yèn loro saka kowé padha setuju ing bumi bab kabèh prakara apa sing padha njaluk, bakal dadi kanggo wong-wong mau saka Bapakku sing ana ing swarga. Ngendi sing ana loro utawa telu wis padha kumpul neng jenengku, ing kono aku ana ing tengah-tengahe wong-wong mau. Banjur Petrus nyedhaki dheweke lan ngomong: Gusti, ping pira adhiku bakal dosa marang aku lan aku bakal ngapura dheweke? Nganti pitung kali? Yesus ngomong marang dheweke: Aku ora ngomong marang kowe nganti pitung kali, nanging nganti pitung puluh kali pitu. Mulane iki, Kratoning swarga dipadhakaké karo sawijining wong raja, sing kepéngin ngrampungaké itungan karo para abdine. Nalika dhèwèké wis miwiti ngetung utang, wong siji sing

duwe utang sepuluh ewu talenta digawa menyang dhèwèké. Nanging dheweke ora duwe kanggo mbalekake, banjur gustine dhawuh supaya dheweke didol lan bojone lan anak-anake lan kabeh sing diduweni, lan dibalekake. Mula amarga wis tiba, dadi abdi mau sujud marang dheweke karo ngomong: gusti, sabaren karo aku lan kabeh bakal dak balikaké marang sampeyan. Wis duwe rasa welas asih, banjur gustine abdi kuwi mbebasake dheweke lan utange dibebasake kanggo dheweke. Sawisé metu, abdi kuwi nemokake siji saka kanca-kanca abdi dhèwèké, sing utang marang dhèwèké satus dinar, lan sawisé nyekel dhèwèké, nyekek dhèwèké karo ngomong: Bayaraké aku yèn sampeyan utang apa-apa. Dadi kanca batur dhèwèké wis tiba ing sikil dhèwèké nyuwun marang dhèwèké karo ngomong, Sabaren marang aku lan aku bakal mbayar kowe. Nanging dheweke ora gelem, nanging wis lunga mbuwang dheweke menyang penjara nganti dheweke mbayar utang sing kudu dibayar. Sawisé weruh kadadeyan-kadadeyan kuwi, kanca-kanca abdine padha susah banget, lan sawisé teka padha nerangake marang gustine awaké dhéwé kabèh kadadeyan-kadadeyan kuwi. Banjur ngundang dheweke, gustine ngomong marang dheweke: abdi ala, kabeh utang kuwi wis tak ilangake kanggo kowe, amarga kowe wis nyuwun marang aku. Apa ora perlu kowe uga melas asih marang kanca abdimu, kaya aku uga welas asih marang kowe? Lan sawise dadi nesu, gustine dheweke nyerahake dheweke marang para penyiksa nganti dheweke mbayar kabeh sing ditanggung dheweke. Mangkono uga Bapakku sing ana ing swarga bakal nglakoni marang kowe kabeh, yen saben wong ora ngapura marang sadulure saka

atimu kabeh dosa-dosane dheweke.

19

Lan kedadeyan nalika Yesus wis rampung ngucapake tembung-tembung iki, dheweke lunga saka Galilea lan teka menyang wates-wates Yudea ing sebrang Kali Yordan. Lan wong akeh padha ngetutake dheweke, lan dheweke nambani wong-wong mau ana kono. Lan wong-wong Farisi padha nyedhaki dheweke kanggo nguji dheweke lan ngomong marang dheweke: apa diijini wong lanang ngeculake bojone miturut kabeh sebab? Nanging dheweke mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Apa kowe ora wis maca yen Sing Nggawe saka wiwitan nggawe wong lanang lan wong wadon, lan ngandika, Amarga bab iki wong bakal ninggalake bapakne lan ibune lan bakal nyawiji karo bojone, lan wong loro iku bakal dadi siji daging? Dadi ora maneh loro, nanging daging siji. Apa sing wis digabungake dening Gusti Allah, mula wong aja misahake. Wong-wong mau marang dheweke, Apa sebabe Musa dhawuh maringi surat pegatan lan ngeculake dheweke? Dheweke ngomong marang wong-wong mau: Musa nglilani sampeyan ngeculake garwa-garwa sampeyan jalaran atine sampeyan keras, nanging saka wiwitan ora kedaden kaya mangkono. Aku ngomong marang kowe kabeh yen sapa sing ngeculake bojone ora amarga jina lan omah-omah karo wong liya, dheweke nglakoni jina; lan sing omah-omah karo wong wadon sing wis diceculake nglakoni jina. Para murid-muride ngomong marang dheweke: Yen mangkono

kahanane wong lanang karo bojone, ora becik nikah. Nanging dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Ora kabèh wong bisa nampa pangandika iki, nanging mung wong-wong sing wis diparingi; amarga ana wong-wong sida sing wis lair kaya mangkono saka wetengé ibu. Lan ana wong dikebiri sing dikebiri dening wong-wong, lan ana wong dikebiri sing nggawe awake dhewe dikebiri amarga Kratoning Swarga. Sing bisa nampani, ya nampanana. Nalika kuwi digawa marang dhèwèké bocah-bocah, supaya dhèwèké bisa numpangaké tangané lan ndedonga; nanging para murid nyenyamah wong-wong mau. Nanging Gusti Yesus ngandika: Biarkna bocah-bocah kuwi lan aja ngalang-alangi dhèwèké teka marang aku, amarga kratoné swarga iku kagungané wong-wong kaya mengkono. Lan sawisé numpangaké tangan marang wong-wong mau, dhèwèké lunga saka kono. Lan lho, ana wong siji sing wis nyedhaki ngomong marang dheweke, Guru sing becik, apa sing becik kudu tak lakoni supaya aku duwe urip langgeng? Nanging dheweke ngomong marang dheweke: Kenangapa kowe ngarani aku apik? Ora ana sing becik kajaba mung Gusti Allah. Nanging yen kowe pengin mlebu menyang urip, tetepa perintah-perintah kuwi. Dhèwèké ngomong marang dhèwèké: Sing kaya apa? Dene Gusti Yesus ngandika: aja kowe mateni, aja kowe jina, aja kowe nyolong, aja kowe menehi paseksi palsu, urmati bapakmu lan ibumu, lan kowe kudu tresna marang pepadhamu kaya awakmu dhewe. Wong enom kuwi ngomong marang dheweke: Kabeh iki wis tak jaga wiwit cilik aku; apa sing isih kurang aku? Yesus ngomong marang dheweke: yen kowe pengin dadi sampurna, lunga adol barang-barangmu lan wenehi wong mlarat, lan kowe

bakal duwe bandha ing swarga, lan mrene tindakna aku. Nanging nom-noman mau wis krungu tembung mau, banjur lunga kanthi susah; amarga dheweke duwe bandha akeh. Yesus ngomong marang murid-muride: Tenan aku ngomong marang kowe kabeh yen wong sugih bakal angel mlebu menyang kratone swarga. Lan maneh aku ngomong marang kowe, luwih gampang unta liwat bolongan jarum tinimbang wong sugih mlebu ing kratoning Gusti Allah. Sawise krungu, murid-muride dheweke padha gumun banget lan ngomong, Sapa ta sing bisa kaslametake? Sawisé nyawang, Yesus ngandika marang wong-wong mau, Kanggo manungsa, iki ora bisa, nanging kanggo Gusti Allah kabèh bisa. Banjur Petrus mangsuli lan ngomong marang dheweke, Lho, awakdewe wis ninggalake kabeh lan wis ngetutake kowe; dadi apa sing bakal ana kanggo awakdewe? Nanging Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Satemene Aku ngomong marang kowe kabeh, yen kowe kabeh sing wis ngetutake Aku, ing jaman anyar, nalika Sang Putra Manungsa lungguh ing dhampar kamulyané, kowe kabeh uga bakal lungguh ing rolas dhampar ngadili rolas suku Israel. Lan saben wong sing wis ninggalake omah utawa sedulur lanang utawa sedulur wadon utawa bapak utawa ibu utawa bojo utawa anak-anak utawa sawah-sawah merga jenengku, bakal nampa kaping satus lan bakal marisi urip langgeng. Akeh wong sing dhisik bakal dadi sing pungkasan, lan sing pungkasan bakal dadi sing dhisik.

20

Amarga Kratoning swarga iku padha karo wong sing duwé omah, sing metu bareng esuk nyewa buruh kanggo kebon anggur kang duwéké. Lan sawisé sarujuk karo para buruh saka dhenarius saben dina, dhèwèké ngirim wong-wong mau menyang kebon anggur dhèwèké. Lan sawise metu watara jam katelu, dhèwèké weruh wong liya padha ngadeg ing pasar nganggur, lan marang wong-wong mau dhèwèké ngandika, Padha lunga lan kowé uga menyang kebon anggur, lan apa sing adil bakal tak wènèhi kowé. Wong-wong mau padha lunga. Manèh sawisé metu watara jam kaping enem lan kaping sanga, dhèwèké nindakaké kaya mengkono. Lan nalika kira-kira jam sewelas, dheweke metu lan nemokake wong liya sing padha ngadeg nganggur, lan dheweke ngomong marang wong-wong mau: Apa sampeyan padha ngadeg ing kene sedina muput nganggur? Dheweke ngomong marang dheweke: Ora ana wong sing nyewa kita. Dheweke ngomong marang wong-wong mau: Lunga lan kowe uga menyang kebon anggur, lan apa sing adil bakal kowe tampa. Nalika sore wis teka, banjur juragan kebon anggur mau ngomong marang mandore: Celukna para buruh lan wenehi wong-wong mau upah, wiwit saka sing pungkasan nganti sing pisanan. Lan wong-wong sing teka ing watara jam kaping sewelas padha tampa saben dinar. Wong-wong sing teka dhisik padha mikir yèn dhèwèké bakal tampa luwih akèh, lan dhèwèké uga tampa siji denarius saben wong. Nanging sawisé nampa, padha grumundhul marang juragan omah karo ngomong yèn wong-wong pungkasan iki mung nyambut gawé sak jam, lan kowé wis nggawé dhèwèké padha karo awaké dhéwé sing wis nggawa aboté dina lan panas terik. Nanging

dheweke mangsuli lan ngandika marang salah sijine wong-wong mau: Kanca, aku ora nglakoni salah marang kowe; apa kowe ora setuju karo aku kanggo sedinar? Gawa duwekmu lan lunga; nanging aku arep menehi wong pungkasan iki kaya kowé uga; utawa apa ora oleh aku nggawé apa sing tak kepengin ing duwekku dhéwé? Apa mripatmu ala amarga aku becik? Mangkono wong-wong sing pungkasan bakal dadi sing kapisan lan wong-wong sing kapisan bakal dadi sing pungkasan; amarga akeh sing diundang, nanging sithik sing dipilih. Lan nalika munggah Gusti Yesus menyang Yerusalem, dheweke njupuk murid rolas kanthi dhewe-dhewe ing dalan lan ngomong marang wong-wong mau, Lah, kita munggah menyang Yerusalem, lan Anak Manungsa bakal diserahake marang para imam agung lan para juru tulis, lan wong-wong mau bakal ngukum dheweke pati, lan bakal nyerahake dheweke marang bangsa-bangsa kanggo ngece lan nyambeti lan nyalib, lan ing dina katelu bakal tangi maneh. Nalika iku ibuné anak-anané Zebedeus nyedhaki dhèwèké karo anak-anané dhèwèké, sungkem lan njaluk sawijining bab saka dhèwèké. Nanging dhèwèké ngomong marang dhèwèké: Apa sing kokpéngin? Dheweke ngomong marang dheweke: kandhakna supaya loro anak lanangku iki padha lungguh, sijine ing sisih tengenmu lan sijine ing sisih kiwamu ing kerajaanmu. Nanging Yesus mangsuli ngandika, Kowé ora ngerti apa sing kowé jaluk. Apa kowe bisa ngombe cangkir sing aku arep ngombe, utawa baptisan sing aku dibaptis supaya dibaptis? Dheweke padha ngomong marang dheweke: Kita bisa. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: cangkir aku memang bakal sampeyan ombé, lan baptisan

sing aku dibaptis bakal sampeyan dibaptis; nanging lungguh ing tengen aku lan ing kiwa aku ora duwekku kanggo maringi, nanging kanggo wong-wong sing wis disiapake déning Bapak aku. Lan sawise krungu, sing sepuluh padha nesu babagan sedulur loro mau. Nanging Yésus nimbali wong-wong mau lan ngandika: Kowé padha ngerti yèn para panguwasa ing bangsa-bangsa padha nguwasani wong-wong mau lan wong-wong gedhé padha nganggo panguwasa marang wong-wong mau. Ora mangkono bakal ana ing antaramu, nanging sapa wae yen kepengin ing antaramu dadi gedhe, bakal dadi abdimu, lan sapa wae yen kepengin ing antaramu dadi sing kapisan, bakal dadi budhakmu; kaya Putrane Manungsa ora teka kanggo dilayani, nanging kanggo ngladeni lan menehi jiwane minangka tebusan gantine wong akeh. Lan nalika wong-wong mau padha metu saka Yeriko, wong akeh ngetutake dheweke. Lan lho, wong wuta loro lungguh ing pinggir dalan, wis krungu yen Yesus liwat, padha bengok ngomong: mugi welas asih marang awakke dewe, Gusti, Putrane Daud. Nanging wong akeh padha ngukum wong-wong mau supaya meneng; nanging wong-wong mau malah bengok luwih banter ngomong: Mugi welas asih marang awakku dewe, Gusti, Putrane Dawud. Lan sawise ngadeg, Gusti Yesus nimbali wong-wong mau lan ngandika, Apa sing padha pengin tak lakoni kanggo kowe kabeh? Dheweke padha ngomong marang dheweke: Gusti, supaya mripat kita dibukak. Sawisé duwé rasa welas asih, Gusti Yesus ndemek mripaté wong-wong mau, lan sanalika mripaté wong-wong mau bisa ndeleng manèh, lan wong-wong mau padha ngetutaké Panjenengané.

21

Lan nalika padha nyedhaki menyang Yerusalem lan teka menyang Betfage menyang gunung saka wit zaitun, banjur Yesus ngutus loro murid ngomong marang wong-wong mau: mlakua menyang desa sing ana ing ngarep sampeyan, lan langsung sampeyan bakal nemokake kuldi sing diiket lan anak kuldi karo dheweke; sawise ngeculake, gawanen marang aku. Lan yen ana wong sing takon marang kowe apa-apa, kowe bakal ngomong yen Gusti butuh kuwi; lan langsung Panjenengane ngirim wong-wong mau. Iki kabèh wis kedaden supaya bisa katindakake sing wis diomongake liwat nabi sing ngomong: kandhakna marang putri Sion, lho rajamu teka marang kowe kanthi alus lan wis nunggang kuldi lan anak kuldi anake kewan beban. Para murid wis lunga lan wis nglakoni kaya sing didhawuhake dening Gusti Yesus marang wong-wong mau, padha nggawa kuldi lan anak kuldi, lan padha nyelehake sandhangane ing ndhuwur kewan-kewan mau, lan Panjenengane lungguh ing ndhuwur kewan-kewan mau. Wong akeh banget padha nyebarake sandhangane dhewe ing dalan, lan wong liya padha ngetok pang-pang saka wit-witan lan nyebarake ing dalan. Wong-wong akèh sing mlaku ngarep lan sing ngetutake padha bengok-bengok ngomong: hosana kanggo Putrane Dawud, kaberkahan wong sing teka ing jeneng Gusti, hosana ing panggonan sing paling dhuwur. Lan nalika dheweke wis mlebu menyang Yerusalem, kabeh kutha iku diguncang, padha takon: Sapa wong iki? Wong-wong akeh padha ngomong:

Iki iku Yesus, nabi sing saka Nazaret ing Galilea. Lan Yesus mlebu menyang candhi Gusti Allah, lan ngusir kabeh wong sing adol lan wong sing tuku ing candhi, lan meja-mejane para penukar dhuwit dibalikake lan kursi-kursine para penjual manuk dara, lan ngomong marang wong-wong mau: wis kasurat, omahku omah pandonga bakal diarani; nanging kowe wis nggawe dheweke dadi guwane para perampok. Lan padha nyedhaki dhèwèké wong pincang lan wong wuta ing candhi, lan dhèwèké marasake wong-wong mau. Nanging para imam agung lan para juru tulis wis weruh keajaiban-keajaiban sing wis digawe lan bocah-bocah padha bengok-bengok ing candhi lan padha ngomong, Hosana kanggo Putrane Daud, padha nesu lan padha ngomong marang dheweke, Kowe krungu apa sing diomongake wong-wong iki? Nanging Yésus ngomong marang wong-wong mau, Iya; apa kowé ora tau maca yèn saka cangkeme bayi lan bocah-bocah sing nyusu, Kowé wis nyiapake pujian? Lan sawisé ninggalaké wong-wong mau, dhèwèké metu saka kutha menyang Betani lan nginep ana ing kono. Esuk lan mulih menyang kutha, dheweke luwe; lan sawise weruh wit ara siji ana ing dalan, dheweke teka menyang wit kuwi, lan ora nemokake apa-apa ing wit kuwi kajaba godhong wae, lan dheweke ngomong marang wit kuwi: Aja nganti saka kowe wowohan dadi maneh ing salawase. Lan wit ara langsung garing. Lan sawisé weruh, para murid padha gumun karo ngomong, Kepiyé wit ara mau bisa garing sanalika? Nanggapi, Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Satemene Aku ngomong marang kowe kabeh, yen kowe duwe iman lan ora ragu-ragu, ora mung bab wit ara kowe bakal nindakake,

nanging malah yen marang gunung iki kowe ngomong, Angkata lan uncalake menyang segara, bakal kedaden; lan kabeh apa wae yen kowe nyuwun ing pandonga kanthi pracaya, kowe bakal nampa. Lan nalika dheweke wis teka ing candhi, para imam agung lan para pinituwa saka wong akeh padha nyedhaki dheweke nalika dheweke mulang, ngomong: Nganggo wewenang apa sampeyan nindakake bab-bab iki, lan sapa sing wis menehi sampeyan wewenang iki? Nanging Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Aku uga bakal takon marang kowe siji perkara, yen kowe kandha marang aku, aku uga bakal kandha marang kowe ing wewenang apa aku nglakoni bab-bab iki. Baptisan Yohanes kuwi saka ngendi, saka swarga apa saka manungsa? Nanging wong-wong mau padha mikir ing antarane awake dhewe ngomong: yen kita kandha, saka swarga, dheweke bakal kandha marang kita, mulane kok sampeyan ora pracaya marang dheweke; nanging yen kita kandha, saka manungsa, kita wedi marang wong akeh; amarga kabeh padha nganggep Yohanes minangka nabi. Lan padha mangsuli marang Yesus, kandha: Kita ora ngerti. Dheweke ngomong marang wong-wong mau lan dheweke dhewe: Aku ya ora bakal ngomong marang kowe-kowe nganggo wewenang apa aku nglakoni bab-bab iki. Apa sing koyone kanggo kowe kabeh? Ana wong lanang sing duwe anak loro, lan wis nyedhaki sing kapisan, ngomong: Anakku, lunga dina iki nyambut gawe ing kebon anggur dakku. Nanging dheweke mangsuli ngandika, Aku ora gelem. Nanging mengko, sawise ngrasa getun, dheweke lunga. Lan sawise nyedhaki marang sing kapindho, dheweke ngandika kaya mangkono uga. Nanging sing wangsulane

ngandika: Aku, Gusti, lan ora lunga. Sapa saka wong loro mau sing nindakake karsane bapake? Dheweke padha kandha marang dheweke: Sing kapisan. Yesus ngomong marang wong-wong mau: Aku kandha tenan marang kowe kabeh yen para pemungut pajak lan para pelacur mlebu luwih dhisik tinimbang kowe menyang Kratoning Gusti Allah. Amarga Yohanes wis teka marang kowe ing dalan kabeneran, lan kowe ora percaya marang dheweke; nanging para pemungut pajak lan para pelacur padha percaya marang dheweke; nanging kowe sawise weruh ora gelem mratobat mengko kanggo percaya marang dheweke. Rungokna pasemon liyane. Ana wong siji sing dadi juragan omah, sing nandur kebon anggur lan masang pager ngubengi lan ngeduk papan peres anggur ing kono lan mbangun menara, lan nyewakake marang para petani lan lunga menyang negara liya. Nanging nalika wektu panen wis cedhak, dheweke ngirim para abdine menyang para petani kanggo njupuk wohing panene. Lan para petani wis njupuk para abdine, sing siji padha digebugi, sing siji padha dipateni, lan sing siji padha dilempari watu. Manèh dhèwèké ngirim abdi-abdi liyané sing luwih akèh tinimbang sing kapisan, lan wong-wong mau nglakoni marang dhèwèké-dhèwèké kaya mengkono uga. Mengko nanging dhèwèké ngirim anak lanangé marang wong-wong mau, ngomong, Bakal ngurmati anak lanangku. Nanging para petani weruh anak lanang kuwi, padha ngomong ing awakè dhèwè: Iki ahli waris; ayo matèni dhèwèkè lan rebut warisané. Lan sawisé njupuk dhèwèké, wong-wong mau ngusir dhèwèké metu saka kebon anggur lan matèni dhèwèké. Nalika sing duwe kebon anggur teka, apa sing bakal ditindakake

marang para petani kuwi mau? Wong-wong mau ngomong marang dheweke: wong ala bakal dirusak kanthi cara ala, lan kebon anggur bakal disewakake marang petani liyane, sing bakal mbalekake woh-wohan marang dheweke ing wektu-wektune dhewe. Yesus ngomong marang wong-wong mau: Apa kowe ora tau maca ing tulisan-tulisan, watu sing ditolak dening para tukang bangunan, iki wis dadi sirah pojok; saka Gusti iki kedaden, lan iku nggumunake ing paningal kita? Mulane iki aku ngomong marang kowe kabeh yen Kratoning Gusti Allah bakal dijupuk saka kowe lan bakal diwenehake marang bangsa sing nggawe wohe; lan sing tiba ing watu iki bakal remuk; nanging sapa sing ditibani watu iku, bakal diremukake. Lan sawisé krungu pasemon-pasemoné, para imam agung lan wong-wong Farisi padha ngerti yèn dhèwèké ngomong babagan wong-wong mau; lan nalika golèk nyekel dhèwèké, padha wedi marang wong akèh, amarga wong akèh nganggep dhèwèké minangka nabi.

22

Lan Yesus mangsuli maneh ngomong marang wong-wong mau nganggo pasemon, ngandika, Kratoning swarga iku diupamakake karo sawijining raja, sing nggawe pesta pernikahan kanggo putrane. Lan dheweke ngirim para abdine kanggo nimbali wong-wong sing wis diundang menyang pesta pernikahan, lan dheweke ora gelem teka. Manèh dhèwèké ngirim abdi-abdi liyané karo ngomong: kandhakna marang

wong-wong sing wis diundang: lho iku panganan paling apik kula wis kula siapake, sapi jago kula lan kéwan-kéwan sing wis digemukake wis dipatèni, lan kabèh wis siap: tekaa menyang pesta kawinan. Nanging wong-wong sing wis ora nggatekake padha lunga, sing siji menyang sawah dhewe, sing sijine menyang dagangane dhewe; nanging wong-wong sing isih padha nyekel abdi-abdine dheweke padha nganiaya lan padha mateni. Sawisé krungu, raja kuwi nesu, lan sawisé ngirim tentara-tentarane, dhèwèké numpes para pembunuh kuwi lan ngobong kuthané. Banjur dheweke ngomong marang abdi-abdine: Pesta kawinan iku wis siap, nanging wong-wong sing wis diundang ora pantes; mula padha lunga menyang persimpangan-persimpangan dalan, lan sapa wae sing koktemokake, undhangna menyang pesta kawinan. Lan para abdi kuwi metu menyang dalan-dalan padha nglumpukake kabeh wong sing ditemokake, wong ala lan wong becik; lan pesta nikah kuwi kebak karo wong-wong sing lenggah. Wis mlebu lan sang prabu ndeleng wong-wong sing padha lungguh, weruh ing kono ana wong siji ora nganggo sandhangan pesta, lan ngomong marang dheweke: kanca, kepiye kowe mlebu mrene ora duwe sandhangan pesta? Wong kuwi banjur dibekaké cangkemé. Banjur sang prabu ngomong marang para abdi: Sawise ngiket sikile lan tangane, angkat dheweke lan uncalake menyang pepeteng sing njaba; ing kono bakal ana tangisan lan gretakanuntu. Akeh merga padha diarani, nanging sithik sing kapilih. Banjur wong-wong Farisi wis lunga padha njupuk musyawarah supaya bisa njebak dheweke ing tembung. Lan wong-wong padha ngirim murid-muride dheweke

bebarengan karo wong-wong Herodian ngomong: Guru, kowe ngerti yen sampeyan sejati lan dalan saka Gusti Allah ing sajroning kabenaran sampeyan mulangake, lan ora peduli sampeyan babagan sapa wae: ora merga sampeyan ndeleng menyang raine wong-wong; mula ngomonga marang kita, apa sing sampeyan pikirake? Apa diijini menehi pajak marang Kaisar utawa ora? Sawise ngerti kejahatane wong-wong mau, Gusti Yesus ngomong, Apa sebabe kowe padha nyoba aku, wong-wong munafik? Tuduhake aku dhuwit recehane pajeg. Wong-wong mau padha nggawa dènarius marang dhèwèké. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau: Gambar lan tulisan sapa iki? Wong-wong mau ngomong marang dheweke: Kagungane Kaisar. Banjur dheweke ngomong marang wong-wong mau: Mulane, wenehnana barang-barange Kaisar marang Kaisar, lan barang-barange Gusti Allah marang Gusti Allah. Lan sawise krungu, padha gumun, lan sawise ninggalake dheweke, padha lunga. Ing dina kuwi wong-wong Saduki padha nyedhaki dheweke, sing ngomong ora ana wungunane wong mati, lan padha takon marang dheweke kanthi ngomong: Guru, Musa wis ngomong, yen ana wong mati ora duwe anak, sedulure kudu omah-omah karo bojone lan ngunggahake turunane kanggo sedulure. Ana pitung sadulur ing antarane kita; lan sing kapisan wis omah-omah banjur mati, lan ora duwe turunan ninggalake garwane marang sadulure; mangkono uga sing kapindho lan sing katelu, nganti pitung-pijine kabeh. Nanging pungkasan saka kabèh, wong wadon iku uga mati. Ing tangi saka pati, wong wadon iku bakal dadi garwane sapa saka wong pitu mau? Kabèh wong kuwi padha duwé dhèwèké. Yesus mangsuli lan

ngandika marang wong-wong mau, Sampeyan padha kesasar amarga ora ngerti Kitab Suci lan uga ora ngerti kekuwatane Gusti Allah. Amarga ing wungunipun maneh ora padha omah-omah lan ora dipunomahake, nanging kados utusan Gusti Allah ing swarga. Nanging bab tanginé wong mati, apa kowé ora wis maca sing diomongaké marang kowé déning Gusti Allah sing ngomong, Aku iki Gusti Allahé Abraham lan Gusti Allahé Isak lan Gusti Allahé Yakub? Gusti Allah iku dudu Gusti Allahné wong mati, nanging Gusti Allahné wong sing urip. Lan sawise krungu, wong-wong akeh padha gumun marang piwulange dheweke. Wong-wong Farisi krungu yen dheweke wis nggawe wong-wong Saduki meneng, padha kumpul bebarengan, lan siji saka wong-wong mau, ahli hukum, nyoba dheweke lan ngomong, Guru, perintah sing endi sing gedhe ing hukum? Nanging Gusti Yesus ngandika marang dheweke: Kowe bakal tresna marang Gusti Allah kowe kanthi kabeh atimu lan kabeh jiwamu lan kabeh pikiranmu. Iki iku dhawuh kang kapisan lan agung. Kapindho iku padha karo iku: kowe bakal tresna marang pepadhamu kaya awakmu dhewe. Ing rong prentah iki kabèh hukum lan para nabi digantung. Nalika wong-wong Farisi wis padha kumpul, Gusti Yesus takon marang dheweke kanthi kandha: Apa sing kokira babagan Sang Kristus? Iku anake sapa? Wong-wong mau padha ngomong marang dheweke: Saka Dawud. Dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Piyé mulané Dawud ing Roh nyebut dhèwèké Gusti, ngomong, Gusti wis ngomong marang Gustiku, lungguh ing tengenku nganti Aku nyelèhaké mungsuh-mungsuhmu dadi pijakan sikil-sikilmu? Yen mulane Dawud ngarani dheweke Gusti, kepiye dheweke bisa

dadi putrane? Lan ora ana wong sing bisa mangsuli dheweke tembung, lan uga ora ana wong sing wani wiwit dina kuwi takon marang dheweke maneh.

23

Banjur Gusti Yesus ngomong marang wong akeh lan murid-muride, kandha: Ing kursi Musa wis lungguh para juru tulis lan wong Farisi. Mulane kabèh sakabehing yen wong-wong mau kandha marang kowé kanggo njaga, jaganen lan tindakna, nanging miturut pakaryané wong-wong mau aja tindakna; amarga wong-wong mau kandha, nanging ora nindakake. Amarga wong-wong mau ngiket beban-beban sing abot lan angel digawa lan diselehake ing pundhake wong-wong, nanging karo driji-drijine dhewe ora gelem ngobahake beban-beban mau. Kabèh karyané wong-wong mau padha digawé supaya dideleng déning wong-wong. Amarga wong-wong mau padha nggedhekake jimat-jimat sing dienggo lan padha nggedhekake rumbai-rumbai saka sandhangane dhewe-dhewe, lan padha seneng panggonan sing paling dhuwur ing pesta-pesta lan kursi-kursi sing paling ngarep ing pakumpulan-pakumpulan lan salam-salam ing pasar-pasar lan diarani dening wong-wong rabbi rabbi. Nanging kowé kabèh aja diarani rabi, amerga gurumu mung siji, yaiku Kristus; lan kowé kabèh iku sadulur-sadulur. Lan aja kok nyebut bapak kowe ing bumi; amarga mung siji bapak kowe, yaiku sing ana ing swarga. Lan aja kok diarani guru-guru; amarga mung siji sing dadi guru kowe kabeh,

yaiku Kristus. Wong sing paling gedhe ing antarane kowe bakal dadi abdine kowe. Sapa sing ngunggahake awakè dhéwé bakal direndahake, lan sapa sing ngrendahake awakè dhéwé bakal diunggahake. Cilaka kanggo sampeyan, para juru tulis lan wong Farisi sing munafik, amarga sampeyan mangan omah-omahé para randha lan nganggo alesan ndedonga dawa; mulane sampeyan bakal nampa ukuman sing luwih akeh. Cilaka kowé, para juru tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga kowé nutup kratoning swarga ing ngarepe wong-wong; kowé dhewe ora mlebu, lan wong-wong sing arep mlebu uga ora kowé lilani mlebu. Cilaka kowé, para juru tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga kowé ngubengi segara lan dharatan kanggo nggawé siji wong mlebu agama, lan nalika dhèwèké wis dadi, kowé nggawé dhèwèké dadi anak neraka Gehenna kaping pindho tinimbang kowé. Cilaka kanggo kowé, pemimpin wuta, sing ngomong: sapa sing sumpah ing candhi, ora ana apa-apa, nanging sapa sing sumpah ing emas saka candhi, kudu netepi. Wong bodho lan wuta, sapa sing luwih gedhe, emas apa candhi sing nyucekake emas kuwi? Lan: sapa sing bakal sumpah ing altar, iku ora apa-apa, nanging sapa sing bakal sumpah ing kurban sing ana ing ndhuwure, dheweke kudu. Wong bodho lan wuta! Apa sing luwih gedhe, hadiah apa altar sing nyucekake hadiah kuwi? Mulane wong sing wis sumpah ing altar, dheweke sumpah ing altar lan ing kabeh sing ana ing dhuwure; lan wong sing wis sumpah ing candhi, dheweke sumpah ing candhi lan ing Pangeran sing manggon ing kono; lan wong sing wis sumpah ing swarga, dheweke sumpah ing dhampar Gusti Allah lan ing Pangeran sing lungguh ing dhuwure. Cilaka kowé, para juru

tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga kowé mènèhi sepersepuluh saka mint lan dill lan jinten, lan kowé wis nglirwakake perkara-perkara sing luwih abot saka angger-angger, yaiku kaadilan lan welas asih lan iman; nanging iki kudu ditindakake lan sing kuwi mau aja ditinggalake. Pandhuan wuta, sing nyaring metu conopa, nanging nguntal unta. Cilaka kanggo kowe, para juru tulis lan wong Farisi sing munafik, amarga kowe ngresiki njaba cangkir lan piring, nanging njero kebak saka rampasan lan angkara. Wong Farisi sing wuta, resiki dhisik sing njero saka cangkir lan piring, supaya sing njaba saka wong-wong mau uga dadi resik. Cilaka kowé, para juru tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga kowé padha kaya kuburan sing wis dikapur putih, sing saka njaba katon ayu, nanging ing njero kebak balung wong mati lan kabèh reged. Mangkono uga sampeyan saka njaba pancen katon marang wong-wong bener, nanging saka njero sampeyan kebak kemunafikan lan kalanggar angger-angger. Cilaka kowé, para juru tulis lan wong-wong Farisi sing munafik, amarga kowé mbangun kuburan para nabi lan nghias-nghiasi tugu-tugu para wong sing bener, lan kowé ngomong: yen kita ana ing jaman bapak-bapak kita, kita ora bakal dadi mitrane dheweke ing getih para nabi. Dadi sampeyan mbuktèkaké dhéwé yèn sampeyan iku anak-anake wong-wong sing wis matèni para nabi. Lan kowé isèn ukuran saka para bapak kowé. Ula-ula, anak-anake ula beracun, kepiye kowe bisa lolos saka paukuman neraka Gehenna? Mulane iki, lho, aku ngirim marang kowe para nabi lan wong wicaksana lan para juru tulis, lan saka wong-wong mau kowe bakal mateni lan kowe bakal nyalib, lan saka wong-

wong mau kowe bakal nyambeti ing panggonan-panggonan kumpul kowe lan kowe bakal ngoyak saka kutha menyang kutha, supaya teka marang kowe kabeh getih sing adil sing diwutahake ing bumi saka getih Habel sing adil nganti getih Zakaria anak Berekhia, sing kowe wis pateni ing antarane candhi lan misbyah. Amen, aku ngomong marang kowe kabeh yen kabeh perkara iki bakal teka marang generasi iki. Yerusalem, Yerusalem, sing matèni para nabi lan ngunjali watu marang wong-wong sing wis diutus marang dhèwèké, ping pira aku kepéngin ngumpulaké anak-anakmu kaya cara manuk ngumpulaké anak-anake dhèwè ing ngisor swiwine, nanging kowé ora gelem. Lho, omahmu bakal ditinggal sepi kanggo kowe. Aku ngomong marang kowe kabeh, ora bakal kowe ndeleng aku wiwit saiki nganti kowe ngomong, Pinuji sing teka ing jeneng Gusti.

24

Lan wis metu, Yesus lunga saka candhi, lan murid-muride padha nyedhaki Panjenengané kanggo nuduhaké Panjenengané bangunan-bangunan candhi. Nanging Yesus ngomong marang wong-wong mau: Apa kowe ora ndeleng kabeh iki? Saestu aku ngomong marang kowe, ora bakal ditinggalake ing kene watu ing dhuwur watu, sing ora bakal dirusak. Nalika dheweke lungguh ing gunung wit zaitun, para murid padha nyedhaki dheweke kanthi pribadi lan ngomong: Kandhakna marang kita kapan bab-bab iki bakal kelakon, lan apa tandha saka tekamu

lan saka pungkasane jaman? Lan Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Awas, aja nganti ana wong sing nggawe kowe kesasar. Amarga akeh wong bakal teka nganggo jeneng-ku ngomong, Aku iki Kristus, lan bakal ngapusi akeh wong. Sampeyan bakal krungu perang lan kabar babagan perang; delengen, aja padha geger, amarga kabeh kudu kedaden, nanging durung pungkasane. Amarga bangsa bakal tangi nglawan bangsa lan karajan nglawan karajan, lan bakal ana paceklik lan pageblug lan lindhu ing panggonan-panggonan; nanging kabeh iki wiwitan saka lara babarane. Mengko wong-wong bakal nyerahake kowe menyang kasangsaran lan bakal mateni kowe, lan kowe bakal disengiti dening kabeh bangsa amarga jenengku. Lan nalika iku akeh wong bakal digawe kesandhung lan bakal nyerahake siji lan sijine lan bakal sengit marang siji lan sijine. Lan akeh nabi palsu bakal tangi lan bakal ngapusi akeh wong, lan amarga katambahane angkara, katresnan wong akeh bakal dadi adhem. Nanging sing wis sabar nganti pungkasan, wong iki bakal slamet. Lan bakal diwarahake iki kabar apik saka kerajaan ing kabèh donya sing dienggoni dadi paseksi kanggo kabèh bangsa, lan banjur bakal teka pungkasane. Nalika mulane sampeyan ndeleng nistha karusakan sing wis diomongake liwat Nabi Daniel ngadeg ing panggonan suci, sing maca aja nganti ora ngerti, banjur wong-wong sing ana ing Yudea padha mlayu menyang gunung-gunung, wong sing ana ing payon aja mudhun njupuk barang-barang saka omahe, lan wong sing ana ing sawah aja bali maneh njupuk sandhangane. Nanging cilaka kanggo wong wadon sing lagi ngandhut lan sing lagi nyusoni ing dina-dina

kuwi. Nanging ndedongaa supaya pelarianmu ora kedadeyan ing mangsa adhem utawa ing dina Sabat. Amarga ing wektu kuwi bakal ana kasusahan gedhe, kaya sing durung tau kedaden wiwit wiwitane jagad nganti saiki lan ora bakal kedaden maneh. Lan yen ora dicekakake dina-dina kuwi, ora bakal kaslametan kabeh daging; nanging amarga wong-wong sing kapilih, bakal dicekakake dina-dina kuwi. Nuli yen ana wong sing ngomong marang kowe, delengen ing kene Sang Kristus utawa ing kene, aja pracaya; amarga bakal tangi kristus-kristus palsu lan nabi-nabi palsu lan bakal menehi tandha-tandha gedhe lan keajaiban-keajaiban, supaya nyasarake, yen bisa, malah wong-wong sing kapilih. Lho, aku wis ngandhani kowe sadurunge. Yen mula wong-wong padha kandha marang kowe, lho ana ing ara-ara samun, aja metu, lho ana ing njero kamar-kamar simpenan, aja pracaya; amarga kaya kilat metu saka wetan lan katon nganti kulon, mangkono uga bakal dadi tekane Sang Putra Manungsa; amarga ing ngendi ana bangke, ing kono manuk elang bakal padha kumpul. Langsung nanging sawise kasangsaran dina-dina kuwi, srengenge bakal dadi peteng lan rembulan ora bakal menehi cahyane, lan lintang-lintang bakal tiba saka langit, lan kekuwatan-kekuwatan langit bakal digoncangake. Lan banjur bakal katon tandha saka Putrane Manungsa ing swarga, lan banjur kabeh suku-suku ing bumi bakal nangis lan bakal ndeleng Putrane Manungsa teka ing mega-mega swarga kanthi kuwasa lan kamulyan gedhe. Lan dhèwèké bakal ngirim para utusan dhèwèké karo trompèt swara gedhé, lan wong-wong mau bakal ngumpulake wong-wong pilihan dhèwèké saka papat angin saka ujung langit

nganti ujung-ujungé. Saka wit ara, sinaua paribasan kuwi. Nalika cabange wis dadi alus lan godhong-godhonge metu, sampeyan ngerti yen musim panas wis cedhak; mangkono uga sampeyan, nalika ndeleng kabeh iki, sampeyan ngerti yen wis cedhak ana ing lawang. Amin, aku ngomong marang kowe, ora bakal lunga generasi iki nganti kabeh iki kedadeyan. Langit lan bumi bakal ilang, nanging tembung-tembungku ora bakal ilang. Bab dina kuwi lan jam, ora ana wong sing ngerti, malah para utusan ing swarga uga ora, kajaba mung Bapakku dhéwé. Kaya dina-dinané Nuh, mangkono uga bakal dadi tekané Putrané Manungsa. Kaya dene wong-wong padha mangan lan ngombe, omah-omah lan diomahake, ing dina-dina sadurunge banjir gedhe, nganti tekan dinane Nuh mlebu ing prau gedhe, lan dheweke ora ngerti nganti banjir gedhe teka lan ngangkat kabeh wong, mangkono uga bakal dadi tekane Putrane Manungsa. Nalika kuwi loro bakal ana ing sawah, sing siji dijupuk lan sing siji ditinggal; loro wong wadon sing nggiling ing gilingan, sing siji dijupuk lan sing siji ditinggal. Mula padha waspada, amarga kowe ora ngerti ing jam apa Gustimu bakal teka. Nanging iku sampeyan ngerti yen sing duwe omah ngerti ing jaga apa maling teka, dheweke mesthi wis tangi lan ora bakal ngidini omahe dibobol. Mulane kowé uga kudu siyap, amarga ing wektu sing kowé ora nyangka, Sang Putra Manungsa bakal teka. Sapa ta abdi sing setya lan wicaksana, sing wis diangkat dening gustine ing layanan kanggo maringi panganan marang wong-wong mau ing wektune? Rahayu abdi kuwi sing gustine bakal nemokake lagi nglakoni mangkono nalika tekane. Tenan aku ngomong marang kowe yen ing kabeh barang kang ana duweke, dheweke

bakal ngangkat dheweke. Yen abdi ala iku ngomong ing atine dhewe, gustiku telat teka, lan wiwit ngantem kanca-kanca abdine, lan mangan lan ngombe karo wong-wong sing mabuk, gustine abdi iku bakal teka ing dina sing ora ditunggu-tunggu lan ing wektu sing ora dingerteni, lan bakal ngethok dadi loro dheweke, lan bakal nyelehake bagianne karo wong-wong munafik; ing kono bakal ana tangisan lan gretakan untu.

25

Nalika iku bakal diupamakake kratoné swarga karo sepuluh prawan, sing wis njupuk obor-oboré dhéwé padha metu menyang panampa pangantèn lanang. Lima saka wong-wong mau padha wicaksana lan lima liyane padha bodho. Wong-wong bodho sing wis njupuk obor-obore dheweke ora njupuk lenga karo dheweke; nanging wong-wong wicaksana njupuk lenga ing wadhah-wadhah dheweke karo obor-obore dheweke. Nalika manten lanang kasep, kabeh padha ngantuk lan padha turu. Lan ing tengahing wengi ana swara bengok wis kedaden; lho, mempelai lanang teka, padha metua kanggo nampa dheweke. Nalika iku kabèh para prawan kuwi padha tangi lan padha ngias lampu-lampuné dhéwé. Wong-wong bodho mau padha ngomong marang wong-wong wicaksana: Wènèhana awakdéwé lenga saka lenga sampeyan, amarga lampu-lampu awakdéwé lagi mati. Wong-wong sing wicaksana padha mangsuli ngandika: supaya aja nganti ora cukup kanggo awakku lan awakmu: nanging luwih becik padha lunga menyang wong-wong sing

adol lan tuku kanggo awakmu dhewe. Nalika wong-wong mau padha lunga tuku, mempelai lanang teka lan wong-wong wadon sing wis siap padha mlebu karo dheweke menyang pesta pernikahan, lan lawang ditutup. Mengko teka uga prawan-prawan liyane sing isih ana, ngomong: Gusti, Gusti, bukakna kanggo awakke dewe. Wong mau wangsulana ngandika: Satemene aku ngomong marang kowe kabeh, aku ora ngerti kowe kabeh. Mula padha waspada, amarga kowe ora ngerti dinane utawa jame nalika Sang Putra Manungsa teka. Kaya wong sing arep lunga adoh nelpon budak-budake dhewe lan nyerahake barang-barange marang wong-wong mau, lan marang siji dheweke menehi limang talenta, marang siji maneh loro, marang siji maneh siji, saben wong miturut kakuwatane dhewe, lan dheweke langsung lunga adoh. Wong sing wis lunga lan wis nampa limang talenta kuwi nyambut gawe nganggo kuwi lan nggawe liyane limang talenta. Mangkono uga wong sing duwe loro entuk untung, lan dheweke dhewe entuk loro liyane. Nanging wong sing njupuk siji banjur lunga nggali ing lemah lan ndhelikake dhuwit perak gustine. Lan sawisé wektu dawa, teka juragan saka abdi-abdi kuwi lan ngetung akun karo dhèwèké kabèh. Lan wong sing wis nyedhaki, sing wis nampa limang talenta mau, nggawa limang talenta liyane karo ngomong: Gusti, limang talenta sampeyan wis pasrahake marang aku; delengen, limang talenta liyane wis tak entuk saka kuwi. Gustine ngomong marang dheweke: apik, abdi apik lan setya, ing sethithik kowe wis setya, ing akeh aku bakal ngangkat kowe; mlebua menyang kabungahane gustimu. Nyedhaki lan sing wis nampa rong talenta mau ngomong: Gusti, rong talenta

sampeyan wis maringi aku; delengen, liyane rong talenta aku wis entuk saka kuwi. Gustine ngomong marang dheweke: apik, abdi apik lan setya, ing sethithik kowe wis setya, ing akeh aku bakal ngangkat kowe; mlebua menyang kabungahane gustimu. Lan wong sing wis nampa siji talèn iku ya nyedhaki lan ngomong: Gusti, aku wis ngerti sampeyan yèn sampeyan iku wong keras, metik ing ngendi sampeyan ora nandur lan nglumpukake saka ngendi sampeyan ora nyebar, lan amarga wedi aku lunga ndhelikake talèn sampeyan ing lemah, deleng, sampeyan duwe sing duwèmu. Mangsuli, gustine ngomong marang dheweke, Abdi ala lan kesed, kowe ngerti yen aku metik ing ngendi aku ora nandur lan nglumpukake saka ngendi aku ora nyebar, mula kudu kowe uncalake dhuwit perakku marang para tukang dhuwit, lan tekaku aku mesthi nampa dhuwit-ku karo bungane. Mulane jupuken saka dheweke talenta kuwi lan wenehi marang wong sing duwe sepuluh talenta. Amarga saben wong sing duwe bakal diwenehi lan bakal ditambahi, nanging saka wong sing ora duwe, malah sing diduweni bakal dijupuk saka dheweke. Lan budak sing ora ana gunane iku uncalake menyang peteng sing njaba; ing kono bakal ana tangisan lan gretakan untu. Nalika Putrane Manungsa teka ing kamulyan-Ipun lan kabèh utusan suci bebarengan karo Panjenengané, banjur bakal lenggah ing dhampar kamulyan-Ipun, lan kabèh bangsa bakal diklumpukaké ing ngarsané, lan bakal misahaké wong-wong mau saka siji lan sijine kaya pangon misahaké wedhus saka cempe, lan bakal ndegaké wedhus ing sisih tengen-Ipun, nanging cempe ing sisih kiwa. Banjur sang raja bakal ngomong marang wong-wong sing ana ing sisih tengen

dheweke: tekaa kowe kabeh sing wis diberkahi dening bapakku, tampa warisane kerajaan sing wis disiapake kanggo kowe wiwit pondhasing donya. Aku luwe, lan kowe padha menehi aku panganan, aku ngelak, lan kowe padha ngombeni aku, aku wong liyo, lan kowe padha nampani aku, aku wuda, lan kowe padha masangi sandhangan aku, aku lara, lan kowe padha ngunjungi aku, aku ana ing pakunjaran, lan kowe padha teka marang aku. Banjur wong-wong sing bener bakal mangsuli marang dheweke karo ngomong: Gusti, kapan kita ndeleng Sampeyan lagi luwe lan kita pakani, utawa lagi ngelak lan kita paringi ngombe? Kapan kita ndeleng sampeyan minangka wong manca lan kita nampani sampeyan, utawa wuda lan kita nganggo sandhangan sampeyan? Kapan kita ndeleng sampeyan lara utawa ing pakunjaran, lan kita teka marang sampeyan? Lan mangsuli, sang prabu bakal ngomong marang wong-wong mau: temenan aku ngomong marang kowe kabeh, sakabehing kowe wis nglakoni marang siji saka sedulur-sedulurku sing paling cilik iki, marang aku kowe wis nglakoni. Banjur dheweke bakal ngomong marang wong-wong saka kiwa: lumakua saka aku, wong-wong sing dikutuk, menyang geni sing langgeng sing wis disiapake kanggo setan lan para utusan dheweke. Aku luwe, lan kowé ora mènèhi aku mangan, aku ngelak, lan kowé ora mènèhi aku ngombé, aku wong liyo, lan kowé ora nampani aku, aku wuda, lan kowé ora nganggo sandhangan aku, aku lara lan ana ing pakunjaran, lan kowé ora ngunjungi aku. Banjur wong-wong mau bakal mangsuli marang dheweke lan dheweke dhewe ngomong: Gusti, kapan kita weruh sampeyan lagi luwe utawa lagi ngelak utawa dadi wong liyo utawa wuda utawa lara utawa

ana ing pakunjaran, lan kita ora ngladeni sampeyan? Banjur dheweke bakal mangsuli marang wong-wong mau kanthi ngandika: Satemene aku ngomong marang kowe kabeh, sabab kowe ora nindakake marang salah siji saka wong-wong sing paling cilik iki, kowe uga ora nindakake marang aku. Lan wong-wong iki bakal lunga menyang siksa sing langgeng, nanging wong-wong sing bener bakal menyang urip sing langgeng.

26

Lan kedadean nalika Yesus wis rampung ngomongake kabeh tembung-tembung iki, dheweke ngomong marang murid-muride: Sampeyan ngerti yen sawise rong dina Paskah bakal teka, lan Anak Manungsa bakal diserahake kanggo disalib. Nalika iku para imam agung lan para juru tulis lan para pinituwa saka wong akeh padha dikumpulake menyang plataran saka imam agung sing diarani Kayafas, lan padha ngrembug supaya Gusti Yesus bisa dicekel kanthi cidra lan dipateni. Nanging padha ngomong: Aja ing prayaan kuwi, supaya aja ana geger ing antarane wong akeh. Nalika Gusti Yesus wis ana ing Betani ing omahé Simon sing kena lepra, ana wong wadon nyedhaki Panjenengané nggawa botol alabaster lenga wangi sing larang banget, lan dheweke nyiramake ing sirahé Panjenengané nalika Panjenengané lagi lenggahan. Bareng weruh, para muride padha nesu ngomong, Kanggo apa rusak iki? Jalaran minyak wangi iki bisa didol kanthi rega akeh lan diwenehake marang wong-wong mlarat. Nanging wis ngerti,

Yesus ngomong marang wong-wong mau, Apa kok sampeyan gawe susah marang wong wadon iki? Amarga dheweke wis nggawe pakaryan sing apik marang aku. Wong-wong mlarat iku mesthi ana karo awakmu dhewe, nanging aku ora mesthi ana karo awakmu. Wong wadon iki wis nyiramake minyak wangi iki ing awakku, amarga dheweke nglakoni iki kanggo nyiapake aku supaya dikubur. Satemene aku ngomong marang kowe, ing ngendi wae yen kabar apik iki dikabarkake ing saindenging jagad, bakal dicritakake uga apa sing wis ditindakake dheweke iki kanggo pengetan dheweke. Banjur sawijining wong saka rolas, sing diarani Yudah Iskariot, menyang para imam agung ngandika: apa sampeyan kepingin menehi aku, lan aku bakal nyerahake dheweke marang sampeyan? Wong-wong mau padha maringi dheweke telung puluh keping perak. Lan wiwit kuwi dheweke nggoleki kesempatan supaya bisa nyerahake wong kuwi. Ing dina pisanan saka roti sing ora nganggo ragi, para murid padha nyedhaki Gusti Yesus lan ngomong marang Panjenengane, Ing ngendi Panjenengan pengin supaya awakdewe nyiapake kanggo Panjenengan mangan paskah? Nanging dheweke ngomong: padha lunga menyang kutha marang wong tertentu lan kandhakna marang dheweke: guru ngomong, wektuku wis cedhak; aku arep nganakake paskah karo murid-muridku ing papanmu. Lan para murid padha nglakoni kaya sing wis didhawuhake Gusti Yesus marang wong-wong mau, lan padha nyiapake Paskah. Nalika sore wis teka, dhèwèké lungguh mangan karo wong rolas. Lan nalika wong-wong mau lagi mangan, dhèwèké ngomong: Temenan aku ngomong marang kowé kabèh yèn siji saka kowé kabèh bakal

nyerahké aku. Lan susah banget atine, saben-saben wong saka wong-wong mau wiwit ngomong marang dheweke: mesthi dudu aku ta, Gusti? Nanging dheweke mangsuli ngandika, Sing wis nyelupake tangane bareng karo aku ing mangkok, wong iki bakal ngiyanati aku. Anak lanang saka manungsa pancen lunga kaya sing wis ditulis babagan dheweke; nanging cilaka kanggo wong kuwi sing liwat dheweke anak lanang saka manungsa dikhianati; luwih becik kanggo dheweke yen wong kuwi ora dilahirake. Nanging Yudas sing nyerahake dheweke wangsuli kandha: Mesthi dudu aku iki, Rabi? Dheweke ngomong marang dheweke, Kowe sing ngomong. Nalika wong-wong mau lagi mangan, Yesus wis njupuk roti lan wis matur nuwun, dheweke mecah lan maringi marang murid-murid lan ngomong, Jupuken, panganen, iki awak ingsun, lan wis njupuk cangkir lan wis matur nuwun, dheweke maringi marang wong-wong mau karo ngomong, Ngombea saka iki kabeh, amarga iki getih ingsun sing saka prajanjian anyar, sing babagan wong akeh diwutahake kanggo pembebasan dosa-dosa. Aku ngomong marang kowe kabeh yen aku ora bakal ngombe saka saiki saka wohing anggur iki nganti dina iku nalika aku ngombe iku anyar karo kowe kabeh ing kratoning bapakku. Lan sawisé padha nyanyi pujian, wong-wong mau padha metu menyang gunung sing ana wit zaitun-é. Banjur Gusti Yesus ngomong marang wong-wong mau, Kabèh kowé bakal kesandhung amarga aku ing bengi iki, amarga wis kaserat, Aku bakal nuthuk pangon, lan wedhus-wedhus saka komplotan bakal bubar. Nanging sawisé aku wungu, aku bakal nuntun kowé menyang Galilea. Nanging Petrus mangsuli ngomong marang dheweke, Yen kabeh wong

bakal kesandhung amarga kowe, nanging aku ora bakal tau kesandhung. Yesus ngomong marang dheweke: Satemene aku ngomong marang kowe yen ing wengi iki sadurunge jago kokok kaping telu, kowe bakal nolak aku. Petrus ngomong marang dheweke: sanajan aku kudu mati karo kowe, aku ora bakal nolak kowe. Mangkono uga kabeh murid padha ngomong. Banjur Yesus teka karo wong-wong mau menyang papan sing diarani Getsemani, lan ngomong marang murid-muride: Lenggaha ing kene nganti aku lunga ndedonga ing kana. Lan sawise njupuk Petrus lan anak loro Zebedeus, dheweke wiwit susah lan prihatin. Banjur Gusti Yesus ngomong marang wong-wong mau: Jiwaku susah banget nganti tekan pati; padha tetep ing kene lan padha melek karo aku. Lan maju sethithik, dhèwèké tiba ing rainé dhéwé ndedonga lan ngomong, Bapakku, yèn bisa, cangkir iki liwat saka aku, nanging ora kaya aku pengin, nanging kaya kowé. Lan dheweke teka menyang para murid lan dheweke nemokake wong-wong mau lagi turu, lan dheweke ngomong marang Petrus: kaya mangkene kowé ora kuwat siji jam tetep tangi karo aku? Tangia lan ndedonga, supaya kowé ora mlebu menyang godaan. Semangate pancen sregep, nanging daging lemes. Manèh saka kaping pindho lunga ndedonga ngandika: Rama kawula, yèn ora bisa cangkir iki liwat saka kawula yèn ora kawula ngombé iku, dadiya karsaNira Paduka. Lan sawise teka, dhèwèké nemokake wong-wong mau manèh lagi turu; amarga mripate wong-wong mau wis abot banget. Lan ninggalake wong-wong mau, lunga maneh ndedonga kaping telune ngomong tembung sing padha; banjur dheweke teka menyang murid-muride lan ngomong marang

wong-wong mau: apa kowe padha turu saiki lan ngaso? Lah, wektune wis cedhak lan Anak Manungsa diserahake menyang tangane wong-wong dosa. Padha tangi, ayo lunga; delengen, wong sing nyerahake aku wis cedhak. Lan isih dheweke ngomong, lho, Yudah, siji saka rolas, teka, lan karo dheweke ana wong akeh gedhe karo pedhang lan kayu saka para imam agung lan para pinituwa saka wong. Wong sing nyerahake dheweke wis maringi tandha marang wong-wong mau kanthi ngomong: Sapa sing tak ambung, dheweke kuwi; cekelen dheweke. Lan sanalika sawise nyedhaki Yesus, dheweke ngomong, Sugeng, Rabi, lan dheweke ngambung dheweke. Nanging Yesus ngomong marang dheweke, Kanca, tindakna apa sing kokgawe teka ing kene. Banjur padha nyedhaki lan numpangake tangane marang Yesus lan padha nyekel Panjenengane. Lan lho, salah siji saka wong-wong sing karo Yesus wis ngulungake tangane narik pedhange, lan wis nuthuk abdi saka imam agung ngethok kupinge. Banjur Gusti Yesus ngomong marang dheweke: balikaké pedhangmu menyang panggonané; kabèh wong sing njupuk pedhang bakal mati déning pedhang. Utawa kowe mikir yen aku ora bisa saiki njaluk marang bapakku, lan dheweke bakal maringi aku luwih saka rolas legiun para utusan? Kepiye mulane tulisan-tulisan mau bisa kaleksanan, yen mangkono kudu kedadeyan? Ing wektu kuwi Gusti Yesus ngomong marang wong akeh: Kaya marang perampok sampeyan padha metu nggawa pedhang lan kayu kanggo nyekel aku; saben dina aku lungguh mulang ing candhi, lan sampeyan ora nyekel aku. Nanging iki kabèh wis kedaden supaya tulisan-tulisané para nabi bisa katepungan. Banjur para murid kabèh padha

ninggalake dhèwèké banjur mlayu. Wong-wong sing wis nyekel Yesus padha nggawa Dhèwèké menyang Kayafas, imam agung, ing kono para juru tulis lan para pinituwa wis padha kumpul. Nanging Petrus ngetutake dheweke saka kadohan nganti tekan plataran imam agung, lan wis mlebu njero lungguh karo para abdi kanggo ndeleng pungkasane. Para imam agung lan para pinisepuh lan kabèh dewan padha nggolèki paseksi palsu marang Yesus supaya bisa matèni dhèwèke, nanging ora nemokake; lan sanajan akèh saksi palsu wis teka, tetep ora nemokake. Mengko nanging loro saksi palsu padha nyedhaki lan ngomong: wong iki ngomong, aku bisa ngrusak candhi saka Gusti Allah lan sajrone telung dina mbangun maneh candhi kuwi. Lan sawise tangi, imam agung ngomong marang dheweke: Apa kowe ora mangsuli apa-apa? Apa sing wong-wong iki mertekakake nglawan kowe? Nanging Yesus meneng wae. Lan mangsuli imam agung ngandika marang dheweke: Aku njaluk sumpah marang kowe miturut Gusti Allah sing urip supaya kowe kandha marang awakdewe apa kowe iku Sang Kristus putrane Gusti Allah. Yesus ngomong marang dheweke: kowe wis ngomong; nanging aku ngomong marang kowe kabeh, wiwit saiki kowe bakal ndeleng Sang Putra Manungsa lungguh ing sisih tengen kekuwatan lan teka ing mega-mega swarga. Banjur imam agung nyuwèk sandhangané dhéwé ngomong yèn dhèwèké wis nglakoni pitenah marang Gusti Allah; apa kita isih butuh saksi-saksi? Delengen, saiki sampeyan wis krungu pitenah saka dheweke; kepiye panemumu? Wong-wong mau wis mangsuli banjur ngomong: Dheweke kaluputan pati. Banjur wong-wong mau padha ngidoni ing rainé lan padha nuthuk

dhèwèké nganggo ajiné, lan ana sing padha napuk karo ngomong: Ramalkna marang awaké dhéwé, Kristus, sapa sing wis nuthuk Panjenengan? Petrus lungguh ana ing njaba ing plataran; lan ana wong wadon abdi siji nyedhaki dheweke karo ngomong; lan kowe uga ana karo Yesus sing saka Galilea. Nanging dhèwèké nolak ing ngarepé wong-wong mau kabèh, ngomong, Aku ora ngerti apa sing kowe omongake. Lan sawise dheweke wis metu menyang gapura, wong wadon liyane weruh dheweke lan ngomong marang wong-wong mau: ing kana lan wong iki ana karo Yesus saka Nazaret. Lan manèh dhèwèké nolak nganggo sumpah yèn aku ora ngerti wong kuwi. Sawise sedhela wong-wong sing padha ngadeg mau nyedhaki banjur ngomong marang Petrus: Temenan kowe uga saka wong-wong mau; amarga carane kowe ngomong nggawe kowe katon cetha. Banjur dheweke wiwit ngipat-ipati lan sumpah yen aku ora ngerti wong kuwi. Lan langsung jago kluruk. Lan Petrus kelingan tembunge Yesus sing wis ngomong marang dheweke yen sadurunge pitik jago kokok kaping telu kowe bakal nolak aku, lan sawise metu menyang njaba dheweke nangis kanthi pait.

27

Esuk wis teka, lan kabeh imam agung lan para pinituwa wong akeh padha nganakake rembug nglawan Gusti Yesus supaya dipateni dheweke, lan sawise ngiket dheweke padha nggawa lunga lan nyerahake dheweke marang Pontius Pilatus sing

panguwasa. Banjur Yudah sing nyerahake dheweke weruh yen dheweke wis diukum, wis getun bali telung puluh perak marang para imam agung lan para pinituwa ngomong: aku wis dosa nyerahake getih sing ora salah. Nanging wong-wong mau padha kandha, Apa urusane karo awakmu dhewe? Kowe bakal weruh. Lan sawise mbuwang dhuwit perak ing candhi, dheweke lunga, lan sawise lunga dheweke gantung diri. Para imam agung njupuk dhuwit perak banjur ngomong: Ora kena dibuwang menyang kas suci, amarga iku regane getih. Lan sawisé njupuk pamrayoga, wong-wong mau tuku saka dhuwité déwé sawah kang duwéké tukang gerabah kanggo kuburan wong-wong manca; mulané sawah kuwi diarani sawah getih nganti dina iki. Banjur digenapake sing wis diucapake liwat Yeremia nabi sing ngomong: lan padha njupuk telung puluh dhuwit perak, regane wong sing wis diaji sing diregani dening anak-anake Israel, lan padha menehi kuwi menyang lemahe tukang tembikar, kaya sing wis dhawuh marang aku Pangeran. Yésus ngadeg ing ngarepé panguwasa; lan panguwasa takon marang dhèwèké ngandika: kowé iku rajané wong Yahudi? Yesus banjur ngomong marang dheweke, Kowe sing ngomong. Lan nalika dhèwèké dituduh déning para imam agung lan para pinituwa, dhèwèké ora mangsuli apa-apa. Banjur Pilatus ngomong marang dheweke: Apa kowe ora krungu sepira akehe sing menehi kesaksian nglawan kowe? Lan ora mangsuli marang dheweke malah siji tembung, nganti pimpinan kuwi gumun banget. Miturut prayaan, gubernur wis biasa mbebasake siji tahanan kanggo wong akeh, sing padha dikarepake. Lan nalika kuwi wong-wong padha nduweni tahanan sing misuwur sing jenenge

Barabas. Dadi nalika wong-wong wis padha kumpul, Pilatus kandha marang wong-wong mau: Sapa sing kok pengin tak bebasake kanggo kowe? Barabas utawa Yesus sing diarani Kristus? Dheweke ngerti yen amarga meri, wong-wong mau nyerahake dheweke. Nalika dheweke lungguh ing panggonan pengadilan, garwane ngirim utusan marang dheweke kanthi ngomong: Aja ana apa-apa karo kowe lan wong bener kuwi; amarga aku wis nandhang sangsara akeh dina iki ing impèn amarga dheweke. Nanging para imam agung lan para pinisepuh padha mbujuk wong-wong akeh supaya njaluk Barabbas, lan supaya Yesus dirusak. Nanging pimpinan kuwi wis mangsuli ngomong marang wong-wong mau: Sapa sing kowe padha pengin saka wong loro kuwi tak bebasake kanggo kowe? Wong-wong mau padha ngomong: Barabas. Pilatus ngomong marang wong-wong mau: Mulane aku kudu nglakoni apa marang Yesus sing diarani Kristus? Wong kabeh padha ngomong marang dheweke: Disalib wae! Nanging pimpinan ngomong, Kejahatan apa sing wis ditindakake? Wong-wong mau malah luwih keras bengok-bengok karo ngomong: Ayo disalib dheweke. Sawise weruh yen ora ana gunane, nanging malah geger dadi, Pilatus njupuk banyu lan ngumbah tangane ing ngarepe wong akeh karo ngomong: aku ora salah saka getih wong bener iki; kowe bakal weruh. Lan sawisé mangsuli, kabèh wong padha ngomong: Getihe dhèwèké tumrap awakè dhéwé lan tumrap anak-anak kita. Banjur dhèwèké ngbebasaké Barabbas kanggo wong-wong mau, nanging Yésus sawisé dicambuk dhèwèké nyerahaké supaya disalib. Banjur para prajurit saka panggedhe njupuk Yesus menyang praetorium, padha nglumpukake kabeh

pasukan marang dheweke; lan sawise nyopot sandhangane dheweke, padha nganggo jubah abang marang dheweke, lan sawise njalin makutha saka eri, padha nyelehake ing sirah dheweke lan tebu ing tangan tengen dheweke, lan sawise tumungkul ing ngarepe dheweke, padha ngece dheweke karo ngomong: sugeng rawuh raja wong Yahudi; lan sawise ngidoni dheweke, padha njupuk tebu lan padha nggebug ing sirah dheweke. Lan nalika wong-wong padha ngece dheweke, wong-wong padha nyopot jubah saka dheweke lan nganggo dheweke sandhangan dheweke dhewe, lan wong-wong padha nggawa dheweke menyang kanggo nyalib. Nalika metu, dheweke nemokake wong lanang saka Kirene jenenge Simon; wong iki dheweke meksa supaya nggawa salibe. Lan sawise teka ing panggonan sing diarani Golgota, sing iku diarani panggonan tengkorak, wong-wong mau padha maringi dheweke ngombe cuka sing dicampur karo empedu; lan sawise ngrasakake, dheweke ora gelem ngombe. Sawisé nyalib Panjenengané ing salib, wong-wong mau banjur mbagi sandhangané Panjenengané kanthi nglakokake undhi, lan lungguh-lungguh padha njaga Panjenengané ing kono. Lan wong-wong padha masang ing dhuwur sirahe dheweke tuduhane sing wis ditulis: iki yaiku Yesus, rajane wong Yahudi. Banjur loro perampok disalib bebarengan karo dhèwèké, siji ing sisih tengen lan siji ing sisih kiwa. Wong-wong sing padha liwat padha nyenyamah dheweke karo ngoyak-oyakake sirah lan ngomong, Sing ngrusak candhi lan mbangun maneh ing telung dina, tulung awakmu dhewe. Yen kowe putrane Gusti Allah, mudhuna saka salib. Mangkono uga para imam agung padha ngece karo para juru

tulis lan para pinituwa lan wong-wong Farisi padha ngomong: Wong liya wis ditulungi, awakè dhéwé ora bisa nulungi; yèn raja Israel iku, mudhuna saiki saka salib lan kita bakal pracaya marang dhèwèké; wis pracaya marang Gusti Allah, supaya Gusti Allah ngluwari saiki dhèwèké, yèn pengin dhèwèké; ngomong soalé aku iku putrane Gusti Allah. Lan sing padha karo iku, para maling sing dipalang salib bareng karo dheweke padha nyela dheweke. Saka jam kaping enem, peteng dadi ing kabèh bumi nganti jam kaping sanga. Sakiwa-tengene jam sanga, Yesus bengok kanthi swara gedhe, ngomong: Eli Eli, lema sabakhtani? Iki tegese, Gusti kawula, Gusti kawula, kenangapa Paduka ninggalake kawula? Nanging sawetara saka wong-wong sing ngadeg ing kono, sawise krungu, padha ngomong yen wong iki nelpon Elijah. Lan langsung siji saka wong-wong mau mlayu lan njupuk spons lan ngisi karo cuka lan masang ing pring, dheweke menehi ngombe marang dheweke. Wong-wong liyane padha ngomong, Diwaé dhisik, ayo kita deleng apa Elijah teka ngluwari dheweke. Nanging Yesus maneh bengok-bengok nganggo swara gedhe banjur ngeculake nyawane. Lan lho, tirai candhi dibelah dadi loro saka ndhuwur nganti ngisor, lan bumi diguncang lan watu-watu padha belah, lan kuburan-kuburan dibukak lan akeh awak wong-wong suci sing wis turu ditangi, lan sawise metu saka kuburan-kuburan, sawise tangi dheweke, padha mlebu menyang kutha suci lan katon dening akeh wong. Senturion lan wong-wong sing karo dheweke njaga Yesus, sawise weruh lindhu lan kedadeyan-kedadeyan sing wis kelakon, padha wedi banget ngomong: Temenan wong iki putrane Gusti Allah. Ana uga wong wadon akeh ing kono saka kadohan ndeleng, sing

padha ngetutake Gusti Yesus saka Galilea lan ngladeni dheweke; ing antarane wong-wong mau ana Maria Magdalena, lan Maria ibune Yakobus lan Yoses, lan ibune anak-anake Zebedeus. Nalika sore wis teka, teka wong sugih saka Arimatea, jenenge Yusuf, sing dheweke dhewe uga dadi murid Gusti Yesus; wong iki nyedhaki Pilatus njaluk awak Gusti Yesus. Banjur Pilatus dhawuh supaya awakè dibalèkaké. Lan sawisé njupuk awakè, Yusuf mbungkus awakè mau nganggo kain linen sing resik, lan ndèkké awakè mau ing kuburan anyar dhèwèké sing wis dipahat ing watu, lan sawisé nggulingaké watu gedhé ing lawang kuburan mau, dhèwèké lunga. Ana ing kono Maryam sing Magdalena lan Maryam sing liyane, padha lungguh ing ngarep kuburan. Nanging ing dina candhake, sing iku sawise dina persiapan, para imam agung lan wong-wong Farisi padha kumpul marang Pilatus ngomong: Gusti, kita wis kelingan yen wong penipu kuwi ngomong nalika isih urip, sawise telung dina aku bakal tangi. Dhawuh mulane supaya kuburan iku dijaga nganti dina kaping telu, supaya aja nganti murid-muride teka ing wayah wengi nyolong dheweke lan kandha marang wong akeh, dheweke wis ditanggekake saka wong mati; lan bakal dadi panyasar pungkasan luwih ala tinimbang sing pisanan. Pilatus ngomong marang wong-wong mau: Kowe duwe penjaga; lungao, gawe aman kaya sing kowe ngerti. Wong-wong mau wis lunga banjur padha ngamanake kuburan kanthi meterai watu bebarengan karo para penjaga.

28

Ing wayah wengi sabat, nalika esuke arep dina siji sabat, Maryam sing saka Magdala lan Maryam sing liyane teka kanggo ndeleng kuburan. Lan lho, ana lindhu gedhe; amarga utusan Gusti wis mudhun saka swarga, nyedhaki, nggulingake watu saka lawange, lan dheweke lungguh ing ndhuwure. Lan rupane dhèwèké kaya kilat lan sandhangané dhèwèké putih kaya salju. Saka wedine dheweke, wong-wong sing njaga padha gonjang-ganjing lan padha dadi kaya wong mati. Nanging utusan kuwi mangsuli lan ngomong marang wong wadon-wadon kuwi, Aja wedi kowe kabeh. Aku ngerti amarga kowe kabeh nggoleki Yesus sing wis disalib kuwi. Dheweke ora ana ing kene. Amarga dheweke wis ditanggekake kaya sing wis diomongake. Teka lan delengana panggonan ngendi Gusti wis lungguh. Lan cepet-cepet lungaa kandhakna marang murid-muride yen dheweke wis ditanggekake saka wong mati, lan lho dheweke mimpin maju kowe menyang Galilea; ing kono kowe bakal weruh dheweke; lho aku wis kandhaa marang kowe. Lan sawise metu kanthi cepet saka kuburan kanthi wedi lan bungah gedhe, wong-wong wadon mau padha mlayu kanggo nglaporake marang murid-muride. Nalika wong-wong wadon mau lagi mlaku arep nglaporake marang murid-muride, lan lho kok Gusti Yesus ketemu karo dheweke ngomong: Padha bungaha. Wong wadon-wadon mau wis nyedhaki banjur nyekel sikile lan sujud marang dheweke. Banjur Gusti Yesus ngomong marang wong-wong wadon mau: aja wedi; lungaa kandhaake marang sedulur-sedulurku supaya padha lunga menyang Galilea, lan ing kono dheweke bakal weruh aku. Nalika wong-wong mau lagi lunga, lah ana sawetara saka penjaga sing wis teka menyang kutha lan

padha nglaporake marang para imam agung kabeh bab sing wis kedaden. Lan sawisé padha kumpul karo para pinisepuh lan sawisé njupuk keputusan, dhèwèké padha mènèhi dhuwit perak sing akèh marang para prajurit karo ngomong: kandhakna yèn murid-muridé dhèwèké teka ing wayah wengi lan nyolong dhèwèké nalika awaké kowé padha turu. Lan yen iki keprungu dening panggedhe, awakdewe bakal mbujuk dheweke lan bakal nggawe kowe ora kuwatir. Wong-wong mau sawise njupuk dhuwit perak banjur nglakoni kaya sing wis diajari. Lan crita iki disebarake ing antarane wong Yahudi nganti dina iki. Murid-murid sewelas iku padha lunga menyang Galilea, menyang gunung sing wis ditunjuk dening Yesus kanggo wong-wong mau. Lan sawisé weruh dhèwèké, padha sujud marang dhèwèké, nanging sawetara padha ragu-ragu. Lan Yesus nyedhaki banjur ngomong marang wong-wong mau ngandika: Aku wis diwenehi kabeh panguwasa ing swarga lan ing bumi. Wis lunga, gawe murid kabèh bangsa-bangsa, mbaptis wong-wong mau menyang jeneng Sang Rama lan Sang Putra lan Sang Roh Suci, mulang wong-wong mau njaga kabèh sing wis tak dhawuhake marang kowé; lan lah, aku karo kowé kabèh dina nganti rampunge jaman. Amin.

Injil Markus

1

Wiwitan saka kabar becik Yesus Kristus, Putra saka Gusti Allah. Kaya sing wis ditulis ing para nabi, delengen aku ngirim utusanku sadurunge pasuryanmu, sing bakal nyiapake dalanmu sadurungmu, swara wong sing bengok-bengok ing ara-ara samun, siapna dalane Gusti, gawe lurus dalan-dalane Panjenengane, Yohanes dadi wong sing mbaptis ing ara-ara samun lan martakake baptisan tobat kanggo dibebasake saka dosa-dosa. Lan padha metu menyang dheweke kabeh tanah Yudea lan wong-wong Yerusalem, lan padha dibaptis kabeh ing Kali Yordan dening dheweke karo ngakoni dosa-dosane wong-wong mau. Dene Yohanes iku nganggo wulu unta lan sabuk kulit ing bangkekan dheweke, lan mangan walang lan madu alas. Lan dhèwèké martakaké ngomong: Teka sing luwih kuwat tinimbang aku sawisé aku, sing aku ora cukup mbungkuk kanggo ngeculaké tali sandalé dhèwèké. Aku pancen wis mbaptis kowe nganggo banyu, nanging dhèwèké dhéwé bakal mbaptis kowé nganggo Roh Suci. Lan kedadeyan ing dina-dina

kuwi, Yesus teka saka Nasaret ing Galilea lan dibaptis dening Yohanes ing Kali Yordan. Lan sanalika munggah saka banyu, dhèwèké weruh langit dibelah lan Roh kaya dara mudhun marang dhèwèké; lan swara ana saka langit: Kowé iku Anakku sing ditresnani, ing kowé Aku seneng banget. Lan langsung Roh ngusir dheweke menyang ara-ara samun, lan dheweke ana ing kono ing ara-ara samun patang puluh dina dicoba dening Iblis, lan dheweke ana karo kewan-kewan galak, lan para utusan padha nglayani dheweke. Sawisé Yohanes diserahké, Yésus teka menyang Galilea martakaké kabar becik Kratoning Allah lan ngomong yèn wektune wis kacukupan lan Kratoning Allah wis cedhak; padha mratobat lan padha pracaya ing kabar becik. Nalika mlaku-mlaku ing pinggir segara Galilea, dheweke weruh Simon lan Andreas adhine Simon, lagi mbuwang jala ing segara; awit wong-wong mau nelayan; lan Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau: Ayo padha teka ngetutake aku, lan aku bakal nggawe kowe dadi nelayan manungsa. Lan sanalika ninggalake jala-jalane, wong-wong mau padha ngetutake dheweke. Lan maju saka kono sethithik, dheweke weruh Yakub anake Zebedeus lan Yohanes sedulure, lan wong-wong mau ana ing prau lagi ndandani jala, lan enggal-enggal dheweke nimbali wong-wong mau. Lan ninggalake bapake dheweke Zebedeus ing prau karo wong-wong sing disewa, padha lunga ngetutake dheweke. Lan padha mlebu menyang Kapernaum; lan langsung ing dina Sabat sawise mlebu menyang papan pangumpulan, dheweke mulang. Lan wong-wong padha gumun banget marang piwulangé dhèwèké, amarga dhèwèké mulang wong-wong mau kaya wong sing duwé wewenang, lan ora kaya para juru tulis.

Lan ana ing pasamuwan wong-wong mau wong lanang sing kesurupan roh najis, lan dheweke bengok-bengok ngomong, Ea, apa urusane kita lan kowe, Yesus wong Nazaret? Apa kowe teka kanggo ngrusak kita? Aku ngerti sopo kowe, sing suci saka Gusti Allah. Lan Yesus nggeguyu dheweke karo ngomong, Meneng lan metu saka dheweke. Lan sawisé nggawé dhèwèké kejang-kejang, roh sing ora resik lan sawisé bengok-bengok kanthi swara gedhé metu saka dhèwèké. Lan kabèh wong padha gumun, nganti padha rembugan karo awaké dhéwé ngomong, Apa iki? Sapa iki piwulang anyar iki, amarga miturut panguwasa lan marang roh-roh sing ora resik dheweke mrentah, lan padha manut marang dheweke? Lan kabar babagan dheweke langsung nyebar menyang kabeh wilayah sakiwa tengene Galilea. Lan sanalika sawise metu saka pasamuwan, padha teka menyang omahe Simon lan Andreas bebarengan karo Yakub lan Yohanes. Ibu maratuwané Simun lagi turu amarga lara mriyang. Lan langsung wong-wong mau ngomong marang dhèwèké bab dhèwèké. Lan sawise nyedhaki dheweke ngunggahake dheweke kanthi nyekel tangane, lan demam ngeculake dheweke langsung, lan dheweke nglayani wong-wong mau. Sore wis teka, nalika srengenge wis surup, wong-wong padha nggawa kabeh wong sing lara lan wong-wong sing kerasukan setan marang dheweke. Lan kutha kabèh wis padha kumpul nang lawang; lan Panjenengané marasake wong akèh sing lara macem-macem penyakit, lan ngusir setan akèh, lan ora ngidini setan-setan mau ngomong, amarga dhèwèké padha ngerti yèn Panjenengané iku Kristus. Lan esuk banget isih wayah bengi dheweke tangi banjur metu lan lunga menyang papan sing sepi, lan ing kono dheweke

ndedonga. Lan Simon lan wong-wong sing karo dheweke padha ngoyak dheweke, lan wis nemokake dheweke padha ngomong marang dheweke yen kabeh padha nggoleki kowe. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Ayo kita lunga menyang kutha-kutha tetanggan, supaya aku uga bisa martakake ing kono; jalaran kanggo iki aku wis metu. Lan dhèwèké martakaké ing panggonan-panggonan kumpul wong-wong mau menyang kabèh Galilea lan ngusir setan-setan. Lan ana wong kusta teka marang dhèwèké, njaluk tulung marang dhèwèké lan tumungkul ing ngarsané lan ngomong marang dhèwèké, Yèn Sampéyan kersa, Sampéyan bisa ngresiki aku. Gusti Yesus krasa welas asih, mbanjurake tangane nyentuh dheweke lan ngomong marang dheweke: Aku gelem, resiken. Lan sawisé dhèwèké ngomong, langsung ilang saka dhèwèké kustané, lan dhèwèké wis diresiki. Lan sawisé mènèhi pépéling keras marang dhèwèké, langsung dhèwèké ngusir dhèwèké lan ngomong marang dhèwèké: Delengen, aja ngomong apa-apa marang sapa-sapa, nanging lungaa tuduhna awakmu marang imam lan kurbanana bab reresikan awakmu sing didhawuhake Musa kanggo paseksen marang wong-wong mau. Nanging wong mau wis metu banjur wiwit martakake akeh lan nyebarake pangandika, nganti dheweke ora bisa maneh mlebu kutha kanthi terang-terangan, nanging dheweke ana ing papan-papan sing sepi ing njaba; lan wong-wong padha teka marang dheweke saka ngendi-endi.

2

Lan dheweke mlebu maneh menyang Kapernaum sawise sawetara dina lan dirungokake yen dheweke ana ing omah. Lan langsung akeh wong padha kumpul, nganti ora bisa nampung maneh malah sing ana ing cedhak lawang; lan dheweke ngomong sabda marang wong-wong mau. Lan wong-wong padha teka marang Panjenengane nggawa wong lumpuh, sing diangkat dening wong papat; lan ora bisa nyedhaki Panjenengane amarga wong akeh, padha mbukak payon ing ngendi Panjenengane ana, lan sawise ngeduk padha ngedhunake dipan, sing ing ndhuwure wong lumpuh mau lagi turu. Weruh kapercayan wong-wong mau, Gusti Yesus ngomong marang wong lumpuh kuwi: Anakku, dosa-dosamu wis diapura. Ana sawetara ahli Torèt sing lungguh ana ing kono lan mikir ing atine dhèwè: Kenapa wong iki ngomong pitenah kaya mengkono? Sapa sing bisa ngapura dosa kajaba mung siji, yaiku Gusti Allah? Lan langsung ngerti Yesus ing roh dheweke yen mangkono wong-wong mau lagi mikir ing awakke dhewe, ngomong marang wong-wong mau: apa bab iki sampeyan lagi mikir ing atine sampeyan? Apa sing luwih gampang, ngomong marang wong lumpuh, Dosa-dosamu wis diapura, utawa ngomong, Tangia lan gawanen kasurmu lan mlakua? Supaya kowe pada ngerti yen Anak Manungsa nduweni wewenang kanggo ngapura dosa ing bumi, dheweke ngomong marang wong lumpuh: Aku ngomong marang kowe, tangi lan gawa kasurmu lan mulih menyang omahmu. Lan dheweke langsung tangi, lan njupuk tikare, banjur metu ing ngarepe kabeh wong, nganti kabeh wong padha gumun lan muji Gusti Allah karo ngomong yen ora tau weruh kaya mangkene. Lan dheweke

metu maneh ing pinggir segara; lan kabeh wong akeh padha teka marang dheweke, lan dheweke mulang wong-wong mau. Lan nalika liwat, dheweke weruh Lewi anake Alfeus, sing lungguh ing kantor pajak, lan ngomong marang dheweke: tindakna aku. Lan sawise tangi, dheweke ngetutake wong kuwi. Lan kedadean nalika dheweke lungguh ing omahe, lan akeh tukang pajak lan wong dosa padha lungguh bareng karo Yesus lan murid-muride; amarga padha akeh, lan padha ngetutake dheweke. Lan para juru tulis lan para wong Farisi, sawise weruh dheweke mangan karo para pemungut pajak lan wong-wong dosa, padha ngomong marang para muride: kenapa kok dheweke mangan lan ngombe karo para pemungut pajak lan wong-wong dosa? Lan sawisé krungu, Gusti Yesus ngomong marang wong-wong mau: Wong sing kuwat ora butuh dhokter, nanging wong sing lara; Aku ora teka nelpon wong sing bener, nanging wong-wong dosa supaya padha tobat. Lan murid-muridé Yohanes lan murid-muridé wong-wong Farisi padha pasa. Lan padha teka lan padha ngomong marang dheweke: Yagene murid-muride Yohanes lan murid-muride wong Farisi padha pasa, nanging murid-muridmu ora pasa? Lan Yesus ngomong marang wong-wong mau: Apa anak-anak kamar pengantin ora bisa pasa, nalika mempelai lanang karo wong-wong mau ana? Sakuwasane wektu karo dheweke dhewe padha duwe panganten lanang, ora bisa pasa. Nanging bakal teka dina-dina nalika mempelai lanang dijupuk saka wong-wong mau, lan banjur wong-wong mau bakal pasa ing dina-dina kuwi. Ora ana wong sing jahit tempelan saka kain sing durung disusut nang sandhangan lawas; nanging yen ora mangkono, sing anyar

njupuk kebenerane saka sing lawas, lan sobekane dadi luwih elek. Lan ora ana wong sing mbuwang anggur anyar menyang wadhah kulit lawas; yen ora mangkono, anggur anyar bakal nyuwek wadhah kulit kuwi, lan anggur diwutahake lan wadhah kulit bakal rusak; nanging anggur anyar kudu dilebokake menyang wadhah kulit anyar. Lan kedadean Panjenengané liwat ing dina Sabat liwat sawah-sawah gandum, lan murid-muridé Panjenengané wiwit nggawé dalan kanthi ngetoki bulir-bulir gandum. Lan wong-wong Farisi padha kandha marang dheweke, Deleng apa sing lagi padha ditindakake ing dina-dina Sabat sing ora kena ditindakake. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau: Apa kowe ora tau maca apa sing ditindakake Dawud nalika dheweke duwe kabutuhan lan luwe, dheweke lan wong-wong sing karo dheweke? Kepiye dheweke mlebu menyang omahe Gusti Allah nalika Abyatar dadi imam agung lan mangan roti sing dipasrahake, sing ora oleh dipangan kajaba dening para imam, lan dheweke uga menehi marang wong-wong sing ana bareng karo dheweke? Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: dina Sabat digawé kanggo manungsa, dudu manungsa kanggo dina Sabat; mula Sang Putra Manungsa iku Gusti uga saka dina Sabat.

3

Lan dhèwèké mlebu manèh menyang pakumpulan kuwi, lan ana wong lanang ing kono sing duwé tangan sing wis garing. Lan wong-wong mau padha ngawasi Dhèwèké apa ing dina

Sabat bakal nambani wong lara mau, supaya bisa nuduh Panjenengané. Lan dheweke ngomong marang wong sing duwe tangan sing garing, Tangi menyang tengah. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau: Apa diidini ing dina Sabat nglakoni kabecikan utawa nglakoni piala? Nylametake jiwa utawa mateni? Nanging wong-wong mau padha meneng wae. Lan sawisé ndeleng wong-wong mau kanthi nesu, sedhih banget amarga atine wong-wong mau wis keras, dhèwèké ngomong marang wong mau: Ujongnå tanganmu. Lan dheweke ngacungake, lan ditandurake tangane sehat kaya sing liyane. Lan wong-wong Farisi wis metu, langsung karo wong-wong Herodian padha nggawe musyawarah nglawan dheweke, supaya bisa numpes dheweke. Lan Gusti Yesus mundur karo murid-muridé dhèwèké menyang segara; lan akèh banget wong saka Galilea padha ngetutaké dhèwèké, lan saka Yudea lan saka Yerusalem lan saka Idumea lan saka sebrangé kali Yordan lan wong-wong sing ana ing sakiwa tengené Tirus lan Sidon, akèh banget, sawise krungu kabèh sing ditindakaké dhèwèké, padha teka marang dhèwèké. Lan dheweke ngomong marang murid-muride supaya prau cilik siap kanggo dheweke amarga wong akeh, supaya ora padha nyedhaki dheweke; amarga dheweke wis nambani wong akeh, nganti wong-wong padha tiba marang dheweke supaya bisa ndemek dheweke kabeh sing duwe penyakit; lan roh-roh sing ora resik, nalika padha ndeleng dheweke, padha tiba marang dheweke lan padha bengok-bengok ngomong yen sampeyan iku Putrane Gusti Allah. Lan dhèwèké nggegirisi wong-wong mau kanthi akèh supaya wong-wong mau ora nggawé dhèwèké dadi cetha. Lan dheweke

munggah menyang gunung, lan dheweke nimbali wong-wong sing dikarepake dhewe, lan wong-wong mau padha lunga marang dheweke. Lan dhèwèké nggawé rolas, supaya wong-wong mau padha ana karo dhèwèké lan supaya dhèwèké bisa ngutus wong-wong mau martakake lan duwé wewenang nambani penyakit-penyakit lan ngusir setan-setan, lan dhèwèké maringi jeneng marang Simon yaiku Petrus, lan Yakobus anake Zebedeus lan Yohanes sadulure Yakobus, lan dhèwèké maringi jeneng marang wong-wong mau Boanerges, sing artine anak-anake gludhug, lan Andreas lan Filipus lan Bartolomeus lan Matius lan Tomas lan Yakobus anake Alfeus lan Tadeus lan Simon wong Kanaan lan Yudas Iskariot, sing uga nyerahake dhèwèké. Lan wong-wong padha teka menyang omah; lan wong akeh padha kumpul maneh, nganti wong-wong mau ora bisa mangan roti. Lan sawise krungu, wong-wong saka dheweke padha metu kanggo nyekel dheweke; amarga padha ngomong yen dheweke wis ilang akal. Lan para juru tulis sing saka Yerusalem wis mudhun padha kandha yen dheweke duwe Beelzebul, lan yen kanthi panguwasane panggedhe setan-setan dheweke ngusir setan-setan mau. Lan sawisé nimbali wong-wong mau, Panjenengané ngandika marang wong-wong mau nganggo pasemon: Kepiyé Sétan bisa ngusir Sétan? Lan yen kratonan dipecah marang awake dhewe, kratonan kuwi ora bisa ngadeg; lan yen omah dipecah marang awake dhewe, omah kuwi ora bisa ngadeg. Lan yen Setan wis tangi nglawan awaké dhéwé lan wis dipérang-pérang, ora bisa ngadeg, nanging duwé pungkasan. Ora ana wong sing bisa ngrampok barang-barange wong kuwat sawise mlebu menyang omahe, kajaba dhisik

ngiket wong kuwat kuwi, lan banjur omahe bakal dirampok. Pancen aku ngomong marang kowe kabeh yen kabeh bakal diapura marang anak-anake manungsa, dosa-dosa lan pitenah-pitenah, sapirang-pirang sing padha nglakoni pitenah; nanging sapa sing nglakoni pitenah marang Roh Suci, ora duwe pangapura ing salawas-lawase, nanging dheweke tanggung jawab kanggo paukuman langgeng, amarga wong-wong padha ngomong, dheweke duwe roh najis. Mulane ibune lan sedulur-sedulure teka, lan ngadeg ing njaba, padha ngirim marang dheweke, nelpon dheweke. Lan wong akeh padha lungguh ngubengi dheweke; nanging wong-wong mau kandha marang dheweke: lah, ibumu lan sedulur-sedulurmu ana ing njaba, lagi nggoleki kowe. Lan dheweke mangsuli marang wong-wong mau kanthi ngandika: Sapa sing dadi ibuku utawa sedulur-sedulur lanangku? Lan sawisé ndeleng ngubengi wong-wong sing padha lungguh ing sakiwa tengené dhèwèké, ngandika: Delengen ibuku lan sedulur-sedulur lanangku; sapa sing nindakake karsané Gusti Allah, wong iku sedulur lanangku lan sedulur wadonku lan ibuku.

4

Lan manèh dhèwèké wiwit mulang ing pinggir segara; lan wong akèh padha kumpul marang dhèwèké, nganti dhèwèké mlebu menyang prau lungguh ing segara; lan kabèh wong akèh kuwi ana ing pinggir segara ing dharatan. Lan dhèwèké mulang wong-wong mau nganggo crita pepeling akèh, lan dhèwèké

ngomong marang wong-wong mau ing piwulangé dhèwèké: padha ngrungokake. Lho, wong sing nyebar wiji mau metu arep nyebar. Lan kedadean nalika nyebar, sawiji tiba ing dalan, lan manuk-manuk teka lan mangan iku; lan liyane tiba ing papan watu-watu, ing kono ora duwe lemah akeh, lan enggal thukul amarga ora duwe jero lemah, nanging bareng srengenge munggah diobong, lan amarga ora duwe oyod dadi garing; lan liyane tiba menyang eri-eri, lan eri-eri munggah lan nyekek iku, lan ora menehi woh; lan liyane tiba menyang lemah sing apik lan menehi woh sing munggah lan tuwuh, lan nggawa telung puluh lan sewidak lan satus. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau: sing duwe kuping kanggo krungu, kudu krungu. Nalika dheweke dadi piyambak, wong-wong sing ana ing sakiwa tengene bebarengan karo sing rolas takon marang dheweke babagan pasemon kuwi. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Kowé wis diwènèhi ngerti misteriné Kratoné Gusti Allah; nanging wong-wong sing njaba, kabèh dadi ing pasemon, supaya ndeleng-ndeleng padha ndeleng lan ora weruh, lan krungu-krungu padha krungu lan ora ngerti, supaya ora mbalik lan dosa-dosaé diapura marang wong-wong mau. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Kowé ora ngerti pasemon iki, lan kepiyé kowé bakal ngerti kabèh pasemon-pasemon? Wong sing nyebar sabda iku nyebar sabda. Wong-wong iki yaiku wong-wong sing ana ing pinggir dalan ngendi sabda ditabur, lan nalika padha krungu, Setan langsung teka lan njupuk sabda sing wis ditabur ing atine wong-wong mau. Lan wong-wong iki padha karo sing ditandur ing lemah watu, sing nalika krungu sabda, langsung kanthi kabungahan

nampa iku, lan ora duwe oyod ing awake dhewe, nanging mung sawetara, banjur nalika ana kasusahan utawa panganiaya amarga sabda, langsung padha kesandhung. Lan iki wong-wong sing ditabur ing eri, sing krungu sabda, lan kuwatir-kuwatiré jaman iki lan pangapusé bandha lan kepinginan-kepinginan babagan barang-barang liyane mlebu lan nyekek sabda, lan dadi ora wohing. Lan iki wong-wong sing ditandur ing lemah sing apik, sing padha krungu sabda lan nampa, lan padha ngasilake woh telung puluh lan sewidak lan satus. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Apa lampu iku teka supaya diselehake ing ngisor takaran utawa ing ngisor amben? Apa ora supaya diselehake ing dhuwur panganggone lampu? Ora, amarga ora ana sing didhelikake sing yen ora dicethakaké, lan ora dadi rahasia nanging supaya teka dadi cetha. Yen ana wong sing duwe kuping kanggo krungu, ayo dheweke krungu. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau: Deleng apa sing kowe krungu. Ing ukuran sing sampeyan ngukur, bakal diukur kanggo sampeyan, lan bakal ditambahake kanggo sampeyan sing padha ngrungokake. Amarga sopo sing duwe, bakal diwenehi marang dheweke; lan sopo sing ora duwe, malah sing diduweni bakal dijupuk saka dheweke. Lan dheweke ngomong: mangkono iku Kratoning Allah, kaya wong nyebar wiji ing lemah, lan turu lan tangi bengi lan awan, lan wiji iku thukul lan dawa kaya sing ora dingerteni wong mau. Amarga lemah iku dhewe-dhewe ngasilake woh, kaping pisanan suket, banjur bulir gandum, banjur gandum sing kebak ing bulir gandum. Nanging nalika wohe wis mateng, enggal-enggal dheweke ngirim arit, amarga wektune panen wis teka. Lan dheweke kandha: Kepiye

kita bisa mbandhingake Kratoning Gusti Allah? Utawa ing perumpamaan apa kita kudu mbandhingake iku? Kaya wiji sawi, sing nalika ditandur ing lemah, luwih cilik tinimbang kabeh wiji sing ana ing lemah; lan nalika ditandur, munggah lan dadi luwih gedhe tinimbang kabeh sayuran, lan nggawe pang-pang gedhe, supaya manuk-manuk ing langit bisa manggon ing iyub-iyube. Lan nganggo pasemon akeh kaya mangkono, dhèwèké ngomong marang wong-wong mau bab piwulang, kaya sing bisa dirungokake déning wong-wong mau, nanging tanpa pasemon dhèwèké ora ngomong marang wong-wong mau bab piwulang; nanging marang murid-muridé dhéwé, dhèwèké nerangaké kabèh. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau ing dina kuwi nalika wis wayah sore: Ayo kita nyabrang menyang sebrang. Lan sawise ninggalake wong akeh, padha njupuk dheweke kaya anane ing prau; lan prau-prau liyane uga ana karo dheweke. Lan ana prahara angin gedhe, lan ombak-ombak padha nyabrang menyang prau, nganti prau iku wis meh klelep. Lan dhèwèké dhéwé ana ing buritan, ana ing bantal lagi turu. Lan wong-wong padha nggugah dhèwèké lan padha ngomong marang dhèwèké, Guru, apa sampeyan ora peduli yèn awaké dhéwé lagi binasa? Lan sawisé ditangi, dhèwèké nggegirisi angin lan ngomong marang segara, Meneng, dibekaké cangkemmu. Lan angin mandheg, lan dadi ayem banget. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Yagéné kowé dadi pengecut kaya ngéné? Kepiye kok sampeyan ora duwe iman? Lan wong-wong padha wedi banget lan padha kandha marang siji lan sijine: Sapa ta wong iki, amarga angin lan segara padha manut marang dheweke?

5

Lan padha teka menyang sebrang segara menyang tanah wong-wong Gergesene. Lan sawisé dhèwèké metu saka prau, langsung ketemu karo dhèwèké saka kuburan wong lanang ing roh najis, sing duwé papan manggon ing kuburan, lan ora ana wong bisa ngiket dhèwèké nganggo rantai, amarga dhèwèké kerep wis diiket nganggo belenggu lan rantai, lan rantai wis disobek déning dhèwèké lan belenggu wis diremuk, lan ora ana wong kuwat nundhukaké dhèwèké; lan liwat kabèh wengi lan awan ing kuburan lan ing gunung dhèwèké ana bengok-bengok lan ngethok awaké dhéwé nganggo watu. Weruh Yesus saka kadohan, dheweke mlayu lan sujud marang dheweke, lan sawise bengok-bengok kanthi swara gedhe ngomong: apa urusanku karo kowe, Yesus, Putrane Gusti Allah sing paling dhuwur? Aku nyumpahi kowe dening Gusti Allah, aja nyiksa aku. Amarga dheweke ngomong marang dheweke, Metua, roh sing ora resik, saka wong iki. Lan dheweke takon marang dheweke, Jenengmu sapa? Lan dheweke mangsuli ngandika: Legiun jenengku, amarga kita iku akeh. Lan dhèwèké njaluk banget marang Dhèwèké supaya Dhèwèké aja ngutus wong-wong mau metu saka negara kuwi. Ana kumpulan babi gedhe sing lagi mangan ing cedhak gunung ing kono, lan kabeh setan-setan padha nyuwun marang dheweke ngomong, Utusen awakmu dhewe menyang babi-babi mau, supaya awakmu dhewe bisa mlebu ing dheweke. Lan Yesus langsung ngidini dheweke. Lan roh-roh sing ora resik mau wis metu banjur

mlebu menyang babi-babi; lan komplotan mau mlayu mudhun saka jurang menyang segara; padha ana kira-kira rong ewu; lan padha klelep ing segara. Lan wong-wong sing padha angon babi padha mlayu lan padha nglapurake menyang kutha lan menyang sawah-sawah; lan padha metu kanggo ndeleng apa sing wis kedaden. Lan padha teka menyang Yesus, lan padha ndeleng wong sing dirasuki setan mau lungguh lan nganggo sandhangan lan waras pikirane, sing wis duwe legiun mau, lan padha wedi. Lan wong-wong sing wis weruh padha nyritakake marang wong-wong mau kepiye kedadean marang wong sing kerasukan setan lan babagan babi-babi mau. Lan wong-wong mau wiwit njaluk supaya dheweke lunga saka watesane wong-wong mau. Lan nalika dhèwèké mlebu menyang prau, wong sing wis kerasukan setan njaluk marang dhèwèké supaya bisa bebarengan karo dhèwèké. Lan ora dhèwèké ngeculaké dhèwèké, nanging ngomong marang dhèwèké: lunga menyang omahmu marang wong-wongmu lan kandhakna marang wong-wong mau sapirang-pirangé Gusti wis nggawé marang kowé lan wis welas asih marang kowé. Lan dheweke lunga, lan dheweke wiwit martakake ing Dekapolis kabeh sing wis ditindakake marang dheweke dening Gusti Yesus, lan kabeh wong padha gumun. Lan sawisé Gusti Yésus nyabrang manèh nganggo prau menyang sebrang, wong akèh banget padha kumpul marang dhèwèké, lan dhèwèké ana ing pinggir segara. Lan ana siji saka panggedhe sinagoga, jenenge Yairus, lan sawisé ndeleng dhèwèké tiba menyang sikile lan njaluk banget marang dhèwèké, ngomong yèn anak wadon cilikku wis elek banget, supaya teka lan pasang tangan marang dhèwèké, supaya

ditulungi lan bakal urip. Lan dhèwèké lunga karo dhèwèké; lan wong akèh padha ngetutaké dhèwèké, lan padha nyesakaké dhèwèké. Lan ana wong wadon sing wis ngalami getihen rong welas taun, lan wis nandhang sangsara akeh dening akeh dhokter lan wis mbuwang kabeh bandhane dhewe, lan ora entuk manfaat apa-apa, nanging malah dadi luwih elek, sawise krungu bab Gusti Yesus, dheweke teka ing tengah-tengahe wong akeh saka mburi ndemek sandhangane, amarga dheweke ngomong ing atine yen aku ndemek sandhangane wae, aku bakal mari. Lan langsung garing sumbere getihe dheweke, lan dheweke ngerti ing awake yen wis waras saka pecut. Lan langsung Yesus ngerti ing awakè dhéwé daya saka dhèwèké wis metu, banjur bali ing wong akèh ngomong: sapa nyentuh sandhanganku? Lan murid-muride padha ngomong marang dheweke: Sampeyan ndeleng wong akeh sing padha nyedhaki sampeyan, nanging sampeyan takon sapa sing ndemek aku? Lan dheweke padha nggoleki kanggo ndeleng wong wadon sing wis nindakake iki. Wong wadon mau wedi lan gumeter, ngerti apa sing wis kedaden marang dheweke, banjur teka lan ambruk ing ngarepe lan kandhakake kabeh bebener marang dheweke. Lan dhèwèké ngomong marang dhèwèké: anakku wadon, iman kowé wis nylametaké kowé; lunga menyang tentrem, lan dadi sehat saka pecut kowé. Nalika dhèwèké isih ngomong, wong-wong teka saka panggedhéné sinagoga ngomong yèn anakmu wadon wis mati; apa isih kok ngganggu guru kuwi? Nanging Gusti Yesus sanalika krungu tembung sing lagi diomongake, ngomong marang panggedhe sinagoga: Aja wedi, mung pracaya wae. Lan dheweke ora ngidini sapa-sapa melu karo dheweke,

kajaba Petrus lan Yakobus lan Yohanes, sadulure Yakobus. Lan dheweke teka menyang omahe panggedhe papan kumpul, lan dheweke weruh geger, lan wong-wong sing nangis lan wong-wong sing mbengok-mbengok akeh banget, lan sawise mlebu dheweke ngomong marang wong-wong mau, Apa sebabe kowe padha geger lan nangis? Bocah kuwi ora mati, nanging turu. Wong-wong padha ngguyu marang dheweke. Nanging sawisé ngusir kabèh wong, dhèwèké njupuk bapakné bocah cilik lan ibuné lan wong-wong sing karo dhèwèké, lan mlebu menyang panggonan ngendi bocah cilik mau lagi turu, lan sawisé nyekel tangané bocah cilik mau dhèwèké ngomong marang dhèwèké: talitha koumi; sing yèn diterjemahaké, bocah wadon, aku ngomong marang kowé, tangi. Lan langsung bocah wadon iku tangi lan mlaku-mlaku; amarga dheweke umure rolas taun. Lan padha gumun banget. Lan dhèwèké prentah marang wong-wong mau kanthi kuat supaya ora ana wong sing ngerti bab iki; lan dhèwèké kandha supaya diwènèhi dhèwèké mangan.

6

Lan dheweke lunga saka kono lan teka menyang tanah air dheweke dhewe; lan para murid dheweke padha ngetutake dheweke. Lan bareng wis tekan dina Sabat, dheweke wiwit mulang ing panggonan kumpulan, lan akeh wong sing krungu padha gumun lan ngomong, Saka ngendi wong iki oleh kabeh iki? Lan apa kawicaksanan sing wis diwènèhaké marang dhèwèké, lan kakuwatan-kakuwatan kaya mengkono dadi liwat

tangané dhèwèké? Apa wong iki dudu tukang kayu, putrane Maria, lan sedulure Yakub lan Yoses lan Yuda lan Simon? Lan apa adhine-adhine wedok dheweke ora ana ing kene karo kita? Lan wong-wong mau padha kesandhung amarga dhèwèké. Gusti Yesus ngomong marang wong-wong mau yèn nabi ora diremehake kajaba ing tanah kelairanè dhèwè lan ing antarané sedulur-seduluré lan ing omahé dhèwè. Lan ora bisa ing kono nggawe kekuwatan apa-apa, kajaba sawetara wong lara sing ditumpangake tangane banjur diwarasaké. Lan dhèwèké gumun amarga ora percayané wong-wong mau. Lan dheweke mlaku ngubengi desa-desa kanthi mulang. Lan dhèwèké nimbali wong rolas kuwi, lan dhèwèké wiwit ngutus wong-wong mau loro-loro, lan dhèwèké mènèhi wong-wong mau panguwasa marang roh-roh sing ora resik, lan dhèwèké mréntah marang wong-wong mau supaya ora nggawa apa-apa menyang dalan kajaba tongkat waé, ora tas, ora roti, ora tembaga ing sabuk, nanging nganggo sandhal sing diiket, lan ora nganggo tunik loro. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau: ing ngendi wae yen sampeyan mlebu menyang omah, ing kono tetepna nganti sampeyan metu saka kono; lan sapa wae yen ora nampa sampeyan lan ora ngrungokake sampeyan, nalika metu saka kono kibasna bledug ing ngisor sikil sampeyan kanggo kesaksian marang wong-wong mau; temenan aku ngomong marang sampeyan, bakal luwih entheng kanggo Sodom utawa Gomorah ing dina pangadilan tinimbang kutha kuwi. Lan sawise metu dheweke padha martakake supaya wong-wong mratobat, lan dheweke padha ngusir setan akeh, lan dheweke padha ngurapi nganggo lenga wong lara akeh lan dheweke

padha nambani. Lan Raja Herodes krungu; amarga jenenge dheweke dadi cetha; lan dheweke ngomong yen Yohanes sing mbaptis wis ditanggekake saka wong mati, lan mulane kuwasa-kuwasa iku makarya ing dheweke. Wong liya padha ngomong yèn dhèwèké iku Elijah; nanging wong liya padha ngomong yèn dhèwèké iku nabi kaya salah siji saka para nabi. Sawise krungu, Herodes ngomong yen sing tak pancung sirahé Yohanes, iki kuwi; dhèwèké wis ditanggekake saka wong mati. Awit dheweke dhewe Herodes wis ngirim banjur nyekel Yohanes lan ngiket dheweke ing pakunjaran amarga Herodias, garwane Filipus sadulure, amarga dheweke wis nikahi dheweke. Yohanes ngomong marang Herodes yen ora oleh sampeyan duwe bojone sadulure sampeyan. Nanging Herodias nyimpen dendam marang dheweke lan kepengin mateni dheweke, lan ora bisa; amarga Herodes wedi marang Yohanes, ngerti yen dheweke wong adil lan suci, lan njaga dheweke, lan sawise krungu dheweke akeh nindakake lan seneng krungu dheweke. Lan nalika dina sing pas wis teka, nalika Herodes nggawe pesta ulang tahun dheweke kanggo wong-wong gedhe dheweke lan para komandan lan wong-wong penting ing Galilea, lan nalika putrine Herodias mlebu lan nari lan nyenengake Herodes lan wong-wong sing padha mangan bareng, raja kandha marang bocah wadon kuwi: jaluk aku apa wae sing kowé pengin, lan aku bakal menehi kowé. Lan dhèwèké sumpah marang dhèwèké yèn apa waé yèn kowé njaluk marang aku, aku bakal mènèhi kowé, nganti setengah kratonku. Lan dheweke wis metu, ngomong marang ibune: Apa sing tak jaluk? Lan dheweke ngomong, Sirahne Yohanes sing mbaptis kuwi. Lan sawise

mlebu langsung kanthi cepet marang raja, dheweke njaluk kanthi ngandika, Aku pengin supaya kowe menehi aku saiki uga ing piring sirah Yohanes Pembaptis. Lan raja dadi banget sedhih, jalaran sumpah lan wong-wong sing padha lungguh bareng, ora gelem nolak dheweke. Lan langsung ngirim, raja dhawuh marang algojo supaya digawa sirah dheweke. Lan dhèwèké lunga lan pancung sirahé dhèwèké ing pakunjaran, lan dhèwèké nggawa sirahé dhèwèké ing piring lan dhèwèké mènèhi iku marang bocah wadon, lan bocah wadon mènèhi iku marang ibuné. Lan sawise krungu, murid-muride dheweke padha teka lan padha ngangkat mayit dheweke, lan padha nyelehake iku ing kuburan. Lan para rasul padha kumpul marang Yesus, lan padha nglaporake marang dheweke kabeh, lan sakabehe sing padha ditindakake lan sakabehe sing padha diwulangake. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Ayo kowé dhéwé miturut dhéwé menyang papan sepi, lan ngaso sethithik; amarga wong-wong sing teka lan wong-wong sing lunga akèh, lan malah ora duwé kesempatan mangan. Lan dheweke padha lunga menyang panggonan sepi nganggo prau kanthi pribadi. Lan ana sing weruh wong-wong mau lunga, lan akeh wong padha ngenali wong-wong mau, lan mlaku saka kabeh kutha padha mlayu bebarengan menyang kono lan padha maju luwih dhisik tinimbang wong-wong mau lan padha kumpul marang dheweke. Lan sawise metu, Yesus weruh wong akeh lan dheweke welas asih marang wong-wong mau, amarga padha kaya wedhus sing ora duwe pangon, lan dheweke wiwit mulang wong-wong mau akeh perkara. Lan wis wayahe akeh kedadeyan, murid-muride padha nyedhaki dheweke lan padha

ngomong yen sepi iku panggonan lan wis wayahe akeh; uculna wong-wong mau, supaya lunga menyang sawah-sawah lan desa-desa ing sakubenge tuku roti kanggo awake dhewe; amarga apa sing arep dipangan ora duwe. Nanging dheweke mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Kowe kabeh wenehana dheweke panganan. Lan wong-wong mau ngomong marang dheweke: Apa kita kudu lunga tuku roti nganggo dhuwit rong atus denarius lan menehi marang wong-wong mau kanggo mangan? Nanging dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Pira roti sing padha kokduwé? Lungo lan deleng. Lan sawisé ngerti, wong-wong mau ngomong: lima, lan iwak loro. Lan dhèwèké dhawuh marang wong-wong mau supaya kabèh wong padha lenggah klompok-klompok ana ing suket ijo. Lan padha lungguh klompok-klompok, ana sing satus lan ana sing sèket. Lan sawisé njupuk limang roti lan iwak loro, ndeleng munggah menyang swarga, dhèwèké mberkahi, lan dhèwèké mecah roti-roti lan mènèhi marang para murid supaya wong-wong mau bisa nyajèkaké marang wong-wong mau, lan iwak loro dhèwèké mbagi marang kabèh. Lan kabèh padha mangan lan wareg, lan padha ngangkat rolas kranjang kebak pecahan, lan saka iwak. Lan wong-wong sing wis mangan roti iku limang ewu wong lanang. Lan langsung dheweke meksa murid-muride supaya mlebu menyang prau lan maju menyang sebrang tumuju Betsaida, nganti dheweke ngeculake wong akeh; lan sawise pamitan karo wong-wong mau, dheweke lunga menyang gunung kanggo ndedonga. Lan nalika sore wis teka, prau kuwi ana ing tengahing segara, lan dheweke dhewe mung ana ing dharatan. Lan weruh wong-wong mau lagi kasiksa nalika

nggawe prau mlaku, amarga angin iku nglawan wong-wong mau, lan kira-kira jaga kaping papat ing wengi dheweke teka marang wong-wong mau mlaku ing segara, lan dheweke kepingin ngliwati wong-wong mau. Wong-wong mau weruh dheweke mlaku ing nduwur segara, padha ngira yen dheweke iku memedi, lan padha bengok-bengok; amarga kabeh wong weruh dheweke lan padha gela. Lan langsung dheweke ngomong karo wong-wong mau lan ngomong marang wong-wong mau: padha wani, aku iki, aja wedi. Lan dheweke munggah menyang prau marang wong-wong mau, lan angin mandheg; lan banget banget ing batine dhewe padha gumun lan padha kagum. Amarga dheweke ora ngerti babagan roti-roti mau, nanging atine padha wis dadi keras. Lan sawisé nyebrang, dhèwèké padha lunga menyang tanah Genesaret lan padha labuh jangkar. Lan bareng dheweke-dheweke wis metu saka prau, langsung wong-wong padha ngenali dheweke banjur padha mlayu ngubengi kabeh wilayah sakiwa tengene iku lan wiwit nggawa wong-wong sing lara ing kasur-kasur menyang ngendi wae sing padha krungu yen dheweke ana ing kono; lan ing ngendi wae dheweke mlebu menyang desa-desa utawa kutha-kutha utawa sawah-sawah, ing pasar-pasar padha dilebokake wong-wong sing lara lan padha nyuwun marang dheweke supaya malah mung pinggiran sandhangane wae bisa didemek; lan sapa wae sing ndemek dheweke, padha mari.

7

Lan padha kumpul marang dhèwèké wong-wong Farisi lan sawetara saka para juru tulis sing wis teka saka Yerusalem; lan wis weruh sawetara saka murid-muridé mangan roti nganggo tangan sing najis, iku artine ora dikumbah, padha nyalahké; amarga wong-wong Farisi lan kabèh wong Yahudi, yèn ora ngumbah tangan nganggo ajiné, ora mangan, netepi tradhisi para pinituwa; lan saka pasar, yèn ora adus, ora mangan; lan ana akèh liyané sing wis ditampa kanggo ditepi, padusan cangkir lan kendi lan wadhah tembaga lan dipan; banjur takon marang dhèwèké wong-wong Farisi lan para juru tulis: Yagéné murid-muridmu ora lumaku miturut tradhisi para pinituwa, nanging mangan roti nganggo tangan sing ora dikumbah? Nanging Panjenengané mangsuli ngandika marang wong-wong mau yèn Yésaya wis ngramal kanthi bener bab kowé wong-wong munafik, kaya sing wis kaserat: wong-wong iki ngurmati Aku nganggo lambéné, nanging atiné adoh saka Aku; nanging wong-wong mau nyembah Aku kanthi muspra, mulangaké piwulang sing dadi dhawuhé manungsa. Amarga wis ninggalake dhawuhé Gusti Allah, kowé malah nyekel kuwat tradisiné wong-wong, padusan kendi lan cangkir, lan akèh prakara liyané sing padha kaya mengkono kowé lakoni. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Apik tenan kowé nyingkiraké dhawuhé Gusti Allah supaya kowé njaga tradhisimu. Musa iku ngandika: hormati bapakmu lan ibumu; lan sing ngucapake ala marang bapak utawa ibu kudu mati; nanging kowe ngomong: yen ana wong ngomong marang bapak utawa ibu, korban, yaiku persembahan, sing saka aku bisa mbiyantu kowe, lan ora kowe lilani dheweke nglakoni apa-apa marang bapakne utawa ibune,

nggawe ora sah tembunge Gusti Allah karo tradhisimu sing wis kowe turunake; lan akeh perkara kaya mengkono sing kowe lakoni. Lan sawisé nimbali kabèh wong akèh, dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Padha ngrungokna aku kabèh lan padha ngerti. Ora ana apa-apa saka njaba wong sing mlebu menyang dheweke sing bisa nggawe dheweke najis, nanging sing metu iku sing nggawe wong najis. Lan nalika dheweke mlebu menyang omah saka ing antarane wong akeh, murid-muride padha takon marang dheweke babagan pasemon kuwi. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Mangkono uga, kowé-kowé iki ora ngerti? Apa kok durung ngerti yen kabeh sing saka njaba mlebu menyang wong ora bisa nggawe dheweke najis? Amarga iku ora mlebu ing atine dheweke, nanging mlebu ing wetenge, lan metu menyang jamban, ngresiki kabeh panganan. Dheweke ngomong yen sing metu saka wong, iku sing nggawe wong dadi najis. Saka njero, amarga saka atine wong-wong, pikiran-pikiran sing ala metu: jina, cabul, mateni, nyolong, srakah, piala, cidra, hawa nepsu, mripat sing ala, pitenah, sombong, bodho; kabeh iki sing ala saka njero metu lan najisake wong. Lan saka kono, sawisé tangi, dhèwèké lunga menyang wewatesané Tirus lan Sidon. Lan sawisé mlebu menyang omah, dheweke ora kepéngin ana wong sing ngerti, nanging dheweke ora bisa ndhelikaké awakè. Amarga ana wong wadon wis krungu bab dheweke, sing anake wadon cilik duwe roh najis, wis teka banjur ambruk ing sikile; nanging wong wadon iku wong Yunani, wong Sirofonisia miturut keturunane; lan dheweke njaluk marang dheweke supaya setan diusir saka anake wadon. Nanging Yesus ngomong

marang dheweke, Ayo dilakoni dhisik bocah-bocah mau diwaregi, amarga ora apik njupuk rotine bocah-bocah lan dibuwang marang asu-asu cilik. Nanging dheweke mangsuli lan ngomong marang dheweke, Ya, Gusti, lan asu-asu cilik ing ngisor meja mangan saka remah-remah bocah-bocah. Lan dheweke ngandika marang dheweke, Amarga tembung iki, lunga; setan wis metu saka putrimu. Lan sawise lunga menyang omahe, dheweke nemokake bocah wis dilebokake ing amben lan setane wis metu. Lan manèh sawisé metu saka watesé Tirus lan Sidon, dhèwèké teka menyang segara Galilea liwat tengahé watesé Dekapolis. Lan wong-wong padha nggawa marang Panjenengané wong budheg sing angel ngomong, lan padha nyuwun marang Panjenengané supaya Panjenengané numpangake tangan marang wong mau. Lan sawisé njupuk dhéwéké saka wong akèh kanthi pribadi, dhèwèké nyelèhaké driji-drijine menyang kuping-kupingé, lan sawisé ngidoni ndemekaké ilaté, lan sawisé mandeng menyang swarga dhèwèké ngeluh lan ngomong marang dhéwéké: effatha, sing artine dibukak. Lan sanalika kuping-kupingé dhèwèké dibukak lan ikatan ilaté dhèwèké dibebasake, lan dhèwèké ngomong kanthi bener. Lan dhèwèké mréntah marang wong-wong mau supaya aja ngomong marang sapa-sapa; nanging sabanjuré dhèwèké mréntah marang wong-wong mau, luwih akèh manèh wong-wong mau padha martakaké. Lan banget tenan padha gumun ngomong: apik kabeh wis digawe; lan wong-wong budheg digawe bisa krungu lan wong-wong bisu bisa ngomong.

8

Ing dina-dina kuwi manèh akèh wong akèh ana lan ora duwé apa sing dipangan, Yesus nimbali murid-muridé ngomong marang wong-wong mau: Aku welas asih marang wong akèh iki, amarga wis telung dina padha tetep karo aku lan ora duwé apa sing dipangan; lan yèn aku nglilani wong-wong mau lunga mulih kanthi keluwen, bakal lemes ing dalan; jalaran sawetara saka wong-wong mau wis teka saka adoh. Lan murid-muride padha mangsuli marang dheweke, Saka ngendi wong bisa nyukupi wong-wong iki nganggo roti ing kene, ing panggonan sepi iki? Lan dheweke takon marang wong-wong mau, Pira roti sing padha kokduwe? Wong-wong mau padha ngomong: Pitu. Lan dhèwèké mréntah wong akèh supaya lungguh ing lemah; lan sawisé njupuk roti pitu, dhèwèké matur nuwun, banjur mecah lan mènèhi marang murid-muridé supaya padha nyajikaké; lan wong-wong mau nyajikaké marang wong akèh. Lan padha duwe iwak cilik sithik; lan sawise ngberkahi iwak-iwak mau, dheweke ngomong supaya diaturake uga iwak-iwak mau. Dheweke padha mangan lan wareg, lan dheweke padha ngangkat sisa-sisa pecahan pitung kranjang. Ana kira-kira patang ewu wong; lan dhèwèké ngecukaké dhéwèké kabèh. Lan wis mlebu langsung menyang prau karo murid-muride, dheweke teka menyang wilayah Dalmanuta. Lan wong-wong Farisi padha metu lan wiwit rembugan karo dhèwèké, njaluk pratandha saka dhèwèké saka swarga, nyoba dhèwèké. Lan sawise ngeluh jero ing batine, dheweke ngomong, Kenangapa

generasi iki padha nggoleki tandha? Amen, aku ngomong marang kowe, apa generasi iki bakal diwenehi tandha. Lan sawise ninggalake wong-wong mau, dheweke munggah menyang prau banjur lunga maneh. Lan wong-wong padha lali njupuk roti-roti, lan kajaba siji roti, ora padha nduwe karo awake dhewe ing prau. Lan dhèwèké mréntah marang wong-wong mau kanthi ngomong: Delengen, delengen saka ragi wong-wong Farisi lan ragi Hèrodes. Lan padha mikir-mikir marang siji lan sijine, ngomong, Awit kita ora duwe roti. Lan wis ngerti, Gusti Yesus ngomong marang wong-wong mau, Apa kok sampeyan padha mikir amarga sampeyan ora duwe roti? Apa sampeyan durung ngerti lan uga durung mudheng? Apa atimu isih dikuatake? Duwé mripat kok ora ndeleng, lan duwé kuping kok ora krungu? Lan apa kowe ora éling? Nalika aku mecah roti lima menyang wong limang ewu, lan pira kranjang kebak pecahan-pecahan sing sampeyan angkat? Wong-wong mau padha ngomong marang dheweke, Rolas. Nalika pitu menyang sekawan ewu, pira kranjang kebak pecahan sampeyan jupuk? Wong-wong mau padha ngomong: Pitu. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Kok durung ngerti? Lan dhèwèké teka menyang Betsaida. Lan wong-wong padha nggawa wong wuta marang Panjenengané lan padha nyuwun supaya Panjenengané ndemek dheweke. Lan sawisé nyekel tangané wong wuta kuwi, dhèwèké nggawa dhèwèké metu saka dhésa, lan sawisé ngidoni mripaté, nyelehake tangané marang dhèwèké, dhèwèké takon marang dhèwèké apa dhèwèké weruh apa-apa. Lan sawise nyawang munggah, dheweke ngomong, Aku weruh wong-wong kaya wit-wit sing lagi mlaku. Banjur manèh dhèwèké nyelehake

tangané ing mripaté dhèwèké lan nggawé dhèwèké mandeng munggah, lan dhèwèké dibalèkaké, lan dhèwèké ndeleng cetha kabèh wong. Lan dhèwèké ngirim dhèwèké menyang omahe karo ngomong, Aja mlebu menyang desa, lan aja ngomong marang sapa waé ing desa. Lan metu Yesus lan murid-muridé menyang désa-désa Kaisarea kang Filipus; lan ing dalan dhèwèké takon murid-muridé, ngomong marang wong-wong mau, Wong-wong padha ngomong aku iki sapa? Wong-wong mau padha mangsuli: Yohanes sing mbaptis, lan liyane Eliya, liyane maneh salah siji saka para nabi. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Nanging kowé ngomong yèn aku iki sapa? Nanging Petrus mangsuli ngomong marang dheweke, Sampeyan iku Kristus. Lan dhèwèké nggutuk wong-wong mau supaya ora ngomong marang sapa-sapa bab dhèwèké. Lan dhèwèké wiwit mulang wong-wong mau yèn Putra Manungsa kudu nandhang sangsara akèh, lan ditolak déning para pinisepuh lan para imam agung lan para juru tulis, lan dipatèni, lan sawisé telung dina tangi manèh; lan dhèwèké ngomong tembung mau kanthi wani. Lan Petrus wis njupuk dheweke, wiwit nyenyamah dheweke. Nanging dheweke wis mbalik lan wis weruh murid-muride, dheweke nggutuk Petrus ngomong, Mundur menyang mburi aku, setan, amarga kowe ora mikir babagan Gusti Allah, nanging babagan manungsa. Lan sawisé nimbali wong akèh bebarengan karo murid-muridé, dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Sapa waé sing kepéngin ngetutaké aku, kudu nolak awaké dhéwé lan gawanen salibé dhéwé, lan kudu ngetuta aku. Amarga sapa sing pengin nylametake jiwa dheweke, bakal kelangan iku; nanging sapa

sing kelangan jiwa dheweke dhewe amarga aku lan kabar apik, wong iki bakal nylametake iku. Apa gunane wong yen entuk donya kabèh, nanging kelangan jiwane dhéwé? Utawa apa sing bakal diwènèhaké wong minangka ijol-ijolan kanggo jiwané dhèwè? Amarga sapa sing yen isin marang aku lan tembung-tembungku ing generasi iki sing jina lan dosa, Anak Manungsa uga bakal isin marang dheweke nalika teka ing kamulyan Bapake karo para utusan sing suci.

9

Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: amin aku ngomong marang kowé kabèh yèn ana sawetara saka wong-wong sing ngadeg ing kéné, sing ora bakal ngrasakaké pati nganti dhèwèké ndeleng Kratoné Gusti Allah wis teka ing kekuwatan. Lan sawisé nem dina, Gusti Yesus njupuk Petrus lan Yakobus lan Yohanes lan nggawa dhéwéké menyang gunung dhuwur, pribadi mung piyambak; lan Panjenengané malih wujud ing ngarepé dhéwéké, lan sandhangané Panjenengané dadi mencorong, putih banget kaya salju, kaya sing tukang ngelantun ing bumi ora bisa mangkono mutihake. Lan katon marang wong-wong mau Elijah karo Musa, lan padha lagi ngobrol karo Gusti Yesus. Lan Petrus mangsuli ngomong marang Gusti Yesus, Rabi, apik kita ana ing kene, lan ayo kita nggawe tarub telu, siji kanggo sampeyan lan siji kanggo Musa lan siji kanggo Elia. Ora, amarga dheweke ora ngerti apa sing kudu diomongake; amarga padha wedi banget. Lan ana mendhung

nutupi wong-wong mau, lan ana swara teka saka mendhung kuwi ngomong: Iki putrane aku sing ditresnani; padha ngrungokake dheweke. Lan dumadakan sawise padha noleh ngubengi, ora weruh sapa-sapa maneh, nanging mung Yesus thok karo awakke dhewe. Nalika wong-wong mau mudhun saka gunung, dhèwèké dhawuh marang wong-wong mau supaya aja crita marang sapa waé bab apa sing padha deleng, kajaba yèn Putra Manungsa wis tangi saka wong mati. Lan dhèwèké-dhèwèké nyekel tembung kuwi, padha rembugan karo awaké dhéwé apa tegesé tangi saka wong mati. Lan wong-wong padha takon marang dhèwèké karo ngomong, sing para juru tulis ngomong yèn Elia kudu teka dhisik. Nanging Panjenengané mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Elijah pancen teka dhisik mulihake kabèh; lan kepiyé wis kaserat babagan Putrane Manungsa supaya nandhang sangsara akèh lan diremehake? Nanging aku ngomong marang kowe kabeh yen Elijah wis teka, lan wong-wong padha nglakoni marang dheweke sakabehe sing padha dikarepake, kaya sing wis kaserat babagan dheweke. Lan sawise teka menyang para murid, dheweke weruh wong akeh banget ing sakiwa tengene wong-wong mau, lan para juru tulis lagi padu karo wong-wong mau. Lan sanalika kabèh wong akèh sawisé weruh dhèwèké padha gumun banget, lan padha mlayu nyedhaki lan padha salam marang dhèwèké. Lan dheweke takon marang para juru tulis: apa sing lagi padha kokdebatake karo awakmu dhewe? Lan sawijining wong saka wong akeh mangsuli ngandika: Guru, aku wis nggawa anakku lanang marang kowe, sing duwe roh bisu. Lan ing ngendi wae iku nyekel dheweke, iku nyuwek dheweke, lan dheweke mbrebes

mili lan dheweke nggretok untune, lan dheweke garing; lan aku kandha marang murid-muridmu supaya wong-wong mau ngusir iku, lan wong-wong mau ora bisa. Nanging dheweke mangsuli marang dheweke ngomong, He generasi sing ora percaya, nganti kapan aku bakal ana karo kowe kabeh? Nganti kapan aku bakal sabar karo kowe kabeh? Gawanen dheweke menyang aku. Lan padha nggawa dheweke marang dheweke. Lan bareng weruh dheweke, roh mau langsung nggeblag dheweke, lan dheweke tiba ing lemah mbalek-mbalek karo metu umpluk. Lan dheweke takon marang bapake: Wis pira suwe kedadeyan iki marang dheweke? Nanging dheweke ngomong: Wiwit cilik. Lan kerep banget dheweke diuncalake menyang geni lan menyang banyu, supaya mateni dheweke. Nanging yen sampeyan bisa, tulungi awakdewe kanthi welas asih marang awakdewe. Nanging Yesus ngomong marang dheweke, Yen sampeyan bisa pracaya, kabeh bisa kanggo wong sing pracaya. Lan langsung nangis, bapakne bocah cilik mau karo eluh ngomong, Aku percaya, Gusti, tulungi aku sing durung percaya. Weruh yen wong akeh lagi padha kumpul, Gusti Yesus banjur nyenyamah marang roh sing ora resik kuwi, ngomong marang dheweke: He roh sing bisu lan budheg, aku dhawuh marang kowe, metua saka dheweke lan aja mlebu maneh menyang dheweke. Lan sawise njerit lan nggegirisi banget, dheweke metu, lan dadi kaya wong mati, nganti akeh wong ngomong yen dheweke wis mati. Nanging Yesus nyekel tangane wong lanang mau banjur ngunggahake dheweke, lan dheweke tangi. Lan sawise dheweke mlebu menyang omah, murid-muride padha takon marang dheweke kanthi pribadi, Kenangapa awakdewe ora bisa ngusir dhemit

mau? Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: jinis iki ora bisa metu kanthi cara apa waé, kajaba mung kanthi pandonga lan pasa. Lan saka kono wis metu, padha mlaku liwat Galilea, lan Dheweke ora gelem supaya sapa wae ngerti; amarga Dheweke lagi mulang murid-muride lan ngomong marang wong-wong mau yen Anak Manungsa bakal diserahake menyang tangane wong-wong, lan wong-wong mau bakal mateni Dheweke, lan sawise dipateni ing dina katelu Dheweke bakal tangi maneh. Wong-wong mau ora ngerti tembung kuwi, lan padha wedi takon marang dheweke. Lan dheweke teka menyang Kapernaum, lan sawise ana ing omah dheweke takon marang wong-wong mau, Apa sing padha kok rembugan karo awakmu dhewe ing dalan mau? Wong-wong mau padha meneng; amarga ing dalan mau padha rembugan sapa sing luwih gedhé. Lan sawise lungguh, dheweke nimbali wong rolas lan ngomong marang wong-wong mau, Yen ana wong sing pengin dadi sing dhisik, dheweke bakal dadi sing pungkasan saka kabeh wong lan abdi saka kabeh wong. Lan sawisé njupuk bocah, dhèwèké ngadegaké bocah kuwi ing tengah-tengahé wong-wong mau, lan sawisé ngrangkul bocah kuwi, dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: sapa sing nampa salah siji saka bocah-bocah kaya mengkéné ing jenengku, dhèwèké nampa aku; lan sapa sing nampa aku, ora nampa aku, nanging nampa sing wis ngutus aku. Yohanes mangsuli marang dheweke kanthi ngomong, Guru, kita weruh wong siji ngusir setan nganggo jenengmu, sing ora ngetutake kita, lan kita wis ngalang-alangi dheweke, amarga dheweke ora ngetutake kita. Nanging Yesus ngandika: Aja ngalang-alangi dheweke, amarga ora ana

wong sing bakal nindakake kasekten ing jenengku lan bakal bisa cepet ngomong ala marang aku. Sing ora nglawan kowe, iku kanggo kowe. Amerga sapa sing menehi ngombe sampeyan secangkir banyu ing jenengku, amarga sampeyan iku kagungane Kristus, pancen aku ngomong marang sampeyan, dheweke ora bakal kelangan upahe. Lan sapa sing bakal nggawe kesandhung siji saka bocah cilik iki sing pracaya marang aku, luwih apik kanggo dheweke yen watu gilingan diselehake ing gulu dheweke lan dicemplungake menyang segara. Lan yen tanganmu nggawe kowe kesandhung, potonga; luwih becik kanggo kowe mlebu urip kanthi cacat tinimbang duwe tangan loro banjur lunga menyang gehenna, menyang geni sing ora bisa dipateni, ing kono cacinge wong-wong mau ora mati lan genine ora bisa dipateni. Lan yen sikilmu nggawe kowe kesandhung, tumpaken; luwih becik kanggo kowe mlebu menyang urip kanthi pincang, tinimbang duwe sikil loro dibuwang menyang gehenna, menyang geni sing ora bisa dipateni, ing ngendi cacinge wong-wong mau ora mati lan genine ora bisa dipateni. Lan yen mripatmu nggawe kowe kesandhung, copoten; becik kanggomu mlebu ing Kratoning Gusti Allah kanthi mripat siji, tinimbang duwe mripat loro banjur lunga menyang neraka geni, ing kono ulatipun ora mati lan genine ora padem. Saben wong bakal digaremi nganggo geni, lan saben kurban bakal digaremi nganggo uyah. Uyah iku apik; nanging yen uyah dadi ora asin, nganggo apa sampeyan bakal nggareni iku? Sampeyan duwé uyah ing awaké dhéwé lan tentrem karo siji lan sijine.

10

Lan saka kono wis tangi, dheweke teka menyang wates-watesing Yudea liwat sebrange Kali Yordan, lan wong akeh padha kumpul maneh marang dheweke, lan kaya biasane, maneh dheweke mulang wong-wong mau. Lan wong-wong Farisi sing wis nyedhaki padha takon marang dheweke apa diidini wong lanang ngeculake wong wadon, nalika lagi nyoba dheweke. Nanging dheweke mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Apa sing didhawuhake Musa marang kowe kabeh? Wong-wong mau padha ngomong: Musa wis ngidini nulis surat pegatan lan ngeculake. Lan Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau: Amarga atine kowé keras, mula dhèwèké nulis dhawuh iki kanggo kowé; nanging saka wiwitan penciptaan, lanang lan wadon Gusti Allah nggawé wong-wong mau; amarga bab iki, wong bakal ninggal bapakné lan ibune, lan bakal nyawiji karo bojone, lan wong loro bakal dadi daging siji. Dadi supaya ora maneh loro, nanging siji daging; sing wis digabungake dening Gusti Allah, manungsa aja misahake. Lan ing omah manèh para murid padha takon marang dhèwèké bab iki, lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: sapa sing bakal ngeculaké bojoné wadon lan omah-omah karo wong wadon liyané, dhèwèké nglakoni jina marang dhèwèké; lan yèn wong wadon wis ngeculaké lakine omah-omah karo wong lanang liyané, dhèwèké nglakoni jina. Lan wong-wong padha nggawa bocah-bocah marang dhèwèké, supaya dhèwèké ndemek bocah-bocah mau; nanging para murid padha nyenyamah wong-wong sing

nggawa. Weruh, nanging Gusti Yesus nesu lan ngomong marang wong-wong mau, Lilakna bocah-bocah mau teka marang aku, lan aja ngalang-alangi wong-wong mau, amarga Kratoning Gusti Allah iku kagungane wong-wong kaya mengkono. Amin, aku ngomong marang kowe, sapa sing yen ora nampa kerajaane Gusti Allah kaya bocah cilik, ora bakal mlebu menyang kono. Lan sawisé ngrangkul wong-wong mau, dhèwèké mberkahi karo nyelèhaké tangané ing nduwur wong-wong mau. Lan nalika dheweke metu menyang dalan, wong siji mlayu nyedhaki lan tumungkul ing ngarepe dheweke takon marang dheweke, Guru sing becik, apa sing kudu tak lakoni supaya aku bisa nampa urip langgeng? Nanging Yesus ngomong marang dheweke, Kenangapa kowe nyebut aku apik? Ora ana wong sing becik kajaba siji, yaiku Gusti Allah. Kowe ngerti prentah-prentah: aja zina, aja mateni, aja nyolong, aja menehi kesaksian palsu, aja ngapusi, hormati bapakmu lan ibumu. Nanging dheweke mangsuli lan ngandika marang dheweke, Guru, kabeh perkara iki wis tak jaga wiwit nalika isih nom-noman. Yésus nyawang dhèwèké lan tresna marang dhèwèké lan ngomong marang dhèwèké: siji sampeyan kurang; yèn sampeyan pengin sampurna, lunga, kabèh sing sampeyan duwé didol lan wènèhna wong mlarat, lan sampeyan bakal duwé bandha ing swarga, lan mrene tindakna aku, wis nggawa salib sampeyan. Nanging dheweke dadi surem amarga tembung kuwi banjur lunga kanthi susah; amarga dheweke duwe bandha akeh. Lan sawisé nggolèki sakiwa tengen, Gusti Yesus ngomong marang murid-muridé: Kepiyé angèlé wong-wong sing duwé dhuwit bakal mlebu ing Kratoné Gusti Allah, lan murid-murid padha

gumun krungu tembungé. Nanging Gusti Yesus maneh mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Anak-anakku, piye angelé wong-wong sing percaya marang bandha mlebu ing Kratoning Gusti Allah; luwih gampang unta mlebu liwat bolongané jarum tinimbang wong sugih mlebu ing Kratoning Gusti Allah. Wong-wong mau padha kaget banget, ngomong marang awake dhewe: Lan sapa sing bisa kaslametin? Sawise nyawang wong-wong mau, Yesus ngandika, Ing antarane manungsa iku ora bisa, nanging ora ing antarane Gusti Allah; kabeh prakara iku bisa ing antarane Gusti Allah. Petrus wiwit ngomong marang dheweke: lah kita wis ninggalake kabeh lan wis ngetutake sampeyan. Yesus mangsuli lan ngandika: Satemene aku ngomong marang kowe kabeh, ora ana wong sing wis ninggalake omah utawa sedulur lanang utawa sedulur wadon utawa bapak utawa ibu utawa bojo utawa anak utawa sawah amarga aku lan amarga kabar becik, yen ora nampa kaping seatus saiki ing wektu iki omah-omah lan sedulur lanang lan sedulur wadon lan bapak lan ibu lan anak lan sawah bebarengan karo panganiaya, lan ing jaman sing bakal teka urip langgeng. Akeh wong sing dhisik bakal dadi sing pungkasan, lan wong sing pungkasan bakal dadi sing dhisik. Padha ana ing dalan munggah menyang Yerusalem, lan Gusti Yesus mimpin ing ngarep wong-wong mau, lan padha gumun, lan sing padha ngetutake padha wedi. Lan sawisé njupuk wong rolas manèh, dhèwèké wiwit ngomong marang wong-wong mau bab perkara-perkara sing bakal kelakon marang dhèwèké, sing mangkéné: Delengen, kita munggah menyang Yerusalem lan Anak Manungsa bakal diserahake marang para imam agung lan para

juru tulis, lan wong-wong mau bakal ngukum dhèwèké pati lan bakal nyerahake dhèwèké marang wong-wong bangsa liya, lan wong-wong mau bakal ngece dhèwèké lan bakal nyambeti dhèwèké lan bakal ngidoni dhèwèké lan bakal matèni dhèwèké, lan ing dina katelu dhèwèké bakal tangi manèh. Lan Yakub lan Yohanes, anak-anake Zebedeus, padha nyedhaki dheweke karo ngomong: Guru, kita pengin supaya apa sing kita jaluk, sampeyan nindakake kanggo kita. Nanging dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Apa sing kowé péngin daklakoni kanggo kowé? Nanging wong-wong mau padha kandha marang dhèwèké, Wènèhana kita supaya siji ana ing tengen sampeyan lan siji ana ing kiwa sampeyan bisa lungguh ing kamulyan sampeyan. Nanging Yesus ngomong marang wong-wong mau, Kowe ora ngerti apa sing kowe jaluk. Apa kowé bisa ngombé cangkir sing tak ombé, lan dibaptis karo baptisan sing tak tampa? Wong-wong mau ngomong marang dheweke: Kita bisa. Nanging Yesus ngomong marang wong-wong mau: Cangkir sing tak ombe, kok bakal ngombe, lan baptisan sing tak tampa, kok bakal dibaptis; nanging lungguh ing sisih tengenku lan ing sisih kiwaku ora dadi hakku kanggo maringi, nanging kanggo wong-wong sing wis disiapake kanggo dheweke. Lan sawisé krungu, wong sepuluh mau wiwit nesu babagan Yakub lan Yohanes. Nanging Yesus nimbali wong-wong mau ngomong marang wong-wong mau: Kowe padha ngerti yen wong-wong sing katon mrentah bangsa-bangsa padha nguwasani wong-wong mau lan wong-wong gedhe saka wong-wong mau padha nggunakake panguwasa marang wong-wong mau; nanging ora mangkono bakal ana ing antarane kowe, nanging sapa wae yen pengin dadi

gedhe ing antarane kowe, bakal dadi abdi saka kowe, lan sapa wae yen pengin saka kowe dadi sing kapisan, bakal dadi batur saka kabeh; lan amarga Putrane Manungsa ora teka kanggo dilayani, nanging kanggo ngladeni, lan kanggo menehi nyawa saka dheweke tebusan gantine wong akeh. Lan padha teka menyang Yeriko. Lan nalika dhèwèké metu saka Yeriko karo para muridé lan wong akèh sing cukup, anake Timeus yaiku Bartimeus sing wuta lungguh ana ing pinggir dalan ngemis. Lan bareng krungu yen Yesus wong Nazaret iku, dheweke wiwit bengok-bengok lan ngomong: Anake Dawud, Yesus, welas asihana aku. Lan akeh wong padha nyenyamah dheweke supaya meneng; nanging dheweke malah saya banter njerit; Putrane Dawud, mugi welas asih marang aku. Lan wis ngadeg, Yesus ngomong, Celakno dheweke. Lan padha nimbali wong wuta mau, ngomong marang dheweke, Wani, tanggala, dheweke nimbali kowe. Wong mau nyingkirake jubah dheweke, banjur tangi lan teka menyang Gusti Yesus. Lan wangsulane, Yesus ngomong marang dheweke, Apa sing kowe pengin tak lakokake kanggo kowe? Wong wuta kuwi ngomong marang dheweke, Rabuni, supaya aku bisa ndeleng maneh. Lan Gusti Yesus ngomong marang dheweke: lunga, imanmu wis nylametake kowe. Lan langsung dheweke bisa ndeleng maneh, lan dheweke ngetutake Yesus ing dalan.

11

Lan nalika padha nyedhaki menyang Yerusalem menyang

Betfage lan Betani menyang gunung saka wit zaitun, dheweke ngirim loro saka murid-muride lan ngomong marang wong-wong mau: Lungaa menyang desa sing ana ing ngarep sampeyan, lan langsung nalika mlebu menyang kono sampeyan bakal nemokake anak kuda sing diiket, sing durung tau ana wong sing lungguh ing dheweke; sawise ngeculake dheweke gawaa. Lan yen ana wong sing ngomong marang kowe: Apa sing kowe lakoni iki? Kandhakna yen Gusti duwe perlu marang dheweke, lan enggal-enggal dheweke bakal ngirim dheweke maneh mrene. Dheweke padha lunga lan nemokake anak jaran sing diiket ing lawang ing njaba ing dalan, lan dheweke padha ngeculake dheweke. Lan sawetara wong saka wong-wong sing ngadeg ana ing kono padha ngomong marang wong-wong mau: apa sing kok gawe nalika ngeculake anak jaran kuwi? Dheweke ngomong marang wong-wong mau kaya sing wis didhawuhake Gusti Yesus, lan wong-wong mau nglilani dheweke. Lan wong-wong padha nggawa anak jaran menyang Gusti Yesus lan padha nggelar sandhangané dhéwé ing dhéwéké, lan Panjenengané lungguh ing dhéwéké. Akeh wong nyebarake klambine ing dalan, lan wong-wong liyane negor pang-pang saka wit-wit banjur nyebarake ing dalan. Lan wong-wong sing ngarep lan wong-wong sing mburi padha bengok-bengok ngomong: hosana, pinuji wong sing teka ing jeneng Gusti. Rahayu kratoné sing teka ing jenengé Gusti, rama kita Dawud; hosana ing panggonan sing paling dhuwur. Lan Yesus mlebu menyang Yerusalem lan menyang candhi, lan sawise ndeleng kabeh, wektu wis sore, dheweke metu menyang Betani karo wong rolas. Lan ing dina sabanjuré sawisé wong-wong mau metu saka Betani, dhèwèké

luwe; lan sawisé weruh wit ara saka kadohan sing duwé godhong-godhong, dhèwèké teka yen banjur bakal nemokake apa-apa ing wit mau; lan sawisé teka marang wit mau, ora nemokake apa-apa kajaba godhong-godhong; amarga dudu wektuné ara. Lan wangsulane dheweke ngomong marang wit iku: Aja maneh saka kowe nganti salawase ora ana wong mangan wowohan. Lan para muride padha krungu. Lan padha teka maneh menyang Yerusalem, lan sawise mlebu Gusti Yesus menyang candhi wiwit mbuwang wong-wong sing adol lan wong-wong sing tuku ing candhi, lan meja-mejane wong-wong sing ijol dhuwit lan kursi-kursine wong-wong sing adol manuk dara dibalikake, lan ora ngidini supaya sapa wae nggawa barang liwat candhi, lan mulang ngandika marang wong-wong mau, Apa ora wis kasurat yen omahku omah pandonga bakal diarani kanggo kabeh bangsa? Nanging kowe wis nggawe dheweke dadi guwane wong-wong maling. Lan padha krungu para juru tulis lan para wong Farisi lan para imam agung, lan padha nggolèki kepiyé bisa numpes dhèwèké; padha wedi marang dhèwèké, jalaran kabèh wong akèh padha gumun marang piwulangé. Lan nalika wis sore, dhèwèké metu saka kutha. Lan nalika padha liwat ing wayah esuk, dheweke padha weruh wit ara wis garing saka oyode. Lan Petrus kelingan banjur ngomong marang dheweke, Rabi, deloken wit ara sing sampeyan ipat-ipati wis garing. Lan Yesus mangsuli ngomong marang wong-wong mau: Padha duwéa iman marang Gusti Allah. Temenan aku ngomong marang kowe kabeh, yen sapa wae sing bakal ngomong marang gunung iki, Munggaha lan uncalake menyang segara, lan ora ragu-ragu ing atine, nanging

percaya yen apa sing diomongake bakal kelakon, bakal dadi kanggo dheweke apa wae sing diomongake. Mulane iki aku ngomong marang kowe kabeh, kabeh barang sing kowe jaluk nalika ndedonga, pracaya yen kowe nampa, lan bakal dadi kanggo kowe. Lan nalika kowé padha ngadeg ndedonga, ngapuraa yèn kowé duwé apa-apa marang wong liya, supaya Bapakmu sing ana ing swarga uga ngapura dosa-dosamu. Yen nanging kowe ora ngapura, uga Ramamu ora bakal ngapura dosa-dosamu. Lan padha teka maneh menyang Yerusalem, lan nalika dheweke mlaku-mlaku ing candhi, para imam agung lan para juru tulis lan para pinituwa padha teka marang dheweke lan padha ngomong marang dheweke, Nganggo wewenang apa kowe nglakoni bab-bab iki? Utawa sapa sing wis menehi kowe wewenang iki supaya kowe nglakoni bab-bab iki? Nanging Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Aku ya bakal takon marang kowe siji perkara, lan wangsulana aku, lan aku bakal ngandika marang kowe ing panguwasa apa aku nglakoni bab-bab iki. Baptisan Yohanes iku saka swarga apa saka manungsa? Wangsulana aku. Lan padha mikir ing awakè dhéwé karo ngomong: yèn kita kandha, saka swarga, dhèwèké bakal kandha: ya mulané kok sampeyan ora pracaya marang dhèwèké? Nanging apa kita ngomong, saka manungsa? Dheweke padha wedi marang wong-wong; amarga kabeh wong nganggep Yohanes minangka nabi. Lan sawisé mangsuli, wong-wong mau padha ngomong marang Yésus: Awaké dhéwé ora ngerti. Lan Gusti Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau: Aku ya ora kandha marang kowe nganggo wewenang apa Aku nglakoni bab-bab iki.

12

Lan dhèwèké wiwit ngomong marang wong-wong mau nganggo pasemon: Ana wong lanang nandur kebon anggur lan masang pager ngubengi lan ngeduk papan kanggo meres anggur lan mbangun menara, lan nyewakake kebon mau marang para petani lan lunga menyang negara adoh. Lan dhèwèké ngirim abdi menyang para petani ing wektu iku, supaya njupuk saka para petani wohing kebon anggur. Lan sawise njupuk dheweke, wong-wong mau nggebug lan ngirim dheweke kanthi tangan kosong. Lan manèh dhèwèké ngirim marang wong-wong mau abdi liyané; lan wong mau wis dibenturi watu, padha nglukai ing sirah lan ngirim dhèwèké kanthi diremehké. Lan manèh dhèwèké ngirim wong liyané; lan wong mau padha matèni dhèwèké, lan akèh wong liyané, sing sawetara digebugi, lan sing sawetara dipatèni. Mulane isih duwé siji anak lanang, sing ditresnani dhéwéké, dhéwéké ngirim uga dhéwéké pungkasan marang wong-wong mau, ngomong yèn bakal ngurmati anak lanangku. Nanging para petani kuwi, sawisé ndeleng dheweke teka, padha kandha marang awaké dhéwé yèn iki ahli waris; ayo patèni dheweke, lan warisané bakal dadi duwèké kita. Lan sawisé njupuk dhèwèké, wong-wong mau matèni dhèwèké lan mbuwang dhèwèké metu saka kebon anggur. Apa mulane bakal ditindakake dening sing duwe kebon anggur? Dheweke bakal teka lan bakal numpes para petani iki, lan bakal menehi kebon anggur marang wong liya. Apa kowé ora tau maca tulisan iki, watu sing ditolak déning para tukang bangunan, watu iki wis

dadi sirah pojok; saka Gusti Pangéran kedadéan iki, lan iku nggumunake ing paningal kita? Lan wong-wong mau padha nggolèki dhèwèké kanggo nyekel, lan padha wedi marang wong akèh; amarga padha ngerti yèn crita pepindhan mau diomongake marang dhèwèké-dhèwèké. Lan sawise ninggalake dheweke, wong-wong mau padha lunga. Lan wong-wong padha ngirim sawetara wong Farisi lan wong Herodian marang dheweke supaya bisa nyekel dheweke nganggo omongan. Wong-wong mau sing wis teka padha ngomong marang dheweke: Guru, kowe ngerti yen sampeyan bener lan ora peduli sampeyan babagan sapa wae; amarga sampeyan ora ndeleng menyang raine wong-wong, nanging miturut kabeneren sampeyan mulangake dalane Gusti Allah. Mulane padha ngomong marang awakdewe: Apa oleh menehi pajeg marang Kaisar utawa ora? Apa kita mènèhi utawa ora mènèhi? Nanging dheweke ngerti kemunafikan wong-wong mau, ngomong marang wong-wong mau, Apa kowe nyoba aku? Gawakna aku dinar supaya aku bisa ndeleng. Wong-wong mau padha nggawa. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau: Gambar lan tulisan sapa iki? Wong-wong mau padha ngomong: Kagungane Kaisar. Lan wis mangsuli, Gusti Yesus ngomong marang wong-wong mau: Wenehi bali sing duweke Kaisar marang Kaisar lan sing duweke Gusti Allah marang Gusti Allah; lan padha gumun marang panjenengane. Lan wong-wong Saduki teka marang dheweke, sing padha ngomong yen ora ana wungunane wong mati, lan padha takon marang dheweke karo ngomong: Guru, Musa wis nulis marang kita yen nek sedulure wong mati lan ninggalake bojone, lan ora ninggalake anak, supaya sedulure

njupuk bojone lan ngunggahake turunane kanggo sedulure. Dadi ana pitung sedulur lanang. Wong sing kapisan njupuk bojo wadon, lan nalika mati ora ninggalake turunan. Lan sing nomer loro njupuk dheweke, lan mati, lan malah dheweke dhewe ora ninggalake turunan. Lan sing katelu uga mangkono. Lan wong pitu iku padha njupuk dheweke, lan ora ninggalake turunan. Pungkasané kabèh, wong wadon kuwi ya mati. Ing tangi saka pati mula, nalika wong-wong padha tangi, bojone sapa ing antarane wong-wong mau dheweke bakal dadi? Amarga wong pitu kuwi wis duwe dheweke dadi garwane. Lan Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau: Apa sampeyan ora kesasar amarga iki, ora ngerti kitab-kitab lan uga ora ngerti kekuwatane Gusti Allah? Nalika wong-wong tangi saka wong mati, ora omah-omah lan ora diomahake, nanging padha kaya utusan sing ana ing swarga. Nanging bab wong mati sing padha ditanggekake, apa kowe ora wis maca ing kitabe Musa, ing babagan semak, kepiye Gusti Allah ngomong marang dheweke ngandika, aku iku Gusti Allah kang duwe Abraham lan Gusti Allah kang duwe Iskak lan Gusti Allah kang duwe Yakub? Gusti Allah iku dudu Gustine wong mati, nanging Gustine wong urip; mula kowé kabèh akèh banget kesasar. Lan siji saka para juru tulis nyedhaki, wis krungu wong-wong mau padha debat, weruh yen dheweke mangsuli kanthi becik marang wong-wong mau, takon marang dheweke: Perintah apa kang sepisanan saka kabeh? Nanging Yesus mangsuli marang dheweke yen dhawuhe sing kapisan saka kabeh: Rungokna, Israel, Gusti Allah kita Gusti iku siji; lan kowe bakal tresna marang Gusti Allahmu saka kabeh atimu lan saka kabeh jiwamu lan saka kabeh pikiranmu lan

saka kabeh kekuwatanmu. Iki dhawuh kang kapisan. Lan sing kapindho padha karo sing kapisan, iki: kowe bakal tresna marang tanggamu kaya awakmu dhewe. Ora ana dhawuh liyane sing luwih gedhe tinimbang iki-iki. Lan ngomong marang dheweke ahli Toret, Apik, Guru, ing bebener sampeyan wis ngomong yen Panjenengane iku siji lan ora ana liyane kajaba Panjenengane, lan tresna marang Panjenengane saka kabeh ati lan saka kabeh pangerten lan saka kabeh jiwa lan saka kabeh kekuatan, lan tresna marang pepadhane kaya awake dhewe iku luwih gedhe tinimbang kabeh kurban obong lan kurban-kurban. Lan Yesus weruh yen dheweke mangsuli kanthi wicaksana, ngandika marang dheweke: kowe ora adoh saka kratoning Gusti Allah; lan ora ana wong maneh sing wani takon marang dheweke. Lan Gusti Yesus mangsuli, ngandika nalika mulang ing candhi: Kepiye para juru tulis ujar yen Sang Kristus iku putrane Daud? Awit dhewe Dawud ngomong ing Roh Suci: Gusti ngomong marang Gustiku, lungguh ing sisih tengenku nganti aku sijikake mungsuh-mungsuhmu dadi papan kanggo sikilmu. Dawud dhéwé mula ngomong dhèwèké Gusti; lan saka ngendi dhèwèké dadi anak lanangé? Lan wong akeh banget padha ngrungokake dheweke kanthi seneng ati. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau ing piwulangé dhèwèké: Awas karo para juru tulis sing seneng mlaku nganggo jubah lan seneng disalami ing pasar-pasar lan seneng lungguh ing kursi dhisik ing pakumpulan-pakumpulan lan seneng lungguh ing panggonan dhisik ing pesta-pesta. Wong-wong sing ngabisake omah-omahe para randha lan kanthi alesan ndedonga dawa, wong-wong iki bakal nampa paukuman sing luwih abot. Lan

Yesus lungguh ing ngarep perbendaharaan, ndeleng kepiye wong akeh mbuwang dhuwit tembaga menyang perbendaharaan. Lan akeh wong sugih padha mbuwang akeh; lan tekane sawijining janda mlarat mbuwang dhuwit cilik loro, sing iku kuadran. Lan sawise nimbali murid-muride, dheweke ngomong marang wong-wong mau: Amin, aku ngomong marang kowe kabeh yen randha miskin iki wis mbalang luwih akeh tinimbang kabeh wong sing padha mbalang menyang peti bandha; amarga kabeh wong mau mbalang saka keluwihane sing diduweni; nanging dheweke mbalang saka kekurangane, kabeh sing diduweni, kabeh uripe.

13

Lan nalika dheweke metu saka candhi, salah siji saka murid-muride ngomong marang dheweke: Guru, deleng watu-watu kaya apa lan bangunan-bangunan kaya apa. Lan Gusti Yesus mangsuli ngandika marang dheweke, Kowe ndeleng bangunan-bangunan gedhe iki? Ora bakal ditinggalake ing kene watu ing dhuwur watu sing ora bakal dirusak. Lan nalika dheweke lungguh ing gunung wit zaitun ngarep candhi, Petrus lan Yakub lan Yohanes lan Andreas padha takon marang dheweke kanthi pribadi: kandhakna marang kita kapan kabeh iki bakal kelakon, lan apa tandha nalika kabeh iki bakal dirampungake? Nanging Yesus mangsuli lan wiwit ngomong marang wong-wong mau: Delengen, aja nganti ana wong sing nggawe kowe kesasar. Akeh wong bakal teka nganggo jenengku, ngomong yen aku iku

Panjenengane, lan bakal nyasarake wong akeh. Nalika sampeyan krungu perang lan kabar babagan perang, aja kuwatir; amarga iku kudu kedadeyan, nanging durung pungkasane. Amarga bangsa bakal tangi nglawan bangsa lan karajan nglawan karajan, lan bakal ana lindhu ing panggonan-panggonan, lan bakal ana paceklik lan geger-geger. Iki mung wiwitan saka lara-lara nalika nglairake. Nanging kowe deleng awakmu dhewe. Amarga wong-wong bakal nyerahake kowe menyang dewan-dewan lan ing kumpulan-kumpulane wong-wong mau kowe bakal digebugi, lan ing ngarep para pemimpin lan para raja kowe bakal digawe ngadeg amarga aku dadi kesaksian kanggo wong-wong mau. Lan menyang kabèh bangsa-bangsa iku perlu dhisik diwarakaké kabar becik. Nanging nalika wong-wong padha nggawa kowe nyerahake, aja kuwatir dhisik apa sing bakal kowe omongake, lan aja latihan, nanging apa sing diwenehake marang kowe ing jam iku, iki omongna; amarga dudu kowe sing ngomong, nanging Roh sing Suci. Lan sedulur bakal nyerahake sedulur menyang pati lan bapak bakal nyerahake anak, lan anak-anak bakal tangi nglawan wong tuwa lan bakal mateni wong-wong mau. Lan kowé bakal disengiti déning kabèh wong merga jenengku; nanging sing sabar nganti pungkasan, wong iku bakal kaslametaké. Nalika kowe padha ndeleng nistha karusakan sing wis diomongake dening nabi Daniel ngadeg ing panggonan sing ora pantes, sing maca aja nganti ora ngerti, banjur wong-wong sing ana ing Yudea padha mlayu menyang gunung-gunung, lan sing ana ing payon aja mudhun menyang omah lan aja mlebu njupuk apa-apa saka omahe, lan sing ana ing sawah aja bali menyang mburi njupuk

jubahe. Nanging cilaka kanggo wong wadon sing lagi ngandhut lan sing lagi nyusoni ing dina-dina kuwi. Ndedongaa, supaya uwalmu aja kedadeyan ing mangsa adhem. Amarga dina-dina kuwi bakal dadi kasangsaran, kaya sing durung nate ana mangkono wiwit wiwitan penciptaan sing wis digawe dening Gusti Allah nganti saiki lan ora bakal ana. Lan yen ora Gusti Allah nyekakake dina-dina, ora bakal kabeh daging dislameti; nanging jalaran wong-wong sing dipilih sing Panjenengane milih, Panjenengane nyekakake dina-dina. Lan nalika yen ana wong marang kowe ngomong, Delengen, Sang Kristus ana ing kene, delengen, ana ing kono, aja pracaya. Amarga bakal muncul al-masih palsu lan nabi palsu lan bakal menehi tandha-tandha lan keajaiban kanggo nggawe nyasar, yen bisa, malah wong-wong sing dipilih. Nanging kowe padha ndeleng; lah, aku wis ngandhani kabeh prakara marang kowe sadurunge.
Nanging ing dina-dina kuwi, sawisé kasangsaran kuwi, srengéngé bakal dadi peteng, lan rembulan ora bakal mènèhi cahyané dhéwé, lan lintang-lintang bakal tiba saka swarga, lan kekuwatan-kekuwatan sing ana ing swarga bakal digoncang. Lan nalika iku wong-wong bakal weruh Putrane Manungsa teka ing mega-mega karo daya gedhe lan kamulyan. Lan nalika iku dhèwèké bakal ngirim para utusan dhèwèké lan bakal ngumpulake wong-wong pilihan dhèwèké saka papat angin, saka pojok bumi nganti pojok swarga. Saka wit ara, sinaua paribasan kuwi. Nalika cabangé wis dadi alus lan metu godhong-godhongé, sampéyan ngerti yèn mangsa panas wis cedhak; mangkono uga sampéyan, nalika sampéyan ndeleng bab-bab iki kedadéyan, sampéyan ngerti yèn wis cedhak ana ing

lawang-lawang. Amen, aku ngomong marang kowe kabeh yen generasi iki ora bakal liwat nganti kabeh iki kedadeyan. Langit lan bumi bakal sirna, nanging tembung-tembungku ora bakal sirna. Nanging bab dina kuwi utawa jam kuwi, ora ana sing ngerti, malah para utusan ing swarga uga ora, malah Sang Putra uga ora, kajaba mung Sang Rama. Deleng, tetep tangi, lan ndedonga; awit sampeyan ora ngerti kapan wektune kuwi. Kaya wong sing lunga adoh saka omah, wis ninggalake omahe, lan wis maringi para abdine wewenang, lan saben wong pakaryane, lan marang penjaga lawang dheweke mrentah supaya kudu njaga. Dadi padha waspada, mulane kowé ora ngerti kapan gustiné omah teka, ing wayah wengi utawa tengah wengi utawa jago kokok utawa esuk; supaya ora nalika teka dumadakan dhèwèké nemokake kowé lagi turu. Apa sing tak kandhakake marang kowe, tak kandhakake marang kabeh wong; padha waspada.

14

Ana Paskah lan roti tanpa ragi sawise rong dina. Lan para imam agung lan para juru tulis padha nggolèki cara kepiyé supaya bisa nyekel dhèwèké kanthi cidra banjur matèni dhèwèké. Nanging wong-wong padha ngomong, Aja ing wayah pesta kuwi, supaya aja ana geger saka wong akeh. Lan nalika dhèwèké ana ing Betani ing omahé Simon sing kena lepra, nalika dhèwèké lagi lungguh mangan, ana wong wadon teka nggawa botol alabaster lenga wangi nard asli sing larang regané, lan sawisé

mecahké botol alabaster mau, dhèwèké nyiramaké ing sirahé dhèwèké. Ana sawetara wong sing nesu marang awake dhewe ngomong: Kanggo apa pembaziran minyak wangi iki wis kedaden? Amarga minyak wangi iki bisa didol luwih saka telung atus dinar lan diwènèhaké marang wong-wong mlarat; lan wong-wong mau padha nesu marang dhèwèké. Nanging Gusti Yesus ngandika, Biarkna dheweke. Ngapa sampeyan gawe masalah kanggo dheweke? Dheweke wis nggawe pakaryan sing apik kanggo aku. Amarga sampeyan tansah duwe wong-wong mlarat karo awakmu dhewe, lan kapan wae sampeyan kepingin sampeyan bisa nggawe becik marang dheweke; nanging aku sampeyan ora tansah duwe. Sing diduweni dheweke iki wis digawe; dheweke wis ndhisiki ngurapi awakku kanggo penguburan. Amin aku ngomong marang kowe, ing ngendi wae yen kabar apik iki dikabarkake menyang kabeh donya, lan apa sing wis ditindakake dheweke iki bakal diomongake kanggo pengetan dheweke. Lan Yudah Iskariot, siji saka wong rolas, lunga menyang para imam agung supaya bisa nyerahake Panjenengane marang wong-wong mau. Wong-wong mau sawise krungu padha bungah, lan padha janji marang dheweke bakal menehi dhuwit perak; lan dheweke nggoleki kepiye carane supaya bisa nyerahake dheweke ing wektu sing trep. Lan ing dina kapisan saka roti sing ora nganggo ragi, nalika wong-wong padha nyembelih Paskah, murid-muride padha kandha marang Panjenengane: Ing ngendi Panjenengan pengin supaya awakdewe lunga nyiyapake supaya Panjenengan bisa mangan Paskah? Lan dhèwèké ngirim loro saka murid-muridé lan ngomong marang wong-wong mau: Lungaa menyang kutha, lan

bakal ketemu kowé wong lanang nggawa kendi banyu; tulisen dhèwèké, lan ngendi waé yèn dhèwèké mlebu, kandhaana marang sing duwé omah yèn guru ngomong: Ngendi kamar tamuku sing ngendi aku bakal mangan paskah karo murid-muridku? Lan dhèwèké dhéwé bakal nuduhaké sampeyan kamar ndhuwur gedhé sing wis digelar, siap; ing kono gawekkna kanggo kita. Lan murid-muridé dhèwèké padha metu lan padha teka menyang kutha, lan padha nemokake kaya sing dhèwèké ngomong marang wong-wong mau, lan padha nyiyapake Paskah. Lan nalika sore wis teka, dheweke teka karo wong rolas, lan nalika wong-wong mau lagi lungguh lan lagi mangan, Gusti Yesus ngandika, Satemene aku ngomong marang kowe kabeh yen salah siji saka kowe bakal nyerahake aku, yaiku sing lagi mangan karo aku. Wong-wong mau padha wiwit sedhih lan padha ngomong marang dheweke siji mbaka siji: Mesthi dudu aku ta? Lan wong liyane: apa aku? Nanging Dhèwèké mangsuli ngandika marang wong-wong mau, Siji saka rolas, sing nyemplungaké karo Aku menyang mangkok. Putrane manungsa iku pancen lunga kaya sing wis ditulis babagan dheweke; nanging cilaka kanggo wong kuwi, sing liwat dheweke Putrane manungsa dikhianati; luwih becik kanggo dheweke yen wong kuwi ora dilahirake. Lan nalika wong-wong mau lagi mangan, Gusti Yesus njupuk roti, mberkahi, mecah lan maringi wong-wong mau lan ngandika: Jupuken, panganen, iki awakku. Lan sawisé njupuk cangkir, matur nuwun, dhèwèké mènèhi wong-wong mau, lan kabèh padha ngombé saka cangkir kuwi. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Iki iku getihku saka prajanjian anyar, sing diwutahake kanggo wong akèh.

Amin, aku ngomong marang kowe, aku ora bakal ngombe maneh saka wohing anggur nganti tekan dina kuwi nalika aku ngombe iku anyar ing kratoning Gusti Allah. Lan sawisé padha nyanyi pujian, wong-wong mau padha metu menyang gunung sing ana wit zaitun-é. Lan Yesus ngomong marang wong-wong mau yen kabeh sampeyan bakal kesandhung amarga aku ing bengi iki, amarga wis kaserat, Aku bakal nuthuk pangon lan wedhus-wedhus bakal bubar, nanging sawise aku wungu aku bakal nuntun sampeyan menyang Galilea. Nanging Petrus ngomong marang dheweke, Sanadyan kabeh bakal kesandhung, nanging ora aku. Lan Yesus ngomong marang dheweke: temenan aku ngomong marang kowe yen kowe dina iki ing wengi iki sadurunge pitik jago kokok kaping pindho, kowe bakal nolak aku kaping telu. Nanging Petrus ngomong kanthi luwih kuat: Yen aku kudu mati bebarengan karo kowe, aku ora bakal nolak kowe. Mangkono uga lan kabèh padha ngomong. Lan padha teka menyang panggonan sing jenenge Getsemani, lan ngomong marang murid-muride: lenggaha ing kene nganti aku ndedonga. Lan dheweke njupuk Petrus lan Yakobus lan Yohanes karo awakke dhewe, lan dheweke wiwit banget kaget lan susah lan ngomong marang wong-wong mau: jiwaku banget sedhih nganti mati; padha tetep ing kene lan padha melek. Lan maju sethithik, dheweke tiba ing pasuryan ana ing lemah, lan dheweke ndedonga supaya, yen bisa, wektu iku liwat saka dheweke, lan dheweke ngomong: Abba Rama, kabeh bisa kanggo Panjenengan; singkirake cangkir iki saka aku; nanging dudu apa sing dakkarepi, nanging apa sing Panjenengan karepi. Lan dheweke teka lan nemokake wong-wong mau lagi turu, lan

dheweke ngomong marang Petrus, Simon, kowe lagi turu? Kok ora kuwat siji jam tetep tangi? Padha waspada lan ndedonga, supaya sampeyan ora mlebu ing godaan; sejatine roh iku semangat, nanging daging iku ringkih. Lan manèh sawisé lunga adoh, dhèwèké ndedonga kanthi ngucapaké tembung sing padha. Lan sawise bali dheweke nemokake wong-wong mau maneh lagi turu; amarga mripate wong-wong mau lagi dibobot, lan ora ngerti apa sing kudu dijawab marang dheweke. Lan dhèwèké teka kaping telu lan ngomong marang wong-wong mau: Apa kowé padha turu saiki lan ngaso? Wis cukup. Wektuné wis teka. Delengen, Putra Manungsa diserahake menyang tangané wong-wong dosa. Tangia, ayo padha lunga. Delengen, wong sing nyerahake aku wis cedhak. Lan langsung, nalika dheweke isih ngomong, Yudah Iskariot teka, siji saka rolas, lan karo dheweke ana wong akeh karo pedhang lan kayu, sing wis dikirim saka para imam agung lan para juru tulis lan para pinituwa. Wong sing nyerahake dheweke wis menehi tandha marang wong-wong mau karo ngomong: Sapa sing tak ambung, dheweke kuwi orangne; cekelen dheweke lan gawa lunga kanthi aman. Lan wis teka, langsung nyedhaki dheweke, ngomong, Sugeng, Rabi, lan ngambung dheweke. Wong-wong mau padha numpangake tangane marang dheweke lan padha nyekel dheweke. Siji saka wong-wong sing padha ngadeg ing kono narik pedhang banjur nyerang abdine imam agung lan motong kupinge. Lan Yesus mangsuli ngandika marang wong-wong mau: kaya marang perampok kowe padha metu nggawa pedhang lan kayu kanggo nyekel aku; saben dina aku ana ing candhi mulang marang kowe, lan kowe ora nyekel aku. Nanging

supaya tulisan-tulisan mau bisa kaleksanan. Lan sawise ninggalake dheweke, kabeh wong padha mlayu. Lan ana wong nom siji sing ngetutake dheweke, nganggo kain linen ing awak wuda; lan para nom-noman nyekel dheweke. Nanging dheweke ninggalake kain linen mau lan mlayu kanthi wuda saka wong-wong mau. Lan wong-wong padha nggawa Yesus menyang imam agung; lan kabeh imam-imam agung lan para pinituwa lan para juru tulis padha kumpul karo dheweke. Lan Petrus saka kadohan ngetutake dheweke nganti tekan njero menyang plataran imam agung, lan dheweke lungguh bebarengan karo para abdi lan anget-angetan ing cahya. Para imam agung lan kabèh dewan padha nggolèki kesaksian marang Yesus kanggo matèni dhèwèké, nanging ora nemokake; amarga akèh wong padha mènèhi kesaksian palsu marang dhèwèké, lan kesaksian-kesaksian mau ora padha. Lan sawetara wong wis tangi padha menehi kesaksian palsu marang dheweke, ngomong, Kita wis krungu dheweke ngomong, Aku bakal ngrusak candhi iki sing digawe tangan lan sawise telung dina aku bakal mbangun liyane sing ora digawe tangan. Lan malah mangkono ora padha kesaksiane wong-wong mau. Lan imam agung wis tangi menyang tengah takon marang Yesus ngomong, Apa kowe ora mangsuli apa-apa? Apa sing wong-wong iki mertekakake nglawan kowe? Nanging dhèwèké meneng lan ora mangsuli apa-apa. Manèh imam agung takon marang dhèwèké lan kandha marang dhèwèké: Apa kowé iku Kristus, Putrané sing Maha Berkah? Nanging Yesus ngandika, Aku iya, lan sampeyan bakal weruh Putrane Manungsa lungguh ing sisih tengen saka Panguwasa lan teka ing mega-mega ing swarga. Imam agung

nyuwèk jubahe dhèwè lan ngomong, Apa manèh kita butuh saksi-saksi? Sampeyan kabeh wis krungu pitenah iku; kepiye miturut sampeyan? Nanging kabèh wong-wong mau ngukum dhèwèké salah lan pantes dipatèni. Lan sawetara wong wiwit ngidoni dheweke lan nutupi pasuryane lan nuthuk dheweke nganggo ajiné lan ngomong marang dheweke: Nuwun marang kami sapa sing wis nuthuk sampeyan. Lan para abdi nampani dheweke nganggo tamparan. Lan nalika Petrus ana ing ngisor ing plataran, teka salah siji saka abdi wadon saka imam agung, lan sawise weruh Petrus lagi anget-anget awakke, dheweke mandeng marang dheweke lan ngomong, Lan kowe uga karo Yesus wong Nazaret mau. Nanging dheweke nolak karo ngomong, Aku ora ngerti lan uga ora mangertos apa sing sampeyan omongake. Lan dhèwèké metu njaba menyang plataran, lan pitik jago nguwuh. Lan babu wadon kuwi weruh dheweke maneh wiwit ngomong marang wong-wong sing padha ngadeg ing kono yen wong iki saka wong-wong mau. Nanging dheweke maneh mbantah. Lan sawise sedhela maneh, wong-wong sing padha ngadeg ing kono padha ngomong marang Petrus: Temenan kowe iku salah sijine; amarga kowe iku wong Galilea lan carane kowe ngomong iku padha. Nanging dhèwèké wiwit ngipat-ipati lan sumpah yèn aku ora ngerti wong iki sing sampeyan ngomong. Lan saka kaping pindho jago muni. Lan Petrus kelingan tembung sing diomongake marang dheweke dening Yesus yen sadurunge jago kokok kaping pindho, kowe bakal nolak aku kaping telu; lan dheweke nangis.

15

Lan langsung nalika esuk, para imam agung karo para pinituwa lan para juru tulis lan kabèh dewan, sawisé nggawé musyawarah, sawisé ngiket Yésus, wong-wong mau nggawa lunga lan nyerahké marang Pilatus. Lan Pilatus takon marang dheweke, Apa kowe iku raja saka wong Yahudi? Nanging dheweke mangsuli lan ngandika marang dheweke: Kowe dhewe sing ngomong. Lan para imam agung padha nuduh dheweke akeh banget, nanging dheweke ora mangsuli apa-apa. Nanging Pilatus maneh takon marang dheweke kanthi ngomong, Kowe ora mangsuli apa-apa? Deleng pira akehe sing padha menehi kesaksian nglawan kowe. Nanging Yesus ora mangsuli apa-apa maneh, nganti Pilatus gumun. Nanging miturut riyaya, dheweke ngeculake marang wong-wong mau siji tawanan sing padha dijaluk. Wong sing diarani Barabbas iku dikunjara bebarengan karo para pemberontak, sing wis nindakake pembunuhan nalika ana kerusuhan. Lan sawise wong akeh padha bengok-bengok, dheweke wiwit njaluk kaya sing tansah ditindakake marang wong-wong mau. Nanging Pilatus mangsuli wong-wong mau kanthi ngandika: Apa kowe padha pengin aku ngluwari Rajane wong Yahudi kanggo kowe? Dheweke ngerti, amarga para imam agung wis nyerahake dheweke jalaran saka rasa iri. Nanging para imam agung padha ngobong-obong wong akeh supaya luwih becik Barabas sing dibebasake kanggo wong-wong mau. Nanging Pilatus mangsuli maneh ngomong marang wong-wong mau: Mulane apa sing kowe padha pengin tak lakoni

marang wong sing kowe sebut raja wong Yahudi? Nanging wong-wong mau banjur bengok maneh: Salibake dheweke! Nanging Pilatus ngomong marang wong-wong mau: Apa ta sing wis ditindakake ala? Wong-wong mau malah bengok luwih keras: Salibake dheweke! Dene Pilatus kepéngin nggawé cukup marang wong akèh, dhèwèké ngecalaké Barabbas kanggo wong-wong mau, lan dhèwèké nyerahaké Yesus sawisé dicambuk supaya disalib. Para prajurit banjur nggawa dheweke menyang njero plataran, sing iku praetorium, lan padha nglumpukake kabeh kohort; lan padha nganggo-ake dheweke jubah ungu lan padha masangake marang dheweke mahkota eri sing wis ditenun, lan padha wiwit ngucapake salam marang dheweke. Sugeng rawuh rajané wong Yahudi; lan padha nuthuk sirahé nganggo tebu lan padha ngidoni dhèwèké, lan nglebokake dhengkul padha sujud marang dhèwèké. Lan nalika padha ngece dheweke, padha nyopot klambi ungu saka dheweke lan padha nganggo klambi dheweke dhewe marang dheweke, lan padha nggawa metu dheweke supaya padha nyalib dheweke. Lan wong-wong padha meksa wong siji jenenge Simon wong Kirene, sing lagi liwat, sing teka saka sawah, bapakne Aleksander lan Rufus, supaya dheweke gawa salibe. Lan padha nggawa dheweke menyang Golgota panggonan, sing iku diterjemahake panggonan tengkorak. Lan wong-wong padha mènèhi dhèwèké ngombé anggur sing wis dicampur karo mur; nanging dhèwèké ora njupuk. Lan sawise nyalib dheweke ing kayu salib, wong-wong mau mbagi-mbagi sandhangane dheweke karo mbuwang undi kanggo sandhangan-sandhangan mau, sapa sing njupuk apa. Lan iku jam katelu lan wong-wong

padha nyalib dheweke. Lan ana tulisan babagan sebabe dheweke sing wis ditulis: Rajane wong Yahudi. Lan bebarengan karo dheweke padha nyalib wong loro maling, siji ing sisih tengen lan siji ing sisih kiwa dheweke. Lan wis diisèkaké tulisan sing ngomong: lan karo wong-wong sing ora ngerti hukum dhèwèké diétung. Lan wong-wong sing padha liwat padha nyenyamah dheweke karo ngoyangake sirah-sirah wong-wong mau lan ngomong: aduh, sing ngrusak candhi lan neng telung dina mbangun, tulung awakmu dhewe lan mudhuna saka salib. Mangkono uga para imam agung padha ngece marang siji lan sijine karo para juru tulis padha ngomong: Dheweke wis nulungi wong liya, nanging awake dhewe ora bisa nulungi. Kristus sing ratu saka Israel mudhun saiki saka salib, supaya kita bisa ndeleng lan pracaya marang dheweke. Lan wong-wong sing wis disalib bareng karo dheweke padha nyela dheweke. Nalika wis tekan jam kaping enem, peteng dadi ing sakabèhé bumi nganti jam kaping sanga; lan ing jam kaping sanga Yésus bengok kanthi swara gedhé ngandika: Eloi Eloi, lema sabakhtani? Sing diterjemahake, Gusti Allah-ku Gusti Allah-ku, kanggo apa kowe wis ninggalake aku? Lan sawetara saka wong-wong sing padha ngadeg cedhak kono sawise krungu padha ngomong, Delengen, dheweke nimbali Elias. Nanging ana wong siji mlayu lan wis ngisi spons karo cuka lan wis dipasang ing pring, dheweke menehi ngombe marang dheweke karo ngomong: Biarkna, kita ndeleng apa Elia teka nurunake dheweke. Lan Yesus ngeculake swara gedhe, banjur mati. Lan gorden ing kuil iku dibelah dadi loro saka ndhuwur nganti ngisor. Weruh lan kenturion sing ngadeg ing ngarep dheweke

yen mangkono njerit napas pungkasan, ngomong: Temenan wong iki anak Gusti Allah. Ana uga wong wadon saka kadohan padha ndeleng, ing antarane wong-wong wadon mau ana Maryam sing Magdalena lan Maryam ibune Yakub sing cilik lan Yose, lan Salome, sing uga nalika dheweke ana ing Galilea padha ngetutake dheweke lan padha ngladeni dheweke, lan akeh wong wadon liyane sing padha munggah bebarengan karo dheweke menyang Yerusalem. Lan wis sore wis dadi, awit iku dina persiapan, sing iku dina sadurunge Sabat, Yusuf saka Arimatea teka, anggota dewan sing terhormat, sing dheweke dhewe uga nunggu Kratoning Gusti Allah, wani mlebu menyang Pilatus lan njaluk awake Gusti Yesus. Pilatus gumun yen wis mati, lan sawise nimbali kenturion, dheweke takon marang dheweke yen wis suwe mati; lan sawise ngerti saka kenturion, dheweke maringi awak marang Yusuf. Lan sawise tuku kain linen lan sawise nurunake dheweke, dheweke mbungkus dheweke nganggo kain linen lan ndlebokake dheweke ing pasarean sing wis dipahat saka watu, lan dheweke nggulingake watu menyang lawange pasarean kuwi. Maria Magdalena lan Maria ibune Yose padha ndeleng ing ngendi dheweke diselehake.

16

Lan sawisé liwat Sabat, Maryam sing Magdalena lan Maryam sing ibune Yakobus lan Salome tuku rempah-rempah supaya sawisé teka padha bisa ngurapi dheweke. Lan banget esuk ing dina siji saka sabat-sabat, wong-wong padha teka menyang

kuburan, nalika srengenge wis munggah. Lan padha ngomong marang awake dhewe: Sapa sing bakal nggulingake watu saka lawang kuburan kanggo kita? Lan sawise padha mendongak, dheweke-dheweke padha weruh yen watu kuwi wis digulingake; amarga watu kuwi gedhe banget. Lan sawise mlebu menyang kuburan, dheweke weruh wong enom lungguh ing sisih tengen, nganggo jubah putih, lan dheweke padha gumun banget. Nanging dhèwèké ngomong marang wong-wong wadon mau: Aja kaget banget; sampeyan golèki Yesus wong Nazaret sing wis disalib; dhèwèké wis ditanggekake, ora ana ing kene; deloken panggonan ing ngendi wong-wong mau nyelehake dhèwèké. Nanging padha lunga kandhaa marang murid-muride lan marang Petrus yen dheweke mimpin maju kowé menyang Galilea; ing kono kowé bakal weruh dheweke, kaya sing wis diomongake marang kowé. Lan wong-wong wadon mau wis metu banjur padha mlayu saka kuburan; nanging dheweke-dheweke padha gumeter lan gumun banget, lan ora kandha apa-apa marang sapa-sapa; amarga dheweke-dheweke padha wedi. Wis tangi lan esuk ing dina pisanan Sabat, katon dhisik marang Maria sing Magdalena, saka dheweke wis ngusir pitu setan. Wong wadon kuwi wis lunga banjur nglapurake marang wong-wong sing wis bebarengan karo dheweke, sing lagi nandhang sungkawa lan nangis. Wong-wong mau sawise krungu yen dheweke urip lan wis katon dening dheweke, padha ora pracaya. Sawisé iku, Panjenengané katon marang wong loro saka wong-wong mau sing lagi mlaku, ing wujud liyané, nalika lagi lunga menyang sawah. Wong-wong mau wis lunga bali lan padha lapor marang wong-wong sing isih ana· nanging wong-

wong mau ora pracaya. Mengko nalika wong sewelas mau lagi lungguh mangan, Panjenengane katon, lan Panjenengane nyalahake ora percayane wong-wong mau lan atine sing atos, amarga wong-wong mau ora percaya marang wong-wong sing wis ndeleng Panjenengane wis tangi saka pati. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Wis lunga menyang donya kabèh, martakakna kabar becik marang kabèh titah. Wong sing wis percaya lan wis dibaptis bakal kaslametake, nanging wong sing ora percaya bakal dikutuk. Pratandha-pratandha iki bakal ngetutake wong-wong sing wis pracaya; ing jenengku dheweke bakal ngusir setan-setan; dheweke bakal nganggo basa-basa anyar; dheweke bakal ngangkat ula-ula; lan yen dheweke ngombe barang sing mateni, ora bakal gawe cilaka marang dheweke; dheweke bakal numpangake tangane ing wong-wong lara, lan dheweke bakal dadi waras. Gusti Yesus sawise ngomong karo wong-wong mau diangkat menyang swarga lan lungguh ing sisih tengen Gusti Allah. Wong-wong mau wis metu banjur martakake ing ngendi-endi, Gusti Allah nyambut gawe bareng lan nguatake sabdane liwat tandha-tandha sing ngiringi. Amin.

Injil Yohanes

1

Ing wiwitan ana Sabda, lan Sabda iku ana karo Gusti Allah, lan Sabda iku Gusti Allah. Iki ana ing wiwitan karo Gusti Allah. Kabèh barang digawé liwat dhèwèké, lan tanpa dhèwèké ora ana sawijining barang sing wis digawé. Ing dhèwèké ana urip, lan urip iku dadi cahyané wong-wong. Lan cahya ing peteng sumunar, lan peteng ora bisa nyekel cahya kuwi. Ana wong sing wis dikirim saka Gusti Allah, jenenge Yohanes; wong iki teka kanggo menehi kesaksian, supaya menehi kesaksian babagan cahya, supaya kabeh wong percaya liwat dheweke. Wong kuwi dudu cahya, nanging supaya menehi kesaksian babagan cahya kuwi. Ana cahya sing sejati, sing madhangi kabeh manungsa sing teka menyang jagad iki. Dhèwèké ana ing donya, lan donya kuwi dadi liwat dhèwèké, lan donya ora ngerti dhèwèké. Dheweke teka menyang papan dhewe, lan wong-wong dhewe ora nampa dheweke. Nanging sakabèhé wong sing nampa dhèwèké, dhèwèké maringi wong-wong mau wewenang dadi anak-anaké Gusti Allah, yaiku wong-wong sing pracaya marang

jenengé dhèwèké, sing ora saka getih-getih, lan ora saka karsané daging, lan ora saka karsané wong lanang, nanging saka Gusti Allah wong-wong mau dilairaké. Lan Sang Sabda dadi daging lan manggon ing antarane kita, lan kita wis nyawang kamulyan Panjenengané, kamulyan kaya anak tunggal saka Rama, kebak sih-rahmat lan bebener. Yohanes menehi kesaksian babagan dheweke lan wis bengok-bengok ngomong: iki yaiku sing tak kandhakake, sing teka sawise aku wis dadi sadurunge aku, amarga dheweke luwih dhisik tinimbang aku. Lan saka pepak-e dheweke, kita kabeh wis nampa, lan sih-rahmat ngganti sih-rahmat; amarga angger-angger liwat Musa diwenehake, sih-rahmat lan kabenaran liwat Gusti Yesus Kristus dadi. Gusti Allah ora ana wong sing tau ndeleng; Putra tunggal sing ana ing pangkone Sang Rama, dheweke sing wis nerangake. Lan iki yaiku paseksèné Yohanes, nalika wong-wong Yahudi saka Yerusalem ngutus para imam lan wong-wong Lewi supaya takon marang dhèwèké: Kowé iki sapa? Lan dheweke ngakoni, lan ora nolak; lan dheweke ngakoni yen dheweke dudu Sang Kristus. Lan padha takon marang dheweke: Apa banjur? Apa kowe Eliyah? Lan dheweke ngomong: Aku ora. Apa kowe iku nabi? Lan dheweke mangsuli, Ora. Mula wong-wong mau kandha marang dheweke: Sapa sampeyan? Supaya kita bisa menehi jawaban marang wong-wong sing wis ngutus kita; apa sing sampeyan ngomong babagan awakmu dhewe? Dheweke ngomong: Aku swara wong sing teriak ing ara-ara samun, luruskake dalane Gusti, kaya sing wis diomongake dening Nabi Yesaya. Lan wong-wong sing wis dikirim iku saka wong-wong Farisi; lan padha takon marang dheweke lan padha kandha

marang dheweke: apa mulane kowe mbaptis, yen kowe dudu Kristus lan dudu Elia lan dudu nabi? Yohanes mangsuli marang wong-wong mau kanthi ngandika, Aku mbaptis nganggo banyu, nanging ana ing tengah-tengahe kowe wong sing kowe ora ngerti. Dheweke iku sing teka sawise aku, sing wis dadi sadurunge aku, sing aku ora pantes kanggo ngeculake tali sepatune. Iki kabèh kedadean ing Betani, ing sebrang Kali Yordan, ing ngendi Yohanes lagi mbaptis. Ing dina candhake, Yohanes ndeleng Yesus teka marang dheweke lan ngomong, Deleng, wedhus cilik saka Gusti Allah sing nggawa dosa ing donya. Iki wong sing aku wis ngomong babagan dheweke: sawise aku teka wong lanang sing wis dadi sadurunge aku, amarga dheweke luwih dhisik tinimbang aku. Lan aku ora ngerti dheweke, nanging supaya dheweke diwahyakake marang Israel, mulane aku teka mbaptis nganggo banyu. Lan Yohanes menehi kesaksian kanthi ngomong yen aku wis weruh Roh mudhun kaya manuk dara saka swarga, lan tetep ana ing dheweke. Lan aku ora ngerti dheweke, nanging sing wis ngutus aku mbaptis nganggo banyu, dheweke kuwi ngomong marang aku: marang sapa sing kowe weruh Roh mudhun lan tetep ing dheweke, iki yaiku sing mbaptis nganggo Roh Suci. Lan aku wis weruh lan wis menehi kesaksian yen iki iku Putrane Gusti Allah. Ing dina candhake maneh Yohanes ngadeg lan loro saka murid-muride dheweke, lan sawise nyawang marang Yesus sing mlaku-mlaku ngomong: Deleng wedhus cilik saka Gusti Allah. Lan loro murid mau krungu dheweke ngomong, banjur padha ngetutake Yesus. Yesus wis mbalik lan wis weruh wong-wong mau padha ngetutake, banjur ngomong marang wong-wong mau: Apa sing

kokpadha goleki? Wong-wong mau padha kandha marang dheweke, Rabi (kang yen diterjemahake tegese Guru), Panjenengan manggon ing ngendi? Dheweke ngomong marang wong-wong mau: Teka lan deleng. Mulane dheweke padha teka lan weruh ing ngendi dheweke manggon, lan dheweke padha manggon bebarengan karo dheweke ing dina kuwi; wektu kuwi kira-kira jam kaping sepuluh. Andreas iku adhine Simun Petrus, salah siji saka wong loro sing wis krungu saka Yohanes lan wis ngetutake dheweke. Wong iki dhisik nemokake adhine dhewe Simon lan ngomong marang dheweke, Kita wis nemokake Mesias, sing yen diterjemahake tegese Kristus, lan dheweke nggawa dheweke menyang Gusti Yesus. Sawise nyawang marang dheweke, Yesus ngandika, Kowe iku Simon anak saka Yunus, kowe bakal diarani Kefas, sing diartekake Petrus. Ing dina sabanjure Gusti Yesus kepéngin lunga menyang Galilea; lan dhèwèké nemoni Filipus lan ngomong marang dhèwèké: tindakna aku. Filipus iku saka Betsaida, saka kuthané Andréas lan Petrus. Pilipus nemokake Netanel lan ngomong marang dheweke: wong sing ditulis Musa ing angger-angger lan para nabi, kita wis nemokake, yaiku Yesus putrane Yusuf sing saka Nasaret. Lan Netanel ngomong marang dheweke: Saka Nasaret apa bisa ana sing apik? Filipus ngomong marang dheweke, Teka lan deleng. Gusti Yesus weruh Nethanel teka marang dheweke lan ngomong babagan dheweke: deleng, sejatine wong Israel, kang ing dheweke ora ana cidra. Nethanel ngomong marang dheweke: Saka ngendi sampeyan ngerti aku? Yesus mangsuli lan ngendika marang dheweke: sadurunge Filipus nimbali kowe, nalika kowe ana ing ngisor wit ara, aku wis weruh kowe.

Nethanel mangsuli lan ngomong marang dheweke: rabi, sampeyan iku Putrane Gusti Allah, sampeyan iku Rajane Israel. Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke, Amarga Aku ngandika marang kowe, Aku weruh kowe ana ing ngisor wit ara, apa kowe pracaya? Kowe bakal weruh sing luwih gedhe tinimbang iki kabeh. Lan ngomong marang dheweke: temenan temenan aku ngomong marang kowe kabeh, wiwit saiki kowe bakal weruh swarga wis dibukak, lan para utusan Gusti Allah munggah lan mudhun ing Sang Putra Manungsa.

2

Lan ing dina kaping telu ana pesta kawinan ing Kana ing Galilea, lan ibune Yesus ana ing kono; lan Yesus lan murid-muride uga diundang menyang pesta kawinan kuwi. Lan nalika anggur wis entek, ibuné Yésus ngomong marang dhèwèké, Wong-wong ora duwé anggur. Yesus ngomong marang dheweke: Apa urusanku karo urusanmu, wong wadon? Durung teka wektuku. Ibune dheweke ngomong marang para abdi: Apa wae sing diomongake marang kowe kabeh, lakokna. Ana ing kono guci banyu saka watu enem sing dilebokake miturut reresikan wong Yahudi, saben guci ngemot ukuran loro utawa telu. Yesus ngomong marang wong-wong mau: isèna kendi-kendi banyu mau nganggo banyu. Lan padha ngisèkaké dhéwéké nganti dhuwur. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau: Idoken saiki lan gawakna marang kepala pesta. Lan padha nggawa. Nalika panggedhe pesta ngrasakake banyu sing wis

dadi anggur lan ora ngerti saka ngendi asale, nanging para abdi sing wis nyiduk banyune kuwi ngerti, panggedhe pesta nimbali mempelai lanang lan ngomong marang dheweke, Saben wong pisanan nglebokake anggur sing apik, lan nalika wong-wong wis mabuk, banjur sing kurang apik; kowe wis nyimpen anggur sing apik nganti saiki. Iki wiwitan saka tandha-tandha sing digawe dening Yesus ing Kana ing Galilea, lan Panjenengane ngumumake kamulyan-Ipun, lan murid-murid-Ipun padha pracaya marang Panjenengane. Sawisé iki dhèwèké mudhun menyang Kapernaum, dhèwèké lan ibuné lan sedulur-seduluré lan murid-muridé, lan ing kono padha manggon ora akèh dina. Lan wis cedhak Paskah-né wong Yahudi, lan Yesus munggah menyang Yerusalem. Lan dheweke nemokake ing candhi wong-wong sing adol sapi lan wedhus lan manuk dara, lan wong-wong sing ijol-ijolan dhuwit padha lungguh. Lan sawisé nggawé pecut saka tali-tali, dhèwèké ngusir kabèh wong saka candhi, wedhus lan sapi, lan dhèwèké tumpahake dhuwit saka para penukar dhuwit lan dhèwèké mbalikake meja-meja, lan marang wong-wong sing adol manuk dara dhèwèké ngomong: jupuken barang-barang iki saka kene; aja nggawé omah Bapakku dadi omah dagang. Para murid dhèwèké banjur kelingan yèn wis kaserat, Semangat kanggo omahmu bakal ngabisake aku. Wong-wong Yahudi banjur mangsuli lan kandha marang dheweke: Pratandha apa sing sampeyan tuduhake marang kita amarga sampeyan nindakake bab-bab iki? Yesus mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau: Rusaka candhi iki, lan ing telung dina aku bakal ngunggahake. Wong-wong Yahudi banjur padha ngomong, Candhi iki wis dibangun patang puluh lan enem taun,

lan kowe bakal ngunggahake dheweke ing telung dina? Nanging dheweke ngomong babagan candhi awake dhewe. Nalika mulane dheweke wis ditanggekake saka wong mati, para muride padha kelingan yen iki dheweke ngomong, lan padha pracaya marang tulisan lan marang tembung sing diomongake Yesus. Nalika dheweke ana ing Yerusalem ing Paskah ing perayaan, akeh wong padha percaya marang asmane dheweke, ndeleng tandha-tandha sing digawe dening dheweke. Nanging Gusti Yesus Panjenengan Dhéwé ora ngandelake awakDhéwé marang wong-wong mau amarga Panjenengan Dhéwé ngertèni kabèh wong, lan amarga ora duwe kabutuhan supaya ana wong sing mèrsakaké bab manungsa; awit Panjenengan Dhéwé ngertèni apa sing ana ing jroning manungsa.

3

Ana wong saka golongan wong Farisi, jenenge Nikodemus, panggedhe wong Yahudi. Wong iki teka marang dheweke ing wayah wengi lan ngomong marang dheweke: Rabi, kita ngerti yen sampeyan wis teka saka Gusti Allah minangka guru; ora ana wong bisa nindakake tandha-tandha iki sing sampeyan tindakake, kajaba Gusti Allah ana karo dheweke. Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke: temenan temenan aku ngomong marang kowe, yen ora ana wong sing lair saka ndhuwur, ora bisa ndeleng kratoning Gusti Allah. Nikodemus ngomong marang dheweke: kepiye wong bisa lair maneh nalika wis tuwa? Apa dhèwèké ora bisa mlebu menyang weteng ibuné kaping

pindho lan lair manèh? Yesus mangsuli: temenan temenan Aku ngomong marang kowe, yen ora ana wong sing lair saka banyu lan Roh, dheweke ora bisa mlebu menyang kratoning Allah. Sing wis dilahiraké saka daging iku daging, lan sing wis dilahiraké saka Roh iku roh. Aja gumun amarga aku wis kandha marang kowe, kowe kabeh kudu lair maneh saka ndhuwur. Angin iku nyebul ing ngendi wae sing dikarepake, lan kowe krungu swarane, nanging kowe ora ngerti saka ngendi tekane lan menyang ngendi, mangkono uga kabeh wong sing wis lair saka Roh. Nikodemus mangsuli lan ngomong marang dheweke: Kepiye bab-bab iki bisa dadi? Yesus mangsuli lan ngomong marang dheweke: kowe iku guru saka Israel lan kowe ora ngerti bab-bab iki? Pancen pancen aku ngomong marang kowe, sing kita ngerti iku kita ngomongake lan sing kita wis weruh iku kita menehi kesaksian, lan kesaksian kita sampeyan ora nampa. Yen aku wis ngomong marang kowe bab-bab kadonyan lan kowe ora pracaya, kepiye yen aku ngomong marang kowe bab-bab swargawi, kowe bakal pracaya? Lan ora ana wong sing wis munggah menyang swarga kajaba sing wis mudhun saka swarga, Sang Putra Manungsa sing ana ing swarga. Lan kaya Musa ngangkat ula ing ara-ara samun, mangkono uga kudu diangkat Putrane Manungsa, supaya saben wong sing pracaya marang Panjenengane ora bakal tiwas, nanging duwe urip langgeng. Merga mangkono Gusti Allah tresna marang jagad iki, nganti Panjenengané maringi Putrane sing tunggal, supaya saben wong sing pracaya marang Panjenengané aja nganti tiwas, nanging duwé urip langgeng. Jalaran Gusti Allah ora ngutus Putrane menyang donya supaya ngadili donya, nanging

supaya donya kaslametake liwat Panjenengane. Wong sing percaya marang Dheweke ora diadili, nanging wong sing ora percaya wis diadili, amarga ora percaya marang jeneng Putra tunggal saka Gusti Allah. Iki yaiku pangadilan, amarga cahya wis teka menyang jagad, lan wong-wong luwih tresna marang peteng tinimbang cahya; awit tumindak-tumindake wong-wong mau ala. Saben wong sing nglakoni tumindak ala iku sengit marang cahya lan ora teka menyang cahya, supaya tumindak-tumindake ora katitik; nanging wong sing nglakoni bebener iku teka menyang cahya, supaya tumindak-tumindake katon cetha, amarga wis ditindakake ing Gusti Allah. Sawisé bab-bab iki, Yesus lan murid-muridé teka menyang tanah Yudea, lan ing kono dhèwèké nginep karo wong-wong mau lan mbaptis wong. Lan Yohanes uga lagi mbaptis ing Ainon cedhak Salim, amarga banyu akeh ana ing kono, lan wong-wong padha teka lan padha dibaptis; awit Yohanes durung dilebokake ing pakunjaran. Mula ana perkara saka murid-muride Yohanes karo wong Yahudi babagan reresik. Lan padha teka marang Yohanes lan padha kandha marang dheweke, Rabi, sing ana karo sampeyan ing sebrang Kali Yordan, sing sampeyan wis menehi kesaksian, deleng wong iki mbaptis lan kabeh wong padha teka marang dheweke. Yohanes mangsuli lan ngandika: wong ora bisa nampa apa-apa, yen ora wis diwenehi marang dheweke saka swarga. Kowé dhéwé pada mèlu nyeksèni marang aku yèn aku wis kandha: Aku iki dudu Sang Kristus, nanging aku iki wis diutus sakdurungé dhèwèké. Wong sing duwe penganten wadon iku penganten lanang; nanging kancane penganten lanang, sing ngadeg lan ngrungokake dheweke, bungah banget amarga

swarane penganten lanang. Mulane kabungahane iki sing duwekku wis kebak. Dheweke kudu tambah gedhe, nanging aku kudu saya cilik. Wong sing teka saka ndhuwur iku ana ing ndhuwur kabèh. Wong sing saka bumi iku saka bumi lan saka bumi ngomong; wong sing saka swarga teka ana ing dhuwur kabeh, lan apa sing wis dideleng lan wis dirungokake, iki menehi kesaksian, lan kesaksiane ora ana wong sing nampa. Wong sing wis nampa kesaksiane dheweke wis mateges yen Gusti Allah iku bener. Wong sing diutus dening Gusti Allah, ngomong tembung-tembunge Gusti Allah; amarga Gusti Allah ora menehi Roh nganggo ukuran. Bapak tresna marang anak lanang lan wis maringi kabeh ana ing tangané. Wong sing percaya marang Sang Putra duwé urip langgeng; nanging wong sing ora manut marang Sang Putra ora bakal weruh urip, nanging bebendu saka Gusti Allah tetep ana ing dhèwèké.

4

Dadi nalika Gusti ngerti yen wong-wong Farisi krungu yen Yesus nggawe murid luwih akeh lan mbaptis tinimbang Yohanes, sanajan Yesus dhewe ora mbaptis nanging murid-muride, dheweke ninggalake Yudea lan lunga menyang Galilea. Nanging dheweke kudu ngliwati Samaria. Mulane dheweke teka menyang kutha ing Samaria sing diarani Sikhar, cedhak papan sing wis diparingake Yakub marang Yusuf putrane; lan ana ing kono sumur saka Yakub. Dadi Yesus wis kesel saka lelungan, lungguh mangkono ing sumber; wektune kaya-kaya jam kaping

enem. Ana wong wadon teka saka Samaria kanggo njupuk banyu. Yesus ngomong marang dheweke: Wenehi aku ngombe. Murid-muride dheweke wis padha lunga menyang kutha supaya bisa tuku panganan. Wong wadon saka Samaria kuwi banjur ngomong marang dheweke: Kepiye kowe, sing dadi wong Yahudi, njaluk ngombe marang aku, sing dadi wong wadon saka Samaria? Amarga wong Yahudi ora gelem nganggo barang bareng karo wong Samaria. Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke, Yen kowe ngerti peparingane Gusti Allah, lan sapa sing ngomong marang kowe, Wenehi aku ngombe, kowe mesthi wis njaluk marang dheweke, lan dheweke mesthi wis menehi kowe banyu urip. Wong wadon kuwi ngomong marang dheweke: Gusti, sampeyan ora duwe ember, lan sumure jero; saka ngendi sampeyan duwe banyu sing urip kuwi? Apa kowe luwih gedhe tinimbang bapak kita Yakub, sing wis menehi kita sumur iki, lan dheweke dhewe ngombe saka sumur iki lan anak-anake lan kewan-kewane? Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke: kabeh sing ngombe saka banyu iki bakal ngelak maneh; nanging sapa sing ngombe saka banyu sing aku bakal paringake marang dheweke, ora bakal ngelak nganti selawase, nanging banyu sing aku bakal paringake marang dheweke, bakal dadi ing dheweke sumber banyu sing muncrat munggah menyang urip langgeng. Wong wadon kuwi ngomong marang dheweke: Gusti, wenehana aku banyu iki, supaya aku ora ngelak lan uga ora teka mrene kanggo njupuk banyu. Yesus ngomong marang dheweke, Lunga timbalen bojomu, banjur teka mrene. Wong wadon kuwi mangsuli lan ngomong: Aku ora duwe wong lanang. Yesus ngomong marang dheweke: Apik kowe ngomong

yen aku ora duwe lanang; amarga kowe wis duwe limang lanang, lan saiki sing kowe duwe iku dudu bojomu; iki bener kowe wis ngomong. Wong wadon kuwi ngomong marang dheweke: Gusti, aku weruh yen sampeyan iku nabi. Para bapak kita wis nyembah ing gunung iki, lan sampeyan ngomong yen ing Yerusalem iku papan sing kudu kanggo nyembah. Yesus ngomong marang dheweke: wong wadon, pracayaa marang aku, amarga bakal teka wektu nalika kowe ora bakal nyembah marang Sang Rama ana ing gunung iki utawa ana ing Yerusalem. Sampeyan nyembah sing ora sampeyan ngerti, awakdewe nyembah sing awakdewe ngerti; amarga kawilujengan iku saka wong-wong Yahudi. Nanging teka wektu, lan saiki iku, nalika wong-wong sing nyembah sing sejati bakal nyembah marang Rama ing roh lan kabenaran; lan amarga Rama nggoleki wong-wong sing kaya mengkono sing nyembah Dheweke. Gusti Allah iku Roh, lan wong-wong sing nyembah Dhèwèké kudu nyembah ing roh lan kabenaran. Wong wadon kuwi ngomong marang dheweke: Aku ngerti yen Mesias teka sing diarani Kristus; nalika dheweke teka, dheweke bakal ngumumake kabeh marang kita. Yesus ngomong marang dheweke: Aku iki sing lagi ngomong karo kowe. Lan ing bab iki teka murid-muride dheweke, lan padha gumun amarga dheweke lagi ngomong karo wong wadon; nanging ora ana sing ngomong, Apa sing kowgoleki utawa apa sing kowomongake karo dheweke? Wong wadon kuwi mulane ninggalake kendhine banyu lan lunga menyang kutha, lan ngomong marang wong-wong: ayo padha ndeleng wong lanang sing wis ngomong marang aku kabeh sing tak lakoni; apa iki pancen Sang Kristus?

Wong-wong mau padha metu saka kutha lan padha teka marang dheweke. Nanging ing antarane, para murid padha takon marang dheweke karo ngomong, Rabi, mangana. Nanging dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: aku duwé panganan kanggo mangan, sing kowé ora ngerti. Para murid mau padha ngomong marang siji lan sijine: Apa ana wong sing wis nggawakake panganan kanggo dheweke? Yesus ngomong marang wong-wong mau: Panganku yaiku supaya aku nglakoni karsane sing wis ngutus aku lan ngrampungake pakaryane. Apa sampeyan ora ngomong yen isih patang wulan lan panen teka? Lho, aku ngomong marang kowe, angkata mripatmu lan delengana tanah-tanah, amarga wis putih kanggo panen saiki. Wong sing panen nampa upah lan nglumpukake wowohan kanggo urip langgeng, supaya wong sing nandur lan wong sing panen padha bungah bebarengan. Amarga ing bab iki tembung iku bener, yaiku sing siji iku sing nandur lan sing sijine iku sing panen. Aku wis ngutus kowe panen sing durung kowe garap; wong liya sing wis garap, lan kowe wis mlebu menyang asil gaweyane wong liya. Saka kutha kuwi akeh wong Samaria padha pracaya marang dheweke amarga omongan wong wadon kuwi, sing menehi kesaksian yen dheweke wis ngomong marang aku kabeh sing tak lakoni. Dadi nalika wong-wong Samaria teka marang dheweke, padha njaluk supaya dheweke tetep ana ing antarane wong-wong mau; lan dheweke tetep ana ing kono rong dina. Lan akeh banget wong luwih akeh padha pracaya amarga tembunge dheweke, lan marang wong wadon mau padha ngomong yen ora maneh amarga omonganmu kita pracaya; awit kita dhewe wis krungu, lan kita ngerti yen dheweke iki

sejatine Juru Wilujeng ing donya yaiku Kristus. Sawisé rong dina, dhèwèké metu saka kono lan lunga menyang Galilea. Awit Yésus Panjenengan dhéwé wis mèngsakèkaké yèn nabi ing negara asalé dhéwé ora duwé pakurmatan. Dadi nalika dheweke teka menyang Galilea, wong-wong Galilea nampa dheweke, amarga wis weruh kabeh sing wis ditindakake ing Yerusalem nalika prayaan; lan awit wong-wong mau dhewe uga wis teka menyang prayaan kuwi. Mulane Gusti Yesus teka maneh menyang Kana ing Galilea, ing kono Panjenengané wis nggawé banyu dadi anggur. Lan ana wong siji sing pangkat kraton, sing anake lara ing Kapernaum; wong iki krungu yen Yesus wis teka saka Yudea menyang Galilea, dheweke lunga menyang Yesus lan njaluk supaya Yesus mudhun lan mari anake; amarga anake arep mati. Yésus ngomong marang dhèwèké, Yèn kowé ora weruh tandha-tandha lan keajaiban-keajaiban, kowé ora bakal pracaya. Wong kerajaan kuwi ngomong marang dheweke: Gusti, mangga mudhun sadurunge anakku mati. Yesus ngomong marang dheweke: Lunga, anakmu lanang urip. Lan wong mau percaya marang tembung sing diomongake marang dheweke dening Gusti Yesus, lan dheweke lunga. Lan wis nalika dheweke mudhun, para abdine ketemu karo dheweke lan padha laporan kanthi ngomong yen anakmu urip. Mulane dheweke takon marang wong-wong mau jam kang ing kono kahanan luwih apik kedadeyane. Lan dheweke kandha marang dheweke yen wingi jam kapitu demamé ninggalake dheweke. Bapak kuwi mangerteni yen ing jam kuwi, ing kang Gusti Yesus ngomong marang dheweke yen anakmu lanang urip; lan dheweke percaya dhewe lan omah dheweke kabeh. Iki

maneh tandha kaping pindho sing digawe Gusti Yesus sawisé teka saka Yudea menyang Galilea.

5

Sawisé bab-bab iki ana prayaan wong-wong Yahudi, lan Yesus munggah menyang Yerusalem. Ana ing Yerusalem ana blumbang wedhus, sing jenenge nganggo basa Ibrani Betesda, duwé lima serambi. Ing kono padha turu akeh banget wong-wong sing lara, wong wuta, wong pincang, wong garing, padha ngenteni obahing banyu. Jalaran utusan saben wektu mudhun ing blumbang, lan banyune diganggu; mula sing pisanan mlebu sawise gangguane banyu dadi waras saka penyakit apa wae sing nyekel dheweke. Ana wong lanang ing kono sing wis telung puluh wolung taun nandhang lara. Gusti Yesus weruh wong iki lagi mlumah, lan ngerti yen wis suwe banget wektune, ngomong marang dheweke: Kowe pengin dadi waras? Wong lara kuwi mangsuli marang dheweke: Gusti, aku ora duwe wong, supaya nalika banyu diganggu, dheweke bisa nyemplungake aku menyang blumbang; nanging nalika aku teka, wong liya wis mudhun sadurunge aku. Yesus ngomong marang dheweke: tangi, angkat kasurmu lan mlaku. Lan langsung dadi sehat wong lanang kuwi, lan ngangkat tikar dheweke lan mlaku-mlaku. Nanging dina kuwi iku dina Sabat. Wong-wong Yahudi mau ngomong marang wong sing wis mari: Dina Sabat iki; ora oleh kowe ngangkat tikar. Dheweke mangsuli marang wong-wong mau: Wong sing wis nggawe aku waras, wong kuwi kandha

marang aku: Angkata tilammu lan mlakua. Wong-wong mau takon marang dheweke: Sapa wong sing wis ngomong marang kowe, angkata tikarmu lan mlakua? Wong sing wis mari ora ngerti sopo kuwi; amarga Gusti Yesus wis minggat nalika akeh wong ana ing panggonan kuwi. Sawisé iki-iki, Yésus nemokake dhèwèké ing candhi lan ngomong marang dhèwèké: Delengen, kowé wis dadi waras; aja dosa manèh, supaya aja nganti ana sing luwih elek kedadéan marang kowé. Wong mau lunga lan nglapurake marang wong-wong Yahudi yen Yesus iku sing wis nggawe dheweke waras. Lan amarga iki, wong-wong Yahudi padha ngoyak Gusti Yesus lan padha golek matèni dhèwèké, amarga dhèwèké nglakoni bab-bab iki ing dina Sabat. Nanging Yesus mangsuli marang wong-wong mau: Bapakku nganti saiki nyambut gawe, lan aku uga nyambut gawe. Mulane iki mula wong-wong Yahudi luwih golek dheweke kanggo mateni, amarga ora mung dheweke nglanggar Sabat, nanging uga dheweke ngomong Gusti Allah Bapak dhewe, nggawe awake dhewe padha karo Gusti Allah. Mulane Gusti Yesus mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Saestu saestu aku ngomong marang kowe kabeh, anak ora bisa nindakake apa-apa saka awakke dhewe, kajaba yen ndeleng bapak nindakake, amarga apa sing wong kuwi nindakake, iku uga ditindakake dening anak kanthi padha. Amarga bapak tresna marang anak lanang lan nuduhake kabeh marang dheweke sing dheweke dhewe nggawe, lan bakal nuduhake pakaryan sing luwih gedhe tinimbang iki-iki marang dheweke, supaya kowe padha gumun. Kaya bapak ngunggahake wong mati lan gawe urip, mangkono uga anak gawe urip sapa sing dikarepake. Amarga Sang Rama

ora ngadili sapa-sapa, nanging wis menehi kabeh pangadilan marang Sang Putra, supaya kabeh wong ngurmati Sang Putra kaya ngurmati Sang Rama. Wong sing ora ngurmati Sang Putra iku ora ngurmati Sang Rama sing wis ngutus Panjenengané. Amin amin Aku ngomong marang kowe kabeh yen wong sing krungu tembungKu lan percaya marang Sing wis ngutus Aku duwe urip langgeng, lan ora teka menyang pangadilan, nanging wis pindhah saka pati menyang urip. Sajatine sajatine aku ngomong marang kowe kabeh yen teka wektu, lan saiki iku, nalika wong-wong mati bakal krungu swarane Putrane Gusti Allah, lan wong-wong sing wis krungu bakal urip; kaya ta bapak duwe urip ing awake dhewe, mangkono uga wis maringi marang Putra duwe urip ing awake dhewe; lan wis maringi marang dheweke panguwasa lan nggawe pengadilan, amarga dheweke iku Putrane manungsa. Aja gumun karo iki, amarga bakal teka wektu nalika kabeh wong sing ana ing kuburan bakal krungu swarane, lan bakal metu wong-wong sing wis nindakake kabecikan menyang urip maneh, nanging wong-wong sing wis nindakake piala menyang urip maneh saka pangadilan. Aku ora bisa nindakake apa-apa saka awakku dhewe. Kaya aku krungu aku ngadili, lan pangadilanku adil; amarga aku ora golek karepku, nanging karep Rama sing wis ngirim aku. Yen aku menehi kesaksian babagan awakku dhewe, kesaksianku ora bener. Ana wong liya sing menehi kesaksèn babagan aku, lan aku ngerti yèn kesaksèn sing diparingi babagan aku iku bener. Sampeyan wis ngirim menyang Yohanes, lan dheweke wis menehi kesaksian marang kabenaran; nanging aku ora nampa kesaksian saka manungsa, nanging aku ngomong bab-bab iki

supaya sampeyan bisa kaselametake. Wong kuwi ya lampu sing murub lan padhang, nanging kowe padha gelem bungah sedhela ing cahyane dheweke. Nanging aku duwé kesaksèn sing luwih gedhé tinimbang Yohanes; amarga pakaryan-pakaryan sing diwènèhaké marang aku déning Bapak supaya aku ngrampungaké iku, pakaryan-pakaryan iku sing aku tindakaké, mratélakaké bab aku yèn Bapak wis ngutus aku. Lan Rama sing wis ngutus aku, dhèwèké dhéwé wis maringi paseksen babagan aku. Kowé ora tau krungu swarane dhèwèké lan kowé ora tau weruh wujude dhèwèké, lan tembunge dhèwèké kowé ora duwé sing tetep ana ing kowé, amarga sing dikirim déning dhèwèké kuwi, marang iki kowé ora pracaya. Sampeyan neliti tulisan-tulisan kuwi, amarga sampeyan mikir yen sampeyan duwe urip langgeng ing tulisan-tulisan kuwi; lan tulisan-tulisan kuwi sing menehi kesaksian babagan aku; lan sampeyan ora gelem teka marang aku supaya sampeyan duwe urip. Aku ora nampa pakurmatan saka manungsa; nanging aku wis ngerti kowe kabeh yen tresnane Gusti Allah ora ana ing awakmu dhewe. Aku wis teka ing jeneng bapakku, lan sampeyan ora nampa aku; yen wong liya teka ing jeneng dheweke dhewe, sampeyan bakal nampa dheweke. Kepiye sampeyan bisa pracaya, nalika sampeyan tampa pakurmatan saka siji lan sijine, lan pakurmatan saka Gusti Allah sing mung siji sampeyan ora golek? Aja mikir yen aku bakal nuduh kowe marang Bapak; sing nuduh kowe iku Musa, sing kowe wis gadhah pangarep-arep marang dheweke. Yen kowé percaya marang Musa, kowé mesthi percaya marang aku; amarga dhèwèké nulis bab aku. Nanging yen sampeyan ora pracaya karo tulisan-tulisane wong kuwi,

kepiye sampeyan bakal pracaya karo tembung-tembungku?

6

Sawisé kedadéan iku, Yésus lunga nyabrang Segara Galilea sing jenengé Tiberias; lan wong akèh ngetutaké dhèwèké, merga wong-wong padha ndeleng tandha-tandha sing digawé dhèwèké marang wong-wong sing lara. Yesus munggah menyang gunung lan ing kono dheweke lungguh karo para muride. Lan wis cedhak Paskah, perayaan wong-wong Yahudi. Sawise ngangkat mripate lan wis ndeleng yen akeh wong teka marang dheweke, Gusti Yesus ngomong marang Filipus: saka ngendi kita tuku roti supaya wong-wong iki bisa mangan? Nanging dheweke ngomong mangkono kanggo nguji dheweke; awit dheweke dhewe wis ngerti apa sing bakal ditindakake. Filipus mangsuli marang dheweke: Roti saka rong atus dinar ora cukup kanggo wong-wong mau, supaya saben wong saka wong-wong mau bisa njupuk sethithik. Ngomong marang dheweke salah siji saka murid-muride, Andreas sing sadulure Simun Petrus: Ana bocah cilik siji ing kene, sing duwe limang roti gandum lan iwak cilik loro; nanging iki apa kanggo wong akeh semene? Gusti Yesus ngandika, Gaweha wong-wong mau lungguh; ana suket akeh ing panggonan kuwi. Wong-wong lanang mau lungguh, dadi jumlahe kira-kira limang ewu. Yesus njupuk roti-roti lan sawise matur nuwun mbagekake marang murid-murid, lan murid-murid marang wong-wong sing lagi lungguh; mangkono uga saka iwak-iwak sepira sing padha pengin. Lan nalika wong-

wong wis wareg, dhèwèké ngomong marang murid-muridé: Klumpukna pecahan-pecahan sing isih ana, supaya ora ana sing ilang. Mulane dheweke padha nglumpukake lan ngiseni rolas kranjang pecahan-pecahan saka limang roti jelai sing isih kari saka wong-wong sing wis mangan. Wong-wong mau, sawisé ndeleng tandha sing wis ditindakaké déning Yésus, padha ngomong yèn wong iki pancèn nabi sing bakal teka ing donya. Yesus mulane ngerti yen wong-wong padha arep teka lan nyekel dheweke supaya nggawe dheweke dadi ratu, banjur mundur maneh menyang gunung, piyambak. Nalika wis sore, para muride padha mudhun menyang segara, lan sawise mlebu menyang prau padha lunga ngliwati segara menyang Kapernaum. Lan wis peteng lan Gusti Yesus durung teka marang wong-wong mau, lan segara diobahake amarga angin gedhe sing nyebul. Sawise wis ngayuh kira-kira rong puluh lima utawa telung puluh stadia, dheweke weruh Yesus mlaku ing sadhuwure segara lan nyedhaki prau, lan dheweke padha wedi. Nanging dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Aku iki; aja wedi. Mulane dheweke padha gelem nampa dheweke menyang prau, lan sakala prau wis tekan ing lemah sing lagi padha dituju. Ing dina candhake wong akeh sing ngadeg ing sebrang segara weruh yen prau cilik liyane ora ana ing kono kajaba mung siji iku sing murid-muride dheweke mlebu, lan yen Gusti Yesus ora mlebu bareng karo murid-muride dheweke menyang prau cilik iku, nanging mung murid-muride dheweke sing lunga; nanging prau-prau cilik liyane teka saka Tiberias cedhak panggonan ing ngendi wong-wong mau mangan roti sawise Gusti Pangeran matur nuwun; mula nalika wong akeh

weruh yen Gusti Yesus ora ana ing kono lan uga murid-muride dheweke, dheweke dhewe mlebu menyang prau-prau lan teka menyang Kapernaum golek Gusti Yesus. Lan sawise nemokake dheweke ing sebrang segara, wong-wong mau kandha marang dheweke: Rabi, kapan sampeyan teka ing kene? Yesus mangsuli wong-wong mau lan ngandika, Saestu, saestu, Aku ngomong marang kowe, kowe padha nggoleki Aku, dudu amarga kowe padha weruh tandha-tandha, nanging amarga kowe padha mangan saka roti-roti lan kowe padha wareg. Padha nyambut gawe aja kanggo panganan sing rusak, nanging kanggo panganan sing tetep menyang urip langgeng, sing Sang Putra Manungsa bakal menehi sampeyan; awit Sang Rama wis menehi meterai marang Panjenengane, yaiku Gusti Allah. Wong-wong mau padha kandha marang dheweke, Apa sing kudu kita tindakake supaya kita bisa nggarap pakaryan-pakaryane Gusti Allah? Yesus mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau: Iki pakaryane Gusti Allah, supaya kowe pracaya marang wong sing dikirim dening Panjenengane. Wong-wong mau ngomong marang dheweke, Dadi apa tandha sing kokgawe supaya awakdewe bisa ndeleng lan percaya marang kowe? Kowe lagi nggarap apa? Wong tuwa-tuwa kita padha mangan manna ing ara-ara samono, kaya sing wis ditulis: roti saka swarga diparingake marang wong-wong mau kanggo mangan. Mulane Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau: Satemene, satemene, Aku ngomong marang kowe kabeh, dudu Musa sing wis maringi kowe roti saka swarga, nanging Bapakku sing maringi kowe roti saka swarga sing sejati. Amarga roti saka Gusti Allah iku yaiku sing mudhun saka swarga lan menehi urip

marang jagad iki. Pramila wong-wong mau ngomong marang panjenengane, Gusti, tansah paringana kula roti punika. Banjur ngandika marang wong-wong mau si Yesus, Aku iki roti saka urip; sing teka marang Aku ora bakal luwe, lan sing pracaya marang Aku ora bakal ngelak tau-tau. Nanging aku wis ngomong marang kowe yen kowe wis ndeleng aku lan kowe ora percaya. Kabèh sing diwènèhaké marang aku déning Bapak bakal teka marang aku, lan sing teka marang aku ora bakal tak usir metu; amarga aku wis mudhun saka swarga ora supaya nglakoni karsaku dhéwé, nanging karsané sing wis ngutus aku. Iki iku kersane Rama sing wis ngutus aku, supaya kabeh sing wis diwenehake marang aku aja tak ilangake saka dheweke, nanging tak tanggekake maneh ing dina pungkasan. Iki iku karsané sing wis ngutus aku, supaya saben wong sing ndeleng Sang Putra lan pracaya marang dhèwèké duwé urip langgeng, lan aku bakal tangi-tanihaké dhèwèké ing dina pungkasan. Wong-wong Yahudi padha gumujeng bab dheweke amarga dheweke ngomong, Aku iki roti sing wis mudhun saka swarga, lan padha ngomong, Apa iki dudu Yesus anake Yusuf, sing kita ngerti bapake lan ibune? Kepiye mulane wong iki ngomong yen aku wis mudhun saka swarga? Yesus banjur mangsuli lan ngomong marang wong-wong mau: Aja padha nggrundhel karo siji lan sijine. Ora ana wong sing bisa teka marang aku, yen ora Rama sing wis ngutus aku narik dheweke, lan aku bakal ngunggahake dheweke ing dina pungkasan. Ana kasuwuratan ing kitab para nabi: lan kabèh wong bakal dadi murid-muride Gusti Allah. Saben wong sing krungu saka Sang Rama lan wis sinau bakal teka marang aku; dudu tegese yen Sang Rama ana

wong sing wis weruh, kajaba sing ana saka Gusti Allah, wong iki wis weruh Sang Rama. Temenan, temenan, Aku ngomong marang kowe, wong sing percaya marang Aku nduweni urip langgeng. Aku iku roti saka urip. Bapak-bapak sampeyan padha mangan manna ing ara-ara samun lan padha mati; iki yaiku roti sing mudhun saka swarga, supaya sapa wae mangan saka iku lan ora mati. Aku iku roti sing urip sing wis mudhun saka swarga; yen ana wong mangan saka roti iki, dheweke bakal urip ing salawas-lawase. Lan roti sing bakal tak wènèhaké iku dagingku, sing bakal tak wènèhaké kanggo uripé donya. Wong-wong Yahudi mula padha gelut karo siji lan sijine, ngomong: Kepiye carane wong iki bisa menehi daginge marang kita kanggo dipangan? Mulane Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau: temenan temenan aku ngomong marang kowe kabeh, yen kowe ora mangan daging Sang Putra Manungsa lan ora ngombe getih-e, kowe ora duwe urip ing awakmu dhewe. Wong sing mangan dagingku lan ngombé getihku duwé urip langgeng, lan aku bakal ngunggahaké dhèwèké ing dina pungkasan. Amarga dagingku sejatine iku pangan, lan getihku sejatine iku ombèn. Wong sing mangan dagingku lan ngombe getihku tetep ana ing aku, lan aku ana ing dheweke. Kaya sing Rama sing urip wis ngutus aku lan aku urip amarga Rama, lan sing mangan aku ya wong kuwi bakal urip amarga aku. Iki roti sing wis mudhun saka swarga, ora kaya bapak-bapak sampeyan padha mangan manna lan mati; wong sing mangan roti iki bakal urip nganti ing salawas-lawase. Bab-bab iki dheweke ngomong nalika mulang ing pakumpulan ing Kapernaum. Akeh mulane saka murid-muride dheweke sawise krungu banjur

padha ngomong: Angel banget iki pangandikane; sapa sing bisa ngrungokake dheweke? Yesus ngerti ing awaké dhéwé yèn murid-muridé dhéwéké lagi gumujeng bab iki, banjur ngomong marang wong-wong mau: apa iki gawe sampeyan kesandhung? Yen dadi kowé padha ndeleng Sang Putra Manungsa munggah menyang ngendi dhèwèké ana ing sadurungé? Roh iku sing mènèhi urip, daging ora mènèhi manfaat apa-apa; tembung-tembung sing aku ngomongake marang kowe, iku roh lan iku urip. Nanging ana sawetara saka kowe sing ora pracaya. Amarga Yesus wis ngerti saka wiwitane sapa wae sing ora percaya lan sapa sing bakal nyerahake dheweke. Lan dhèwèké ngomong: mulané aku wis ngomong marang kowé yèn ora ana wong sing bisa teka marang aku, yèn ora wis diwènèhi marang dhèwèké saka Bapakku. Saka iki, akeh murid-muride padha lunga bali lan ora mlaku-mlaku karo dheweke maneh. Mulane Gusti Yesus ngomong marang wong rolas kuwi: Apa kowé kabèh uga arep lunga? Simon Petrus banjur mangsuli marang dheweke: Gusti, menyang sapa kita bakal lunga? Kowe duwe tembung-tembung urip langgeng; lan awakdewe wis pracaya lan wis ngerti yen kowe iku Kristus, Putrane Gusti Allah sing urip. Yesus mangsuli marang wong-wong mau: Apa aku ora milih kowe kabeh sing rolas kuwi? Lan saka kowé, siji iku sétan. Dheweke ngomong babagan Yudha anake Simon Iskariot; amarga wong iki arep nyerahake dheweke, dadi siji saka rolas kuwi.

7

Lan Yesus mlaku-mlaku sawisé iku ing Galilea; amarga ora gelem mlaku-mlaku ing Yudea, jalaran wong-wong Yahudi padha nggolèki dhèwèké arep matèni. Lan ana cedhak prayaan wong Yahudi sing diarani Pondhokan. Mulane sedulur-seduluré padha ngomong marang dhèwèké, Lunga saka kene lan menyang Yudea, supaya murid-muridmu uga bisa ndeleng pakaryan-pakaryanmu sing kok lakoni; ora ana wong sing nglakoni samubarang kanthi ndhelik lan dhèwèké ngupaya dadi terang-terangan. Yen kowe nglakoni bab-bab iki, tuduhna awakmu dhewe marang jagad iki. Sedulur-seduluré dhèwèké ora malah percaya marang dhèwèké. Mulane Gusti Yesus ngomong marang wong-wong mau: wektuku durung teka, nanging wektune sampeyan kabeh tansah siap. Donya ora bisa sengit marang kowe kabeh; nanging aku sing disengiti, amarga aku menehi kesaksian babagan dheweke yen pakaryan-pakaryane dheweke iku ala. Kowe-kowe padha munggah menyang prayaan iki; aku durung munggah menyang prayaan iki, amarga wektuku durung digenapi. Nanging sawisé ngomong mangkono marang wong-wong mau, dhèwèké tetep ana ing Galilea. Nalika sedulur-seduluré wis padha munggah, banjur dhèwèké dhéwé ya munggah menyang prayaan kuwi, ora kanthi terang-terangan, nanging kaya kanthi ndhelik. Wong-wong Yahudi kuwi mulane padha nggoleki dheweke ing prayaan lan padha ngomong: Wong kuwi ana ing endi? Lan ana gumun akeh babagan dheweke ing antarane wong-wong akeh. Wong-wong mau padha ngomong yèn dhèwèké iku apik; wong liyané padha ngomong, ora, nanging dhèwèké ngapusi wong akèh. Nanging ora ana siji-sijine sing ngomong kanthi keberanian

babagan dheweke amarga wedi marang wong-wong Yahudi. Wis nanging perayaan lagi ana ing tengah-tengahe, Yesus munggah menyang candhi lan mulang. Lan wong-wong Yahudi padha gumun, ngomong: Kepiye carane wong iki ngerti aksara, durung tau sinau? Mulane Gusti Yesus mangsuli wong-wong mau lan ngandika, Piwulangku iki dudu piwulangku dhewe, nanging saka Pangeran sing wis ngutus aku. Yen ana wong sing gelem nglakoni karsane Pangeran, dheweke bakal ngerti babagan piwulang iki, apa saka Gusti Allah utawa aku ngomong saka awakku dhewe. Wong sing ngomong saka awake dhewe golek kamulyan dheweke dhewe, nanging wong sing golek kamulyan saka sing wis ngutus dheweke, iki wong sing sejati, lan ora ana kaluputan ing dheweke. Apa Musa ora wis maringi sampeyan hukum kuwi? Lan ora ana wong siji-sijia saka kowe kabeh sing nindakake hukum. Ngapa sampeyan padha golek mateni aku? Wong akeh mangsuli lan ngomong: Kowe duwe setan; sapa sing golek mateni kowe? Yesus mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau, Siji pakaryan aku wis nindakake, lan kabeh padha gumun amarga iki. Musa wis maringi kowe sunat, dudu amarga saka Musa, nanging saka para bapak, lan ing dina Sabat kowe nyunat wong. Yen wong lanang nampa sunat ing dina Sabat supaya hukume Musa ora dilanggar, apa kowé padha nesu marang aku amarga aku nggawé wong lanang kabèh dadi waras ing dina Sabat? Aja ngadili miturut penampilan, nanging adilia kanthi pangadilan sing adil. Mulane sawetara wong Yerusalem padha ngomong: Apa iki dudu wong sing padha arep dipatèni kuwi? Lan deleng, dheweke ngomong kanthi kendel, lan ora ana sing ngomong apa-apa marang dheweke. Apa para panggedhe

kuwi pancen ngerti yen wong iki pancen Sang Kristus? Nanging wong iki kita ngerti saka ngendi asale; nanging Kristus nalika teka, ora ana wong sing ngerti saka ngendi asale. Mulane Gusti Yesus bengok-bengok ing candhi nalika mulang lan ngomong: Lan aku kowe padha ngerti, lan kowe padha ngerti saka ngendi aku; lan saka awakku dhewe aku ora teka, nanging sing bener yaiku sing wis ngutus aku, sing kowe padha ora ngerti; aku ngerti dheweke, amarga saka dheweke aku lan dheweke wis ngutus aku. Mula dheweke padha nggoleki kanggo nyekel dheweke, nanging ora ana wong sing numpangake tangane marang dheweke, amarga wektune durung tekan. Akeh wong saka wong akeh padha percaya marang dheweke lan padha ngomong, Apa Sang Kristus nalika teka bakal nindakake tandha-tandha luwih akeh tinimbang tandha-tandha iki sing wong iki wis nindakake? Wong-wong Farisi krungu wong akeh padha gumujeng babagan dheweke bab-bab iki, lan wong-wong Farisi lan para imam agung ngirim abdi-abdi supaya nyekel dheweke. Ngandika mulane Gusti Yesus, Isih sethithik wektu karo kowe aku, lan aku lunga menyang sing wis ngutus aku. Sampeyan bakal nggoleki aku lan ora bakal nemokake; lan ing ngendi aku ana, sampeyan ora bisa teka. Wong-wong Yahudi banjur padha ngomong marang awake dhewe: Wong iki arep lunga menyang ngendi, mula kita ora bakal nemokake dheweke? Apa dheweke ora arep lunga menyang panyebaran wong-wong Yunani lan mulang wong-wong Yunani? Apa tegese tembung iki sing diomongake, Kowe bakal nggoleki aku lan ora bakal nemokake, lan ing ngendi aku ana, kowe ora bisa teka? Ing dina pungkasan sing gedhé saka prayaan kuwi, Yésus ngadeg lan bengok-bengok

ngomong, Yèn ana wong sing ngelak, ayo teka marang aku lan ngombé. Wong sing percaya marang aku, kaya sing wis diomongake dening kitab suci, kali-kali bakal mili saka wetenge dheweke, banyu sing urip. Iki dheweke ngomong babagan Roh sing bakal ditampa dening wong-wong sing pracaya marang dheweke; durung ana Roh Suci, amarga Yesus durung dimuliakake. Akeh mulane saka wong akeh sawise krungu tembung iku padha ngomong: Wong iki pancen sejatine nabi. Wong liya padha ngomong: Wong iki iku Kristus. Wong liya padha ngomong: Apa Kristus ora teka saka Galilea? Apa ora kitab suci wis ngomong yen saka turune Dawud lan saka Betlehem desane, ing ngendi Dawud ana, Sang Kristus teka? Dadi ana perpecahan ing wong akeh amarga dheweke. Sawetara wong saka wong-wong mau padha kepéngin nyekel dhèwèké, nanging ora ana wong sing numpangaké tangané marang dhèwèké. Para abdi banjur teka menyang para imam agung lan wong-wong Farisi, lan wong-wong mau takon marang dheweke: Yagene kowe ora nggawa dheweke? Para abdi mangsuli: Ora tau ana wong sing ngomong kaya mengkono, kaya wong iki. Wong-wong Farisi banjur mangsuli marang wong-wong mau, Apa kowé kabèh uga wis keblinger? Ora ana sapa-sapa saka para panguwasa sing percaya marang dheweke utawa saka para wong Farisi? Nanging wong akeh iki sing ora ngerti hukum iku wong sing kena ipat-ipat, ngomong Nikodimus marang wong-wong mau, sing wis teka ing wayah wengi marang dheweke, siji dadi saka wong-wong mau; apa hukum kita ngadili wong, yen ora krungu saka dheweke dhisik lan ngerti apa sing digawe? Wong-wong mau mangsuli lan ngomong marang dheweke, Apa

kowe uga saka Galilea? Priksakna lan delengna yen nabi saka Galilea durung tau muncul. Lan saben wong padha mulih menyang omahé dhéwé-dhéwé.

8

Yesus banjur lunga menyang Gunung Zaitun; esuk-esuk dhèwèké bali teka menyang candhi, lan kabèh wong padha teka marang dhèwèké; lan sawisé lungguh, dhèwèké mulang wong-wong mau. Para juru tulis lan wong-wong Farisi nggawa wong wadon sing wis kecekel nglakoni jina, lan sawise ngadegake dheweke ing tengah-tengah, padha ngomong marang dheweke: Guru, wong wadon iki wis kecekel nalika lagi nglakoni jina; lan ing hukum kita, Musa wis mrentah supaya wong-wong kaya ngono dibenturi watu. Kowé mulané ngomong apa? Nanging padha ngomong mangkono kanggo nyoba dheweke, supaya padha bisa duwe tuduhan marang dheweke. Nanging Yesus mbungkuk mudhun lan nulis nganggo driji ing lemah. Nanging nalika wong-wong mau tetep takon marang dheweke, dheweke ngadeg lan ngomong marang wong-wong mau: sing ora duwe dosa saka kowe, sing kapisan nglungake watu marang dheweke. Lan manèh dhéwèké mbungkuk mudhun lan nulis ing lemah. Wong-wong mau sawisé krungu padha metu siji-siji, wiwit saka sing sepuh-sepuh, lan Yesus ditinggal karo wong wadon kuwi sing ana ing tengah. Sawise ngadeg, Yesus ngomong marang dheweke, Wong wadon, ngendi wong-wong mau? Ora ana wong sing ngukum kowe? Nanging dheweke ngomong: Ora ana siji-

sijia, Gusti. Banjur Gusti Yesus ngandika: Aku uga ora ngukum kowe; lumakua lan wiwit saiki aja dosa maneh. Manèh mulane, Gusti Yésus ngomong marang wong-wong mau, ngandika, Aku iki cahyané jagad; sing ngetutaké Aku ora bakal mlaku ing pepeteng, nanging bakal duwé cahyané urip. Wong-wong Farisi banjur padha ngomong marang dheweke: Kowe menehi kesaksian babagan awakmu dhewe; kesaksianmu ora bener. Yesus mangsuli lan ngandika marang wong-wong mau: sanajan aku menehi kesaksian babagan awakku dhewe, kesaksianku iku bener, amarga aku ngerti saka ngendi aku teka lan menyang ngendi aku lunga; nanging kowe ora ngerti saka ngendi aku teka utawa menyang ngendi aku lunga. Sampeyan ngadili miturut daging; aku ora ngadili sapa-sapa. Lan yen aku ngadili, pangadilianku iku bener, amarga aku ora mung dhewe, nanging aku lan Bapak sing wis ngutus aku. Lan ing hukum sampeyan iku wis kaserat yèn kesaksèn saka wong loro iku bener. Aku iku sing menehi kesaksian babagan awakku dhewe, lan Rama sing ngutus aku menehi kesaksian babagan aku. Mulane padha kandha marang dheweke: Bapakmu ana ing ngendi? Yesus mangsuli: Kowé ora ngerti aku lan ora ngerti bapakku; yen kowé ngerti aku, kowé mesthi bakal ngerti bapakku uga. Tembung-tembung iki diomongake dening Yesus ing papan bandha, nalika mulang ing candhi, lan ora ana wong sing nyekel dheweke, amarga wektune durung teka. Banjur ngandika maneh marang wong-wong mau si Yesus, Aku lunga, lan kowe bakal nggoleki aku, lan ing dosa kowe, kowe bakal mati. Ing ngendi aku lunga, kowe ora bisa teka. Wong-wong Yahudi mau padha ngomong, Apa dheweke arep mateni awakke dhewe,

amarga dheweke ngomong, Menyang ngendi aku lunga, kowe ora bisa teka? Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Kowé saka sing ngisor, aku saka sing ndhuwur; kowé saka donya iki, aku ora saka donya iki. Mula aku wis ngomong marang kowe yen kowe bakal mati ing dosa-dosamu; amarga yen kowe ora percaya yen aku iku Aku, kowe bakal mati ing dosa-dosamu. Wong-wong mau padha takon marang dheweke: Kowe iki sapa? Lan Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau: Saka wiwitan, apa sing tak omongake marang kowe. Akeh banget aku duwe bab kowe kanggo ngomong lan ngadili; nanging sing wis ngirim aku iku bener, lan aku sing tak krungu saka dheweke, iki-iki tak kandhakake menyang donya. Wong-wong mau ora ngerti yen Panjenengane ngomong babagan Sang Rama marang wong-wong mau. Mula Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau, Nalika kowe padha ngunggahake Putra Manungsa, banjur kowe bakal ngerti yen Aku iku Aku, lan saka awakku dhewe Aku ora nglakoni apa-apa, nanging kaya sing wis mulangake Aku Bapak-Ku, bab-bab iki Aku ngomong. Lan Sing wis ngirim Aku karo Aku ana. Rama ora ninggalake Aku dhewe, amarga Aku tansah nindakake bab-bab sing nyenengake Dheweke. Nalika dheweke ngomong bab-bab iki, akeh wong padha pracaya marang dheweke. Mulane Yesus ngomong marang wong-wong Yahudi sing wis pracaya marang dheweke: yen kowe-kowe tetep ana ing tembungku, kowe-kowe sejatine muridku, lan kowe-kowe bakal ngerti bebener, lan bebener bakal mbebasake kowe-kowe. Padha mangsuli marang dheweke: Kita iki turunane Abraham lan ora tau dadi budhak sapa wae; kepiye kowe ngomong yen bakal dadi mardika? Yesus mangsuli wong-wong mau: temenan

temenan aku ngomong marang kowe kabeh yen saben wong sing nglakoni dosa iku abdi saka dosa. Nanging budhak ora tetep ana ing omah nganti selawase; anak lanang tetep ana nganti selawase. Yen mulane Putra mbebasake sampeyan, sampeyan bakal tenan dadi bebas. Aku ngerti yèn kowé iku turunané Abraham; nanging kowé golèk matèni aku, amarga tembungku ora mlebu ing kowé. Aku ngomong apa sing wis tak deleng saka Bapakku; lan kowe uga nglakoni apa sing wis kokdeleng saka bapakmu. Dheweke padha mangsuli lan kandha marang dheweke: Bapak kita iku Abraham. Yesus ngomong marang wong-wong mau: Yen sampeyan anak-anake Abraham, sampeyan mesthi nglakoni pakaryan-pakaryane Abraham. Nanging saiki kowe padha golek mateni aku, wong sing wis ngomongake bebener marang kowe, sing tak krungu saka Gusti Allah; bab iki Abraham ora nate nindakake. Sampeyan nindakake karya-karyane bapak sampeyan. Padha ngomong marang dhèwèké mulané: awaké dhéwé ora dilairakké saka cabul; awaké dhéwé duwé bapak siji, yaiku Gusti Allah. Mulane Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau: Yen Gusti Allah iku bapakmu, kowe mesthi tresna marang aku; amarga aku metu saka Gusti Allah lan aku wis teka; ora malah amarga saka awakku dhewe aku wis teka, nanging Panjenengane sing ngutus aku. Yagene omongane aku kowé ora ngerti? Amarga kowe ora bisa ngrungokake tembungku. Sampeyan iku saka bapake setan, lan sampeyan kepengin nindakake kepinginan-kepinginane bapak sampeyan. Wong kuwi pembunuh manungsa wis saka wiwitan lan ing kabeneren ora ngadeg, amarga ora ana kabeneren ing dheweke; kapan dheweke ngomong goroh, saka

duweke dhewe dheweke ngomong, amarga dheweke tukang goroh lan bapake. Nanging amarga aku ngomong bebener, kowe ora percaya marang aku. Sapa saka kowe sing bisa nyalahake aku babagan dosa? Nanging yen aku ngomong kabenaran, ngapa kowe ora percaya marang aku? Wong sing saka Gusti Allah krungu tembung-tembunge Gusti Allah; mulane kowe ora krungu, amarga kowe ora saka Gusti Allah. Wong-wong Yahudi banjur mangsuli lan ngomong marang dheweke: Apa ora bener kita ngomong yen kowe iku wong Samaria lan kowe duwe setan? Yesus mangsuli: aku ora kasurupan setan, nanging aku ngurmati bapakku, lan kowe ora ngurmati aku. Nanging aku ora golek kamulyakanku; ana sing golek lan ngadili. Tenan-tenan aku ngomong marang kowe kabeh, yen ana wong sing njaga tembungku, dheweke ora bakal ndeleng pati ing salawas-lawase. Wong-wong Yahudi banjur padha ngomong marang dhèwèké: Saiki awaké dhéwé wis ngerti yèn kowé duwé sétan. Abraham wis mati lan para nabi uga mati, lan kowe ngomong, yen ana wong sing netepi tembungku, ora bakal ngrasakake pati ing salawas-lawase? Apa kowe luwih gedhe tinimbang bapak kita Abraham, sing wis mati? Lan para nabi wis mati; sapa awakmu dhewe sing kokgawe? Yesus mangsuli: yen aku muliakaké awakku dhéwé, kamulianku ora apa-apa; ana Bapakku sing muliakaké aku, sing kowé ngomong yèn Gusti Allahmu, lan kowé ora nate ngerti dhèwèké; nanging aku ngerti dhèwèké. Lan yen aku kandha yen aku ora ngerti dheweke, aku bakal dadi kaya kowe tukang goroh; nanging aku ngerti dheweke lan aku njaga tembunge. Abraham bapakmu wis seneng banget supaya bisa ndeleng dinaku, lan dheweke weruh lan bungah. Wong-

wong Yahudi banjur padha kandha marang dheweke, Kowe durung duwe seket taun, lan kowe wis weruh Abraham? Yesus ngomong marang wong-wong mau: temenan temenan aku ngomong marang kowe kabeh, sadurunge Abraham ana, aku ana. Mulane dheweke padha ngangkat watu-watu supaya bisa diuncalake marang dheweke. Yesus nanging ndhelikake awake, lan metu saka candhi sawise liwat ing tengah-tengahe wong-wong mau, lan mangkat mangkono.

9

Lan nalika liwat, dheweke weruh wong wuta wiwit lair. Lan murid-muride takon marang dheweke, kandha, Rabi, sapa sing wis dosa, wong iki apa wong tuwane, supaya dheweke lair wuta? Yesus mangsuli: Dudu iki sing dosa, dudu uga wong tuwane, nanging supaya katon pakaryane Gusti Allah ing dheweke. Aku kudu nggarap pakaryan-pakaryané sing wis ngutus aku nganti isih awan; bengi teka nalika ora ana wong sing bisa nggarap. Nalika aku ana ing donya, aku iku cahyané donya. Sawisé ngomong bab-bab iki, dhèwèké ngidoni ing lemah lan nggawé lendhut saka idu, lan ngolési lendhut ing mripaté wong wuta lan ngomong marang dhèwèké: lungaa adus ing blumbang Siloam, sing diartèkaké wis dikirim. Mulane dheweke lunga, lan adus, lan teka kanthi bisa ndeleng. Wong-wong tangga lan wong-wong sing sadurunge ndeleng dheweke yen dheweke wuta, mulane padha ngomong: Apa iki dudu wong sing lungguh lan ngemis? Wong liya padha ngomong yen iki dheweke;

nanging wong liya padha ngomong yen dheweke mirip karo dheweke. Wong kuwi kandha yèn aku iku aku. Mulane padha kandha marang dheweke: kepiye matamu dibukak? Wong kuwi mangsuli lan ngomong: Wong sing diarani Yesus nggawe lendhut lan ngoles mripatku lan ngomong marang aku: Lunga menyang blumbang Siloam lan wisuh; banjur aku lunga lan wisuh, aku bisa ndeleng maneh. Wong-wong mau ngomong marang dheweke, Ing ngendi wong kuwi? Dheweke ngomong: Aku ora ngerti. Wong-wong nggawa dheweke menyang para Farisi, sing biyen wuta kuwi. Nanging iku dina Sabat nalika Yesus nggawe lempung lan mbukak mripate. Mulane, wong-wong Farisi uga takon maneh marang dheweke kepiye carane dheweke bisa waras pandelenge. Nanging dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Dhèwèké nyelehake lendhut ing mripatku, lan aku wisuh, lan aku bisa ndeleng. Mulane sawetara saka wong-wong Farisi padha ngomong, Wong iki ora saka Gusti Allah, amarga dheweke ora njaga Sabat. Wong liya padha ngomong: kepiye wong dosa bisa nindakake tandha-tandha kaya ngono? Lan ana perpecahan ing antara wong-wong mau. Wong-wong mau ngomong marang wong wuta maneh: Kowe ngomong apa babagan dheweke, amarga dheweke wis mbukak mripatmu? Nanging dheweke ngomong yen dheweke iku nabi. Wong-wong Yahudi mulane ora percaya bab dheweke yen dheweke wuta lan wis bisa ndeleng maneh, nganti nalika padha nimbali wong tuwane sing wis bisa ndeleng maneh lan padha takon marang wong-wong mau karo ngandika: apa iki anakmu, sing kowe ngomong yen dheweke lair wuta? Piye mulane saiki dheweke bisa ndeleng? Wong tuwané dhèwèké banjur mangsuli

marang wong-wong mau lan ngandika: Awaké dhéwé ngerti yèn iki putrane awaké dhéwé lan yèn dhèwèké lair wuta; nanging kepiyé saiki dhèwèké bisa ndeleng awaké dhéwé ora ngerti, utawa sapa sing mbukak mripaté dhèwèké awaké dhéwé ora ngerti; dhèwèké wis diwasa, takokna dhèwèké, dhèwèké bakal ngomong bab awaké dhéwé dhéwé. Wong tuwané dhèwèké ngomong mangkéné, amarga padha wedi karo wong-wong Yahudi; awit wong-wong Yahudi wis sarujuk supaya, yèn ana wong sapa waé ngakoni dhèwèké minangka Kristus, wong kuwi bakal diusir saka papan pangibadahan. Mulane wong tuwane dheweke ngomong yen dheweke wis cukup umur, takokna dheweke. Mulane wong-wong mau nimbali kaping pindho wong lanang sing biyen wuta, lan padha ngomong marang dheweke: Paringana pakurmatan marang Gusti Allah; awakdewe ngerti yen wong lanang iki wong dosa. Wong kuwi banjur mangsuli lan ngomong: Apa dheweke wong dosa aku ora ngerti; siji bae sing aku ngerti, yaiku aku sing biyen wuta saiki bisa ndeleng. Wong-wong mau ngomong marang dheweke maneh: apa sing digawe marang kowe? Kepiye dheweke mbukak mripatmu? Dheweke mangsuli marang wong-wong mau: Aku wis kandha marang kowe, lan kowe ora ngrungokake; apa kowe pengin ngrungokake maneh? Apa kowe kabeh uga pengin dadi muride dheweke? Wong-wong mau padha nyacad dheweke lan ngomong: Kowe iku muride wong kuwi, nanging awakdewe iki muride Musa. Kita ngerti yen Gusti Allah wis ngomong karo Musa; nanging wong iki, kita ora ngerti saka ngendi asale. Wong mau mangsuli lan ngomong marang wong-wong mau: Merga ing bab iki pancen nggumunake, yen kowe ora ngerti saka ngendi

asale, lan dheweke wis mbukak mripatku. Kita ngerti yen Gusti Allah ora ngrungokake wong-wong dosa, nanging yen ana wong sing wedi marang Gusti Allah lan nindakake kersane Panjenengane, wong kuwi dirungokake dening Panjenengane. Saka jaman biyen ora tau keprungu yen ana wong sing mbukak mripate wong wuta sing wis lair wuta. Yen wong iki ora saka Gusti Allah, dheweke ora bisa nggawe apa-apa. Wong-wong mau padha mangsuli lan ngomong marang dheweke: Kowe lair kabeh ing dosa-dosa, lan kowe mulang kita? Lan padha ngusir dheweke metu. Gusti Yesus krungu yen wong-wong padha ngusir dheweke metu, lan sawise nemokake dheweke, ngomong marang dheweke: Kowe pracaya marang Putrane Gusti Allah? Wong mau mangsuli lan ngandika: Lan sapa iku, Gusti, supaya aku pracaya marang dheweke? Yesus ngandika marang dheweke: Kowe wis weruh dheweke, lan sing lagi ngomong karo kowe iki yaiku dheweke. Dheweke banjur ngandika: aku pracaya, Gusti; lan sujud marang Panjenengane. Lan ngandika Gusti Yesus: Kanggo pangadilan aku teka menyang jagad iki, supaya wong-wong sing ora ndeleng bisa ndeleng, lan wong-wong sing ndeleng dadi wuta. Lan wong-wong Farisi sing ana karo dheweke padha krungu bab-bab iki, lan padha kandha marang dheweke: Apa kita uga wuta? Yesus ngomong marang wong-wong mau: Yen sampeyan wuta, sampeyan ora bakal duwe dosa; nanging saiki sampeyan ngomong yen awakmu bisa ndeleng; mulane dosa sampeyan tetep ana.

10

Amen amen aku ngomong marang kowe, sing ora mlebu liwat lawang menyang kandhang wedhus, nanging munggah saka panggonan liya, wong kuwi maling lan perampok; nanging sing mlebu liwat lawang iku pangon wedhuse. Kanggo iki panjaga lawang mbukak, lan wedhus-wedhus krungu swarane, lan dheweke nimbali wedhus-wedhus dhewe miturut jeneng lan nggawa metu wong-wong mau. Lan nalika dhèwèké ngetokaké wedhus-wedhusé dhéwé, dhèwèké mlaku ing ngarep wong-wong mau, lan wedhus-wedhus mau ngetutaké dhèwèké, amarga padha ngerti swarané dhèwèké; nanging marang wong liyo ora bakal ngetutaké, nanging bakal mlayu saka dhèwèké, amarga ora ngerti swarané wong-wong liyo. Paribasan iki diomongake dening Yesus marang wong-wong mau, nanging dheweke ora ngerti apa sing diomongake Yesus marang dheweke. Mulané Gusti Yesus ngandika manèh marang wong-wong mau: temenan temenan aku ngomong marang kowe yèn aku iku lawangé wedhus-wedhus. Kabèh wong sing padha teka sadurungé aku, iku maling lan garong; nanging wedhus-wedhusé ora ngrungokké dhèwèké. Aku iku lawang; liwat aku yen sapa wae mlebu, dheweke bakal kaslametake, lan bakal mlebu lan bakal metu, lan bakal nemokake pangonan. Wong maling ora teka kajaba supaya nyolong lan nyembeleh lan ngrusak; aku teka supaya wong-wong padha duwe urip lan duwe sing luwih akeh. Aku iku pangon sing apik. Pangon sing apik nyerahake jiwa dheweke kanggo wedhus-wedhus; nanging buruh upahan lan dudu pangon, sing wedhus-wedhus iku dudu duweke dhewe, ndeleng serigala teka lan ninggalake wedhus-wedhus lan mlayu; lan serigala nyekel wedhus-wedhus mau lan

mbubarake wedhus-wedhus. Wong sing diupah mau mlayu, amarga dheweke iku wong sing diupah lan ora peduli marang wedhus-wedhus mau. Aku iku pangon sing apik, lan aku ngerti sing duwekku lan aku dikenal dening sing duwekku, kaya bapak ngerti aku lan aku ngerti bapak, lan nyawaku tak pasrahake kanggo wedhus-wedhus. Lan aku duwe wedhus liyane, sing ora saka kandhang iki; lan wedhus-wedhus mau uga kudu tak giring, lan dheweke bakal krungu swaraku, lan bakal dadi siji kumpulan wedhus, siji pangon. Merga iki Rama tresna marang aku, amarga aku nyelehake jiwaku, supaya maneh bisa tak jupuk maneh. Ora ana wong sing njupuk iku saka aku, nanging aku sing nyelehake iku saka awakku dhewe; aku duwe wewenang nyelehake iku, lan aku duwe wewenang njupuk maneh iku; dhawuh iki aku tampa saka Bapakku. Perpecahan mulane maneh dadi ana ing antarane wong-wong Yahudi amarga tembung-tembung iki. Akeh wong saka wong-wong mau padha ngomong: Dheweke duwe setan lan edan; ngapa kowé padha ngrungokake dheweke? Wong liya padha ngomong: Tembung-tembung iki dudu tembunge wong sing kesurupan setan; apa setan bisa mbukak mripate wong wuta? Dadi ana prayaan pengabdian ing Yerusalem, lan mangsa adhem, lan Yesus mlaku-mlaku ing candhi ing serambi Suleman. Wong-wong Yahudi banjur ngubengi dheweke lan padha kandha marang dheweke: Nganti kapan kowe bakal njupuk jiwa kita? Yen kowe iku Kristus, kandhakna marang awakdewe kanthi terus terang. Gusti Yesus mangsuli wong-wong mau: Aku wis kandha marang kowe, nanging kowe ora pracaya; pakaryan-pakaryan sing tak lakoni ing jeneng Bapakku, iku mau menehi

kesaksèn bab Aku; nanging kowe ora pracaya; jalaran kowe dudu saka wedhus-wedhusé Aku, kaya sing wis tak kandha marang kowe. Wedhus-wedhus sing duweke aku krungu swarane aku, lan aku ngerti dheweke kabeh, lan dheweke padha ngetutake aku, lan aku menehi urip langgeng marang dheweke kabeh, lan dheweke ora bakal tiwas nganti selawase, lan ora ana wong sing bakal ngrebut dheweke saka tanganku. Bapakku, sing wis maringi aku, luwih gedhe tinimbang kabeh, lan ora ana wong sing bisa ngrebut saka tangane bapakku. Aku lan Rama iku siji. Wong-wong Yahudi banjur njupuk watu maneh supaya bisa nglempari dheweke nganggo watu. Yesus mangsuli marang wong-wong mau, Aku wis nuduhaké akèh karya apik marang kowé saka Bapakku; merga karya sing endi saka karya-karya mau, kowé padha nglempari aku nganggo watu? Wong-wong Yahudi mangsuli marang dheweke kanthi ngomong: Babagan pakaryan sing apik, kita ora watu sampeyan, nanging babagan pitenah, lan amarga sampeyan, sing dadi manungsa, nggawe awakmu dhewe dadi Gusti Allah. Gusti Yesus mangsuli wong-wong mau: Apa ora kasurat ing angger-angger sampeyan, Aku wis ngomong, sampeyan iku para dewa? Yen dheweke ngomong wong-wong mau dewa-dewa, marang sapa tembung saka Gusti Allah wis dadi, lan ora bisa dibubarake kitab suci, sing Rama wis nyucekake lan wis ngutus menyang jagad, kowe-kowe ngomong yen aku nista, amarga aku wis ngomong, aku iku Anak saka Gusti Allah? Yen aku ora nglakoni karya-karyané Bapakku, aja percaya marang aku; yen nanging aku nglakoni, sanajan kowe ora percaya marang aku, percayaa marang karya-karyané, supaya kowe ngerti lan percaya yèn Bapak ana ing aku lan aku

ana ing Dhèwèké. Mulane dheweke padha nggoleki maneh kanggo nyekel dheweke, lan dheweke metu saka tangane wong-wong mau. Lan dheweke lunga maneh ngluwihi Kali Yordan, menyang panggonan ing ngendi Yohanes kang sepisanan mbaptis, lan dheweke tetep ana ing kono. Lan akeh wong padha teka marang dheweke lan padha ngomong yen Yohanes pancen ora nggawe tandha apa-apa, nanging kabeh sing diomongake Yohanes babagan wong iki, iku bener. Lan akeh wong ing kono padha pracaya marang dheweke.

11

Ana wong sing lara jenenge Lazarus saka Betani, saka desane Maria lan Marta adhine Maria. Maria iku wong sing wis ngurapi Gusti nganggo minyak wangi lan wis ngusapi sikile nganggo rambute dheweke, sing sadulure lanang Lazarus lagi lara. Mulane para sadulur wadon padha ngirim marang dheweke ngomong, Gusti, deleng wong sing Panjenengan tresnani lagi lara. Sawisé krungu, Gusti Yesus ngandika, Lara iki ora tumuju pati, nanging kanggo kamulyan Gusti Allah, supaya Sang Putra Gusti Allah dimulyakake liwat lara iki. Dene Yesus tresna marang Martha lan adhine lan Lazarus. Dadi nalika dhèwèké krungu yèn wong kuwi lara, banjur dhèwèké tetep ana ing panggonan sing dhèwèké ana ing kono rong dina; sawisé kuwi dhèwèké ngomong marang murid-muridé: ayo kita lunga menyang Yudea manèh. Para murid padha ngomong marang panjenengane, Rabi, saiki wong-wong Yahudi padha golek nyoba

nglempari sampeyan nganggo watu, kok sampeyan arep lunga menyang kono maneh? Yesus mangsuli: Apa ora ana rolas jam ing sedina? Yen ana wong sing mlaku ing wayah awan, ora kesandhung, amarga dheweke ndeleng cahyane donya iki; nanging yen ana wong sing mlaku ing wayah wengi, kesandhung, amarga cahya ora ana ing dheweke. Dheweke ngomong mangkono, lan sawise iku dheweke ngomong marang wong-wong mau: Lazarus kanca kita wis turu; nanging aku arep lunga supaya aku nggugah dheweke. Para muride panjenenganipun matur mila, Gusti, manawi piyambakipun sampun tilem, piyambakipun badhe wilujeng. Yesus wis ngomong babagan patine dheweke, nanging wong-wong mau padha mikir yen dheweke ngomong babagan turu. Banjur mulane Gusti Yesus ngomong marang wong-wong mau kanthi terus terang, Lazarus wis mati, lan aku bungah jalaran kowe kabeh, supaya kowe padha pracaya, amarga aku ora ana ing kono. Nanging ayo padha menyang dheweke. Mulane Tomas sing diarani Kembar ngomong marang kanca-kanca murid: Ayo kita lunga uga supaya kita mati karo dheweke. Sawise teka, mula Gusti Yesus nemokake dheweke wis patang dina ana ing kuburan. Betania iku cedhak karo Yerusalem kaya-kaya saka limolas stadion, lan akeh wong Yahudi wis teka menyang Marta lan Maria supaya bisa nglipur wong-wong mau babagan sedulure lanang. Marta, nalika krungu yen Yesus teka, ketemu karo dheweke; nanging Maria lungguh ana ing omah. Marta banjur ngomong marang Gusti Yesus, Gusti, yen Panjenengan ana ing kene, adhiku mesthi ora bakal mati. Nanging lan saiki aku ngerti yen apa wae sing sampeyan jaluk marang Gusti

Allah, Gusti Allah bakal menehi sampeyan. Yesus ngomong marang dheweke: Sedulurmu lanang bakal tangi maneh. Marta ngomong marang dheweke: aku ngerti yen dheweke bakal tangi maneh ing tangi maneh ing dina pungkasan. Yesus ngomong marang dheweke, Aku iki tangi saka pati lan urip. Wong sing percaya marang aku, sanajan mati, bakal urip; lan kabeh wong sing urip lan percaya marang aku ora bakal mati ing salawas-lawase. Kowe pracaya iki? Dheweke ngomong marang dheweke: ya, Gusti, aku wis pracaya yen sampeyan iku Kristus, Putrane Allah, sing teka menyang donya. Lan sawisé ngomong mangkono, dhèwèké lunga lan nimbali Maryam, adhine, kanthi meneng-meneng, ngomong, Sang Guru wis teka lan nimbali kowé. Wong wadon kuwi nalika krungu, tangi kanthi cepet lan teka marang dheweke. Yesus durung teka menyang desa, nanging dheweke ana ing panggonan ngendi Marta ketemu karo dheweke. Wong-wong Yahudi sing ana bareng karo dheweke ing omah lan nglipur dheweke, weruh Maryam amarga cepet tangi lan metu, padha ngetutake dheweke, ngomong yen dheweke lunga menyang kuburan supaya nangis ing kono. Mula Maryam nalika dheweke teka ing panggonan ngendi Gusti Yesus ana, sawise weruh Panjenengane, dheweke ambruk ing sikile ngandika marang Panjenengane: Gusti, yen Panjenengan ana ing kene, adhiku mesthi ora mati. Yesus mulane nalika weruh dheweke nangis lan wong-wong Yahudi sing padha kumpul karo dheweke padha nangis, dheweke kepincut banget ing rohipun lan ngganggu awake dhewe, lan ngomong: ing endi sampeyan wis nyelehake dheweke? Wong-wong mau ngomong marang dheweke: Gusti, teka lan deleng. Yesus nangis. Wong-wong

Yahudi mau padha ngomong: Deleng kepiye dheweke tresna marang dheweke! Nanging sawetara saka wong-wong mau ngomong: Apa wong iki, sing wis mbukak mripate wong wuta, ora bisa nggawe supaya wong iki uga aja mati? Yesus mulane, maneh keguncang jero ing awaké dhéwé, teka menyang kuburan; kuwi guwa, lan watu nutup ing dhéwéké. Gusti Yesus ngomong: angkata watu iku. Marta, adhine wong sing wis mati, ngomong marang dheweke: Gusti, wis mambu; amarga wis patang dina. Yesus ngomong marang dheweke: Apa aku ora wis kandha marang kowe yen kowe percaya, kowe bakal weruh kamulyan saka Gusti Allah? Wong-wong mau banjur ngangkat watu saka panggonan sing wong mati mau dilebokke. Yésus ngangkat mripat mendhuwur lan ngandika: Rama, aku matur nuwun marang Paduka amarga Paduka wis mirengake aku. Aku wis ngerti yen Sliramu tansah krungu aku, nanging jalaran wong akeh sing padha ngumpul ing sakiwa tengenku, aku ngomong supaya wong-wong mau padha pracaya yen Sliramu sing ngutus aku. Lan sawise ngomong bab-bab iki, dheweke bengok nganggo swara gedhe: Lazarus, mrene metu! Lan wong sing wis mati mau metu karo sikil lan tangane diiket nganggo kain panjang, lan pasuryane wis kabungkus nganggo kain. Yesus ngomong marang wong-wong mau: Bukaken dheweke lan lilakna lunga. Akeh mulane saka wong-wong Yahudi, sing wis teka menyang Maryam lan wis weruh apa sing wis ditindakake Yesus, padha percaya marang dheweke. Nanging sawetara saka wong-wong mau padha lunga menyang wong-wong Farisi lan padha kandhakake marang wong-wong mau apa sing wis ditindakake dening Yesus. Para imam agung lan wong-wong

Farisi mulane padha nglumpuk dadi dewan lan padha ngomong, Apa sing kudu kita lakoni, amarga wong iki nggawe akeh tandha-tandha? Yen kita nglirwakake dheweke kaya mengkono, kabeh wong bakal pracaya marang dheweke, lan wong-wong Romawi bakal teka lan bakal njupuk saka kita loro papan lan bangsa kita. Nanging siji saka wong-wong mau, Kayafas, sing dadi imam agung ing taun kuwi, ngomong marang wong-wong mau: Kowe ora ngerti apa-apa, lan kowe ora mikir yen luwih becik kanggo kita supaya siji wong mati kanggo rakyat lan aja nganti kabeh bangsa rusak. Iki nanging saka awakè dhèwè ora ngomong, nanging dadi imam agung ing taun kuwi dhèwèké nubuwakaké yèn Yésus arep mati kanggo bangsa kuwi, lan ora kanggo bangsa kuwi waé, nanging supaya uga anak-anak Gusti Allah sing kasebar bisa diklumpukaké dadi siji. Saka dina kuwi mula padha musyawarah supaya mateni dheweke. Yesus mulane ora mlaku-mlaku maneh kanthi terang-terangan ing antarane wong Yahudi, nanging dheweke lunga saka kono menyang wilayah cedhak ara-ara samun, menyang kutha sing diarani Efraim, lan ing kono dheweke nginep karo murid-muride. Lan wis cedhak Paskah-né wong Yahudi, lan akeh wong munggah menyang Yerusalem saka negara sadurungé Paskah supaya padha nyucèkaké awaké dhéwé. Mulane padha nggoleki Gusti Yesus lan padha ngomong karo siji lan sijine nalika ngadeg ing candhi: kepiye panemumu, apa dheweke ora teka ing prayaan? Lan wis diwènèhaké déning para imam agung lan para Farisi dhawuh supaya yèn ana wong sing ngerti ing ngendi dhèwèké ana, kudu lapor, supaya wong-wong mau bisa nyekel dhèwèké.

12

Dadi Yesus enem dina sadurunge Paskah teka menyang Betani, ing kono ana Lazarus sing wis mati, sing diuripake saka wong mati. Wong-wong mau nggawe nedha bengi kanggo dhèwèké ing kono, lan Marta nglayani; nanging Lazarus iku siji saka wong-wong sing lungguh mangan karo dhèwèké. Mula Maria, wis njupuk sak pon lenga wangi nardus asli sing larang banget, ngurapi sikile Gusti Yesus lan ngusapi sikile karo rambute dheweke; lan omahe kebak saka ambune lenga wangi. Mulane salah siji saka murid-muride, Yudah Simone Iskariot, sing arep nyerahake dheweke, ngomong: Kenangapa lenga wangi iki ora didol telung atus dinar lan diwenehake wong-wong mlarat? Dheweke ngomong iki ora amarga wong-wong mlarat iku dadi keprihatinane dheweke, nanging amarga dheweke iku maling, lan dheweke duwe kothak dhuwit lan dheweke nggawa barang-barang sing dilebokake. Gusti Yesus banjur ngendika: Biarkna dheweke, kanggo dina panguburankuku dheweke wis nyimpen iku. Wong-wong mlarat iku mesthi ana karo awakmu dhewe, nanging aku ora mesthi ana karo awakmu. Wong akeh banget saka wong Yahudi ngerti yen dheweke ana ing kono, lan padha teka ora mung amarga Yesus wae, nanging supaya uga bisa ndeleng Lazarus sing wis diuripake saka wong mati. Para imam agung padha ngrembug supaya Lazarus uga dipatèni, amarga akèh wong Yahudi amarga dhèwèké padha lunga lan padha pracaya marang Yésus. Ing dina candhake, wong akeh sing wis teka ing prayaan, sawise krungu yen Yesus teka ing Yerusalem,

padha njupuk pang-pang saka wit kurma lan padha metu kanggo ketemu dheweke, lan padha bengok-bengok: Hosana, sing diberkahi wong sing teka ing jeneng Gusti, ratu saka Israel. Lan Yésus nemokake kuldi cilik banjur lungguh ing ndhuwuré, kaya sing wis ditulis: aja wedi, putri Sion; lah rajamu teka lungguh ing ndhuwur anak kuldi. Bab-bab iki ora dingerteni murid-muride dheweke ing wiwitan, nanging nalika Yesus dimulyakake, banjur padha eling yen bab-bab iki wis katulis babagan dheweke, lan padha nglakoni bab-bab iki marang dheweke. Mula wong akeh sing ana karo dheweke nalika dheweke nimbali Lazarus saka kuburan lan ngunggahake dheweke saka wong mati padha menehi kesaksian. Amarga iki, wong akeh padha ketemu dheweke, amarga wong-wong padha krungu yen dheweke wis nindakake tandha kuwi. Wong-wong Farisi mau padha kandha marang awake dhewe: Kowe ndeleng yen kowe ora entuk manfaat apa-apa? Delengen, jagad iku wis lunga ngetutake dheweke. Ana sawetara wong Yunani saka wong-wong sing padha munggah supaya bisa nyembah ing prayaan kuwi. Wong-wong iki mulane padha nyedhaki Filipus sing saka Betsaida ing Galilea, lan padha takon marang dheweke ngandika, Gusti, kita kepingin ndeleng Yesus. Filipus teka lan ngomong marang Andreas, lan maneh Andreas lan Filipus ngomong marang Yesus; nanging Yesus mangsuli marang wong-wong mau ngandika: wis teka wektune supaya dimulyakake Putrane manungsa. Amin amin aku ngomong marang kowe kabeh, yen ora biji saka gandum sing wis tiba menyang lemah mati, dheweke dhewe wae tetep; yen nanging mati, dheweke nggawa woh akeh. Wong sing tresna marang nyawane dheweke

bakal kelangan nyawa kuwi, lan wong sing sengit marang nyawane dheweke ing donya iki, bakal njaga nyawa kuwi kanggo urip langgeng. Yen ana wong sing ngladeni aku, ayo dheweke ngetutake aku, lan ing ngendi aku ana, ing kono uga abdi sing duwekku bakal ana; lan yen ana wong sing ngladeni aku, Rama bakal ngurmati dheweke. Saiki jiwa kula wis kaganggu, lan apa sing bakal kula ngomong? Rama, tulung aku saka wektu iki. Nanging amarga iki aku teka ing wektu iki. Rama, mulyakna jenengmu. Mulane ana swara saka swarga: lan Aku wis muliaake lan maneh Aku bakal muliaake. Wong akeh sing padha ngadeg lan wis krungu mau padha ngomong yen gludhug wis kedaden; wong liyane padha ngomong; utusan wis ngomong marang dheweke. Yesus mangsuli lan ngandika: Ora kanggo aku swara iki wis kedaden, nanging kanggo kowe kabeh. Saiki iku pengadilan kanggo donya iki, saiki panguwasa saka donya iki bakal diusir metu; lan aku yen diangkat saka bumi, kabeh bakal tak tarik menyang awakku dhewe. Nanging iki dhèwèké ngomong kanggo nuduhaké pati kaya apa sing bakal dialami dhèwèké. Wong akeh mangsuli marang dheweke, Awakdewe wis krungu saka angger-angger yen Sang Kristus tetep nganti salawase, lan kepiye kowe ngomong yen Putrane Manungsa kudu diangkat munggah? Sapa iki Putra Manungsa iki? Mulane Gusti Yesus ngandika marang wong-wong mau: isih sedhela wektu cahya ana karo kowe; mlakua nganti kowe duwe cahya, supaya peteng ora nyekel kowe; lan sing mlaku ing peteng ora ngerti ngendi dheweke lunga. Nganti sampeyan duwe cahya, pracaya marang cahya, supaya sampeyan dadi anak-anak cahya. Bab-bab iki diomongake dening Yesus, lan

sawise lunga dheweke ndhelikake awake saka wong-wong mau. Nanging sanadyan dheweke wis nggawe tandha-tandha akeh banget ing ngarepe wong-wong mau, wong-wong mau ora percaya marang dheweke, supaya tembunge Yesaya sing nabi bisa kaleksanan sing diomongake: Gusti, sapa sing wis percaya karo kabar kita? Lan lengen saka Gusti wis dicethakaké marang sapa? Merga iki wong-wong mau ora bisa pracaya, amarga Yesaya wis ngomong maneh: Dheweke wis nggawe wutane mripate wong-wong mau lan wis nggawe atose atine wong-wong mau, supaya wong-wong mau ora weruh nganggo mripate lan ora ngerti nganggo atine lan ora bali, lan Aku bakal nambani wong-wong mau. Bab-bab iki diomongake Yesaya nalika dheweke weruh kamulyane lan ngomong babagan panjenengane. Nanging sanadyan saka para panguwasa akeh sing padha pracaya marang dheweke, nanging amarga para Farisi ora padha ngakoni, supaya ora diusir saka papan pangibadahan; awit padha tresna marang kamulyan saka manungsa luwih tinimbang kamulyan saka Gusti Allah. Yesus banjur bengok lan ngomong: sing percaya marang aku ora percaya marang aku, nanging marang sing wis ngutus aku, lan sing ndeleng aku ndeleng sing wis ngutus aku. Aku cahya wis teka menyang jagad, supaya saben wong sing percaya marang aku ora tetep ing peteng. Lan yen ana wong sing krungu tembung-tembungku lan ora percaya, aku ora ngadili dheweke; amarga aku ora teka supaya ngadili jagad iki, nanging supaya nylametake jagad iki. Wong sing nolak aku lan ora nampa tembung-tembungku, dheweke duwe sing ngadili dheweke; tembung sing wis dakkandhakake, iku bakal ngadili dheweke

ing dina pungkasan; amarga aku ora ngomong saka awakku dhewe, nanging Bapak sing ngutus aku, dheweke dhewe menehi dhawuh marang aku apa sing kudu dakkandhakake lan apa sing kudu dakomongake; lan aku ngerti yen dhawuhe dheweke iku urip langgeng. Mulane sing tak omongake, kaya sing wis diomongake Bapak marang aku, mangkono tak omongake.

13

Sadurungé prayaan Paskah, Yésus ngerti yèn wektune wis tekan supaya lunga saka donya iki menyang Bapak, wis tresna marang wong-wong dhéwéné sing ana ing donya, nganti pungkasan dhèwèké tresna marang wong-wong mau. Lan wis kedaden nedha bengi, sétan wis mbuwang menyang atine Yuda Simone Iskariot supaya dhèwèké nyerahké Gusti Yésus, ngerti Gusti Yésus yèn kabèh wis diwènèhaké marang dhèwèké déning Sang Rama menyang tangané, lan yèn saka Gusti Allah dhèwèké metu lan menyang Gusti Allah dhèwèké lunga, dhèwèké tangi saka nedha bengi lan nyelèhaké sandhangané, lan wis njupuk anduk dhèwèké ngiket awaké dhéwé. Banjur dheweke mbuwang banyu menyang wadhah, lan wiwit ngumbah sikile para murid lan ngusapi nganggo kain sing wis dipasang ing bangkeane. Mulane dheweke teka menyang Simun Petrus, lan wong kuwi ngomong marang dheweke, Gusti, Panjenengan arep ngumbah sikilku? Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke, Sing tak lakoni, kowe ora ngerti saiki, nanging kowe bakal ngerti sawise iki. Petrus ngomong marang dheweke: Ora, sampeyan ora bakal

ngumbah sikilku ing salawas-lawase. Yesus mangsuli marang dheweke: yen aku ora wisuh kowe, kowe ora duwe bagean karo aku. Simon Petrus ngomong marang Panjenengané: Gusti, aja mung sikilku waé, nanging uga tanganku lan sirahku. Yesus ngomong marang dheweke: sing wis adus ora duwe perlu wisuh sikil, nanging wis resik kabeh; lan kowe-kowe resik, nanging ora kabeh. Dhèwèké ngerti wong sing arep nyerahké dhèwèké; mulané dhèwèké ngomong: Ora kabèh sampeyan resik. Nalika mulane dhèwèké wis wisuh sikilé wong-wong mau lan njupuk sandhangané dhéwé, banjur lungguh manèh dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Kowé pada ngerti apa sing wis tak lakoni marang kowé? Sampeyan nyebut aku Guru lan Gusti, lan bener sampeyan ngomong; awit aku pancen. Yen mulane aku wis wisuh sikilmu, Gusti lan Guru, lan kowe uga kudu wisuh sikil siji lan sijine. Amarga aku wis mènèhi tuladha marang kowe kabèh, supaya kaya sing wis tak lakoni marang kowe kabèh, kowe kabèh uga nglakoni; sajatiné sajatiné aku ngomong marang kowe kabèh, ora ana abdi sing luwih gedhé tinimbang gustiné dhéwé, lan ora ana rasul sing luwih gedhé tinimbang wong sing ngutus dhéwéké. Yen sampeyan ngerti prekara iki, sampeyan bakal rahayu yen sampeyan nindakake. Ora babagan kabèh kowé aku ngomong; aku ngerti sing aku wis milih; nanging supaya tulisan kasembadan, sing mangan roti karo aku wis ngangkat tumit dhèwèké marang aku. Saka saiki aku ngomong marang kowe sadurunge kedadeyan, supaya nalika kedadeyan kowe percaya yen Aku iku Aku. Satemene satemene aku ngomong marang kowe, sing nampa yen aku ngirim sapa wae, dheweke nampa aku, lan sing nampa aku nampa sing wis

ngirim aku. Sawisé ngomong bab-bab iki, Yesus dadi geger ing rohé, lan mènèhi kesaksèn lan ngomong: Temenan temenan aku ngomong marang kowé kabèh yèn siji saka kowé bakal nyerahké aku. Para murid mau padha ndeleng siji lan sijine, bingung babagan sapa sing diomongake. Ana siji saka murid-muride sing lagi lungguh ing dhadha Yesus, sing ditresnani dening Yesus; mula Simon Petrus menehi isyarat marang dheweke supaya takon sapa sing diomongake. Wong mau nglempak ing dhadhane Gusti Yesus banjur ngomong marang Panjenengane, Gusti, sapa kuwi? Yesus mangsuli: wong kuwi sing tak celupake roti cilik banjur tak wenehi. Lan sawise nyocelake potongan roti kuwi, dheweke menehi marang Yudah anake Simon Iskariot. Lan sawisé roti cilik kuwi, banjur Setan mlebu menyang dhèwèké. Mulane Gusti Yesus ngomong marang dheweke: Sing kowe lakoni, lakokna luwih cepet. Nanging iki ora ana wong siji wae saka wong-wong sing padha lungguh ing meja sing ngerti apa sebabe Gusti Yesus ngomong marang dheweke; amarga sawetara wong padha mikir, awit Yudas sing nyekel kothak dhuwit, mula Gusti Yesus ngomong marang dheweke, Tukokna barang-barang sing kita butuhake kanggo perayaan, utawa supaya dheweke menehi apa-apa marang wong-wong miskin. Sawise njupuk roti kuwi, wong kuwi langsung metu; lan wektu kuwi bengi. Nalika mulane dheweke metu, Gusti Yesus ngomong, Saiki Putrane Manungsa wis dimulyakake, lan Gusti Allah wis dimulyakake ing Dheweke. Yen Gusti Allah wis dimulyakake ing dheweke, lan Gusti Allah bakal mulyakake dheweke ing awake dhewe, lan enggal bakal mulyakake dheweke. Bocah-bocah cilik, aku isih sedhela ana

karo kowe. Sampeyan bakal nggoleki aku, lan kaya sing wis tak kandhakake marang wong-wong Yahudi yen ing ngendi aku lunga, sampeyan ora bisa teka, lan saiki tak kandhakake marang sampeyan. Dhawuh anyar tak paringi kowé supaya kowé padha tresna marang siji lan sijine, kaya aku wis tresna marang kowé supaya kowé uga tresna marang siji lan sijine. Saka iki kabeh wong bakal ngerti yen kowe murid-muridku, yen kowe duwe katresnan marang siji lan sijine. Simon Petrus ngomong marang Panjenengané: Gusti, Panjenengané arep tindak menyang ngendi? Yesus mangsuli marang dheweke: ing ngendi aku lunga, kowe ora bisa ngetutake aku saiki, nanging mengko kowe bakal ngetutake aku. Petrus ngomong marang Panjenengane: Gusti, kenapa aku ora bisa ngetutake Panjenengan saiki? Jiwaku bakal tak pasrahake kanggo kowe. Yesus mangsuli marang dheweke, Jiwa kowe bakal koklakokake kanggo aku? Saestu, saestu aku ngomong marang kowe, jago ora bakal kokok nganti kowe bakal nolak aku kaping telu.

14

Aja atine sampeyan padha digawe kuwatir; sampeyan pracaya marang Gusti Allah, lan pracaya uga marang aku. Ing omahé bapakku akèh kamar; yèn ora, aku wis kandha marang kowé; aku lunga nyiyapake panggonan kanggo kowé; lan yèn aku lunga lan nyiyapake panggonan kanggo kowé, aku bali manèh lan njupuk kowé menyang aku dhéwé, supaya ing ngendi aku ana, kowé uga ana. Lan ngendi aku arep lunga kowé ngerti, lan

dalanané kowé uga ngerti. Tomas ngomong marang dheweke: Gusti, kita ora ngerti ngendi sampeyan arep lunga; lan kepiye kita bisa ngerti dalane? Yesus ngandika marang dheweke: Aku iku dalan lan bebener lan urip; ora ana wong teka menyang Bapak yen ora liwat Aku. Yen sampeyan wis ngerti aku, sampeyan mesthi wis ngerti bapakku uga. Lan wiwit saiki kowé ngerti dhèwèké lan kowé wis weruh dhèwèké. Filipus ngomong marang Panjenengane, Gusti, tuduhna kita Sang Rama, lan iku wis cukup kanggo kita. Yesus ngomong marang dheweke: Wis suwe banget Aku bebarengan karo kowe kabeh, lan kowe durung ngerti Aku, Filipus? Sing wis ndeleng aku wis ndeleng Bapak; lan kepiye kowe ngomong, Tuduhna Bapak marang kita? Apa kowe ora percaya yen aku ana ing Rama lan Rama ana ing aku? Tembung-tembung sing aku ngomongake marang kowe, saka awakku dhewe aku ora ngomong; nanging Rama sing manggon ing aku, Dheweke dhewe sing nindakake pakaryan-pakaryan kuwi. Kowe pracaya marang aku yen aku ana ing Rama lan Rama ana ing aku; nanging yen ora, amarga pakaryan-pakaryan kuwi dhewe pracaya marang aku. Pancen pancen aku ngomong marang kowe, sing percaya marang aku, karya-karya sing aku nindakake, wong kuwi uga bakal nindakake, lan luwih gedhe tinimbang iki-iki bakal nindakake, amarga aku lunga menyang Bapakku, lan apa wae sing kowe jaluk ing jenengku, iki bakal tak lakoni, supaya Bapak dimuliakake ing Putra. Yen sampeyan njaluk apa wae ing jenengku, aku bakal nindakake. Yen sampeyan tresna marang aku, jaganen prentah-prentahku, lan aku bakal njaluk marang Bapak lan dheweke bakal menehi penolong liyane marang

sampeyan, supaya tetep karo sampeyan nganti selawase, yaiku Roh Kabenaran, sing donya ora bisa nampa, amarga ora weruh lan ora ngerti; nanging sampeyan ngerti, amarga dheweke tetep ana karo sampeyan lan bakal ana ing jero sampeyan. Aku ora bakal ninggalake kowe dadi yatim piatu; aku teka marang kowe. Isih sethithik lan donya ora weruh aku maneh, nanging kowe weruh aku, amarga aku urip lan kowe bakal urip. Ing dina kuwi sampeyan bakal ngerti yen aku ana ing Bapakku lan sampeyan ana ing aku lan aku ana ing sampeyan. Wong sing duwe dhawuh-dhawuhku lan netepi dhawuh-dhawuh kuwi, wong kuwi sing tresna marang aku; lan wong sing tresna marang aku bakal ditresnani dening Bapakku, lan aku bakal tresna marang dheweke lan bakal nuduhake awakku dhewe marang dheweke. Yudas, dudu sing Iskariot, ngomong marang dheweke: Gusti, lan apa sing wis kedaden amarga sampeyan arep nuduhake awakmu dhewe marang kita lan ora marang jagad? Yesus mangsuli lan ngandika marang dheweke: yen ana wong sing tresna marang aku, sabdaku bakal diugemi, lan Bapakku bakal tresna marang dheweke, lan kita bakal teka menyang dheweke lan nggawe papan panggonan ing dheweke. Wong sing ora tresna marang aku ora njaga tembung-tembungku; lan tembung sing kokrungu iku dudu duwekku, nanging duweke Bapak sing wis ngutus aku. Iki-iki wis tak kandhakake marang kowe nalika isih ana ing antaramu; nanging sing Panglipur, yaiku Roh sing Suci sing bakal dikirim dening Rama ing jenengku, dheweke bakal mulangake kabeh marang kowe lan bakal ngelingake kowe kabeh sing wis tak kandhakake marang kowe. Tentrem tak tinggalake marang kowe, tentrem sing duwekku tak wenehi

marang kowe; ora kaya donya maringi, aku maringi marang kowe. Aja atimu padha kuwatir lan aja wedi. Sampeyan wis krungu yen aku wis kandha marang sampeyan, aku lunga lan aku teka marang sampeyan; yen sampeyan tresna marang aku, sampeyan mesthi wis bungah amarga aku kandha, aku lunga marang bapak; amarga bapakku luwih gedhe tinimbang aku; lan saiki aku wis kandha marang sampeyan sadurunge kedadeyan, supaya nalika kedadeyan sampeyan percaya. Aku ora bakal ngomong akeh maneh karo kowe; amarga panguwasa ing donya teka, lan ing aku dheweke ora duwe apa-apa; nanging supaya donya ngerti yen aku tresna marang Bapak, lan kaya sing diwenehake dhawuh marang aku dening Bapak, mangkono aku nglakoni. Kowé padha tangi, ayo lunga saka kéné.

15

Aku iku wit anggur sing sejati, lan bapakku iku petani. Saben pang sing ana ing aku ora nggawa woh, Panjenengane ngangkat iku, lan saben pang sing nggawa woh, Panjenengane ngresiki iku, supaya nggawa woh luwih akeh. Sampeyan wis resik amarga tembung sing wis tak kandhakake marang sampeyan. Tetepna ana ing aku, lan aku ana ing kowe. Kaya pang ora bisa mbuahake woh saka awakè dhéwé, yèn ora tetep ana ing wit anggur, mangkono uga sampeyan kabèh, yèn ora tetep ana ing aku. Aku iki wit anggure, kowe kabeh iku pang-pange. Wong sing tetep ana ing aku lan aku ana ing dheweke, wong iki nggawa wowohan akeh, amarga tanpa aku kowe ora bisa

nggawe apa-apa. Yen ora ana wong sing tetep ana ing aku, dheweke dibuwang metu kaya pang lan dadi garing, lan wong-wong ngumpulake pang-pang mau lan mbuwang menyang geni, lan pang-pang mau diobong. Yen sampeyan tetep ana ing aku lan tembung-tembungku tetep ana ing sampeyan, apa wae yen sampeyan pengin, jaluk, lan bakal dadi kanggo sampeyan. Ing bab iki Bapakku dimulyakake, supaya sampeyan ngasilake wowohan akeh, lan sampeyan bakal dadi murid-muridku. Kaya sing Rama wis tresna marang aku, lan aku wis tresna marang kowe kabeh; teteplah ing katresnan kang duwekku. Yen kowe-kowe njaga dhawuh-dhawuhku, kowe-kowe bakal tetep ana ing tresnaku, kaya aku wis njaga dhawuh-dhawuhe bapakku lan aku tetep ana ing tresna-ne. Bab-bab iki wis tak kandhakake marang kowe supaya kabungahanku tetep ana ing kowe lan kabungahanmu dadi pepak. Iki iku dhawuhku, supaya kowe pada tresna marang siji lan sijine kaya aku wis tresna marang kowe kabeh. Ora ana wong sing duwe katresnan luwih gedhe tinimbang iki, supaya wong menehi jiwa dheweke kanggo kanca-kanca dheweke. Sampeyan iku kanca-kancaku, yen sampeyan nglakoni kabeh sing tak dhawuhake marang sampeyan. Aku ora maneh nyebut kowe budak, amarga budak ora ngerti apa sing ditindakake gustine; nanging kowe wis tak kandha kanca, amarga kabeh sing tak krungu saka bapakku wis tak weruhi marang kowe. Dudu kowe sing milih aku, nanging aku sing wis milih kowe, lan aku wis netepake kowe supaya kowe lunga lan nggawa wowohan, lan wowohan kowe tetep, supaya apa wae sing kowe jaluk marang Bapak ing jenengku, Dheweke menehi kowe. Iki-iki aku dhawuh marang kowe,

supaya kowe padha tresna siji lan sijine. Yen jagad iki sengit marang kowe kabeh, ngerti yèn aku wis disengiti dhisik sakdurungé kowe kabeh. Yen kowé saka ing donya, donya bakal tresna marang sing duwéké dhéwé; nanging amarga kowé ora saka ing donya, nanging aku wis milih kowé saka ing donya, mulané donya sengit marang kowé. Éling-élingana tembung sing wis tak kandhakake marang kowe: ora ana abdi sing luwih gedhé tinimbang gustiné dhéwé. Yen wong-wong padha ngoyak aku, wong-wong iku ya bakal ngoyak kowe; yen wong-wong padha netepi tembungku, wong-wong iku ya bakal netepi tembungmu. Nanging kabeh iki bakal padha dilakoni marang kowe amarga jenengku, sebab wong-wong mau ora ngerti sing wis ngutus aku. Yen aku ora teka lan ora ngomong marang wong-wong mau, wong-wong mau ora duwe dosa; nanging saiki wong-wong mau ora duwe alesan babagan dosane dheweke. Wong sing sengit marang aku uga sengit marang Bapakku. Yen aku ora nglakoni pakaryan-pakaryan ing antarane wong-wong mau sing ora ana wong liya wis nate nglakoni, wong-wong mau ora duwe dosa; nanging saiki wong-wong mau wis weruh lan wis sengit marang aku lan bapakku. Nanging supaya bisa kaleksanan tembung sing wis kasurat ing hukume wong-wong mau, yaiku padha sengit marang aku kanthi cuma-cuma. Nanging nalika Panglipur sing tak kirimake marang kowe saka Sang Rama teka, yaiku Roh Kabenaran sing metu saka Sang Rama, Panjenengane bakal menehi kesaksian babagan Aku; lan kowe uga menehi kesaksian, amarga saka wiwitan kowe wis karo Aku.

16

Bab-bab iki wis tak kandhakake marang kowe supaya kowe ora kesandhung. Dheweke bakal nggawe kowe diusir saka pakumpulan; nanging wektu teka supaya saben wong sing wis mateni kowe mikir dheweke menehi layanan ibadah marang Gusti Allah. Lan wong-wong mau bakal nglakoni bab-bab iki, amarga wong-wong mau ora ngerti Sang Rama lan uga ora ngerti aku. Nanging aku wis ngomong bab-bab iki marang kowe supaya nalika wektune teka, kowe bisa ngelingi bab-bab iki amarga aku wis ngomong marang kowe. Nanging bab-bab iki aku ora ngomong marang kowe saka wiwitan, amarga aku ana karo kowe. Saiki nanging aku lunga menyang sing wis ngirim aku, lan ora ana siji saka kowe sing takon marang aku arep lunga menyang ngendi, nanging amarga aku wis ngomong iki marang kowe, susah wis mbeneki atimu. Nanging aku ngomong kasunyatane marang sampeyan: luwih becik kanggo sampeyan yen aku lunga. Yen aku ora lunga, sing Pembela ora bakal teka marang kowe kabeh; yen nanging aku lunga, aku bakal ngirim dheweke marang kowe kabeh; lan wis teka sing iku bakal nyalahake donya bab dosa lan bab kabeneran lan bab pangadilan. Bab dosa, amarga wong-wong ora percaya marang aku; bab kabeneran, amarga aku lunga menyang Bapakku lan kowe ora weruh aku maneh; bab pangadilan, amarga panguwasa ing donya iki wis diukum. Aku isih duwe akeh bab kanggo dakkandhakake marang kowe, nanging kowe durung bisa nampani saiki. Nalika Panjenengané teka, Roh saka

kabeneran, bakal nuntun kowe menyang kabeh kabeneran; amarga Panjenengané ora bakal ngomong saka awaké dhéwé, nanging sakabehing sing dirungokake bakal diomongake, lan bakal ngumumake marang kowe bab-bab sing bakal teka. Wong kuwi bakal muliakaké aku, amarga dhèwèké bakal njupuk saka duwèku lan bakal ngumumaké marang kowé. Kabèh barang sing diduwèni Bapak iku duwèku; mulane aku wis kandha yèn dhèwèké bakal njupuk saka duwèku lan bakal ngumumaké marang kowé kabèh. Sedhela lan kowé ora ndeleng aku, lan manèh sedhela lan kowé bakal ndeleng aku, amarga aku lunga menyang Sang Rama. Murid-muridé dhéwéké banjur padha ngomong marang siji lan sijine: Apa tegesé iki sing diomongake marang awaké dhéwé, Sedhéla manèh lan kowé ora weruh aku, lan manèh sedhéla lan kowé bakal weruh aku, lan Aku lunga menyang Bapak? Mulane padha ngomong: Apa iki sing diomongake sedhela kuwi? Kita ora ngerti apa sing diomongake dheweke. Yesus mulane ngerti yen wong-wong mau padha arep takon marang dheweke, lan dheweke ngomong marang wong-wong mau: Apa kowe padha nggoleki karo siji lan sijine babagan iki amarga aku wis ngomong, sedhela lan kowe ora ndeleng aku, lan maneh sedhela lan kowe bakal ndeleng aku? Temenan temenan aku ngomong marang kowe kabeh yen kowe bakal nangis lan bakal nangis sedhih kowe, nanging donya bakal bungah; kowe bakal susah, nanging kasusahan kowe bakal dadi kabungahan; wong wadon nalika nglairake, duwe kasusahan, amarga wektune wis teka; nanging nalika wis nglairake bocah, ora ngelingi maneh kasangsarane amarga kabungahan yen wong wis lair menyang donya. Lan kowe-kowe

mulane saiki pancen duwe kasusahan; nanging aku bakal weruh kowe-kowe maneh lan atimu bakal bungah, lan kabungahanmu ora ana wong sing njupuk saka kowe-kowe. Lan ing dina kuwi kowé ora bakal takon apa-apa marang aku; satemené satemené aku ngomong marang kowé yèn sakabehing apa waé sing kowé jaluk marang Bapak ing jenengku, bakal diwènèhaké marang kowé. Nganti saiki kowe durung njaluk apa-apa ing jenengku; jaluka lan kowe bakal tampa, supaya kabungahanmu dadi pepak. Iki-iki wis tak omongake marang kowe nganggo paribasan; nanging bakal teka wektune nalika aku ora bakal ngomong maneh marang kowe nganggo paribasan, nanging kanthi terus terang babagan Bapak bakal tak umumake marang kowe. Ing dina kuwi ing jeneng aku kowe bakal njaluk; lan aku ora ngomong marang kowe yen aku bakal njaluk marang Bapak bab kowe; awit Bapak dhewe tresna marang kowe, amarga kowe wis tresna marang aku, lan wis pracaya yen aku metu saka Gusti Allah. Aku metu saka Bapak lan aku wis teka menyang jagad iki; maneh aku ninggalake jagad iki lan aku lunga menyang Bapak. Para murid-muridé ngomong marang Panjenengané, Deleng, saiki Sampéyan ngomong kanthi terus terang, lan Sampéyan ora ngomong pepindhan apa-apa. Saiki awaké dhéwé ngerti yèn Sampéyan ngerti kabèh, lan Sampéyan ora butuh wong liya takon marang Sampéyan. Ing bab iki kita pracaya yèn kowé metu saka Gusti Allah. Yesus mangsuli wong-wong mau: saiki kok padha pracaya; lah wektune teka, lan saiki wis teka, supaya kowe kabeh bakal bubar saben wong menyang dununge dhewe-dhewe lan ninggal aku dhewe; lan aku ora dhewe, amarga Rama

ana karo aku. Iki kabeh wis tak kandhakake marang kowe supaya kowe bisa duwe tentrem ing aku. Ing donya sampeyan bakal duwe kasusahan; nanging nduwenia keberanian, aku wis ngalahake donya.

17

Bab-bab iki Yesus ngomong, lan Yesus ngangkat mripate dhewe menyang swarga lan ngandika: Rama, wektune wis teka; mulyakna Anakmu, supaya Anakmu uga mulyakake Kowe, kaya ta Kowe wis maringi dheweke panguwasa marang kabeh daging, supaya kabeh sing wis Kowe paringake marang dheweke bakal maringi wong-wong mau urip langgeng. Iki yaiku urip langgeng, supaya wong-wong bisa ngerti Sliramu sing mung siji-sijine Gusti Allah sing sejati lan sing Sliramu wis utus yaiku Yesus Kristus. Aku wis muliakaké Sampéyan ing bumi, karya sing wis Sampéyan paringaké marang aku supaya tak tindakaké wis tak rampungaké; lan saiki muliakna aku, Rama, ing sisihmu nganggo kamulyan sing tak duwèni sadurungé jagad iki ana ing sisihmu. Aku wis ngumumake jenengmu marang wong-wong sing wis Panjenengan paringake marang aku saka donya. Wong-wong mau padha duweke Sliramu lan Sliramu wis maringi aku wong-wong mau, lan wong-wong mau wis njaga pangandikaMu. Saiki wong-wong mau wis ngerti yen kabeh sing wis Panjenengan paringake marang aku iku saka Panjenengan; amarga tembung-tembung sing wis Panjenengan paringake marang aku wis tak paringake marang wong-wong

mau, lan dheweke wis nampa, lan dheweke wis ngerti kanthi temenan yen aku metu saka Panjenengan, lan dheweke wis pracaya yen Panjenengan wis ngutus aku. Aku njaluk babagan wong-wong mau; ora njaluk babagan jagad iki, nanging babagan wong-wong sing wis Panjenengan paringake marang aku, amarga wong-wong mau duweke Panjenengan, lan kabeh sing dadi duwekku iku duweke Panjenengan lan sing dadi duweke Panjenengan iku duwekku, lan aku wis dimulyakake ing antarane wong-wong mau. Lan aku ora maneh ana ing donya, lan wong-wong iki ana ing donya, lan aku teka marang Sliramu. Rama suci, jaga wong-wong mau ing jenengmu sing wis kokparingake marang aku, supaya padha dadi siji kaya awakdewe. Nalika aku ana karo wong-wong mau ing jagad iki, aku njaga wong-wong mau ing jenengmu; sing wis kokparingake marang aku, aku wis njaga, lan ora ana siji-sijia saka wong-wong mau sing tiwas kajaba anak saka karusakan, supaya tulisan kasembadan. Nanging saiki aku teka marang kowe, lan aku ngomong bab-bab iki ing donya supaya dheweke duwe kabungahanku sing wis kaisi kanthi lengkap ing dheweke. Aku wis maringi wong-wong mau pangandikamu, lan jagad iki sengit marang wong-wong mau, amarga wong-wong mau ora saka jagad iki, kaya aku ora saka jagad iki. Aku ora njaluk supaya Sliramu ngangkat wong-wong mau saka donya, nanging supaya Sliramu njaga wong-wong mau saka sing ala. Wong-wong mau ora saka donya, kaya aku ora saka donya. Sucèkaké wong-wong mau ing kabenaran Panjenengan; tembung Panjenengan iku kabenaran. Kaya dene Sampéyan ngutus aku menyang donya, mangkono uga aku ngutus wong-wong mau menyang donya.

Lan kanggo wong-wong mau aku nyucèkaké awakku dhéwé, supaya wong-wong mau uga padha disucikaké ing kabenaran. Ora mung babagan wong-wong iki aku takon, nanging uga babagan wong-wong sing percaya lumantar tembunge dheweke marang aku, supaya kabeh dadi siji, kaya sampeyan, Rama, ana ing aku lan aku ana ing sampeyan, supaya dheweke uga ana ing kita dadi siji, supaya jagad iki percaya yen sampeyan wis ngutus aku. Lan aku kamulyan sing wis kowèi paringaké marang aku wis tak paringaké marang wong-wong mau, supaya wong-wong mau dadi siji kaya awaké dhéwé siji, aku ana ing wong-wong mau lan kowèi ana ing aku, supaya wong-wong mau wis disampurnakaké dadi siji, lan supaya jagad iki ngerti yèn kowèi wis ngutus aku lan kowèi wis tresna marang wong-wong mau kaya kowèi wis tresna marang aku. Rama, sing Paduka wis paringake marang ingsun, ingsun kepéngin supaya ing ngendi ingsun ana, wong-wong mau uga ana karo ingsun, supaya wong-wong mau bisa ndeleng kamulyan ingsun sing Paduka wis paringake marang ingsun, amarga Paduka wis tresna marang ingsun sadurunge jagad iki didhegake. Rama sing adil, lan donya ora ngerti Panjenengan, nanging aku ngerti Panjenengan, lan wong-wong iki ngerti yen Panjenengan wis ngutus aku; lan aku wis ngumumake asmane Panjenengan marang dheweke lan bakal ngumumake, supaya katresnan sing Panjenengan wis tresna marang aku ana ing dheweke, lan aku ana ing dheweke.

18

Sawisé ngomong bab-bab iki, Yesus metu karo murid-muridé menyang sebrang kali Kidron, ing kono ana taman, sing dileboni déning dhèwèké lan murid-muridé. Yudha sing nyerahake dheweke iku uga ngerti panggonan kuwi, amarga kerep Yesus kumpul ing kono karo murid-muride. Dadi Yudah wis njupuk kohort lan para abdi saka para imam agung lan wong-wong Farisi, banjur teka ing kono karo obor-obor lan lampu-lampu lan gegaman. Yesus mulane ngerti kabeh bab sing arep teka marang dheweke, wis metu ngomong marang wong-wong mau: Sapa sing kowe goleki? Wong-wong mau mangsuli marang dheweke: Yesus sing saka Nazaret. Yesus ngomong marang wong-wong mau: Aku iki. Yudah sing nyerahake dheweke uga ngadeg karo wong-wong mau. Dadi nalika dhèwèké ngomong marang wong-wong mau yèn aku iku aku, wong-wong mau mundur menyang mburi lan tiba ing lemah. Manèh mulane dhèwèké takon marang wong-wong mau, Sapa sing kokgolèki? Wong-wong mau padha kandha: Yesus wong Nazaret. Yesus mangsuli: Aku wis kandha marang kowe yen Aku iki Aku. Yen mulane kowé padha nggolèki aku, kanggokna wong-wong iki lunga; supaya bisa kasembadan tembung sing wis dakkandhakake, yèn wong-wong sing wis Kowé paringake marang aku, aku ora kelangan siji-sijia saka wong-wong mau. Simon Petrus sing duwe pedhang banjur narik pedhange, lan napuk abdine imam agung lan ngethok kupinge tengen; lan jenenge abdi iku Malkus. Yésus banjur ngomong marang Petrus, Lebokna pedhangmu menyang sarungé. Cangkir sing wis diwènèhaké marang aku déning Bapak, apa aku ora bakal ngombé? Dadi pasukan lan komandan militèr lan para abdi wong-wong Yahudi padha nyekel Yésus lan

padha ngiket dhèwèké, lan padha nggawa dhèwèké menyang Hanas dhisik; amarga dhèwèké iku bapak maratuwané Kayafas, sing dadi imam agung ing taun kuwi. Lan Kayafas iku sing wis menehi pitutur marang wong-wong Yahudi yen luwih becik siji wong mati kanggo rakyat. Simon Petrus lan murid liyane padha ngetutake Yesus. Murid sing iku dikenal dening imam agung, lan mlebu bebarengan karo Yesus menyang plataran imam agung; nanging Petrus ngadeg ing lawang njaba. Mulane murid sing liyane mau metu, sing dikenal karo imam agung, lan ngomong karo penjaga lawang, lan nggawa Petrus mlebu. Mulane abdi wadon sing jaga lawang mau ngomong marang Petrus: Apa kowe uga saka murid-muride wong iki? Wong kuwi ngomong: Aku dudu. Para abdi lan para punggawa padha ngadeg, wis nggawe geni areng, amarga hawa adhem, lan padha anget-angetan; lan Petrus uga ana karo wong-wong mau, ngadeg lan anget-angetan. Imam Agung mulane takon marang Yesus bab murid-muride lan bab piwulange. Yesus mangsuli marang dheweke, Aku wis ngomong kanthi terus terang marang jagad; aku tansah mulang ana ing pakumpulan lan ana ing candhi, ing ngendi tansah wong-wong Yahudi padha kumpul, lan ana ing wadi aku ora ngomong apa-apa. Apa kowe takon aku? Takokna wong-wong sing wis krungu apa sing tak kandhakake marang wong-wong mau; delengen, wong-wong iki ngerti apa sing tak kandhakake. Nanging sawise dheweke ngomong bab-bab iki, salah siji saka para abdi sing ngadeg ing kono menehi tamparan marang Yesus karo ngomong: Apa kowe mangsuli imam agung kaya ngono? Yesus mangsuli marang dheweke: yen aku ngomong kanthi ala, paseksèna babagan sing ala; nanging yen

becik, ngapa kowe ngantem aku? Hanas ngirim dheweke sing wis diiket menyang Kayafas, imam agung. Simon Petrus lagi ngadeg lan lagi anget-angetan awakè dhèwè. Mulane wong-wong mau padha kandha marang dheweke: Apa kowe uga saka murid-muride dheweke? Wong kuwi mbantah lan kandha, Aku dudu. Ngomong siji saka abdi-abdine imam agung, dadi sedulure sing Petrus wis motong kupinge: apa ora aku weruh kowe ing taman karo dheweke? Manèh mulane Petrus nolak, lan langsung pitik jago muni. Mulane wong-wong mau nggawa Gusti Yesus saka Kayafas menyang praetorium; lan wektu iku esuk; lan wong-wong mau dhewe ora mlebu menyang praetorium, supaya ora keneng najis, nanging supaya bisa mangan paskah. Pilatus metu mrana menyang wong-wong mau lan ngomong: Tuduhan apa sing kokgawa marang wong iki? Padha mangsuli lan ngomong marang dhèwèké: Yèn iki dudu wong jahat, awaké dhéwé ora bakal nyerahaké dhèwèké marang kowé. Mulane Pilatus ngendika marang wong-wong mau, Jupuken dheweke sampeyan lan adilia dheweke miturut hukum sampeyan. Wong-wong Yahudi banjur padha kandha marang dheweke: Kita ora oleh mateni sapa-sapa; supaya tembunge Gusti Yesus kang wis diomongake bisa kaleksanan, kang nuduhake pati kaya apa kang bakal dialami. Pilatus banjur mlebu menyang praetorium maneh lan nimbali Yesus lan ngomong marang dheweke, Apa kowe iku rajane wong-wong Yahudi? Yesus mangsuli marang dheweke: Saka awakmu dhewe kowe ngomong iki, utawa wong liya wis kandha marang kowe babagan aku? Pilatus mangsuli; apa aku iki wong Yahudi? Bangsamu lan para imam agung wis nyerahake kowe marang

aku; apa sing wis kowe lakoni? Yesus mangsuli: Karajan kula iku ora saka donya iki; yen saka donya iki karajan kula, abdi-abdi kula mesthi padha perang, supaya aku ora diserahake marang wong Yahudi; nanging saiki karajan kula iku ora saka kene. Mulane Pilatus ngomong marang dheweke, Dadi kowe iku raja ta? Yesus mangsuli: Kowe sing ngomong yen aku iki raja. Aku wis dilahiraké kanggo iki lan kanggo iki aku wis teka ing donya, supaya aku mènèhi kesaksèn marang kabeneran. Saben wong sing saka kabenaran krungu swarane aku. Pilatus ngomong marang dheweke: Apa iku bebener? Lan sawisé ngomong iki, dhèwèké metu manèh menyang wong-wong Yahudi lan ngomong marang wong-wong mau: Aku ora nemokake sebab apa-apa ing dhèwèké. Nanging ana adat kanggo kowé supaya aku ngeculaké siji wong kanggo kowé ing Paskah. Mulané, apa kowé pengin aku ngeculaké raja wong-wong Yahudi kanggo kowé? Kabèh wong-wong mau banjur padha bengok-bengok manèh, kandha: dudu wong iki, nanging si Barabas. Barabbas iku perampok.

19

Nuli mulane Pilatus njupuk Yesus lan dicambuk. Lan para prajurit wis njalin makutha saka eri, padha masangake ing sirahe, lan sandhangan ungu padha pakekake marang dheweke, lan padha ngomong: Sugeng, raja wong Yahudi; lan padha menehi tamparan marang dheweke. Mulane Pilatus metu maneh menyang njaba lan ngomong marang wong-wong mau:

delengen, aku nggawa dheweke menyang njaba kanggo kowe, supaya kowe ngerti yen aku ora nemokake sebab apa-apa ing dheweke. Mulane Gusti Yesus metu nang njaba nganggo makutha eri lan jubah ungu, lan ngandika marang wong-wong mau: Delengen wong iki. Dadi nalika para imam agung lan para abdi weruh dheweke, padha bengok-bengok ngomong, Salibake, salibake dheweke! Pilatus ngomong marang wong-wong mau: Kowé kabèh jupuk dhèwèké lan salibana dhèwèké; awit aku ora nemokake alesan ing dhèwèké. Wong-wong Yahudi mangsuli marang dheweke, Awakdewe duwe angger-angger, lan miturut angger-angger awakdewe dheweke kudu mati, amarga dheweke nggawe awake dhewe dadi Putrane Gusti Allah. Nalika mulane Pilatus krungu tembung iki, dheweke luwih wedi, lan mlebu menyang praetorium maneh lan ngomong marang Yesus, Kowe iki saka ngendi? Nanging Yesus ora mènèhi wangsulan marang dhèwèké. Dadi Pilatus ngomong marang dheweke: Kowe ora ngomong karo aku? Kowe ora ngerti yen aku duwe wewenang nyalib kowe lan aku duwe wewenang mbebasake kowe? Yesus mangsuli: kowe ora duwe panguwasa apa-apa marang aku, yen ora diwenehi saka dhuwur; mulane wong sing nyerahake aku marang kowe duwe dosa sing luwih gedhe. Saka iki Pilatus nyoba ngeculake dheweke, nanging wong-wong Yahudi padha bengok-bengok ngomong, Yen sampeyan ngeculake wong iki, sampeyan dudu kancane Kaisar. Saben wong sing nggawe awake dhewe dadi raja nglawan Kaisar. Dadi Pilatus sawisé krungu tembung iki, dhèwèké nggawa metu Yesus, lan dhèwèké lungguh ing panggung ing papan sing diarani Litostroton, nanging ing basa Ibrani Gabata; lan iku wektu nyiyapake

Paskah, lan wektu kira-kira jam kaping enem; lan dhèwèké ngomong marang wong-wong Yahudi: Delengen rajané sampeyan. Nanging wong-wong mau padha bengok-bengok: Angkat! Angkat! Salibake dheweke! Pilatus ngomong marang wong-wong mau: Apa aku kudu nyalib raja sampeyan? Para imam agung padha mangsuli: Kita ora duwe raja kajaba Kaisar. Nuli mula dhèwèké nyerahake dhèwèké marang wong-wong mau supaya dhèwèké disalib. Dheweke padha nampa lan nggawa Gusti Yesus; lan Panjenengane metu karo nggawa salibe menyang panggonan sing diarani tengkorak, sing diarani nganggo basa Ibrani Golgota, ing kono dheweke nyalib Panjenengane, lan karo Panjenengane wong loro liyane saka sisih kene lan saka sisih kono, nanging Gusti Yesus ana ing tengah. Pilatus nulis tulisan lan diselehake ing salib; lan tulisan mau wis ditulis: Yesus wong Nazaret rajane wong Yahudi. Dadi tulisan iki akeh wong Yahudi sing maca, amarga panggonan ngendi Yesus disalib iku cedhak kutha; lan wis ditulis nganggo basa Ibrani, basa Yunani, basa Latin. Para imam agung wong Yahudi mau padha ngomong marang Pilatus: Aja nulis, Rajané wong Yahudi, nanging nulis yèn dhèwèké ngomong, Aku iki rajané wong Yahudi. Pilatus mangsuli: sing wis tak tulis, wis tak tulis. Para prajurit mau nalika padha nyalib Gusti Yesus, padha njupuk sandhangané lan padha nggawé papat bagéan, saben prajurit olèh bagéan, lan klambi jeroning; nanging klambi jero iku tanpa jahitan, saka ndhuwur ditenun nganti kabèh. Mula wong-wong mau padha ngomong marang siji lan sijine: Aja kita nyuwek dheweke, nanging ayo kita nglakokake undian babagan dheweke sapa sing bakal duwe; supaya tulisan kasembadan sing

ngandika: Wong-wong padha mbagi sandhangan-sandhanganku kanggo awake dhewe, lan tumrap sandhangan-sandhanganku padha nglakokake undian. Para prajurit mulane wis nindakake bab-bab iki. Padha ngadeg ana ing jejere salib saka Yesus, ibuné lan adhine ibune, Maria garwané Klopas lan Maria Magdalena. Yesus mulane weruh ibuné lan murid sing ngadeg cedhak sing ditresnani, ngomong marang ibuné: wong wadon, deloken anakmu. Banjur dheweke ngomong marang murid kuwi: Delengen ibumu. Lan saka jam kuwi, murid njupuk dheweke menyang omahé dhéwé. Sawisé iki, Yésus ngerti yèn kabèh wis rampung, supaya tulisan suci bisa kasampurnakake, ngomong: Aku ngelak. Wadhah mulane ana sing kebak cuka; wong-wong mau banjur ngisi spons karo cuka lan ditempelake ing hisop, banjur digawakake menyang cangkeme. Nalika mulane Gusti Yesus njupuk cuka kuwi, Panjenengane ngandika, Wis rampung, lan nglungguhaké sirahé, Panjenengane nyerahake nyawa. Wong-wong Yahudi mula, supaya awak-awak ora tetep ana ing salib nalika dina Sabat, amarga dina persiapan, jalaran gedhe dinane Sabat kuwi, padha njaluk marang Pilatus supaya sikil-sikile wong-wong mau dipatahake, lan dijupuk. Para prajurit mau teka, lan saka sing sepisanan padha nyuwil sikile lan saka sing liyane sing disalib bareng karo dheweke; nanging marang Yesus bareng teka nalika padha weruh dheweke wis mati, ora nyuwil sikile, nanging siji saka para prajurit nganggo tumbak nusuk lambunge, lan sanalika metu getih lan banyu. Lan sing wis weruh wis menehi kesaksian, lan kesaksiane dheweke iku bener, lan wong kuwi ngerti yen dheweke ngomong bener, supaya kowe uga percaya. Kedadeyan iki kabeh, supaya tulisan

kasebut bisa katepungan, Balunge ora bakal dirusak. Lan manèh tulisan liyané ngomong: wong-wong bakal ndeleng marang sing padha ditusuk. Sawisé bab-bab iki, Yusuf saka Arimatea takon marang Pilatus, sing dadi murid Gusti Yesus, nanging didhelikake amarga wedi marang wong-wong Yahudi, supaya bisa njupuk awak Gusti Yesus; lan Pilatus ngidini. Mulane dheweke teka lan njupuk awake Yesus. Lan Nikodemus sing wis teka menyang Gusti Yesus ing wayah wengi sing sepisanan iku ya teka uga, nggawa campuran mur lan gaharu kira-kira satus pon. Mulane wong-wong mau njupuk awake Gusti Yesus lan mbungkus awak mau nganggo kain linen bebarengan karo rempah-rempah, kaya adat wong Yahudi kanggo nyiapake wong mati. Ana taman ing panggonan kono sing Panjenengané disalib, lan ing taman kono ana kuburan anyar, sing durung tau ana wong dilebokake ing kono; mula ing kono amarga persiapan wong-wong Yahudi, jalaran kuburan kuwi cedhak, wong-wong mau ndlebokake Gusti Yésus.

20

Ing dina sapisan ing minggu, Maria Magdalena teka esuk-esuk nalika isih peteng menyang pasarean, lan weruh watu wis dijupuk saka pasarean. Mulane dheweke mlayu lan teka marang Simon Petrus lan marang murid liyane sing ditresnani dening Yesus, lan ngomong marang wong-wong mau: Wong-wong wis njupuk Gusti saka kuburan, lan kita ora ngerti ing ngendi wong-wong mau wis nyelehake dheweke. Mulane Petrus lan murid

liyane metu, lan padha teka menyang kuburan. Wong loro padha mlayu bebarengan, lan murid sing liyane mlayu luwih cepet tinimbang Petrus lan tekan dhisik ing kuburan, lan sawise mbungkuk ndeleng kain linen sing ana ing kono, nanging dheweke ora mlebu. Simon Petrus banjur teka nututi dheweke, lan mlebu menyang kuburan lan ndeleng kain linen sing dilebokake, lan kain pasuryan sing ana ing sirah dheweke, ora dilebokake karo kain linen, nanging digulung dhewe ing panggonan siji. Banjur mulane mlebu uga murid liyane sing wis teka dhisik menyang kuburan, lan weruh lan pracaya; durung padha ngerti tulisan kasebut yen kudu dheweke tangi munggah saka wong mati. Para murid banjur padha mulih menyang omahe dhéwé-dhéwé. Nanging Maryam ngadeg ing njaba kuburan karo nangis. Nalika dheweke nangis, dheweke mbungkuk ndeleng menyang kuburan lan weruh loro utusan nganggo putih sing lungguh, siji ana ing sirah lan siji ana ing sikil, ing ngendi awakne Yesus dilebokake. Lan wong-wong mau padha kandha marang dheweke: wong wadon, kok nangis apa? Dheweke ngomong marang wong-wong mau: wong-wong mau wis njupuk Gustiku, lan aku ora ngerti ing ngendi wong-wong mau wis nyelehake dheweke. Lan sawisé ngomong mangkono, dhèwèké bali menyang mburi, lan weruh Yesus ngadeg, lan ora ngerti yèn iku Yesus. Yesus ngomong marang dheweke: Wong wadon, apa sampeyan nangis? Sapa sing kok goleki? Wong wadon kuwi mikir yèn dhèwèké tukang kebon, ngomong marang dhèwèké: Pak, yèn sampéyan wis nggawa dhèwèké, kandhakna aku ing endi sampéyan nyelèhaké dhèwèké, lan aku bakal njupuk dhèwèké. Yesus ngomong marang dheweke, Maria.

Sawise mbalik, wong wadon kuwi ngomong marang dheweke: Rabouni, sing artine, Guru. Yesus ngomong marang dheweke: Aja ndemek aku; durung aku munggah menyang Bapakku; nanging lumakua menyang sedulur-sedulurku lan kandhakna marang wong-wong mau: Aku munggah menyang Bapakku lan Bapakmu, lan Gusti Allahku lan Gusti Allahmu. Maria Magdalena teka nglapurake marang para murid yèn dhèwèké wis weruh Gusti, lan bab-bab iki wis diomongake marang dhèwèké. Dadi nalika sore ing dina iku, dina sing kapisan saka sabat-sabat, lan lawang-lawang wis dikunci ing ngendi para murid padha kumpul amarga wedi marang wong-wong Yahudi, Yesus teka lan ngadeg ing tengah, lan ngomong marang wong-wong mau: tentrem kanggo kowe kabeh. Lan sawisé ngomong iki, dhèwèké nuduhaké tangané lan sisihé marang wong-wong mau. Mula para murid padha bungah nalika weruh Gusti. Mulane Gusti Yesus ngomong marang wong-wong mau maneh: tentrem kanggo kowe kabeh. Kaya sing Rama wis ngutus aku, lan aku uga ngutus kowe kabeh. Lan sawisé ngomong iki, dhèwèké nyemburké napas lan ngomong marang wong-wong mau: Tampa Roh Suci; yèn kowé ngapura dosa-dosané wong-wong tartamtu, dosa-dosané diapura kanggo wong-wong mau; yèn kowé nahan dosa-dosané wong-wong tartamtu, dosa-dosané wis ditahan. Tomas, nanging siji saka sing rolas, sing diarani Didimus, ora ana karo wong-wong mau nalika Yesus teka. Para murid liyane mau padha kandha marang dheweke, Awaké dhéwé wis weruh Gusti. Nanging dheweke ngomong marang wong-wong mau: Yen aku ora weruh ing tangane dheweke bekas paku, lan aku lebokake drijiku menyang bekas paku, lan

aku lebokake tanganku menyang lambunge dheweke, aku ora bakal pracaya. Lan sawisé wolung dina, para muridé Panjenengané manèh padha ana ing jero lan Tomas karo wong-wong mau. Yesus teka nalika lawang-lawang wis dikunci, lan ngadeg ing tengah lan ngomong: tentrem kanggo kowe kabeh. Banjur ngomong marang Tomas: gawa driji sampeyan mrene lan deleng tangan-tanganku, lan gawa tangan sampeyan lan lebokake menyang sisihku, lan aja dadi wong sing ora percaya, nanging dadi wong sing percaya. Lan Tomas mangsuli lan kandha marang dheweke: Gustiku lan Gusti Allahku. Yesus ngomong marang dheweke: amarga kowe wis weruh aku, kowe wis pracaya; rahayu wong-wong sing ora weruh nanging wis pracaya. Akeh banget tandha-tandha liyane wis digawe dening Yesus ing ngarepe para muride, sing ora ditulis ing buku iki; nanging bab-bab iki wis ditulis supaya kowe percaya yen Yesus iku Sang Kristus, Putrane Gusti Allah, lan supaya kanthi percaya kowe duwe urip ing jenenge dheweke.

21

Sawisé kedadéan iku, Gusti Yésus nuduhaké awaké dhéwé manèh marang para murid ing segara Tiberias; lan nuduhaké kaya mengkéné. Ana bebarengan Simon Petrus, lan Thomas sing diarani Didymus, lan Nathanael sing saka Kana ing Galilea, lan anak-anake Zebedeus, lan loro liyane saka murid-muride. Simon Petrus ngomong marang wong-wong mau: Aku arep lunga mancing. Wong-wong mau ngomong marang dheweke: Kita teka

lan kita uga karo kowe. Dheweke padha metu lan langsung mlebu menyang prau, lan ing bengi kuwi dheweke padha ora nyekel apa-apa. Esuk wis teka, Gusti Yesus ngadeg ing pinggir segara; nanging para murid ora ngerti yen kuwi Gusti Yesus. Mulane Yesus ngomong marang wong-wong mau: Bocah-bocah, apa sampeyan ora duwe lawuh? Wong-wong mau mangsuli dheweke: Ora. Nanging dhèwèké ngomong marang wong-wong mau: Uncalake jala menyang sisih tengen prau, lan kowé bakal nemokake. Mulane wong-wong mau nyuwurake jala, lan ora bisa narik maneh jalane amarga akehe iwak. Mulane murid kuwi, sing ditresnani dening Gusti Yesus, ngomong marang Petrus: Iku Gusti. Simon Petrus mulane krungu yèn iku Gusti, dhèwèké ngiket sandhangané; amarga dhèwèké wuda; lan dhèwèké nyemplungaké awaké dhéwé menyang segara; nanging murid-murid liyané teka nganggo prau cilik; amarga padha ora adoh saka dharatan, nanging kira-kira rong atus hasta, narik jala iwak. Dadi nalika dheweke mudhun menyang lemah, dheweke weruh geni areng sing ana lan iwak sing ana ing ndhuwur lan roti. Yesus ngomong marang wong-wong mau, Gawanen saka iwak-iwak sing sampeyan cekel saiki. Simon Petrus munggah lan narik jala menyang dharatan, kebak iwak gedhe satus seket telu; lan sanadyan akeh mangkono, jala ora suwek. Yesus ngomong marang wong-wong mau: Ayo padha mangan sarapan. Ora ana siji saka murid-murid sing wani takon marang Panjenengane, Panjenengan iki sapa?, amarga padha ngerti yen Panjenengane iku Gusti. Mulane Gusti Yesus teka lan njupuk roti lan menehi wong-wong mau, lan iwak uga mangkono. Iki wis kaping telu Gusti Yesus diwujudake marang

murid-muride sawisé wungu saka wong mati. Nalika mulane wis padha sarapan, Gusti Yesus ngomong marang Simon Petrus: Simon anake Yunus, apa kowe tresna marang aku luwih saka wong-wong iki? Dheweke ngomong marang Panjenengane: Ya, Gusti, Panjenengan ngerti yen aku tresna marang Panjenengan. Dheweke ngomong marang dheweke: Pangankna wedhus-wedhus cilikku. Dheweke ngomong marang dheweke maneh kaping pindho: Simon, anake Yunus, apa kowe tresna marang aku? Dheweke ngomong marang Panjenengane: Ya, Gusti, Panjenengan ngerti yen aku tresna marang Panjenengan. Dheweke ngomong marang dheweke: Angonen wedhus-wedhusku. Dheweke ngomong marang dheweke kaping telune: Simon anak Yunus, apa kowe tresna marang aku? Petrus sedhih amarga Panjenengane ngomong marang dheweke kaping telu, Kowe tresna aku, lan dheweke ngomong marang Panjenengane, Gusti, Panjenengan ngerti kabeh, Panjenengan ngerti yen aku tresna Panjenengan. Yesus ngomong marang dheweke: Panganen wedhus-wedhuskku. Saestu saestu aku ngomong marang kowe, nalika kowe isih enom, kowe ngiket awakmu dhewe lan mlaku-mlaku menyang ngendi wae sing kowe kepengin; nanging nalika kowe wis tuwa, kowe bakal ngacungake tanganmu, lan wong liya bakal ngiket kowe, lan bakal nggawa kowe menyang ngendi sing kowe ora kepengin. Nanging dheweke ngomong iki kanggo nuduhake pati kaya apa dheweke bakal muliaake Gusti Allah. Lan sawise ngomong mangkono, ngandika marang dheweke: tindakna aku. Sawisé mbalik, Petrus ndeleng murid sing ditresnani déning Yesus sing ngetutaké, sing uga wis miring nalika nedha bengi ing dhadhané

lan ngomong: Gusti, sapa sing nyerahaké Sampéyan? Sawisé weruh wong iki, Petrus ngomong marang Gusti Yesus: Gusti, wong iki kepiye? Yesus ngomong marang dheweke: Yen aku pengin dheweke tetep nganti aku teka, apa urusane karo kowe? Kowe ngetuta aku. Mulane metu tembung iki menyang para sedulur yen murid kuwi ora mati; lan Yesus ora ngomong marang dheweke yen ora mati, nanging yen aku pengin dheweke tetep nganti aku teka, apa urusanmu? Iki iku murid sing menehi kesaksian babagan bab-bab iki lan wis nulis bab-bab iki, lan kita ngerti yen kesaksiane dheweke iku bener. Ana uga akeh banget liyane sing wis ditindakake dening Yesus, sing yen ditulis siji-siji, aku mikir donya iki ora bakal bisa nampung buku-buku sing ditulis kuwi. Amin.

Layang Yohanes

1

Sing wis ana saka wiwitan, sing wis krungu dening awakmu dewe, sing wis deleng dening mripat awakmu dewe, sing wis awakmu dewe deleng lan tangan awakmu dewe wis ndemek, bab Sabda urip; lan urip wis dicethakaké, lan awakmu dewe wis deleng lan awakmu dewe mertandhakaké lan awakmu dewe ngumumaké marang kowe urip langgeng, sing ana karo Rama lan wis dicethakaké marang awakmu dewe; sing wis awakmu dewe deleng lan wis krungu, awakmu dewe ngumumaké marang kowe, supaya kowe uga duwe persekutuan karo awakmu dewe; lan persekutuan awakmu dewe yaiku karo Rama lan karo Putrane Gusti Yesus Kristus. Lan kita nulis bab-bab iki marang kowe, supaya kabungahane kita dadi lengkap. Lan iki iku pesen sing wis kita krungu saka dheweke lan kita ngumumake marang kowe, yen Gusti Allah iku cahya lan ora ana peteng sedidikpun ing dheweke. Yen kita ngomong yen kita duwe persekutuan karo dheweke lan kita mlaku ing peteng, kita ngapusi lan ora nglakoni kabenaran; yen nanging kita mlaku ing

cahya, kaya dheweke ana ing cahya, kita duwe persekutuan karo siji lan sijine, lan getih Yesus Kristus Putrane dheweke ngresiki kita saka kabeh dosa. Yen kita kandha yen kita ora duwe dosa, kita ngapusi awake dhewe lan kabeneran ora ana ing kita. Yen kita ngakoni dosa-dosa kita, Panjenengané setya lan adil, supaya Panjenengané ngapura dosa-dosa kita lan ngresiki kita saka kabèh dosa. Yen kita kandha yen kita durung dosa, kita nggawe dheweke dadi wong goroh, lan tembunge dheweke ora ana ing kita.

2

Anak-anakku cilik, aku nulis iki kanggo kowe supaya kowe aja dosa; lan yen ana wong sing dosa, kita duwe panglipur marang Sang Rama, Yesus Kristus sing adil; lan dheweke dhewe panebus dosa kanggo dosa-dosa kita, ora kanggo dosa kita wae, nanging uga kanggo kabeh jagad. Lan ing iki kita ngerti yen kita wis ngerti dheweke, yen kita njaga parentah-parentahe. Wong sing ngomong, Aku wis ngerti dheweke, lan ora njaga perintah-perintahe dheweke, tukang goroh iku, lan ing iki bebener ora ana; nanging sapa sing njaga tembunge dheweke, tenan ing iki katresnan Gusti Allah wis disampurnakake. Kanthi iki kita ngerti yen kita ana ing dheweke. Wong sing ngomong yen dheweke tetep ana ing dheweke kudu mlaku kaya sing wong kuwi wis mlaku. Sedulur-sedulur, aku ora nulis dhawuh anyar kanggo kowe, nanging dhawuh lawas, sing kowe wis duwe wiwit wiwitan; dhawuh lawas iku yaiku tembung sing kowe wis

krungu wiwit wiwitan. Manèh aku nulis dhawuh anyar kanggo kowé, sing iku bener ing dhèwèké lan ing kowé, amarga peteng iku wis liwat lan cahya sing sejati wis sumunar. Wong sing ngomong yèn dhèwèké ana ing cahya, lan sengit marang sadulurè, isih ana ing pepeteng nganti saiki. Wong sing tresna marang sadulure dhéwé tetep ana ing cahya, lan ora ana bebendhu ing dhéwé; nanging wong sing sengit marang sadulure dhéwé ana ing peteng lan mlaku ing peteng, lan ora ngerti menyang ngendi dhéwé lunga, amarga peteng wis nggawé wuta mripate dhéwé. Aku nulis marang kowe, bocah-bocah cilik, amarga dosa-dosa kowe wis diapura amarga jenenge dheweke. Aku nulis marang sampeyan, para bapa, amarga sampeyan wis ngerti Panjenengane sing ana wiwit kawitan. Aku nulis marang sampeyan, para nom-noman, amarga sampeyan wis ngalahake sing jahat. Aku wis nulis marang sampeyan, bocah-bocah, amarga sampeyan wis ngerti sang Bapak. Aku wis nulis marang sampeyan, bapak-bapak, amarga sampeyan wis ngerti Panjenengane sing ana wiwit kawitan. Aku wis nulis marang kowe, wong-wong nom-noman, amarga kowe kuwat lan tembunge Gusti Allah tetep ana ing kowe lan kowe wis ngalahake sing ala. Aja padha tresna marang jagad iki, lan uga aja tresna marang barang-barang sing ana ing jagad iki. Yen ana wong sing tresna marang donya, ora ana tresna saka Bapak ing dheweke; amarga kabeh sing ana ing donya, kepinginan saka daging lan kepinginan saka mripat lan gumunggung saka urip, ora saka Bapak, nanging saka donya. Lan donya iku ilang lan kepinginane, nanging wong sing nglakoni kersane Gusti Allah tetep nganti ing salawas-lawase.

Bocah-bocah, iki wektu pungkasan, lan kaya sing sampeyan krungu yen antikristus teka, lan saiki antikristus akeh wis dadi; mula kita ngerti yen iki wektu pungkasan. Saka kita dheweke padha metu, nanging ora saka kita; yen merga dheweke saka kita, dheweke mesthi tetep karo kita; nanging supaya katon yen ora kabeh saka kita. Lan kowé kabèh duwé lenga suci saka Sing Suci, lan kowé kabèh ngerti kabèh perkara. Aku ora nulis marang kowe amarga kowe ora ngerti bebener, nanging amarga kowe ngerti iku, lan amarga kabeh goroh saka bebener iku ora ana. Sapa sing dadi wong goroh yen dudu wong sing nolak yen Yesus dudu Kristus? Iki iku antikristus, yaiku sing nolak Sang Rama lan Sang Putra. Saben wong sing nolak Sang Putra uga ora duwé Sang Rama. Mulane, apa sing kowé krungu saka wiwitan, kudu tetep ing kowé. Yen apa sing saka wiwitan kowé padha krungu tetep ana ing kowé, kowé uga bakal tetep ana ing Sang Putra lan ing Sang Rama. Lan iki iku janji sing dhèwèké dhéwé wis janji marang kita, urip sing langgeng. Iki kabeh aku nulis marang kowe babagan wong-wong sing ngapusi kowe. Lan kowe, lenga suci sing kowe tampa saka dheweke, tetep ana ing kowe, lan kowe ora duwe perlu supaya wong sapa wae mulang kowe, nanging kaya lenga suci sing padha iku mulang kowe babagan kabeh, lan iku bener lan ora goroh, lan kaya dheweke wis mulang kowe, kowe bakal tetep ana ing dheweke. Lan saiki, bocah-bocah cilik, tetepna ana ing dheweke, supaya nalika dheweke diwahyokake kita duwe wani kandha lan ora isin saka dheweke nalika tekane dheweke. Yen sampeyan ngerti yen dheweke iku adil, sampeyan ngerti yen saben wong sing nindakake kabeneran wis lair saka dheweke.

3

Delengen katresnan kaya apa sing wis diwenehake marang kita dening Sang Rama supaya kita diarani anak-anake Gusti Allah. Amarga iki, jagad ora ngerti kowe kabeh, amarga jagad ora ngerti Panjenengané. Wong-wong sing ditresnani, saiki kita anak-anake Gusti Allah, lan durung diwahyakake apa sing bakal dadi kita; nanging kita ngerti yen lamun Panjenengane diwahyakake, kita bakal padha karo Panjenengane, amarga kita bakal ndeleng Panjenengane kaya sing sejatine. Lan saben wong sing duwe pangarep-arep iki marang dheweke ngresikake awake dhewe, kaya ta dheweke iku suci. Saben wong sing nglakoni dosa iku uga nglakoni nglanggar hukum, lan dosa iku yaiku nglanggar hukum. Lan kowé padha ngerti yen dhèwèké kuwi wis diwahyakake supaya njupuk dosa-dosa kita, lan dosa ora ana ing dhèwèké. Saben wong sing tetep ana ing dheweke ora dosa; saben wong sing dosa ora tau weruh dheweke lan ora tau ngerti dheweke. Bocah-bocah cilik, aja ana wong sing nggawe kowe kesasar; sing nglakoni kabeneran iku wong bener, kaya ta dheweke iku wong bener; sing nglakoni dosa iku saka setan, amarga wiwit wiwitan setan iku nglakoni dosa. Kanggo iki Putra saka Gusti Allah diwujudake, supaya ngrusak karya-karya saka Iblis. Saben wong sing wis dilahiraké saka Gusti Allah ora nggawé dosa, amarga wijiné Panjenengané tetep ana ing dhèwèké; lan ora bisa nglakoni dosa, amarga dhèwèké wis dilahiraké saka Gusti Allah. Ing bab iki katon anak-anaké Gusti Allah lan anak-anaké sétan. Saben wong sing ora nglakoni

kabeneran iku ora saka Gusti Allah, lan sing ora tresna marang sadulure. Merga iki yaiku pesen sing kowé padha krungu saka wiwitan, supaya awaké dhéwé padha tresna-asih marang siji lan sijine, ora kaya Kain sing saka sing ala lan nyembelèh seduluré; lan kanggo apa dhèwèké nyembelèh dhèwèké? Amarga pakaryan-pakaryané dhèwèké ala, nanging pakaryané sadulure bener. Aja gumun, sedulur-sedulurku, yen jagad iki sengit marang kowe kabeh. Kita ngerti yen kita wis pindhah saka pati menyang urip, amarga kita tresna marang para sadulur; sing ora tresna marang sadulure tetep ana ing pati. Saben wong sing sengit marang sadulure dhewe iku pembunuh, lan kowe padha ngerti yen saben pembunuh ora duwe urip langgeng sing tetep ana ing awake dhewe. Ing bab iki kita wis ngerti katresnan, amarga dheweke wis nyelehake nyawane kanggo kita; lan kita kudu nyelehake nyawa-nyawa kita kanggo para sedulur. Sopo sing duwe bandha ing donya lan ndeleng sadulure sing butuh, nanging nutup atine saka dheweke, kepiye tresna Gusti Allah bisa tetep ana ing dheweke? Anak-anakku sing cilik, aja kita tresna mung nganggo tembung utawa ilat, nanging nganggo tumindak lan kabenaran. Lan kanthi bab iki kita ngerti yen kita saka kabeneran, lan ing ngarsane Panjenengane kita bakal ngyakinake ati kita, amarga yen ati kita ngukum kita, Gusti Allah luwih gedhe tinimbang ati kita lan ngerti kabeh. Wong-wong sing ditresnani, yen atine kita ora ngukum kita, kita duwe keberanian marang Gusti Allah, lan apa wae sing kita nyuwun kita tampa saka Panjenengane, amarga perintah-perintahe Panjenengane kita jaga lan bab-bab sing nyenengake ing ngarepe Panjenengane kita tindakake. Lan iki iku dhawuhé

Panjenengané, supaya kita pracaya marang jenengé Putrane Yésus Kristus lan kita tresna marang siji lan sijine kaya kang wis mènèhi dhawuh. Lan sing njaga dhawuh-dhawuhe Panjenengane tetep ana ing Panjenengane, lan Panjenengane ana ing dheweke. Lan saka bab iki kita ngerti yen dheweke tetep ana ing kita, saka Roh sing wis diparingake marang kita.

4

Wong-wong sing ditresnani, aja pracaya marang saben roh, nanging ujinen roh-roh iku apa saka Gusti Allah, amarga akeh nabi palsu wis metu menyang jagad. Ing iki sampeyan ngerti rohe Gusti Allah; saben roh sing ngakoni Yesus Kristus wis teka ing daging, saka Gusti Allah iku; lan saben roh sing ora ngakoni Yesus Kristus wis teka ing daging, saka Gusti Allah ora iku; lan iki iku kahanane antikristus sing sampeyan wis krungu yen bakal teka, lan saiki ing donya wis ana. Sampeyan saka Gusti Allah, bocah-bocah cilik, lan sampeyan wis ngalahake wong-wong mau, amarga Panjenengane sing ana ing sampeyan luwih gedhe tinimbang sing ana ing donya. Dhèwèké saka ing donya; mulané saka ing donya dhèwèké ngomong lan donya krungu dhèwèké. Kita saka Gusti Allah; wong sing ngerti Gusti Allah ngrungokake kita. Wong sing ora saka Gusti Allah, ora ngrungokake kita. Saka iki kita ngerti roh kabenaran lan roh kesasar. Wong-wong sing ditresnani, ayo padha tresna-tresnanan, amarga tresna iku saka Gusti Allah, lan saben wong sing tresna iku wis lair saka Gusti Allah lan ngerti marang Gusti

Allah. Wong sing ora tresna ora ngerti Gusti Allah, amarga Gusti Allah iku katresnan. Ing bab iki diwujudake katresnan saka Gusti Allah ing kita, amarga Putrane sing tunggal wis dikirim dening Gusti Allah menyang jagad iki supaya kita bisa urip liwat Panjenengane. Ing iki ana katresnan, dudu amarga kita wis tresna marang Gusti Allah, nanging amarga Panjenengane dhewe wis tresna marang kita lan ngutus Putrane dadi panebus kanggo dosa-dosa kita. Wong-wong sing ditresnani, yen mangkono Gusti Allah wis tresna marang kita, lan kita uga kudu tresna marang siji lan sijine. Gusti Allah ora ana wong sing tau ndeleng; yen kita tresna marang siji lan sijine, Gusti Allah tetep ana ing kita lan tresna saka Panjenengane wis kasampurnakake ana ing kita. Ing iki kita ngerti yen kita tetep ing dheweke lan dheweke dhewe ing kita, amarga dheweke wis menehi Roh-e marang kita. Lan awaké dhéwé wis ndeleng lan mèrsakaké yèn Sang Rama wis ngutus Sang Putra minangka Juru Wilujeng ing donya. Sopo sing ngakoni yen Yesus iku Putrane Gusti Allah, Gusti Allah tetep ana ing dheweke lan dheweke ana ing Gusti Allah. Lan awaké dhéwé wis ngerti lan wis pracaya katresnan sing diduwèni Gusti Allah ing awaké dhéwé. Gusti Allah iku katresnan, lan sing tetep ana ing katresnan tetep ana ing Gusti Allah lan Gusti Allah ana ing dheweke. Ing bab punika sampun kasampurnakaken katresnan kaliyan kita, supados kita gadhah keberanian wonten ing dinten pangadilan, amargi kados panjenenganipun punika, lan kita punika wonten ing donya puniki. Rasa wedi ora ana ing tresna, nanging tresna sing sampurna mbuwang rasa wedi menyang njaba, amarga rasa wedi duwe paukuman, lan wong sing wedi durung

disampurnakake ing tresna. Kita tresna marang dheweke, amarga dheweke dhisik wis tresna marang kita. Yen ana wong sing ngomong, Aku tresna marang Gusti Allah, lan dheweke sengit marang sedulure, dheweke iku wong ngapusi; amarga wong sing ora tresna marang sedulur sing wis dideleng, kepiye bisa tresna marang Gusti Allah sing durung tau dideleng? Lan kita duwe dhawuh iki saka Panjenengane, supaya wong sing tresna marang Gusti Allah uga tresna marang sadulure.

5

Saben wong sing percaya yèn Yésus iku Kristus, wis dilairakè saka Gusti Allah, lan saben wong sing tresna marang sing wis nglairakè iku ya tresna marang sing wis dilairakè saka dhèwèké. Kanthi bab iki kita ngerti yen kita tresna marang anak-anake Gusti Allah, nalika kita tresna marang Gusti Allah lan netepi dhawuh-dhawuhe Panjenengane. Iki amarga iku katresnan saka Gusti Allah, supaya kita netepi dhawuh-dhawuhé; lan dhawuh-dhawuhé ora abot, amarga kabèh sing wis dilahiraké saka Gusti Allah ngalahké donya; lan iki iku kamenangan sing wis ngalahké donya, yaiku iman kita. Sapa sing ngalahake donya yen dudu wong sing pracaya yen Yesus iku Putrane Gusti Allah? Iki wong sing wis teka liwat banyu lan getih, Yesus Kristus; ora mung ing banyu wae, nanging ing banyu lan getih; lan Roh iku sing menehi kesaksian, amarga Roh iku kabenaran. Amarga ana telu sing menehi kesaksian ing swarga, Sang Rama, Sang Sabda lan Sang Roh Suci, lan telu iki iku siji; lan ana telu sing menehi

kesaksian ing bumi, Sang Roh lan banyu lan getih, lan sing telu iki dadi siji. Yen kita nampa kesaksèn saka wong-wong, kesaksèn saka Gusti Allah luwih gedhé; amarga iki kesaksèn saka Gusti Allah sing wis dipaseksikaké bab Putranipun. Wong sing percaya marang Putrane Gusti Allah duwé paseksen ing awaké dhéwé; wong sing ora percaya marang Gusti Allah wis nggawé Panjenengané dadi tukang goroh, amarga dhèwèké ora percaya marang paseksen sing wis dipasekséni Gusti Allah bab Putrane dhéwé. Lan iki yaiku paseksèn, yèn Gusti Allah wis maringi awaké dhéwé urip langgeng, lan urip iki ana ing Putranipun. Wong sing duwé Putra kuwi duwé urip; wong sing ora duwé Putra saka Gusti Allah kuwi ora duwé urip. Iki-iki tak tulis marang kowe sing padha pracaya marang jenenge Putrane Gusti Allah, supaya kowe padha ngerti yen kowe duwe urip langgeng, lan supaya kowe pracaya marang jenenge Putrane Gusti Allah. Lan iki yaiku kapercayan kang kita duwe marang dheweke, amarga yen kita njaluk apa wae miturut karsane dheweke, dheweke ngrungokake kita. Lan yen kita ngerti yen dheweke krungu kita apa wae sing kita nyuwun, kita ngerti yen kita duwe panjaluk-panjaluk sing wis kita jaluk saka dheweke. Yen ana wong sing ndeleng sadulure dhewe lagi nglakoni dosa sing ora tumuju pati, dheweke bakal nyuwun, lan bakal menehi urip marang dheweke, kanggo wong-wong sing nglakoni dosa ora tumuju pati. Ana dosa tumuju pati; ora babagan kuwi aku ngomong supaya dheweke takon. Kabèh kaluputané iku dosa; lan ana dosa sing ora tumuju pati. Kita ngerti yen saben wong sing wis dilahirake saka Gusti Allah ora dosa, nanging sing dilahirake saka Gusti Allah njaga awakke dhewe, lan sing jahat

ora ndemek dheweke. Kita ngerti yèn kita saka Gusti Allah, lan jagad kabèh ana ing sing ala. Kita ngerti yen Putrane Gusti Allah wis teka lan wis maringi kita pikiran supaya kita ngerti sing sejati; lan kita ana ing sing sejati, ing Putrane Yesus Kristus. Iki iku Gusti Allah sing sejati lan urip sing langgeng. Bocah-bocah cilik, jagakna awakmu dhewe saka brahala-brahala; amin.

Purwaning Kitab Purwaning Kitab Suci

1

Ing wiwitan, Gusti Allah nggawe langit lan bumi. Bumi iku ora katon lan durung kawangun, lan peteng ana ing ndhuwur jurang; lan Roh Gusti Allah obah-obah ana ing ndhuwur banyu. Lan Gusti Allah ngandika, Dadi ana cahya, lan banjur ana cahya. Lan Gusti Allah weruh cahya iku, yen apik; lan Gusti Allah misahake antarane cahya lan antarane peteng. Lan Gusti Allah nyebut cahya kuwi awan, lan peteng diarani wengi. Lan ana sore, lan ana esuk, dina siji. Lan Gusti Allah ngandika, Ayo ana cakrawala ing tengahe banyu; lan ayo cakrawala kuwi misahake antarane banyu lan banyu; lan dadi mangkono. Lan Gusti Allah nggawe cakrawala; lan Gusti Allah misahake ing tengah-tengahe banyu sing ana ing ngisor cakrawala, lan ing tengah-tengahe banyu sing ana ing dhuwur cakrawala. Lan Gusti Allah nyebut kubah kuwi langit, lan Gusti Allah weruh yen apik, lan ana sore,

lan ana esuk, dina kapindho. Lan Gusti Allah ngandika, Supaya banyu sing ana ing ngisor langit dikumpulake dadi siji panggonan, lan supaya sing garing katon; lan dadi mangkono; lan banyu sing ana ing ngisor langit dikumpulake menyang panggonan-panggonan kuwi, lan sing garing katon. Lan Gusti Allah nyebut sing garing, lemah; lan kumpulan-kumpulan saka banyu-banyu Panjenengané nyebut segara-segara; lan Gusti Allah weruh yèn apik. Lan Gusti Allah ngandika, Ayo bumi nuwuhake tetanduran suket, nyebar wiji miturut jinise lan miturut ruparupane, lan wit sing mbuahake ngasilake woh, sing wijine ana ing njero wit mau miturut jinise ing bumi. Lan dadi mangkono. Lan bumi ngetokake tetanduran suket, nyebar wiji miturut jinise lan miturut pepadhane, lan wit sing mbuahake ngasilake woh, sing wijine ana ing njero miturut jinise ing bumi; lan Gusti Allah weruh yen becik. Lan ana wayah sore, lan ana wayah esuk, dina kaping telu. Lan Gusti Allah ngandika, Ayo ana cahya-cahya ing kubah langit kanggo menehi padhang ing bumi, kanggo misahake antarane awan lan antarane wengi; lan ayo padha dadi tandha-tandha, lan kanggo mangsa-mangsa, lan kanggo dina-dina, lan kanggo taun-taun. Lan padha dadi cahya ing langit, supaya sorot ing bumi; lan mangkono kedadean. Lan Gusti Allah nggawe loro cahya gedhe: cahya sing gedhe kanggo wiwitan dina, lan cahya sing luwih cilik kanggo wiwitan wengi, lan lintang-lintang. Lan Gusti Allah netepake wong-wong mau ing kubah langit, supaya padhang ing bumi, lan nguwasani awan lan wengi, lan misahake ana tengah-tengahe cahya, lan ana tengah-tengahe peteng; lan Gusti Allah weruh yen apik. Lan dadi sore lan dadi esuk, dina kaping papat. Lan Gusti Allah

ngandika, Ayo banyu ngetokake kewan-kewan sing nyusup sing nduweni jiwa urip, lan manuk-manuk sing mabur ing ndhuwur bumi miturut cakrawala langit; lan dadi mangkono. Lan Gusti Allah nggawé kéwan-kéwan segara sing gedhé-gedhé, lan kabèh jiwa kéwan sing mlaku nyusur, sing ditokake déning banyuné miturut jinisé dhéwé-dhéwé, lan kabèh manuk sing duwé swiwi miturut jinisé. Lan Gusti Allah weruh yèn iku apik. Lan Gusti Allah mberkahi dhèwèké kabèh, ngandika, Tambaha lan akèha, lan isènen banyu-banyu ing segara-segara, lan manuk-manuk padha tambah akèh ing bumi. Lan ana sore, lan ana esuk, dina kaping lima. Lan ngandika Gusti Allah, Ayo bumi ngetokaké jiwa urip miturut jinisé, kewan sikil papat, lan kewan sing nyusup, lan kewan galak ing bumi miturut jinisé; lan dadi mangkono. Lan Gusti Allah nggawe kewan-kewan galak saka bumi miturut jinise, lan kewan-kewan ternak miturut jinise dheweke, lan kabeh kewan-kewan sing mlaku ing bumi miturut jinise; lan Gusti Allah weruh yen apik. Lan ngandika Gusti Allah, Ayo Kita Nggawe manungsa miturut gambar Kita lan miturut rupane Kita, lan supaya padha mrentah iwak ing segara, lan manuk ing langit, lan kewan-kewan, lan kabeh bumi, lan kabeh kewan sing nyusup-nyusup ing bumi. Lan Gusti Allah nggawe manungsa; miturut gambare Gusti Allah, Dheweke nggawe dheweke; lanang lan wadon, Dheweke nggawe wong-wong mau. Lan Gusti Allah mberkahi wong-wong mau, ngandika, Tambaha lan pindhaha, lan isènen bumi, lan taklukna, lan mrentaha iwak-iwak ing segara, lan manuk-manuk ing langit, lan kabèh kewan, lan kabèh bumi, lan kabèh kewan sing nyusup sing nyusup ana ing bumi. Lan Gusti Allah ngandika, Lho, Aku wis maringi kowe

kabeh suket sing ditandur nyebar wiji, sing ana ing ndhuwur kabeh bumi; lan kabeh wit, sing duwe ing awake dhewe woh wiji sing ditandur, bakal dadi kanggo kowe kanggo pangan, lan kanggo kabeh kewan ing bumi, lan kanggo kabeh manuk ing langit, lan kanggo kabeh kewan sing nyusup-nyusup ing bumi, sing duwe ing awake dhewe nyawa urip, lan kabeh suket ijo kanggo pangan; lan dadi mangkono. Lan Gusti Allah weruh kabèh barang sing wis digawé Dhèwèké, lan lah apik banget; lan dadi sore, lan dadi esuk, dina kaping enem.

2

Lan rampung langit lan bumi, lan kabèh jagad sing ana ing kono. Lan Gusti Allah wis ngrampungake ing dina kaping enem karya-karyané sing wis digawé; lan mandheg ing dina kaping pitu saka kabèh karya-karyané sing wis digawé. Lan Gusti Allah mberkahi dina kaping pitu, lan nyucekake iku, amarga ing dina iku Gusti Allah ngaso saka kabeh karya-karyane, sing wis diwiwiti Gusti Allah kanggo nggawe. Iki kitab asal-usulé langit lan bumi, nalika dadi, ing dina nalika Gusti Allah nggawé langit lan bumi, lan kabèh ijo-ijoné sawah sadurungé dadi ing bumi, lan kabèh suket sawah sadurungé thukul; amarga Allah ora nggawé udan ing bumi, lan manungsa ora ana kanggo nggarap iku. Sumber banyu muncul saka bumi, lan nyirami kabèh lumahing bumi. Lan Gusti Allah mbentuk manungsa, bledug saka bumi; lan Panjenengané nyemburake menyang pasuryané napas urip, lan manungsa dadi jiwa kang urip. Lan Gusti Allah

nandur taman swarga ing Eden ing sisih wétan; lan Panjenengané nyelehké ing kono wong lanang sing wis Panjenengané gawé. Lan Gusti Allah njalari tuwuh saka bumi kabeh wit sing ayu kanggo dideleng, lan apik kanggo dipangan, lan wit urip ana ing tengah-tengahe swarga, lan wit kanggo ngerti kawruh becik lan ala. Kali metu saka Eden kanggo ngombe taman; saka kono dipisah dadi papat wiwitan. Jeneng sing siji, Pishon; iki sing ngubengi kabèh tanah Havilah; ing kono ngendi ana emas. Emas saka tanah kuwi apik; lan ana ing kono watu karbon, lan watu ijo. Lan jeneng kali sing kapindho, Gihon; iki sing ngubengi kabèh tanah Etiopia. Lan kali katelu iku Tigris; iki sing mlaku ing ngarep Asiria; lan kali kaping papat iku Eufrat. Lan Gusti Allah njupuk wong lanang sing wis digawé Dhèwèké, lan dilebokake dhèwèké ing taman sing mewah, kanggo nyambut gawé lan njaga. Lan Gusti Allah dhawuh marang Adam, ngandika, saka kabeh wit sing ana ing taman swarga, sampeyan bakal mangan. Nanging saka wit sing ngerti becik lan ala, kowé ora bakal mangan saka iku; nanging ing dina apa waé kowé mangan saka iku, kowé bakal mati kanthi pati. Lan Pangeran Allah ngandika, Ora apik wong lanang mung dhewe; ayo nggawe penolong kanggo dheweke sing cocog karo dheweke. Lan Gusti Allah mbentuk maneh saka bumi kabeh kewan alas ing sawah, lan kabeh manuk ing swarga; lan nggawa kabeh mau menyang Adam, kanggo ndeleng apa sing bakal diarani dening dheweke; lan kabeh sing diarani dening Adam jiwa urip, iku jenenge. Lan Adam menehi jeneng kabeh kewan, lan kabeh manuk ing swarga, lan kabeh kewan galak ing lapangan; nanging kanggo Adam ora ditemokake penolong sing

padha karo dheweke. Lan Gusti Allah nggawe trance marang Adam, lan dheweke turu; lan njupuk siji saka iga-igane, lan ngiseni daging ngganti iku. Lan Gusti Allah mbangun sisih sing dijupuk saka Adam dadi wong wadon, lan nggawa dheweke menyang Adam. Lan ngandika Adam: iki saiki balung saka balung-balungku, lan daging saka dagingku; iki bakal diarani wadon, amarga saka wong lanange dheweke dijupuk. Amarga iki, wong lanang bakal ninggalake bapake lan ibune, lan bakal digabungake karo bojone; lan wong loro iku bakal dadi siji daging. Lan wong loro mau wuda, yaiku Adam lan bojone, lan ora isin.

3

Ula iku paling wicaksana saka kabèh kéwan ing bumi, sing digawé déning Gusti Allah; lan ula kandha marang wong wadon, Apa bener Allah kandha, kowé ora kena mangan saka kabèh wit ing taman swarga? Lan wong wadon ngomong marang ula, Saka wohing wit-witan ing taman swarga kita bisa mangan. Nanging saka wohing wit sing ana ing tengahe taman swarga, Gusti Allah wis ngomong, Sampeyan ora kena mangan saka iku, lan aja ndemek iku, supaya sampeyan ora mati. Lan ula ngomong marang wong wadon: Sampeyan ora bakal mati; Amarga Gusti Allah ngerti, yen ing dina sampeyan mangan saka iku, mripatmu bakal dibukak, lan sampeyan bakal dadi kaya para dewa, ngerti becik lan ala. Lan wong wadon weruh, yen wit kuwi apik kanggo dipangan, lan yen nyenengake mripat kanggo

dideleng, lan endah kanggo dimangerteni; lan sawise njupuk saka wohe, dheweke mangan; lan dheweke menehi uga marang bojone sing karo dheweke, lan padha mangan. Lan kabukak mripate wong loro mau, lan padha ngerti yèn wong-wong mau wuda; lan padha njahit godhong wit tin, lan padha nggawé kanggo awaké dhéwé kain penutup. Lan padha krungu swarane Gusti Allah sing mlaku-mlaku ing taman nalika sore; lan padha ndhelik, Adam lan garwane, saka ngarsane Gusti Allah ing tengah-tengahe wit-witan ing taman. Lan Gusti Allah nimbali Adam, lan ngandika marang dheweke, Adam, kowe ana ing ngendi? Lan dhèwèké ngomong marang dhèwèké: Swaramu aku krungu nalika mlaku-mlaku ing taman, lan aku wedi amarga aku wuda, lan aku ndhelik. Lan Gusti Allah ngandika marang dhèwèké, Sapa sing ngabari kowé yèn kowé wuda, yèn ora saka wit kuwi, sing Aku dhawuh marang kowé mung iki waé aja dipangan, apa kowé wis mangan saka wit kuwi? Lan Adam ngomong: wong wadon sing Panjenengan wenehi karo aku, dheweke iki menehi aku saka wit, lan aku mangan. Lan Gusti Allah ngomong marang wong wadon kuwi: apa iki sing wis kokgawe? Lan wong wadon iku ngomong, Ula kuwi wis ngapusi aku, lan aku mangan. Lan Gusti Allah ngandika marang ula, Amarga kowe wis nindakake iki, kowe dikutuk saka kabeh kewan, lan saka kabeh kewan galak ing bumi; kowe bakal mlaku nganggo dhadha kowe lan weteng kowe, lan kowe bakal mangan lemah kabeh dina urip kowe. Lan aku bakal nggawe permusuhan ing antarane kowe lan wong wadon, lan ing antarane benihmu lan benihe dheweke; dheweke bakal ngremuk sirahmu, lan kowe bakal ngremuk tumite dheweke.

Lan marang wong wadon ngandika: Aku bakal nambahake nambahake kasusahan-kasusahanmu, lan tangis-tangismu; ing kasusahan kowe bakal nglairake anak-anak, lan marang lanangmu palingmu; lan dheweke bakal nguwasani kowe. Nanging marang Adam dheweke ngomong: amarga kowe wis ngrungokake swarane bojomu, lan kowe wis mangan saka wit, sing aku wis dhawuh marang kowe mung iki wae aja mangan, saka iku kowe wis mangan, dikutuk bumi ing pakaryanmu; ing kasusahan kowe bakal mangan saka iku kabeh dina uripmu. Duri lan eri bakal tuwuh kanggo kowe, lan kowe bakal mangan suket ing sawah. Ing kringet saka rai kowe bakal mangan roti kowe, nganti kowe bali menyang lemah saka ngendi kowe dijupuk; amarga kowe iku lemah, lan menyang lemah kowe bakal lunga. Lan Adam ngarani jeneng bojone Urip, amarga dheweke ibune kabeh sing urip. Lan Gusti Pangeran Allah nggawe kanggo Adam lan kanggo garwane sandhangan saka kulit, lan nganggo-ake dheweke loro. Lan Gusti Allah ngandika, Lah, Adam wis dadi kaya salah siji saka kita, ngerti becik lan ala; lan saiki aja nganti dheweke ngedegake tangane, lan njupuk saka wit urip lan mangan, lan bakal urip ing salawas-lawase. Lan Gusti Allah ngusir dheweke saka taman swarga sing mewah, kanggo nggarap lemah sing dheweke dijupuk saka kono. Lan Panjenengané ngusir Adam, lan netepake dhèwèké ing ngarep swarga kang mewah; lan Panjenengané ngaturake para kerubim; lan pedhang kang murub kang muter-muter, kanggo njaga dalan menyang wit kang urip.

4

Adam ngerti Hawa garwane, lan sawise ngandhut dheweke nglairake Kain, lan dheweke ngomong, Aku entuk wong lanang liwat Gusti Allah. Lan dheweke nambah nglairake sedulur lanange, yaiku Habel. Lan Habel dadi angon wedhus, nanging Kain makarya ing lemah. Lan kedaden sawise sawetara dina, Kain nggawa kurban saka wowohan bumi marang Gusti. Lan Abel uga nggawa, dheweke dhewe, saka anak-anak mbarep wedhus-wedhuse, lan saka lemak-lemake. Lan Gusti Allah nyawang marang Abel, lan marang kurban-kurbane. Nanging marang Kain, lan marang kurban-kurbané dhèwèké, ora nggatèkaké; lan Kain susah banget, lan dhèwèké tiba ing rainé. Lan Gusti Allah ngandika marang Kain, Apa sebabe kowe dadi sedhih banget, lan apa sebabe pasuryanmu dadi murung? Apa ora, yen kowe ngaturake kanthi bener nanging ora mbagi kanthi bener, kowe wis dosa? Meneng wae; marang kowe pamalingé dhèwèké, lan kowe bakal mrentah marang dhèwèké. Lan Kain ngomong marang Abel sedulure, Ayo kita lunga menyang lapangan. Lan kedaden nalika wong-wong mau ana ing lapangan, Kain tangi nyerang Abel sedulure, lan mateni dheweke. Lan Gusti Allah ngomong marang Kain: Nang endi Habel, sedulurmu? Lan dheweke ngomong, Aku ora ngerti; apa aku iki penjagane sedulurku? Lan Gusti Allah ngandika, Apa sing wis kokgawe? Swarane getihe adhimu nangis marang aku saka lemah. Lan saiki kowe dikutuk saka bumi, sing wis mbukak cangkeme kanggo nampa getihe sadulurmu saka tanganmu.

Nalika kowe nggarap lemah, lan lemah ora bakal nambahi kekuwatane kanggo menehi marang kowe; kowe bakal dadi wong sing ngeluh lan geter ing lemah. Lan Kain ngomong marang Gusti Allah, Sebabku luwih gedhe tinimbang bisa dibebasake. Yen sampeyan ngusir aku dina iki saka raine bumi, lan saka raine sampeyan aku bakal ndhelik, lan aku bakal ngeluh lan gumeter ing bumi, lan saben wong sing nemokake aku, bakal mateni aku. Lan Gusti Allah ngomong marang dheweke, Ora mangkono; saben wong sing mateni Kain, bakal dituntut bali kaping pitu. Lan Gusti Allah sing Pangéran wis masang tandha marang Kain, supaya dhèwèké ora dipatèni déning kabèh wong sing nemokake dhèwèké. Kain metu saka ngarsané Gusti Allah, lan dhèwèké manggon ing tanah Nod ing ngarepe Eden. Lan Kain ngerti bojone dhéwé, lan sawisé ngandhut, dheweke nglairakké Enokh. Lan dhèwèké lagi mbangun kutha, lan dhèwèké maringi jeneng kutha kuwi miturut jenengé anaké, Enokh. Dadi kanggo Enokh yaiku Gaidad; lan Gaidad nglairake Mahalalel; lan Mahalalel nglairake Metusalah; lan Metusalah nglairake Lamekh. Lan Lamekh njupuk kanggo awakè dhéwé loro wadon; jenengé sing siji, Ada; lan jenengé sing kapindho, Zila. Lan Adah nglairake Yobel; dheweke iki dadi bapake wong-wong sing manggon ing tarub-tarub, para pangon kewan. Lan jenenge sedulure lanang yaiku Yubal; dheweke iki wong sing wis nuduhake psalteri lan kecapi. Zillah dhéwé uga nglairakké Tubal; lan dhèwèké dadi tukang palu, tukang nggarap tembaga lan wesi. Adhine Thobel yaiku Noema. Lan Lamekh ngomong marang garwa-garwane dhewe, Ada lan Zila, krunguake swaraku, garwa-garwane Lamekh,

tampanana tembungku; amarga aku wis mateni wong lanang jalaran tatu marang aku, lan nom-noman jalaran lara marang aku. Sing Kain wis dibalas pitung kali; nanging sing Lamekh, pitung puluh kali pitung. Adam ngerti Hawa garwane, lan sawise ngandhut dheweke nglairake anak lanang, lan dheweke menehi jeneng Sit, ngandika, amarga Gusti Allah wis maringi aku wiji liyane ngganti Habil, sing dipateni Kain. Lan Seth lair anak lanang; lan dheweke maringi jeneng marang dheweke, Enosh; iki dheweke ngarep-arep nyebut asmane Gusti Allah.

5

Iki kitab asal-usulé manungsa; ing dina nalika Gusti Allah nggawé Adam, miturut gambaré Gusti Allah nggawé dhèwèké; Lanang lan wadon nggawé wong-wong mau; lan mberkahi wong-wong mau; lan maringi jeneng dhèwèké Adam, ing dina nalika nggawé wong-wong mau. Adam urip telung puluh lan rong atus taun, lan dhèwèké nglairakké anak miturut wujudé dhèwèké, lan miturut gambaré dhèwèké, lan dhèwèké maringi jeneng marang anakè kuwi, Set. Dadi dina-dinane Adam, sing dheweke urip sawise nglairake Seth, yaiku taun pitung atus; lan dheweke nglairake anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dinané Adam, sing dhèwèké urip, dadi telung puluh lan sangang atus taun; lan dhèwèké mati. Set urip limang taun lan rong atus taun, lan dheweke nglairake Enos. Lan Seth urip sawisé dhèwèké nglairakké Enos, pitung taun lan pitung atus; lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh

dinané Seth dadi rolas lan sangang atus taun; lan dhèwèké mati. Lan Enos urip satus sangang puluh taun, lan dhèwèké nglairakké Kainan. Lan Enos urip sawisé dhèwèké nglairakké Kainan, limalas taun lan pitung atus; lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dina-dinané Enos dadi limang taun lan sangang atus taun, banjur dhèwèké mati. Lan Kainan urip pitung puluh lan satus taun, lan dhèwèké nglairakké Mahalalel. Lan Kainan urip sawisé dhèwèké nglairakké Mahalalel, patang puluh lan pitung atus taun; lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dina-dinané Kainan dadi sangang atus sepuluh taun, banjur dhèwèké mati. Lan Mahalalel urip satus sewidak lima taun, lan dheweke nglairake Jared. Lan Mahalalel urip sawisé nglairakké dhèwèké Jared, taun telung puluh lan pitung atus; lan nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dinané Mahalalel dadi wolung atus sangang puluh lima taun; lan dhèwèké mati. Lan Jared urip rong lan sewidak taun lan satus; lan dhèwèké nglairakké Henokh. Lan Jared urip sawisé dhèwèké nglairakké Henokh, wolung atus taun; lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dina-dinané Jared dadi rong atus sewidak loro taun; lan dhèwèké mati. Lan Enokh urip sewidak limang lan satus taun; lan dhèwèké nglairakké Metusalah. Enokh nyenengake Gusti Allah sawisé dhèwèké nglairakké Metusalah, rong atus taun; lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dinané Enokh dadi limang taun lan sewidak lan telung atus taun. Lan Enokh nyenengake marang Gusti Allah; lan dheweke ora ditemokake, amarga Gusti Allah wis mindhahake dheweke. Lan Metusalah

urip satus sewidak pitu taun, lan dhèwèké nglairakké Lamekh. Lan Metusalah urip sawisé dhèwèké nglairakké Lamekh, rong lan wolung atus taun; lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dinané Metusalah sing dhèwèké urip yaiku sangang atus sewidak sanga taun; lan dhèwèké mati. Lan Lamekh urip sewidak wolung lan satus taun, lan dhèwèké nglairakké anak lanang. Lan dhèwèké jenengaké jenengé dhèwèké Nuh, ngomong, iki bakal mènèhi istirahat marang awaké dhéwé saka karya-karya awaké dhéwé, lan saka kasusahan tangané awaké dhéwé, lan saka bumi, sing wis dikutuk Pangeran Gusti Allah. Lan Lamekh urip sawisé dhèwèké nglairakké Nuh, limang atus lan sewidak lan lima taun; lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan anak wadon. Lan kabèh dinané Lamekh dadi pitung atus sèket telu taun; lan dhèwèké mati. Lan Nuh umure limang atus taun; lan dheweke nglairake telung anak lanang, yaiku Sem, Ham, Yafet.

6

Lan kedadean nalika wong-wong wiwit dadi akeh ing bumi, lan anak-anak wadon lair kanggo wong-wong mau. Sawisé weruh para putrane Gusti Allah putri-putriné wong lanang, amarga ayu, padha njupuk kanggo awaké dhéwé wadon saka kabèh sing wis padha milih. Lan Gusti Allah ngandika, Roh-Ku ora bakal tetep ing wong-wong iki kanggo salawase, amarga wong-wong mau daging; nanging dina-dinane wong-wong mau bakal satus rong puluh taun. Para raksasa kuwi ana ing bumi ing dina-dina

kuwi, lan sawisé kuwi, nalika para putra Gusti Allah padha mlebu menyang para putri manungsa, lan padha nglairakké kanggo wong-wong mau; wong-wong kuwi yaiku para raksasa saka jaman kuna, wong-wong sing misuwur. Sawisé weruh Gusti Pangéran Allah, yèn piala-piala wong-wong wis akèh banget ing bumi, lan saben wong mikir ing atine kanthi temenan marang piala kabèh dina; Lan Allah mikir, yèn Panjenengané wis nggawé manungsa ing bumi, lan Panjenengané mikirké. Banjur Gusti Allah ngandika, Aku bakal ngilangake manungsa sing wis tak gawe saka pasuryan bumi, saka manungsa nganti kewan, lan saka kewan sing nyusup nganti manuk ing langit; amarga aku wis getun amarga aku wis gawe dheweke kabeh. Nuh dhéwé nemokake sih-rahmat ing ngarsané Gusti Allah. Iki generasi-generasine Nuh. Nuh iku wong sing adil, dadi sampurna ing generasine dhewe, Nuh nyenengake marang Gusti Allah. Nuh nglairake telung anak lanang, yaiku Sem, Ham, Yafet. Bumi wis rusak ing ngarsane Gusti Allah, lan bumi wis kapenuhan ketidakadilan. Lan Gusti Pangeran Allah weruh bumi, lan wis rusak; amarga kabeh daging wis ngrusak dalane dheweke ing bumi. Lan Pangeran Allah ngandika marang Nuh, Wektune kabeh manungsa wis teka ing ngarepku, amarga bumi wis kebak angkara murka saka wong-wong mau; lan lah aku bakal numpes wong-wong mau lan bumi. Mulane gawea prau kanggo awakmu dhewe saka kayu kothak-kothak; sarang-sarang bakal kokgawe ing prau; lan bakal koktutup prau karo aspal njero lan njaba karo aspal. Lan mangkono kowe bakal nggawe prau kuwi: telung atus hasta dawane prau kuwi, lan sèket hasta jembarne, lan telung puluh hasta dhuwure. Nglumpukake

bebarengan kowé bakal nggawé prau gedhé kuwi, lan menyang sak hasta kowé bakal ngrampungake iku saka ndhuwur; lawang prau gedhé kuwi kowé bakal nggawé saka sisih; kamar ngisor, rong tingkat lan telung tingkat kowé bakal nggawé iku. Aku dene lah aku nggawa banjir, banyu ing ndhuwur bumi, kanggo ngrusak kabeh daging, sing ana napas urip ing ngisor langit; lan kabeh sing ana ing ndhuwur bumi, bakal mati. Lan aku bakal netepake prajanjianku karo kowe; nanging kowe bakal mlebu menyang prau, kowe, lan anak-anakmu lanang, lan bojomu, lan bojo-bojone anak-anakmu lanang karo kowe. Lan saka kabèh kéwan, lan saka kabèh kéwan sing mlaku ing weteng, lan saka kabèh kéwan galak, lan saka kabèh daging, loro-loro saka kabèh kowé bakal nggawa mlebu menyang prau gedhé, supaya kowé bisa nguripi bebarengan karo kowé dhéwé; lanang lan wadon bakal ana. Saka kabèh manuk-manuk sing mabur miturut jinisé, lan saka kabèh kéwan miturut jinisé, lan saka kabèh kéwan sing nyusup-nyusup sing nyusup ing bumi miturut jinisé dhéwé, loro-loro saka kabèh bakal mlebu marang kowé kanggo dipakani karo kowé, lanang lan wadon. Lan kowe bakal njupuk kanggo awakmu dhewe saka kabeh panganan sing bakal kokpangan, lan kowe bakal nglumpukake menyang awakmu dhewe, lan bakal dadi kanggo kowe lan wong-wong mau kanggo mangan. Lan Nuh nindakake kabeh sing pira wae sing diwenehake dhawuh marang dheweke dening Gusti Allah, mangkono dheweke nindakake.

7

Lan Pangeran Allah ngomong marang Nuh, Mlebua kowe lan kabeh kulawargamu menyang prau, amarga Aku weruh kowe wong sing adil ing ngarepku ing generasi iki. Saka kéwan-kéwan sing resik golèkana menyang kowe pitu pitu lanang lan wadon, lan saka kéwan-kéwan sing ora resik loro loro lanang lan wadon. Lan saka manuk-manuk ing swarga sing resik pitu pitu lanang lan wadon, lan saka kabeh manuk-manuk sing ora resik loro loro lanang lan wadon, kanggo njaga turunan ing kabeh bumi. Isih pitung dina maneh aku bakal nggawa udan ing bumi, patang puluh dina lan patang puluh bengi; lan aku bakal mbusak kabeh sing dhuwur sing wis tak gawe saka pasuryan kabeh bumi. Lan Nuh nglakoni kabèh, sapirang-pirang sing diwènèhaké dhawuh marang dhèwèké déning Pangeran Allah. Nuh kuwi umure nem atus taun, lan banjir banyu gedhé dumadi ing bumi. Nuh mlebu lan anak-anak lanange, lan bojone, lan bojo-bojo anak-anak lanange bebarengan karo dheweke menyang prau gedhe, amarga banyu banjir gedhe. Lan saka manuk-manuk sing resik, lan saka manuk-manuk sing ora resik, lan saka kewan-kewan sing resik, lan saka kewan-kewan sing ora resik, lan saka kabeh kewan sing nyusup ing bumi, loro-loro padha mlebu marang Nuh menyang prau gedhe, lanang lan wadon, kaya sing wis dhawuhake Gusti Allah marang Nuh. Lan kedadeyan sawise pitung dina, lan banyu saka banjir gedhe kedadeyan ing ndhuwur bumi. Ing taun kaping nem atus ing uripe Nuh, saka wulan kaping pindho, dina kaping pitu likur saka wulan, ing dina iku kabeh sumber saka jurang padha pecah mbukak, lan lawang banyu saka langit padha dibukak. Lan udan mudhun ing bumi patang puluh dina lan patang

puluh bengi. Ing dina iki mlebu Nuh, Sem, Ham, Yafet, anak-anak lanang Nuh, lan garwane Nuh, lan telung garwa saka anak-anak lanange dheweke karo dheweke, menyang prau gedhe. Lan kabèh kéwan galak miturut jinisé, lan kabèh kéwan peternakan miturut jinisé, lan kabèh kéwan sing nyusup sing obah ing lemah miturut jinisé, lan kabèh manuk sing mabur miturut jinisé dhèwèké, padha mlebu marang Nuh menyang prau gedhé, loro loro lanang lan wadon saka kabèh daging, sing ana napas urip ing njero dhèwèké. Lan kéwan-kéwan sing padha mlebu lanang lan wadon saka kabèh daging wis mlebu, kaya sing wis dhawuh Gusti Allah marang Nuh; lan Pangeran Gusti Allah nutup prau saka njaba. Lan kedadeyan banjir patang puluh dina lan patang puluh bengi ing ndhuwur bumi; lan banyune tambah akeh; lan ngangkat prau gedhe kuwi, lan diangkat saka bumi. Lan banyu kuwi nguwasakaké, lan tambah akèh banget ing ndhuwur bumi; lan prau gedhé kuwi digawa-gawa ing ndhuwur banyu. Banyu iku nguwasani banget banget ing ndhuwur bumi, lan nutupi kabeh gunung-gunung dhuwur sing ana ing ngisor langit. Limalas hasta ing dhuwur banyu iku mundhak; lan nutupi kabèh gunung sing dhuwur. Lan mati kabèh daging sing obah ing bumi, manuk-manuk, lan kéwan-kéwan, lan kéwan galak; lan kabèh kéwan sing nyusup sing obah ing bumi, lan kabèh manungsa. Lan kabèh sing akèh-akèhé duwé ambegan urip, lan kabèh sing ana ing garing, mati. Lan Dhèwèké ngilangi kabèh sing ana ing pasuryan bumi, saka manungsa nganti kéwan, lan kéwan sing nyusup, lan manuk-manuk ing langit; lan padha diilangaké saka bumi; lan mung Nuh sing ditinggalaké, lan wong-wong sing karo dhèwèké ana ing prau. Lan banyu iku

diangkat dhuwur ing ndhuwur bumi satus sèket dina.

8

Lan Gusti Allah eling marang Nuh, lan kabeh kewan galak, lan kabeh kewan ternak, lan kabeh manuk, lan kabeh kewan sing nyusup-nyusup, sing akeh ana karo dheweke ing prau gedhe; lan Gusti Allah nggawa angin menyang bumi, lan banyune mandheg. Lan sumber-sumber saka jurang wis ditutupi, lan pintu-pintu banyu saka swarga wis ditutupi, lan udan saka swarga wis ditahan. Lan banyu iku mundur lunga saka bumi, lan banyu iku suda sawisé satus sèket dina. Lan kapale lungguh ing wulan kaping pitu, tanggal kaping pitu lan rong puluh saka wulan kasebut, ing gunung-gunung Ararat. Nanging banyune saya suda nganti wulan kaping sepuluh. Lan ing wulan kaping sepuluh, ing dina kapisan saka wulan, katon pucuk-pucuking gunung. Lan kedadean sawise patang puluh dina, Nuh mbukak jendela saka prau gedhe sing wis digawe. Lan dhèwèké ngirim gagak; lan sawisé metu, gagak ora bali nganti banyuné garing saka bumi. Lan dheweke ngirim manuk dara metu saka dheweke, kanggo ndeleng apa banyu wis surut saka bumi. Lan ora nemokake manuk dara panggonan kanggo sikile, bali menyang dheweke menyang prau gedhe, amarga banyu ana ing kabeh lumahing bumi; lan nglungake tangane njupuk dheweke, lan nggawa dheweke menyang awake dhewe menyang prau gedhe. Lan sawise ngenteni maneh pitung dina liyane, dheweke ngirim manuk dara metu saka prau gedhe kuwi maneh. Lan

manuk dara bali marang dheweke ing wayah sore, lan dheweke duwe godhong zaitun ranting ing cangkeme, lan Nuh ngerti yen banyu wis surut saka bumi. Lan sawise ngenteni maneh pitung dina liyane, dheweke ngirim manuk dara metu maneh, lan manuk dara ora bali marang dheweke maneh. Lan kedadean ing taun kaping nem atus siji ing uripe Nuh, ing wulan kapisan, ing dina kapisan saka wulan, banyu wis ilang saka bumi. Lan Nuh mbukak payon saka prau gedhé, sing digawé dhéwé; lan weruh yèn banyu wis ilang saka pasuryan bumi. Lan ing wulan kapindho bumi wis garing, tanggal kaping pitu likur saka wulan kasebut. Lan ngandika Gusti Allah marang Nuh, ngandika, Metua saka prau kowe, lan bojomu, lan anak-anakmu lanang, lan bojo-bojone anak-anakmu lanang karo kowe, Lan kabeh kewan galak sing akeh sing ana karo kowe, lan kabeh daging saka manuk nganti kewan peternakan, lan kabeh kewan sing nyusup sing obah ing bumi, gawanen metu karo awakmu dhewe. Lan tambaha akèh lan akèh banget ana ing bumi. Lan metu Nuh, lan garwane, lan anak-anake lanang, lan garwa-garwane anak-anake lanang karo dheweke. Lan kabeh kewan galak, lan kabeh kewan piara, lan kabeh manuk, lan kabeh kewan sing nyusup sing obah ing lemah miturut jinise, padha metu saka prau gedhene. Lan Nuh mbangun mesbah kanggo Gusti Allah; lan dheweke njupuk saka kabeh kewan sing resik, lan saka kabeh manuk sing resik, lan dheweke ngaturake kurban pembakaran lengkap ing mesbah kuwi. Lan Gusti Allah ngambu ambune sing enak. Lan Gusti Allah ngandika sawise mikir, Aku ora bakal nambah maneh ngipat-ipati bumi amarga tindak-tanduke manungsa; amarga atine manungsa iku pancen

condong marang piala wiwit isih enome; mula aku ora bakal nambah maneh numpes kabeh makhluk urip, kaya sing wis tak lakoni. Kabèh dina ing bumi, wiji lan panen, adhem lan panas, mangsa panas lan mangsa semi, awan lan wengi, ora bakal mandheg.

9

Lan Gusti Allah mberkahi Nuh, lan anak-anak lanang dheweke; lan ngomong marang wong-wong mau: tambaha lan akeha, lan isinen bumi, lan kuwasakna bumi iku. Lan gumeter, lan wedi sampeyan, bakal ana ing kabeh kewan buas ing bumi, ing kabeh manuk ing langit, lan ing kabeh sing obah ing bumi, lan ing kabeh iwak ing segara; ing tangan sampeyan Aku wis paringi. Lan kabèh kewan sing mlaku-mlaku, sing iku urip, kanggo kowé bakal dadi pangan; kaya sayuran suket, aku wis mènèhi kabèh iku marang kowé. Kajaba daging sing isih ana getihé bebarengan karo jiwané, kowé kabèh aja mangan. Lan pancen getih sampeyan saka nyawa-nyawa sampeyan, saka tangane kabeh kewan buas aku bakal nuntut iku; lan saka tangane manungsa sedulur aku bakal nuntut nyawane manungsa. Wong sing ngetokake getihe manungsa, gantine getihe dheweke bakal diwutahake, amarga ing gambare Gusti Allah Aku nggawe manungsa. Kowé-kowé dene tambah akèh, lan pinarak, lan isèna bumi, lan kuwasakna iku. Lan ngandika Gusti Allah marang Nuh lan marang anak-anak lanang saka dheweke, karo dheweke ngandika, lan lah aku netepake prajanjian saka aku

marang kowe, lan marang turunan saka kowe karo kowe, lan kabeh jiwa urip karo kowe, saka manuk-manuk, lan saka kewan-kewan, lan kabeh kewan galak saka bumi, sakabehe sing ana karo kowe saka kabeh sing wis metu saka prau. Lan Aku bakal netepake prajanjianKu marang kowe kabeh; lan ora bakal mati kabeh daging maneh saka banyu banjir gedhe; lan ora bakal ana maneh banjir banyu, kanggo ngrusak kabeh bumi. Lan Pangeran Gusti Allah ngandika marang Nuh, Iki tandha saka prajanjian sing tak wenehi ing antarane aku lan kowe, lan ing antarane kabeh jiwa urip sing ana karo kowe, kanggo turun-tumurun langgeng. Busurku tak lebokake ing méga, lan bakal dadi tandha prajanjian ing antarane aku lan bumi. Lan bakal ana nalika aku nggawe mendhung mega ing ndhuwur bumi, busur bakal katon ing mega. Lan aku bakal kelingan prajanjianku, sing ana ing antarane aku lan kowe, lan ing antarane kabeh jiwa sing urip ing kabeh daging; lan banyu ora bakal dadi banjir maneh, supaya mbusak kabeh daging. Lan busurku bakal ana ing méga; lan aku bakal ndeleng kanggo ngelingi prajanjian langgeng ing antarané aku lan bumi, lan ing antarané jiwa sing urip ing kabèh daging, sing ana ing bumi. Gusti Allah ngandika marang Nuh, Iki tandha saka prajanjian kang wis tak gawe antaraku lan kabeh makhluk urip kang ana ing bumi. Lan putra-putrane Nuh, sing wis metu saka prau gedhe, yaiku Sem, Ham, Yafet. Ham iku bapakné Kanaan. Wong telu iki putra-putranipun Nuh; saking wong telu punika kasebar wonten ing sakjagad. Lan Nuh, wong tani ing lemah, wiwit nandur kebon anggur. Lan dhèwèké ngombé anggur, lan dhèwèké dadi mabuk, lan dhèwèké dadi wuda ing omahé

dhèwèké. Lan Ham, bapake Kanaan, weruh wudane bapake dheweke, lan wis metu ngabari marang sedulur loro dheweke ing njaba. Lan Sem lan Yafet njupuk klambi, diselehake ing punggung loro wong-wong mau, lan mlaku mundur, lan nutupi wudane bapake wong-wong mau; lan raine wong-wong mau mundur, lan wudane bapake wong-wong mau ora padha weruh. Nuh dadi waras saka anggur, lan dheweke ngerti apa sing wis ditindakake marang dheweke dening putrane sing luwih enom. Lan dheweke ngomong, Kanaan sing dikutuk, anake! Dheweke bakal dadi abdi kanggo sedulur-sedulure. Lan dheweke ngomong, rahayu Gusti Allah-e Sem; lan Kanaan bakal dadi abdi dheweke. Muga Gusti Allah nggedhekake Yafet, lan muga dheweke manggon ing omah-omahe Sem; lan muga Kanan dadi anak buwane. Nuh urip sawise banjir telung atus seket taun. Lan kabèh umur Nuh dadi sangang atus sèket taun; lan dhèwèké mati.

10

Iki turunan-turunané anak-anak lanang Nuh, Sem, Ham, Yafet; lan lair kanggo wong-wong mau anak-anak lanang sawisé banjir gedhe. Anak-anake Yafet: Gomer, lan Magog, lan Madai, lan Yawan, lan Elisa, lan Tubal, lan Mesekh, lan Tiras. Lan anak-anak lanang Gomer, Ashkenaz, lan Rifat, lan Togarma. Lan anak-anak lanang Yawan, Elisa, lan Tarsis, wong Kitim, wong Rodos. Saka wong-wong iki dipisahake pulo-pulo saka bangsa-bangsa ing tanah wong-wong mau; saben siji miturut basa ing suku-

suku wong-wong mau, lan ing bangsa-bangsa wong-wong mau. Anak-anak lanang saka Ham yaiku Khus, Mesraim, Put, lan Kanaan. Anak-anak lanang Khus yaiku Saba, lan Ewila, lan Sabata, lan Regma, lan Sabataka; anak-anak lanang Regma yaiku Saba, lan Dadan. Lemah nglairake Nimrod; dheweke wiwit dadi raksasa ing bumi. Wong iki yaiku raksasa pamburu ing ngarsane Pangeran Allah; mulane wong-wong bakal kandha, kaya Nimrod raksasa pamburu ing ngarsane Pangeran. Lan dadi wiwitan kratoné dhèwèké Babil, lan Orekh, lan Arkhad, lan Khalanne, ing tanah Senar. Saka tanah kuwi metu Asur; lan dheweke mbangun Niniwe, lan kutha Rehobot, lan Kalah, lan Resen ing antarane Niniwe lan antarane Kalah; iki kutha gedhe. Lan Mesraim nglairake wong Ludim, lan wong Neftali, lan wong Anamim, lan wong Lehabim, lan wong Patrusim, lan wong Kasluhim, saka ngendi metu wong Filistin, lan wong Kaftorim. Kanaan nglairake Sidon, anak mbarep dhèwèké, lan wong Het, lan wong Yebus, lan wong Amori, lan wong Girgasi, lan wong Hiwi, lan wong Arki, lan wong Sini, lan wong Arwad, lan wong Zemar, lan wong Hamat. Lan sawisé iki, suku-suku wong Kanaan padha kasebar. Lan dadi wates-watesé wong Kanaan saka Sidon nganti tekan Gerar lan Gaza, nganti tekan Sodom lan Gomorah, Admah lan Zeboiim nganti Lasha. Iki anak-anak lanang Ham, ing suku-suku wong-wong mau, miturut basa-basa wong-wong mau, ing tanah-tanah wong-wong mau, lan ing bangsa-bangsa wong-wong mau. Lan marang Sem lair uga marang dheweke, bapake kabeh anak-anake Eber, sedulure Yafet sing luwih gedhe. Anak-anak lanang Sem: Elam, lan Asyur, lan Arpaksad, lan Lud, lan Aram, lan Kainan. Lan anak-anak

lanang Aram, Uz, lan Hul, lan Geter, lan Mosokh. Lan Arfaksad nglairake Kainan, lan Kainan nglairake Sala; Sala dene nglairake Eber. Lan Eber lair loro anak lanang; jenengé sing siji Peleg, amarga ing jamané dhèwèké bumi dipérang; lan jenengé adhine Joktan. Joktan nglairake Elmodad, lan Sheleph, lan Hazarmaveth, lan Jerah, lan Hadoram, lan Uzal, lan Diklah, lan Obal, lan Abimael, lan Sheba, lan Ophir, lan Havilah, lan Jobab; kabeh iki anak lanang Joktan. Lan panggonan manggone wong-wong mau yaiku saka Masa nganti tekan gunung Safera ing sisih wetan. Iki putra-putra Sem, ing suku-suku wong-wong mau, miturut basa-basa wong-wong mau, ing tanah-tanah wong-wong mau, lan ing bangsa-bangsa wong-wong mau. Iki suku-suku anak-anake Nuh miturut asal-usule wong-wong mau, miturut bangsa-bangsane wong-wong mau; saka wong-wong iki disebarake pulo-pulone bangsa-bangsa ing bumi sawise banjir gedhe.

11

Lan kabèh bumi iku nduwèni basa siji, lan swara siji kanggo kabèh. Lan kedadean nalika wong-wong mau obah saka wetan, dheweke nemokake dhataran ing tanah Senar, lan dheweke manggon ana ing kono. Lan ngomong wong marang tanggane, ayo padha gawe bata-bata, lan padha obong nganggo geni, lan dadi kanggo wong-wong mau bata dadi watu, lan aspal dadi lempung kanggo wong-wong mau. Lan padha ngomong, Ayo kita mbangun kutha lan menara kanggo awake dhewe, sing pucuke

bakal tekan swarga, lan kita gawe jeneng kanggo awake dhewe, sadurunge kita kasebar ing salumahing bumi kabeh. Lan Gusti Allah mudhun kanggo ndeleng kutha lan menara sing dibangun dening anak-anake manungsa. Lan Gusti Allah ngandika, delengen bangsa siji, lan basa siji kabèh wong, lan iki wis padha wiwit nggawé, lan saiki ora bakal gagal saka wong-wong mau kabèh sing padha arep nggawé. Ayo, lan sawise mudhun, ayo kita gawe bingung basane wong-wong mau ing kono, supaya saben wong ora krungu swarane pepadhane. Lan Gusti Allah nyebarake wong-wong mau saka kono menyang pasuryan kabèh bumi; lan wong-wong mau mandheg mbangun kutha lan menara kasebut. Amarga iki mula jenengé diarani Kekacauan, amarga ing kono Gusti Allah ngacak-acak lambe kabèh bumi, lan saka kono Gusti Allah nyebarake wong-wong mau ing pasuryan kabèh bumi. Lan iki turunan-turunané Sem, lan Sem iku umur satus taun, nalika dhèwèké nglairakké Arfaksad, ing taun kapindho sawisé banjir gedhé. Lan Sem urip, sawisé nglairakké Arfaksad, limang atus taun, lan nglairakké anak lanang lan anak wadon, lan mati. Lan Arfaksad urip satus telung puluh lima taun, lan dhèwèké nglairakké Kainan. Lan Arphaxad urip, sawisé dhèwèké nglairakké Kainan, patang atus taun, lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan anak wadon, lan dhèwèké mati. Lan Kainan urip satus telung puluh taun, lan nglairake Sala; lan Kainan urip, sawisé nglairake Sala, telung atus telung puluh taun, lan nglairake anak lanang lan anak wadon, lan mati. Lan Sala urip satus telung puluh taun, lan dhèwèké nglairakké Eber. Lan Sala urip sawisé dhèwèké nglairakké Eber, telung atus telung puluh taun, lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan

anak wadon; lan dhèwèké mati. Lan Eber urip satus telung puluh papat taun, lan dhèwèké nglairakké Peleg. Lan Eber urip, sawisé nglairakké Peleg, taun rong atus pitung puluh, lan nglairakké anak lanang lan anak wadon, lan mati. Lan Peleg urip telung puluh lan satus taun, lan dhèwèké nglairakké Ragau. Lan Peleg urip, sawisé nglairakké Ragau, sanga lan rong atus taun, lan nglairakké anak lanang lan anak wadon, lan mati. Lan Ragau urip satus telung puluh loro taun, lan dheweke nglairake Serug. Lan Ragau urip, sawisé nglairakké Serug, rong atus pitu taun, lan nglairakké anak-anak lanang lan anak-anak wadon, lan mati. Lan Serug urip satus telung puluh taun, lan dhèwèké nglairakké Nahor. Lan Serug urip, sawisé dhèwèké nglairakké Nahor, rong atus taun, lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan anak wadon, lan dhèwèké mati. Lan Nahor urip satus pitung puluh sanga taun, lan dhèwèké nglairakké Terah. Lan Nahor urip, sawisé dhèwèké nglairakké Terah, satus selawe taun, lan dhèwèké nglairakké anak lanang lan anak wadon, lan mati. Lan Terah urip pitung puluh taun, lan nglairake Abram, lan Nahor, lan Haran. Iki dene turunané Tera: Tera nglairakké Abram, lan Nahor, lan Haran; lan Haran nglairakké Lot. Lan Haran mati ing ngarepe Terah, bapake dheweke, ing tanah sing dheweke lair, ing tanah wong-wong Kasdim. Lan Abram lan Nahor padha njupuk kanggo awakè dhéwé wadon-wadon; jenengé bojoné Abram, Sarai, lan jenengé bojoné Nahor, Milka, putriné Haran; lan bapakné Milka, lan bapakné Iska. Lan Sarai iku mandul, lan ora nglairake anak. Lan Terah njupuk Abram putrane, lan Lot putrane Haran, putrane saka putrane, lan Sarah mantune, bojone Abram putrane, lan nggawa wong-wong mau saka tanah

wong Kasdim, arep menyang tanah Kanaan; lan padha teka tekan Haran, lan manggon ing kono. Lan kabèh dinané Terah ing tanah Haran dadi rong atus lima taun; lan Terah mati ing Haran.

12

Lan Gusti ngandika marang Abram, Metua saka tanah kowe, lan saka kulawarga kowe, lan saka omah bapak kowe, lan menyang tanah sing bakal tak tuduhake marang kowe. Lan aku bakal nggawe kowe dadi bangsa gedhe, lan aku bakal mberkahi kowe, lan aku bakal nggedheake jenengmu, lan kowe bakal diberkahi. Lan aku bakal mberkahi wong-wong sing mberkahi kowe, lan wong-wong sing nglaknat kowe aku bakal nglaknat, lan kabeh suku-suku ing bumi bakal diberkahi ing kowe. Lan Abram lunga, kaya sing diomongake Gusti marang dheweke, lan Lot lunga karo dheweke; Abram dene umure pitung puluh lima taun, nalika dheweke metu saka Haran. Lan Abram njupuk Sarai garwane, lan Lot anak sedulure, lan kabeh barang-barange sing padha diolehi, lan kabeh jiwa sing padha diolehi, saka Haran, lan padha metu kanggo lunga menyang tanah Kanaan. Lan Abram mlaku ngliwati tanah nganti dawane tekan panggonan Sikhem, ing wit oak sing dhuwur; nanging wong Kanaan nalika kuwi padha manggon ing tanah kuwi. Lan Gusti katon dening Abram, lan ngandika marang dheweke, Marang turunanmu Aku bakal maringi tanah iki; lan Abram mbangun mezbah ing kono kanggo Gusti sing wis katon marang dheweke.

Lan dheweke lunga saka kono menyang gunung ing sisih wetane Betel, lan dheweke masang kemahe ing kono, Betel ana ing sisih kulon, lan Ai ana ing sisih wetan, lan dheweke mbangun misbyah ing kono kanggo Gusti Allah, lan dheweke nyembah kanthi nyebut asmane Gusti Allah. Lan Abram lunga, lan sawise mlaku dhèwèké nggawé kemah ing ara-ara samun. Lan ana paceklik ing bumi; lan Abram mudhun menyang Mesir kanggo manggon ing kono, amarga paceklik kuwi saya kuwat ing bumi. Dadi nalika Abram wis cedhak mlebu menyang Mesir, Abram ngomong marang Sara bojone, Aku ngerti yen kowe wadon sing ayu rupane. Bakal dadi mangkono yen wong-wong Mesir ndeleng kowe, bakal ngomong yen dheweke iku bojone, lan bakal mateni aku, nanging kowe bakal diugemi. Aku ngomong mulane, yen aku iki adhine dheweke, supaya dadi becik marang aku jalaran kowe, lan nyawaku bakal urip jalaran kowe. Dadi, nalika Abram mlebu menyang Mesir, wong-wong Mesir weruh bojone dheweke, yen ayu banget. Lan para panggedhe Firaun padha weruh dheweke, lan padha muji dheweke marang Firaun, lan padha nggawa dheweke mlebu menyang omahe Firaun. Lan marang Abram dheweke padha nglakoni kanthi becik amarga dheweke, lan dadi kanggo dheweke wedhus, lan pedhet, lan kuldi, lan abdi lanang, lan abdi wadon, lan bagal, lan unta. Lan Gusti Allah nyiksa Firaun karo pageblug gedhe lan ala, lan uga omah-omahé dheweke, bab Sarah garwane Abram. Sawise nimbali Abram, Firaun ngandika, Apa iki sing kowe lakoni marang aku, amarga kowe ora ngandhani aku yen dheweke iku bojomu? Ngapa kowe ngomong yen dheweke adhiku? Lan aku njupuk dheweke kanggo awakku

dhewe dadi bojo, lan saiki lho bojomu ana ing ngarepmu, jupuken banjur lunga. Lan Firaun dhawuh marang wong lanang-lanang babagan Abram kanggo ngiringake dheweke, lan bojone, lan kabeh sing ana karo dheweke.

13

Banjur munggah Abram saka Mesir, dheweke dhewe, lan garwane, lan kabeh dagangane, lan Lot karo dheweke, menyang ara-ara samun. Abram iku wong sugih banget, duwe kewan, lan salaka, lan emas. Lan dheweke lunga saka ngendi dheweke teka menyang ara-ara sampeyan nganti Betel, nganti panggonan ngendi tarube ana sadurunge, antarane Betel lan antarane Ai, menyang panggonan mezbah, ngendi dheweke nggawe ing kono ing wiwitan, lan Abram nyebut ing kono jenenge Gusti. Lan Lot sing mlaku bebarengan karo Abram kuwi duwé wedhus, lan sapi, lan tarub. Lan lemah iku ora bisa nampung wong-wong mau manggon bebarengan, amarga barang-barange wong-wong mau akeh; lan lemah iku ora bisa nampung wong-wong mau manggon bebarengan. Lan ana perang ana ing tengah-tengahe para pangon kewan-kewane Abram, lan ana ing tengah-tengahe para pangon kewan-kewane Lot; nanging wong Kanaan lan wong Feris nalika iku padha manggon ing tanah kuwi. Ngendika Abram marang Lot, Aja ana perang ana tengahe aku lan kowe, lan ana tengahe para pangon ku lan ana tengahe para pangon mu, amarga kita iki wong sedulur. Apa ora kabèh bumi iki ana ing ngarepmu? Pisahna saka aku; yen kowe menyang kiwa, aku

menyang tengen; yen kowe menyang tengen, aku menyang kiwa. Lan sawisé ngangkat Lot mripaté dhéwéké, dhèwèké weruh kabèh wilayah sakiwa-tengené Yordhan, amarga kabèh iku disiram banyu apik, sadurungé Gusti Allah numpes Sodom lan Gomorah, kaya swarga kang Gusti Allah, lan kaya tanah Mesir, nganti tekan Zoar. Lan Lot milih kanggo awakè dhéwé kabèh wilayah sakiwa-tengené Kali Yordan; lan Lot mangkat saka wétan; lan padha pisah saben wong saka seduluré. Abram manggon ing tanah Kanaan; Lot manggon ing kutha ing wilayah saubengé, lan dhèwèké masang kemah ing Sodom. Wong-wong sing ana ing Sodom iku ala lan dosa banget ing ngarsane Gusti Allah. Nanging Gusti Allah ngomong marang Abram sawise Lot dipisahake saka dheweke, Pandengna nganggo mripatmu, lan delengna saka panggonan sing saiki kowe ana menyang lor lan kidul lan wetan lan segara; amarga kabeh lemah sing kowe deleng, aku bakal menehi iku marang kowe lan marang benihmu nganti selawase. Lan aku bakal nggawe benihmu kaya wedhi ing bumi; yen ana wong sing bisa ngetung wedhi ing bumi, benihmu uga bakal diétung. Tangi munggah lan lakua ngubengi tanah iku menyang dawane lan menyang jembarne, amarga aku bakal menehi iku marang kowe lan marang turunanmu nganti selawase. Lan Abram pindah kémahé, tekan lan manggon ing cedhak wit oak Mamre, sing ana ing Hebron, lan dhèwèké mbangun misbyah ing kono kanggo Gusti.

14

Dadi ing karajan Amarfal raja Senar, lan Ariokh raja Elasar, Khedorlaomer raja Elam, lan Tidal raja bangsa-bangsa, padha nggawe perang karo Bera raja Sodom, lan karo Birsa raja Gomora, lan karo Sinab raja Adma, lan karo Semeber raja Seboim, lan raja Bela; iki yaiku Segor. Kabèh wong-wong iki padha sarujuk babagan jurang sing asin; iki segara uyah. Rolas taun dheweke padha ngabdi marang Kedorlaomer; nanging ing taun kaping telulas padha mbalela. Ing taun kaping patbelas, Kedorlaomer teka lan para raja karo dheweke, lan padha numpes para raksasa sing ana ing Astarot, lan Karnaim, lan bangsa-bangsa kuwat bebarengan karo wong-wong mau, lan wong-wong Emim sing ana ing kutha Sawe. Lan wong Horit sing ana ing gunung-gunung Seir, nganti tekan wit terebinth Paran, sing ana ing ara-ara samun. Lan sawise bali maneh padha teka ing sumber pangadilan, iku Kadesh, lan padha numpes kabeh panggedhe Amalek, lan wong Amori sing manggon ing Asasonthamar. Metu nanging raja Sodom, lan raja Gomorah, lan raja Admah, lan raja Zeboiim, lan raja Balak, iku yaiku Zoar, lan padha nyiapake perang karo wong-wong mau menyang perang ing lembah sing asin marang Khedorlaomer raja Elam, lan Tidal raja bangsa-bangsa, lan Amrafel raja Shinar, lan Ariokh raja Ellasar, papat raja nglawan lima. Lembah sing asin iku ana sumur-sumur aspal; raja Sodom lan raja Gomorah mlayu, lan padha tiba ing kono; nanging wong-wong sing ditinggal mlayu menyang wilayah pegunungan. Dheweke njupuk kabeh jaran saka Sodom lan Gomorah, lan kabeh panganane, lan padha lunga. Dheweke njupuk lan Lot, anake sedulure Abram, lan barang-barange, lan padha lunga; amarga dheweke manggon

ing Sodom. Sawijining wong sing wis ditulungi teka lan nglaporake marang Abram wong Ibrani; dheweke manggon ing cedhak wit oak Mamre wong Amori, sadulure Eskol, lan sadulure Onan, sing padha dadi sekutu karo Abram. Bareng krungu Abram yèn Lot seduluré wis ditawan, dhèwèké ngetung wong-wong omahé dhéwé telung atus sepuluh lan wolung, lan dhèwèké ngoyak wong-wong mau tekan Dan. Lan dheweke nyerang marang wong-wong mau ing wayah wengi, dheweke dhewe, lan anak-anake, lan dheweke nyerang wong-wong mau, lan dheweke ngoyak wong-wong mau nganti tekan Hoba, sing ana ing sisih kiwa saka Damaskus. Lan dheweke mbalekake kabeh jaran Sodom; lan dheweke mbalekake Lot ponakane, lan kabeh barang-barange, lan para wanita, lan wong-wong. Lan rajané Sodom metu kanggo ketemu karo dhèwèké, sawisé dhèwèké bali saka peperangan nglawan Khedorlaomer, lan para raja sing karo dhèwèké, menyang lembah Shaveh; iki yaiku dhataran para raja. Lan Melkisedek raja Salem nggawa metu roti lan anggur; lan dhèwèke iku imam saka Gusti Allah sing paling dhuwur. Lan dhèwèké mberkahi Abram, lan ngomong, Rahayu Abram déning Gusti Allah sing paling dhuwur, sing nggawé langit lan bumi. Lan pinuji Gusti Allah sing paling dhuwur, sing wis nyerahake mungsuh-mungsuhmu dadi takluk marang kowe; lan Abram menehi sepersepuluh saka kabeh marang dheweke. Banjur raja saka Sodom ngandika marang Abram, Wènèhana aku wong-wong lanang kuwi, nanging jaran kuwi jupuken kanggo awakmu dhéwé. Abram ngomong marang raja Sodom, Aku bakal ngacungake tanganku marang Gusti Allah sing paling dhuwur, sing nggawe langit lan bumi, yen saka

benang nganti tali sendal aku ora bakal njupuk saka kabeh sing duwekmu, supaya kowe ora kandha, yen aku sing nggawe Abram sugih. Kajaba sing dipangan dening wong nom-nom, lan bagéan saka wong lanang sing wis lelungan bareng karo aku Eskhol, Onan, Mamre; wong-wong iki bakal njupuk bagéan.

15

Sawisé tembung-tembung iki, dadi tembungé Gusti Allah marang Abram ing wahyu, ngandika, Aja wedi, Abram; aku nglindungi kowé; ganjaranmu bakal gedhé banget. Abram ngendika, Gusti Pangeran, punapa ingkang badhe Panjenengan paringaken dhateng kula? Aku dhewe lunga tanpa duwe anak; nanging anak Masek saka wong omahku, iki Eliezer wong Damsyik. Lan Abram ngomong, Amarga Sliramu ora mènèhi aku turunan, mula wong sing lair ing omahku bakal dadi ahli warisku. Lan langsung swara Gusti rawuh marang dheweke, ngandika, Ora bakal marisi kowe wong iki; nanging sing bakal metu saka kowe, wong iki bakal marisi kowe. Dhèwèké nggawa dhèwèké metu menyang njaba, lan ngomong marang dhèwèké, Pandeng munggah menyang langit, lan etung lintang-lintang, yèn kowé bisa ngetung kabèh. Lan ngomong, Mangkono bakal dadi turunanmu. Lan Abram percaya marang Gusti Allah, lan bab iku diétung kanggo dhèwèké minangka kabeneran. Banjur Panjenengane ngandika marang dheweke, Aku iku Gusti Allah sing wis nggawa sampeyan metu saka tanah wong Kasdim, supaya maringi sampeyan tanah iki kanggo diwarisake.

Dhèwèké ngomong, Nanging Gusti Pangéran, miturut apa aku bakal ngerti yèn aku bakal marisi iku? Dheweke ngandika marang dheweke, Jupuken aku sapi wadon umur telung taun, lan wedhus umur telung taun, lan wedhus lanang umur telung taun, lan dara kukur, lan dara. Dheweke njupuk kabeh iki kanggo dheweke, lan mbagi iku ing tengah, lan nyelehake iku ngarep-ngarepan siji lan sijine; nanging manuk-manuk ora dibagi. Manuk-manuk mudhun marang awak-awak, marang potongan-potongan sing dibelah loro kuwi; lan Abram lungguh bebarengan karo manuk-manuk mau. Nalika srengéngé arep surup, rasa kaget banget tiba marang Abram, lan lho, rasa wedi sing peteng lan gedhe tiba marang dhèwèké. Lan diomongake marang Abram: kanthi ngerti kowe bakal ngerti yen turunanmu bakal dadi wong pendatang ing tanah sing dudu duweke dhewe, lan wong-wong bakal ngabdi-ake dheweke, lan wong-wong bakal nggawe susah dheweke, lan wong-wong bakal ngasor-ake dheweke, patang atus taun. Bangsa sing yen padha ngabdi, aku bakal ngadili; lan sawise iku, wong-wong mau bakal metu saka kene kanthi barang-barang akeh. Nanging kowe bakal lunga menyang para leluhurmu kanthi tentrem, sawise urip nganti tuwa sing apik. Nanging ing generasi kaping papat wong-wong mau bakal bali mrene; amarga durung rampung dosa-dosané wong Amori nganti saiki. Nalika srengéngé wis tekan ing kulon, geni dadi; lan lah pawon sing ngebul lan obor-obor geni, sing padha liwat ing tengah-tengahé potongan-potongan sing dibelah kuwi. Ing dina kuwi Gusti nggawe prajanjian karo Abram, ngandika, Marang turunanmu aku bakal menehi tanah iki, saka kali Mesir nganti kali gedhe Efrat; wong Keni, lan wong Kenes,

lan wong Kadmon, lan wong Het, lan wong Peris, lan wong Refaim, lan wong Amori, lan wong Kanaan, lan wong Hewi, lan wong Girgasi, lan wong Yebus.

16

Sarai, garwane Abram, ora nglairake anak kanggo dheweke; nanging dheweke duwe abdi wadon wong Mesir sing jenenge Hagar. Sarai ngomong marang Abram, delengen Gusti wis ngunci aku supaya ora nglairake; mula mlebu marang budhakku wadon, supaya aku bisa entuk anak saka dheweke; lan Abram ngrungokake swarane Sarai. Lan Sarai garwane Abram njupuk Hagar wong Mesir budhake dhewe, sawise sepuluh taun Abram manggon ing tanah Kanaan, menehi dheweke marang Abram bojone dadi garwa. Lan dheweke mlebu marang Hagar, lan dheweke ngandhut; lan dheweke weruh yen dheweke ngandhut, lan nyonya iku diremehake ing ngarepe dheweke. Sarai ngomong marang Abram, Aku dianiaya saka kowe; aku wis menehi abdi wedokku menyang pangkonmu, nanging weruh yen dheweke ngandhut, aku diremehake ing ngarepe dheweke. Muga-muga Gusti Allah ngadili antarane aku lan kowe. Abram ngandika marang Sarai, Lah, abdi wadon kowe ana ing tangan kowe, gunakna dheweke kaya sing nyenengake kowe. Lan Sarai nyiksa dheweke, lan dheweke mlayu saka ngarepe dheweke. Utusan saka Gusti nemokake dheweke ana ing sumber banyu ing ara-ara samun, ana ing sumber ing dalan menyang Sur. Lan utusan saka Gusti

Allah ngomong marang dheweke, Hagar, abdi wedok Saraha, saka ngendi kowe teka? Lan kowe arep lunga menyang ngendi? Lan dheweke ngomong: Aku lagi mlayu saka ngarsane Sarah, nyonyaku. Utusan saka Gusti ngomong marang dheweke, Balia menyang juragane kowe, lan ngasorake awakmu ing sangisore tangane dheweke. Lan utusan saka Gusti ngomong marang dheweke, aku bakal nambahake nambahake wijimu, lan ora bakal kaitung amarga akehe. Lan utusan Gusti ngomong marang dheweke, Lho, kowe lagi ngandhut, lan kowe bakal nglairake anak lanang, lan kowe bakal ngarani jenenge Ismail, amarga Gusti wis ngrungokake penghinaanmu. Wong iki bakal dadi wong ndesa; tangane dheweke marang kabeh wong, lan tangane kabeh wong marang dheweke; lan ing ngarepe kabeh sedulur-sedulure dheweke bakal manggon. Lan dheweke nyebut jeneng Gusti sing ngomong marang dheweke, Kowe Gusti Allah sing wis ndeleng aku, amarga dheweke kandha, Lan pancen ing ngarepe aku weruh sing wis katon marang aku. Merga iki dheweke nyebut sumur kuwi, sumur sing ing ngarepe aku weruh; lah ana ing tengahe Kadesh lan ing tengahe Barad. Lan Hagar nglairake anak lanang kanggo Abram, lan Abram maringi jeneng marang putrane sing dilairake dening Hagar kanggo dheweke, Ismael. Abram kuwi umure wolung puluh enem taun nalika Hagar nglairake Ismael kanggo Abram.

17

Abram dadi umur sangang puluh sangang taun. Lan Gusti katon

dening Abram, lan ngandika marang dheweke, Aku iki Gusti Allah-mu; dadiya nyenengake ing ngarepku, lan dadiya tanpa cacad. Lan aku bakal nggawe prajanjianku ing antarane aku lan kowe, lan aku bakal nambahi kowe banget. Banjur Abram ambruk ing raine dhéwé. Lan Gusti Allah ngomong marang dheweke, ngandika, Lan aku, lho, iki prajanjianku karo kowe; lan kowe bakal dadi bapak akehe bangsa-bangsa. Lan ora bakal diarani maneh jenengmu Abram, nanging bakal dadi jenengmu Abraham, amarga aku wis gawe kowe dadi bapak saka akeh bangsa. Lan aku bakal nambahi kowe banget banget, lan aku bakal gawe kowe dadi bangsa-bangsa, lan raja-raja saka kowe bakal metu. Lan aku bakal netepake prajanjianku ing antarane kowe, lan ing antarane turunanmu sawise kowe menyang generasi-generasi wong-wong mau, dadi prajanjian langgeng supaya dadi Gusti Allahmu, lan Gusti Allahé turunanmu sawise kowe. Lan Aku bakal mènèhi marang kowe lan marang turununmu sawisé kowe tanah sing kowe manggon ing kono, kabèh tanah Kanaan, dadi duwèké langgeng; lan Aku bakal dadi Gusti Allah kanggo wong-wong mau. Lan Gusti Allah ngomong marang Abraham, Nanging kowe. Prajanjianku bakal kokjaga, kowé lan wijimu sawisé kowé nganti generasi-generasié dhéwéké. Lan iki prajanjian, sing bakal kowe lakoni, ing antarane aku lan kowe, lan ing antarane turunane kowe sawise kowe menyang generasi-generasi wong-wong mau; bakal disunat saben lanang saka kowe. Lan sampeyan kabeh bakal disunat daging kulupe sampeyan, lan iku bakal dadi tandha prajanjian ing antarane aku lan sampeyan kabeh. Lan bocah wolung dina bakal disunat kanggo sampeyan, kabeh lanang ing

generasi-generasi sampeyan; lan sing lair ing omah lan sing dituku nganggo perak saka kabeh anak wong liyo, sing ora saka wiji sampeyan. Kanthi sunat bakal disunat sing lair ing omahmu, lan sing dituku nganggo perak; lan bakal dadi prajanjianku ing daging sampeyan dadi prajanjian langgeng. Lan lanang sing ora disunat, sing ora bakal disunat daging kulup dheweke ing dina kaping wolu, jiwa kuwi bakal dirusak saka kulawargane, amarga dheweke wis nglanggar prajanjianku. Lan Gusti Allah ngomong marang Abraham, Sarai bojomu, ora bakal diarani jenenge Sarai, Sarah bakal dadi jenenge. Aku bakal mberkahi dheweke, lan aku bakal menehi kowe anak saka dheweke, lan aku bakal mberkahi dheweke, lan dheweke bakal dadi bangsa-bangsa, lan raja-raja bangsa-bangsa bakal ana saka dheweke. Lan Abraham tiba ing raine dhewe, lan ngguyu, lan ngomong ing pikirane dhewe, ngomong, apa wong sing umure satus taun bakal duwe anak lanang? Lan apa Sarah sing wis umure sangang puluh taun bakal nglairake? Ibrahim ngomong marang Gusti Allah: Mugi Ismail iki urip ing ngarsamu. Gusti Allah ngandika marang Abraham, Ya; lah, Sarah bojomu bakal nglairake anak lanang kanggomu, lan kowe bakal ngarani jenenge Iskak; lan Aku bakal netepake prajanjianKu marang dheweke, dadi prajanjian langgeng, dadi Gusti Allah kanggo dheweke lan kanggo turunane bebarengan karo dheweke. Bab Ismail iku, lho aku wis krungu kowe; lan lho aku wis mberkahi dheweke, lan aku bakal nambahi dheweke, lan aku bakal nglumpukake dheweke banget, dheweke bakal nglairake rolas bangsa, lan aku bakal ndadekake dheweke dadi bangsa gedhe. Nanging prajanjianku bakal tak-tetepake marang Isak, sing

bakal dilairake Sara kanggo kowe ing wektu iki, ing taun sing sabanjure. Dheweke wis rampung ngomong marang dheweke, lan Gusti Allah munggah saka Abraham. Lan Abraham njupuk Ismail anak lanang dhéwé, lan kabèh wong omah sing lair ing omahé, lan kabèh sing dituku nganggo dhuwit perak, lan kabèh lanang saka wong lanang sing ana ing omahé Abraham, lan disunat kulit sunaté wong-wong mau, ing wektu dina kuwi, kaya sing diomongaké marang dhéwéké déning Gusti Allah. Ibrahim umure sangang puluh sanga taun, nalika dheweke disunat daging kulit kulupe dheweke. Ismail, putrane, umure telung welas taun nalika dheweke disunat daging kulupe. Ing wektu dina kuwi, Abraham disunat, lan Ismail putrane, lan kabeh wong lanang ing omahe, lan wong-wong sing lair ing omahe, lan wong-wong sing dituku nganggo perak saka bangsa-bangsa manca.

18

Gusti Allah katon dening dheweke ing wit oak ing Mamre, nalika dheweke lungguh ing lawang tarub dheweke ing wayah awan. Sawise ndeleng munggah nganggo mripate, dheweke weruh, lan lah ana wong lanang telu padha ngadeg ing ndhuwure dheweke; lan sawise weruh, dheweke mlayu nyedhaki wong-wong mau saka lawang tarube, lan sujud ing lemah. Lan dheweke ngandika, Gusti, yen aku wis nemokake sih-rahmat ing ngarsamu, aja liwat abdimu. Jupukna banyu, lan padha wisuh sikil sampeyan kabeh, lan padha ngaso ing ngisor wit. Lan aku

bakal njupuk roti, lan kowe padha bakal mangan. Lan sawise iki, sampeyan bakal nerusake menyang dalan sampeyan, sing amarga iku sampeyan wis nyimpang menyang anak sampeyan. Lan dheweke ngomong, Mengkono wae lakokna, kaya sing wis kowe omongake. Lan Abraham cepet-cepet menyang tarub marang Sarah, lan ngomong marang dheweke, Enggal-enggal, lan uleni telung takaran tepung alus, lan gawe roti. Lan Abraham mlayu menyang sapi-sapi, lan njupuk pedet sing alus lan apik, lan maringi bocah kuwi, lan dheweke cepet-cepet nggawe iku. Dheweke njupuk mentega, lan susu, lan pedhet sing wis digawe, lan disuguhake marang wong-wong mau, lan wong-wong mau padha mangan; nanging dheweke dhewe ngadeg ing sandhinge wong-wong mau ing ngisor wit. Lan dheweke ngomong marang dheweke, Ing endi Sarah bojone kowe? Wong mau wangsulana ngandika, Delengen, ana ing tarub. Dheweke ngomong, Aku bakal bali menyang kowe miturut wektu iki ing jam, lan Sarah bojomu bakal duwe anak lanang. Sarah krungu ing lawang tarub, nalika dheweke ana ing mburine. Abraham lan Sarah pancen wis tuwa, wis maju ing umur; nanging Sarah wis mandheg ngalami prakara wadon. Sarah ngguyu ing batine dhéwé ngandika, Durung tau kedadéan marang aku nganti saiki, nanging bendaraku wis tuwa. Lan Gusti ngomong marang Abraham, Apa sebabe Sarah ngguyu ing atine dhewe, ngomong, Apa tenan aku bakal nglairake? Aku nanging wis tuwa. Apa ana tembung sing ora bisa tumeka saka Gusti Allah? Ing wektu iki aku bakal bali menyang kowe ing wayah sing tepat, lan Sarah bakal duwe anak lanang. Nanging Sarah mbantah, ngomong, Aku ora ngguyu, amarga dheweke wedi. Lan dheweke kandha

marang dheweke, Ora, nanging kowe ngguyu. Wong-wong mau wis tangi saka kono, banjur padha ndeleng mudhun menyang arah Sodom lan Gomorah. Nanging Abraham mlaku bebarengan karo dhèwèké kabèh, ngeterake dhèwèké kabèh. Nanging Gusti ngandika, Aku ora bakal ndhelikake saka Abraham, abdiku, apa sing aku tindakake. Abraham nanging bakal dadi bangsa gedhe lan akeh, lan kabeh bangsa ing bumi bakal diberkahi ing dheweke. Aku ngerti amarga dheweke bakal ngatur anak-anake lanang, lan omah-omahane sawise dheweke, lan wong-wong mau bakal njaga dalan-dalane Gusti, nglakoni kabeneran lan pangadilan, supaya Gusti bakal nggawa marang Abraham kabeh sing wis diomongake marang dheweke. Lan Gusti Allah ngandika, tangisan saka Sodom lan Gomorah wis akeh banget marang aku, lan dosa-dosane wong-wong mau gedhe banget tenan. Mulane mudhun, aku bakal ndeleng, yen miturut tangisan wong-wong mau sing teka marang aku, padha ditindakake; yen ora, supaya aku ngerti. Lan wong-wong mau wis padha bali saka kono, teka ing Sodom; nanging Abraham isih ngadeg ing ngarepe Gusti. Lan Abraham wis nyedhaki, ngomong, Aja sampeyan numpes wong adil bebarengan karo wong duraka; lan wong adil bakal dadi kaya wong duraka. Yen ana sèket wong sing adil ing kutha, kowé bakal numpes wong-wong mau? Apa sampeyan ora bakal ngluwari kabeh panggonan iku amarga wong seket sing bener, yen wong-wong mau ana ing kono? Ora babar pisan kowé bakal nglakoni kaya tembung iki, kanggo matèni wong sing adil bebarengan karo wong sing ora suci, lan wong sing adil bakal dadi kaya wong sing ora suci; ora babar pisan; Sing ngadili kabèh bumi, kowé

ora bakal nglakoni pangadilan? Ngandika Gusti Allah, Yen ana ing Sodom sèket wong sing bener ing kutha kuwi, Aku bakal ngluwari kabèh kutha kuwi, lan kabèh panggonan kuwi merga wong-wong mau. Lan Abraham mangsuli ngandika, Saiki aku wis wiwit ngomong marang Gustiku; nanging aku iki mung lemah lan awu. Yen nanging wong limang puluh sing bener iku dikurangi dadi patang puluh lima, apa sampeyan bakal ngrusak kabeh kutha iku amarga limang wong kuwi? Lan dheweke ngandika, Aku ora bakal numpes, yen aku nemokake patang puluh lima ana ing kono. Lan dheweke nambah maneh ngomong marang dheweke, lan ngandika, Yen nanging ditemokake ana patang puluh ing kono, lan dheweke ngandika, Aku ora bakal numpes amarga patang puluh mau. Lan dheweke ngandika, Punapa mboten napa-napa, Gusti, menawi kula ngendika? Nanging yen ana telung puluh ketemu ing kono? Lan dheweke ngandika, Aku ora bakal numpes amarga ana telung puluh. Lan dheweke ngandika, Awit aku wani ngomong marang Gusti, nanging yen ditemokaké ana rong puluh ing kono? Lan dheweke ngandika, Ora bakal tak numpes, yen aku nemokake rong puluh ing kono. Lan dheweke ngandika, Apa ora dadi apa-apa, Gusti, yen aku ngomong maneh sepisan? Yen nanging ana sepuluh wong ing kono? Lan dheweke ngandika, Aku ora bakal numpes jalaran sing sepuluh kuwi. Gusti Allah lunga, nalika wis mandheg ngomong karo Abraham; lan Abraham bali menyang panggonan dheweke.

19

Utusan loro mau teka ing Sodom nalika wayah sore. Lot lungguh ana ing sandhinge gapura Sodom; Lot weruh, banjur tangi munggah kanggo ketemu karo wong-wong mau, lan sujud nganggo pasuryane menyang lemah. Lan dheweke ngomong, lho, Para Juragan, mampira menyang omahe abdi sampeyan, lan nginep, lan umbah-umbaha sikil sampeyan, lan sawise tangi esuk sampeyan bakal budhal menyang dalan sampeyan. Lan padha ngomong, Ora, nanging ing dalan gedhe kita bakal nginep. Lan dhèwèké meksa banget wong-wong mau, lan wong-wong mau padha nyimpang menyang dhèwèké, lan wong-wong mau padha mlebu menyang omahé, lan dhèwèké nggawé ngombé kanggo wong-wong mau, lan dhèwèké manggang roti tanpa ragi kanggo wong-wong mau, lan wong-wong mau padha mangan. Sadurungé padha turu, wong lanang ing kutha, wong Sodom, ngubengi omah, saka nom-noman nganti wong tuwa, kabèh wong bebarengan. Lan wong-wong padha nimbali Lot, lan padha ngomong marang dheweke, Ing endi wong lanang sing wis mlebu marang kowe ing bengi iki? Gawakna metu dheweke menyang kita, supaya kita bisa dadi keluarga karo dheweke. Lot metu menyang wong-wong mau menyang ambang lawang, lan lawange ditutup ing mburine. Dheweke ngomong marang wong-wong mau, Ora sarana apa wae, sedulur-sedulur, aja padha tumindak ala. Aku duwe loro anak wadon, sing durung nate ngerti lanang; aku bakal nggawa metu dheweke menyang sampeyan, lan sampeyan gunakake dheweke kaya sing nyenengake sampeyan; mung marang wong lanang iki aja sampeyan nglakoni sing ora adil, amarga dheweke wis mlebu ing sangisore payon atepku. Wong-wong mau ngomong marang

dheweke, Mundur saka kene! Kowe mlebu mung kanggo manggon sedhela, apa iya saiki arep dadi hakim? Saiki mulane kowe bakal kita gawe cilaka luwih saka wong-wong mau. Lan wong-wong mau padha meksa banget marang wong lanang Lot, lan padha nyedhaki kanggo ngrusak lawang. Wong-wong mau ngulungake tangane, banjur narik Lot menyang awake dhewe menyang njero omah, lan lawang omahe padha nutup. Wong-wong lanang sing ana ing lawang omah mau padha ditamani wuta saka sing cilik nganti sing gedhe; lan padha kesel anggone nggoleki lawang. Wong-wong mau padha ngomong marang Lot, Apa kowe duwe mantu lanang ing kene, utawa anak lanang, utawa anak wadon? Yen ana wong liya sing ana ing kutha, golekna metu saka panggonan iki, amarga awakdewe bakal numpes panggonan iki; amarga tangise wong-wong mau wis munggah ing ngarsane Gusti, lan Gusti wis ngutus awakdewe kanggo numpes kutha iki. Lot metu lan ngomong marang mantu lanang-lanang sing wis njupuk anak-anak wadon, lan ngandika, tangia lan metua saka panggonan iki, amarga Gusti ngrusak kutha; nanging katon guyon ing ngarepe mantu lanang-lanang. Nalika esuk wis teka, para utusan padha cepet-cepet marang Lot, ngomong, Tangi lan jupuka bojomu, lan loro putrimu sing kowe duwe, lan metu, supaya kowe uga ora mati bebarengan karo tumindak ala ing kutha kuwi. Lan padha bingung, lan para utusan nyekel tangane dheweke, lan tangane bojone, lan tangane putrine loro, jalaran Gusti Allah ngasihi dheweke. Lan kedadeyan nalika wong-wong mau nggawa dheweke metu menyang njaba, lan padha ngomong, nylametake nylameti jiwa awakmu dhewe; aja noleh menyang mburi, lan aja mandheg ing

kabeh wilayah sakiwa tengene; nylameta menyang gunung, supaya ora tau keseret bebarengan. Lot ngomong marang wong-wong mau, aku nyuwun Gusti, awit abdine Paduka wis nemokake sih-rahmat ing ngarsane Paduka, lan Paduka wis nggedhekake kabenerane Paduka, sing Paduka tindakake marang aku, kanggo uripe jiwaku; nanging aku ora bakal bisa dislamekake menyang gunung, supaya aja nganti cilaka-cilaka nyekel aku, lan aku mati. Lho, kutha iki cedhak kanggo aku ngungsi menyang kono, sing iku cilik; lan ing kono aku bakal slamet; apa ora cilik? Lan jiwa-ku bakal urip amarga kowe. Lan dhèwèké ngomong marang dhèwèké, lho aku wis gumun karo pasuryamu lan babagan tembung iki, supaya ora ngrusak kutha sing kowé ngomong bab iku. Enggal-enggala mulane supaya slamet ana ing kono, amarga aku ora bakal bisa nindakake apa-apa, nganti sampeyan teka ing kono. Mulane, dheweke ngarani jeneng kutha kuwi Zoar. Srengéngé wis metu ing ndhuwur bumi, lan Lot wis mlebu ing Soar. Lan Gusti Allah ngujanake belerang lan geni saka Gusti Allah saka swarga marang Sodom lan Gomorah. Lan dhèwèké numpes kutha-kutha iki, lan kabèh wilayah sakiwa-tengené, lan kabèh wong sing padha manggon ing kutha-kutha, lan tetanduran sing tuwuh saka lemah. Lan bojone dhèwèké ndeleng menyang mburi, lan dadi tugu uyah. Abraham tangi esuk-esuk lan lunga menyang panggonan ing kono dheweke wis ngadeg ing ngarep Gusti. Lan dhèwèké nyawang marang rainé Sodom lan Gomorah, lan marang rainé wilayah sakiwa-tengené, lan dhèwèké weruh, lan lah geni munggah saka lemah, kaya kukus saka pawon geni. Lan kedadeyan nalika Gusti Allah numpes kabeh kutha-kutha ing

wilayah sakiwa tengene, Gusti Allah kelingan marang Abraham; lan Panjenengane ngirim Lot metu saka tengahe karusakan, nalika Gusti numpes kutha-kutha, ing ngendi Lot manggon ing kutha-kutha mau. Lot munggah saka Segor, lan dheweke lungguh ing gunung, dheweke dhewe lan putri loro bebarengan karo dheweke; amarga dheweke wedi manggon ing Segor; lan dheweke manggon ing guwa, dheweke dhewe lan putri loro bebarengan karo dheweke. Lan sing tuwa ngomong marang sing enom, Bapak kita wis tuwa, lan ora ana wong ana ing bumi sing bakal mlebu marang kita, kaya sing pantes ing kabeh bumi. Ing kene lan ayo padha ngombèkaké bapak kita anggur, lan ayo padha turu karo dhèwèké, lan ayo padha nuwuhaké wiji saka bapak kita. Dheweke padha ngombèkaké bapakné dheweke anggur ing bengi kuwi, lan sing mbakyuné mlebu turu karo bapakné dheweke ing bengi kuwi; lan ora ngerti nalika dheweke turu, lan nalika dheweke tangi. Dadi ing dina candhake, lan sing tuwa ngomong marang sing enom, Lho, aku wis turu karo bapak kita wingi; ayo kita wenehi dheweke anggur lan ing bengi iki, lan mlebua kowe turu karo dheweke, lan ayo kita tandurakke wiji saka bapak kita. Lan ing bengi kuwi, dhèwèké padha ngombèkaké bapakné anggur, lan sing ragil mlebu turu karo bapakné; lan bapakné ora ngerti nalika dhèwèké turu, lan tangi. Lan loro putriné Lot ngandhut saka bapake dhéwé. Lan sing mbakyune nglairake anak lanang, lan dhèwèké ngarani jenengé Moab, ngomong, Saka bapakku; iki bapakné wong-wong Moab nganti dina saiki. Lan sing enom uga nglairake anak lanang, lan dheweke ngarani jenenge Amon, ngandika, anak saka bangsaku; iki bapake wong Amon nganti dina saiki.

20

Lan Abraham pindhah saka kono menyang tanah tumuju Kidul, lan manggon ing antarane Kadesh lan antarane Shur, lan ngungsi ing Gerar. Abraham ngomong babagan Sarah garwane, yen dheweke iku adhine; dheweke wedi ngomong yen dheweke iku garwane, supaya wong-wong lanang ing kutha ora mateni dheweke amarga dheweke; nanging Abimelekh raja Gerar ngirim lan njupuk Sarah. Lan Gusti Allah mlebu marang Abimelekh ing turu ing wayah bengi, lan ngandika, lah kowe bakal mati jalaran wong wadon sing wis kowe jupuk; nanging dheweke iku wis urip bebarengan karo wong lanang. Abimelech nanging ora nyentuh dheweke; lan ngandika, Gusti, bangsa sing ora ngerti lan adil apa Paduka bakal numpes? Apa dheweke dhewe ora ngomong marang aku, Dheweke adhiku wedok? Lan dheweke ngomong marang aku, Dheweke iku sedulur lanangku? Kanthi ati sing resik lan kanthi kabeneran tangane, aku wis nindakake iki. Gusti Allah ngomong marang dheweke ing impèn, lan aku ngerti yen kowe nglakoni iki kanthi ati sing resik, lan aku wis ngreksa kowe supaya kowe ora dosa marang aku; jalaran iki aku ora ngidini kowe ndemek dheweke. Saiki nanging balikaké wadon kuwi marang wong lanang kuwi, amarga dhèwèké nabi, lan dhèwèké bakal ndedonga kanggo kowé, lan kowé bakal urip; nanging yèn kowé ora balikaké, kowé bakal ngerti yèn kowé bakal mati lan kabèh sing duwèkmu. Lan Abimelekh tangi esuk, lan nimbali kabèh abdi-abdine, lan ngomong kabèh tembung iki ing kupinge wong-

wong mau; lan kabèh wong mau padha wedi banget. Lan Abimelekh nimbali Abraham lan ngomong marang dheweke, Apa iki sing wis kowe lakoni marang kita? Apa kita ora dosa marang kowe, nganti kowe nggawa dosa gedhe marang aku lan marang kerajaanku? Karya sing ora ana wong bakal nggawe, kowe wis nggawe kanggo aku. Nanging Abimelekh ngomong marang Abraham, Apa sing wis kokdeleng nganti koklakoni iki? Ngendika nanging Ibrahim, aku ngendika amargi, mula ora ana wedi marang Gusti Allah ing panggonan iki, lan wong-wong bakal mateni aku jalaran garwaku. Lan pancen tenan, dheweke adhiku wadon saka bapak, nanging ora saka ibu; banjur dheweke dadi bojoku. Nanging nalika Gusti Allah nggawa aku metu saka omahé bapakku, lan aku kandha marang dhèwèké, Kowe bakal nglakoni kabeneran iki marang aku, ing kabèh panggonan ngendi waé kita mlebu ing kono, kandhakna aku, yèn dhèwèké iku sedulurku. Abimelekh njupuk sewu didrachma, lan wedhus, lan pedhet, lan anak lanang, lan babu wadon, lan maringi marang Abraham; lan mbalekake marang dheweke Sarah, garwane. Lan Abimelekh ngomong marang Abraham, Delengen, tanahku ana ing ngarepmu; ing ngendi wae sing nyenengake kowe, manggona. Lan marang Sarah dheweke ngomong, lho aku wis maringi sewu didrachma marang kakangmu; iki bakal dadi pakurmatan kanggo rainmu, lan kanggo kabeh sing karo kowe; lan kabeh bab iku bener. Abraham ndedonga marang Gusti Allah, lan Gusti Allah marasake Abimelekh, lan bojone, lan para abdi wedoke; banjur padha nglairake. Amarga Gusti Allah wis nutup kabeh rahim ing omah Abimelekh, jalaran Sarah garwane Abraham.

21

Lan Gusti Allah ngunjungi Sarah, kaya sing wis diomongake; lan Gusti Allah nindakake marang Sarah, kaya sing wis diucapake. Lan sawise ngandhut, dheweke nglairake anak lanang kanggo Abraham ing umur tuwa, ing wektu kaya sing wis diomongake Gusti marang dheweke. Lan Abraham nyebut jeneng putrane sing wis lair kanggo dheweke, sing Sarah nglairake kanggo dheweke, Iskak. Lan Abraham nyunat Iskak ing dina kaping wolu, kaya sing diprentahake marang dheweke dening Gusti Allah. Lan Abraham iku umur satus taun nalika lair marang dhèwèké Isak, anak lanang dhèwèké. Sarah ngandika, Gusti wis nggawe aku ngguyu; sapa wae sing krungu bakal melu bungah karo aku. Lan dheweke ngandika, Sapa sing bakal ngumumake marang Abraham yen Sarah nyusoni bocah? Amarga aku nglairake anak lanang nalika aku wis tuwa. Lan bocah iku digedhekake, lan disapih; lan Abraham nggawe pesta gedhe, ing dina nalika Iskak putrane disapih. Sarah weruh putrane Hagar wong Mesir, sing wis lair saka Abraham, lagi dolanan karo Iskak putrane dheweke, banjur Sarah ngomong marang Abraham, Usir babu iki lan putrane, amarga putrane babu iki ora bakal nampa warisan bebarengan karo putraku Iskak. Nanging tembung iku katon angel banget ing ngarepe Abraham bab putrane. Gusti Allah ngomong marang Abraham, Aja dadi angel ing ngarepmu bab bocah lanang kuwi, lan bab prawan abdi kuwi; kabeh sing bakal diomongake Sara marang kowe, rungokna swarane; amarga ing Isak bakal diarani turunane

marang kowe. Lan anak lanang saka babu wadon iki uga bakal tak gawe dadi bangsa gedhe dheweke, amarga dheweke iku turunanmu. Ibrahim tangi esuk, lan njupuk roti lan kulit banyu, lan menehi marang Hajar; lan diselehake ing pundhake bocah cilik, lan ngirim dheweke; Sawise lunga banjur dheweke kesasar ing ara-ara samun, ing sumur sumpah. Banyune wis entek saka kanthong kulit; lan dheweke mbuwang bocah cilik ing ngisor wit cemara siji; Sawise lunga dheweke lungguh ngarep dheweke saka kadohan, kaya jarak panah; amarga dheweke ngomong, aku ora bakal ndeleng patine anakku. Lan dheweke lungguh ing ngarepe; nanging bocah cilik mau njerit banjur nangis. Lan Gusti Allah krungu swarane bocah saka panggonan kono sing dheweke ana; lan utusan Gusti Allah nimbali Hagar saka swarga, lan ngomong marang dheweke, apa iku Hagar? Aja wedi; amarga Gusti Allah wis krungu swarane bocah cilik saka panggonan ing ngendi dheweke ana. Tangi lan jupuka bocah kuwi, lan cekelan nganggo tanganmu dheweke; amarga aku bakal nggawe dheweke dadi bangsa gedhe. Lan Gusti Allah mbukak mripate dheweke, lan dheweke weruh sumur banyu urip, lan dheweke lunga, lan dheweke ngisi kulit karo banyu, lan dheweke ngombèkaké bocah cilik kuwi. Lan ana Gusti Allah karo bocah kuwi; lan dheweke tambah gedhe, lan manggon ing ara-ara samun; lan dheweke dadi pemanah. Lan dheweke manggon ing ara-ara samun, lan ibune njupukake dheweke wong wadon saka Paran, Mesir. Lan kedaden ing wektu iku, lan Abimelekh ngandika, lan Akhuzat kancane, lan Phikhol panglima gedhe tentarane, marang Abraham, ngandika, Gusti Allah karo kowe ing kabeh, sing kowe tindakake. Saiki mulane

sumpaha aku dening Gusti Allah ora bakal nglakoni salah marang aku, lan ora marang turunanku, lan ora marang jenengku; nanging miturut kabeneran sing tak lakoni karo kowe, kowe bakal nglakoni karo aku, lan marang tanah sing kowe wis manggon minangka wong manca ing kono. Lan Abraham ngandika, Aku bakal sumpah. Lan Abraham nyalahake Abimelekh bab sumur-sumur banyu, sing direbut dening abdi-abdine Abimelekh. Lan Abimelekh ngomong marang dheweke, Aku ora ngerti sapa sing nglakoni bab iki marang kowe; lan kowe uga ora ngandhani aku, lan aku uga ora krungu, kajaba mung dina iki. Lan Abraham njupuk wedhus lan pedhet, lan maringi marang Abimelekh; lan wong loro padha nggawe prajanjian. Lan Abraham ngadegake pitung anak wedhus wadon saka wedhus, dhewe wae. Lan Abimelekh ngomong marang Abraham, Apa kuwi pitung anak wedhus wadon saka wedhus-wedhus iki, sing kowé pisahké dhéwé? Lan Abraham ngomong, Pitu wedhus wadon iki sampeyan bakal tampa saka aku, supaya dadi paseksi kanggo aku, yen aku sing wis ndhudhuk sumur iki. Mulane iki, dhèwèké maringi jeneng panggonan kuwi, Sumur Sumpah; amarga ing kono wong loro-loroné padha sumpah. Lan padha nggawe prajanjian ing sumur sumpah; banjur tangi Abimelekh, Akhuzat kancane, lan Pikhol panglima agung pasukkane, lan padha bali menyang tanah wong-wong Filistin. Lan Abraham nandur sawah ing sumur sumpah; lan dheweke nyebut jeneng Gusti ing kono, Gusti Allah sing langgeng. Abraham manggon minangka wong pendatang ing tanah wong Filistin pirang-pirang dina.

22

Lan kedaden sawise tembung-tembung iki, Gusti Allah nyoba Abraham, lan ngomong marang dheweke, Abraham, Abraham, lan Abraham ngomong, Iki aku. Lan ngandika, jupuken anakmu sing ditresnani, sing wis koktresnani, Isak, lan lumakua menyang tanah sing dhuwur, lan pasrahna dheweke ing kono dadi kurban obong lengkap ing salah siji saka gunung-gunung sing bakal dakkandakake marang kowe. Wis tangi Abraham ing esuk, dheweke masang pelana ing kuldine; lan dheweke njupuk karo dheweke loro abdi, lan Isak putrane; lan sawise mecah kayu kanggo kurban bakaran, tangi dheweke lunga, lan teka ing panggonan sing diomongake marang dheweke dening Gusti Allah, ing dina katelu. Lan Abraham ndongak nganggo mripate, weruh panggonan saka kadohan. Lan Abraham ngomong marang anak-anake, Lenggahen kene karo kuldine, aku lan bocah cilik iki bakal mlaku nganti kono, lan sawise sujud kita bakal bali marang kowe. Abraham njupuk kayu-kayu kanggo kurban bakaran, lan diselehake neng Isak, anake. Lan dheweke njupuk ing tangane geni lan pedhang, lan wong loro padha mlaku bebarengan. Ngendika Isak marang Abraham bapake dheweke, Bapak. Lan dheweke ngendika, Apa iku, anakku? Dheweke ngomong, nanging, delengen ana geni lan kayu-kayu, ana ing endi wedhus kanggo kurban obong kabeh? Abraham ngandika, Gusti Allah bakal ndeleng dhewe wedhus kanggo kurban obong, anakku. Sawise lunga loro-lorone bebarengan, padha teka ing panggonan sing wis diomongake marang

dheweke dening Gusti Allah; lan Ibrahim mbangun mezbah ing kono, lan nyelehake kayu-kayu; lan sawise ngiket Iskak putrane, nyelehake dheweke ing mezbah ing ndhuwur kayu-kayu. Lan Abraham ngacungake tangane kanggo njupuk pedhang, kanggo nyembelih putrane. Lan Utusan saka Gusti nimbali dheweke saka swarga, lan ngomong, Abraham, Abraham, nanging dheweke ngomong, Lah, iki aku. Lan ngandika, Aja kowe numpangake tanganmu marang bocah cilik kuwi, lan aja kowe nglakoni apa-apa marang dheweke; saiki amarga Aku wis ngerti, yen kowe wedi marang Gusti Allah; lan kowe ora ngeman anakmu sing ditresnani kanggo Aku. Lan Abraham ndongak nganggo mripate dheweke weruh, lan lah wedhus lanang siji dicekel ing tetanduran Sabek saka sunggune. Lan Abraham lunga, lan njupuk wedhus lanang, lan ngaturake dheweke dadi kurban obong kabeh gantine Iskak anake. Lan Abraham nyebut jeneng panggonan kuwi, Gusti weruh; supaya wong-wong bisa ngomong dina iki, Ing gunung Gusti katon. Lan Utusan Pangeran nelpon Abraham kaping pindho saka swarga, ngomong, Miturut awakku dhewe aku sumpah, ngandika Pangeran, amarga kowe wis nindakake tembung iki, lan ora nyisakake anakmu sing ditresnani kanggo aku, pancen kanthi mberkahi aku bakal mberkahi kowe, lan kanthi nambahi aku bakal nambahi turunanmu, kaya lintang-lintang ing swarga, lan kaya wedhi sing ana ing pinggir segara; lan turunanmu bakal marisi kutha-kutha wong mungsuh. Lan kabeh bangsa-bangsa ing bumi bakal diberkahi ing wijimu, amarga kowe wis manut swaraku. Abraham banjur bali menyang anak-anake; lan sawise padha tangi, dheweke padha lunga bebarengan menyang sumur

sumpah. Lan Ibrahim manggon ing sumur sumpah. Kedadean sawise tembung-tembung iki, lan dikabarake marang Abraham, ngomong, lho Melka wis nglairake uga anak lanang kanggo Nahor sedulurmu, yaiku Uz sing mbarep, lan Buz sedulure, lan Kamuel bapake wong Siria, lan Kesed, lan Haso, lan Pildas, lan Yeldaf, lan Betuel. Betuel nglairakké Ribkah. Wolung iki anak lanang, sing dilairake Melka marang Nahor, sedulure Abraham. Lan selir dhèwèké, sing jenengé Reuma, uga nglairké Tabek, lan Taam, lan Tokos, lan Moka.

23

Dadi uripe Sarah, taun satus selikur pitu. Lan Sarah mati ing kutha Arba, sing ana ing lembah; iki yaiku Hebron ing tanah Kanaan, lan Abraham teka kanggo nangisi Sarah, lan nglara. Lan Abraham tangi saka mayit kang duweke; lan Abraham ngomong marang anak-anake Het, ngandika, Aku iki wong mampir lan wong mlaku-mlaku karo kowe kabeh; mula wenehana aku duweke kuburan karo kowe kabeh, lan aku bakal ngubur mayit kang duwekku saka aku. Nanging anak-anake Het padha mangsuli marang Abraham, ngandika, Ora, gusti. Ngrungokna kita; raja saka Gusti Allah sampeyan iku ing antarane kita; ing kuburan-kuburan kita sing paling apik kuburna mayit sampeyan; ora ana siji-sijia saka kita sing bakal ngalang-alangi kuburane dheweke saka sampeyan, kanggo ngubur mayit sampeyan ing kono. Abraham wis tangi lan sungkem marang wong-wong ing tanah kuwi, anak-anake Het.

Lan Abraham ngomong marang wong-wong mau, ngandika, yen sampeyan duwe ing jiwa sampeyan, supaya ngubur mayit kula saka rai kula, krungu kula, lan ngomong bab kula marang Efron anake Zohar. Lan supaya dheweke menehi aku gua sing dobel, sing iku duweke dheweke, sing ana ing bagean saka lapangane; perak sing pantes, wenehana aku iku ing antarane kowe kanggo dadi duweke kuburan. Efron lungguh ana ing tengah-tengahe anak-anake Het; nanging Efron wong Het mangsuli marang Abraham ngandika, dirungokake dening anak-anake Het, lan kabeh wong sing mlebu menyang kutha, ngandika, Dadi karo aku, gusti, lan rungokna aku; lemah, lan guwa sing ana ing kono, tak wenehi sampeyan; ing ngarepe kabeh warga kotaku wis tak wenehi sampeyan; pendemna wong mati sampeyan. Lan Abraham sujud ing ngarepe wong-wong ing tanah kuwi. Lan dhèwèké ngomong marang Efron menyang kupingé ing ngarepé wong-wong ing tanah, Amarga menyang aku yèn, rungoknå aku: perak saka sawah jupuknå saka aku, lan aku bakal ngubur mayitku ing kono. Efron mangsuli marang Abraham, ngomong, Ora, gusti; aku wis krungu, lemah patang atus didrakma perak; nanging apa tegese iki ing antarane aku lan sampeyan? Nanging kowe kuburna wong matimu. Lan Abraham krungu marang Efron; lan Abraham menehi marang Efron perak, sing diomongake menyang kupinge anak-anake Het, patang atus syikal perak sing disetujui dening para pedagang. Lan dadi tetep lapangane Efron, sing ana ing guwa kembar, sing ana ing ngarepe Mamre, lapangan lan guwa, sing ana ing kono, lan kabeh wit, sing ana ing lapangan, lan kabeh sing ana ing watese ngubengi, kanggo Abraham, dadi duweke ing ngarepe anak-

anake Het, lan kabeh wong sing mlebu menyang kutha. Sawisé bab-bab iki, Abraham ngubur Sarah garwané ing guwa ing lapangan sing rangkep, sing ana ing ngarepé Mamre; iki yaiku Hebron ing tanah Kanaan. Lan disahake lapangan lan guwa sing ana ing kono kanggo Abraham dadi duweke kuburan, saka anak-anake Het.

24

Lan Abraham iku wis tuwa, wis maju ing dina-dinané, lan Gusti Allah wis mberkahi Abraham ing kabèh bab. Lan Abraham ngomong marang anak lanang dhèwèké sing paling tuwa saka omah dhèwèké, sing panguwasa kabèh barang dhèwèké, Lebokna tangan kowe ing ngisor pupu aku. Lan aku njaluk sumpah marang kowe, Gusti Allah ing swarga lan Allah ing bumi, supaya kowe ora njupuk bojo kanggo anakku Iskak saka anak-anak wadon wong Kanaan, sing aku manggon bebarengan karo dheweke. Nanging kowe bakal lunga menyang tanahku, ing ngendi aku lair, lan menyang sukuku, lan kowe bakal njupuk garwa kanggo anakku lanang Isak saka kono. Bocah mau ngomong marang dheweke, Yen wanita iku ora gelem lunga karo aku bali menyang tanah iki, apa aku kudu mbalekake anakmu menyang tanah saka ngendi sampeyan metu saka kono? Nanging Abraham ngendika marang dheweke, Ati-ati dhewe, aja kowe bali anakku lanang menyang kono. Gusti Allah saka swarga lan Allah saka bumi, sing njupuk aku saka omahe bapakku, lan saka bumi sing aku lair ing kono, sing wis

ngomong marang aku, lan sing wis sumpah marang aku, ngandika, marang kowe aku bakal maringi bumi iki lan marang wijimu, dheweke dhewe bakal ngirim Utusane ing ngarepmu, lan kowe bakal njupuk garwa kanggo anakku saka kono. Yen nanging wong wadon iku ora gelem lunga karo kowe menyang tanah iki, kowe bakal resik saka sumpahku; mung anakku lanang aja kokbalikaké menyang kono. Lan bocah iku nyelehake tangane ing sangisore puhane Abraham, gustine, lan sumpah marang dheweke babagan tembung iki. Lan bocah mau njupuk sepuluh unta saka unta-untane gustine, lan saka kabeh barang apik gustine digawa dhewe; lan sawise tangi, dheweke lunga menyang Mesopotamia menyang kuthane Nahor. Lan dheweke nggawe unta-unta mau padha mlumah ing njaba kutha ing cedhak sumur banyu nalika wayah sore, nalika para wanita sing njupuk banyu padha metu. Lan ngandika, Gusti Allah-é gustiku Abraham, mugi paring kasuksesan ing ngarepku dina iki, lan mugi paring sih-rahmat marang gustiku Abraham. Lho, aku ngadeg ing sumber banyu; lan para putri wong-wong sing manggon ing kutha metu kanggo njupuk banyu. Lan bakal dadi prawan sing aku kandha, Miringake kendhimu, supaya aku ngombe, lan dheweke kandha marang aku, Ngombea kowe, lan unta-untamu uga tak paringi ngombe, nganti padha mandheg ngombe, iki kowe wis nyiapake kanggo anakmu Iskak; lan ing iki aku bakal ngerti, yen kowe wis nindakake sih-rahmat karo gustiku Abraham. Lan kedadean sadurunge dheweke rampung ngomong ing pikirane, lan lah Ribkah metu, sing lair saka Betuel, anake Milka bojone Nahor, sedulure Abraham, nggawa kendi banyu ing pundhake. Prawan kuwi ayu banget rupane;

prawan kuwi, wong lanang ora nate ngerti dheweke; banjur mudhun menyang sumber banyu, ngisi kendine, lan munggah. Bocah mau mlayu nyedhaki dheweke, lan ngomong, Paringana aku ngombe banyu sethithik saka kendhimu. Wong wadon iku ngandika, Ngombea, gusti, lan dheweke cepet-cepet lan nurunake kendi banyu ing lengene, lan menehi ngombe marang dheweke, nganti dheweke mandheg ngombe. Lan dheweke ngomong, Lan kanggo unta-unta sampeyan aku bakal njupukake banyu, nganti kabeh padha ngombe. Lan dheweke cepet-cepet lan ngosongake kendi banyu menyang palung banyu, lan mlayu menyang sumur kanggo nyiduk banyu maneh, lan nyiduk banyu kanggo kabeh unta. Wong lanang mau lagi ngamati dheweke, lan tetep meneng kanggo ngerti apa Gusti wis mujudake dalane apa ora. Dadi nalika kabeh unta wis mandheg ngombe, wong lanang mau njupuk anting-anting emas bobote sak drakma, lan gelang loro kanggo tangane dheweke, bobote sepuluh drakma emas. Lan dheweke takon marang dheweke, lan ngandika, Sampeyan putri saka sapa? Kandhakna marang aku, apa ana ing omahe bapakmu papan kanggo kita nginep. Dheweke banjur ngomong marang dheweke, Aku putrine Betuel saka Milka, sing dilairake kanggo Nahor. Lan dheweke ngomong marang dheweke, Jerami lan pakan akeh ana ing kene karo kita, lan papan kanggo nginep. Lan wong lanang iku seneng banget, dheweke sujud marang Gusti. Lan ngomong, Rahayu Gusti, Pangerané gustiku Abraham, sing ora ninggalake kabeneran lan kabenere saka gustiku; Gusti uga wis nuntun aku menyang omahe sadulure gustiku. Lan bocah wadon mau mlayu banjur nglapurake menyang omah ibune, miturut tembung-tembung

iki. Ribkah iku duwé sadulur lanang, sing jenengé Laban; lan Laban mlayu menyang wong lanang mau ing njaba nang sumber banyu. Lan kedadean nalika dheweke weruh anting-anting, lan gelang-gelang ing tangane adhine wadon, lan nalika dheweke krungu tembung-tembunge Ribka adhine wadon, sing ngomong, mangkono wong kuwi wis ngomong marang aku, lan dheweke teka menyang wong kuwi, sing lagi ngadeg ing unta-unta ing sumur. Lan dheweke ngomong marang dheweke, mrene mlebu, sing diberkahi saka Gusti; ngapa sampeyan ngadeg ing njaba? Aku wis nyiapake omah, lan papan kanggo unta-unta. Wong mau mlebu menyang omah, lan dheweke ngeculake unta-unta, lan dheweke menehi jerami lan pakan kanggo unta-unta, lan banyu kanggo ngumbah sikile lan sikile wong-wong kang padha karo dheweke. Lan dheweke maringi roti marang wong-wong mau kanggo dipangan; lan dheweke ngomong, Aku ora bakal mangan, nganti aku ngomong tembung-tembungku. Lan dheweke ngomong, Ngomonga. Lan dheweke ngandika, Aku iki anake Abraham. Gusti Allah wis mberkahi gustiku banget, lan dheweke diangkat dhuwur; lan Gusti Allah menehi dheweke wedhus, lan pedhet, lan salaka, lan emas, anak lanang, lan babu wadon, unta, lan kuldi. Lan Sarah garwane bendara kula nglairake anak lanang siji kanggo bendara kula sawise dheweke tuwa, lan dheweke menehi marang dheweke kabeh sing diduweni dheweke. Lan gustiku wis nggawe aku sumpah, ngomong, Kowe ora bakal njupuk bojo wadon kanggo anakku lanang saka putri-putrine wong Kanaan, sing aku manggon ing tanahe. Nanging kowe bakal lunga menyang omahe bapakku, lan menyang sukuku, lan kowe bakal

njupuk wong wadon kanggo anakku lanang saka kono. Aku ngomong marang gustiku, mbok menawa wong wadon ora bakal lunga karo aku. Lan dhèwèké ngomong marang aku, Gusti Allah sing aku wis nyenengaké ing ngarepé dhèwèké, dhèwèké dhéwé bakal ngirim Utusané dhèwèké karo kowé, lan bakal nggawé sukses dalanmu; lan kowé bakal njupuk wong wadon kanggo anakku lanang saka sukuku, lan saka omahé bapakku. Mangka kowe bakal ora disalahake saka peparingku; awit yen kowe teka menyang sukuku, lan wong-wong mau ora menehi marang kowe, lan kowe bakal ora disalahake saka sumpahku. Lan sawise teka dina iki ing sumber banyu aku ngomong, Gusti Allah-e gustiku Abraham, yen sampeyan nggawe makmur dalane aku, sing saiki aku mlaku ing kono, lah aku wis ngadeg ing sumber banyu, lan para putri wong-wong kutha metu njupuk banyu; lan bakal dadi prawan, sing aku bakal ngomong, paringana aku ngombe sethithik banyu saka kendhimu, lan dheweke bakal ngomong marang aku, lan sampeyan uga ngombe, lan unta-untamu aku bakal tak paringi banyu, iki wong wadon sing wis disiapake Gusti kanggo abdine dhewe Isak; lan ing iki aku bakal ngerti, yen sampeyan wis nindakake sih-rahmat marang gustiku Abraham. Lan kedaden sadurunge aku rampung ngomong ing atiku, langsung Ribkah metu, nggawa kendi banyu ing pundhake; lan dheweke mudhun menyang sumber, lan njupuk banyu; lan aku ngomong marang dheweke, paringana ngombe aku. Lan cepet-cepet dheweke nurunake kendi banyu ing lengene dhewe, lan ngomong, Ngombea sampeyan, lan unta-unta sampeyan tak paringi ngombe; lan dheweke ngombe, lan dheweke maringi ngombe unta-untane.

Lan aku takon dheweke, lan aku ngomong, putri sapa kowe, kandhakna marang aku; banjur dheweke ngomong, aku putrine Betuel anake Nahor, sing dilairake kanggo dheweke dening Milka; lan aku pasangake dheweke anting-anting, lan gelang-gelang ing tangane dheweke. Lan aku seneng banget, aku sujud marang Gusti, lan aku mberkahi Gusti Allah saka gustiku Abraham, sing wis nggawe aku maju ing dalan kabenaran kanggo njupuk putri saka sedulur gustiku kanggo putrane. Yen mula kowé padha nglakoni sih-rahmat lan kabeneran marang gustiku; nanging yen ora, kandhakna marang aku, supaya aku bisa bali menyang tengen utawa kiwa. Mangsuli, nanging Laban lan Betuel padha ngomong, Saka Gusti wis metu perkara iki; kita ora bakal bisa ngomong nglawan marang kowe ala utawa becik. Lho iki Ribkah ana ing ngarepmu; jupuken banjur lunga; lan dadi garwane putrane gustimu, kaya sing wis diomongake Gusti. Lan kedadeyan nalika abdine Abraham krungu tembung-tembunge wong-wong mau, dheweke sujud ing lemah marang Gusti. Lan bocah iku wis nggawa metu wadhah perak lan emas lan sandhangan, maringi marang Ribkah; lan peparingane maringi marang sedulur lanang dheweke, lan marang ibune. Lan padha mangan lan padha ngombe, dheweke dhewe lan wong-wong lanang sing ana karo dheweke, lan padha turu; lan sawise tangi esuk, dheweke ngomong, Utusen aku, supaya aku bisa lunga menyang gustiku. Ngandika para sadulur lanang dheweke, lan ibune, ayo prawan iku tetep karo kita kira-kira sepuluh dina, lan sawise iki dheweke bakal lunga. Nanging dhèwèké ngomong marang wong-wong mau, Aja nahan aku; lan Gusti wis nggawé dalanku mujur ing aku; utusen aku, supaya

aku bisa lunga menyang gustiku. Wong-wong mau padha ngomong, Ayo kita celuk bocah wadon kuwi, lan kita takon cangkeme dheweke. Lan padha nimbali Ribkah, lan padha ngomong marang dheweke, Apa kowe arep lunga karo wong iki? Lan dheweke kandha, Aku bakal lunga. Lan wong-wong mau ngirim Ribkah adhine wong-wong mau, lan barang-barange dheweke, lan abdine Abraham, lan wong-wong sing karo dheweke. Lan wong-wong padha mberkahi Ribkah, lan padha ngomong marang dheweke, Adhine awakdewe kowe, dadiya ewu-ewu lan puluh ewu, lan turune kowe marisi kutha-kuthane wong-wong mungsuh. Ribkah lan para abdi wedoké wis tangi banjur numpak unta, lan padha lunga karo wong lanang kuwi; lan bocah lanang kuwi wis njupuk Ribkah banjur lunga. Isak lagi mlaku liwat ara-ara samun menyang sumur pandeleng; nanging dheweke manggon ing tanah ing sisih kidul. Lan Isak metu semedi menyang lapangan ing wayah sore, lan sawise ndongak nganggo mripate dheweke weruh unta-unta teka. Lan Ribkah ndeleng munggah nganggo mripate weruh Iskak, lan dheweke mudhun saka untane. Lan dheweke kandha marang bocah, Sapa wong kuwi sing mlaku ing lapangan kanggo ketemu kita? Bocah kuwi ngomong, Iki gustiku, lan wong wadon kuwi njupuk kain penutup, banjur nganggo. Lan bocah mau nyritakake marang Isak kabeh tembung-tembung sing wis ditindakake. Isak mlebu menyang omah ibune, lan njupuk Ribkah, lan Ribkah dadi garwane, lan Isak tresna marang dheweke; lan Isak dihibur babagan Sarah ibune.

25

Abraham nambahi lan njupuk garwa, sing jenenge Ketura. Dheweke nglairake kanggo dheweke Zombran, lan Jezan, lan Madal, lan Midian, lan Iesbok, lan Soie. Jezan nglairakké Saba lan Dedan; anak-anak lanang saka Dedan yaiku Asshurim, lan Letushim, lan Leummim. Anak-anake Midian yaiku Gefar, lan Afer, lan Enokh, lan Abida, lan Eldaah; kabeh iki padha dadi anak-anake Ketura. Ibrahim mènèhi kabèh barang duwèkè marang Iskak, anakè. Lan marang anak-anak lanang saka selir-selire, Abraham menehi hadiah-hadiah, lan ngirim lunga wong-wong mau saka Iskak anak lanange, nalika dheweke isih urip, menyang wetan menyang tanah ing sisih wetan. Iki taun-taun dina uripe Abraham sing pira dheweke urip, satus pitung puluh lima taun. Lan semakin saya, Abraham mati ing umur tuwa sing apik, wong tuwa, lan kebak dina, lan dheweke ditambahake menyang bangsane dhewe. Lan Isak lan Ismael, anak-anake, padha ngubur dheweke ing guwa sing rangkep, ing lapangan Efron anake Sohar wong Het, sing ana ing ngarep Mamre, lapangan lan guwa sing dituku Abraham saka anak-anake Het; ing kono padha ngubur Abraham, lan Sara bojone. Kedadean sawisé Abraham mati, Gusti Allah mberkahi Iskak putrane; lan Iskak manggon ing cedhak sumur panglihat. Iki dene keturunan-keturunane Ismail putrane Abraham, sing dilairake dening Hagar wong Mesir, babu-ne Sarah, marang Abraham. Lan iki jeneng-jenenge anak-anak lanang Ismael, miturut jeneng turunan-turunane: anak sulung Ismael, lan Nebayot, lan Kedar,

lan Nabdeel, lan Massam, lan Masma, lan Duma, lan Massa, lan Hadad, lan Teman, lan Yetur, lan Nafes, lan Kedma. Iki para putra Ismail, lan iki jeneng-jenenge dheweke ing kemah-kemahe dheweke, lan ing panggonan-panggonane dheweke· rolas panguwasa miturut bangsa-bangsane dheweke. Lan iki taun-taune uripe Ismail, satus telung puluh pitu taun; lan kanthi saya lemah dheweke mati, lan dheweke ditambahake menyang bangsane. Dheweke manggon saka Hawila nganti Syur, sing ana ing ngarepe Mesir nganti tekan menyang wong Asyur; ing ngarepe kabeh sedulur-sedulure dheweke manggon. Lan iki para turunan Isak, anake Abraham; Abraham nglairake Isak. Isak iku umur patang puluh taun nalika dheweke njupuk Ribkah, putrine Betuel wong Siria saka Mesopotamia Siria, adhine Laban wong Siria, kanggo awake dhewe dadi bojo. Isak ndedonga marang Gusti Allah babagan Ribkah bojone, amarga dheweke mandul; lan Gusti Allah krungu pandongane, lan Ribkah bojone ngandhut. Bocah-bocah padha mlumpat ing dheweke; nanging dheweke ngomong, Yen mangkene bakal kedadeyan marang aku, kanggo apa aku duwe iki? Nanging dheweke lunga kanggo takon marang Gusti. Lan ngandika Gusti marang dheweke, Loro bangsa ana ing wetengmu, lan loro umat saka wetengmu bakal dipisahake; lan umat bakal luwih kuwat tinimbang umat, lan sing luwih gedhe bakal ngabdi marang sing luwih cilik. Lan wis kacukupan dina-dinane kanggo dheweke nglairake; lan ana kembar ing wetenge. Lan metu sing mbarep abang; kabèh, kaya kulit, wulune akèh; lan dijenengi jenengé dhèwèké, Esau. Lan sawisé iki metu adhine, lan tangane nyekel tumite Esau; lan diarani jenenge Yakub. Ishak iku umure

sewidak taun, nalika Ribkah nglairake wong-wong mau. Wong-wong enom mau padha gedhe, lan Esau iku wong sing ngerti mburu, wong desa; nanging Yakub iku wong prasaja, manggon ing omah. Isak tresna marang Esau, amarga olah burune dadi panganan kanggo dheweke; nanging Ribkah tresna marang Yakub. Yakub masak panganan sing digodhog; lan Esau teka saka lapangan kanthi kesel. Lan Esau ngomong marang Jacob, Wenehi aku rasa saka gulai abang iki, amarga aku lemes. Mulane jenenge dheweke diarani Edom. Yakub ngomong marang Esau, Adol marang aku dina iki hak kesuwitanmu. Lan Esau ngomong, delengen aku arep mati; lan kanggo apa aku iki hak mbarep iki? Lan Yakub ngomong marang dheweke, Sumpaha aku dina iki; lan dheweke sumpah marang dheweke; nanging Esau ngedol hak kesuwungan marang Yakub. Yakub dene menehi Esau roti, lan godhogan kacang ijo; lan dheweke mangan lan ngombe, lan sawise tangi dheweke lunga; lan Esau ngremehake hak kesulungan kuwi.

26

Ana paceklik ing tanah, kajaba paceklik sing sadurunge, sing ana ing wektune Abraham; lan Iskak lunga menyang Abimelekh raja wong Filistin menyang Gerar. Gusti katon dening dheweke, lan ngandika, Aja mudhun menyang Mesir; nanging manggona ing tanah sing bakal dakkandakake marang kowe. Lan manggona ing tanah iki, lan Aku bakal karo kowe, lan Aku bakal mberkahi kowe; amarga kanggo kowe lan kanggo turunanmu

Aku bakal menehi kabeh tanah iki; lan Aku bakal netepake sumpahku, sing wis Aku sumpahake marang Abraham bapakmu. Lan aku bakal nambahi turunanmu, kaya lintang-lintang ing langit; lan aku bakal menehi turunanmu kabeh bumi iki; lan kabeh bangsa ing bumi bakal diberkahi ing turunanmu. Minangka gantine saka kang Abraham bapakmu manut swaranku, lan njaga dhawuhku, lan parentahku, lan aturanku, lan angger-anggerku. Lan Isak manggon ing Gerar. Wong-wong lanang ing panggonan kuwi takon babagan Ribkah bojone, lan dheweke kandha, Dheweke adhiku, amarga dheweke wedi ngomong yen dheweke bojone, supaya wong-wong lanang ing panggonan kuwi ora mateni dheweke amarga Ribkah, jalaran dheweke ayu banget rupane. Dadi suwe ana ing kono; lan Abimelekh raja Gerar ndelok mlebu liwat jendela, weruh Iskak lagi dolanan karo Ribkah, bojone. Abimelekh nimbali Iskak, lan ngomong marang dheweke, Dadi pancen bojone kowe iku? Apa sebabe kowe ngomong, dheweke iku adhiku wedok? Nanging Isak ngomong marang dheweke, Aku ngomong, supaya aku ora mati jalaran dheweke. Lan Abimelekh ngomong marang dheweke, Apa iki sing wis kokgawe marang kita? Wong siji saka kulawargaku meh turu karo bojomu, lan kowe mesthi nggawa dosa marang awakke dhewe. Lan Abimelech dhawuh marang kabeh wong-wonge, ngandika, saben wong sing ndemek wong iki lan bojone, bakal dadi kaluputan pati. Isak nanem ing tanah kuwi, lan dheweke nemokake ing taun kuwi jemawut sing ngasilake satus kali lipat; lan Gusti mberkahi dheweke. Lan wong kuwi diangkat dhuwur, lan maju dadi luwih gedhe, nganti dheweke dadi gedhe banget. Dheweke banjur duwe kewan

wedhus, lan kewan sapi, lan tani akeh banget. Wong-wong Filistin padha meri dheweke. Lan kabèh sumur sing digali déning anak-anaké bapakné dhèwèké ing jaman bapakné dhèwèké, wong-wong Filistin nutup kabèh sumur mau, lan ngisi kabèh sumur mau nganggo lemah. Abimelekh ngendika marang Iskak, Lunga saka kita, amarga kowe wis dadi luwih kuwat tinimbang kita banget. Lan Isak lunga saka kono, lan dheweke manggon ing lembah Gerar, lan dheweke manggon ing kono. Lan maneh Isak ngeduk sumur-sumur banyu, sing wis digeduk anak-anake Abraham bapake dheweke, lan wong-wong Filistin nutup sumur-sumur mau sawise Abraham bapake dheweke mati, lan dheweke menehi jeneng marang sumur-sumur mau miturut jeneng-jeneng sing wis diwenehi bapake dheweke. Lan para anak Iskak padha ngeduk ing lembah Gerar lan padha nemokake sumur banyu sing urip ing kono. Lan padha gelut para pangon Gerar karo para pangon Isak, ngaku yen banyu iku kagungane wong-wong mau; lan padha ngarani jeneng sumur mau, Angkara; amarga wong-wong mau wis nglakoni angkara marang dheweke. Sawise mangkat saka kono, dheweke ngeduk sumur liyane; wong-wong padha padu babagan sumur kuwi uga; lan dheweke menehi jeneng sumur kuwi Permusuhan. Lunga saka kono dheweke ngeduk sumur liyane, lan wong-wong ora padha perang babagan sumur kuwi, lan dheweke menehi jeneng sumur kuwi Eurychoria, ngandika, amarga saiki Gusti Allah wis nggedhekake papan kanggo kita, lan wis nambahi kita ing bumi. Dheweke munggah saka kono menyang sumur sumpah. Lan Gusti katon marang dheweke ing wengi kuwi, lan ngandika, Aku iki Gusti Allah Abraham bapakmu; aja wedi,

amarga aku karo kowe, lan aku bakal mberkahi kowe, lan aku bakal nambahi turunanmu amarga Abraham bapakmu. Lan dhèwèké mbangun misbyah ing kono, lan dhèwèké nyebut jeneng Gusti, lan dhèwèké masang kemahé ing kono; lan anak-anaké Iskak ngeduk sumur ing kono ing lembahé Gerar. Lan Abimelekh lunga menyang dheweke saka Gerar, lan Ahuzath kanca dheweke, lan Pikhol panglima tentara dheweke. Lan Isak ngomong marang wong-wong mau, Kanggo apa kok sampeyan padha teka marang aku? Nanging kowe padha sengit marang aku, lan kowe padha ngusir aku saka kowe. Wong-wong mau ngomong, sawise ndeleng kita wis weruh yen Gusti ana karo kowe, lan kita ngomong, ayo ana sumpah ing antarane kita lan ing antarane kowe, lan kita bakal nggawe perjanjian karo kowe, Aja nggawe ala karo kita, amarga kita ora ngremehake kowe, lan kaya cara kita nglakoni kowe kanthi becik, lan kita ngutus kowe kanthi tentrem, lan saiki kowe diberkahi dening Gusti. Lan dhèwèké nggawé kanggo wong-wong mau pesta, lan padha mangan lan padha ngombé. Lan sawisé tangi esuk, saben wong sumpah marang kang cedhak; lan Isak ngutus wong-wong mau; lan wong-wong mau lunga saka dhèwèké kanthi kaslametané. Lan kedadean ing dina kuwi, lan anak-anake Isak wis teka padha laporan marang dheweke babagan sumur sing padha ngeduk, lan padha ngomong, kita ora nemokake banyu. Lan dhèwèké nyebut iku, Sumpah; mulané dhèwèké nyebut jeneng kutha kuwi, Sumur Sumpah, nganti dina saiki. Esau iku umure patang puluh taun, lan dheweke njupuk bojo Yudit, putrine Beeri wong Hiti, lan Basemat, putrine Elon wong Hiti. Lan padha dadi sumber kepahitan marang Iskak lan Ribkah.

27

Lan kedadean sawise Isak wis tuwa, lan mripate wis burem ora bisa ndeleng, lan dheweke nimbali Esau, anake sing mbarep, lan ngomong marang dheweke, Anakku; lan dheweke ngomong, Iki aku. Lan dhèwèké ngomong, Delengen, aku wis tuwa, lan aku ora ngerti dinané sedaku. Saiki mulane jupuken wadhahmu, panah-panahan lan gandhewa, lan metua menyang lapangan, lan mburua kanggo aku. Lan gawekna aku panganan enak, kaya sing tak seneng, lan gawakna marang aku, supaya aku mangan, supaya jiwaku mberkahi kowe sadurunge aku mati. Ribkah krungu Iskak ngomong marang Esau anake, lan Esau lunga menyang lapangan kanggo mburu perburuan kanggo bapake. Ribkah banjur ngomong marang Yakub, putrane sing luwih enom, Deleng, aku krungu bapakmu ngomong marang Esau sedulurmu, kandha, Gawakna aku buruan, lan gawekna aku panganan, supaya sawise mangan aku bakal mberkahi kowe ing ngarsane Gusti sadurunge aku mati. Saiki mulane, anakku, rungoake aku, kaya sing tak dhawuhake marang kowe. Lan wis lunga menyang wedhus-wedhus, jupukna aku saka kono loro cempe enom sing alus lan apik, lan aku bakal nggawe dheweke dadi panganan kanggo bapakmu, kaya sing disenengi. Lan kowe bakal nggawa mlebu marang bapakmu, lan dheweke bakal mangan, supaya bapakmu mberkahi kowe sadurunge dheweke mati. Yakub ngomong marang Ribkah ibune, Esau sedulurku iku wong sing wuluan, nanging aku iki wong sing kulit alus. Aja nganti bapak ndemek aku, lan aku bakal dadi ing ngarepe

dheweke kaya wong sing ngremehake, lan aku bakal nggawa marang awakku dhewe kutukan, lan dudu berkah. Ibune ngendika marang dheweke, Kutukan kowe tumiba marang aku, anakku; mung turutana swaraningsun, lan lunga jupukna kanggo aku. Sawisé lunga dhèwèké njupuk, lan nggawa marang ibuné; lan ibuné nggawé panganan enak, kaya sing disenengi bapaké. Lan Ribka njupuk sandhangan Esau putrane sing tuwa sing apik, sing ana ing omahe, banjur nganggo-ake sandhangan kuwi marang Yakub putrane sing enom. Lan kulit-kulit saka wedhus-wedhus enom dipasangake ing lengen-lengene, lan ing bagian gulu sing gundhul saka dheweke. Lan dheweke maringi panganan-panganan enak, lan roti-roti sing wis digawe, menyang tangane Yakub, anake. Lan dheweke nggawa mlebu marang bapake dhewe, lan ngomong, Bapak, lan bapake ngomong, Lho iki aku, sapa kowe, anakku? Lan Yakub ngomong marang bapake, Aku Esau anak mbarep sampeyan, wis nglakoni kaya sing sampeyan kandha marang aku; tangia lungguh, lan pangana saka buruanku, supaya jiwa sampeyan mberkahi aku. Isak ngomong marang anake, Apa iki sing cepet kowe temokake, he anakku? Nanging dheweke ngomong, Sing wis diserahake dening Gusti Allah sampeyan ing ngarepku. Ngandika Isak marang Yakub, celakna aku, lan aku bakal ngraba kowe, anakku, apa kowe iku anakku Esau, utawa ora. Yakub nyedhaki marang Iskak bapake, lan dheweke ngraba dheweke, lan ngomong, Swara iki swarane Yakub, nanging tangan iki tangane Esau. Lan ora ngenali dheweke, amarga tangane dheweke kaya tangane Esau sedulure dheweke, wulune akeh; lan mberkahi dheweke, lan ngomong, apa kowe iku anakku Esau? Nanging

dheweke ngomong, Aku. Lan ngandika, Cepakno aku, lan aku bakal mangan saka buruanmu, anakku, supaya jiwaku mberkahi kowe. Lan dheweke nggawa marang dheweke, lan dheweke mangan; lan dheweke nggawa anggur marang dheweke, lan dheweke ngombe. Lan Isak bapake ngomong marang dheweke, Cedhaklah aku, lan ambungana aku, anakku. Lan sawise nyedhaki, dheweke ngambung dheweke; lan dheweke ngambu ambune sandhangane, lan mberkahi dheweke, lan ngandika, lah ambune anakku, kaya ambune sawah sing kebak, sing wis diberkahi dening Gusti. Lan muga-muga Gusti Allah maringi kowe saka embun saking swarga, lan saka kasuburan saking bumi, lan akeh gandum lan anggur. Lan muga-muga bangsa-bangsa padha ngabdi marang kowe, lan muga-muga para panguwasa padha sujud marang kowe; lan dadia gustine sadulurmu, lan anak-anake bapakmu bakal sujud marang kowe; sing ngipat-ipati kowe, dikipati; nanging sing mberkahi kowe, diberkahi. Lan kedadean sawisé mandheg Iskak mberkahi Yakub anak lanang dhéwéké, lan kedadean, nalika Yakub metu saka ngarsané Iskak bapak dhéwéké, lan Esau sedulur lanang dhéwéké teka saka mburu. Lan dhèwèké nggawé panganan enak, lan dhèwèké nggawa marang bapakné, lan ngomong marang bapakné, Mugi bapakku tangi, lan mangan saka olèhé mburu putranipun, supaya jiwamu mberkahi aku. Lan Isak bapake takon marang dheweke, Kowe sapa? Lan dheweke kandha, Aku iki anak lanangmu sing mbarep, Esau. Lan Isak kaget banget banget, lan ngomong, Sapa ta sing wis mburu buruan kanggo aku lan wis nggawa mlebu kanggo aku, lan aku wis mangan saka kabeh sadurunge kowe teka? Lan aku

wis mberkahi dheweke, lan dheweke bakal diberkahi. Dadi nalika Esau krungu tembung-tembunge bapake Iskak, dheweke bengok-bengok kanthi swara gedhe lan pait banget, lan dheweke ngomong, Berkahi uga aku, Bapak. Dheweke ngomong marang dheweke, sadulurmu wis teka kanthi cidra njupuk berkahmu. Lan dheweke ngomong, bener jenenge diarani Yakub, amarga dheweke wis ngapusi aku lho kaping pindho iki: hak mbarep-ku wis dijupuk, lan saiki njupuk berkah-ku; lan Esau ngomong marang bapake, apa kowe ora nyisani berkah kanggo aku, bapak? Wangsulane Isak ngendika marang Esau, Yen aku wis nggawe dheweke dadi gustimu, lan kabeh sedulur-sedulure wis tak gawe dadi abdine; karo gandum lan anggur aku wis nyengkuyung dheweke; nanging marang kowe aku arep nggawe apa, anakku? Esau ngomong marang bapake dhewe, Apa berkah mung siji wae sing kok duwe, Bapak? Berkahi uga aku, Bapak; nanging Isak wis kena gegetun banget, Esau banjur njerit kanthi swara, lan nangis. Lan Isak, bapake dheweke, wis tangi banjur ngomong marang dheweke, Lah, saka lemahe bumi papan panggonane kowe bakal ana, lan saka embune langit saka ndhuwur. Lan kowe bakal urip saka pedhangmu, lan kowe bakal ngabdi marang sadulurmu; nanging bakal dadi nalika yen kowe nurunake lan ngeculake kukipun saka gulumu. Lan Esau nesu dendam marang Yakub bab berkah sing wis diparingake bapakne marang dheweke; nanging Esau ngomong ing atine, mugi dina-dina tangisan kanggo bapakku cedhak, supaya aku bisa mateni Yakub sadulurku. Dikabarake marang Ribkah tembung-tembunge Esau, putrane sing tuwa; lan sawise ngirim, dheweke nimbali Yakub, putrane sing enom, lan ngomong

marang dheweke, Lho, Esau kakangmu ngancam arep mateni kowe. Saiki mulane, anakku, rungoknana swaranku, lan tangia munggah banjur layu menyang Mesopotamia marang Laban sedulurku menyang Haran. Lan manggona karo dheweke sawetara dina, nganti bali murka lan nesu sedulurmu saka kowe, lan dheweke lali apa sing wis kowe lakoni marang dheweke; lan sawise ngirim aku bakal nimbali kowe saka kono, supaya ora tau aku kelangan saka loro kowe kabeh ing dina siji. Ribkah ngomong marang Iskak, Aku wis bosen karo uripku amarga putri-putrine anak-anake Het; yen Yakub njupuk bojo saka putri-putrine tanah iki, kanggo apa aku urip?

28

Sawisé nimbali Yakub, Iskak mberkahi dhèwèké, lan mréntah marang dhèwèké, ngandika, kowé ora bakal njupuk garwa saka putri-putriné wong Kanaan. Wis tangi mlayu menyang Mesopotamia, menyang omahé Betuel bapakné ibuné kowe, lan jupuken awakmu saka kono wong wadon saka anak-anak wedoké Laban seduluré ibuné kowe. Gusti Allahku muga-muga mberkahi kowe, lan nambahi kowe, lan nambakake kowe; lan kowe bakal dadi kumpulan bangsa-bangsa. Lan muga-muga dheweke menehi kowe berkah Abraham bapakku, kowe lan benihmu sawise kowe, kanggo marisi lemah panggonanmu manggon, sing wis diwenehi Gusti Allah marang Abraham. Lan Isak ngirim Yakub; lan dheweke lunga menyang Mesopotamia marang Laban, anake Betuel wong Siria, sedulure Ribkah sing

ibune Yakub lan Esau. Esau weruh yen Iskak wis mberkahi Yakub, lan wis ngirim dheweke menyang Mesopotamia Siria, kanggo njupuk garwa kanggo awake dhewe saka kono, nalika mberkahi dheweke; lan wis mrentah marang dheweke, ngandika, Kowe ora bakal njupuk garwa saka putri-putrine wong Kanaan. Lan Yakub ngrungokake bapak lan ibune, lan dheweke lunga menyang Mesopotamia Siria. Sawisé weruh lan Esau yèn ala putri-putri Kanaan ing ngarsané Iskak bapakné dhéwé, Esau lunga menyang Ismael; lan njupuk Mahalat, putriné Ismael anakné Abraham, adhéné Nebayot, kanggo garwané dhéwé saliyané garwa-garwané. Lan Yakub metu saka sumur sumpah, lan dheweke lunga menyang Haran. Lan dheweke ketemu panggonan, lan dheweke turu ing kono, amarga srengenge wis surup; lan dheweke njupuk saka watu-watu saka panggonan kuwi, lan dheweke nyelehake ing sirah dheweke; lan dheweke turu ing panggonan kuwi. Lan dhèwèké ngimpi; lan lho ana tangga wis dipasang ing lemah, sing sirahé tekan ing swarga; lan para utusan Gusti Allah padha munggah lan mudhun ing tangga kuwi. Gusti Allah ngadeg madhep ing dheweke; lan ngandika, Aku iki Gusti Allah-ne Abraham bapakmu, lan Gusti Allah-ne Iskak; aja wedi; lemah kang kowe turu ing ndhuwure, aku bakal menehi lemah iku marang kowe, lan marang turunanmu. Lan turunanmu bakal dadi kaya wedhi ing bumi, lan bakal nyebar menyang segara, lan Kidul, lan Lor, lan menyang Wetan; lan kabeh suku ing bumi bakal diberkahi ing kowe, lan ing turunanmu. Lan lho aku iki karo kowe, njaga kowe ing dalan kabeh, ngendi wae kowe mlaku; lan aku bakal mbalèkaké kowe menyang tanah iki; amarga aku ora bakal

ninggalaké kowe, nganti aku nindakaké kabeh sing wis dakkandhaaké marang kowe. Lan Yakub tangi saka turune, lan ngomong, Gusti ana ing panggonan iki, nanging aku ora ngerti. Lan dhèwèké wedi, lan ngomong, Kayadéné medeni panggonan iki; iki ora liya kajaba omahing Gusti Allah, lan iki gapurane swarga. Lan Yakub tangi esuk, lan njupuk watu sing wis diselehake ana ing kono ing sirah dheweke, lan ndegake watu kuwi dadi tugu, lan nyiramake lenga ing pucuk tugu kuwi. Lan dhèwèké ngarani jeneng panggonan kuwi Omahé Gusti Allah; lan Ulam Luz iku jeneng kuthané kuwi ing sadurungé. Lan Yakub ndedonga pandonga, ngomong, yen Gusti Allah karo aku, lan njaga aku ing dalan iki sing aku lumaku, lan menehi aku roti kanggo mangan, lan sandhangan kanggo dienggo, lan mbalekake aku kanthi slamet menyang omahe bapakku, lan Gusti bakal dadi Gusti Allah kanggo aku. Lan watu iki, sing wis tak gawe tugu, bakal dadi omahé Gusti Allah kanggo aku; lan kabèh sing kok paringi aku, bakal tak wènèhaké sepersepuluh kanggo Kowé.

29

Lan sawisé ngangkat sikil-sikilé, Yakub lunga menyang tanah wetan, menyang Laban anaking Betuel wong Siria, adhining Ribkah, ibuné Yakub lan Esau. Lan dheweke ndeleng, lan lah ana sumur ing lapangan; ana ing kono telung komplokan wedhus padha ngaso ing sumur kuwi; amarga saka sumur kuwi wong-wong padha ngombeni komplokan-komplokan kuwi;

nanging watu gedhe ana ing cangkeme sumur kuwi. Lan padha dikumpulake ing kono kabèh komplotan wedhus, lan padha nggulingake watu saka cangkeme sumur, lan padha ngombèkaké wedhus-wedhus, lan padha balikaké watu ing cangkeme sumur menyang panggonané dhéwé. Yakub ngandika marang wong-wong mau, Sedulur-sedulur, saka ngendi kowe kabeh? Wong-wong mau ngomong, Kita iki saka Haran. Dheweke ngomong marang wong-wong mau, Apa kowe pada kenal karo Laban, anake Nahor? Wong-wong mau padha ngomong, Kita ngerti. Dheweke banjur ngomong marang wong-wong mau, Apa dheweke sehat? Wong-wong mau padha ngomong, Dhèwèké sehat; lan lho, Rahel putriné dhèwèké lagi teka karo wedhus-wedhus. Lan Yakub ngomong, Isih ana dina akeh; durung wektune dikumpulake kewan-kewan; sawise ngombeni wedhus-wedhus, padha lunga angon. Nanging wong-wong mau padha ngomong, Kita ora bakal bisa, nganti kabèh pangon dikumpulake, lan padha nggulingake watu saka cangkeme sumur, banjur kita bakal ngombèni wedhus-wedhus. Nalika dheweke isih ngomong karo wong-wong mau, lah Rahel putrine Laban teka karo wedhus-wedhuse bapake; dheweke soale angon wedhus-wedhuse bapake. Dadi nalika Yakub weruh Rachel putrine Laban, sedulure ibune dheweke, lan wedhus-wedhuse Laban sedulure ibune dheweke, banjur Yakub nyedhaki nggulung watu saka cangkeme sumur, lan ngombeni wedhus-wedhuse Laban sedulure ibune dheweke. Lan Yakub nyambungi Rachel, lan sawise bengok-bengok karo swarane dheweke nangis. Lan dheweke nglaporake marang Rahel yen dheweke iku sedulure bapake, lan yen dheweke iku anake

Ribkah; banjur dheweke mlayu nglaporake marang bapake miturut tembung-tembung iki. Dadi nalika Laban krungu jeneng Yakub, putrane adhine, dheweke mlayu kanggo ketemu karo dheweke, lan sawise ngrangkul dheweke, dheweke ngambung dheweke, lan nggawa dheweke menyang omahe, lan Yakub nyritakake marang Laban kabeh perkara iki. Lan Laban ngomong marang dheweke, Saka balung-balungku lan saka dagingku kowe iki; lan dheweke ana karo dheweke sewulan. Laban ngomong marang Yakub, Amarga kowe iku sedulurku, kowe ora bakal nyambut gawe kangoku tanpa upah; kandhakna marang aku, pira upahmu? Laban kuwi duwé anak wadon loro; jenengé sing gedhé Lea, lan jenengé sing enom Rakhel. Mripate Lea iku lemes, nanging Rahel iku ayu ing wujude lan ayu banget ing paningale. Yakub tresna marang Rahel, lan dheweke ngomong, Aku bakal ngabdi marang kowe pitung taun kanggo Rahel, anak wadon kowe sing luwih enom. Laban ngomong marang dheweke, Luwih becik aku maringi dheweke marang kowe, tinimbang aku maringi dheweke marang wong lanang liyane; manggona karo aku. Lan Yakub nyambut gawe kanggo Rahel pitung taun; lan padha kaya dina-dina sithik ing ngarepe dheweke, amarga dheweke tresna marang dheweke. Yakub ngomong marang Laban, Wènèhana aku bojoku, amarga dina-dinané wis kacukupan supaya aku mlebu marang dhèwèké. Laban ngumpulake kabeh wong lanang saka panggonan kuwi, lan nggawe pesta pernikahan. Lan dadi sore, lan njupuk Lea putrine dheweke, nggawa mlebu menyang Yakub, lan Yakub mlebu menyang dheweke. Laban mènèhi marang Lea, putri saka dhèwèké, Zilpa abdi wadon saka dhèwèké, kanggo

dhèwèké minangka abdi wadon. Dadi esuk, lan lho, iku Leah; banjur Yakub ngomong marang Laban, Apa iki sing wis kowe lakoni marang aku? Apa aku ora nyambut gawe kanggo Rachel marang sliramu? Lan kenangapa kowe ngapusi aku? Laban mangsuli, Ora mangkono ing panggonan kita, menehi sing luwih enom sadurunge sing luwih tuwa. Rampungna pitung dina iki, lan aku bakal mènèhi kowe iki uga kanggo gantine karya sing kowe bakal nyambut gawe ing sisihku pitung taun liyane manèh. Yakub nglakoni mangkono, lan dheweke ngrampungake pitung taun iki; lan Laban menehi Rakhel putrine marang dheweke dadi garwane. Laban menehi Bilhah, babu wadon dheweke, marang putrine kanggo dadi babu wadon. Lan dheweke mlebu marang Rahel; nanging dheweke tresna marang Rahel luwih tinimbang Lea; lan dheweke nyambut gawe kanggo dheweke pitung taun liyane. Sawisé weruh yen Lea disengiti, Gusti Allah mbukak guwa-garbane dheweke; nanging Rahel iku mandul. Lan Leah ngandhut, lan dheweke nglairake anak lanang kanggo Yakub; nanging dheweke nyebut jenenge Ruben, ngandika, amarga Gusti Allah wis ndeleng kahinaanku, lan wis menehi aku anak lanang; mula saiki bojoku bakal tresna marang aku. Lan dheweke ngandhut maneh, lan dheweke nglairake anak lanang kapindho kanggo Yakub, lan dheweke ngomong, Gusti krungu yen aku disengiti, lan wis menehi aku uga sing iki, lan dheweke nyebut jenenge, Simeon. Lan dhèwèké ngandhut manèh, lan dhèwèké nglairakè anak lanang, lan dhèwèké ngomong, Ing wektu saiki marang aku bakal ana bojoku, amarga aku wis nglairakè kanggo dhèwèké telung anak lanang. Mulané dhèwèké ngarani jenengé, Lewi. Lan sawise

ngandhut maneh, dheweke nglairake anak lanang, lan ngandika, Saiki maneh iki aku bakal matur syukur marang Gusti. Mulane dheweke ngarani jenenge Yuda. Lan dheweke mandheg nglairake.

30

Bareng weruh yen dheweke durung nglairake kanggo Yakub, Rahel meri marang adhine; banjur ngomong marang Yakub, Wenehi aku anak; yen ora, aku bakal mati. Yakub dadi nesu banjur ngomong marang Rachel, Apa aku iki gantine Gusti Allah, sing wis ngalang-alangi wohing wetengmu? Rahel ngomong marang Yakub, Deleng, abdi wedokku Bilha; lebuwa marang dheweke; lan dheweke bakal nglairake ing dhengkulku, lan aku uga bakal duwe anak saka dheweke. Lan dheweke menehi Bilhah, abdi wadon dheweke, marang dheweke dadi garwane; lan Yakub mlebu marang dheweke. Lan Bilah, abdi wadon Rahel, ngandhut, lan dheweke nglairake anak lanang kanggo Yakub. Lan Rahel ngomong, Gusti Allah wis mutusaké aku, lan wis krungu swaranku, lan wis maringi aku anak lanang; jalaran iki dheweke ngarani jenenge Dan. Lan Bilah, abdi wadon Rahel, ngandhut maneh, lan nglairake anak lanang kapindho kanggo Yakub. Lan Rahel ngomong, Gusti Allah wis nulungi aku, lan aku wis gelut bareng karo adhiku wadon, lan aku bisa, lan dheweke ngarani jenenge Naftali. Lea weruh yèn dhèwèké wis mandheg nglairakè; lan dhèwèké njupuk Zilpah budhakè, lan dhèwèké mènèhi dhèwèké marang Yakub dadi

garwané; lan Yakub mlebu marang dhèwèké. Lan Zilpah, abdi wadon Leah, ngandhut, lan dheweke nglairake anak lanang kanggo Yakub. Lan Leah ngomong, Rejeki tekan! Lan dheweke maringi jeneng Gad. Lan Zilpah, abdi wadon Leah, ngandhut maneh, lan dheweke nglairake anak lanang sing kapindho kanggo Yakub. Lan Leah ngomong, rahayu aku, amarga wong wadon-wadon bakal nyebut aku rahayu; lan dheweke nyebut jenenge, Asyer. Ruben lunga nalika dina panen gandum, lan dheweke nemokake woh-wohan mandrake ing sawah, lan dheweke nggawa iku menyang Lea ibune. Lan Rahel ngomong marang Lea adhine, Wenehana aku saka mandrake anakmu. Lea ngomong, Apa ora cukup kanggo kowe amarga kowe wis njupuk bojoku? Apa kowe uga bakal njupuk mandrake anakku lanang? Rahel ngandika, Ora mangkono, dheweke turu karo kowe bengi iki minangka gantine wowohan mandragora anakmu lanang. Yakub mlebu saka sawah ing wayah sore; lan Leah metu kanggo ketemu karo dheweke, lan ngomong, Sampeyan bakal mlebu marang aku dina iki; amarga aku wis nyewa sampeyan kanthi ganti buah mandrake anakku. Lan dheweke turu karo dheweke ing wengi kuwi. Lan Gusti Allah krungu Lea, lan sawise ngandhut dheweke nglairake anak lanang kaping lima kanggo Yakub. Lan Lea ngomong, Gusti Allah wis menehi ganjaran marang aku, amarga aku wis menehi abdi wadon kula marang laki kula. Lan dheweke ngarani jenenge Isakhar, sing tegese ganjaran. Lan Lea ngandhut maneh, lan dheweke nglairake anak lanang kaping enem kanggo Yakub. Lan Leah ngomong, Gusti Allah wis maringi aku peparingé sing apik ing wektu saiki; bojoku bakal milih aku, amarga aku wis

nglairake anak lanang enem kanggo dheweke; lan dheweke ngarani jenengé Zabulun. Lan sawisé iki, dhèwèké nglairake anak wadon, lan dhèwèké ngarani jenengé Perkara Sing Nggegirisi. Gusti Allah eling marang Rahel, lan Gusti Allah mirengake dheweke, lan mbukak rahime. Lan sawise ngandhut, dheweke nglairake anak lanang kanggo Yakub; lan Rakhel ngandika, Gusti Allah kula wis ngilangi aib kula. Lan dheweke ngarani jenenge Yusuf, ngomong, Muga-muga Gusti Allah nambahi aku anak lanang liyane. Dadi nalika Rahel nglairake Yusuf, Yakub ngomong marang Laban, Utusen aku, supaya aku bisa lunga menyang panggonanku, lan menyang tanahku. Baliaken wadon-wadonku, lan anak-anakku, bab sing aku wis ngabdi marang kowe, supaya aku bisa lunga; awit kowe ngerti pangabdian sing aku wis ngabdi marang kowe. Laban kandha marang dheweke, Yen aku nemokake sih-rahmat ing ngarepe kowe, aku mesthi wis ngramal; awit Gusti Allah wis mberkahi aku amarga tekamu. Sebutna upahmu marang aku, lan aku bakal mènèhi. Yakub ngandika, Kowe ngerti apa sing wis tak layani marang kowe, lan pira akehe ternakmu sing ana bebarengan karo aku. Cilik soalé sing ana ing sampeyan sadurungé aku, lan wis ditambahi dadi akèh; lan Pangeran Allah wis mberkahi sampeyan ing sikilku; saiki mulané kapan aku bakal nggawé omah kanggo aku dhéwé? Lan Laban ngomong marang dheweke, Apa sing tak wenehi kowe? Yakub ngomong marang dheweke, Kowe ora bakal menehi aku apa-apa, yen kowe nindakake tembung iki kanggo aku, aku bakal angon maneh wedhus-wedhusmu, lan aku bakal njaga. Ayo diliwati kabeh wedhus sampeyan dina iki, lan pisahen saka kono saben

wedhus sing peteng ing anak-anak wedhus, lan saben sing belang putih lan sing totolan ing wedhus-wedhus, iku bakal dadi upahku. Lan kabeneranku bakal ngrungokake aku ing dina sesuk, amarga upahku ana ing ngarepmu: kabeh sing ora belang lan putih belang ing wedhus-wedhus, lan peteng ing anak wedhus-wedhus, bakal dadi dicolong saka aku. Laban ngandika marang dhèwèké, Dadi kaya kandhamu. Lan dhèwèké misahake ing dina kuwi wedhus lanang sing belang-belang lan sing belang putih, lan kabèh wedhus wadon sing belang-belang lan sing belang putih, lan kabèh sing peteng ing anak wedhus, lan kabèh sing putih ing wong-wong mau, lan dhèwèké maringi liwat tangané anak-anak lanang dhèwèké. Lan dheweke nggawe jarak dalan telung dina, lan ana ing tengah-tengahe wong-wong mau lan ana ing tengah-tengahe Yakub; nanging Yakub nggembalakake wedhus-wedhuse Laban sing isih ketinggalan. Yakub njupuk kanggo awakè dhéwé pang saka wit storax sing ijo lan saka wit walnut lan saka wit platanus, lan Yakub ngupas pang-pang mau nganggo kupasan putih, lan nalika ngupas sing ijo, katon ana ing pang-pang mau sing putih sing wis diupas mau, dadi belang-belang. Lan dheweke nyelehake ranting-ranting, sing wis dikupas, ing palung-palung panggonan ngombe banyu, supaya nalika wedhus-wedhus teka ngombe, ing ngarepe ranting-ranting nalika dheweke teka kanggo ngombe, wedhus-wedhus bakal ngandhut marang ranting-ranting. Lan aku nggawe wedhus-wedhus mau nganakake ing rod-rod, lan wedhus-wedhus mau padha nglairake anak sing putih belang lan macem-macem wernane lan werna awu bintik-bintik. Anak wedhus-anak wedhus iku dipisahake dening Yakub, lan

dheweke masang ing ngarepe wedhus-wedhus iku wedhus lanang sing belang putih, lan kabeh sing warna-warna ing antarane anak wedhus-anak wedhus, lan dheweke misahake kanggo awake dhewe kumpulan kewan miturut awake dhewe, lan ora nyampur kuwi menyang wedhus-wedhuse Laban. Nanging kedadeyan ing wektu nalika wedhus-wedhus lagi meteng ing weteng, Yakub nyelehake ula-ula ing ngarepe wedhus-wedhus ing palung-palung banyu, supaya dheweke meteng miturut ula-ula kasebut. Nanging nalika wedhus-wedhus mau nglairake, dheweke ora masang. Dadi sing ora ana tandane dadi kagungane Laban, nanging sing ana tandane dadi kagungane Yakub. Lan wong lanang kuwi dadi sugih banget banget, lan dheweke duwe kewan ternak akeh, lan sapi, lan abdi lanang, lan abdi wadon, lan unta, lan kuldi.

31

Yakub krungu tembung-tembunge anak-anake Laban, sing ngomong, Yakub wis njupuk kabeh barang-barange bapak kita, lan saka barang-barange bapak kita dheweke wis nggawe kabeh kamulyan iki. Lan Yakub weruh pasuryane Laban, lan lho ora kaya marang dheweke kaya wingi lan ing dina sadurunge. Lan Gusti Allah ngomong marang Yakub, kowe bali menyang tanah bapakmu, lan menyang keturunanmu, lan Aku bakal ana karo kowe. Sawisé ngirim, Yakub nimbali Lea lan Rakhel menyang lapangan, ing ngendi ana komplotan kewan. Lan dheweke ngomong marang wong-wong wadon mau, aku weruh

pasuryane bapakmu, amarga ora kaya wingi lan ing dina katelu; nanging Gusti Allah bapakku ana karo aku. Lan kowé dhéwé padha ngerti, yèn aku wis ngladèni bapakmu nganggo kabèh kekuwatanku. Nanging bapakmu wis ngapusi aku, lan dheweke wis ngganti upahku kaping sepuluh, lan Gusti Allah ora ngidini dheweke nglakoni piala marang aku. Yen dheweke ngomong mangkono, sing belang-belang bakal dadi upahmu, lan kabeh wedhus bakal nglairake sing belang-belang; nanging yen dheweke ngomong, sing putih bakal dadi upahmu, lan kabeh wedhus bakal nglairake sing putih. Lan Gusti Allah njupuk kabeh kewan ternak saka bapakmu, lan maringi aku kabeh iku. Lan kedaden nalika aku lagi nggawe wedhus-wedhus ngandhut ing weteng, lan aku weruh nganggo mripatku ing turu; lan lah wedhus lanang lan bembem lanang munggah ing wedhus-wedhus lan wedhus-wedhus, putih belang lan macem-macem lan awu bintik-bintik. Lan Utusan saka Gusti Allah ngomong marang aku nalika turu, Yakub; nanging aku ngomong, Apa kuwi? Lan dheweke ngomong, angkat munggah mripatmu, lan deleng wedhus lanang lan wedhus jago sing munggah neng wedhus lan wedhus wadon sing belang putih lan macem-macem lan awu-awu sing bintik-bintik; amarga aku wis weruh kabeh sing Laban nglakoni marang kowe. Aku iku Gusti Allah sing wis katon karo kowe ing panggonan Gusti Allah, ing kono kowe wis ngurapi tugu kanggo aku, lan kowe wis sumpah karo aku ing kono; saiki mulane tangia, lan metua saka tanah iki, lan lungaa menyang tanah asal-usulmu, lan aku bakal bebarengan karo kowe. Lan Rahel lan Lea wis mangsuli ngomong marang dheweke, Apa ora ana bagean utawa warisan maneh kanggo

kita ing omahe bapak kita? Apa ora kaya wong-wong manca kita wis dianggep dening dheweke? Dheweke wis ngedol kita, lan kanthi mangan dheweke wis mangan perak kita. Kabèh kasugihan lan kamulyan, sing dijupuk Gusti Allah saka bapak kita, bakal dadi kanggo kita lan kanggo anak-anak kita; saiki mulane apa waé sing wis diomongaké Gusti Allah marang kowé, tindakna. Sawise tangi, Yakub njupuk garwa-garwane lan anak-anake ditumpakake ing unta-unta; Lan dheweke nggawa kabeh barang duweke, lan kabeh barang-barange sing dheweke entuk ing Mesopotamia, lan kabeh duweke, kanggo lunga menyang Iskak bapake menyang tanah Kanaan. Laban lunga kanggo nyukur wedhuse; lan Rachel nyolong brahalane bapake. Yakub ndhelikake saka Laban wong Siria, supaya ora ngabari marang dheweke yen dheweke arep mlayu. Lan dhèwèké mlayu, lan kabèh barang-barangé, lan nyabrang kali, lan cepet-cepet menyang gunung Gilead. Dikabarake marang Laban wong Siria ing dina kaping telu, yen Yakub wis mlayu. Lan sawise njupuk sedulur-sedulure karo dheweke dhewe, dheweke ngoyak mburi dheweke dalan pitung dina; lan dheweke nyekel dheweke ing gunung Gilead. Gusti Allah teka marang Laban wong Siria nalika turu ing wayah bengi, lan ngandika marang dheweke, Jaga awakmu dhewe supaya ora tau ngomong bab ala karo Yakub. Lan Laban nemokake Yakub; Yakub dhewe wis masang tarube ana ing gunung; Laban dhewe ngadegake sedulur-sedulure ana ing gunung Gilead. Laban kandha marang Yakub, Apa sing wis kokgawe? Yagene kowe mlayu kanthi rahasia, lan kowe nyolong aku, lan kowe nggawa anak-anak wadonku, kaya tawanan perang nganggo pedhang? Lan yen kowé wis ngabari aku, aku

mesthi wis ngeterake kowé kanthi kabungahan, lan karo para musisi, lan kendhang, lan kecapi. Lan aku ora dianggep pantes ngambung anak-anakku, lan anak-anak wadonku; nanging saiki kowe wis tumindak kanthi bodho. Lan saiki tangane aku kuwat kanggo gawe cilaka kowe; nanging Gusti Allah-e bapakmu wingi ngomong marang aku, ngandika, Jaga awakmu dhewe supaya kowe aja tau ngomong karo Yakub bab-bab sing ala. Saiki mulane kowe wis lunga; amarga kowe pancen kepingin banget mulih menyang omahé bapakmu; ngapa kowe nyolong déwa-déwaku? Mangsuli, nanging Yakub ngomong marang Laban, Aku wedi; aku ngomong soale, aja-aja sampeyan njupuk anak-anak wadon sampeyan saka aku, lan kabeh sing duweke aku. Lan Yakub ngomong, Sapa sing kowe temokake dewa-dewamu, ora bakal urip ing ngarepe sedulur-sedulur kita; gatekna apa sing ana ing aku saka barang-barangmu, lan jupuken. Lan dheweke ora nemu apa-apa ing Yakub. Nanging Yakub ora ngerti yen Rakhel bojone wis nyolong barang-barang kuwi. Sawisé mlebu, Laban nggolèki ing omahé Leah, lan ora nemokake; lan metu saka omahé Leah, lan nggolèki omahé Yakub, lan ing omahé loro abdi wadon, lan ora nemokake; nanging uga mlebu menyang omahé Rakhel. Rahel njupuk barang-barang brahala, lan mbuwang dheweke menyang jero pelana untane, lan lungguh ing ndhuwur dheweke. Lan dheweke ngomong marang bapake, Aja nesu, gusti; aku ora bisa tangi ing ngarsamu, amarga lagi teka adat kaya dene wong wadon. Laban nggoleki ing kabeh omah, lan ora nemokake brahala-brahala kuwi. Yakub nesu lan gelut karo Laban, lan Yakub mangsuli ngomong marang Laban, Apa salahku? Lan apa

dosaku, nganti kowe ngoyak mburi aku, lan nganti kowe wis nggoleki kabeh wadhah omahku? Apa sing kowe temokake saka kabeh wadhah omahmu? Lebokna ing kene ing ngarepe sedulur-sedulurmu lan sedulur-sedulurku, lan supaya padha ngadili ing tengahe wong loro kita. Iki kabeh rong puluh taun aku karo kowe; wedhus-wedhus kowe lan wedus-wedus kowe ora padha keguron; bandot-bandot saka wedhus-wedhus kowe aku ora mangan. Sing dicolong kewan buas aku ora nggawa marang kowe; aku mbayar maneh saka awakku dhewe maling awan, lan maling bengi. Aku kobong dening panas ing wayah awan, lan dening adhem banget ing wayah wengi; lan turuku ilang saka mripatku. Iki kabeh rong puluh taun aku ana ing omahmu; aku wis ngabdi marang kowe patbelas taun kanggo putrimu loro, lan enem taun ing wedhusmu, lan kowe wis ngganti upahku sepuluh kali. Yen ora Gusti Allah saka bapakku Abraham, lan sing diwedeni dening Isak, ana karo aku, saiki mesthi kowe wis ngusir aku kanthi tangan kosong; karendahane aku, lan kasusahane tangane aku, wis dideleng Gusti Allah; lan dheweke wis negur kowe wingi. Mangsuli lan Laban ngomong marang Yakub, anak-anak wadon iku anak-anak wadonku, lan anak-anak lanang iku anak-anak lanangku, lan kewan-kewan iku kewan-kewanku, lan kabeh sing sampeyan deleng iku duwekku, lan saka anak-anak wadonku, apa sing bakal tak lakoni marang wong-wong iki dina iki utawa marang anak-anak wong-wong mau, sing wis tak lairake? Saiki mulane mrene ayo gawe prajanjian aku lan kowe; lan bakal dadi paseksi ing antarane aku lan kowe; nanging ngandika marang dheweke, lah ora ana wong karo kita; deleng Gusti Allah saksi ing antarane

aku lan kowe. Sawise njupuk watu, Yakub ngadegake kuwi dadi pilar. Yakub ngomong marang sedulur-seduluré, Klumpukna watu-watu; lan padha nglumpukake watu-watu, lan padha nggawe gundukan; lan padha mangan ing kono ing ndhuwur gundukan; lan Laban ngomong marang dhèwèké, Gundukan iki dadi seksi ing antarané aku lan kowé dina iki. Lan Laban nyebut iku bukit kesaksian; nanging Yakub nyebut iku bukit saksi. Laban ngomong marang Yakub, Delengen gunung iki lan tugu iki, sing wis tak adegake ing tengah-tengahe aku lan kowe; gunung iki dadi saksi, lan tugu iki dadi saksi; mulane jeneng iki diarani, gunung dadi saksi. Lan pangliatan, sing dhèwèké ngomong, muga-muga Gusti Allah ndeleng ing tengah-tengahé aku lan kowé; amarga kita bakal pisah siji saka sijine. Yen kowe ngremehake anak-anakku wadon, yen kowe njupuk wong wadon liyane saliyane anak-anakku wadon, deleng, ora ana wong karo kita sing weruh; Gusti Allah dadi seksi antarane aku lan kowe. Yen aku ora nyabrang menyang kowe, lan uga kowe ora nyabrang menyang aku ngliwati gunung iki lan tugu iki kanggo nglakoni piala. Gusti Allah kang Ibrahim lan Gusti Allah kang Nahor sing mutusaké ing antarané awaké dhéwé; lan Yakub sumpah miturut wediné bapakné dhéwé Iskak. Lan dheweke nyembelihake kurban ing gunung; lan dheweke nimbali sedulur-sedulure, lan padha mangan lan padha ngombe, lan padha turu ing gunung.

32

Wis tangi esuk, Laban nyambungi anak lanang lan anak wadon dheweke, lan mberkahi wong-wong mau; lan sawise bali, Laban lunga menyang panggonan dheweke. Lan Yakub lunga menyang dalane dhewe; lan sawise mandeng munggah dheweke weruh kemah Gusti Allah sing wis kemah; lan para Utusan saka Gusti Allah ketemu karo dheweke. Yakub ngandika, nalika dheweke weruh wong-wong mau, Iki perkemahane Gusti Allah; lan dheweke nyebut asmane panggonan kuwi, Perkemahan-perkemahan. Yakub ngirim utusan ndhisik dheweke menyang Esau sedulure menyang tanah Seir, menyang tanah Edom. Lan dhèwèké mréntah marang wong-wong mau, ngomong, Mangkéné kowé bakal ngomong marang gustiku Esau: Mangkéné ngomongé abdimù Yakub: Karo Laban aku wis manggon, lan aku wis suwe nganti saiki. Lan wis dadi duweke aku sapi, lan kuldi, lan wedhus, lan anak lanang, lan babu wadon; lan aku wis ngirim ngabari marang gustiku Esau, supaya abdimu iki bisa nemokake sih-rahmat ing ngarsamu. Lan para utusan padha bali menyang Yakub, ngomong, Kita wis teka menyang adhimu Esau; lan lho dheweke teka menyang pasamuanmu, lan patang atus wong lanang karo dheweke. Yakub wedi banget, lan bingung; lan dhèwèke mbagi wong-wong sing karo dhèwèke, lan sapi-sapi, lan unta-unta, lan wedhus-wedhus, dadi rong kemah. Lan Yakub ngomong, Yen Esau teka menyang kemah siji lan nyerang iku, kemah sing kapindho bakal bisa dislamatake. Yakub ngandika, Gusti Allah saka bapakku Abraham, lan Gusti Allah saka bapakku Iskak, Gusti Pangeran, sampeyan sing wis ngandika marang aku, Mulih menyang tanah asal-usulmu, lan aku bakal nggawe sampeyan

becik; cukup kanggo aku saka kabeh kabeneran, lan saka kabeh kabenaran, sing sampeyan wis tindakake marang abdine sampeyan; amarga karo tongkat aku iki aku nyabrang Kali Yordan iki; nanging saiki aku wis dadi rong kemah. Tulung aku saka tangane sadulurku, saka tangane Esau; amarga aku wedi marang dheweke, aja-aja dheweke teka banjur nyerang aku, lan ibu bebarengan karo anak-anak. Nanging Panjenengan wis ngomong, Aku bakal nggawe sampeyan apik, lan bakal nggawe benihmu kaya wedhi ing segara, sing ora bakal bisa diitung amarga akehe. Lan dheweke turu ing kono bengi kuwi; lan dheweke njupuk saka apa sing digawa hadiah; lan dheweke ngirim menyang Esau sedulure, wedhis wadon rong atus, wedhis lanang rong puluh, wedhis rong atus, domba lanang rong puluh, unta sing nyusoni lan anak-anake telung puluh, sapi patang puluh, sapi jago sepuluh, kuldi rong puluh, lan anak kuda sepuluh. Lan dhèwèké mènèhi iku marang anak-anaké, saben kumpulan wedhus dhéwé-dhéwé; lan dhèwèké ngomong marang anak-anaké, Lumakua ing ngarepku, lan gaweya jarak ing antarané kumpulan wedhus lan kumpulan wedhus. Lan dheweke mrentah marang sing kapisan, ngomong, Yen Esau sedulurku ketemu karo kowe, lan takon marang kowe, ngomong, Kowe iki duweke sapa? Lan kowe arep lunga menyang ngendi? Lan sapa sing duwe iki barang-barang sing mlaku ndhisik kowe? Sampeyan bakal ngomong, saka anakmu Yakub; hadiah wis dikirim marang gustiku Esau; lan lah dheweke ana ing mburi kita. Lan dhèwèké mréntah marang sing kapisan, lan marang sing kapindho, lan marang sing katelu, lan marang kabèh sing mlaku ngarep mburi saka kombekan iki,

ngomong, miturut tembung iki omongna Èsau nalika kowé ketemu dhèwèké. Lan kowé bakal ngomong, lho anakmu Yakub teka mburi awaké dhéwé, amerga dhèwèké ngomong, aku bakal nglelipur rainé dhèwèké nganggo peparingané sing mlaku ngarep dhèwèké, lan sawisé iki aku bakal ndeleng rainé dhèwèké, mbok menawa dhèwèké bakal nampa rainku. Lan hadiah-hadiah mau mlaku ndhisik ing ngarepe; nanging dheweke dhewe turu ing wengi kuwi ing kemah. Tangi ing wengi kuwi, dheweke njupuk wong wadon loro, lan babu wadon loro, lan anak sewelas, lan nyabrang ing nyabrangan kali Jabbok. Lan dhèwèké njupuk wong-wong mau, lan nyabrang kali deras, lan nggawa kabèh barang-barangé. Yakub ketinggal piyambak; lan ana wong gelut karo dheweke nganti esuk. Dhèwèké weruh yèn ora bisa marang dhèwèké, lan dhèwèké ndemek ambané paha dhèwèké, lan ambané paha Yakub dadi mati rasa nalika dhèwèké gelut karo dhèwèké. Lan dheweke ngomong marang dheweke, Utusen aku, amarga wayah esuk wis teka. Nanging dheweke ngomong, Aku ora bakal nglilani kowe lunga, yen kowe ora mberkahi aku. Dheweke ngandika marang dheweke, Apa jenengmu kuwi? Nanging dheweke ngomong, Yakub. Lan dheweke ngomong marang dheweke, Ora bakal diarani maneh jenengmu Yakub, nanging Israel bakal dadi jenengmu, amarga kowe wis menang nglawan Gusti Allah, lan nglawan manungsa kowe bakal kuwat. Yakub takon, lan ngandika, Kandhakna marang aku jenengmu, lan dheweke ngandika, Yagene kowe takon babagan jenengku? Lan Panjenengane mberkahi dheweke ing kana. Lan Yakub ngarani jeneng panggonan kuwi, wujud Gusti Allah; awit aku weruh

Gusti Allah rai menyang rai, lan jiwaku dislameti. Srengéngé wis munggah kanggo dhèwèké, nalika dhèwèké wis liwat wujud saka Gusti Allah; dhèwèké dhewe pincang ing paha dhèwèké. Amarga bab iki, anak-anak Israel ora bakal mangan urat sing mati rasa, sing ana ing bagian jembar saka pupu, nganti dina iki, amarga dheweke ndemek bagian jembar saka pupu Yakub ing urat sing mati rasa.

33

Yakub wis ndongak nganggo mripate dheweke weruh, lan lah Esau sedulure dheweke teka, lan patang atus wong lanang karo dheweke, lan Yakub mbagi bocah-bocah marang Lea lan marang Rakhel lan loro babu. Lan dhèwèké nyelèhaké babu wadon loro lan anak-anak lanang wong-wong mau ing ngarep dhisik, lan Lea lan anak-anak dhèwèké ing mburi, lan Rahel lan Yusuf paling mburi. Dhèwèké dhéwé maju ing ngarep wong-wong mau, lan sujud ing lemah kaping pitu, nganti cedhak karo sadulurè. Lan Esau mlayu nyedhaki kanggo ketemu karo dheweke, lan sawise ngrangkul dheweke, dheweke tiba ing gulu dheweke, lan ngambung dheweke, lan padha nangis loro-lorone. Lan Esau ndeleng munggah weruh para wanita lan bocah-bocah cilik, lan ngandika, Apa iki kabeh kanggo kowe? Lan dheweke ngomong, Bocah-bocah iki, sing wis diparingi sih-rahmat dening Gusti Allah marang anakmu. Lan para abdi wadon padha nyedhaki lan anak-anake wong-wong mau, lan padha sujud. Lan Lea nyedhaki lan anak-anake dheweke, lan padha sujud; lan

sawise iku Rakhel lan Yusuf nyedhaki, lan padha sujud. Lan dheweke ngandika, Apa tegese kabeh iki kanggomu, kabeh kemah-kemah iki sing wis tak tepungi? Lan dheweke ngomong, Supaya anakmu nemokake sih-rahmat ing ngarsane sampeyan, gusti. Esau ngandika, Aku wis duwe akeh, sedulur; apa sing duwekmu ya tetep dadi duwekmu. Yakub ngandika, Yen aku nemokake sih-rahmat ing ngarsamu, tampa paringane liwat tanganku; amarga bab iki aku wis weruh pasuryamu, kaya wong weruh pasuryan Allah, lan sampeyan bakal seneng karo aku. Tampa berkah-berkahku, sing tak gawa kanggomu, amarga Gusti Allah welas asih marang aku, lan aku duwe kabeh, banjur dheweke meksa dheweke, lan dheweke nampa. Lan dheweke ngomong, Sawise budhal, ayo padha mlaku kanthi lurus. Dheweke ngomong marang dheweke, gustiku ngerti, amarga bocah-bocah luwih alus, lan wedhus-wedhus lan sapi-sapi lagi nyusoni ing aku; yen mulane aku ngoyak dheweke sedina, kabeh kewan bakal mati. Sumangga gustiku lumaku ing ngarep abdiné dhéwé; nanging aku bakal nguataken ing dalan miturut ayemé lakuné sing ana ing ngarepku, lan miturut sikile bocah-bocah, nganti tekaku marang gustiku menyang Seir. Esau ngandika, Aku bakal ninggalake karo kowe sawetara saka wong-wong sing karo aku. Nanging dheweke ngandika, Kanggo apa iki? Cukup yen aku nemokake sih-rahmat ing ngarsane panjenengan, gusti. Nanging Esau bali ing dina kuwi menyang dalane dhewe menyang Seir. Lan Yakub lunga menyang Tarub-tarub, lan dheweke nggawe omah kanggo awake dhewe ing kono, lan kanggo kewan-kewane dheweke nggawe tarub-tarub; mulane dheweke nyebut jeneng panggonan kuwi, Tarub-tarub.

Lan Yakub teka menyang Salem, kutha Sikhem, sing ana ing tanah Kanaan, nalika dheweke bali saka Mesopotamia Siria; lan dheweke kemah ing ngarepe kutha. Lan dheweke tuku bagean saka tegalan, ing ngendi dheweke masang tarub dheweke ing kono, saka Hamor bapake Sikhem, kanthi rega satus amnon. Lan dheweke ndegake misbyah ing kono, lan dheweke nyembah marang Gusti Allah Israel.

34

Perkara Sing Nggegirisi metu, putri saka Leah, sing dilairake kanggo Jacob, kanggo sinau para putri saka wong-wong lokal. Lan Sikhem anak lanang saka Hemor wong Hiwi, panguwasa ing tanah kuwi, weruh dheweke, lan njupuk dheweke, turu karo dheweke, lan ngasorake dheweke. Lan dheweke nggatekake jiwane Dina putrine Yakub; lan dheweke tresna marang prawan kuwi; lan dheweke ngomong manut pikirane prawan kuwi marang dheweke. Syekhem ngomong marang Hemor, bapake dheweke, ngandika, Jupukna aku bocah wadon iki dadi bojoku. Yakub krungu, yen putrane Hamor wis najisake Dinah putrine dheweke; nanging anak-anake dheweke padha ana karo kewan-kewane dheweke ing lapangan; lan Yakub meneng wae nganti tekane wong-wong mau. Nanging Hamor, bapakne Sikhem, metu menyang Yakub kanggo ngomong karo dheweke. Anak-anak lanang Yakub padha teka saka lapangan; nanging nalika padha krungu, wong-wong lanang mau padha ditusuk atine, lan banget sedhih banget kanggo wong-wong mau; amarga dheweke wis

nindakake tumindak nistha ing Israel, wis turu karo putrine Yakub; lan ora bakal mangkono. Lan Hamor ngomong marang wong-wong mau, kandha, Sikhem anakku lanang wis milih karo jiwane putrimu; mula wenehna dheweke marang dheweke dadi garwane, lan padha omah-omah karo awakdewe; putri-putrimu wenehna marang awakdewe, lan putri-putri awakdewe jupuken kanggo anak-anakmu lanang. Lan ing kita sampeyan manggon, lan tanah iku lho amba ing ngarep sampeyan; sampeyan manggon, lan sampeyan dagang ing tanah iku, lan sampeyan nduweni properti ing tanah iku. Sekhem ngandika marang bapakne lan marang sedulur-sedulure, Mugi-mugi kula pikantuk sih-rahmat ing ngarsane panjenengan; lan punapa kemawon ingkang panjenengan kandhakaken, badhe kula paringaken. Tambahna mas kawin akeh banget, lan aku bakal menehi kaya apa sing sampeyan ngomong marang aku, lan sampeyan bakal menehi aku bocah wadon iki dadi bojoku. Anak-anak lanang Yakub mangsuli marang Sikhem lan Hemor bapakne kanthi ngapusi, lan padha ngomong marang wong-wong mau, amarga dheweke wis najisake Dinah, adhine wong-wong mau. Banjur Simeon lan Lewi, sadulur-sadulure Dina, ngomong marang wong-wong mau, Kita ora bakal bisa nglakoni prakara iki, menehi adhik wadon kita marang wong lanang sing duwe kulup; amarga iku aib kanggo kita. Mung ing bab iki kita bakal dadi padha karo sampeyan, lan kita bakal manggon ing antarane sampeyan, yen sampeyan dadi kaya kita, yaiku disunatake kabeh wong lanang sampeyan. Lan awaké dhéwé bakal maringi anak wadon awaké dhéwé marang kowé, lan saka anak wadon kowé awaké dhéwé bakal njupuk kanggo awaké

dhéwé wong wadon, lan awaké dhéwé bakal manggon ing sisihmu, lan awaké dhéwé bakal dadi kaya bangsa siji. Nanging yen sampeyan ora ngrungokake kita supaya disunat, sawise njupuk putri kita, kita bakal lunga. Lan tembung-tembung mau nyenengake ing ngarepe Hamor, lan ing ngarepe Sikhem putrane Hamor. Lan ora nundha nom enom iku kanggo nglakoni tembung iki; amarga dheweke kepincut karo putrine Yakub; dheweke dhewe iku paling mulya kabeh wong ing omahe bapake. Hamor lan Sikhem putrane teka menyang gapura kuthane dheweke, lan padha ngomong karo wong lanang kuthane dheweke, ngandika, Wong-wong iki tentrem, ayo padha manggon karo kita ing lemah iki, lan ayo padha dagang ing kono; lemah iki lho amba ing ngarepe wong-wong mau; anak wedok wong-wong mau bakal kita jupuk dadi bojo kita, lan anak wedok kita bakal kita paringake marang wong-wong mau. Mung ing bab iki, wong-wong mau bakal digawe padha karo kita kanggo manggon bebarengan karo kita, supaya dadi bangsa siji, yen kabeh lanang kita disunat, kaya wong-wong mau uga wis disunat. Lan kewan-kewan wong-wong mau, lan kewan sikil papat, lan barang-barang duweke wong-wong mau, apa ora bakal dadi duweke kita? Mung ing bab iki kita digawe padha karo wong-wong mau, lan wong-wong mau bakal manggon karo kita. Lan padha ngrungokake Hamor lan Syekhem putrane, kabeh wong sing dagang ing gapura kuthane wong-wong mau; lan padha disunat daging kulupe wong-wong mau, kabeh lanang. Kedadeyan ing dina kaping telu, nalika wong-wong padha nandhang lara, loro putrane Yakub yaiku Simeon lan Lewi, sedulur-sedulure Dina, saben-saben njupuk pedhange

dhewe-dhewe, lan mlebu menyang kutha kanthi aman, lan mateni kabeh wong lanang. Hamor lan Sikhem putrane dipatèni nganggo cangkeme pedhang; lan dhèwèké njupuk Dinah saka omahe Sikhem, banjur padha metu. Anak-anak lanang Yakub padha mlebu marang wong-wong sing tatu, lan padha njarah kutha, ing ngendi wong-wong mau wis najisake Dinah, adhine wong-wong mau. Lan wedhus-wedhusé wong-wong mau, lan sapi-sapié wong-wong mau, lan kuldi-kuldié wong-wong mau, sakabèhé sing ana ing kutha, lan sakabèhé sing ana ing lemah datar, padha dijupuk. Lan kabèh awakè wong-wong mau, lan kabèh barang-barange wong-wong mau, lan wong-wong wadon wong-wong mau padha ditawan; lan padha dirampok kabèh sing ana ing kutha, lan kabèh sing ana ing omah-omah. Yakub ngomong marang Simeon lan Lewi, Kowe wis nggawe aku disengiti, supaya aku dadi ala ing kabeh wong sing manggon ing tanah iki, ing antarane wong Kanaan, lan ing antarane wong Feris; nanging aku mung sithik ing wilangan; lan yen padha kumpul marang aku bakal nyerang aku, lan aku bakal dirusak, aku, lan omahku. Wong-wong mau padha ngomong, Nanging apa dheweke kudu nganggep adhine kita kaya pelacur?

35

Gusti Allah ngandika marang Yakub, Tangia munggaha menyang panggonan Betel, lan manggona ing kono; lan gawea ing kono mezbah kanggo Gusti Allah sing wis katon marang kowe, nalika kowe mlayu saka ngarsane Esau sedulurmu. Yakub

ngomong marang kulawargané dhéwé lan kabèh wong sing karo dhéwé, Angkata dewa-dewa manca sing ana ing tengah-tengah kowé, lan resikna awakmu, lan gantèna sandhangan kowé. Lan sawise tangi munggah, ayo kita munggah menyang Betel, lan ayo kita nggawe misbyah ing kono kanggo Gusti Allah sing wis ngrungokake aku ing dina kasusahan, sing ana bebarengan karo aku, lan wis nylametake aku ing dalan sing tak lakoni. Lan wong-wong padha mènèhi marang Yakub dewa-dewa sing manca, sing ana ing tangané wong-wong mau, lan anting-anting sing ana ing kupingé wong-wong mau; lan Yakub ndhelikake barang-barang mau ing ngisor wit terebinth sing ana ing Sekhem; lan dhèwèké numpes barang-barang mau, nganti dina saiki. Lan Israel lunga saka Sikhem; lan ana rasa wedi marang Gusti Allah ing kutha-kutha sing ana ing sakiwa tengene wong-wong mau, lan ora padha ngoyak anak-anake Israel. Yakub teka menyang Luz sing ana ing tanah Kanaan, sing iku Betel, dheweke dhewe, lan kabeh wong, sing ana karo dheweke. Lan dheweke mbangun altar ing kono, lan dheweke nyebut jeneng panggonan iku Betel; amarga ing kono Gusti Allah katon marang dheweke, nalika dheweke mlayu saka ngarsane Esau sedulure. Deborah sing dadi juru rawat Ribkah mati, lan dheweke dikubur ing ngisor Betel ing sangisore wit balanon; lan Yakub ngarani jenenge Balanon Sungkawa. Gusti Allah katon dening Yakub maneh ing Luz, nalika dheweke teka saka Mesopotamia ing Siria; lan Gusti Allah mberkahi dheweke. Lan Gusti Allah ngomong marang dheweke, Jenengmu ora bakal diarani maneh Yakub, nanging Israel bakal dadi jenengmu; lan Panjenengane ngarani jenenge Israel. Gusti Allah ngomong

marang dheweke, Aku iki Gusti Allahmu; tambaha lan akehe; bangsa-bangsa lan kumpulan bangsa-bangsa bakal ana saka kowe, lan raja-raja saka pinggulmu bakal metu. Lan lemah, sing aku wis maringi Abraham lan Isak, marang kowe aku wis maringi iku; marang kowe bakal dadi; lan marang benihmu sawise kowe, aku bakal maringi lemah iki. Gusti Allah munggah saka dheweke saka panggonan, ing kono Panjenengane wis ngomong karo dheweke. Lan Yakub ngedegake tugu ing panggonan sing Gusti Allah ngomong karo dheweke, tugu watu; lan dheweke nyiramake sesaji unjukan ing tugu kuwi, lan dheweke nyiramake lenga ing tugu kuwi. Lan Yakub ngarani jeneng panggonan, sing ing kono Gusti Allah ngomong karo dheweke ana kono, Betel. Yakub wis budhal saka Betel, dheweke masang tarubé ing sanjabane menara Gader; lan kedaden nalika dheweke nyedhaki Kabratha arep teka ing Efrata, Rahel nglairake; lan dheweke ngalami angel banget nalika nglairake. Nanging kedadeyan nalika dheweke nglairake kanthi angel, bidan kuwi ngomong marang dheweke, Nduweni keberanian, amarga iki uga kanggo kowe iku anak lanang. Lan dadi nalika dheweke ngeculake nyawane, amarga dheweke lagi mati, dheweke nyebut jenenge, anak saka larane aku; nanging bapake nyebut jenenge, Benyamin. Rahel mati lan dikubur ing dalan menyang Efrata; kuwi yaiku Betlehem. Lan Yakub ndegake tugu ing kuburane dheweke; iki tugu ing kuburane Rahel nganti dina iki. Dadi nalika Israel manggon ing tanah kuwi, Ruben lunga, lan turu karo Bilha, selire bapake Yakub; lan Israel krungu, lan iku katon ala ing ngarepe. Putra-putrane Yakub ana rolas. Anak-anak lanang Lea, sing mbarep Yakub, Ruben, Simeon, Lewi,

Yuda, Isakhar, Zebulon. Anak-anak lanang Rahel, Yusuf, lan Benyamin. Anak-anak lanang saka Bilhah, babu cilike Rahel, yaiku Dan lan Naftali. Anak-anak lanang saka Zilpah, babu Lea, yaiku Gad lan Asyer; iki anak-anak lanang Yakub, sing padha lair kanggo dheweke ing Mesopotamia Siria. Yakub teka menyang Iskak bapake dheweke menyang Mamre, menyang kutha ing dataran; iki yaiku Hebron ing tanah Kanaan, ing ngendi Abraham lan Iskak wis manggon. Dadi dina-dinané Isak, sing dhèwèké urip, yaiku taun satus wolung puluh. Lan Isak saya lemah banjur pati, lan dheweke ditambahake menyang bangsane, wis tuwa lan kebak umur; lan Esau lan Yakub, anak lanange, ngubur dheweke.

36

Iki turunan-turunané Esau; dhèwèké dhéwé iku Edom. Esau njupuk wadon-wadon kanggo awake dhewe saka putri-putrine wong Kanaan; Adah, putrine Elon wong Het; lan Oholibamah, putrine Ana anake Zibeon wong Hewi. Lan Basemath, putrine Ismael, adhine Nebayot. Ada nglairake Elifas kanggo dheweke, lan Basemat nglairake Raguel. Lan Olibema nglairake Yeus, lan Yeglom, lan Kore; iki putra-putrane Esau, sing lair kanggo dheweke ing tanah Kanaan. Esau njupuk garwa-garwane, lan anak lanang-lanange, lan anak wadon-wadone, lan kabeh wong ing omahe, lan kabeh barang duweke, lan kabeh kewan, lan kabeh sing wis dituku, lan kabeh sing wis diolehaké ing tanah Kanaan; lan Esau lunga saka tanah Kanaan saka ngarepe Yakub

sedulure. Amarga bandha-bandhané wong-wong mau akèh banget, kanggo manggon bebarengan; lan lemah panggonan manggonané wong-wong mau ora bisa nampung wong-wong mau, saka akèhé bandha-bandhané wong-wong mau. Esau manggon ana ing gunung Seir; Esau piyambak iku Edom. Iki dene keturunan-keturunané Esau, bapakné wong Edom, ing gunung Seir. Lan iki jeneng-jenengé anak lanang Esau: Elifas anake Ada garwané Esau, lan Raguel anake Basemat garwané Esau. Anak-anakné Elipas yaiku Teman, Omar, Zepo, Gatam, lan Kenas. Timna iku selir saka Elifas anake Esau; lan dheweke nglairake Amalek kanggo Elifas; iki anak-anake saka Ada garwane Esau. Iki putra-putrane Raguel: Nachoth, Zare, Some, lan Moze; iki kabeh putra-putrane Basemath, garwane Esau. Iki putra-putrane Olibema putrine Ana, anake Sebegon, bojone Esau; dheweke nglairake kanggo Esau si Jeous, lan si Jeglom, lan si Kore. Iki para pemimpin putrane Esau; putrane Elifas anak mbarep Esau; pemimpin Teman, pemimpin Omar, pemimpin Zefo, pemimpin Kenaz, pemimpin Korah, pemimpin Gatam, pemimpin Amalek; iki para pemimpin Elifas ing tanah Edom; iki putrane Ada. Lan iki putra-putra Raguel putrane Esau; pemimpin Nahath, pemimpin Zerah, pemimpin Shammah, pemimpin Mizzah; iki para pemimpin Raguel ing tanah Edom; iki putra-putra saka Basemath bojone Esau. Iki lan putra-putra saka Oholibama garwane Esau; panggedhe Yeus, panggedhe Yalam, panggedhe Korah; iki para panggedhe saka Oholibama putrine Ana, garwane Esau. Iki putra-putrane Esau, lan iki para pemimpine wong-wong mau; iki yaiku putra-putrane Edom. Iki putra-putra saka Seir wong Hori, sing manggon ing tanah;

Lotan, Sobal, Zibeon, Ana, lan Dison, lan Ezer, lan Disan; iki para pemimpin saka wong Hori, putrane Seir ing tanah Edom. Anak lanang Lotan yaiku Chorri lan Heman, lan adhine wadon Lotan yaiku Thamna. Iki anak-anak lanang Sobal: Golam, lan Manahath, lan Gaibel, lan Zophar, lan Omar. Lan iki anak lanang Zibeon, Aye, lan Ana; iki Ana, sing nemokake Yamin ing ara-ara samun, nalika dheweke angon kewan beban Zibeon bapake; Iki anak lanang Ana; Disyon, lan Oholibama putri Ana. Iki anak-anak lanang Disyon: Amada, lan Asban, lan Itran, lan Haran. Iki putra-putrane Asar: Balaam, lan Zoukam, lan Ioukam. Iki putra-putrane Dishan, yaiku As lan Curse. Iki para pemimpin Hori: pemimpin Lotan, pemimpin Sobal, pemimpin Zibeon, pemimpin Ana, pemimpin Dison, pemimpin Ezer, pemimpin Disan; iki para pemimpin Hori ing kepemimpinan-kepemimpinan dheweke ing tanah Edom. Lan iki para raja sing wis mrentah ing Edom, sadurunge ana raja sing mrentah ing Israel. Lan Balak putrane Beor mrentah ing Edom, lan jeneng kutané dhèwèké Dennaba. Balak mati, lan Yobab anak saka Zerah saka Bosora mrentah ngganteni dheweke. Jobab mati, lan Asom saka tanah wong Teman mrentah ngganteni dheweke. Asom mati, lan Adad anak Barad sing wis ngalahake Midian ing dataran Moab mrentah ngganteni dheweke, lan jeneng kuthane Getaim. Adad mati, lan Samada saka Masrekah dadi raja nggantèni dhèwèké. Samada mati, lan Saul saka Rehoboth sing ana ing pinggir kali dadi raja ngganteni dheweke. Saul wis mati, lan Balenon anak saka Akobor dadi raja ngganteni dheweke. Ballenon putrane Achobor mati, lan Arad putrane Barad dadi raja ngganteni dheweke, lan jeneng kuthane Peor, lan jeneng bojone Metebeel, putrine

Matraith, putrane Maizob. Iki jeneng-jenenge para pemimpin Esau, ing suku-sukune wong-wong mau, miturut panggonane wong-wong mau, ing tanah-tanahe wong-wong mau, lan ing bangsa-bangsane wong-wong mau; pemimpin Timna, pemimpin Alwa, pemimpin Yeter, pemimpin Oholibama, pemimpin Ela, pemimpin Pinon, pemimpin Kenas, pemimpin Teman, pemimpin Mibsar, pemimpin Magdiel, pemimpin Iram; iki para pemimpin Edom, ing papan-papan sing wis dibangun ing tanah duweke wong-wong mau; iki Esau bapake Edom.

37

Yakub manggon ana ing tanah, ing ngendi bapake wis manggon minangka wong manca ana ing tanah Kanaan; lan iki generasi-generasine Yakub. Yusuf iku umure pitulas taun, angon wedhus bapake karo sedulur-sedulure, isih enom, karo anak-anake Bilha, lan karo anak-anake Zilpa, garwane bapake; lan Yusuf nggawa laporan ala marang Israel, bapake wong-wong mau. Yakub iku tresna marang Yusuf luwih saka kabeh anak lanang-e, amarga dheweke iku anak tuwa-ne, lan Yakub nggawe jubah warna-warni kanggo dheweke. Sawisé weruh sedulur-seduluré dhèwèké, amarga bapakné tresna marang dhèwèké saka kabèh anak lanangé dhèwèké, padha sengit marang dhèwèké, lan ora bisa ngomong marang dhèwèké apa-apa sing tentrem. Yusuf wis ngimpi impèn, lan dhèwèké nyritakaké iku marang sedulur-seduluré. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau, Rungoké impèn iki, sing wis tak impi. Aku ngimpi kowé-kowé

pada ngiket gegodhongan pari ing tengah-tengahing sawah; lan gegodhongan pariku tangi, lan digawe jejeg; nanging gegodhongan pari kowé-kowé wis mubeng-mubeng, banjur sujud marang gegodhongan pariku. Sedulur-seduluré ngomong marang dhèwèké, Apa kowe bakal mrentah mrentah marang awaké dhéwé, utawa kowe bakal nguwasani nguwasani awaké dhéwé? Lan padha nambahi isih sengit marang dhèwèké amarga impèn-impèné dhèwèké, lan amarga tembung-tembungé dhèwèké. Dheweke weruh impèn liyane, lan dheweke nyritakake iku marang bapake, lan marang sedulur-sedulure; lan dheweke ngomong, Lho, aku ngimpi impèn liyane; kaya srengéngé, lan rembulan, lan sewelas lintang padha sujud marang aku. Lan bapakne ngukum dheweke, lan ngomong marang dheweke, Apa tegese impèn iki sing wis kowe ngimpi? Dadi tenan apa aku lan ibumu lan sedulur-sedulurmu bakal teka, wis teka, nyembah marang kowe ing lemah? Sedulur-seduluré padha meri dhèwèké, nanging bapaké dhèwèké njaga tembung kuwi. Sedulur-seduluré dhèwèké padha lunga kanggo angon wedhus bapakné dhèwèké menyang Sikhem. Lan Israel ngomong marang Yusuf, Apa dudu sedulur-sedulurmu sing lagi angon ing Sikhem? Mrene aku bakal ngirim kowe menyang wong-wong mau; nanging dheweke ngomong marang dheweke, Mangga, aku. Israel ngomong marang dheweke, Lungaa deleng apa sedulur-sedulurmu padha sehat, lan wedhus-wedhuse, lan laporana marang aku. Lan dheweke ngutus dheweke saka lembah Hebron, lan dheweke teka menyang Sikhem. Lan ana wong ketemu dheweke lagi ngumbara ing lapangan; lan wong kuwi takon marang dheweke, ngomong, Apa sing kokgoleki?

Nanging dheweke kandha, Aku nggoleki sedulur-sedulurku; kandhakna marang aku ing ngendi dheweke padha angon. Wong mau ngomong marang dheweke, wong-wong mau wis lunga saka kene; aku krungu wong-wong mau ngomong, ayo padha menyang Dotaim; lan Yusuf banjur mlaku nututi sedulur-sedulure, lan dheweke nemokake wong-wong mau ing Dotaim. Dhèwèké weruh dhisik dhèwèké saka kadohan sadurungé dhèwèké nyedhaki menyang dhèwèké-dhèwèké; lan dhèwèké-dhèwèké padha ngrancang ala kanggo matèni dhèwèké. Lan saben wong ngomong marang sedulure, delengen tukang ngimpi kuwi teka. Saiki mulane ayo kita pateni dheweke, lan kita uncalake dheweke menyang salah siji sumur, lan kita bakal ngomong, kewan ala wis mangan dheweke, lan kita bakal weruh apa sing bakal dadi impene. Sawisé krungu, Ruben banjur nylametake dhèwèké saka tangané wong-wong mau, lan ngomong, Aja kita nyerang dhèwèké nganti mati jiwané. Ruben ngomong marang wong-wong mau, Aja tumpahake getih; uncalake dheweke menyang salah siji sumur iki sing ana ing ara-ara samun, nanging aja nggawe apa-apa marang dheweke; supaya dheweke bisa nylametake dheweke saka tangane wong-wong mau, lan bali-ake dheweke marang bapake. Dadi nalika Yusuf teka marang sedulur-sedulure, wong-wong mau nyopot jubah Yusuf sing warna-warna sing ana ing awake. Lan sawisé njupuk dhèwèké, wong-wong mau mbuwang dhèwèké menyang sumur; nanging sumur kuwi kosong, ora ana banyuné. Dheweke padha lungguh kanggo mangan roti, lan sawise padha ngangkat mripat, dheweke padha weruh, lan lah, wong-wong lelungan Ismael padha teka saka Gilead, lan unta-unta dheweke padha

kebak menyan lan resin lan mur. Dheweke padha lunga kanggo nggawa mudhun menyang Mesir. Yuda ngomong marang sedulur-sedulure, apa gunane yen kita mateni sedulur kita lan ndhelikake getihe? Ayo kita adol dheweke marang wong-wong Ismael iki; nanging tangane kita aja ana ing dheweke, amarga dheweke iku sedulure kita lan daginge kita. Sedulur-seduluré dhèwèké padha krungu. Lan wong-wong Midian pedagang padha liwat, lan padha narik metu lan padha ngunggahake Yusuf saka sumur, lan padha ngedol Yusuf marang wong-wong Ismael rong puluh emas. Lan dheweke padha nggawa mudhun Yusuf menyang Mesir. Ruben bali menyang jurang, lan ora weruh Yusuf ana ing jurang; lan nyuwek sandhangane dhewe. Lan dheweke bali menyang sedulur-sedulure, lan ngomong, Bocah cilik kuwi ora ana; nanging aku arep menyang ngendi maneh? Sawisé njupuk jubahe Yusuf, wong-wong mau nyembelih cempe wedhus, lan nglumuri jubahe nganggo getih. Lan wong-wong mau ngirim jubah sing warna-warna, lan padha nggawa menyang bapake dheweke, lan padha ngomong, Iki kita nemokake, mangertia apa iki jubah anakmu, utawa ora. Lan dhèwèké ngenali iku, lan ngomong, Jubah saka anak lanangku iki; kewan ala wis mangan dhèwèké; kewan wis nyekel Yusuf. Yakub nyuwèk sandhangané dhéwé, lan nganggo kain karung ing bangkèkané dhéwé, lan nangisi putrane pirang-pirang dina. Kabèh anak lanang-lanangé lan anak wadon-wadhoné padha kumpul, lan padha teka kanggo nglipur dhèwèké, nanging dhèwèké ora gelem dilipur, ngandika, Aku bakal mudhun menyang anakku kanthi sedhih menyang alam pati, lan bapakné nangis kanggo dhèwèké. Wong-wong Midian mau

padha adol Yusuf menyang Mesir marang Potifar, abdi dalem Firaun sing dadi kepala juru masak.

38

Dadi ing wektu iku, Yuda mudhun saka sedulur-seduluré, lan tekan menyang wong siji wong Adulam, kang jenengé Hira. Lan Yuda weruh ing kono putri saka wong Kanaan, sing jenenge Syua; lan dheweke njupuk dheweke, lan dheweke mlebu marang dheweke. Lan sawisé ngandhut, dhèwèké nglairakké anak lanang, lan dhèwèké ngarani jenengé Er. Lan sawise ngandhut, dheweke nglairake anak lanang maneh, lan dheweke ngarani jenenge Onan. Lan nambahi dheweke nglairake anak lanang, lan dheweke ngarani jenenge Selah; nanging dheweke ana ing Kasbi, nalika dheweke nglairake wong-wong mau. Lan Yuda njupuk wadon kanggo Er, anak mbarep dheweke, sing jenenge Tamar. Er, anak mbarep saka Yuda, dadi wong ala ing ngarsane Gusti; lan Gusti Allah mateni dheweke. Yehuda ngomong marang Onan: mlebua menyang garwane sadulurmu, lan omah-omah karo dheweke, lan wungunake turunan kanggo sadulurmu. Wis ngerti Onan, amarga ora bakal dadi turune dhewe, dadi nalika mlebu marang bojone sadulure, dheweke numpahake ing lemah, supaya ora menehi turun marang sadulure. Ala ing ngarepe Gusti Allah, amarga dheweke nindakake iki; lan Gusti Allah mateni dheweke uga. Yuda ngomong marang Tamar mantu wadon kang, Lungguh dadi randha ing omah bapakmu, nganti gedhe Sela anakku; ngomong

amarga, Aja nganti mati uga iki, kaya sedulur-sedulure. Sawise lunga, Tamar lungguh ana ing omahe bapake. Dina-dina wis tambah akeh, lan Shua bojone Yuda wis mati; lan Yuda sawise dihibur munggah menyang wong-wong sing lagi nyukur wedhus-wedhuse, dheweke lan Hira pangone sing wong Adulam menyang Timna. Lan dikabarake marang Tamar, mantu wadon kang, kanthi ngomong, Lho, bapak mertuamu munggah menyang Timna, arep nyukur wedhus-wedhuse. Lan sawisé nyopot sandhangan randha saka awakè dhèwè, dhèwèkè nutupi nganggo kerudung, lan ndandani awakè, lan lungguh ing gapura Enan, sing ana ing dalan menyang Timna; amarga dhèwèkè weruh yèn Sela wis gedhé, nanging dhèwèkè ora diwènèhi marang dhèwèkè dadi garwané. Lan sawisé ndeleng dhèwèké, Yuda ngira yèn dhèwèké iku pelacur; amarga dhèwèké wis nutupi rainé lan ora ngenali dhèwèké. Dheweke nyimpang menyang dheweke ing dalan; lan ngomong marang dheweke, lilakna aku mlebu marang kowe; amarga dheweke ora ngerti yen dheweke iku mantu wadon saka dheweke; nanging dheweke ngomong, apa sing bakal kowe paringake marang aku yen kowe mlebu marang aku? Lan dheweke ngomong, aku bakal ngirim wedhus cilik saka wedhus-wedhusanku; lan dheweke ngomong, yen kowe menehi aku jaminan, nganti kowe ngirim. Nanging dheweke kandha, Jaminan apa sing bakal tak wenehi kowe? Lan dheweke ngomong, Ali-alimu, lan kalungmu, lan tongkat sing ana ing tanganmu. Lan dheweke menehi marang dheweke, lan dheweke mlebu marang dheweke; lan dheweke ngandhut saka dheweke. Lan wis tangi dheweke lunga, lan dheweke nyopot kudung dheweke saka awakke dhewe, lan

dheweke nganggo sandhangan randha dheweke. Yuda ngirim cempe enom saka wedhus nganggo tangane gembalane sing wong Adulam kanggo njupuk jaminan saka wong wadon kuwi, lan ora nemokake dheweke. Dheweke takon marang wong-wong lanang saka panggonan kuwi, ing endi pelacur sing ana ing Enan ing pinggir dalan? Lan padha ngomong, Ora ana pelacur ing kene. Lan dheweke bali menyang Yuda, lan ngomong, Aku ora nemokake; lan wong-wong saka panggonan kuwi padha ngomong, ora ana pelacur ing kene. Yuda ngomong, ayo dheweke duwe kuwi; nanging aja nganti kita dioyak-oyak; aku wis ngirim cempe iki, nanging kowe ora nemokake. Lan sawisé telung wulan dikabaraké marang Yuda, ngomong, Tamar mantumu wis main sundal, lan lah dhèwèké ngandhut saka sundal. Yuda banjur ngandika, Gawanana dhèwèké metu, lan supaya diobong. Dheweke dhewe, nalika digawa, ngirim menyang bapak maratuwane, ngomong, Saka wong lanang sing duwe barang-barang iki, aku ngandhut; lan dheweke ngomong, Kenali sapa sing duwe cincin, lan kalung, lan tongkat iki. Yehuda ngakoni, lan ngandika, Tamar luwih bener tinimbang aku; amarga aku ora mènèhi dhèwèké marang Sela anakku. Lan dhèwèké ora nate ngerti dhèwèké manèh. Dadi nalika dheweke nglairake, lan ana kembar ing weteng dheweke. Nanging kedadeyan nalika dheweke nglairake, sing siji medal tangane dhisik; banjur bidane njupuk lan ngiket benang abang ing tangane, ngomong, Iki sing bakal medal dhisik. Nalika dheweke narik tangane bali, lan langsung adhine metu; banjur dheweke kandha, Apa pager wis dibobol amarga kowe? Lan dheweke ngarani jenenge, Peres. Lan sawise iki metu adhine, sing ana

benang abang ing tangane; lan dheweke ngarani jenenge, Zerah.

39

Yusuf digawa mudhun menyang Mesir; lan Potifar, abdi dalem Firaun, kepala juru masak, wong Mesir, tuku dheweke saka tangane wong-wong Ismael, sing padha nggawa dheweke mudhun menyang kono. Lan Gusti Allah ana karo Yusuf; lan dheweke dadi wong sing sukses; lan dheweke ana ing omah saka gustine sing wong Mesir kuwi. Gustiné dhèwèké ngerti, yèn Gusti ana karo dhèwèké, lan sakabèhing yèn dhèwèké nindakaké, Gusti mujudaké ing tangané dhèwèké. Lan Yusuf nemokake sih-rahmat ing ngarsane gustine dheweke, lan nyenengake dheweke. Lan dhèwèké ngangkat dhèwèké ing ndhuwur omahé dhèwèké; lan kabèh sing ana kanggo dhèwèké, diwènèhaké liwat tangané Yusuf. Lan kedadean sawisé dhèwèké dadi mapan ing omahe, lan ing kabèh sing ana karo dhèwèké, lan Gusti mberkahi omahé wong Mesir amarga Yusuf; lan dadi berkahé Gusti ing kabèh sing diduwèni dhèwèké ing omah, lan ing sawahe. Lan dheweke pasrahake kabeh sing ana ing dheweke menyang tangane Yusuf; lan dheweke ora ngerti apa-apa babagan awake dhewe, kajaba roti sing dipangan dhewe. Lan Yusuf iku ayu ing wujude, lan ayu banget ing panelengan. Lan kedadean sawise tembung-tembung iki, lan garwane gustine dheweke ngarahake mripate marang Yusuf, lan ngomong, Tidurlah karo aku. Nanging dheweke ora gelem; dheweke ngomong marang garwane gustine, Yen gustiku ora

ngerti apa-apa merga aku ing omahe, lan kabeh sing diduweni wis diparingake ing tanganku, lan ora ana sing luwih gedhe ing omah iki tinimbang aku, lan ora ana sing ditahan saka aku apa-apa, kajaba kowe, amarga kowe garwane, lan kepiye aku bakal nindakake tumindak ala iki, lan dosa ing ngarsane Gusti Allah? Nalika dheweke ngomong marang Yusuf saben dina, lan Yusuf ora nurut marang dheweke kanggo turu karo dheweke, kanggo sesambungan karo dheweke. Ana sawijining dina kaya mangkono, lan Yusuf mlebu menyang omah kanggo nglakoni pakaryan-pakaryane, lan ora ana siji-sijia wong sing ana ing njero omah. Lan dheweke narik dheweke saka sandhangane, ngomong, Turu karo aku; lan sawise ninggalake sandhangane ing tangane dheweke, dheweke mlayu, lan metu njaba. Lan kedaden nalika dheweke weruh yen wis ninggalake sandhangane ing tangane, dheweke mlayu, lan dheweke metu njaba, lan dheweke nimbali wong-wong sing ana ing omah, lan dheweke ngomong marang wong-wong mau, kandha, deloken, dheweke nggawa marang kita bocah Ibrani, kanggo ngece kita; dheweke mlebu marang aku, kandha, turu karo aku; lan aku bengok-bengok kanthi swara gedhe. Nanging nalika dheweke krungu yen aku wis ngunggahake swaraku lan bengok-bengok, dheweke ninggalake sandhangane ing sisihku banjur mlayu, lan metu menyang njaba. Lan dheweke ninggalake sandhangan ing sisihane dhewe, nganti bendarane teka menyang omahe. Lan dheweke ngomong marang dheweke miturut tembung-tembung iki, ngandika, bocah lanang wong Ibrani sing sampeyan golekake menyang kita wis mlebu marang aku kanggo moyoki aku; lan dheweke ngomong marang aku, aku bakal turu karo

sampeyan. Lan nalika dheweke krungu, amarga aku wis ngangkat swaraku lan bengok-bengok, dheweke ninggalake sandhangane ing sisihku banjur mlayu, lan dheweke metu menyang njaba. Lan dadi, nalika bendarane krungu tembung-tembunge bojone, kabeh sing diomongake marang dheweke, ngomong, Mangkono sing dilakoni marang aku anakmu, lan dheweke nesu banget. Lan sawise njupuk, bendara Yusuf mbuwang dheweke menyang benteng, menyang panggonan ing ngendi para tahanan raja ditahan ing kono ing benteng. Lan Gusti Allah ana karo Yusuf, lan Panjenengané nurunake sih-rahmaté marang dhèwèké; lan Panjenengané maringi dhèwèké sih-karunia ing ngarsané kepala penjara. Lan kepala penjara menehi penjara liwat tangane Yusuf, lan kabeh tahanan sing ana ing penjara, lan kabeh sing padha ditindakake ing kono, dheweke dhewe sing nindakake. Kepala penjara ora ngerti apa-apa babagan dheweke; kabeh iku ana ing tangane Yusuf, amarga Gusti Allah karo dheweke; lan sakabehe sing ditindakake, Gusti Allah gawe makmur ing tangane.

40

Kedadean lan sawisé tembung-tembung iki, dosa kepala juru unjuk anggur saka raja Mesir, lan kepala juru roti, marang gustiné dhéwéké yaiku raja Mesir. Lan Firaun nesu marang wong loro pejabate, marang kepala juru unjuk lan marang kepala juru roti. Lan dheweke nyelehake wong-wong mau ing pakunjaran menyang pakunjaran, menyang panggonan sing

Yusuf wis dikunjara ing kono. Lan kepala penjara iku netepake wong-wong mau marang Yusuf, lan Yusuf ngladeni wong-wong mau, lan wong-wong mau padha ana ing penjara sawetara dina. Lan wong loro-lorone padha weruh impen ing sawijining wengi; nanging penglihatan saka impen saka kepala juru unjuk lan kepala tukang roti, sing padha dadi duweke raja Mesir, sing padha ana ing pakunjaran, yaiku kaya mengkene. Yusuf mlebu marang wong-wong mau ing wayah esuk, lan weruh wong-wong mau, lan padha kuwatir. Lan dheweke takon marang para sida Firaun, sing padha ana karo dheweke ing pakunjaran ing panggonan gustine, ngandika, Apa sebabe raine sampeyan padha surem dina iki? Wong-wong mau ngomong marang dheweke, kita wis weruh impen, lan sing menafsirake ora ana; nanging Yusuf ngomong marang wong-wong mau, apa ora liwat Gusti Allah penafsiran saka impen-impen mau iku? Mula critakna marang aku. Lan kepala juru unjuk anggur nyritakake impene marang Yusuf, lan ngomong, Ing turuku ana wit anggur ing ngarepku. Lan ing wit anggur ana telung dahan, lan dheweke dhewe mekar, wis ngetokake tunas: kluster-kluster anggure wis mateng. Lan cangkire Firaun ana ing tanganku, lan aku njupuk anggur, lan aku meres iku menyang cangkir, lan aku menehi cangkir menyang tangane Firaun. Lan Yusuf ngomong marang dheweke, Iki tegese: telung dahan iku telung dina. Isih telung dina, lan Firaun bakal kelingan jabatanmu, lan bakal mulihake kowe menyang jabatan kepala juru tuang anggur, lan kowe bakal menehi cangkir Firaun menyang tangane miturut jabatanmu sing biyen, kaya nalika kowe dadi juru tuang anggur. Nanging elinga aku jalaran awakmu dhewe, nalika apik dadi

marang kowe; lan kowe bakal nggawe sih-rahmat marang aku; lan kowe bakal elinga bab aku marang Firaun, lan kowe bakal nggawa metu aku saka beteng iki. Amarga aku dicolong saka tanah wong Ibrani, lan ing kene aku ora nglakoni apa-apa, nanging wong-wong mau mbuwang aku menyang jurang iki. Lan kepala tukang roti weruh yen wis ditafsirake kanthi bener, banjur ngomong marang Yusuf, Aku uga weruh impen, lan aku mikir telung kranjang roti sing tak angkat ing sirahku. Nanging ing kranjang sing paling ndhuwur ana kabeh jinis panganan sing dipangan Firaun, asil gaweyan tukang roti, lan manuk-manuk langit padha mangan iku saka kranjang sing ana ing ndhuwur sirahku. Yusuf mangsuli lan ngomong marang dheweke, Iki tegese: telung kranjang kuwi telung dina; Isih telung dina maneh, lan Firaun bakal nyopot sirahmu saka awakmu; lan bakal nggantung kowe ing kayu, lan manuk-manuk langit bakal mangan dagingmu saka awakmu. Dadi ing dina kaping telu, dina lair iku Firaun, lan dhèwèké nggawé pesta ngombé kanggo kabèh abdi-abdiné; lan dhèwèké ngélingaké jabatané juru minuman lan jabatané tukang roti ing tengah-tengahé abdi-abdiné. Lan dheweke mulihake kepala juru unjuk menyang jabatane dhewe; lan dheweke menehi cangkir menyang tangane Firaun. Nanging kepala tukang roti digantung, kaya sing wis ditafsirake Yusuf marang wong-wong mau. Lan kepala juru unjuk anggur ora éling marang Yusuf, nanging malah lali marang dheweke.

41

Kedadean sawise rong taun dina, Firaun weruh impen; dheweke ngira ngadeg ing kali. Lan katon kaya saka kali munggah pitu sapi, ayu rupane, lan pilihan daginge, lan padha angon ing Ache. Nanging pitung sapi liyane padha munggah sawise sing mau saka kali, elek rupane, lan kuru daginge, lan padha manggon ing pinggir kali cedhak sapi-sapi mau. Lan pitung sapi sing elek lan kuru daginge padha mangan pitung sapi sing apik wujude lan sing pilihan daginge; banjur Firaun tangi. Lan dheweke ngimpi kaping pindho, lan lho, pitu bulir pari padha munggah ing batang siji, pilihan lan apik. Lan katon pitung tangkai gandum sing kuru lan rusak amarga angin padha tuwuh sawise kuwi. Lan pitung tangkai gandum sing kuru lan rusak dening angin padha ngulu pitung tangkai gandum sing pilihan lan sing kebak; nanging Prabu Firaun wis tangi, lan iku impèn. Dadi esuk, lan jiwane dheweke kuwatir, lan sawise ngirim dheweke nimbali kabeh juru penafsir Mesir, lan kabeh wong wicaksana ing kono; lan Firaun nyritakake impene marang wong-wong mau, lan ora ana sing nerangake marang Firaun. Lan kepala juru minuman ngomong marang Firaun, kandha, Dosaku tak elengake dina iki. Firaun nesu marang anak-anake, lan ndhelikake kita ing pakunjaran, ing omahe juru masak kepala, aku lan juru roti kepala. Lan kita loro padha weruh impen ing sawijining wengi, aku lan dheweke, saben wong weruh miturut impene dhewe-dhewe. Ana wong enom, anak saka kepala juru masak wong Ibrani, karo kita ing kono, lan kita crita marang dheweke, lan dheweke nafsirake kanggo kita. Dadi, kaya sing ditafsirake marang kita, mangkono uga kedaden, aku dibalekake menyang jabatanku, lan wong kuwi digantung. Sawise ngirim, Firaun

nimbali Yusuf, lan wong-wong mau nggawa dheweke metu saka benteng, lan wong-wong mau nyukur dheweke, lan wong-wong mau ngganti sandhangane, lan dheweke teka marang Firaun. Firaun ngomong marang Yusuf, Aku wis weruh impen, lan ora ana sing bisa mbandhingake iku; nanging aku wis krungu bab kowe wong-wong ngomong, yen kowe nek krungu impen-impen, bisa mbandhingake. Yusuf mangsuli lan ngomong marang Firaun, Tanpa Gusti Allah ora bakal mangsuli keselamatan Firaun. Firaun ngomong marang Yusuf, ngandika, Ing impènku aku mikir aku ngadeg ing pinggir kali. Lan kaya saka kali munggah pitung sapi ayu rupane lan pilihan daginge, lan padha angon ing Kasusahan. Lan lho, pitung sapi liyane padha munggah sawise dheweke saka kali, ala lan elek rupane, lan kuru daginge, sing kaya mengkono aku ora tau weruh ing kabeh tanah Mesir sing luwih elek. Lan sapi pitu sing elek lan kuru mau padha mangan nganti entek sapi pitu sing kapisan sing ayu lan sing pilihan. Lan padha mlebu menyang wetenge dheweke, lan ora katon cetha yen padha wis mlebu menyang wetenge dheweke, lan rupane dheweke elek, kaya ing wiwitan; nanging sawise tangi aku turu. Lan aku weruh maneh ing tuturuku, lan kaya pitu bulir pari padha munggah ing batang siji, kebak lan apik; nanging pitu bulir pari liyane sing kuru lan rusak dening angin padha tuwuh cedhak karo wong-wong mau. Lan pitung tangkai pari sing tipis lan rusak dening angin padha ngulu pitung tangkai pari sing apik lan isi kebak; mulane aku kandha marang para juru tafsir, lan ora ana sing bisa nerangake marang aku. Lan Yusuf ngomong marang Firaun, Impèné Firaun iku siji; sakabèhé sing ditindakaké Gusti Allah, wis dituduhké marang

Firaun. Sapi pitu sing ayu iku pitu taun; lan gandum pitu sing ayu iku pitu taun; impene Firaun iku siji. Lan pitung sapi sing kuru, sing munggah sawise wong-wong mau, iku pitung taun; lan pitung bulir sing kuru lan rusak dening angin, iku pitung taun; bakal ana pitung taun paceklik. Tembung sing wis tak kandhakake marang Firaun iku, kabèh sing ditindakaké déning Gusti Allah wis dituduhaké marang Firaun. Lho, pitung taun kamakmuran gedhe bakal teka ing saindhenging tanah Mesir. Bakal teka pitung taun paceklik sawise iki, lan wong-wong bakal lali marang kecukupan sing bakal ana ing saindhenging Mesir, lan paceklik bakal ngrusak bumi. Lan ora bakal diweruhi kamakmuran ing bumi saka paceklik sing bakal ana sawise iki; amarga bakal kuwat banget. Bab impene Firaun diulang kaping pindho, iku amarga tembunge saka Gusti Allah iku bakal bener; lan Gusti Allah bakal enggal nglakoni iku. Saiki mulane golekana wong wicaksana lan pinter, lan angkat dheweke neng tanah Mesir. Lan Firaun kudu nindakake lan kudu ngangkat para gubernur ing tanah; lan padha klumpukake kabeh asil tanah Mesir saka pitung taun kamakmuran, lan padha ngumpulake kabeh panganan saka pitung taun sing bakal teka sing apik iki; lan gandum kudu diklumpukake ing sangisore tangane Firaun; panganan kudu disimpen ing kutha-kutha. Lan panganan sing wis disimpen kanggo tanah bakal dadi kanggo pitung taun paceklik, sing bakal ana ing tanah Mesir, lan tanah ora bakal dirusak dening paceklik. Tembung kuwi nyenengake ing ngarepe Firaun, lan ing ngarepe kabeh anak-anake. Lan Firaun ngomong marang kabèh anak-anake dhèwèké, Apa kita ora bakal nemokake wong kaya mengkono, sing nduwèni roh Gusti

Allah ing dhèwèké? Firaun ngendika marang Yusuf, Awit Gusti Allah wis nuduhake kabeh iki marang kowe, ora ana wong sing luwih wicaksana lan luwih pinter tinimbang kowe. Kowe bakal ana ing ndhuwur omahku, lan ing ndhuwur cangkemmu kabeh wong-wongku bakal manut; kajaba dhampar krenane, aku bakal luwih dhuwur tinimbang kowe. Ngendika Prabu Firaun marang Yusuf, Lah, aku ngangkat kowe dina iki ing sakabèhing tanah Mesir. Lan Firaun wis nyopot singsing saka tangane dhewe, banjur diselehake ing tangane Yusuf, lan nganggo-kake dheweke sandhangan saka linen alus, lan diselehake kalung emas ing gulune. Lan dhèwèké ngunggahaké dhèwèké menyang kreta perang sing nomer loro kagungané, lan ana juru wara sing ngumumaké ing ngarepé, lan dhèwèké ngangkat dhèwèké dadi panguwasa ing sagunging tanah Mesir. Firaun ngomong marang Yusuf, Aku Firaun; tanpa kowe ora bakal ana wong sing ngangkat tangane ing kabeh tanah Mesir. Lan Firaun ngarani jenenge Yusuf, Psonthomphanech; lan menehi dheweke Asenat putrine Potifera imam Heliopolis kanggo garwane. Yusuf iku umure telung puluh taun nalika dheweke ngadeg ing ngarepe Firaun raja Mesir, lan Yusuf metu saka ngarepe Firaun, lan ngliwati kabeh tanah Mesir. Lan lemah iku ngasilake gumuk-gumuk pari ing pitung taun kamakmuran. Lan dhèwèké nglumpukaké kabèh panganan saka pitung taun, nalika ana kamakmuran ing tanah Mesir; lan dhèwèké nyelèhaké panganan ing kutha-kutha; panganan saka pedharan kutha sing ngubengi kutha kasebut, dhèwèké nyelèhaké ing kutha kasebut. Lan Yusuf nglumpukake gandum kaya wedhi ing segara akeh banget, nganti ora bisa diétung, amarga ora ana wilangan. Dene

Yusuf diwehi anak lanang loro sadurunge tekane pitung taun paceklik, sing dilairaké kanggo dhèwèké déning Asnat putriné Potifera imam ing Heliopolis. Yusuf ngarani anak mbarep jenenge Manasye, amarga Gusti Allah wis nggawe aku lali kabeh kasusahanku lan kabeh bab bapakku. Lan jeneng sing kapindho dheweke ngarani Efraim, amarga Gusti Allah wis nambahi aku ing tanah pangasorku. Nanging pitung taun kamakmuran sing wis ana ing tanah Mesir wis liwat. Lan wiwit pitung taun saka paceklik teka, kaya sing diomongake Yusuf; lan dadi paceklik ing kabeh tanah; nanging ing kabeh tanah Mesir ana roti. Lan kabèh tanah Mesir dadi luwe, lan wong-wong padha nangis marang Firaun jalaran roti, lan Firaun ngomong marang kabèh wong Mesir, Padha lunga menyang Yusuf, lan apa sing diomongake marang kowe, lakokna. Lan paceklik ana ing raine kabèh bumi; nanging Yusuf mbukak kabèh lumbung, lan adol marang kabèh wong Mesir. Lan kabèh negara padha teka menyang Mesir, tuku marang Yusuf; amarga paceklik wis nyebar ing kabèh bumi.

42

Sawisé Yakub weruh yen ana dodolan ing Mesir, dhèwèké ngomong marang anak-anaké lanang, ngapa kowé padha males? Lho, aku wis krungu yen ana gandum ing Mesir; kowe padha mudhuna menyang kono, lan tukokna kanggo kita panganan sithik, supaya kita bisa urip lan ora mati. Sedulur-seduluré Yusuf sing sepuluh padha mudhun, tuku gandum saka Mesir;

Nanging Benyamin, seduluré Yusuf, ora dikirim bebarengan karo sedulur-seduluré; amarga dheweke ngomong, supaya aja nganti ana cilaka marang dheweke. Anak-anake Israel padha teka kanggo tuku karo wong-wong sing padha teka; amarga ana paceklik ing tanah Kanaan. Yusuf iku panguwasa ing tanah; dheweke adol marang kabeh wong ing tanah; lan sadulur-sadulure Yusuf teka banjur sujud marang dheweke kanthi rai ing lemah. Sawisé weruh sedulur-seduluré dhéwé, Yusuf ngenali; lan dhèwèké tumindak kaya wong liyo marang wong-wong mau, lan ngomong marang wong-wong mau kanthi kasar; lan ngandika marang wong-wong mau, Saka ngendi kowé padha teka? Wong-wong mau padha ngomong, Saka tanah Kanaan, kanggo tuku pangan. Yusuf ngenali sedulur-sedulure, nanging wong-wong mau ora ngenali dheweke. Lan Yusuf kelingan impene sing wis dideleng dheweke, lan ngomong marang wong-wong mau, Kowe iku mata-mata, kowe teka kanggo ngerteni keadaan negara iki. Nanging wong-wong mau padha ngomong, Ora, gusti; abdi-abdi panjenengan teka kanggo tuku panganan. Kabèh kita iku putra saka wong siji; kita iku wong tentrem, anak-anakmu dudu mata-mata. Dheweke ngomong marang wong-wong mau, Ora; nanging sampeyan teka kanggo ndeleng kelemahane. Lan wong-wong mau ngomong, awakmu duwe rolas anak lanang adhik-adhik ing tanah Kanaan; lan lho sing paling enom karo bapak kita dina iki; nanging sing sijine ora ana. Yusuf ngandika marang wong-wong mau, Iki sing wis tak kandhakake marang kowe kabeh, yen kowe kabeh iku mata-mata. Ing bab iki sampeyan bakal katon; demi kaséhatan Firaun, sampeyan ora bakal metu saka kéné, yèn ora adhimu sing luwih

enom teka ing kéné. Utuslah siji saka kowe, lan jupuken adhimu; kowe dhewe kudu digawa menyang pakunjaran nganti tembung-tembungmu dadi cetha, apa kowe ngomong bener apa ora; yen ora, demi kesehatane Firaun, pancen kowe iku mata-mata. Lan dhèwèké nyelèhaké wong-wong mau ing pakunjaran telung dina. Dhèwèké ngomong marang wong-wong mau ing dina kaping telu, Tindakna iki, lan sampeyan bakal urip; amarga Aku wedi marang Gusti Allah. Yen sampeyan wong-wong sing tentrem, siji sedulur sampeyan ben ditahan ing pakunjaran; nanging sampeyan dhewe padha lunga, lan gawa mulih tumbasan gandum sampeyan. Lan adhimu sing luwih enom gawanen menyang aku, lan bakal dipercaya tembung-tembungmu; nanging yen ora, kowe bakal mati. Nanging dhèwèké nglakoni kaya mangkono. Lan saben wong ngomong marang sadulure, Ya, amarga kita ana ing dosa-dosa babagan sadulur kita, amarga kita ora nggatekake kasangsarane jiwane, nalika dheweke nyuwun marang kita, lan kita ora ngrungokake dheweke; lan amarga iki, kasangsaran iki teka marang kita. Ruben mangsuli lan ngomong marang wong-wong mau, Apa aku ora wis ngomong marang kowe kabeh, ujar, aja nglakoni piala marang bocah cilik kuwi, lan kowe kabeh ora ngrungokake aku? Lan lho, getihe dijaluk pertanggungjawaban. Dhèwèké ora ngerti, yèn Yusuf krungu; amarga juru basa ana ing tengah-tengahé dhèwèké; Yusuf banjur nyingkir saka dhèwèké lan nangis; lan bali nyedhaki dhèwèké, lan ngomong marang dhèwèké; lan njupuk Simeon saka dhèwèké, lan ngiket dhèwèké ing ngarepe dhèwèké. Yusuf dhawuh ngisi wadhah-wadhah wong-wong mau gandum, lan mbalekake dhuwit wong-wong

mau saben wong menyang karunge dheweke, lan maringi wong-wong mau sangu kanggo dalan; lan dadi marang wong-wong mau mangkono. Lan sawisé nglebokaké gandum ing ndhuwur kuldi wong-wong mau, wong-wong mau padha lunga saka kono. Sawijining wong mbukak karunge dheweke, kanggo menehi pakan marang keledhi-keledhi dheweke, ing ngendi padha mandheg, lan dheweke weruh buntelan dhuwit perak dheweke, lan ana ing ndhuwur cangkeme karung kuwi. Lan dhèwèké ngomong marang sedulur-seduluré, Dhuwit perakku wis dibalèkaké marang aku, lan lah iki ana ing karungku, lan atiné wong-wong mau kaget, lan padha bingung karo siji lan sijine, ngomong, Apa iki sing wis ditindakaké Gusti Allah marang awaké dhéwé? Wong-wong mau padha teka marang Yakub bapake dheweke menyang tanah Kanaan, lan padha nglaporake marang dheweke kabeh kedadeyan sing wis kelakon marang dheweke, ngomong, Wong lanang sing dadi panguwasa tanah kuwi wis ngomong marang awakke dewe kanthi kasar, lan ndadekake awakke dewe ana ing pakunjaran, kaya wong-wong sing nyilik-nyilik tanah kuwi. Kita ngomong marang dheweke, Kita iki wong tentrem, kita iki dudu mata-mata. Rolas sadulur awaké dhéwé iki, anak-anaké bapak awaké dhéwé; sing siji ora ana; lan sing cilik karo bapak awaké dhéwé dina iki ana ing tanah Kanaan. Wong lanang panguwasa ing tanah kuwi ngomong marang awaké dhéwé, Ing iki aku bakal ngerti yèn kowé kabèh wong tentrem; tinggalké siji sedulur kéné karo aku; nanging jupukna tumbasan pangan kanggo omahmu lan lunga. Lan gawanen marang aku adhimu sing luwih enom; lan aku bakal ngerti yen sampeyan dudu mata-mata, nanging yen

sampeyan wong-wong sing tentrem; lan adhimu bakal tak balikaké marang sampeyan, lan sampeyan bakal dagang ing tanah. Lan kedadeyan nalika wong-wong mau ngosongake karung-karunge dhewe, lan ana saben wong ikatan perak ing karunge dhewe; lan wong-wong mau weruh ikatan-ikatan perak dheweke dhewe, lan bapake dhewe, lan padha wedi. Yakub, bapakne wong-wong mau, ngandika marang wong-wong mau, Aku sampeyan wis gawe kelangan anak; Yusuf ora ana, Simeon ora ana, lan Benyamin sampeyan bakal njupuk? Marang aku kedaden kabeh iki. Ruben ngomong marang bapake wong-wong mau, ngandika, anak lanang loroku patèni, yèn ora aku nggawa dhèwèké marang kowé; pasrahna dhèwèké nang tanganku, lan aku bakal nggawa dhèwèké marang kowé. Nanging dheweke ngomong, Ora bakal mudhun anakku lanang karo kowe kabeh, amarga sedulure wis mati, lan dheweke mung ditinggal piyambak; lan bakal kedaden dheweke dadi lemes ing dalan, sing yen kowe mlaku, lan kowe bakal nggawa mudhun tuaku kanthi sedhih menyang alam mati.

43

Nanging paceklik saya kuwat ing bumi. Dadi nalika wong-wong mau wis rampung mangan kabeh gandum sing digawa saka Mesir, banjur bapake ngomong marang wong-wong mau, Lunga maneh tuku panganan sethithik kanggo kita. Yuda ngomong marang dheweke, kandha, kanthi panyeksèn sing serius wong lanang sing gustine tanah wis menehi kesaksian marang kita,

kandha, sampeyan ora bakal ndeleng pasuryaku, kajaba adhimu sing luwih enom ana karo sampeyan. Yen pancen mulane sampeyan ngirim adhine kita karo kita, kita bakal mudhun, lan kita bakal tuku panganan kanggo sampeyan. Yen sampeyan ora ngirim adhine kita karo kita, kita ora bakal lunga; amarga wong kuwi wis ngomong marang kita, ngandika, sampeyan ora bakal ndeleng rainku, yen adhimu sing luwih enom ora ana karo sampeyan. Israel ngomong, Apa sebabe kowé padha nglakoni ala marang aku, wis ngandhani wong kuwi yèn kowé duwé sadulur? Wong-wong mau padha ngomong, Wong kuwi takon-takon marang awakmu dewe lan babagan keturunanmu, ngomong, Apa bapakmu isih urip, lan apa sampeyan duwe sedulur? Lan awakmu dewe wis lapor marang dheweke miturut pitakonan kuwi. Apa awakmu dewe ngerti yen dheweke bakal ngomong marang awakmu dewe, Gawanen sedulurmu? Yehuda ngomong marang Israel bapake, Utusen bocah cilik kuwi karo aku; lan sawise tangi kita bakal lunga, supaya kita urip lan ora mati, kita, lan sampeyan, lan barang-barang kita. Nanging aku bakal nampa dheweke; saka tanganku goleki dheweke; yen ora aku nggawa dheweke menyang kowe, lan aku netepake dheweke ing ngarepmu, aku bakal dadi wong sing wis dosa marang kowe kabeh dina. Yen ora amarga kita wis telat, saiki mesthi wis bali kaping pindho. Israel, bapakné dhéwéké ngomong marang dhéwéké, Yèn mangkono iki, gaweya iki: jupuken saka wowohan saka lemah ing wadhah-wadhah sampeyan, lan gawakna mudhun marang wong lanang mau peparingané getah, lan madu, menyan lan mur, lan terebinth, lan kacang-kacangan. Lan dhuwit perak pindho jupuken ing

tangan sampeyan; dhuwit perak sing wis dibalekake ing karung sampeyan, baliaken karo sampeyan; aja-aja iku salah. Lan adhimu jupuken; lan tangi mudhuna menyang wong kuwi. Lan muga-muga Gusti Allah-ku mènèhi panjenengan sih-rahmat ing ngarsané wong kuwi lan ngutus sadulur panjenengan sing siji lan Benyamin; aku dhewe pancen kaya wis kelangan anak, wis kelangan anak. Wong-wong mau wis njupuk hadiah-hadiah iki lan dhuwit perak kaping pindho, padha njupuk ing tangane dewe lan Benyamin; lan wis tangi padha mudhun menyang Mesir; lan padha ngadeg ing ngarepe Yusuf. Yusuf weruh wong-wong mau, lan Benyamin adhine saka ibu sing padha; lan ngomong marang wong sing ngurusi omahe, Lebokna wong-wong mau menyang omah, lan patèni kewan kurban, lan siapna; amarga wong-wong mau bakal mangan roti karo aku ing wayah awan. Wong mau nindakake kaya sing diomongake Yusuf, lan dheweke nggawa wong-wong mau menyang omahe Yusuf. Wong-wong mau weruh yèn dhèwèké digawa mlebu menyang omahé Yusuf, banjur padha ngomong, Amarga dhuwit perak sing wis bali ana ing karung-karung kita ing wiwitan, kita digawa mlebu, supaya nuduhi palsu marang kita lan nyerang kita, supaya njupuk kita dadi babu, lan kuldi-kuldi kita. Nyedhaki wong sing ana ing omahé Yusuf, padha ngomong karo dheweke ing gapura omahé, ngandika, nyuwun gusti; kita mudhun ing wiwitan kanggo tuku panganan. Lan kedadean nalika kami teka ing panggonan kanggo ngaso, lan kami mbukak karung-karung kita, lan iki dhuwit perak saben wong ana ing karunge dheweke, dhuwit perak kita kanthi timbangane kita bali saiki ing tangan kita. Lan dhuwit perak liyane wis

digawa dening awakke dhewe kanggo tuku pangan; awakke dhewe ora ngerti sapa sing nyelehake dhuwit perak kuwi menyang karung-karung kita. Dheweke ngomong marang wong-wong mau, Murah ati sampeyan, aja wedi; Gusti Allah sampeyan, lan Gusti Allah para bapak sampeyan, wis menehi sampeyan bandha ing karung-karung sampeyan; lan dhuwit perak sampeyan sing dianggep apik wis tak tampa. Lan dheweke nggawa metu si Simeon marang wong-wong mau. Lan dhèwèké nggawa banyu kanggo wisuh sikil wong-wong mau, lan dhèwèké mènèhi pakan kanggo kuldi wong-wong mau. Dheweke nyiapake hadiah-hadiah kuwi nganti tekane Yusuf ing wayah awan, amarga dheweke krungu yen ing kono dheweke arep mangan. Yusuf mlebu menyang omah, lan wong-wong mau padha nggawa hadiah marang dheweke, sing padha ana ing tangane wong-wong mau, menyang omah; lan padha sujud marang dheweke nganti raine tumempel ing lemah. Dheweke takon marang wong-wong mau, Piye kabare? Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau, Apa sehat bapakmu sing tuwa, sing wis kowe kandhakake kuwi? Isih urip? Wong-wong mau padha ngomong, Sehat anakmu sing dadi bapak kita, isih urip. Lan ngandika, rahayu wong kuwi dening Gusti Allah; lan wis pada ndhingkluk, padha nyembah marang Panjenengane. Sawisé ngangkat mripaté, Yusuf weruh Benyamin adhine sing saka ibu sing padha, lan ngandika, Iki adhimu sing luwih enom, sing kowé kandha marang aku bakal digawa? Lan dhèwèké ngandika, muga-muga Gusti Allah mèlu welas marang kowe, anakku. Yusuf keganggu, amarga ati jeroning awakè digugah marang seduluré, lan dhèwèké nggoléki nangis; banjur sawisé

mlebu menyang kamar, dhèwèké nangis ing kono. Lan sawisé ngumbah rai, metu dhèwèké ngendhalikake awaké dhéwé, lan ngandika, Suguhna roti. Lan padha nyadhakake marang dheweke dhewe, lan marang wong-wong mau dhewe-dhewe, lan marang wong-wong Mesir sing padha mangan bareng karo dheweke dhewe-dhewe; amarga wong-wong Mesir ora bisa mangan bareng karo wong-wong Ibrani roti; amarga iku dadi nistha tumrap wong-wong Mesir. Dheweke padha lungguh ing ngarep dheweke, sing mbarep miturut pangkat kakuwasane, lan sing enom miturut kenomane; wong-wong padha gumun, saben wong marang sedulure. Dheweke padha njupuk bagean saka dheweke kanggo awake dhewe; nanging bagean Benyamin luwih gedhe tinimbang bagean kabeh wong liya kaping lima; lan dheweke padha ngombe lan padha mabuk bebarengan karo dheweke.

44

Lan Yusuf mrentah marang wong sing ana ing omahé, ngandika, Isènen karung-karunging wong-wong mau karo pangan, sapirang-pirang sing bisa digawa; lan lebokna dhuwit perak saben wong ana ing cangkeme karungé. Lan cangkirku sing salaka lebokna ing karunge sing enom, lan regane gandum dheweke; banjur kedaden miturut tembunge Yusuf, kaya sing diomongake. Esuk wis awan; lan wong-wong padha diutus, dheweke dhewe lan keledhi-keledhi dheweke. Sawisé padha metu saka kutha, durung adoh banget, lan Yusuf ngomong

marang wong sing ngurusi omahe, Tangia lan buruwa wong-wong mau, lan yèn wis nyusul wong-wong mau, kandhakna marang wong-wong mau, Kenangapa kowé wis males ala ngganti becik? Ngapa kowe nyolong cangkirku sing perak? Apa iki dudu sing kanggo ngombe gustiku? Nanging dheweke dhewe ngramal nganggo ramalan ing awake dhewe. Ala-ala jahat sing wis padha digawe wis padha rampung. Sawise nemokake wong-wong mau, dheweke ngomong marang wong-wong mau miturut tembung-tembung iki. Wong-wong mau padha kandha marang dheweke, Yagene sang gusti ngomong miturut tembung-tembung iki? Aja nganti anak-anakmu nindakake miturut tembung iki. Yen dhuwit perak sing awakdewe nemokake ing karung-karung awakdewe wis awakdewe baliake marang kowe saka tanah Kanaan, kepiye awakdewe bisa nyolong dhuwit perak utawa emas saka omahe gustimu? Sapa sing sampeyan nemokake cangkir saka anak-anakmu ana ing dheweke, aja dheweke mati; lan kita uga bakal dadi anak-anak marang gusti kita. Dheweke banjur ngomong, Saiki, kaya sing sampeyan ngomong, mangkono bakal kelakon; sapa sing ketemu cangkir iku, bakal dadi budakku, nanging sampeyan kabeh bakal resik. Lan padha enggal-enggal, lan padha nurunake saben wong karunge dhewe menyang lemah; lan padha mbukak saben wong karunge dhewe. Dheweke nggoleki, wiwit saka sing paling tuwa, nganti tekan sing paling enom. Lan dhèwèké nemokake cangkir ing karung Benyamin. Lan padha nyuwèk sandhangané dhéwé, lan padha numpangaké saben wong karungé dhéwé ing kuldiné dhéwé, lan padha bali menyang kutha. Yuda lan para sadulure mlebu menyang Yusuf nalika dheweke isih ana ing kono, lan

padha tiba ing ngarepe dheweke menyang lemah. Yusuf ngomong marang wong-wong mau, Apa bab iki sing wis koklakokaké? Kowé ora ngerti yèn wong kaya aku bisa ngramal kanthi ramalan? Yuda ngandika, apa kita bakal mangsuli marang gusti, utawa apa kita bakal ngomong, utawa apa kita bakal dibenerake? Gusti Allah wis nemokake ketidakadilan saka anak-anakmu; lah kita iki dadi abdi-abdi kanggo gusti kita, kita kabeh, lan uga wong sing ditemokake cangkir kuwi. Yusuf ngandika, aja nganti aku nglakoni prakara iki; wong sing ditemokaké cangkir kuwi, dhèwèké bakal dadi abdi kawulaku; nanging kowé-kowé padha mulih kanthi rahayu menyang bapakmu. Yuda nyedhaki dheweke banjur ngomong, Aku nyuwun, gusti; mugi abdi panjenengan ngomong tembung ing ngarsane panjenengan, lan aja nesu marang abdi panjenengan, amarga panjenengan iku padha karo Firaun. Gusti, sampeyan wis takon marang anak-anak sampeyan, ngomong, apa sampeyan duwe bapak utawa sedulur lanang. Lan kita ngomong marang gusti, Ana bapak kita sing wis tuwa, lan bocah cilik saka umur tuwa sing luwih enom kanggo dheweke, lan sedulur lanange wis mati, dheweke dhewe mung ditinggal kanggo ibune, lan bapake tresna marang dheweke. Sampeyan ngomong marang abdi-abdi sampeyan, Gawa mudhun dheweke menyang aku, lan aku bakal ngurus dheweke. Lan kita kandha marang gusti, bocah kuwi ora bakal bisa ninggalake bapake; nanging yen dheweke ninggalake bapake, dheweke bakal mati. Nanging Sampeyan wis ngomong marang anak-anakmu, Yen adhimu sing luwih enom ora teka karo sampeyan kabeh, sampeyan kabeh ora bakal bisa ndeleng rainku maneh. Dadi nalika kita munggah

menyang anakmu bapake kita, kita wis nglaporake marang dheweke tembung-tembunge saka gustine kita. Bapak kita ngomong, Padha mlaku maneh lan tukokna panganan sethithik kanggo kita. Nanging kita ngomong, ora bakal bisa mudhun; nanging yen adhine kita sing luwih enom mudhun karo kita, bakal mudhun; amarga ora bakal bisa ndeleng raine wong kuwi, yen adhine kita sing luwih enom ora ana karo kita. Lan anakmu, bapak kita, ngomong marang kita, Kowe padha ngerti yen loro lair kangoku bojoku, lan sing siji metu saka aku; lan kowe padha ngomong yen wis dipangan kewan galak, lan aku ora weruh dheweke nganti saiki. Yen dadi sampeyan njupuk wong iki saka pasuryanku, lan kedadeyan ala marang dheweke ing dalan, lan sampeyan bakal nggawa tuaku kanthi sedhih menyang alam mati. Saiki mulane yen aku mlebu marang anakmu, sing dadi bapak kita, lan bocah cilik iku ora ana karo kita, lan jiwane dheweke nggantung saka jiwa bocah iki, lan bakal dadi nalika dheweke ndeleng bocah cilik iku ora ana karo kita, dheweke bakal mati, lan anak-anakmu bakal nggawa mudhun umur tuwa anakmu, sing dadi bapak kita, kanthi sedhih menyang alam mati. Amarga anakmu wis nampa bocah cilik iku saka bapak, ngomong, Yen aku ora nggawa dheweke menyang kowe, lan ndadekake dheweke ngadeg ing ngarepmu, aku bakal dadi wong sing wis dosa marang bapak kabeh dina. Saiki mulane aku bakal tetep karo sampeyan dadi anak tinimbang bocah cilik kuwi, abdi saka gusti; nanging bocah cilik kuwi munggah bebarengan karo sedulur-sedulure. Kepiye aku bakal bali menyang bapak, yen anake ora ana karo kita? Supaya aku ora weruh piala-piala sing bakal nemokake bapakku.

45

Lan ora bisa Yusuf nahan kabeh wong-wong sing padha ngadeg ing dheweke, nanging ngandika, Usirna kabeh saka aku; lan ora ana wong sing ngadeg ing Yusuf, nalika dheweke ngenalake awake marang sedulur-sedulure. Lan dhèwèké ngeculaké swara karo tangisan; lan kabèh wong Mesir padha krungu, lan iku dadi keprungu nyang omahé Firaun. Yusuf ngandika marang para sedulure, Aku iki Yusuf; bapakku isih urip? Lan para sedulur ora bisa mangsuli dheweke, amarga padha bingung. Yusuf ngomong marang sedulur-seduluré, Cedhaka mrene; banjur padha cedhak; lan dhèwèké ngomong, Aku iki Yusuf sedulurmu, sing kowe padha adol menyang Mesir. Saiki mulane aja susah, lan aja katon angel tumrap kowe, amarga kowe wis ngedol aku ing kene; awit kanggo urip Gusti Allah wis ngutus aku sadurunge kowe. Iki amarga taun kapindho paceklik ana ing bumi, lan isih ana limang taun maneh, ing kono ora bakal ana tandur, lan ora bakal ana panen; amarga Gusti Allah wis ngutus aku sadurunge sampeyan, supaya ditinggal sisa saka sampeyan ing bumi, lan kanggo nguripi sisa gedhe saka sampeyan. Saiki mulane dudu kowe sing wis ngirim aku mrene, nanging Gusti Allah; lan Panjenengane ndadekake aku kaya bapake Firaun, lan gustine kabeh omahe dheweke, lan panguwasane kabeh tanah Mesir. Mula enggal-enggala munggah menyang bapakku, lan kandhakna marang dheweke, mangkene ngendikane anakmu Yusuf: Gusti Allah wis ndadekake aku gustine kabeh tanah Mesir; mula mudhuna menyang aku, lan aja manggon; Lan

kowe bakal manggon ing tanah Gosyen Arab; lan kowe bakal cedhak karo aku, kowe, lan anak-anakmu, lan anak-anake anak-anakmu, wedhus-wedhusmu, lan sapi-sapimu, lan kabeh sing duwekmu. Lan aku bakal nyukupi kowe ing kono; amarga isih limang taun paceklik; supaya ora rusak kowe, lan anak-anakmu, lan kabeh barang-barangmu. Lah, mripat sampeyan padha ndeleng, lan mripat Benyamin sedulurku, yen cangkemku iki sing ngomong marang sampeyan. Laporake mulane marang bapakku kabeh kamulyaanku sing ana ing Mesir, lan kabeh sing sampeyan deleng, lan enggal-enggal gawanen bapakku mrene. Lan numpuk ing gulu Benyamin adhine, dhèwèké nangis ing dhèwèké, lan Benyamin nangis ing gulu dhèwèké. Lan sawisé ngambung kabèh sedulur-seduluré, dhèwèké nangis marang wong-wong mau; lan sawisé kedadéan iku, sedulur-seduluré ngomong marang dhèwèké. Lan kabar iku dilaporake menyang omah Firaun, ngomong, Para sadulur Yusuf wis teka; lan Firaun lan para abdi-abdine bungah. Firaun ngomong marang Yusuf, Kandhakna marang sedulur-sedulurmu, iki padha tindakna: isinen tandu-tandumu, lan padha mangkata menyang tanah Kanaan. Lan sawise njupuk bapakmu, lan barang-barangmu, teka menyang aku; lan aku bakal menehi kowe kabeh barang apik saka Mesir, lan kowe bakal mangan sumsum saka lemah. Kowe dhawuha iki: jupukna gerobak saka tanah Mesir kanggo bocah-bocah sampeyan lan kanggo wong wadon-wadon sampeyan; lan sawise njupuk bapak sampeyan, tekaa. Lan aja ngeman mripat marang barang-barang sampeyan, amarga kabeh barang apik Mesir bakal dadi kagungane sampeyan. Anak-anaké Israel nglakoni mangkono; lan Yusuf mènèhi wong-

wong mau kreta-kreta miturut sing wis diomongaké déning Firaun sang raja; lan mènèhi wong-wong mau bekal kanggo dalan; Lan kabèh mènèhi sandhangan loro; nanging marang Benyamin mènèhi telung atus emas, lan lima sandhangan ganti. Lan marang bapake dheweke dikirim miturut sing padha karo kuwi: sepuluh kuldi sing nggawa saka kabeh barang apik Mesir, lan sepuluh bagal sing nggawa roti kanggo bapake dheweke ing dalan. Dheweke ngirim sedulur-sedulure, lan padha lunga; lan dheweke ngomong marang wong-wong mau, Aja nesu ing dalan. Lan padha munggah saka Mesir, lan padha teka menyang tanah Kanaan marang Yakub, bapake dheweke. Lan padha nglaporake marang dheweke karo ngomong, yen anakmu Yusuf isih urip, lan dheweke sing mrentah kabeh tanah Mesir; lan Yakub kaget banget pikirane, amarga ora percaya marang wong-wong mau. Dheweke padha ngomong marang dheweke kabeh barang sing wis diomongake dening Yusuf, sakabehe sing wis diomongake Yusuf marang dheweke. Sawisé ndeleng gerobak-gerobak sing dikirim déning Yusuf supaya njupuk dhèwèké, semangat Yakub bapakné wong-wong mau urip manèh. Israel ngandika, Gedhé banget kanggo aku, yèn Yusuf anakku isih urip; aku bakal lunga ndeleng dhèwèké sadurungé aku mati.

46

Sawisé mangkat, Israel, dhéwéké dhéwé lan kabèh barang-barangé, teka ing sumur sumpah; lan dhéwéké ngurbanake kurban marang Gusti Allah bapakné Iskak. Gusti Allah ngomong

marang Israel ing wahyu ing wayah wengi, ngandika, Yakub, Yakub; lan dheweke ngandika, apa kuwi? Nanging Panjenengané ngomong marang dhèwèké, Aku iki Gusti Allah saka bapak-bapakmu; aja wedi mudhun menyang Mesir; amarga dadi bangsa gedhé Aku bakal nggawé kowé ing kono. Lan aku bakal mudhun bebarengan karo kowe menyang Mesir, lan aku bakal nggawa kowe munggah ing pungkasan, lan Yusuf bakal nyelehake tangane ing mripatmu. Yakub tangi saka sumur sumpah; lan anak-anaké Israel njupuk bapaké dhéwé, lan barang-barangé, lan wadon-wadoné dhéwé, numpak ing gerobak-gerobak sing dikirim Yusuf kanggo ngangkat dhèwèké. Lan sawise njupuk barang-barange dheweke, lan kabeh bandha sing dheweke entuk saka tanah Kanaan, padha mlebu menyang Mesir, Yakub, lan kabeh turunane karo dheweke. Anak lanang, lan anak lanang saka anak lanange karo dheweke; anak wadon, lan anak wadon saka anak wadone; lan kabeh wijine, dheweke nggawa menyang Mesir. Iki dene jeneng-jenenge anak lanang Israel sing wis mlebu menyang Mesir bebarengan karo Yakub, bapake. Yakub lan anak-anak lanange: anak mbarep saka Yakub, Ruben. Anak-anak lanang saka Ruben, yaiku Enokh, lan Falus, Asron, lan Karmi. Anak-anake Simeon, Jemuel, lan Jamin, lan Ehud, lan Jachin, lan Zohar, lan Saul anak saka wong wadon Kanaan. Anak-anak lanang saka Lewi, Gerson, Kohat, lan Merari. Anak-anak lanang Yuda, Er, lan Onan, lan Sela, lan Peres, lan Zerah; nanging Er lan Onan mati ing tanah Kanaan; dadi anak-anak lanang Peres, Hesron, lan Yemuel. Anak-anak lanang saka Isakhar, yaiku Tola, lan Pua, lan Asum, lan Simron. Anak-anak lanang saka Zebulon yaiku Sered, lan Elon, lan

Yahleel. Iki anak lanang-lanangé Leah, sing dilairake kanggo Yakub ing Mesopotamia Siria, lan Dinah putriné; kabèh jiwa, anak lanang lan anak wadon, telung puluh telu. Anak-anak lanang saka Gad yaiku Sefon, lan Hagi, lan Suni, lan Esbon, lan Eri, lan Arodi, lan Areli. Anak-anak lanang Asyer yaiku Yemna, Yesua, lan Yeul, lan Baria, lan Sara adhine wong-wong mau. Anak-anak lanang saka Baria yaiku Chobor lan Melchiil. Iki putra-putrane Zilpah, sing diwènèhaké Laban marang Lea putrine dhèwèké, sing nglairakké wong-wong iki kanggo Yakub, nembelas jiwa. Anak lanang saka Rahel, bojone Yakub, yaiku Yusuf lan Benyamin. Ana anak-anak lanang Yusuf ing tanah Mesir, sing dilairake marang dheweke dening Asnat putri Potifera imam Heliopolis, yaiku Manasye lan Efraim; lan ana anak-anak lanang Manasye, sing dilairake marang dheweke dening selir sing wong Siria, yaiku Makir; lan Makir nglairake Gilead; lan anak-anak lanang Efraim sedulur Manasye, Sutelah lan Taam; lan anak-anak lanang Sutelah, Edom. Anak-anak lanang saka Benjamin yaiku Bala lan Bokhor lan Asbel. Anak lanang saka Bala yaiku Gera, lan Noeman, lan Anchis, lan Rosh, lan Mamphim; lan Gera nglairake Arad. Iki putra-putrane Rahel, sing dilahiraké kanggo Yakub; kabèh jiwa wolulas. Anak lanange Dan, Asom. Lan anak-anak lanang Naftali, Asiel, lan Guni, lan Izhar, lan Silem. Iki putra-putranè Bilhah, sing diparingaké Laban marang Rachel putriné dhéwé, sing nglairakké wong-wong iki kanggo Yakub, kabèh jiwa ana pitu. Kabèh jiwa sing wis mlebu karo Yakub menyang Mesir, sing wis metu saka puhane dhèwèké, kajaba wong wadon-wadon anake Yakub, kabèh jiwa, sewidak enem; lan anak-anake Yusuf sing lair

kanggo dhèwèké ing tanah Mesir, jiwa sanga. Kabèh jiwa saka kulawargané Yakub, sing wis mlebu karo Yakub menyang Mesir, cacahé pitung puluh lima jiwa. Dheweke ngirim Yuda dhisik sadurunge dheweke menyang Yusuf, supaya ketemu karo dheweke ing kutha Heroön, menyang tanah Rameses. Yusuf wis nyambut kretané, dhèwèké munggah menyang pasamuwan karo Israel bapakné, ing kutha Heroön; lan sawisé katon marang dhèwèké, dhèwèké ambruk ing gulune, lan dhèwèké nangis kanthi tangisan gedhe banget. Lan Israel ngomong marang Yusuf, Aku bakal mati wiwit saiki, amarga aku wis weruh raimu; jalaran kowe isih urip. Yusuf ngomong marang sedulur-seduluré, Aku arep munggah lan bakal nglapurake marang Firaun, lan bakal tak kandhakake marang dhèwèké, Sedulur-sedulurku, lan kulawargané bapakku, sing padha ana ing tanah Kanaan, wis teka marang aku. Wong-wong mau iku angon; amarga wong-wong mau iku peternak kewan; lan dheweke wis nggawa kewan-kewane, lan sapi-sapine, lan kabeh barang-barange. Yen mulane Firaun nimbali sampeyan, lan takon marang sampeyan, apa pakaryan sampeyan iku? Sampeyan bakal ngomong, wong-wong peternak kewan kita iki anak-anakmu saka cilik nganti saiki, lan kita, lan bapak-bapak kita; supaya sampeyan bisa manggon ing tanah Gosyen Arabia; amarga nistha iku kanggo wong Mesir kabeh pangon wedhus.

47

Wis teka Yusuf banjur matur marang Prabu, ngendika, bapakku,

lan sedulur-sedulurku, lan kewan-kewane, lan sapi-sapine wong-wong mau, lan kabeh barang-barange wong-wong mau, wis teka saka tanah Kanaan; lan lah saiki ana ing tanah Gosyen. Saka sedulur-seduluré dhèwèké, dhèwèké njupuk lima wong lanang, lan ngadegaké wong-wong mau ing ngarepe Firaun. Lan Firaun ngomong marang sedulur-seduluré Yusuf, Apa pakaryané sampeyan? Wong-wong mau padha ngomong marang Firaun, Anak-anakmu iku pangon wedhus, kita lan bapak-bapak kita uga. Dhèwèké padha ngomong marang Firaun, kanggo manggon sedhela ing tanah iki awaké dhéwé wis teka, amarga ora ana pangonan kanggo kéwan-kéwané anak-anakmu, amarga paceklik wis kuwat ing tanah Kanaan; mula saiki awaké dhéwé bakal manggon ing tanah Gosèn. Firaun ngomong marang Yusuf, Ayo padha manggon ing tanah Gosyen; nanging yen kowe ngerti, yen ana ing antarane wong-wong mau wong lanang sing kuwat, angkat wong-wong mau dadi panguwasa kewan-kewanku. Yakobus teka menyang Mesir marang Yusuf, lan anak-anake; lan Firaun raja Mesir krungu. Lan Prabu ngomong marang Yusuf, ngandika, Bapakmu lan sedulur-sedulurmu wis teka marang kowe. Lho, tanah Mesir iku ana ing ngarepmu; ing tanah sing paling apik panggonanana bapakmu lan sedulur-sedulurmu. Yusuf nggawa mlebu Yakub, bapake dheweke, lan ndadekake dheweke ana ing ngarep Firaun; lan Yakub mberkahi Firaun. Prabu Firaun ngandika marang Yakub, Pira taun dinane urip sampeyan? Lan Yakub ngomong marang Firaun, Dina-dinane taun-taun uripe uripku, sing tak lakoni ngumbara, satus telung puluh taun; cilik lan ala wis dadi dina-dinane taun-taun uripe uripku; ora tekan menyang dina-dinane

taun-taun uripe uripe bapak-bapakku, sing dina-dina padha ngumbara. Lan sawise mberkahi Firaun, Yakub metu saka ngarsane. Lan Yusuf netepi bapake lan sedulur-sedulure, lan menehi wong-wong mau papan panggonan ing tanah Mesir, ing tanah sing paling apik, ing tanah Rameses, kaya sing didhawuhake Prabu Firaun. Lan Yusuf menehi gandum marang bapake, lan marang sedulur-sedulure, lan marang kabeh wong ing omahe bapake, gandum miturut saben wong. Gandum ora ana ing kabèh tanah, amarga paceklik kuwi nguwasani banget; lan tanah Mesir lan tanah Kanaan kuwi gagal amarga paceklik. Yusuf ngumpulake kabeh perak sing ditemokake ing tanah Mesir lan ing tanah Kanaan, saka gandum sing padha tuku, lan dheweke ngukur gandum kanggo wong-wong mau, lan Yusuf nggawa kabeh perak menyang omahe Firaun. Lan entek kabeh perak saka tanah Mesir lan saka tanah Kanaan; banjur teka kabeh wong Mesir menyang Yusuf, ngomong, Wenehana kita roti, lan ngapa kita mati ing ngarepmu? Dhuwit perak kita wis entek, soale. Yusuf ngomong marang wong-wong mau, Gawanen kewan-kewan sampeyan, lan aku bakal menehi sampeyan roti minangka gantine kewan-kewan sampeyan, yen dhuwit perak sampeyan wis entek. Wong-wong mau nggawa kewan-kewan ternak saka wong-wong mau menyang Yusuf; lan Yusuf menehi wong-wong mau roti minangka gantine jaran-jaran, lan gantine wedhus-wedhus, lan gantine sapi-sapi, lan gantine kuldi-kuldi; lan Yusuf nyukupi kabutuhan wong-wong mau nganggo roti minangka gantine kabeh kewan ternak saka wong-wong mau ing taun kuwi. Taun kuwi wis rampung, lan wong-wong padha teka marang dheweke ing taun kapindho, lan padha kandha

marang dheweke, Aja nganti kita sirna saka ngarsane gusti kita. Yen wis perak kita wis entek, lan barang-barang kita lan kewan-kewan kita wis marang sampeyan gustiku, lan ora ana sing isih kari kanggo kita ing ngarsane gusti kita, kajaba awak kita dhewe lan lemah kita, supaya kita aja mati ing ngarsamu, lan lemah dadi sepi, tukokna kita lan lemah kita kanthi gantine roti, lan kita bakal dadi lan lemah kita bakal dadi abdi kanggo Firaun; wenehana wiji, supaya kita bisa nandur, lan kita urip lan ora mati, lan lemah ora bakal dadi sepi. Lan Yusuf entuk kabèh lemah wong-wong Mesir kanggo Firaun; amarga wong-wong Mesir padha adol lemah dhèwèké kanggo Firaun; amarga paceklik nguwasani wong-wong mau; lan lemah dadi kagungané Firaun. Lan wong-wong kabèh diperbudak marang dhèwèké dadi anak-anak, saka wates paling ujung Mesir nganti wates paling ujung, kajaba lemahé para imam waé; ora olèh lemah iki Yusuf; amarga kanthi peparingané Firaun mènèhi peparingané marang para imam, lan padha mangan peparingané sing diwènèhaké marang wong-wong mau Firaun; mulané ora padha adol lemahé dhèwè-dhèwè. Yusuf ngomong marang kabèh wong Mesir, Delengen, aku wis nduwèni kowé lan lemahmu dina iki kanggo Firaun; jupukna wiji kanggo awakmu, lan tandurna ing lemah. Lan bakal dadi asil panen saka iku, lan sampeyan bakal menehi bagean kaping lima marang Firaun, nanging papat bagean bakal dadi kanggo sampeyan dhewe kanggo wiji ing lemah, lan kanggo pangan kanggo sampeyan, lan kabeh wong sing ana ing omah-omah sampeyan. Lan padha ngomong, Sampeyan wis nylametake awakdewe; awakdewe wis nemokake sih-rahmat ing ngarsane

gusti awakdewe, lan awakdewe bakal dadi abdi-abdine Firaun. Lan Yusuf nggawe kanggo wong-wong mau dadi parentah nganti dina iki, ing tanah Mesir kanggo Firaun mbayar bagean kalima, kajaba tanah para imam mung; ora dadi kagungane Firaun. Israel manggon ing tanah Mesir, ing tanah Gosyen, lan padha marisi tanah kuwi; lan padha tambah lan padha pinarak banget. Yakub urip ing tanah Mesir pitulas taun; lan dadi dina-dinane Yakub taun-taune uripe dheweke satus patang puluh pitu taun. Wektu-wektune Israel kanggo mati wis cedhak; lan dheweke nimbali putrane Yusuf, lan ngomong marang dheweke, yen aku wis nemokake sih-rahmat ing ngarepe kowe, lebokna tanganmu ing ngisor puhaku, lan kowe bakal nindakake sih-katresnan lan kabenaran marang aku, supaya ora ngubur aku ing Mesir; Nanging aku bakal turu karo bapak-bapakku; lan kowe bakal ngangkat aku saka Mesir, lan ngubur aku ing kuburane wong-wong mau; lan dheweke ngomong, aku bakal nindakake miturut tembungmu. Dheweke ngandika, Sumpaha aku, lan dheweke sumpah marang dheweke, lan Israel sujud ing pucuk tongkat dheweke.

48

Kedadean sawise tembung-tembung iki, lan dikabarake marang Yusuf yen bapakmu lagi nandhang sangsara; lan wis njupuk anak lanang loro, Manasye lan Efraim, dheweke teka marang Yakub. Dikabarake marang Yakub, padha ngomong, Lho, anakmu Yusuf teka marang kowe; lan sawise nguatake awakke

dhewe, Israel lungguh ana ing amben. Lan Yakub ngomong marang Yusuf, Gusti Allah kula katon marang kula ing Luz ing tanah Kanaan, lan mberkahi kula, lan ngomong marang kula, lah aku bakal nambahi kowe, lan bakal nglumpukake kowe, lan bakal nggawe kowe dadi kumpulan-kumpulan bangsa-bangsa, lan bakal maringi kowe tanah iki, lan marang wiji kowe sawise kowe, dadi duweke langgeng. Saiki mulane anak loro sliramu, sing wis lair kanggomu ing tanah Mesir sadurunge aku teka marang sliramu menyang Mesir, dadi duwekku, Efraim lan Manasye; kaya Ruben lan Simeon bakal dadi duwekku. Nanging anak-anak sing yèn kowé lahiraké sawisé iki, bakal ana ing jenengé sedulur-seduluré dhéwé; bakal diarani miturut warisané wong-wong mau. Aku, nanging nalika aku teka saka Mesopotamia ing Siria, Rachel ibumu wis mati ing tanah Kanaan, nalika aku nyedhaki hippodrome Chabratha ing tanah kuwi, arep tekan Efrata; lan aku ngubur dheweke ing dalan hippodrome; iki yaiku Betlehem. Sawisé ndeleng anak-anake Yusuf, Israel ngandika, Sapa wong-wong iki kanggomu? Yusuf ngomong marang bapake, Anak-anakku lanang iki, sing wis diparingake Gusti Allah marang aku ing kene. Lan Yakub ngomong, Cakno wong-wong mau marang aku, supaya aku bakal mberkahi wong-wong mau. Mripate Israel wis peteng amarga tuwa, lan ora bisa ndeleng; banjur dheweke nyedhakake wong-wong mau marang dheweke, lan ngambung wong-wong mau, lan ngrangkul wong-wong mau. Lan Israel ngomong marang Yusuf, lah aku ora ilang saka pasuryanmu, lan lah Gusti Allah uga wis nuduhake aku benihmu. Lan Yusuf nggawa metu wong-wong mau saka dhengkule; lan padha sujud marang

dheweke kanthi rai ing lemah. Yusuf wis njupuk anak loro dheweke, Efraim ing sisih tengen dheweke, saka kiwa Israel, lan Manasye saka kiwa dheweke, saka tengen Israel, banjur nyedhakake wong-wong mau marang Israel. Sawisé ngulungaké tangan tengen, Israel numpangaké ing sirah Efraim, lan wong iki iku sing luwih enom, lan numpangaké tangan kiwa ing sirah Manasye, kanthi nyilang tangané. Lan dhèwèké mberkahi wong-wong mau, lan ngomong, Gusti Allah, sing para bapakku Abraham lan Isak padha nyenengake ing ngarsané, Gusti Allah sing nyukupi aku wiwit cilik nganti dina iki, Utusan sing ngluwari aku saka kabèh piala, mugi mberkahi bocah-bocah iki; lan bakal disebut ing wong-wong mau jenengku, lan jenengé para bapakku Abraham lan Isak; lan mugi padha ditambahi dadi akèh banget ing bumi. Weruh yen bapakne numpangake tangan tengen dheweke ing sirah Efraim, Yusuf rumangsa abot; lan Yusuf nyekel tangane bapakne, kanggo ngalihake saka sirah Efraim menyang sirah Manasye. Yusuf ngomong marang bapakné, Ora mangkono, Bapak, wong iki lho sing mbarep; lebokna tangan tengenmu ing sirahé. Lan ora gelem, nanging ngandika, Aku ngerti, anakku, aku ngerti; lan iki bakal dadi bangsa, lan iki bakal diangkat dhuwur; nanging adhine sing luwih enom bakal luwih gedhe tinimbang dheweke, lan wijihe bakal dadi akehe bangsa-bangsa. Lan dhèwèké mberkahi wong-wong mau ing dina iku, ngandika, Ing kowe Israel bakal diberkahi, kanthi ngandika, Muga-muga Gusti Allah nggawé kowé kaya Efraim lan kaya Manasye. Lan dhèwèké ndadèkaké Efraim ing ngarep Manasye. Israel ngomong marang Yusuf, Lah, aku arep mati; lan Gusti Allah bakal karo kowe kabeh, lan bakal

mbalekake kowe kabeh menyang tanah para bapakmu. Nanging aku mènèhi kowe Sikem sing istimewa tinimbang sedulur-sedulurmu, sing tak jupuk saka tangané wong Amori nganggo pedhangku lan panah.

49

Yakub nimbali anak-anake lanang, lan ngomong marang wong-wong mau, Padha kumpul, supaya aku bisa ngumumake marang kowe kabeh, apa sing bakal kelakon marang kowe kabeh ing dina-dina pungkasan. Padha kumpula, lan rungoknana aku, anak-anake Yakub; rungoknana Israel, rungoknana bapakmu. Reuben anak mbarepku, kowe kekuwatanku, lan wiwitane anak-anakku, angel digawa, lan angel kepala batu. Kowe wis tumindak kurang ajar kaya banyu, aja nganti ngobyok, amarga kowe wis munggah menyang amben bapakmu; nalika iku kowe wis najisake kasur sing kowe munggahi. Simeon lan Lewi sedulur-sedulur wis ngrampungake ketidakadilan penghapusan wong-wong mau; Menyang rembug wong-wong mau aja teka jiwaku, lan ing konstitusi wong-wong mau aja padu ati-atiku; amarga ing nesu wong-wong mau padha mateni wong-wong, lan ing kepinginan wong-wong mau padha motong urat sapi jago. Kinelèm neprune wong-wong mau, amarga padha keras kepala; lan kinelèm neprune wong-wong mau, amarga wis dadi atos; aku bakal mbagi wong-wong mau ing Yakub, lan aku bakal nyebarake wong-wong mau ing Israel. Yuda, sedulur-sedulurmu bakal muji kowe; tanganmu ana ing punggung mungsuh-

mungsuhmu; anak-anake bapakmu bakal sujud marang kowe. Anak singa saka singa Yuda; saka tunas, anakku, kowe wis munggah; wis lungguh kowe turu kaya singa lan kaya anak singa; sapa sing bakal nggugah dheweke? Ora bakal ilang panguwasa saka Yuda, lan pimpinan saka pupu-pupune dheweke, nganti teka barang-barang sing disimpen kanggo dheweke; lan dheweke dhewe pangarep-arepe bangsa-bangsa. Ngiket menyang wit anggur anak kudané dhéwé, lan menyang sulur anak kuldiné dhéwé, bakal ngumbah nganggo anggur jubahé dhéwé, lan nganggo getihing anggur sandhangané dhéwé. Mripate dhèwèké nggawa kabungahan tinimbang anggur; lan untune dhèwèké putih tinimbang susu. Zebulun bakal manggon ing pesisir lan dheweke dhewe ana ing cedhak pelabuane kapal-kapal, lan bakal ngluwihi tekan Sidon. Isakar kepéngin sing apik, nalika ngaso ing tengah-tengahing warisan-warisan. Lan sawisé ndeleng papan ngaso iku apik, lan lemah iku subur, dhèwèké nyelèhaké pundhak dhèwèké menyang karya keras, lan dhèwèké dadi wong tani. Dan bakal ngadili bangsane dhewe, kaya suku siji ing Israel. Lan dadiya Dan ula ing dalan, lungguh ing dalan, nyokot tumit jaran, lan bakal tiba penunggang jaran menyang mburi, ngenteni kawilujengan Gusti. Gad, papan uji bakal nguji dheweke; nanging dheweke dhewe bakal nguber dheweke nganti tumit. Asher, rotine kebak isi; lan dheweke bakal menehi kamewahan marang para panguwasa. Naphtali wit sing santai, maringi kaendahan marang turunane. Anak lanang sing wis ditambahi Yusuf, anak lanangku sing wis ditambahi sing digiri, anak lanangku sing paling enom: balia marang aku. Wong sing lagi musyawarah

padha nyela marang dheweke, lan para juragan panah padha nesu marang dheweke. Lan diremuk kanthi kekuwatan gandhéwa-gandhéwané wong-wong mau, lan dibebasaké urat-urat lengen tangané wong-wong mau, lumantar tangané panguwasa Yakub; saka kono sing wis nguwasaké Israel saka Gusti Allah Bapakmu. Lan Gusti Allah kula wis nulungi sampeyan, lan wis mberkahi sampeyan berkah saka swarga saka ndhuwur, lan berkah saka bumi kang nduweni kabeh, amarga berkah saka susu lan guwa garba, berkah saka bapak sampeyan lan ibu sampeyan; wis ngungkuli berkah saka gunung-gunung kang tetep, lan ing berkah-berkah saka bukit-bukit kang langgeng; bakal ana ing sirah Yusuf, lan ing pucuk saka sedulur-sedulur kang dheweke wis mimpin. Benyamin iku serigala sing rakus, ing wayah esuk dheweke isih mangan, lan ing wayah sore dheweke menehi panganan. Kabèh iki putra-putranè Yakub rolas; lan bab-bab iki diomongake marang wong-wong mau dening bapakné dhèwèké; lan dhèwèké mberkahi wong-wong mau; saben wong miturut berkahé dhèwèké, dhèwèké mberkahi wong-wong mau. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau, Aku bakal ditambahake menyang umatku; kubur aku karo bapak-bapakku ing guwa sing ana ing lapangané Efron wong Het, ing guwa sing rangkep sing ana ing ngarep Mamre, ing tanah Kanaan, sing Abraham tuku guwa kuwi saka Efron wong Het kanggo kepemilikan kuburan. Ing kono padha ngubur Abraham lan Sara garwane; ing kono padha ngubur Iskak lan Ribka garwane; ing kono padha ngubur Lea; ing duweke lapangan lan guwa sing ana ing kono, saka anak-anake Het. Lan Yakub mandheg mrentah marang anak-anake,

lan sawise ngangkat sikile menyang amben, dheweke seda, lan digabungake karo bangsane.

50

Lan Yusuf tiba ing pasuryan bapakne, nangis kanggo dheweke, lan ngambung dheweke. Lan Yusuf dhawuh marang anak-anake dheweke sing dadi tukang mumifikasi, supaya mumifikasi bapake dheweke; lan para tukang mumifikasi mumifikasi Israel. Lan padha nglengkapi patang puluh dina kanggo dheweke; mangkono amarga diitung dina-dina saka penguburan; lan Mesir nangisi dheweke pitung puluh dina. Amarga wis liwat dina-dina sungkawa, Yusuf ngomong marang para panggedhe Firaun, ngandika, yen aku nemokake sih-rahmat ing ngarsane panjenengan, mangga ngomongake babagan aku menyang kupinge Firaun, ngandika, bapakku wis njaluk sumpah marang aku, ngandika, ing pasarean sing tak gali dhewe ing tanah Kanaan, ing kono kowe kudu ngubur aku; saiki mulane aku arep munggah ngubur bapakku, lan aku bakal bali. Lan Firaun ngandika marang Yusuf, munggaha, uburlah bapakmu, kaya sing wis njaluk sumpah marang kowe. Lan Yusuf munggah kanggo ngubur bapake; lan padha munggah bebarengan karo dheweke kabeh anak-anake Firaun, lan para pinisepuh omahe dheweke, lan kabeh pinisepuh tanah Mesir, lan kabeh kulawarga Yusuf, lan sedulur-sedulure dheweke, lan kabeh omah leluhure dheweke, lan sanak-sedulure dheweke; lan wedhus-wedhus, lan sapi-sapi padha ditinggal ana ing tanah

Gosyen. Lan padha munggah bebarengan karo dhèwèké lan kreta perang lan pasukan jaran, lan kemah dadi gedhé banget. Lan padha teka menyang papan pangonan Atad, sing ana ing sebrangé Kali Yordhan, lan padha nangisi dheweke kanthi tangisan gedhe lan kuwat banget, lan dheweke nindakake perkabungan kanggo bapakné pitung dina. Lan wong-wong sing manggon ing tanah Kanaan weruh tangisan ing papan pangirik Atad, lan padha ngomong, Tangisan gedhe iki kanggo wong-wong Mesir. Mulane dheweke nyebut jenenge, Tangisan Mesir, sing ana ing sebrang kali Yordan. Lan anak-anake dheweke nglakoni mangkono marang dheweke. Lan anak-anake ngangkat dheweke menyang tanah Kanaan, lan ngubur dheweke ing guwa sing rangkep, sing dituku Abraham guwa kuwi minangka duweke kuburan saka Efron wong Het, ing ngarep Mamre. Lan Yusuf bali menyang Mesir, dheweke lan sedulur-sedulure, lan wong-wong sing padha mangkat bebarengan kanggo ngubur bapake. Sawisé para sadulur Yusuf weruh yèn bapakné dhéwéké wis séda, padha ngomong, Aja-aja Yusuf bakal nyimpen dendam marang awaké dhéwé, lan males marang awaké dhéwé kabèh piala sing wis awaké dhéwé tuduhake marang dhèwèké. Lan sawise tekan menyang Yusuf, wong-wong mau ngomong, Bapakmu wis nggawe sumpah sadurunge dheweke mati, ngomong, Mangkene kandhakna marang Yusuf: ngapuraa marang wong-wong mau kesalahane lan dosane, amarga padha nglakoni piala marang kowe; lan saiki tampa kesalahane para abdine Gusti Allah bapakmu. Lan Yusuf nangis nalika wong-wong mau ngomong marang dheweke. Lan wis teka marang dheweke, padha ngomong, Iki awakmu dhewe dadi

abdi-abdimu. Lan Yusuf ngomong marang wong-wong mau, Aja wedi, amarga aku iki duweke Gusti Allah. Sampeyan wis ngrancang marang aku kanggo piala, nanging Gusti Allah ngrancang babagan aku kanggo kabecikan, supaya bisa kedadeyan kaya dina iki, lan wong akeh bisa dipangan. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau, Aja wedi; aku bakal nyukupi kowe, lan omah-omahmu. Lan dheweke ngajak wong-wong mau, lan dheweke ngomong marang atine wong-wong mau. Lan Yusuf manggon ing Mesir, dhèwèké lan sedulur-seduluré, lan kabèh kulawarga bapakné; lan Yusuf urip satus sepuluh taun. Lan Yusuf weruh anak-anake Efraim, nganti generasi katelu; lan anak-anak lanang Makir, anake Manasye, lair ing dhengkule Yusuf. Lan Yusuf ngomong marang sedulur-seduluré, ngandika, aku arep mati; nanging kanthi priksa Gusti Allah bakal ngunjungi kowe kabeh, lan bakal nuntun kowe kabeh saka tanah iki menyang tanah sing wis disumpah Gusti Allah marang bapak-bapak kita, Ibrahim, Iskak, lan Yakub. Lan Yusuf nggawe sumpah para putrane Israel, ngandika, Ing kunjungan nalika Gusti Allah bakal ngunjungi kowe, lan kowe bakal nggawa balung-balungku saka kene bebarengan karo kowe. Lan Yusuf mati nalika umure satus sepuluh taun; lan padha ngubur dheweke, lan padha nyelehake dheweke ing peti mati ing Mesir.

Keluaran

1

Iki jeneng-jenenge putra-putra Israel sing wis mlebu menyang Mesir bebarengan karo Yakub bapake wong-wong mau, saben wong karo sakkulawargane padha mlebu. Ruben, Simeon, Lewi, Yuda, Isakhar, Zebulon, Benyamin, Dan, lan Naftali, Gad, lan Asyer. Yusuf wis ana ing Mesir; kabeh jiwa saka Yakub ana pitung puluh lima. Yusuf wis mati, lan kabeh sedulur lanange, lan kabeh generasi kuwi mau. Anak-anak Israel padha tambah akeh, lan padha pinarak, lan dadi akeh banget, lan padha kuwat banget banget; tanah kuwi pinarak wong-wong mau. Nanging ana raja liyane sing munggah ing Mesir, sing ora ngerti Yusuf. Dhèwèké ngomong marang bangsané dhéwé, delengen bangsa saka anak-anaké Israel gedhé akèhé, lan kuwat luwih saka kita. Ayo mula, dadi kita kudu ngapusi dheweke kanthi pinter, supaya ora tambah akeh, lan nalika perang kedadeyan marang kita, wong-wong iki uga bakal gabung karo mungsuh-mungsuh, lan sawise perang nglawan kita, dheweke bakal metu saka tanah iki. Lan dhèwèké ngangkat para pangawas karya kanggo wong-

wong mau, supaya para pangawas mau bisa nyiksa wong-wong mau ing karya-karya. Lan wong-wong mau padha mbangun kutha-kutha sing dikuwatakaké kanggo Firaun, yaiku Peitho, lan Rameses, lan On, sing iku kuthané Srengéngé. Nanging kaya-kaya wong-wong Mesir padha ngremehake wong-wong Israel kuwi, semono uga wong-wong Israel dadi tambah akeh, lan padha kuwat banget banget; lan wong-wong Mesir padha jijik marang anak-anake Israel. Lan wong-wong Mesir padha nindhes anak-anake Israel kanthi kekerasan. Lan padha nggawe pait uripe wong-wong mau ing pakaryan-pakaryan sing abot, karo lendhut lan nggawe bata, lan kabeh pakaryan-pakaryan sing ana ing ara-ara, miturut kabeh pakaryan, sing padha ngulamaké wong-wong mau kanthi kekerasan. Lan ngomong raja saka wong Mesir marang dukun bayi saka wong Ibrani, sing siji jenenge Sefora, lan jenenge sing nomer loro Pua: Lan ngomong, Nalika kowe nulungi babaran wong wadon Ibrani, lan padha arep nglairake, yen lanang, pateni; yen wadon, uripake. Para dukun bayi padha wedi marang Gusti Allah, lan ora nindakake kaya sing didhawuhake raja Mesir marang dheweke, lan padha nguripi bayi lanang-lanang mau. Nanging raja Mesir nimbali para bidan, lan ngomong marang wong-wong mau, Apa sebabe kowe padha nglakoni prakara iki, lan kowe padha ngurip-urip bocah lanang-lanang mau? Wong-wong dukun bayi padha kandha marang Firaun, Ora kaya wong wadon Mesir, wong wadon Ibrani; dheweke padha nglairake amarga sadurunge mlebu menyang dheweke wong-wong dukun bayi; lan dheweke wis nglairake. Gusti Allah nggawe becik marang para bidan; lan wong-wong mau tambah akeh, lan dadi kuwat

banget. Amarga para bidan padha wedi marang Gusti Allah, mula padha nggawe omah kanggo awake dhewe. Lan Firaun dhawuh marang kabeh rakyate, ngandika, Kabeh bayi lanang sing lair saka wong Ibrani, uncalake menyang kali, lan kabeh bayi wadon, uripna.

2

Ana wong lanang saka suku Lewi, sing omah-omah karo salah sijining putri Lewi. Lan dheweke ngandhut, lan dheweke nglairake lanang; nanging sawise ndeleng iku apik, wong-wong mau ndhelikake iku telung sasi. Amarga dheweke ora bisa ndhelikake bocah kuwi maneh, ibune njupuk bakul, lan ngolesi bakul kuwi nganggo aspal lan ter, lan nyelehake bocah cilik kuwi ing njero bakul kuwi, lan nyelehake bakul kuwi ing rawa ing pinggir kali. Lan adhine lanang mau lagi ngawasi saka kadohan, kanggo ngerti apa sing bakal kedadeyan marang dheweke. Putrine Firaun mudhun kanggo adus ing kali, lan para abdi wedoke padha mlaku-mlaku ing pinggir kali; lan sawise weruh kranjang ing rawa, dheweke ngutus abdi wedoke, banjur njupuk kranjang mau. Sawisé mbukak, dhèwèké weruh bocah nangis ana ing kranjang; lan putriné Firaun welas marang dhèwèké, lan ngandika, Iki saka bocah-bocahé wong Ibrani. Lan adhine lanang kuwi ngomong marang putrine Firaun, Apa kowe pengin aku nimbali wong wadon sing nyusoni saka wong Ibrani, lan dheweke bakal nyusoni bocah cilik iki kanggo kowe? Putri Firaun ngandika, Lungaa; banjur bocah wadon mau wis teka lan

nimbali ibune bayi kuwi. Putrine Firaun ngomong marang dheweke, Jagakna kanggoku bocah iki, lan susonana kanggoku dheweke, aku dene bakal menehi kowe upah. Nanging wong wadon njupuk bocah iku, lan nyusoni dheweke. Lan sawise bocah iku wis gedhe, dheweke nggawa bocah iku menyang putrine Firaun, lan bocah iku dadi anake dheweke; lan dheweke menehi jeneng bocah iku Musa, ngandika, Saka banyu aku njupuk dheweke. Dadi ing dina-dina akeh kuwi, Musa wis dadi gedhe, dheweke metu menyang sedulur-sedulure putrane Israel; sawise ngerteni kasusahane wong-wong mau, dheweke weruh wong Mesir lagi nuthuk wong Ibrani siji, saka sedulur-sedulure dhewe putrane Israel. Sawise ndeleng sakiwa tengen ora weruh sapa-sapa, lan sawise nuthuk wong Mesir mau, dhèwèké ndhelikaké dhèwèké ing wedhi. Wis metu ing dina kapindho, dheweke weruh wong loro wong Ibrani lagi padu; lan ngomong marang sing salah, Apa sebabe kowe nggebug kancamu? Nanging dheweke ngomong, Sapa sing ngangkat kowe dadi panguwasa lan hakim marang kita? Apa kowe pengin mateni aku, kaya cara kowe mateni wong Mesir wingi? Musa wedi, lan ngandika, Yen mangkono wis katon tembung iki. Firaun krungu tembung iki, lan nggoleki mateni Musa. Musa mundur saka ngarsané Firaun, lan manggon ing tanah Midian; tekané ing tanah Midian, dheweke lungguh ing sumur. Imam saka Midian iku duwé pitu anak wadon, padha angon wedhus bapakné dhéwé Yetro; terus bareng wis tekan, padha nyedot banyu nganti kebak bak-bak banyu kanggo ngombèkaké wedhus bapakné dhéwé Yetro. Sawise teka para pangon padha ngusir dheweke, nanging Musa tangi banjur nulungi dheweke, lan

nimbakake banyu kanggo dheweke, lan ngombeni wedhus-wedhuse dheweke. Wong-wong wadon padha teka menyang Raguel, bapake dheweke, lan dheweke ngomong marang wong-wong wadon mau, Yagene kowe padha cepet tekane dina iki? Wong-wong wadon mau ngomong, Wong lanang saka Mesir wis nylametake awakdewe saka para pangon, lan dheweke wis nggawe banyu kanggo awakdewe, lan dheweke wis ngombeni wedhus-wedhus kita. Banjur dheweke ngomong marang anak-anak wadon dheweke, Lan ning endi dheweke kuwi? Lan kenangapa kowe wis ninggalake wong kuwi? Mulane undang dheweke, supaya dheweke mangan roti. Musa diparingi panggonan ing wong mau; lan wong mau ngawinake Ziporah putrine marang Musa dadi garwane. Wong wadon iku ngandhut ing weteng lan nglairake anak lanang· lan Musa menehi jeneng dheweke Gersom, ngomong, Amarga aku wong pendatang ing tanah wong liyo. Sawisé dina-dina akèh kuwi, matia raja Mesir, lan para putra Israel padha ngeluh saka pakaryan-pakaryan, lan padha njerit; lan jerit-jeritané wong-wong mau munggah marang Gusti Allah saka pakaryan-pakaryan. Lan Gusti Allah krungu sengitané wong-wong mau, lan Gusti Allah kelingan prajanjiané dhéwé marang Abraham, lan Iskak, lan Yakub. Lan Gusti Allah ndeleng para putra Israel, lan Panjenengané ngweruhi marang wong-wong mau.

3

Lan Musa kuwi lagi angon wedhus Yetro maratuwane, imam

Midian, lan dheweke nggiring wedhus menyang ara-ara samun, lan dheweke teka menyang gunung Horeb. Katon marang dheweke Utusan saka Gusti ing geni murub saka semak; lan dheweke weruh yen semak iku kobong geni, nanging semak iku ora diobong. Musa ngandika, Aku arep nyedhaki lan ndeleng pangliatan gedhe iki, amarga grumbul iki ora kobong. Nalika Gusti weruh yen dheweke nyedhaki kanggo ndeleng, Gusti nimbali dheweke saka grumbul, ngandika, Musa, Musa; nanging dheweke ngandika, apa iku? Nanging Panjenengané ngandika, Aja nyedhaki kene; copoten sandalmu saka sikilmu, amarga panggonané. Ing ngendi kowe ngadeg, lemah iku suci. Lan ngandika, aku iki Gusti Allah bapakmu, Gusti Allah Abraham, lan Gusti Allah Ishak, lan Gusti Allah Yakub; nanging Musa ngulingake rainé dhéwé, amarga wedi ndeleng ing ngarsané Gusti Allah. Lan Gusti Allah ngandika marang Musa, Sawise ndeleng, Aku wis weruh kasangsaran saka umatKu sing ana ing Mesir, lan Aku wis krungu bengok-bengoke wong-wong mau saka para mandor; amarga Aku ngerti kasusahane wong-wong mau, lan Aku wis mudhun kanggo ngluwari wong-wong mau saka tangane wong-wong Mesir, lan kanggo nggawa metu wong-wong mau saka tanah kuwi, lan kanggo nggawa mlebu wong-wong mau menyang tanah sing apik lan amba, menyang tanah sing mili susu lan madu, menyang panggonane wong-wong Kanaan, lan wong-wong Het, lan wong-wong Amori, lan wong-wong Perisi, lan wong-wong Girgasi, lan wong-wong Hewi, lan wong-wong Yebus. Lan saiki lho, tangisan saka anak-anake Israel wis tekan marang aku; lan aku uga wis weruh penindasan sing wong-wong Mesir nindhes wong-wong mau. Lan saiki

mrene, aku bakal ngirim kowe menyang Firaun raja Mesir, lan kowe bakal nggawa metu wong-wongku, anak-anak Israel, saka tanah Mesir. Lan Musa ngomong marang Gusti Allah, Sapa aku iki, mula aku bakal lunga marang Firaun raja Mesir, lan mula aku bakal nggawa metu anak-anaké Israel saka tanah Mesir? Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, yen Aku bakal ana karo kowe; lan iki tandha kanggo kowe yen Aku bakal ngirim kowe, nalika kowe nggawa metu umatKu saka Mesir, lan kowe kabeh bakal ngabdi marang Gusti Allah ing gunung iki. Lan Musa ngomong marang Gusti Allah, Lho, aku bakal lunga menyang anak-anak Israel, lan aku bakal ngomong marang wong-wong mau, Gusti Allah para bapak kita wis ngutus aku marang kowe kabeh. Wong-wong mau bakal takon aku, Apa jenenge Panjenengane? Apa sing bakal tak omongake marang dheweke kabeh? Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, aku iku sing Ana; lan ngandika, mangkono kowe bakal ngomong marang para putra Israel, sing Ana wis ngutus aku marang kowe kabeh. Lan Gusti Allah ngomong maneh marang Musa, mangkene kowe bakal ngomong marang anak-anak Israel, Pangeran Gusti Allah saka bapak-bapak kita, Gusti Allah Abraham, lan Gusti Allah Iskak, lan Gusti Allah Yakub, wis ngutus aku marang kowe kabeh; iki jenengku langgeng, lan pengetan kanggo turun-temurun. Sawise teka, mula klumpukna para sesepuh saka anak-anake Israel, lan kowe bakal ngomong marang wong-wong mau, Gusti Allah saka bapak-bapak kita wis katon marang aku, Allah-e Abraham, lan Allah-e Isak, lan Allah-e Yakub, ngandika, aku wis ngunjungi kowe kabeh, lan kabeh sing wis kedaden marang kowe kabeh ing Mesir. Lan dhèwèké

ngomong, Aku bakal nggawa kowé munggah saka kasangsaran wong Mesir, menyang tanah wong Kanaan, lan wong Het, lan wong Amori, lan wong Perizi, lan wong Girgasi, lan wong Hewi, lan wong Yebus, menyang tanah sing mili susu lan madu. Lan wong-wong bakal ngrungokake swaramu; lan kowe bakal mlebu, kowe lan dewan sesepuh Israel, menyang Firaun raja Mesir, lan kowe bakal ngomong marang dheweke, Gusti Allah wong Ibrani wis nimbali kita; mula kita bakal mlaku dalan telung dina menyang ara-ara samun, supaya kita bisa kurban marang Gusti Allah kita. Nanging aku ngerti yen Firaun raja Mesir ora bakal nglilani kowe lunga, kajaba karo kekuwatan gedhe. Lan sawisé njuluraké tangan, aku bakal ngantem wong-wong Mesir nganggo kabèh keajaiban-keajaibanku sing bakal tak lakokaké ing antarané wong-wong mau; lan sawisé bab-bab iki, dhèwèké bakal ngirim kowé kabèh. Lan aku bakal mènèhi sih-rahmat marang wong-wong iki ing ngarepe wong-wong Mesir; nanging nalika kowé padha lunga, kowé ora bakal lunga kanthi tangan kosong; Nanging wong wadon bakal njaluk saka pepadhane lan wong sing manggon cedhak karo dhèwèké barang-barang salaka, lan emas, lan sandhangan; lan kowé bakal nglebokake ing anak-anak lanang kowé, lan ing anak-anak wadon kowé, lan kowé bakal njarah wong-wong Mesir.

4

Musa mangsuli lan ngandika, Yen ora padha pracaya marang aku, lan uga ora ngrungokake swaraku, awit wong-wong mau

bakal ngomong, Gusti Allah ora katon marang kowe, apa sing bakal dakkandhakake marang wong-wong mau? Lan Gusti ngandika marang dheweke, Apa iki sing ana ing tanganmu? Nanging dheweke ngomong, Tongkat. Lan ngandika, Uncalake iku ing lemah; lan dheweke uncalake iku ing lemah, lan dadi ula; lan Musa mlayu saka dheweke. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, Julurna tanganmu, lan cekelan buntute. Mula banjur dheweke njulurake tangane lan nyekel buntute; lan dadi tongkat ing tangane. Supaya wong-wong padha pracaya marang kowe, amarga Gusti Allah-é para bapak-é wong-wong mau wis katon marang kowe, Gusti Allah-é Abraham, lan Gusti Allah-é Iskak, lan Gusti Allah-é Yakub. Gusti ngandika marang dheweke maneh, Lebokna tanganmu menyang dadamu dhewe. Lan dheweke nglebok tangane menyang dadane dhewe, lan dheweke ngetokake tangane saka dadane dhewe, lan tangane dadi kaya salju. Lan dheweke ngomong maneh, Lebokna tanganmu menyang klambumu dhewe; lan dheweke lebokake tangane menyang klambune dhewe; lan dheweke ngetokake iku saka klambune dhewe, lan maneh wis bali menyang werna daginge. Yen dheweke ora percaya marang kowe, lan uga ora ngrungokake swara saka tandha sing kapisan, dheweke bakal percaya swara saka tandha sing kapindho. Lan bakal dadi yen wong-wong mau ora percaya marang kowe babagan loro tandha iki, lan uga ora ngrungokake swarane kowe, kowe bakal njupuk saka banyune kali, lan kowe bakal nyiramake ing lemah sing garing; lan bakal dadi banyune, sing yen kowe njupuk saka kali, dadi getih ing lemah sing garing. Musa ngomong marang Gusti Allah, Aku nyuwun, Gusti; aku ora cukup sadurunge wingi lan

ora sadurunge telung dina kepungkur, lan ora wiwit aku wiwit ngomong karo abdimu; aku iki swarane lemes lan ilate alon. Gusti ngandika marang Musa, Sapa sing maringi cangkem marang manungsa? Lan sapa sing nggawe wong angel krungu lan budheg, wong sing bisa ndeleng lan wong wuta? Apa aku ora Gusti Allah? Lan saiki lumakua, lan aku bakal mbukak cangkemmu, lan aku bakal mulang kowe apa sing arep kowe omongake. Lan Musa ngandika, Aku nyuwun, Gusti, angkata wong liya sing bisa, sing bakal Paduka utus. Lan wis nesu karo nesu, Gusti marang Musa ngandika, Apa ora lho Harun sedulurmu wong Lewi kuwi? Aku ngerti yen dheweke bakal ngomong karo kowe; lan lah dheweke bakal metu kanggo ketemu kowe, lan yen weruh kowe bakal bungah ing atine dhewe. Lan kowe bakal ngomong marang dheweke, lan kowe bakal menehi tembung-tembungku menyang cangkeme dheweke, lan aku bakal mbukak cangkemmu lan cangkeme dheweke, lan aku bakal mulang kowe apa sing bakal kowe tindakake. Lan dheweke dhewe bakal ngomong kanggo kowe marang wong-wong, lan dheweke dhewe bakal dadi cangkeme kowe; nanging kowe bakal dadi sing bab Gusti Allah kanggo dheweke. Lan tongkat iki, sing wis diowahi dadi ula, bakal kokjupuk ing tangan kowe, sing ing kono bakal kokgawe nganggo tongkat kuwi tandha-tandha kasebut. Musa lunga lan bali menyang Yitro maratuwane, lan ngomong, Aku bakal lunga lan bali menyang sedulur-sedulurku sing ana ing Mesir, lan aku bakal ndeleng apa dheweke isih urip. Lan Yitro ngomong marang Musa, Lungaa kanthi sehat. Nanging sawise dina-dina akeh kuwi, raja Mesir mati. Gusti ngandika marang Musa ing

Midian, Mlakua, lunga menyang Mesir, amarga kabeh wong sing padha nggoleki jiwamu wis padha mati. Sawisé njupuk garwané lan anak-anaké, Musa ngunggahaké wong-wong mau numpak kéwan angkut, lan bali menyang Mesir; Musa njupuk tongkat saka Gusti Allah ing tangané. Gusti ngandika marang Musa, nalika kowe lumaku lan bali menyang Mesir, deleng kabeh keajaiban sing wis Ingsun paringake ing tangan kowe, kowe bakal nindakake iku ing ngarepe Firaun, nanging Ingsun bakal ndadekake atos penggalihe dheweke, lan dheweke ora bakal ngutus wong-wong mau. Sampeyan bakal ngomong marang Firaun, Mangkene ngendikane Gusti: Israel iku anakku sing mbarep. Aku wis kandha marang kowe, utusen wong-wongku, supaya padha bisa nyembah aku; yen pancen kowe ora gelem ngutus wong-wong mau, deloken saiki, aku bakal mateni anak lanangmu sing mbarep. Nanging kedadean ing dalan ing panggonan nginep, Utusan Gusti ketemu karo dheweke, lan golek mateni dheweke. Lan Ziporah wis njupuk watu, dheweke nyunat kulup anake; lan dheweke ambruk menyang sikile, lan ngomong, Getih saka sunat anakku wis mandheg. Lan dheweke lunga saka dheweke, amarga dheweke ngomong, Getihe sunatan bocah cilikku wis mandheg. Lan Gusti ngandika marang Harun, Lumakua menyang pasamuan karo Musa menyang ara-ara samun. Lan dheweke lunga, lan dheweke ketemu karo dheweke ing gunung Allah, lan padha ambungan siji lan sijine. Lan Musa nglapurake marang Harun kabeh tembung Gusti sing diutus, lan kabeh piweling sing dhawuhake marang dheweke. Musa lan Harun padha lunga, lan padha nglumpukake majelis para sepuh saka anak-anake Israel. Lan Harun ngomongake kabeh

tembung-tembung iki, sing diomongake Gusti Allah marang Musa, lan nindakake tandha-tandha ing ngarepe wong akeh. Lan wong-wong padha pracaya lan bungah, amarga Gusti Allah wis ngunjungi anak-anake Israel, lan amarga Panjenengane wis ndeleng kasangsarane, banjur wong-wong padha sujud nyembah.

5

Lan sawise bab-bab iki, Musa lan Harun mlebu menyang Firaun, lan padha kandha marang dheweke, mangkene ngandika Gusti Allah Israel, utusen wong-wongku, supaya padha nganakake prayaan kanggo aku ing ara-ara samun. Lan Firaun ngomong, Sapa ta sing bakal tak rungokake swarane, nganti aku kudu ngutus anak-anake Israel? Aku ora ngerti Gusti, lan aku ora bakal nglilani Israel lunga. Lan padha ngomong marang dhèwèké, Gusti Allah-é wong Ibrani wis nimbali awaké dhéwé; mula awaké dhéwé bakal mlaku dalan telung dina menyang ara-ara samun, supaya awaké dhéwé bisa kurban marang Pangeran Gusti Allah awaké dhéwé, supaya aja nganti pati utawa paten ketemu karo awaké dhéwé. Lan raja Mesir ngomong marang wong-wong mau, Ngapa Musa lan Harun kowe padha ngalihake wong-wong saka pakaryane? Lunga, saben siji saka kowe, menyang karya-karyane dhewe. Lan Firaun ngomong, lho saiki wong-wong akeh banget, mula aja kita mandhegake wong-wong mau saka pakaryan-pakaryan kuwi. Lan Firaun dhawuh marang para mandor saka wong

akeh, lan marang para juru tulis, ngandika, kowé ora bakal mènèhi manèh jerami marang wong akeh kanggo nggawé bata, kaya wingi lan ing dina kaping telu; nanging awaké dhéwé padha lunga lan klumpukna dhéwé jerami. Lan aturan saka gawe bata, sing padha digawe dhewe, saben dina sampeyan bakal numpangake marang wong-wong mau; sampeyan ora bakal nyopot apa-apa; amarga dheweke padha luang; mulane dheweke padha bengok-bengok, ngomong, ayo kita tangi, lan ayo kita kurban marang Gusti Allah kita. Ayo digawekake abot karyane wong-wong iki, lan ayo padha kuwatir babagan bab-bab iki, lan aja padha kuwatir babagan tembung-tembung kosong. Para mandor lan para juru tulis padha ngdesak wong-wong mau, lan padha ngomong marang wong akeh, ngandika, mangkene ngandikane Firaun, aku ora maringi jerami maneh marang kowe kabeh. Sampeyan dhewe mlaku-mlaku klumpukna kanggo awakmu dhewe jerami, saka ngendi wae yen sampeyan nemokake; amarga ora dikurangi saka pakaryan sampeyan apa-apa. Lan wong-wong padha kasebar ing saindhenging tanah Mesir kanggo nglumpukake jerami dadi merang. Para mandor padha ngoyak-oyak wong-wong mau, ngomong, Rampungna pakaryan-pakaryan sing dadi kewajiban saben dina, kaya uga nalika jerami diwenehake marang kowe. Lan para juru tulis saka bangsa anak-anake Israel, sing wis diangkat kanggo ngawasi wong-wong mau, digebugi dening para pangawas saka Firaun, kang ngomong, Kenapa sampeyan ora ngrampungake tugas sampeyan gawe bata kaya wingi lan tlumroning dinane katelu, lan dina iki? Wis mlebu para juru tulis saka anak-anake Israel banjur padha bengok-bengok

marang Firaun, ngomong, Kenangapa kowe nglakoni mengkono marang abdi-abdimu? Jerami ora diwenehi marang abdi-abdimu, lan bata padha ngomong marang kita supaya gawe, lan lah anak-anakmu wis digebugi, mula kowe bakal nglakoni salah marang rakyatmu. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau, Kowé padha males, kowé iku wong-wong males; mulané kowé padha ngomong, Ayo kita lunga, ayo kita kurban marang Gusti Allah kita. Saiki mulane mangkat, padha nyambut gawe; amarga jerami ora bakal diwenehake marang kowe, lan jumlah saka gawe bata bakal kowe baliake. Para juru tulis saka anak-anake Israel weruh awakke dhewe ana ing kasusahan, ngomong, Sampeyan ora bakal ninggalake kewajiban gawe bata saben dinane. Dheweke ketemu Musa lan Harun sing teka kanggo ketemu karo dheweke, nalika dheweke metu saka Firaun. Lan dheweke ngomong marang dheweke, Muga-muga Gusti Allah ndeleng sampeyan lan ngadili, amarga sampeyan wis nggawe mambu kita dadi nistha ing ngarepe Firaun, lan ing ngarepe abdi-abdine, kanggo menehi pedhang menyang tangane, kanggo mateni kita. Musa bali menyang Gusti Allah, lan ngandika, aku nyuwun, Gusti; apa Paduka wis nggawe susah marang wong-wong iki? Lan ngapa kowe wis ngutus aku? Lan wiwit aku lunga menyang Firaun, kanggo ngomong babagan jenengmu, dheweke wis nyiksa wong-wong iki; lan kowe ora ngluwari wong-wongmu.

6

Lan Gusti ngandika marang Musa, wis kowe bakal weruh apa sing tak lakoni marang Firaun; jalaran kanthi tangan kang kuwat dheweke bakal ngirim wong-wong mau metu, lan kanthi lengen kang dhuwur dheweke bakal mbuwang wong-wong mau metu saka tanahe. Gusti Allah ngomong marang Musa, lan ngandika marang dheweke, Aku iku Gusti. Lan Aku katon marang Abraham lan Ishak lan Yakub, dadi Gusti Allahé dhèwèké, lan jenengKu Pangeran ora tak jelasake marang dhèwèké. Lan aku wis netepake prajanjianku marang wong-wong mau, supaya menehi wong-wong mau tanah wong-wong Kanaan, tanah sing wis padha ngenggoni, ing ngendi padha ngenggoni ing tanah kuwi. Lan aku wis krungu rintihane anak-anake Israel, sing wong-wong Mesir lagi ngabdi-abdi wong-wong mau, lan aku wis kelingan prajanjianmu. Lumakua, aku ngomong marang anak-anake Israel, ngandika, aku Gusti; lan aku bakal nggawa sampeyan metu saka kekuwasaane wong Mesir, lan aku bakal ngluwari sampeyan saka perbudakan, lan aku bakal nebus sampeyan nganggo lengen dhuwur lan pangadilan gedhe; Lan aku bakal njupuk sampeyan dadi bangsaku, lan aku bakal dadi Gusti Allah sampeyan; lan sampeyan bakal ngerti yen aku Gusti Allah sampeyan, sing wis nggawa sampeyan metu saka penindasan wong Mesir. Lan aku bakal nggawa kowe menyang tanah, menyang tanah kang aku wis ngacungake tanganku, kanggo menehi iku marang Abraham, lan Iskak, lan Yakub, lan aku bakal menehi kowe iku minangka pusaka; aku Gusti. Musa ngomong mangkono marang anak-anake Israel; nanging ora padha ngrungokake Musa amarga atine sing cilik, lan amarga pakaryan-pakaryan sing

abot. Gusti Allah ngandika marang Musa, Mlebua, guneman marang Firaun raja Mesir, supaya dheweke ngirim anak-anak Israel saka tanahe. Nanging Musa ngomong ing ngarsane Gusti, ngandika, Lah, anak-anake Israel ora ngrungokake aku, lan kepiye Firaun bakal ngrungokake aku? Aku ora rasional. Gusti ngandika marang Musa lan Harun, lan dhawuh marang wong-wong mau marang Firaun raja Mesir, supaya ngirim lunga para putra Israel saka tanah Mesir. Lan iki para pemimpin omah-omah leluhur wong-wong mau; anak-anaké Ruben, anak sulung Israel; Henokh, lan Palu, Hesron, lan Karmi; iki kulawargané Ruben. Lan anak-anak lanang Simeon: Yemuel, lan Yamin, lan Ehud, lan Yakin, lan Sohar, lan Saul sing saka wong wadon Kanaan; iki kabèh kulawarga-kulawarga saka anak-anak lanang Simeon. Lan iki jeneng-jenenge anak lanang Lewi miturut kulawargane: Gerson, Kohat, lan Merari; lan taun-taune uripe Lewi satus telung puluh pitu. Lan iki putra-putrane Gershon: Libni lan Shimei; omah-omah kulawargane dheweke. Lan anak-anak lanang Kahat: Amram, lan Ishar, Hebron, lan Usiel; lan taun-taun uripe Kahat satus telung puluh telu taun. Lan anak-anak lanang Merari: Mahli, lan Mushi. Iki omah-omah tangga para bapak saka Lewi miturut kulawarga-kulawargané dhéwé. Lan Amram njupuk Yokhebed, putri saka sedulur lanang saka bapake dheweke, kanggo dheweke dadi garwa; lan dheweke nglairake kanggo dheweke Harun lan Musa, lan Miryam adhine wong-wong mau; nanging taun-taune uripe Amram, satus telung puluh loro taun. Lan anak-anak lanang Ishar: Korah, lan Nefeg, lan Zikri. Lan anak-anak lanang Uziel: Misael, lan Elizaphan, lan Segrei. Harun njupuk Eliseba, putri saka Aminadab, adhine

Nahson, dadi garwane; lan dheweke nglairake kanggo dheweke Nadab, lan Abihu, lan Eleazar, lan Itamar. Anak-anak lanang saka Korah: Asir, lan Elkana, lan Abiasaf; iki kabeh keturunan saka Korah. Lan Eleazar anake Aaron njupuk saka putri-putrine Putiel kanggo dheweke garwa, lan dheweke nglairake kanggo dheweke Pinehas; iki wiwitan kulawarga wong-wong Lewi, miturut turun-temurune wong-wong mau. Iki Harun lan Musa, sing marang wong-wong mau Gusti Allah ngandika kanggo nggawa metu anak-anak Israel saka tanah Mesir karo kekuwatane wong-wong mau. Wong-wong iki sing padha ngomong karo Firaun raja Mesir; lan dheweke padha nggawa metu anak-anaké Israel saka tanah Mesir, dheweke dhewe Harun lan Musa, ing dina nalika Gusti ngomong karo Musa ing tanah Mesir. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, aku Gusti Allah; omonga marang Firaun raja Mesir kabèh sing aku omongake marang kowe. Lan Musa ngomong ing ngarepe Gusti, lah aku iki wong sing swarane lemah, lan kepiye Firaun bakal ngrungokake aku.

7

Lan Gusti ngomong marang Musa, ngandika, lah Aku wis maringi kowe dadi dewa kanggo Firaun, lan Harun sedulurmu lanang bakal dadi nabimu. Lan kowe bakal ngomong marang dheweke kabeh sing tak dhawuhake marang kowe; lan Harun adhimu bakal ngomong marang Firaun, supaya dheweke ngirim anak-anake Israel saka tanahe. Aku bakal nggawe atos atine

Firaun, lan bakal nambahi tandha-tandhaku lan keajaiban-keajaibanku ing tanah Mesir. Lan Firaun ora bakal ngrungokake kowe, lan aku bakal nglabuhake tanganku ing Mesir, lan aku bakal nggawa metu wong-wongku yaiku anak-anake Israel saka tanah Mesir kanthi kekuwatanku lan kanthi pembalasan gedhe. Lan kabèh wong Mesir bakal ngerti yèn aku iku Gusti, nalika aku ngacungaké tanganku marang Mesir, lan aku bakal nggawa metu anak-anakné Israèl saka tengah-tengahé wong-wong mau. Musa lan Harun nindakake kaya sing diprentahake Gusti marang wong-wong mau, mangkono padha nindakake. Musa iku umure wolung puluh taun, lan Harun sedulure dheweke umure wolung puluh telu taun, nalika ngomong marang Firaun. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa lan Harun, ngandika, lan yen Firaun ngomong marang kowe kabeh, ngandika, wenehi kula tandha utawa keajaiban, lan kowe bakal ngomong marang Harun sedulurmu, jupuka tongkat, lan uncalake neng lemah ing ngarep Firaun, lan ing ngarep abdi-abdine, lan bakal dadi ula. Musa lan Harun mlebu ing ngarsane Firaun, lan ing ngarsane abdi-abdine; lan padha nglakoni mangkono, kaya kang wis didhawuhake Pangeran marang wong-wong mau; lan Harun mbuwang tongkate ing ngarsane Firaun, lan ing ngarsane abdi-abdine, lan dadi ula. Lan Firaun nimbali bebarengan para ahli wicara saka Mesir, lan para tukang sihir; lan para tukang jampi wong Mesir uga nindakake nganggo ilmu sihir dheweke kaya mangkono uga. Lan saben wong pada mbuwang tongkaté dhéwé, lan padha dadi ula-ula, lan tongkaté Harun mangan tongkat-tongkaté wong-wong mau. Lan dadi kuwat atine Firaun, lan ora ngrungokake wong-wong mau, kaya sing wis

didhawuhake Pangeran marang wong-wong mau. Gusti Allah ngomong marang Musa, Atiné Firaun wis dikerasake, mula dheweke ora gelem nglilani wong-wong mau lunga. Mlakua menyang Firaun ing esuk; lho dheweke metu menyang banyu, lan kowe bakal ketemu dheweke ing pinggir kali; lan tongkat sing wis diowahi dadi ula bakal kokjupuk ing tanganmu. Lan kowe bakal ngomong marang dheweke, Gusti Allah kang wong-wong Ibrani wis ngutus aku marang kowe, ngomong, utusen wong-wongku, supaya padha nyembah aku ing ara-ara samun; lan lah kowe ora ngrungokake nganti saiki. Bab-bab iki ngomong Gusti, ing iki sampeyan bakal ngerti yen aku iku Gusti; lah aku nuthuk nganggo tongkat sing ana ing tanganku marang banyu sing ana ing kali, lan bakal owah dadi getih. Lan iwak-iwak sing ana ing kali bakal mati; lan kali bakal mambu; lan wong-wong Mesir ora bakal bisa ngombe banyu saka kali. Gusti Allah ngandika marang Musa, kandhakna marang Harun sedulurmu, jupuka tongkatmu ing tanganmu, lan unjukna tanganmu marang banyu-banyu Mesir, lan marang kali-kali wong-wong mau, lan marang kanal-kanal wong-wong mau, lan marang rawa-rawa wong-wong mau, lan marang kabeh banyu kang ngumpul wong-wong mau, lan bakal dadi getih; lan wis dadi getih ing kabeh tanah Mesir, ing kayu-kayu lan ing watu-watu. Lan Musa lan Harun nglakoni mangkono, kaya sing diperintahake Gusti marang wong-wong mau; lan sawise ngangkat tongkate, dheweke nuthuk banyu sing ana ing kali ing ngarepe Firaun, lan ing ngarepe abdi-abdine; lan ngowahi kabeh banyu sing ana ing kali dadi getih. Lan iwak-iwak sing ana ing kali mau padha mati; lan kali mau dadi mambu, lan

wong-wong Mesir ora bisa ngombe banyu saka kali; lan getih mau ana ing kabèh tanah Mesir. Wong-wong penyihir saka Mesir uga nglakoni kaya mangkono nganggo ilmu sihir dheweke, lan atine Firaun dadi atos, lan dheweke ora ngrungokake wong-wong mau, kaya sing wis diomongake dening Gusti. Sawise mbalik, Firaun mlebu menyang omahe dhewe lan ora nggatekake pikirane, malah babagan iki ora. Wong Mesir kabèh padha ngeduk ing sakubengé kali, supaya bisa ngombé banyu; lan dhèwèké ora bisa ngombé banyu saka kali kuwi. Lan wis kacukupan pitung dina, sawisé Gusti nggebug kali. Gusti ngandika marang Musa, Mlebua marang Firaun, lan kowe bakal ngomong marang dheweke, mangkene ngandikane Gusti, utusen lunga wong-wongku, supaya wong-wong mau bisa ngabdi marang aku. Yen kowe ora gelem ngirim lunga, lah aku bakal nutupi kabeh watesanmu nganggo kodhok-kodhok. Lan kali iku bakal muncratake kodhok-kodhok; lan sawise munggah dheweke bakal mlebu menyang omah-omahmu, lan menyang kamar-kamar kamar turumu, lan ing dhuwur kasur-kasurmu, lan ing dhuwur omah-omah abdi-abdimu, lan rakyatmu, lan ing adonan-adonanmu, lan ing pawon-pawonmu. Lan marang kowe, lan marang para abdimu, lan marang rakyatmu, kodhok-kodhok bakal munggah.

8

Lan Gusti Allah ngandika marang Musa, kandhakna marang Harun sadulurmu, unjukna ing tangane tongkatmu ing

sadhuwure kali-kali, lan ing sadhuwure kanal-kanal, lan ing sadhuwure rawa-rawa, lan munggahna kodhok-kodhok. Lan Harun ngunjakake tangane ing banyu Mesir, lan nggawa munggah kodhok-kodhok; lan kodhok-kodhok iku munggah, lan nutupi lemah Mesir. Wong-wong penyihir saka Mesir uga nglakoni kaya mangkono nganggo ilmu sihir dheweke, lan dheweke ngunggahake kodhok-kodhok menyang lemah Mesir. Lan Firaun nimbali Musa lan Harun, lan ngandika, Ndedongaa kanggo aku marang Gusti, lan supaya Panjenengane nyingkirake kodhok-kodhok saka aku, lan saka rakyatku; lan aku bakal ngirim wong-wong mau, lan supaya padha kurban marang Gusti. Musa ngomong marang Firaun, Tentokna marang aku kapan aku bakal ndedonga kanggo kowe, lan kanggo abdi-abdimu, lan rakyatmu, supaya numpes kodhok-kodhok saka kowe, lan saka rakyatmu, lan saka omah-omahmu, kajaba ing kali bakal ditinggalake. Dheweke ngomong, Sesuk. Banjur dheweke ngomong, Kaya sing wis kowe omongake, supaya kowe ngerti yen ora ana liyane kajaba Gusti. Lan kodhok-kodhok bakal dicopot saka kowe, lan saka omah-omahmu, lan saka gubug-gubugmu, lan saka abdi-abdimu, lan saka rakyatmu, kajaba ing kali bakal ditinggalake. Musa lan Harun metu saka Firaun, lan Musa njerit marang Gusti Allah babagan perjanjiane kodhok-kodhok, kaya sing wis ditetepake Firaun. Lan Gusti Allah nglakoni kaya sing diomongake Musa; lan kodhok-kodhok mau padha mati saka omah-omah, lan saka gubug-gubug, lan saka sawah-sawah. Lan padha nglumpukake wong-wong mau, tumpukan-tumpukan; lan lemah mau mambu. Sawise weruh yen wis ana lega, atine Firaun dadi abot, lan ora gelem

ngrungokake wong-wong mau, kaya sing wis diomongake dening Gusti. Gusti ngandika marang Musa, Kandhaa marang Aaron, unjukna tanganmu karo tongkatmu, lan pukula lemah saka bumi, lan bakal dadi agas ing wong-wong, lan ing kewan sikil papat, lan ing kabeh tanah Mesir. Harun mulane ngetokake tangane karo tongkat, lan nuthuk lemah ing bumi; lan dadi agas-agas ing wong-wong, lan ing kewan sikil papat, lan ing kabeh lemah ing bumi dadi agas-agas. Wong-wong penyihir iku uga nindakake kaya mangkono nganggo ilmu sihir sing padha kanggo nggawekake metu agas, nanging ora bisa; lan agas-agas iku dadi ana ing wong-wong lan ing kewan-kewan sing sikil papat. Para tukang sihir mau ngomong marang Firaun, Iki driji saka Gusti Allah, lan atine Firaun dadi keras, lan dheweke ora ngrungokake wong-wong mau, kaya sing wis diomongake dening Gusti. Gusti ngandika marang Musa, Tangia esuk-esuk, lan ngadega ing ngarepe Firaun; lan lah dheweke bakal metu menyang banyu; lan kowe bakal ngomong marang dheweke, Mangkene ngandikane Gusti, utusen wong-wongku, supaya padha nyambut gawe marang Aku ing ara-ara samun. Yen kowe ora gelem ngirim lunga wong-wongku, lah aku bakal ngirim marang kowe, lan marang abdi-abdimu, lan marang wong-wongmu, lan marang omah-omahmu, laler asu; lan bakal kebak omah-omahe wong Mesir karo laler asu, lan menyang lemah sing padha ana ing ndhuwure. Lan aku bakal nggawe pambeda ing dina kuwi tanah Gosyen, sing umatku ana ing ndhuwure, sing ora bakal ana laler ing kono; supaya kowe ngerti yen aku iku Pangeran, Allah kabeh bumi. Lan aku bakal mènèhi pambédan ing antarané wong-wongku lan wong-wongmu;

nanging sesuk iki bakal ana ing bumi. Gusti nindakake mangkono; lan laler asu akeh teka menyang omah-omahe Firaun, lan menyang omah-omahe para abdine, lan menyang kabeh tanah Mesir; lan tanah dirusak dening laler asu. Firaun nimbali Musa lan Harun, ngandika, Tekaa, sampeyan kurban marang Gusti Allah sampeyan ing tanah iki. Lan Musa ngandika, ora bisa dadi kaya mengkono; amarga nistha-nisthanipun tiyang Mesir kita bakal kurbanake marang Gusti Allah kita; yen kita kurbanake nistha-nisthanipun tiyang Mesir ing ngarsanipun piyambakipun, kita bakal dibenturi watu. Dalan telung dina kita bakal mlaku menyang ara-ara samun, lan kita bakal kurban marang Gusti Allah kita, kaya sing wis ngandika Pangeran marang kita. Lan Firaun ngomong, Aku ngirim kowe, lan kurbanana marang Gusti Allah kowe ing ara-ara samun; nanging aja lunga adoh banget; mula ndedongaa kanggo aku marang Gusti. Musa ngandika, Nanging aku bakal metu saka sampeyan, lan aku bakal ndedonga marang Gusti Allah, lan laler bakal lunga saka abdi-abdi sampeyan lan saka wong-wong sampeyan sesuk. Aja Firaun isih ngapusi maneh, supaya ora ngirim wong-wong mau kurban marang Gusti. Lan Musa metu saka Firaun, lan dheweke ndedonga marang Gusti Allah. Gusti Allah nglakoni kaya sing diomongake Musa; lan ngilangi laler saka Firaun, lan saka abdi-abdine, lan saka rakyate, lan ora ana sing ketinggalan siji-sijia. Lan Firaun nggawe abot atine dhewe lan ing wektu iki, lan ora gelem ngirim lunga wong-wong mau.

9

Gusti ngandika marang Musa, mlebua marang Firaun, lan kowe bakal ngomong marang dheweke, mangkene ngandikane Gusti, Allah kang wong Ibrani, utusen lunga wong-wongku, supaya padha bisa ngabdi marang aku. Yen pancen mula kowé ora gelem ngirim lunga wong-wongku, nanging isih nguwasani dhèwèké, lho, tangané Gusti bakal teka ing kéwan-kéwanmu sing ana ing ara-ara, ing jaran-jaran, lan ing kéwan beban, lan unta-unta, lan sapi-sapi, lan wedhus-wedhus, pati gedhé banget tenan. Lan aku bakal nggawe pambeda ing wektu kuwi ana ing tengah-tengahe kewan-kewane wong Mesir, lan ana ing tengah-tengahe kewan-kewane anak-anake Israel; ora bakal ana sing mati saka kabeh kewan-kewane anak-anake Israel samubarang. Lan Gusti Allah maringi wates, ngandika, sesuk Gusti bakal nindakake tembung iki ing bumi. Lan Gusti Allah nglakoni tembung iki ing dina candhake, lan mati kabeh kewan-kewane wong Mesir, nanging saka kewan-kewane anak-anake Israel ora mati sawijine. Sawisé weruh yèn ora ana sing mati saka kabèh kewan para putra Israel, atine Firaun dadi abot, lan dhèwèké ora ngirim metu wong-wong mau. Gusti Pangeran ngandika marang Musa lan Harun, ngandika, Jupuken sampeyan tangan-tangan kebak awu pawon, lan Musa nyebarake menyang langit ing ngarepe Firaun, lan ing ngarepe para abdine. Lan supaya dadi bledug ing kabèh tanah Mesir; lan bakal ana ing wong-wong, lan ing kéwan sing sikilé papat, lara, bisul-bisul sing mbledhos ana ing wong-wong, lan ana ing kéwan sing sikilé papat, ing kabèh tanah Mesir. Lan dhèwèké njupuk awu saka pawon ing ngarepé Firaun, lan Musa nyebaraké iku menyang langit; lan dadi lara, bisul-bisul sing mbledhos, ing wong-wong,

lan ing kéwan-kéwan sing sikilé papat. Lan para tukang sihir ora bisa ngadeg ing ngarepé Musa amarga borok-borok, jalaran borok-borok ana ing para tukang sihir, lan ing kabèh tanah Mesir. Nanging Gusti Allah ngatos-atosake atine Firaun, lan dheweke ora ngrungokake wong-wong mau, kaya sing wis didhawuhake Gusti Allah. Ngandika Gusti marang Musa, Tangia esuk-esuk, lan ngadega ing ngarep Firaun, lan kowe bakal ngomong marang dheweke, mangkene ngandika Gusti, Allah kang wong Ibrani, utusen wong-wongku, supaya padha ngabdi marang aku. Ing wektu saiki iki amarga aku ngirim kabeh pacoban-pacobankku menyang atine kowe, lan abdi-abdine kowe, lan rakyate kowe, supaya kowe ngerti yen ora ana liyane kaya aku ing kabeh bumi. Saiki, amarga wis ngirim tanganKu, Aku bakal nyerang kowe, lan wong-wongmu Aku bakal mateni, lan kowe bakal dirusak saka bumi. Lan amarga iki kowe wis diugemi, supaya aku bisa nuduhake kekuwatanku marang kowe, lan supaya jenengku diwarahake ing kabeh bumi. Apa kowe isih nglakoni tumrap wong-wongku, supaya ora ngirim dheweke lunga? Lho, aku bakal ngundhuhake udan es ing wektu iki sesuk, udan es akeh banget, sing kaya ngono durung tau ana ing Mesir, wiwit dina dibangun, nganti dina iki. Saiki mulane enggal-enggala klumpukna kewan-kewan panjenengan, lan kabeh sing panjenengan duwe ana ing lemah datar; amarga kabeh wong, lan kewan-kewan, kabeh sing yen ditemokake ana ing lemah-lemah datar, lan ora mlebu menyang omah, nanging udan es tiba ing dheweke, bakal mati. Wong sing wedi marang dhawuhe Gusti Allah saka abdi-abdine Firaun, nglumpukake kewan-kewane menyang omah-omah. Wong sing ora

nggatèkaké pikirane marang dhawuhé Gusti, nglebokaké kéwané ana ing padang. Gusti ngandika marang Musa, Unjukna tanganmu menyang langit, lan bakal ana udan es ing kabeh tanah Mesir, ing wong-wong, lan ing kewan-kewan, lan ing kabeh tetanduran sing ana ing lemah. Lan Musa ngacungake tangane menyang langit, lan Gusti Pangéran mènèhi swara-swara lan udan es; lan geni mlayu ana ing lemah; lan Gusti Pangéran ngujanake udan es ing kabèh tanah Mesir. Ana udan es lan geni murub ing udan es; lan udan es akeh banget, sing kaya mangkono durung tau kedaden ing Mesir, wiwit dina wis dadi bangsa ing kono. Udan es wis nyabetake ing kabèh tanah Mesir, saka wong nganti kewan; lan kabèh tetanduran sing ana ing lemah udan es wis nyabetake; lan kabèh kayu-kayu sing ana ing lemah-lemah udan es wis ngremukake. Kajaba ing tanah Gosyen, ing ngendi wong-wong Israel padha ana, udan es ora teka. Lan Firaun ngirim wong, dhèwèke nimbali Musa lan Harun, lan ngomong marang dhèwèke loro, Aku wis dosa saiki; Gusti Allah iku bener, nanging aku lan rakyatku iku ora suci. Ndedongana mulane bab aku marang Gusti Allah, lan supaya mandheg dadi swarane Gusti Allah, lan udan es, lan geni; lan aku bakal ngirim kowe kabeh metu, lan kowe ora bakal tetep maneh. Musa ngomong marang dheweke, Nalika aku metu saka kutha, aku bakal nggelar tanganku marang Gusti Allah, lan swara-swara bakal mandheg, lan udan es lan udan ora bakal ana maneh, supaya kowe ngerti yen bumi iku kagungane Gusti Allah. Lan kowe lan para abdimu, aku ngerti yen durung wedi marang Gusti. Nanging rami lan gandum dipprangguli; amarga gandum wis ngadeg, lan rami lagi ngetokake wiji. Nanging geni

lan gandum spelt ora katrajang, amarga iku panen telat. Musa metu saka ing ngarsane Firaun menyang njaba kutha, lan dheweke ngunggahake tangane marang Gusti; lan swara-swara mandheg, lan udan es lan udan ora netes maneh ing bumi. Weruh yen udan lan es lan swara-swara wis mandheg, Firaun nambahi dosa maneh, lan dheweke ngatos-atosake atine, lan uga atine para abdine. Lan atine Firaun dikerasake, lan ora ngirim anak-anake Israel, kaya sing diomongake Pangeran marang Musa.

10

Gusti ngandika marang Musa, ngandika, lebuwa marang Firaun, amarga Aku wis ngatosake atine lan atine para abdine, supaya tandha-tandha iki teka marang wong-wong mau; supaya kowe bisa nyritakake menyang kupinge anak-anakmu, lan marang anak-anake anak-anakmu, samubarang sing wis Aku gawe moyoki marang wong-wong Mesir, lan tandha-tandhaku, sing wis Aku lakoni ing antarane wong-wong mau; lan kowe bakal ngerti yen Aku iku Gusti. Mlebu lan Musa lan Harun ing ngarsane Firaun, lan padha kandha marang dheweke, mangkene ngendikane Gusti Allah kang wong Ibrani, nganti kapan kowe ora gelem isin marang aku? Utusen wong-wongku, supaya padha ngabdi marang aku. Yen nanging kowe ora gelem ngirim lunga wong-wongku, lah aku bakal nggawa sesuk ing wektu iki walang akeh banget menyang kabeh wates-watesmu. Lan bakal nutupi penampakan saka bumi, lan kowe ora bakal

bisa ndeleng bumi; lan bakal mangan kabeh sing luwih saka bumi sing ditinggalake, sing ditinggalake marang kowe dening udan es, lan bakal mangan kabeh wit sing tuwuh kanggo kowe ing bumi. Lan bakal diisi omah-omahmu, lan omah-omah abdi-abdimu, lan kabeh omah-omah ing kabeh tanah wong Mesir; sing ora tau dideleng déning bapak-bapakmu, utawa mbah buyut-mbah buyuté wong-wong mau, wiwit dina wong-wong mau wis ana ing bumi, nganti dina iki; lan Musa nyimpang banjur metu saka Firaun. Lan para abdi Firaun padha kandha marang dheweke, Nganti kapan iki bakal dadi jebakan kanggo kita? Utuslah wong-wong mau, supaya padha bisa ngabdi marang Gusti Allah-é dhéwé; utawa apa kowé kepéngin ngerti yèn Mesir wis rusak? Lan padha bali Musa lan Harun menyang Firaun, lan dheweke ngomong marang wong-wong mau, Lungao lan ngabdia marang Gusti Allah sampeyan; nanging sapa wae sing padha lunga? Lan Musa ngomong, karo wong nom-noman lan wong tuwa kita bakal lunga, karo anak lanang lan anak wadon, lan wedhus, lan sapi kita; amarga iku prayaan Gusti. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau, Ayo dadi mangkono Gusti karo kowé kabèh; kaya aku ngirim kowé kabèh, apa ora uga barang-barangé kowé kabèh? Delengono yen piala iku ditambahake marang kowe kabeh. Ora mangkono; nanging wong lanang-lanang padha lunga, lan padha ngabdi marang Gusti Allah; iki sing kok padha goleki dhewe; banjur wong-wong mau diusir saka ngarsane Prabu Firaun. Lan Gusti Allah ngandika marang Musa, Unjukna tanganmu nang lemah Mesir, lan walang supaya munggah nang lemah, lan mangan kabeh tetanduran ing lemah, lan kabeh woh saka wit-witan, sing

ditinggalake dening udan es. Lan Musa ngangkat tongkat menyang langit, lan Gusti nggawa angin kidul menyang bumi, sedina muput kuwi, lan sewengi muput; esuk teka, lan angin kidul njupuk walang, lan nggawa dheweke menyang kabeh tanah Mesir; lan mandheg ing kabeh wates Mesir akeh banget; sadurunge dheweke ora tau ana walang kaya ngono, lan sawise iki ora bakal kaya ngono. Lan nutupi penampakane bumi, lan bumi dirusak; lan mangan kabeh tetanduran ing bumi, lan kabeh wohing wit-witan, sing isih ana saka udan es; ora ana barang ijo sing isih ana ing wit-witan, lan ing kabeh tetanduran ing dhataran, ing kabeh tanah Mesir. Firaun cepet-cepet nimbali Musa lan Harun, ngomong, Aku wis dosa ing ngarepe Gusti Allah sampeyan, lan marang sampeyan. Tampa mulane dosaku saiki iki, lan ndedongaa marang Gusti Allah sampeyan, lan supaya Panjenengane nyingkirake pati iki saka aku. Lan Musa metu saka Firaun, lan dheweke ndedonga marang Gusti Allah. Lan Gusti Allah ngowahi angin saka segara sing kenceng banget, lan njupuk walang kasebut, lan mbuwang menyang Segara Abang; lan ora ana walang siji-sijia sing isih ana ing kabeh tanah Mesir. Lan Gusti ngatos-atosake atine Firaun, lan dheweke ora ngirim anak-anake Israel metu. Lan Gusti Allah ngandika marang Musa, ujongnakna tanganmu menyang langit, lan supaya dadi peteng ing tanah Mesir, peteng sing bisa diraba. Musa ngacungake tangane menyang langit; lan dadi peteng ndhedhet, badai ing kabeh tanah Mesir telung dina. Lan ora ana wong sing weruh sadulure telung dina; lan ora ana wong sing tangi saka ambene telung dina; nanging kabeh anak-anake Israel duwe cahya ing kabeh panggonan sing padha dienggoni.

Lan Firaun nimbali Musa lan Harun, ngandika, Lumakua, ngabdia marang Gusti Allah sampeyan, kajaba wedhus lan sapi sampeyan kudu ditinggalake; lan barang-barang sampeyan kudu lunga bebarengan karo sampeyan. Lan Musa ngandika, Nanging kowe uga bakal mènèhi kita kurban obong kabèh lan kurban-kurban, sing bakal kita tindakake kanggo Gusti Allah kita. Lan kewan-kewan kita bakal mlaku karo kita, lan ora bakal ninggalake kuku; saka wong-wong mau amarga kita bakal njupuk kanggo ngabdi marang Gusti Allah kita; nanging kita ora ngerti apa sing bakal kita abdi-aken marang Gusti Allah kita, nganti kita tekan ing kono. Nanging Gusti Allah ngatos-atosake atine Firaun, lan dheweke ora gelem ngirim wong-wong mau lunga. Lan Firaun ngomong, Lunga saka aku; ati-ati dhewe yen nambah maneh ndeleng pasuryaku; nanging ing dina apa wae kowe katon karo aku, kowe bakal mati. Musa ngomong, Sampeyan wis ngomong: Aku ora bakal katon maneh ing pasuryamu.

11

Gusti ngandika marang Musa, Aku isih bakal nggawa siji pageblug marang Firaun lan marang Mesir, lan sawise iku kabeh dheweke bakal ngusir kowe saka kene; nanika nalika dheweke ngusir kowe karo kabeh, dheweke bakal mbuwang kowe kanthi dibuwang. Mula ngomonga kanthi rahasia menyang kupinge wong-wong, lan saben wong supaya njaluk marang tanggane barang-barang perak lan emas lan sandhangan. Gusti Allah dene

wenehi sih-rahmat marang umat-é ing ngarsané wong-wong Mesir, lan wong-wong Mesir padha utangi barang marang dhèwèké; lan wong Musa dadi gedhe banget ing ngarsané wong-wong Mesir, lan ing ngarsané Firaun, lan ing ngarsané abdi-abdi-né. Lan Musa ngomong, mangkene ngendikane Gusti, watara tengah wengi aku mlebu menyang tengahe Mesir. Lan bakal mati kabeh anak mbarep ing tanah Mesir, saka anak mbarep Firaun sing lungguh ing dhampar, lan nganti anak mbarep abdi wadon sing ana ing cedhak watu gilingan, lan nganti anak mbarep kabeh kewan. Lan bakal ana tangisan gedhe ing saindhenging tanah Mesir, sing kaya mangkono durung tau kedadeyan, lan sing kaya mangkono ora bakal kedadeyan maneh. Lan ing kabèh anak-anak Israèl ora ana asu bakal nyalak nganggo ilaté, saka wong nganti kéwan; supaya kowé ngerti sepira Gusti bakal nggawé pambédan ing antarané wong Mesir lan Israèl. Lan kabèh anak-anakmu iki bakal mudhun menyang aku, lan bakal sujud marang aku, ngomong, Metu kowe, lan kabèh wong-wongmu, sing kowe mimpin; lan sawisé iki aku bakal metu. Nanging Musa metu saka Firaun kanthi nesu. Lan Gusti ngandika marang Musa, Firaun ora bakal ngrungokake kowe, supaya Aku bakal nambahake tandha-tandha-Ku, lan keajaiban-keajaiban ing tanah Mesir. Musa lan Harun nindakake kabeh pratandha lan keajaiban iki ing tanah Mesir ing ngarepe Firaun; nanging Gusti ngatos-atosake atine Firaun, lan dheweke ora gelem ngrungokake supaya ngluwari wong-wong Israel saka tanah Mesir.

12

Ngandika Pangeran marang Musa lan Harun ing tanah Mesir, ngandika, Wulan iki kanggo kowé wiwitan saka wulan-wulan; kang kapisan iku kanggo kowé ing wulan-wulan saka taun. Ngomonga marang kabèh kumpulan anak-anaké Israèl, kandhaa, ing dina kaping sepuluh saka wulan iki supaya padha njupuk saben wong wedhus miturut omah-omahé para leluhur, saben wong wedhus miturut omah. Yen nanging wong-wonge sithik ana ing omah, supaya ora cukup kanggo wedhus, dheweke bakal njupuk tangga sing cedhak karo dheweke; miturut cacahe jiwa, saben wong bakal ngetung sing cukup kanggo dheweke kanggo wedhus. Wedhus sing sampurna, lanang, umur setaun bakal dadi kanggo kowe kabeh; saka anak wedhus lan anak cempe kowe kabeh bakal njupuk. Lan iku bakal dijaga dening kowe nganti dina kaping patbelas saka wulan iki, lan kabeh wong akeh saka kumpulane anak-anake Israel bakal nyembelih iku ing wayah sore. Lan wong-wong bakal njupuk saka getih, lan bakal nyelehake ing rong tiang lawang lan ing ambang ndhuwur, ing omah-omah sing padha mangan iku ing kono. Lan wong-wong bakal mangan daging ing wengi iki sing wis dipanggang nganggo geni, lan roti tanpa ragi bakal dipangan bebarengan karo jamu pait. Kowé ora bakal mangan saka dhéwéké mentah, lan ora uga sing digodhog nganggo banyu, nanging sing dipanggang geni, sirah karo sikil lan jeroan. Ora bakal ditinggalake saka dheweke nganti esuk; lan balung ora bakal sampeyan nyuwil saka dheweke; nanging

sing katinggalake saka dheweke nganti esuk sampeyan bakal ngobong ing geni. Dadi mengkono kowé kabèh bakal mangan iku: pinggangmu diiket, lan sandalmu ana ing sikilmu, lan tongkatmu ana ing tanganmu; lan kowé bakal mangan iku kanthi cepet; iku Paskah kanggo Gusti. Lan aku bakal ngliwati ing tanah Mesir ing wengi iki, lan aku bakal nyerang kabeh anak mbarep ing tanah Mesir saka manungsa nganti kewan; lan marang kabeh dewa-dewane wong Mesir aku bakal nglakoni pembalasan; aku Gusti. Lan getih iku bakal dadi tandha kanggo kowe ing omah-omah, ing ngendi kowe ana ing kono; lan aku bakal ndeleng getih iku, lan aku bakal ngayomi kowe, lan ora bakal ana ing kowe bebaya numpes nalika aku nyerang ing tanah Mesir. Lan dina iki bakal dadi pengetan kanggo kowe, lan kowe bakal ngrayakake iku minangka prayaan kanggo Gusti tumrap kabeh generasi kowe; hukum langgeng kowe bakal ngrayakake iku. Pitung dina roti tanpa ragi sampeyan bakal mangan; lan saka dina kang kapisan, sampeyan bakal nyingkirake ragi saka omah-omah sampeyan; saben wong sing mangan ragi, jiwa kuwi bakal dirusak saka Israel, saka dina kang kapisan nganti dina kang kapitu. Lan dina sing kapisan, bakal diarani suci; lan dina sing kapitu, bakal diarani suci kanggo kowe; kabeh karya sing ngladeni ora bakal kowe lakoni ing dina-dina kuwi, kajaba mung sing bakal digawe kanggo saben jiwa, mung iki wae sing bakal digawe kanggo kowe. Lan kowé bakal njaga dhawuh iki; amarga ing dina iki aku bakal nggawa metu kekuwatan kowé saka tanah Mesir, lan kowé bakal nindakake dina iki kanggo turun-tumurun kowé dadi hukum langgeng, wiwit ing dina kaping patbelas saka wulan kaping siji,

saka sore kowé bakal mangan roti tanpa ragi, nganti dina kaping selikur saka wulan, nganti sore. Pitung dina ragi ora bakal ditemokake ing omah-omah sampeyan; saben wong sing mangan barang sing diragi, jiwa kuwi bakal dirusak saka kumpulan Israel; ing antarane wong-wong pendatang, lan wong-wong asli tanah kuwi. Aja kokpangan roti sing diragi, nanging ing saben panggonan panggonané kowé kudu mangan roti tanpa ragi. Musa nimbali kabeh dewan sesepuh anak-anak Israel, lan ngomong marang wong-wong mau, Lungaa jupuken dhewe wedhus miturut kulawarga sampeyan, lan sembelehna Paskah kuwi. Sampeyan bakal njupuk iketan hisop, lan sawise nyocelake saka getih sing ana ing lawang, sampeyan bakal nempelake ing ambang lawang, lan ing loro tiang lawang, saka getih sing ana ing lawang; nanging sampeyan ora bakal metu, saben wong saka lawang omahe dheweke, nganti esuk. Lan Gusti bakal liwat kanggo nyerang wong Mesir, lan bakal weruh getih ing ndhuwur ambang lawang, lan ing loro-lorone tiang lawang; lan Gusti bakal liwat lawang, lan ora bakal nglilani sing numpes mlebu menyang omah-omahmu kanggo nyerang. Lan jaganen awakmu tembung iki minangka hukum kanggo awakmu dhewe, lan kanggo anak-anakmu lanang, nganti selawase. Yen lan kowé padha mlebu menyang tanah sing bakal diwènèhaké Gusti marang kowé, kaya sing wis diomongaké, kowé padha kudu njaga ibadah iki. Lan bakal dadi yen anak-anak lanangmu ngomong marang kowe, Apa layanan iki? Lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau, Kurban Paskah iki kanggo Gusti, amarga dheweke nutupi omah-omahé anak-anak Israel ing Mesir, nalika dheweke nyerang wong-wong

Mesir, nanging omah-omah kita dheweke nylametake. Lan rakyat sujud lan nyembah. Lan sawise lunga, anak-anake Israel padha nglakoni, kaya sing diperintahake Gusti marang Musa lan Harun, mangkono padha nglakoni. Dadi ing tengahing wengi, lan Gusti numpes saben anak mbarep ing tanah Mesir, saka anak mbarep Firaun sing lungguh ing dhampar, nganti anak mbarep wong tawanan wadon sing ana ing bolongan, lan nganti anak mbarep saben kewan. Lan wis tangi Firaun ing wayah wengi, lan para abdi-abdine, lan kabeh wong Mesir, lan ana tangisan gedhe ing kabeh tanah Mesir; amarga ora ana omah sing ing kono ora ana wong mati. Lan Firaun nimbali Musa lan Harun ing wayah wengi, lan ngandika marang wong-wong mau, Tangia, lan metua saka bangsaku, kowé kabèh, lan anak-anaking Israil; mlakua lan ngabdia marang Pangeran Allahmu, kaya sing padha kowé ngomong. Lan wedhus-wedhus lan sapi-sapi sampeyan dijupuk, banjur lungaa; mugi paring berkah marang aku uga. Lan wong-wong Mesir padha meksa banget wong-wong mau kanthi cepet supaya ngusir dheweke saka tanah; amarga padha ngomong, Kabeh kita bakal mati. Wong-wong mau njupuk adonan dheweke sadurunge adonan dheweke dadi ragi, sing wis diiket ing sandhangan dheweke ana ing pundhak. Wong-wong Israel padha nglakoni, kaya sing wis dhawuhake marang wong-wong mau Musa, lan padha njaluk marang wong-wong Mesir barang-barang perak lan emas lan sandhangan. Lan Gusti Allah mènèhi sih-rahmat marang wong-wong-é dhèwèké ing ngarepe wong-wong Mesir, lan wong-wong Mesir utangi barang marang wong-wong mau, lan wong-wong mau njarah wong-wong Mesir. Para putra Israel wis budhal saka Rameses

menyang Sukot, kira-kira nem atus ewu prajurit mlaku, wong lanang kabèh, kajaba barang-barangé. Lan wong-wong campuran akeh munggah bebarengan karo wong-wong mau, lan wedhus-wedhus, lan sapi-sapi, lan kewan-kewan ternak akeh banget tenan. Lan dheweke padha manggang adonan sing digawa metu saka Mesir dadi roti tanpa ragi, amarga adonan mau ora difermentasi; amarga wong-wong Mesir wis ngusir dheweke, lan dheweke ora bisa tetep manggon, lan uga ora nggawe sangu kanggo awake dhewe kanggo lakune. Dene panggenane anak-anake Israel, sing padha manggon ing tanah Mesir lan ing tanah Kanaan, patang atus telung puluh taun. Lan kedadean sawisé patang atus telung puluh taun, kabèh kakuwatané Gusti metu saka tanah Mesir ing wayah bengi. Jaga iku kanggo Gusti Allah, supaya nggawa metu wong-wong mau saka tanah Mesir; bengi sing iku iki, jaga kanggo Gusti Allah, supaya kabeh anak-anak Israel ana ing turun-tumurun wong-wong mau. Gusti ngandika marang Musa lan Harun, Iki hukum saka Paskah: kabeh wong manca ora bakal mangan saka iku. Lan kabeh abdi utawa sing dituku nganggo perak, kowe bakal sunat dheweke, lan banjur dheweke bakal mangan saka iku. Wong pendatang utawa buruh upahan ora bakal mangan saka dheweke. Ing omah siji bakal dipangan, lan sampeyan ora bakal nggawa metu daginge saka omah menyang njaba; lan balung sampeyan ora bakal nyuwil saka iku. Kabèh kumpulan anak-anak Israèl bakal nglakoni iku. Yen ana wong manca sing teka marang kowe arep nindakake Paskah kanggo Gusti, kowe kudu nyunat kabeh wong lanang saka dheweke, lan banjur dheweke bakal teka nindakake iku; lan dheweke bakal dadi kaya wong

asli saka tanah iku; kabeh wong sing ora disunat ora bakal mangan saka iku. Hukum siji bakal ana kanggo wong pribumi, lan kanggo wong pendatang sing manggon ing antarane kowe. Lan para putra Israel padha nglakoni kaya sing wis didhawuhake Gusti marang Musa lan Harun marang dheweke, mangkono padha nglakoni. Lan kedadean ing dina kuwi, Gusti nggawa metu anak-anak Israel saka tanah Mesir karo kekuwatane wong-wong mau.

13

Gusti ngandika marang Musa, ujar, Sucèkna kanggo Aku kabèh anak mbarep, sing mbarep, sing mbukak kabèh guwa-garba ing para putra Israèl, saka manungsa nganti kéwan, iku duwèkKu. Musa ngandika marang wong akeh, Elinga dina iki, nalika kowe padha metu saka tanah Mesir, saka omah perbudakan; amarga kanthi tangan kang kuwat Gusti wis nggawa kowe kabeh metu saka kono; lan ragi ora bakal dipangan. Amarga ing dina iki kowe padha metu ing wulan panen anyar. Lan bakal dadi nalika yen Gusti Allah kowe nggawa mlebu kowe menyang tanah wong Kanaan, lan wong Het, lan wong Amori, lan wong Hewi, lan wong Yebus, lan wong Girgasi, lan wong Perisi, sing wis disumpah marang bapak-bapak kowe, maringi kowe tanah sing mili susu lan madu; lan kowe bakal nindakake ibadah iki ing sasi iki. Enem dina sampeyan bakal mangan roti tanpa ragi, nanging ing dina kaping pitu iku riyaya Gusti. Sampeyan bakal mangan roti tanpa ragi pitung dina; ora bakal katon neng

sampeyan roti nganggo ragi, lan ora bakal ana ragi neng sampeyan ing kabeh watesmu. Lan kowe bakal ngumumake marang anak lanangmu ing dina kuwi, kanthi ngomong, Amarga iki Gusti Allah nindakake kanggo aku, nalika aku metu saka Mesir. Lan bakal dadi tandha ing tanganmu, lan pangeling-eling ing ngarep mripatmu, supaya angger Gusti dadi ing cangkemmu; amarga nganggo tangan kang kuwat Gusti Allah wis nggawa metu kowe saka Mesir. Lan padha njaga angger iki miturut wektu-wektu jam, saka dina menyang dina. Lan bakal dadi nalika Gusti Allah sampeyan nggawa sampeyan menyang tanah wong-wong Kanaan, kaya cara dheweke sumpah marang bapak-bapak sampeyan, lan bakal menehi sampeyan tanah iku. Lan kowe bakal nyingkirake kabeh sing mbukak guwa-garba, sing lanang kanggo Gusti; kabeh sing mbukak guwa-garba saka komberan utawa ing kewan-kewan kowe, sapirang-pirang sing dadi kanggo kowe, sing lanang bakal kowe sucekake kanggo Gusti. Saben sing mbukak guwa-garbane kuldi, kowé bakal ngganti karo wedhus; nanging yèn kowé ora ngganti, kowé bakal ngluwari iku; saben anak mbarep manungsa saka anak-anakmu lanang, kowé bakal ngluwari. Yen anakmu lanang takon marang kowe sawise iki, ngomong, Apa iki? Lan kowe bakal ngomong marang dheweke, amarga kanthi tangan kuat Gusti wis nggawa kita metu saka tanah Mesir, saka omah perbudakan. Nalika nanging Firaun ngatos-atosake ngirim lunga kita, dheweke mateni saben anak mbarep ing tanah Mesir, saka anak mbarep manungsa nganti anak mbarep kewan; amarga iki aku kurban saben sing mbukak guwa-garba, sing lanang marang Gusti, lan saben anak mbarep saka anak-anakku aku

bakal nebus. Lan bakal dadi pratandha ing tanganmu, lan ora goyah ing ngarep mripatmu; amarga nganggo tangan kang kuwat Gusti wis nggawa metu kowe saka Mesir. Nalika Firaun wis ngirim wong-wong mau, Gusti Allah ora mimpin wong-wong mau dalan tanah wong Filistin, amarga cedhak; awit Gusti Allah ngandika, supaya wong-wong mau aja getun nalika weruh perang, lan bali menyang Mesir. Lan Gusti Allah ngubengi wong-wong nganggo dalan menyang ara-ara samun, menyang Segara Abang; nanging ing generasi kaping lima anak-anak Israel padha munggah saka tanah Mesir. Lan Musa njupuk balung-balunge Yusuf kanggo digawa dhewe; amarga kanthi sumpah dheweke wis nggawe anak-anake Israel sumpah, ngomong, Gusti mesthi bakal ngunjungi kowe, lan kowe kudu nggawa munggah balung-balungku saka kene bebarengan karo kowe. Sawisé budhal saka Sukot, para putra Israel banjur kemah ana ing Etam, cedhak ara-ara samun. Gusti Allah mimpin wong-wong mau, awan ana ing jero pilar méga, nuduhaké dalan marang wong-wong mau; bengi ana ing jero pilar geni. Ora ilang nanging tiang saka méga ing wayah awan, lan tiang saka geni ing wayah wengi, ing ngarepe kabèh wong.

14

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, Omongna marang anak-anake Israel, lan sawise padha bali supaya padha kemah ing ngarep papan panggonan, ing antarane Migdol lan segara, ing ngarep Baal Zephon; ing ngarepe kuwi kowe kudu

kemah ing segara. Lan Firaun bakal ngomong marang wong-wonge, Anak-anak lanang Israel iki padha ngumbara ing lemah, amarga ara-ara samun wis ngurung dheweke. Aku bakal nggawe atos atine Firaun, lan dheweke bakal ngoyak wong-wong mau; lan aku bakal dimulyakake ing Firaun, lan ing kabeh tentarane; lan kabeh wong Mesir bakal ngerti yen aku iku Gusti; lan padha nindakake mangkono. Lan dilapurake marang raja saka wong Mesir yèn wis mlayu wong-wong iku; lan diwalik atine Firaun, lan para abdi-abdine, marang wong-wong iku, lan padha ngomong, Apa iki sing wis kita lakoni, ngirim lunga anak-anake Israel, supaya ora ngabdi marang kita? Mulane Firaun nyandangake kreta perang dheweke, lan kabeh wong dheweke nglumpukake bebarengan karo awake dhewe, lan njupuk nem atus kreta perang pilihan, lan kabeh jaran wong Mesir, lan perwira ing kabeh. Lan Gusti ngatos-atosake atine Firaun raja Mesir, lan para abdine, lan dheweke ngoyak mburi para putra Israel; nanging para putra Israel padha metu kanthi tangan dhuwur. Lan wong-wong Mesir padha ngoyak ing mburi wong-wong mau, lan padha nemokake wong-wong mau wis kemah ing pinggir segara; lan kabeh jaran lan kreta Firaun, lan para penunggang jaran, lan wadyabala dheweke ana ing ngarep papan kemah, ing ngarep Baal Zephon. Lan Firaun maju; lan sawise padha mendongak para putra Israel karo mripate padha weruh, lan wong-wong Mesir padha kemah ing mburi wong-wong mau; lan padha wedi banget; nanging para putra Israel padha bengok-bengok marang Gusti. Lan padha ngomong marang Musa, Amarga ora ana kuburan ing tanah Mesir, kowe nggawa kita metu kanggo dipatèni ing ara-ara samun; apa iki

sing kowe lakoni marang kita, nggawa metu saka Mesir? Apa iki dudu tembung sing wis kita omongake marang kowe nalika ana ing Mesir, nalika ngandika, biarkna kita, supaya kita bisa ngabdi marang wong-wong Mesir? Luwih becik kanggo kita ngabdi marang wong Mesir, tinimbang mati ing ara-ara sambi iki. Musa ngomong marang wong-wong, Padha wani, padha ngadeg lan deloken kawilujengan saka Gusti Allah, kang bakal digawe kanggo kita dina iki; amarga cara kowe wis weruh wong-wong Mesir dina iki, kowe ora bakal nambah maneh ndeleng wong-wong mau nganti ing wektu salawas-lawase; Gusti Allah bakal perang kanggo kowe, lan kowe bakal meneng. Gusti Allah ngandika marang Musa, Kok kowe bengok-bengok marang Aku? Ngomonga marang anak-anak Israel, lan padha budhal. Lan kowe angkat nganggo tongkatmu, lan uculake tanganmu menyang segara, lan belah iku, lan supaya anak-anake Israel mlebu menyang tengahe segara miturut sing garing. Lan deleng, aku bakal ngatos-atosake atine Firaun lan kabeh wong Mesir, lan dheweke bakal mlebu ngetutake wong-wong mau; lan aku bakal dimulyakake ing Firaun lan ing kabeh wadyabalane lan ing kreta-kreta perange lan ing jaran-jarane. Lan bakal ngerti kabeh wong Mesir yen aku iku Gusti, nalika aku dimulyakake ing Firaun, lan ing kreta-kreta perang, lan jaran-jarane dheweke. Utusan saka Gusti Allah sing mlaku ing ngarep kemah anak-anak Israel wis minggat, lan dheweke lunga menyang mburi; lan tiang mega uga minggat saka ngarepe wong-wong mau, lan mandheg ing mburine wong-wong mau. Lan mlebu ing tengah-tengahe kemah wong Mesir, lan ing tengah-tengahe kemah Israel, lan mandheg; lan dadi peteng lan dhedhet; lan wengi

liwat; lan ora padha ketemu siji lan sijine sewengi kabeh. Musa ngacungake tangane menyang segara; lan Gusti Allah mundurake segara nganggo angin kidul sing kenceng sedalu muput, lan nggawe segara dadi garing; lan banyune kepéthak. Lan wong-wong Israel mlebu menyang tengahe segara ing papan sing garing, lan banyune dadi tembok ing sisih tengen, lan tembok ing sisih kiwa. Lan wong-wong Mesir padha ngoyak, lan padha mlebu ngetutake wong-wong mau lan kabeh jaran Firaun, lan kareta-kareta perang, lan para penunggang, menyang tengahe segara. Dadi ing jaga esuk, lan Gusti Allah nyawang perkemahan wong Mesir ing tiang geni lan méga, lan nggawe bingung perkemahan wong Mesir, lan ngiket as-as kereta perang wong-wong mau, lan mimpin wong-wong mau kanthi kekerasan; lan wong Mesir ngomong, ayo padha mlayu saka ngarepe Israel; amarga Gusti Allah perang kanggo wong-wong mau nglawan wong Mesir. Gusti ngandika marang Musa, Unjukna tanganmu menyang segara, lan banyune bali maneh, lan nutupi wong-wong Mesir, kareta-kareta lan para penunggang. Musa ngulungake tangane menyang segara, lan banyu bali menyang wayah awan menyang daratan; dene wong-wong Mesir padha mlayu saka banyu; lan Gusti nyingkirake wong-wong Mesir ing tengah segara. Lan banyu sing wis bali nutupi kereta-kereta lan para penunggang, lan kabeh pasukan Firaun, sing wis mlebu ngetutake wong-wong mau menyang segara; lan ora ana siji-sijia sing isih ana saka wong-wong mau. Wong-wong Israel padha mlaku liwat papan garing ing tengahing segara; banyu dadi tembok kanggo dheweke saka tengen, lan tembok saka kiwa. Lan Gusti ngluwari Israel ing

dina kuwi saka tangané wong-wong Mesir; lan Israel weruh wong-wong Mesir sing wis mati ana ing pinggir segara kuwi. Israel weruh tangan sing gedhe, sing digawe Pangeran marang wong-wong Mesir; lan wong-wong padha wedi marang Pangeran, lan padha pracaya marang Gusti Allah, lan marang Musa abdine Pangeran.

15

Nalika iku Musa lan para putra Israel nembang lagu iki marang Gusti Allah, lan padha ngomong, ngandika, ayo padha nembang marang Gusti, amarga wis dimulyakake kanthi mulya; jaran lan sing nunggang wis dicemplungake menyang segara. Pitulung lan pelindung wis dadi kanggo aku menyang kawilujengan; iki Gusti Allahku, lan aku bakal muliakaké Dhèwèké; Gusti Allahé bapakku, lan aku bakal ngunggahaké Dhèwèké. Gusti sing ngremukake perang-perang, Gusti iku jenenge. Kereta perange Firaun, lan kekuwatane dheweke, diuncalake menyang segara, para penunggang pilihan perwira; padha ditelan ing Segara Abang; segara nutupi wong-wong mau; padha klelep menyang jero kaya watu. Tangan tengenmu, Gusti, wis dimulyakake ing kekuwatan; tangan tengenmu, Gusti, wis ngremukake mungsuh-mungsuh. Lan kanthi akèhé kamulyan Paduka, Paduka wis numpes mungsuh-mungsuh; Paduka wis ngirim bebendu Paduka, mangan wong-wong mau kaya jerami. Lan amarga angin saka nesu Panjenengan, banyu iku pisah; banyu-banyu iku dadi kaya tembok; ombak-ombak iku beku ing tengahe

segara. Ngandika mungsuh, Wis ngoyak, aku bakal nyusul, aku bakal mbagi rampasan perang, aku bakal ngisi jiwaku, aku bakal numpes nganggo pedhangku, tanganku bakal mrentah. Sampeyan ngirim roh Sampeyan; segara nutupi wong-wong mau; padha klelep kaya timbal ing banyu gedhe. Sapa sing padha karo Panjenengan ing antarane para dewa, Gusti? Sapa sing padha karo kowe? Wis dimulyakake ing wong-wong suci, apik banget ing kamulyan, nggawe keajaiban. Sampeyan wis ngulungake tangan tengen Sampeyan; bumi wis nguntal wong-wong mau. Sampeyan wis mimpin kanthi kabeneran sampeyan wong-wong sampeyan iki, sing wis sampeyan tebus; sampeyan wis nuntun kanthi kekuwatan sampeyan menyang papan panggonan suci sampeyan. Wong-wong bangsa padha krungu, lan padha nesu; lara kaya wong meteng nyekel wong-wong sing manggon ing Filistin. Nalika iku para pemimpin Edom padha cepet-cepet, lan para panguwasa wong Moab; rasa gumeter nyekel wong-wong mau; kabeh wong sing manggon ing Kanaan padha lebur. Muga gumeter lan wedi tiba marang wong-wong mau; dening gedhening lengenmu, muga padha dadi watu, nganti umatmu liwat, Gusti; nganti umatmu iki liwat, sing wis kokanggo. Sawisé nggawa mlebu, tandurlah wong-wong mau kanthi kukuh ing gunung warisanmu, ing papan panggonan siap kang wis kokgawe, Gusti, panggonan suci, Gusti, kang wis disiapake déning tanganmu. Gusti sing mrentah ing jaman, lan ing sabanjure jaman, lan salawase. Amarga jarane Firaun karo kretane lan penunggange mlebu menyang segara, lan Gusti Allah nggawa banyu segara marang wong-wong mau; nanging anak-anake Israel mlaku liwat papan garing ing tengahe segara.

Wis njupuk Maryam sing nabi wadon sing sadulure Harun rebana ing tangane dheweke, lan padha metu kabeh wong wadon ing mburine dheweke karo rebana-rebana lan tari-tarian. Maryam mimpin wong-wong mau, ngomong, Ayo padha nyanyi kanggo Gusti, amarga Panjenengané wis dimulyakake kanthi mulya; jaran lan sing nunggang wis dicemplungake menyang segara. Musa nggawa metu anak-anak Israel saka segara abang, lan dheweke nuntun wong-wong mau menyang ara-ara samun Syur; lan wong-wong mau mlaku telung dina ing ara-ara samun, lan ora nemokake banyu kanggo ngombe. Dheweke padha teka menyang Marah, nanging ora bisa ngombe saka Marah; pait soale; mulane dheweke maringi jeneng panggonan kuwi, Pait. Lan wong-wong padha grumudhu marang Musa, ngomong, Apa sing arep kita ngombe? Musa banjur njerit marang Gusti; lan Gusti nuduhaké dhèwèké kayu, lan mbuwang iku menyang banyu, lan banyu dadi manis; ing kono Gusti netepake kanggo dhèwèké angger-angger lan ukuman; lan ing kono Gusti nguji dhèwèké, lan ngandika, yen kowe pancen ngrungokake swara Gusti Allah kowe, lan nindakake perkara sing nyenengake ing ngarsané, lan ngrungokake dhawuhé, lan njaga kabèh angger-anggere, kabèh penyakit sing tak tindakake marang wong Mesir, ora bakal tak tindakake marang kowe; awit aku iki Gusti Allah kowe sing marasake kowe. Lan padha teka menyang Elim; lan ana ing kono rolas sumber banyu, lan pitung puluh batang wit kurma; banjur padha kemah ing kono ing pinggir banyu-banyu.

16

Padha mangkat saka Elim, lan kabèh kumpulan anak-anak Israel padha teka menyang ara-ara samun Sin, sing ana ing antara Elim lan Sinai. Ing dina kaping limalas, ing wulan kaping loro, sawisé wong-wong mau wis metu saka tanah Mesir, kabèh kumpulané anak-anaké Israel padha sambat marang Musa lan Harun. Lan anak-anake Israel ngomong marang wong-wong mau, Muga-muga kita wis mati digebugi dening Gusti ing tanah Mesir, nalika kita lungguh ing kuali-kuali daging, lan kita mangan roti nganti wareg; amarga kowe nggawa kita menyang ara-ara sambi iki, kanggo mateni kabeh kumpulan iki ing paceklik. Lan Gusti Allah ngandika marang Musa, lah aku udan roti kanggo kowe saka swarga; lan wong-wong bakal metu, lan padha bakal nglumpukake sing kanggo saben dina, supaya aku bakal nguji wong-wong mau yen padha bakal mlaku miturut angger-anggerku, utawa ora; Lan bakal dadi ing dina sing kaping enem, lan padha bakal nyiapake apa sing padha nggawa mlebu; lan bakal dadi pindho apa sing padha nglumpukake saben dina. Lan Musa lan Harun ngomong marang kabèh kumpulan anak-anak Israèl, Ing wayah soré kowé bakal ngerti yèn Gusti wis nuntun kowé metu saka tanah Mesir, lan ing wayah esuk kowé bakal weruh kamulyan Gusti nalika dhèwèké krungu sungut-sungut kowé marang Gusti Allah; nanging awaké dhéwé iki apa, nganti kowé padha sungut-sungut marang awaké dhéwé? Lan Musa ngomong, nalika Gusti Allah menehi sampeyan daging ing wayah sore kanggo mangan, lan roti ing

wayah esuk kanggo wareg, amarga Gusti Allah krungu sungut-sungut sampeyan, sing sampeyan sungut-sungut marang kita; nanging kita iki apa? Sungut-sungut sampeyan iku ora marang kita, nanging marang Gusti Allah. Musa ngomong marang Harun, Kandhakna marang kabeh kumpulan anak-anake Israel, padha nyedhaka ing ngarsane Gusti Allah; awit Panjenengane wis krungu sungut-sungutmu. Nalika Harun lagi ngomong marang kabèh kumpulané anak-anaké Israèl, lan padha bali menyang ara-ara samun, lan kamulyan Pangeran katon ing méga. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, aku wis krungu gruntugan saka anak-anake Israel; omonga marang wong-wong mau, ngandika, ing wayah sore kowe bakal mangan daging, lan ing wayah esuk kowe bakal wareg roti; lan kowe bakal ngerti, yen aku iku Gusti Allah sing dadi Allahmu. Dadi sore; lan manuk puyuh munggah, lan nutupi kemah; esuk dadi nalika embun mandheg ngubengi kemah. Lan katon ana ing lumahing ara-ara samun iku tipis kaya wiji ketumbar putih, kaya banyu beku ing lemah. Sawisé weruh iku, para putra Israèl padha kandha marang siji lan sijine, Apa iki? Amarga wong-wong padha ora ngerti apa iku; nanging Musa kandha marang wong-wong mau, Iki roti sing diwenehake Gusti Allah marang kowe kanggo dipangan. Iki tembung sing didhawuhake Gusti Pangeran: klumpukna saka dheweke, saben wong kanggo wong-wong sing cocok karo dheweke, sak gomer, miturut sirah miturut cacahing jiwa sampeyan, saben wong karo wong-wong sing manggon ing tarub sampeyan klumpukna. Lan para putra Israèl padha nglakoni mangkono; lan padha nglumpukake sing akèh lan sing sithik. Lan sawise ngukur nganggo gomer, sing

akeh ora dadi luwih akeh, lan sing sithik ora dadi kurang; saben wong padha nglumpukake kanggo awake dhewe sing cocog. Musa ngandika marang wong-wong mau, Aja ana sing ninggalake saka barange nganti esuk. Lan ora padha ngrungokake Musa, nanging sawetara wong ninggalake saka kuwi nganti esuk; lan kuwi mbredhes cacing, lan kuwi mambu; lan Musa nesu marang wong-wong mau. Lan padha nglumpukake iku saben esuk, saben wong sing cocok kanggo dheweke; nanging nalika srengenge dadi panas, iku meleleh. Lan ing dina kaping enem, wong-wong padha nglumpukake barang-barang sing perlu kaping pindho, loro gomor kanggo siji; banjur kabeh panggedhe saka kumpulan padha mlebu, lan padha nglaporake marang Musa. Nanging Musa ngomong marang wong-wong mau, Apa iki dudu tembung sing wis diomongake dening Gusti? Sabat iku istirahat suci kanggo Gusti sesuk; sapirang-pirang sing sampeyan manggang, mangganga; lan sapirang-pirang sing sampeyan nggodhog, godhoga; lan kabeh sing luwih tinggalake iku ing papan panyimpenan kanggo esuk. Lan padha ninggalake saka kuwi nganti esuk, kaya sing wis dhawuh marang wong-wong mau Musa, lan ora mambu, lan ora ana cacing dadi ing kono. Musa ngandika, Pangana dina iki; amarga dina iki Sabat kanggo Gusti; ora bakal ditemokake ing lemah. Enem dina sampeyan bakal nglumpukake; nanging ing dina kaping pitu sabat, amarga ora bakal ana ing kono. Nanging kedadeyan ing dina kaping pitu, sawetara wong saka rakyat mau padha metu arep nglumpukake, lan ora nemokake. Gusti Allah ngandika marang Musa, nganti kapan kowe ora gelem ngrungokake dhawuh-dhawuhku lan angger-anggerku?

Delengen, amarga Gusti wis menehi kowe sabat ing dina iki; mulane Panjenengane wis menehi kowe ing dina kaping enem roti loro kanggo rong dina; lenggaha saben wong ing omah-omahmu; aja ana wong metu saka panggonane ing dina kaping pitu. Lan wong-wong padha ngaso Sabat ing dina kaping pitu. Lan para putra Israel padha jenengake iku jenenge Manna; iku kaya wiji ketumbar putih; lan rasane kaya wafer karo madu. Musa ngandika, Iki tembung sing wis dhawuhake Gusti: Isinen gomor saka manna kanggo simpenan kanggo generasi-generasi sampeyan, supaya wong-wong bisa ndeleng roti sing wis sampeyan pangan ing ara-ara samun, nalika Gusti nggawa sampeyan metu saka tanah Mesir. Lan Musa ngandika marang Harun, jupuka guci emas siji, lan lebokna ing kono kebak sak gomer saka manna, lan kowe bakal nyimpen iku ing ngarsane Gusti Allah, kanggo pangreksan kanggo generasi-generasi sampeyan, kaya cara dhawuhe Pangeran marang Musa; lan Harun nyimpen iku ing ngarsane paseksen kanggo pangreksan. Anak-anake Israel padha mangan manna patang puluh taun, nganti tekan ing tanah sing dienggoni, padha mangan manna, nganti tekan ing bagean saka Fenisia. Nanging gomor iku sapersepuluh saka telung ukuran.

17

Lan kabèh kumpulané anak-anaké Israèl lunga saka ara-ara samun Sin miturut kemah-kemahé dhèwèké, jalaran dhawuhé Gusti; lan padha kemah ing Refidim; nanging ora ana banyu

kanggo wong-wong mau ngombé. Lan wong-wong padha nyenyamah marang Musa, ngomong, Wenehi kita banyu, supaya kita bisa ngombe. Lan Musa ngomong marang wong-wong mau, Apa sebabe kowe padha nyenyamah aku, lan apa sebabe kowe padha nyoba Gusti? Wong-wong padha ngelak banyu ing kono; lan wong-wong padha sambat-sambat ing kono marang Musa, ngomong, Yagene iki? Kowe nggawa munggah kita saka Mesir kanggo mateni kita lan anak-anak kita lan kewan-kewan kita nganggo ngelak? Musa nangis nyuwun tulung marang Gusti Allah, ngomong, Apa sing bakal tak lakoni marang wong-wong iki? Isih sethithik maneh, lan dheweke bakal nglempari aku nganggo watu nganti mati. Lan Gusti Allah ngandika marang Musa, Mlakua neng ngarep wong-wong iki; lan jupuken kanggo awakmu dhewe saka para pinituwa wong-wong; lan tongkat, sing karo iku kowe nggebug kali, jupuken neng tanganmu, lan kowe bakal mlaku. Iki aku wis ngadeg ana kono sadurunge kowe ana ing watu ing Horeb, lan kowe bakal nuthuk watu, lan banyu bakal metu saka iku, lan wong-wong bakal ngombe. Musa nindakake mangkono ing ngarepe anak-anake Israel. Lan dhèwèké mènèhi jeneng panggonan kuwi, Pacoban, lan Padu, amarga padune anak-anak Israel, lan amarga nyoba Gusti, ngomong, apa Gusti ana ing kita, utawa ora? Tekan Amalek lan perang nglawan Israel ing Refidim. Musa ngomong marang Yosua, Pilihen dhewe wong lanang sing kuwat, lan metu atur barisan perang marang Amalek sesuk; lan lah aku ngadeg ing dhuwur pucuking gunung, lan tongkat Gusti Allah ana ing tanganku. Lan Yosua nglakoni kaya sing diomongake Musa marang dheweke, lan sawise metu dheweke nyiapake perang

karo Amalek; lan Musa lan Harun lan Hur padha munggah menyang pucuking gunung. Lan kedadean nalika Musa ngangkat tangane, Israel menang; nanging nalika dheweke nurunake tangane, Amalek menang. Tangané Musa abot, lan wong-wong njupuk watu banjur dilebokake ing ngisoré dhèwèké, lan dhèwèké lungguh ing ndhuwuré, lan Harun lan Hur nyonggo tangané dhèwèké saka sisih kéné siji lan saka sisih kono siji, lan tangané Musa dadi disonggo nganti srengéngé surup. Lan Yosua ngalahake wong Amalek, lan kabeh wong-wonge dhèwèké ing patèn pedhang. Gusti ngandika marang Musa, Tulisen iki dadi pengetan ing buku, lan wènèhna menyang kupingé Yosua; amarga Aku bakal mbusak kabèh pengetan Amalek saka ing ngisor langit. Lan Musa mbangun mesbah kanggo Gusti; lan dheweke menehi jeneng mesbah kuwi, Gusti papan perlindunganku. Amarga kanthi tangan sing didhelikake Gusti perang marang Amalek saka generasi nganti generasi.

18

Yitro imam Midian, mantune Musa, krungu kabeh sapirang-pirang sing wis ditindakake Pangeran kanggo Israel, umate dhewe; amarga Pangeran wis nggawa metu Israel saka Mesir. Yitro mantu Musa njupuk Zipora garwane Musa sawise dibebasake dheweke, lan anak lanang loro dheweke; jenenge sing siji saka wong-wong mau Gersom, ngandika, aku dadi wong pendatang ana ing tanah asing; lan jenenge sing kapindho

Eliezer, ngandika, awit Gusti Allah bapakku dadi pitulungku, lan ngluwari aku saka tangane Firaun. Lan Yetro maratuwane Musa lan anak-anake lan garwane metu menyang Musa menyang ara-ara samono, ing ngendi dheweke kemah ana ing gunung Gusti Allah. Dikabarake marang Musa, ngomong, lho iki maratuwa sampeyan Yitro teka marang sampeyan, lan garwane lan loro putrane sampeyan karo dheweke. Musa metu kanggo ketemu karo maratuwane, lan sujud marang dheweke, lan ngambung dheweke, lan padha salam-salaman, lan nggawa dheweke menyang tarub. Lan Musa nyritakake marang mantune kabeh sing wis ditindakake Pangeran marang Firaun lan kabeh wong Mesir amarga Israel, lan kabeh kasusahan sing wis dialami wong-wong mau ing dalan, lan yen Pangeran wis ngluwari wong-wong mau saka tangane Firaun, lan saka tangane wong-wong Mesir. Yetro gumun marang kabèh kabecikan sing wis ditindakaké déning Gusti Allah marang wong-wong mau, amarga dhèwèké wis ngluwari wong-wong mau saka tangané wong Mesir lan saka tangané Firaun. Lan Yitro ngomong, rahayu Gusti, amarga dheweke wis ngluwari wong-wong mau saka tangane wong Mesir lan saka tangane Firaun. Saiki aku wis ngerti yen Gusti iku gedhe tinimbang kabeh dewa amarga bab iki, amarga dheweke padha nyerang wong-wong mau. Lan Yitro, mantu lanang saka Musa, njupuk kurban obong lan kurban kanggo Gusti Allah; dene Harun lan kabeh pinituwa saka Israel teka kanggo mangan roti bebarengan karo mantu lanang saka Musa, ing ngarsane Gusti Allah. Lan kedadeyan sawise dina candhake, Musa lungguh kanggo ngadili wong-wong; nanging kabeh wong-wong padha ngadeg ing Musa wiwit esuk nganti

sore. Lan Yetro weruh kabèh sing koklakoni marang wong akèh, ngomong, Apa iki sing koklakoni marang wong akèh? Ngapa kowe lungguh dhewe, nanging kabeh wong padha ngadeg ing sisihmu wiwit esuk nganti sore? Lan Musa ngomong marang maratuwane, Wong-wong padha teka marang aku kanggo nggoleki pangadilan saka Gusti Allah. Nalika ana pasulayan ing antarane wong-wong mau, lan padha teka marang aku, aku ngadili saben wong, lan aku mulangake marang wong-wong mau dhawuh-dhawuhe Gusti Allah lan angger-anggere Panjenengane. Bapak maratuwane Musa ngendika marang dheweke, Ora bener kowe nglakoni bab iki. Amarga ora sabar, kowe bakal rusak banget, lan kabeh wong iki sing ana karo kowe uga bakal rusak; tembung iki abot banget kanggo kowe; kowe ora bakal bisa nindakake dhewe. Saiki mulane rungokna aku, lan aku bakal menehi pitutur marang kowe, lan Gusti Allah bakal ana karo kowe; dadia kowe kanggo wong-wong akeh bab-bab marang Gusti Allah, lan kowe bakal ngunggahake tembung-tembunge wong-wong mau marang Gusti Allah. Lan sampeyan bakal menehi kesaksian marang wong-wong mau bab dhawuh-dhawuhe Gusti Allah lan angger-anggere Panjenengane, lan sampeyan bakal nggawe cetha marang wong-wong mau dalan-dalan sing bakal dilakoni dening wong-wong mau, lan pakaryan-pakaryan sing bakal ditindakake dening wong-wong mau. Lan kowe dhewe pilih saka kabeh wong-wong iku wong lanang sing kuwat, sing wedi marang Gusti Allah, wong lanang sing adil, sing sengit marang kasombongan, lan kowe bakal ngangkat ing wong-wong mau pimpinan seribuan lan pimpinan atusan lan pimpinan sèketan lan pimpinan sepuluhan. Lan

wong-wong mau bakal ngadili rakyat saben wektu; nanging perkara sing gedhe banget bakal padha nggawa menyang sampeyan; nanging perkara-perkara cilik saka pengadilan bakal padha ngadili dhewe; lan bakal ngenthengake saka sampeyan, lan bakal nulungi sampeyan. Yen kowe nglakoni tembung iki, Gusti Allah bakal nguatake kowe, lan kowe bakal bisa ngadeg, lan kabeh wong iki bakal teka menyang panggonane dhewe kanthi tentrem. Musa krungu swarane maratuwane, lan nindakake kabeh sing diomongake marang dheweke. Lan Musa milih wong-wong sing kuwat saka kabèh Israel, lan ndadèkaké dhèwèké dadi panggedhe sewu, panggedhe satus, panggedhe sèket, lan panggedhe sepuluh kanggo nguwasani wong-wong mau. Lan wong-wong padha ngadili rakyat saben wektu; nanging kabeh perkara sing abot padha digawa menyang Musa; nanging kabeh perkara sing entheng padha diadili dhewe. Lan Musa ngutus menantune dhewe, lan dheweke lunga menyang tanah dheweke dhewe.

19

Ing wulan kaping telu saka budhalé anak-anaké Israel saka tanah Mesir, ing dina iki, padha teka menyang ara-ara samun Sinai. Lan padha mangkat saka Refidim, lan padha teka menyang ara-ara samun Sinai, lan Israel kemah ana ing kono ing ngarepe gunung. Lan Musa munggah menyang gunung kang Gusti Allah; lan Gusti Allah nimbali dheweke saka gunung, ngandika, Bab-bab iki sampeyan bakal ngomong marang

kulawarga Yakub, lan sampeyan bakal ngumumake marang anak-anak Israel. Kowé dhéwé wis weruh kabèh sing tak lakoni marang wong Mesir, lan Aku wis nggawa kowé kaya ana ing swiwining elang, lan Aku wis nggawa kowé marang Aku dhéwé. Lan saiki yen kanthi ngrungokake kowe ngrungokake swaranku, lan kowe njaga prajanjiyanku, kowe bakal dadi umatku sing mligi saka kabeh bangsa-bangsa; amarga kabeh bumi iku duweke aku. Kowé bakal dadi kanggo aku kraton imamat lan bangsa suci; tembung-tembung iki bakal sampeyan omongake marang anak-anak Israel. Musa teka lan nimbali para pinituwa saka wong akeh, lan ngaturake marang wong-wong mau kabeh tembung-tembung iki sing wis dhawuhake marang wong-wong mau dening Gusti Allah. Mangsuli kabeh wong-wong karo sak ati, lan padha ngomong, Kabeh sing wis diomongake Gusti Allah, bakal kita lakoni lan bakal kita krungu. Lan Musa nggawa tembung-tembung iki marang Gusti Allah. Ngandika lan Gusti marang Musa, lah aku teka marang kowe ing tiang méga, supaya wong-wong krungu aku ngomong marang kowe, lan marang kowe padha pracaya ing salawas-lawasé; ngaturake lan Musa tembung-tembungé wong-wong marang Gusti. Lan Gusti Allah ngandika marang Musa, Mudhuna peparingana pepeling marang wong-wong, lan sucekna wong-wong mau dina iki lan sesuk, lan supaya padha ngumbah sandhangane, lan supaya padha siyap kanggo dina kaping telu; amarga ing dina kaping telu Gusti Allah bakal mudhun ing gunung Sinai, ing ngarepe kabeh wong-wong. Lan kowe bakal misahake wong-wong ing sakubenge, ngomong, Kowé-kowé ngati-ati kanggo awakmu dhewe supaya ora munggah menyang

gunung, lan ora ndemek apa-apa saka gunung kuwi; saben wong sing ndemek gunung kuwi, bakal mati. Ora tangane bakal ndemek dheweke; amarga ing watu-watu bakal dibenturi watu, utawa karo panah bakal dibedhil; yen kewan yen wong, ora bakal urip; nalika swara-swara lan tarompet-tarompet lan mega lunga saka gunung, wong-wong mau bakal munggah menyang gunung. Musa mudhun saka gunung menyang wong-wong, lan dheweke nyucekake wong-wong mau, lan wong-wong mau ngumbah sandhangane. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong, Dadi siyap, telung dina aja nyedhaki wong wadon. Dadi ing dina kaping telu wis kedadeyan menyang esuk, lan ana swara-swara lan bledheg-bledheg lan méga peteng ing gunung Sinai; swara trompèt muni gedhe banget; lan kabèh wong ing kemah padha wedi. Lan Musa nuntun metu wong-wong menyang pasamuan karo Gusti Allah saka kemah; lan padha ngadeg ing sangisore gunung. Gunung Sinai iku ngetokaké kumelun kabèh, jalaran Gusti Allah wis mudhun ing ndhuwur gunung kuwi kanthi geni; lan kumelun iku munggah, kaya kumelun saka pawon geni; lan kabèh wong padha gumun banget. Nanging swara-swara trompèt sing terus maju dadi saya kuwat banget. Musa wis ngomong, nanging Gusti Allah wis mangsuli marang dheweke kanthi swara. Lan Gusti Allah mudhun menyang gunung Sinai menyang puncaking gunung; lan Gusti Allah nimbali Musa menyang puncaking gunung; lan Musa munggah. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, wis mudhun paring pepeling tenan marang wong akeh, aja nganti padha nyedhaki marang Gusti Allah kanggo ndeleng, lan tiba saka wong-wong mau akeh; Lan para imam

sing nyedhaki marang Gusti Allah kudu disuciake, aja nganti Gusti nyingkirake saka wong-wong mau. Lan Musa ngomong marang Gusti Allah, Wong-wong ora bakal bisa munggah menyang gunung Sinai; awit Panjenengan wis maringi pepeling kanthi tegas marang awakke dhewe, ngandika, Pisahna gunung kuwi, lan sucekna gunung kuwi. Gusti ngandika marang dheweke, mlakua, mudhuna, lan munggaha kowe lan Harun karo kowe; nanging para imam lan wong-wong aja meksa munggah marang Gusti Allah, supaya aja Gusti numpes sawetara saka wong-wong mau. Musa mudhun menyang wong-wong, lan ngomong marang wong-wong mau.

20

Lan Gusti ngomong kabèh tembung-tembung iki, ngandika, aku iku Gusti Allahmu, sing wis nggawa kowe metu saka tanah Mesir, saka omah perbudakan. Ora bakal ana dewa-dewa liyane kanggo kowe kajaba aku. Aja nggawe kanggo awakmu dhewe gambar, utawa uga aja nggawe wujud saka apa wae, sing akeh ana ing langit ing dhuwur, lan sing akeh ana ing bumi ing ngisor, lan sing akeh ana ing banyu-banyu ing ngisor bumi. Aja kowe bakal nyembah marang wong-wong mau, lan aja kowe bakal ngabdi marang wong-wong mau; awit aku iki Gusti Allah-mu, Allah sing cemburu, mbalèkaké dosa-dosané para bapak marang anak-anak, nganti generasi katelu lan kaping papat marang wong-wong sing sengit marang aku, lan nggawé sih-rahmat marang ewu-ewu marang wong-wong sing tresna marang aku,

lan marang wong-wong sing njaga parentah-parentahku. Aja kowe njupuk jeneng Gusti Allah kowe kanggo barang sing sia-sia; amarga Gusti Allah kowe ora bakal nganggep resik wong sing njupuk jeneng Panjenengane kanggo barang sing sia-sia. Élingana dinané Sabat supaya disucèkaké. Enem dina sampeyan bakal nyambut gawe, lan sampeyan bakal nindakake kabeh pakaryan sampeyan. Nanging ing dina kaping pitu, sabat kanggo Gusti Allah sampeyan; sampeyan ora bakal nindakake ing dina iku kabeh pakaryan sampeyan, lan anak lanang sampeyan, lan anak wadon sampeyan, anak lanang sampeyan, lan abdi wadon sampeyan, sapi sampeyan, lan kewan beban sampeyan, lan kabeh kewan sampeyan, lan wong pendatang sing manggon ing antarane sampeyan. Amarga ing enem dina Gusti nggawe langit lan bumi lan segara lan kabeh barang sing ana ing kono, lan mandheg ing dina sing kapitu; mulane Gusti mberkahi dina sing kapitu, lan nyucekake iku. Hormati bapakmu, lan ibumu, supaya becik marang kowe, lan supaya kowe dadi umur dawa ing lemah sing becik, sing Gusti Allah kowe paringi marang kowe. Kowé aja nglakoni jina. Aja nyolong. Aja kowe matèni. Aja menehi paseksen palsu marang pepadhamu. Aja kowe kepingin bojone tanggamu; aja kowe kepingin omahe tanggamu, utawa tegale, utawa anake, utawa babu wedoke, utawa sapine, utawa kewan bebane, utawa kabeh kewane, utawa sakabehe sing kagungane tanggamu. Lan kabèh wong-wong padha weruh swara, lan obor-obor, lan swara saka trompèt, lan gunung sing ngebul kumelun; nanging sawisé wedi, kabèh wong-wong padha ngadeg saka kadohan. Lan padha ngomong marang Musa, Sampeyan sing ngomong marang awakdewe, lan aja nganti

Gusti Allah ngomong marang awakdewe, supaya awakdewe ora mati. Lan Musa ngomong marang wong-wong mau, Aja wedi; amarga kanggo nyoba sampeyan Gusti Allah teka marang sampeyan, supaya rasa wedi marang Panjenengané ana ing sampeyan, supaya sampeyan ora dosa. Wong-wong padha ngadeg saka kadohan, nanging Musa mlebu menyang pepeteng ing ngendi Gusti Allah ana. Lan Gusti Allah ngandika marang Musa, Iki bab-bab sampeyan bakal ngomong marang kulawargané Yakub, lan sampeyan bakal ngumumake marang anak-anaké Israel: Kowé wis weruh, yèn saka swarga Aku wis ngomong marang kowé. Aja sampeyan nggawe kanggo awakmu dhewe dewa-dewa perak, lan dewa-dewa emas aja sampeyan nggawe kanggo awakmu dhewe. Mesbah saka lemah kowé bakal nggawé kanggo aku, lan kowé bakal kurban ing ndhuwuré kurban-kurban obong sampeyan, lan kurban-kurban kawilujengan sampeyan, lan wedhus-wedhus, lan pedhet-pedhet sampeyan ing saben panggonan, ing ngendi yen aku bakal njalari jenengku dieling-eling ing kono, lan aku bakal teka marang kowé, lan aku bakal mberkahi kowé. Yen nanging misbyah saka watu-watu kowe gawe kanggo aku, aja kowe mbangun wong-wong mau sing dipotong; amarga pedhang cilik kowe wis dilebokake ing wong-wong mau, lan wis dinajisake. Aja kowe munggah nganggo undhak-undhakan menyang misbyah-ku, supaya kowe ora mbukak aurat-mu ing ndhuwur kuwi.

21

Lan iki aturan-aturan sing bakal kokaturake ing ngarepe wong-wong mau. Yen kowe entuk anak Ibrani, enem taun dheweke bakal ngabdi marang kowe; nanging ing taun kapitu dheweke bakal lunga merdika tanpa bayaran. Yen dheweke dhewe mung mlebu, lan dhewe bakal metu; nanging yen bojone mlebu bareng karo dheweke, bakal metu uga bojone. Lan yen nanging juragan mènèhi dhèwèké wadon, lan wadon mau nglairake anak lanang utawa anak wadon kanggo dhèwèké, wadon mau lan anak-anak mau bakal dadi kagungané juragané, nanging dhèwèké dhéwé bakal metu piyambak. Yen nanging mangsuli ngomong bocah kuwi, aku wis tresna marang gustiku, lan bojoku, lan anak-anakku, aku ora bakal lunga mardika; gustine bakal nggawa dheweke menyang pangadilane Gusti Allah, lan banjur bakal nggawa dheweke menyang lawang menyang tiang lawang, lan gustine bakal nglubang kupinge nganggo alat penusuk, lan bakal ngabdi marang dheweke nganti selawase. Yen ana wong sing ngedol putrine dhewe dadi abdi wadon, dheweke ora bakal lunga kaya budak wadon sing padha mlayu. Yen ora nyenengake marang gustine dheweke, sing wis ditunjuk kanggo dheweke, dheweke bakal nebus dheweke; nanging marang bangsa manca dheweke ora dadi gusti kanggo ngedol dheweke, amarga dheweke wis nolak dheweke. Yen dheweke kudu ngakoni dheweke marang putrane lanang, miturut hukum para putri dheweke bakal nindakake marang dheweke. Yen nanging dheweke njupuk wong wadon liyane kanggo awake dhewe, barang-barang sing perlu lan sandhangan lan pergaulan dheweke ora bakal dikurangi. Yen nanging dheweke ora nindakake telung perkara iki kanggo dheweke, dheweke bakal

metu kanthi merdika tanpa dhuwit perak. Yen ana wong nuthuk wong liya, lan wong mau mati, kudu dipateni. Nanging ora kanthi karep, nanging Gusti Allah sing nyerahake menyang tangane, aku bakal menehi kowe papan ing ngendi wong sing wis mateni bakal mlayu menyang kono. Yen ana wong nyerang pepadhané kanggo matèni dhèwèké nganggo cidra, lan dhèwèké mlayu ngungsi, saka misbyahku kowé kudu njupuk dhèwèké kanggo dipatèni. Sopo sing nuthuk bapake utawa ibuke, kudu dipatèni. Wong sing ngucapake ala marang bapake utawa ibuke, mesthi bakal mati. Sapa sing yen nyolong wong saka anak-anak Israel, lan wis nindhes dheweke banjur adol dheweke, lan ditemokake ana ing tangane, kudu dipateni. Yen wong loro padha padu, lan padha nuthuk tangga cedhak nganggo watu utawa ajinan, lan ora mati, nanging mlumah ing amben, yen wong mau wis tangi lan mlaku metu nganggo tongkat, wong sing nuthuk bakal ora salah; kajaba wektune ora nyambut gawe kudu dibayar, lan beaya tamba. Yen ana wong sing nuthuk budak lanang utawa budak wadon nganggo tongkat, lan mati ing tangane, kudu diukum kanthi adil. Nanging yen dhèwèké urip sedina utawa rong dina, aja dibalèsaké; amarga dhuwit perak iku duwèké dhèwèké. Yen wong lanang loro padha gelut, lan dheweke nyerang wong wadon sing lagi ngandhut, lan anake metu durung kebentuk, dheweke bakal didenda; kaya sing dituntut bojone wong wadon kuwi, dheweke bakal menehi kanthi layak. Yen nanging wis kebentuk lengkap, dheweke bakal menehi jiwa ngganti jiwa, mripat ngganti mripat, untu ngganti untu, tangan ngganti tangan, sikil ngganti sikil, kobong ngganti kobong, tatu ngganti tatu, biru ngganti biru. Yen ana wong sing

nuthuk mripate abdi lanang utawa mripate abdi wadon lan ngrusak mripate, dheweke kudu mbebasake wong-wong mau minangka gantine mripate. Yen nanging dheweke nyokot untu saka abdi, utawa untu saka abdi wadon dheweke, dheweke bakal ngirim wong-wong mau mardika minangka ganti untu wong-wong mau. Yen sapi lanang nanduk wong lanang utawa wong wadon lan mati, nganggo watu sapi lanang bakal dibenturi watu, lan ora bakal dipangan daginge; nanging sing duwe sapi lanang bakal ora salah. Yen nanging sapi jago iku dadi tukang nyundhul sadurunge wingi lan sadurunge dina katelu, lan padha menehi kesaksian marang bendarane, lan ora ngrusak dheweke, nanging mateni wong lanang utawa wong wadon, sapi jago iku bakal dibenturi watu, lan bendarane uga bakal dipateni. Yen nanging tebusan ditumpangake marang dheweke, dheweke bakal menehi tebusan saka jiwa dheweke sapirang-pirang sing wong-wong mau numpangake marang dheweke. Yen anak lanang utawa anak wadon disundulan, miturut aturan iki kudu ditindakake marang dheweke. Yen sapi lanang nanduk bocah utawa abdi wadon, dhuwit perak telung puluh syekel bakal diwenehake marang gustine wong-wong mau, lan sapi lanang mau bakal dibenturi watu. Yen ana wong sing mbukak sumur utawa ngeduk sumur, lan ora nutupi iku, lan ana pedhet utawa kuldi tiba ing kono, sing duwe sumur kudu mbayar, dheweke bakal menehi dhuwit perak marang sing duwe kewan mau; nanging sing wis mati iku bakal dadi kagungane dheweke. Yen sapi saka wong siji nanduk sapi saka tangga cedhak, lan mati, wong-wong bakal ngedol sapi sing urip, lan bakal mbagi dhuwit saka sapi kuwi, lan sapi sing wis mati

uga bakal dibagi. Yen dingerteni sapi jago iku sing suka nyunduk sadurunge wingi lan sadurunge dina katelu, lan wis diparingi peringatan marang sing duwe, lan ora ngrusak dheweke, bakal mbayar sapi jago gantine sapi jago, lan sing wis mati dadi kagungane. Yen ana wong nyolong pedhet utawa wedhus, lan nyembelih utawa ngedol, kudu mbayar limang pedhet gantine pedhet kuwi, lan papat wedhus gantine wedhus kuwi.

22

Yen nalika mbobol ditemokake maling, lan wis ditabuh banjur mati, ora ana pembunuhan kanggo dheweke. Yen nanging srengéngé munggah ing dhèwèké, luput iku, bakal dipatèni minangka ganti; yen nanging ora ana dhèwèké, supaya didol minangka ganti saka nyolong. Yen nanging ditinggal lan ditemokake ing tangane barang sing dicolong saka kuldi nganti wedhus sing isih urip, dheweke kudu mbayar kaping pindho. Yen ana wong sing nganggoni sawah utawa kebon anggur, lan nglilakake kewan dheweke nganggoni sawah wong liya, bakal mbayar saka sawah dheweke miturut asil dheweke; yen nanging kabeh sawah dianggoni, sing paling apik saka sawah dheweke lan sing paling apik saka kebon anggur dheweke bakal mbayar. Yen geni metu lan nemokake eri, lan ngobong papan ngirik utawa gandum utawa lemah, wong sing nyunyutake geni bakal mbayar. Yen ana wong sing menehi perak utawa wadhah marang tanggane kanggo dijaga, lan dicolong saka omahe wong kuwi, yen sing nyolong ketemu, dheweke bakal mbayar kaping

pindho. Yen ora ketemu sing nyolong, banjur sing duwe omah bakal nyedhaki ing ngarsane Gusti Allah, lan bakal sumpah yen pancen ora tumindak ala marang kabeh titipan tanggane, miturut kabeh pelanggaran sing diucapake, babagan pedhet, lan kewan beban, lan wedhus, lan sandhangan, lan kabeh kapitunan sing diklaim; apa wae sing ana, ing ngarsane Gusti Allah bakal teka pengadilane wong loro-lorone, lan sing kecekel lumantar Gusti Allah, bakal mbayar kaping pindho marang tanggane. Yèn ana wong sing mènèhi tanggané kéwan angkut utawa pedhet utawa wedhus utawa kabèh kéwan kanggo dijaga, lan rusak utawa mati utawa dadi tawanan, lan ora ana wong sing ngerti, sumpah saka Gusti Allah bakal ana ing tengah-tengahing wong loro mau, tenan yèn dhèwèké ora tumindak ala babagan titipan tanggané; lan mangkono sing duwé bakal nampa, lan ora bakal mbayar. Yen dicolong saka dheweke, dheweke bakal mbayar marang sing duwe. Nanging yen dioyak kewan galak, dheweke bakal nggawa bukti menyang papan sing dioyak, lan ora bakal mbayar. Yen ana wong sing nyilih saka tanggane, lan rusak utawa mati utawa dadi tawanan, nanging sing duwe ora ana karo dheweke, kudu mbayar ganti rugi. Nanging yen sing juragan ana karo dheweke, ora bakal mbayar; nanging yen buruh sewaan, bakal dadi kanggo dheweke gantine upah dheweke. Yen ana wong ngapusi prawan sing durung ditunangake, lan turu karo dheweke, kudu maringi mas kawin lan njupuk dheweke dadi bojone. Yen nanging bapake nolak, lan ora gelem menehi dheweke marang dheweke dadi garwane, dheweke kudu mbayar dhuwit perak marang bapake miturut cacahe mas kawin para prawan. Tukang sihir lan tukang racun

ora bakal kowé uripaké. Saben wong sing turu karo kewan, sampeyan kudu mateni dheweke kanthi pati. Wong sing kurban marang dewa-dewa bakal dirusak kanthi pati, kajaba mung marang Gusti Allah. Lan wong manca aja padha kokalakake, lan aja padha kokperes dheweke; amarga kowe kabeh ya manca ana ing tanah Mesir. Kabèh randha lan yatim kowé ora bakal nyiksa. Yen nanging sampeyan nganiaya wong-wong mau kanthi piala, lan dheweke bengok-bengok nangis marang aku, aku pancen bakal krungu swarane dheweke, lan aku bakal nesu kanthi bebendu, lan aku bakal mateni sampeyan nganggo pedhang, lan garwane sampeyan bakal dadi randha, lan anak-anake sampeyan bakal dadi yatim piatu. Yen kowe nyilihake perak marang sedulurmu sing mlarat ing antaramu, kowe ora bakal ndesak dheweke, kowe ora bakal menehi bunga marang dheweke. Yen sampeyan njupuk sandhangan tangga sampeyan minangka jaminan, sampeyan kudu mbalekake marang dheweke sadurunge srengenge surup; amarga iki tutupan dheweke, mung iki sandhangan kanggo nutupi awak wuda dheweke; nganggo apa dheweke bakal turu? Yen mulane dheweke njerit marang aku, aku bakal ngrungokake dheweke; amarga aku iku welas asih. Dewa-dewa aja kowe omongake kanthi ala, lan panguwasa saka bangsamu aja kowe kandhaake kanthi ala. Wowohan pisanan saka papan pangirik lan papan pemerasan anggur sampeyan aja koktelakake; anak lanang mbarep sampeyan kudu koktulungake marang aku. Mangkono kowe bakal nglakoni pedetmu lan wedhusmmu lan kewan bebanmu; pitung dina bakal ana ing sangisore ibune, nanging ing dina kaping wolu kowe bakal mbalekake iku marang aku.

Lan kowé bakal dadi wong-wong suci kanggo aku, lan daging sing dicolong kewan buas aja kokpangan, uncalake menyang asu kuwi.

23

Aja kowe nampa pangrungu sing sia-sia; aja kowe setuju karo wong sing ora adil dadi saksi sing ora adil. Aja sampeyan bebarengan karo wong akeh tumrap piala; aja sampeyan melu karo wong akeh kanggo nyimpang bebarengan karo wong akeh, supaya ngrusak pangadilan. Lan wong miskin aja kowé welas-welas ing pengadilan. Yen kowe ketemu sapi utawa kewan beban saka mungsuhmu sing lagi ngumbara, kowe kudu ngalihake banjur mbalekake marang dheweke. Yen kowe weruh kewan bebane mungsuhmu wis tiba ing sangisore barange, aja liwat wae, nanging tulungen ngangkat bareng karo dheweke. Aja ngowahi pengadilan wong mlarat nalika dheweke diadili. Saka kabeh tembung sing ora adil kowe bakal mundur; wong sing ora salah lan wong sing adil ora bakal kowe pateni; lan ora bakal kowe mbenerake wong sing ora suci amarga hadiah. Lan kowe aja nampa hadiah; amarga hadiah mbutakake mripate wong sing bisa ndeleng, lan ngrusak tembung-tembung sing adil. Lan wong manca aja kokwani nindhes; kowe kabèh iku ngerti jiwane wong manca; kowe dhéwé iku ya dadi wong manca nalika ana ing tanah Mesir. Enem taun kowe bakal nandur lemahmu, lan kowe bakal ngumpulake asil-asile. Ing taun kapitu kowé bakal nggawé pelepasan, lan kowé bakal

nglebokaké iku, lan wong-wong mlarat saka bangsamu bakal mangan; nanging sing isih ana bakal dipangan déning kéwan galak; mangkono kowé bakal nglakoni kebon anggurmu, lan kebon zaitunmu. Nem dina kowé bakal nglakoni pakaryanmu, nanging ing dina kaping pitu, ngaso; supaya sapimu ngaso, lan kewan bebanmu ngaso, lan supaya anaking budhakmu wadon lan wong manca bisa seger manèh. Kabèh prakara sing wis tak kandhakake marang kowé kabèh, dijaga; lan jeneng déwa-déwa liyané ora bakal kowé élingake, lan aja nganti keprungu saka cangkeme kowé kabèh. Telung wektu saben taun sampeyan kudu ngramèkaké kanggo aku. Prayaan roti tanpa ragi kuwi kudu dijaga supaya dilakoni; pitung dina kowé bakal mangan roti tanpa ragi, kaya sing wis tak dhawuhake marang kowé miturut wektune sasi anyar; amarga ing wektu kuwi kowé metu saka Mesir; kowé ora bakal katon ing ngarsaku kanthi tangan kosong. Lan kowe bakal nggawe riyaya panen wohing wiwitan saka karya-karyamu, sing yen kowe nandur ing sawahmu, lan riyaya paripurna nalika metu saka taun ing pakumpulan karya-karyamu sing saka sawahmu. Telung kaping ing taun, kabèh wong lanang kowe bakal katon ing ngarsané Gusti Allah kowe. Nalika aku bakal ngusir bangsa-bangsa saka ngarepe kowe, lan aku bakal nggedhekake wates-wates kowe, kowe ora bakal kurban getih dupa-ku bebarengan karo ragi, lan uga lemak pesta-ku ora bakal nginep nganti esuk. Wowohan pisanan saka barang-barang sing pisanan diprodhuksi saka lemah sampeyan bakal sampeyan lebokake menyang omah Gusti Allah sampeyan; sampeyan ora bakal nggodhog anak wedhus ing susu ibune. Lan lho, aku ngirim utusan-ku ing ngarep rai-mu, supaya

njaga kowe ing dalan, supaya nggawa kowe menyang tanah sing wis tak-siapake kanggo kowe. Ati-ati kanggo awakmu dhewe, lan ngrungokake dheweke, lan aja ora manut marang dheweke, amarga dheweke ora bakal mundur saka kowe; amarga jenengku ana ing dheweke. Yen kowé ngrungokake kanthi temenan swaranku, lan kowé nglakoni kabèh sing dakparentahake marang kowé, lan kowé njaga prajanjianku, kowé bakal dadi wong sing istimewa kanggoku saka kabèh bangsa; amarga kabèh bumi iku duwèkku; nanging kowé bakal dadi kratoning imamat kanggoku, lan bangsa sing suci; tembung-tembung iki bakal kowé kandhakake marang anak-anaké Israel, yèn kowé ngrungokake kanthi temenan swaranku, lan kowé nglakoni kabèh sing dakkandhakake marang kowé, aku bakal dadi mungsuh marang mungsuh-mungsuhmu, lan aku bakal nglawan marang wong-wong sing nglawan kowé. Utusanku bakal lunga mimpin kowe, lan bakal nggawa kowe menyang wong Amori, lan wong Hiti, lan wong Perizi, lan wong Kanan, lan wong Girgasi, lan wong Hiwi, lan wong Yebus, lan aku bakal numpes wong-wong mau. Aja sampeyan nyembah marang dewa-dewané wong-wong mau, lan aja sampeyan ngabdi marang wong-wong mau; aja sampeyan nindakake miturut tindak-tanduke wong-wong mau; nanging sampeyan kudu ngrusak kanthi ngrusak, lan sampeyan kudu numpes kanthi numpes tiang-tiang suci wong-wong mau. Lan kowe bakal ngabdi marang Gusti Allah kowe, lan Aku bakal mberkahi roti kowe lan anggur kowe lan banyu kowe, lan Aku bakal nyingkirake lelara saka kowe kabeh. Ora bakal ana sing mandul, utawa gabug ing tanahmu; cacahe dina-dinamu tak lengkapi.

Lan rasa wedi Aku bakal ngirim ndhisiki kowe, lan Aku bakal ngusir kabeh bangsa-bangsa sing kowe mlebu menyang wong-wong mau; lan Aku bakal nggawe kabeh mungsuh kowe dadi wong-wong sing mlayu. Lan aku bakal ngirim tawon-tawon ing ngarepmu; lan kowe bakal ngusir wong Amori, lan wong Hiwi, lan wong Kanan, lan wong Het saka kowe. Aku ora bakal ngusir wong-wong mau ing setaun, supaya lemah ora dadi sepi, lan kewan galak saka lemah ora dadi akeh tumrap kowe. Sithik-sithik aku bakal ngusir wong-wong mau saka kowe, nganti kowe tambah akeh lan marisi lemah kuwi. Lan aku bakal netepake wates-watesmu saka Segara Abang, nganti Segara wong Filistin; lan saka ara-ara samun, nganti Kali Gedhe Eufrat; lan aku bakal nyerahake menyang tanganmu wong-wong sing manggon ing tanah iku, lan aku bakal ngusir wong-wong mau saka kowe. Kowe ora bakal nggawe prajanjian karo wong-wong mau lan karo dewa-dewane. Lan dheweke ora bakal manggon ing tanah kowe, supaya dheweke ora gawe kowe dosa marang Aku; yen kowe nyambut gawe marang dewa-dewane wong-wong mau, iki bakal dadi watu sandungan kanggo kowe.

24

Lan marang Musa Panjenengane ngomong, Munggaha menyang Gusti Allah, kowe lan Harun, lan Nadab, lan Abihu, lan pitung puluh saka para pinituwa Israel; lan padha bakal sujud saka kadohan marang Gusti Allah. Lan Musa dhewe bakal nyedhaki marang Gusti Allah, nanging wong-wong mau ora bakal

nyedhaki, lan wong akeh ora bakal munggah bebarengan karo wong-wong mau. Musa mlebu lan nyritakake marang wong kabeh tembung saka Gusti Allah lan angger-angger; banjur kabeh wong mangsuli kanthi swara siji, ngomong, Kabeh tembung sing diomongake Pangeran, bakal kita lakoni, lan bakal kita krungu. Lan Musa nulis kabèh tembung-tembunge Gusti; banjur Musa tangi esuk-esuk ing wayah esuk mbangun misbyah ing ngisor gunung, lan rolas watu kanggo rolas suku Israel. Lan dhèwèké ngirim wong-wong nom saka anak-anaké Israel, lan padha ngaturake kurban obong kabèh, lan padha nyembelih kurban kawilujengan marang Gusti Allah, yaiku pedhet-pedhet. Sawisé njupuk lan Musa setengah saka getih, dhèwèke nyiram menyang mangkok-mangkok campuran, lan setengah saka getih dhèwèke nyiram menyang mezbah. Lan sawisé njupuk buku prajanjèn, dhèwèké maca menyang kupingé wong-wong; lan wong-wong padha ngomong, Kabèh sing wis diomongaké Gusti, bakal kita lakoni lan bakal kita rungokaké. Lan sawisé njupuk getih, Musa nyiramake marang wong akèh, lan ngandika, Delengen getih saka prajanjian, sing wis digawé Gusti marang kowé kabèh bab sedaya tembung iki. Lan munggah Musa lan Harun, lan Nadab, lan Abihu, lan pitung puluh saka dewan sepuh Israel. Lan aku weruh panggonan kang Gusti Allah saka Israel ngadeg; lan sing ana ing ngisor sikile, kaya pakaryane bata safir, lan kaya rupane langit ing karesikane. Lan saka wong-wong sing dipilih saka Israel ora ana siji-sijia sing mati, lan padha katon ana ing panggonan Gusti Allah, lan padha mangan lan padha ngombe. Lan Gusti ngandika marang Musa, Munggaha marang Aku menyang gunung, lan anaa ing kana; lan

Aku bakal menehi kowe prasasti-prasasti watu, angger-angger lan dhawuh-dhawuh, sing wis Dak tulis kanggo mulangake marang wong-wong mau. Lan wis tangi Musa lan Yosua sing ngadeg ing sandhinge dheweke, padha munggah menyang gunung Allah. Lan marang para pinisepuh padha ngomong, Padha meneng ing kene, nganti awakdewe bali marang kowe kabeh; lan lah, Harun lan Hur ana karo kowe kabeh; yen ana wong duwe perkara, padha nyedhaki wong-wong mau. Lan Musa lan Yosua munggah menyang gunung, lan méga nutupi gunung kuwi. Lan kamulya saka Gusti Allah mudhun ing gunung Sinai, lan méga nutupi gunung kuwi nem dina; lan Pangeran nimbali Musa ing dina kaping pitu saka tengahing méga. Dene wujud saka kamulyan Gusti, kaya geni sing murub ana ing pucuking gunung, ana ing ngarepe anak-anake Israel. Lan Musa mlebu menyang tengahe méga, lan dhèwèké munggah menyang gunung; lan dhèwèké ana ing kono ing gunung patang puluh dina lan patang puluh bengi.

25

Lan Pangeran ngomong marang Musa, ngandika, kandhakna marang anak-anake Israel, lan jupuken woh-wohan kawitan saka kabeh wong sing atine seneng, lan kowe bakal nampa woh-wohan kawitanku. Lan iki yaiku pisanan woh-wohan, sing bakal kowé tampa saka wong-wong mau: emas, lan salaka, lan tembaga, lan hyacinth, lan ungu, lan abang dobel, lan kain linen alus sing dipintal, lan rambut wedhus, lan kulit wedhus lanang

sing dicelup abang, lan kulit biru, lan kayu sing ora bosok, lan watu Sardius, lan watu kanggo ukiran kanggo penutup pundhak, lan jubah dawa. Lan kowe bakal nggawe aku papan suci, lan aku bakal katon ing antaramu. Lan kowe bakal nggawe kanggo aku miturut kabeh sing dak tuduhake marang kowe ing gunung, conto saka tarub, lan conto saka kabeh piranti-pirantine; mangkono kowe bakal nggawe. Lan kowe bakal nggawe peti paseksen saka kayu sing ora gampang bosok, rong hasta lan setengah dawane, lan siji hasta lan setengah jembare, lan siji hasta lan setengah dhuwure. Lan kowé bakal nutupi iku nganggo emas murni, njero lan njaba kowé bakal nutupi iku nganggo emas; lan kowé bakal nggawé kanggo iku molding emas sing dipintal ngubengi. Lan sampeyan bakal nggawe papat dering emas kanggo iku, lan sampeyan bakal masang ing papat sisih: loro dering ing sisih sing siji, lan loro dering ing sisih sing kapindho. Lan kowe bakal nggawe galah-galah saka kayu sing ora gampang bosok, lan kowe bakal nyalut wong-wong mau nganggo emas. Lan kowe bakal nglebokake galah-galah mau menyang gelang-gelang sing ana ing sisih-sisih saka peti mau, kanggo ngangkat peti mau nganggo galah-galah mau. Ing cincin-cincin saka peti kasepakatan bakal ana galah-galah angkat sing ora obah. Lan kowe bakal nglebokake menyang peti kasepakatan kesaksian-kesaksian sing bakal tak paringake marang kowe. Lan kowe bakal nggawe tutup panampa pangapura saka emas murni, dawane loro hasta setengah, lan ambane siji hasta setengah. Lan kowe bakal nggawe loro kerubim saka emas sing ditempa, lan kowe bakal nyelehake dheweke ana ing loro-lorone sisih saka tutup pangapura. Bakal

digawe kerub siji saka sisih iki, lan kerub siji saka sisih sing kapindho saka panutup pangapura; lan sampeyan bakal nggawe loro kerubim ing loro sisih. Para kerubim bakal ngembangake swiwine saka ndhuwur, nutupi nganggo swiwine dheweke ing ndhuwur dhampar pangapura, lan raine dheweke madhep siji lan sijine, menyang dhampar pangapura bakal madhep raine para kerubim. Lan kowe bakal nyelehake tutup pangapura ing ndhuwur peti kasepakatan saka ndhuwur, lan menyang peti kasepakatan kowe bakal nyelehake paseksen-paseksen sing bakal tak paringake marang kowe. Lan Aku bakal nggawe Awakku dikenal dening kowe saka kono, lan Aku bakal ngomong marang kowe saka ndhuwur tutup pandonga ing tengah-tengahe kerubim loro, sing ana ing ndhuwur peti paseksen, lan miturut kabeh perkara sing Aku dhawuh marang kowe tumrap anak-anake Israel. Lan kowe bakal nggawe meja emas saka emas murni, loro hasta dawane, lan siji hasta ambane, lan siji hasta setengah dhuwure. Lan kowé bakal nggawé kanggo iku pola ombak sing dipuntir saka emas ing sakubengé; lan kowé bakal nggawé kanggo iku pinggiran sepalihan ing sakubengé; Lan kowé bakal nggawé pola ombak cilik sing dipuntir kanggo pinggiran ing sakubengé. Lan kowe bakal nggawe papat gelang emas, lan kowe bakal nyelehake papat gelang kasebut ing papat bagean saka sikil-sikile ing ngisor pinggiran. Lan bakal dadi gelang-gelang kuwi dadi papan kanggo galah-galah angkat, supaya bisa ngangkat meja kuwi nganggo galah-galah mau. Lan kowe bakal nggawe galah-galah pangkat saka kayu sing ora gampang bosok, lan kowe bakal nyalut wong-wong mau nganggo emas murni, lan meja bakal

diangkat nganggo wong-wong mau. Lan kowé bakal nggawé mangkok-mangkoké, lan pedupaan-pedupaané, lan wadhah-wadhah sesajié, lan cangkir-cangkiré, sing ing kono kowé bakal nyiram ing barang-barang mau, saka emas murni kowé bakal nggawé barang-barang mau. Lan kowe bakal nyelehake roti-roti kang ana ing ngarsane ing meja, ing ngarepku terus-terusan. Lan kowe bakal nggawe kandhil saka emas murni, kowe bakal nggawe kandhil kuwi kanthi cara ditempa; batange, lan cabang-cabange, lan mangkok-mangkoke, lan tombol-tombole, lan kembang-kembang bakungan bakal saka kandhil kuwi. Enem cabang metu saka sisih-sisih, telung cabang saka kandelir saka sisih siji, lan telung cabang saka kandelir saka sisih kapindho. Lan telung mangkok dibentuk kaya kembang almond; ing siji cabang ana tombol bunder lan kembang bakung; mangkono kanggo enem cabang sing metu saka kandelabrum. Lan ing kaki lampu ana papat mangkok sing dibentuk kaya kembang almond; ing siji cabang ana bunderan, lan kembang bakung saka iku. Bongkol ana ing ngisor cabang loro saka dheweke; lan bongkol ana ing ngisor cabang papat saka dheweke; mangkono kanggo cabang enem sing metu saka kaki dian; lan ing kaki dian ana papat mangkok sing dibentuk kaya kembang almond. Bunder-bunder lan cabang-cabang saka dheweke padha dadi; kabèh karya tempa saka siji emas murni. Lan kowe bakal nggawe lampu-lampune pitu; lan kowe bakal masang lampu-lampu iku, lan padha bakal padhang saka siji rai. Lan wadhah tuangé kuwi, lan dhasar-dhasaré kuwi saka emas murni bakal kokgawe. Kabèh wadhah iki sak talèn emas murni. Delengen, kowe bakal nggawe miturut wujud sing wis dituduhake marang

kowe ing gunung.

26

Lan kowe bakal nggawe tarub, sepuluh gorden saka linen alus sing dipintal, lan biru, lan ungu, lan abang sing dipintal, kerubim, kanthi karya tukang tenun kowe bakal nggawe iku kabeh. Dawane gorden sing siji wolung likur hasta, lan ambane papat hasta gorden sing siji bakal dadi; ukuran sing padha bakal dadi kanggo kabeh gorden. Limang gorden bakal disambungake siji karo sijine, sing siji karo sing sijine; lan limang gorden bakal disambungake siji karo sijine. Lan kowe bakal nggawe kanggo wong-wong mau kait-kait saka benang biru ing pinggir gorden sing siji, saka sisih sing siji menyang panggabungan; lan mangkono kowe bakal nggawe ing pinggir gorden sing njaba menyang panggabungan sing kapindho. Sèket kait kowé bakal nggawé ing gorden sing siji, lan sèket kait kowé bakal nggawé saka bagéan gorden miturut panggabungané sing kapindho, madhep-madhepan nyempel marang siji lan sijine ing saben. Lan kowe bakal nggawe gelang sèket sing emas; lan kowe bakal nyambungake gorden-gorden sing siji karo sing sijine nganggo gelang-gelang; lan tarub bakal dadi siji. Lan kowe bakal nggawe tirai wulu dadi tutup ing ndhuwur tarub, sewelas tirai kowe bakal nggawe kuwi. Dawane gorden siji iku telung puluh hasta, lan papat hasta ambane gorden siji iku; ukuran sing padha bakal dadi kanggo sewelas gorden. Lan kowé bakal nyambungake tirai lima dadi siji, lan tirai enem dadi siji; lan

kowé bakal nglipet tirai kaping enem ing ngarep kemah. Lan kowe bakal nggawe kait sèket ing pinggir tirai sing siji, sing ana ing tengah miturut panggabungan; lan sèket kait kowe bakal nggawe ing pinggir tirai sing nggabungake sing kapindho. Lan sampeyan bakal nggawe gelang-gelang tembaga sèket, lan sampeyan bakal nyambungake gelang-gelang kasebut saka pengait-pengait, lan sampeyan bakal nyambungake kulit-kulit kasebut, lan iku bakal dadi siji. Lan kowe bakal nyelehake sing luwih akeh ing kulit-kulit saka tarub; setengah saka kulit sing isih ana kowe bakal nutupi menyang sing luwih akeh saka kulit-kulit saka tarub, kowe bakal nutupi ing mburi saka tarub. Sak hasta saka iki, lan sak hasta saka iki, saka sing ngluwihi saka gorden-gorden, saka dawane gorden-gorden saka tarub; bakal dadi nutupi ing sisih-sisih saka tarub saka kene lan saka kene, supaya bisa nutupi. Lan kowe bakal nggawe tutup kanggo tarub saka kulit wedhus lanang sing dicelup abang, lan tutup-tutup saka kulit biru ing ndhuwur. Lan kowe bakal nggawe pilar-pilar kanggo tarub saka kayu sing ora bisa bosok. Sepuluh hasta kowe bakal nggawe tiang sing siji, lan hasta siji lan setengah ambane tiang sing siji. Loro tenon kanggo siji tiang, saling nemplek siji karo sijine: mangkono kowé bakal nggawé kabèh tiang-tiang saka tarub. Lan kowe bakal nggawe pilar kanggo tarub, rong puluh pilar saka sisih sing menyang Lor. Lan kowe bakal nggawe patang puluh alas perak kanggo rong puluh pilar; loro alas kanggo saben pilar siji ing loro-lorone bagean; lan loro alas kanggo saben pilar siji ing loro-lorone bagean. Lan sisih sing kapindho sing menyang Kidul, rong puluh tiang, lan patang puluh dhasar saka wong-wong mau perak; loro dhasar kanggo

tiang sing siji menyang loro-lorone bagean saka dheweke, lan loro dhasar kanggo tiang sing siji menyang loro-lorone bagean saka dheweke. Lan saka mburi tarub, miturut bagean sing menyang segara, kowe bakal nggawe enem pilar. Lan kowe bakal nggawe loro pilar ing pojok-pojok tarub saka mburi. Lan bakal dadi saka padha saka ngisor; miturut sing padha iku, bakal padha saka sirah-sirah menyang panggabungan siji; mangkono kowe bakal nggawe loro-lorone loro pojok; padha ayo dadi. Lan bakal ana wolung tiang, lan dhasar-dhasaré perak nembelas; loro dhasar kanggo siji tiang ing loro-lorone bagiané, lan loro dhasar kanggo tiang sing siji. Lan kowe bakal nggawe palang-palang saka kayu sing ora gampang bosok: limang kanggo siji pilar saka siji bagean saka tarub, lan limang palang kanggo pilar siji sisih saka tarub sing kapindho, lan limang palang kanggo pilar mburi sisih saka tarub sing menyang segara. Lan palang tengah ing antarane tiang-tiang iku kudu ngliwati saka sisih siji menyang sisih liyane. Lan kowe bakal nutupi tiang-tiang nganggo emas; lan kowe bakal nggawe gelang-gelang emas, sing ing kono kowe bakal nglebokake palang-palang; lan kowe bakal nutupi palang-palang nganggo emas. Lan kowe bakal ngadegake tarub miturut wujud sing wis dituduhake marang kowe ing gunung. Lan kowé bakal nggawé tirai saka biru, lan ungu, lan abang sing dipintal, lan linen alus sing dipintal; karya tenunan kowé bakal nggawé iku kanthi gambar kerubim. Lan sampeyan bakal nyelehake iku ing ndhuwur papat pilar sing ora bosok sing wis dilapisi karo emas, lan kapital-kapital saka wong-wong mau emas, lan dhasar-dhasar saka wong-wong mau papat perak. Lan kowe bakal

nyelehake tirai ing sadhuwure tiang-tiang; lan kowe bakal nggawa mlebu ing kono ing njero tirai kothak paseksèn; lan tirai bakal misahake kanggo kowe antarane papan suci lan antarane papan suci sing paling suci. Lan kowe bakal nutupi peti paseksen nganggo tirai ing Papan Paling Suci. Lan kowe bakal nyelehake meja ing njaba tirai, lan kanthil lampu ing ngarep meja ing bagean kemah sing menyang Kidul; lan kowe bakal nyelehake meja ing bagean kemah sing menyang Lor. Lan kowe bakal nggawe gorden kanggo lawang tarub saka benang biru, lan ungu, lan abang sing dipintal, lan kain linen alus sing dipintal, karya tukang sulam. Lan kowe bakal nggawe kanggo tirai kasebut limang tiang, lan kowe bakal nyalut dheweke nganggo emas, lan sirah-sirah dheweke emas, lan kowe bakal nyetak kanggo dheweke limang dhasar tembaga.

27

Lan kowé bakal nggawé misbyah saka kayu sing ora gampang bosok, limang hasta dawané, lan limang hasta jembaré; misbyah kuwi bakal persegi, lan telung hasta dhuwuré. Lan kowé bakal nggawé sungu-sungu ing papat sudhut; saka iku bakal ana sungu-sungu, lan kowé bakal nutupi kuwi karo tembaga. Lan kowe bakal nggawe pinggiran kanggo altar; lan tutupé, lan mangkok-mangkokké, lan pancing dagingé, lan panggangan genine, lan kabeh pirantiné kowe bakal nggawe saka tembaga. Lan kowe bakal nggawe kanggo dheweke kisi-kisi karya jala saka tembaga, lan kowe bakal nggawe kanggo kisi-kisi kasebut

papat gelang saka tembaga ing ngisor papat sisih. Lan kowe bakal nyelehake dheweke ing ngisor kisi altar saka ngisor; nanging kisi bakal tekan nganti setengahe altar. Lan kowe bakal nggawe kanggo misbyah tiang-tiang pangkat saka kayu sing ora bosok, lan kowe bakal nutupi iku karo tembaga. Lan kowe bakal nglebokake tiang-tiang pangkat menyang ring-ring, lan supaya tiang-tiang pangkat ana ing sisih pinggir mesbah nalika ngangkat iku. Kothong digabung-gabung kowe bakal nggawe iku; miturut sing wis dituduhake marang kowe ing gunung, mangkono kowe bakal nggawe iku. Lan kowe bakal nggawe plataran kanggo tarub; ing sisih sing mengarah Kidul, layar-layar saka plataran saka kain linen alus sing dipintal; dawane satus hasta kanggo siji sisih. Lan tiang-tiang-é dhéwé rong puluh, lan dhasar-dhasar-é dhéwé rong puluh saka tembaga, lan gelang-gelang-é dhéwé lan kait-kait-é saka perak. Mangkono ing sisih sing menyang wétan, layar satus hasta dawané; lan tiang-tiangé rong puluh, lan dhasar-dhasaré rong puluh saka tembaga; lan gelang-gelang lan pancing-pancingan saka tiang-tiang kuwi, lan dhasar-dhasaré disalut nganggo perak. Lan ambane plataran sing mengarah menyang segara sèket hasta; tiang-tiange sepuluh, lan dhasar-dhasare sepuluh. Lan ambane plataran sing mengarah Kidul layar sèket hasta, tiang-tiangé sepuluh lan dhasar-dhasaré sepuluh. Lan wolulas hasta dhuwuré layar ing sisih siji; tiang-é telung, lan dhasar-é telung. Lan sisih sing kapindho limalas hasta, dhuwuré layaré: tiang-tiangé telu, lan dhasar-dasaré telu. Lan ing gapura saka plataran ana tutupan; rong puluh hasta dhuwuré saka biru, lan ungu, lan abang kepintal, lan kain linen alus kepintal karo macem-

maceme tukang sulam; pilar-pilaré papat, lan dhasar-dhasaré papat. Kabèh saka-saka ing plataran sing ana ing sakubengé dilapisi nganggo salaka, lan sirah-sirahé salaka, lan dhasar-dhasaré tembaga. Dawané plataran iku satus ing satus, lan ambané sèket ing sèket, lan dhuwuré lima hasta saka kain linen alus sing dipintal, lan dhasaré tembaga. Lan kabèh konstruksi lan kabèh piranti lan patok-patok ing plataran kuwi saka tembaga. Lan kowé dhawuhana marang anak-anaké Israel, lan supaya padha njupuk kanggo kowé lenga saka wit zaitun murni resik sing ditumbuk kanggo cahya diobong, supaya lampu diobong terus-terusan ing tarub paseksen; ing njaba tirai sing ana ing ndhuwur prajanjian bakal diobong iku déning Harun lan anak-anaké saka soré nganti esuk, ing ngarsané Gusti, aturan langgeng kanggo turun-turunmu saka anak-anaké Israel.

28

Lan kowe cedhakna marang awakmu dhewe si Harun sadulurmu, lan anak-anake dheweke, saka anak-anake Israel, supaya dadi imam kanggo aku Harun, lan Nadab, lan Abihu, lan Eleazar, lan Itamar, anak-anake Harun. Lan kowe bakal nggawe jubah suci kanggo Harun, sedulurmu, kanggo pakurmatan lan kamulyan. Lan kowe ngomong marang kabeh wong wicaksana ing pikiran, sing wis tak isi roh kawicaksanan lan pangerten; lan dheweke bakal nggawe jubah suci Harun kanggo sing suci, sing ing kono dheweke bakal dadi imam kanggo aku. Lan iki sandhangan-sandhangan sing bakal padha digawe: tutup dada,

lan sandhangan pundhak, lan jubah dawa tekan sikil, lan tunik tenunan, lan iket, lan sabuk; lan bakal padha nggawe sandhangan-sandhangan suci kanggo Harun lan anak-anake supaya bisa dadi imam kanggo Aku. Lan wong-wong mau dhewe bakal njupuk emas, lan jacinto, lan ungu, lan abang layung, lan kain linen alus. Lan wong-wong bakal nggawe efod saka kain linen alus sing dipintal, karya tenunan sing disulam. Loro potongan pundhak sing nyambungake bakal ana kanggo dheweke, siji menyang sijine, dipasang ing rong bagéan kasebut. Lan kain saka pundhak sing ana ing ndhuwur dheweke, miturut gaweyane bakal digawe saka emas murni, lan biru, lan ungu, lan abang dipintal, lan linen alus dipintal. Lan sampeyan bakal njupuk loro watu, watu zamrud, lan sampeyan bakal ngukir ing wong-wong mau asmane para putra Israel. Enem jeneng ana ing watu sing siji, lan enem jeneng sing isih ana ing watu sing kapindho miturut asal-usule wong-wong mau. Pakaryan seni ngukir watu, ukirane segel, kowé bakal ngukir watu loro mau nganggo jeneng-jenengé anak-anake Israel. Lan sampeyan bakal nyelehake watu loro ing pundhak efod; watu-watu pengeling-eling iku kanggo anak-anak Israel; lan Harun bakal nggawa jeneng-jeneng anak-anak Israel ing ngarsane Gusti ing pundhak loro dheweke, minangka pengeling-eling babagan wong-wong mau. Lan kowe bakal nggawe tameng-tameng cilik saka emas murni. Lan kowe bakal nggawe loro rantai sing dipintal saka emas murni, dicampur karo kembang, karya tenunan; lan kowe bakal masang rantai-rantai sing dijalin iku ing perisai-perisai cilik, miturut tali pundhake saka ngarep. Lan kowe bakal nggawe tutup dada kanggo pangadilan, karya tukang sulam;

miturut pola efod kowe bakal nggawe iku saka emas, lan biru, lan ungu, lan abang sing dipintal, lan linen alus sing dipintal. Sampeyan bakal nggawe iku persegi; iku bakal dadi dobel, dawane sejengkal, lan ambane sejengkal. Lan kowe bakal nenun ing kono kain sing dipasangi watu papat baris; baris watu-watu bakal ana, sardius, topas, lan zamrud, baris sing kapisan. Lan baris sing kapindho, karbukel, lan safir, lan jasper. Lan baris sing katelu, ligure, agate, amethyst. Lan larik kang kaping papat, krisolit, lan beril, lan oniks, wis ditutupi kabeh nganggo emas, diiket bebarengan nganggo emas; padha dijajarake miturut larikan dheweke. Lan watu-watu iku padha dadi saka jeneng-jenenge anak-anake Israel rolas miturut jeneng-jenenge dheweke; ukirane meterai, saben siji miturut jenenge padha dadi kanggo rolas suku. Lan sampeyan bakal nggawe ing sangisore orakel rantai-rantai sing dijalin bebarengan, karya sing kaya rantai saka emas murni. Lan Harun bakal nggawa jeneng-jenengé para putra Israel ing penutup dhadha pengadilan ing dhadhané, nalika mlebu menyang papan suci minangka pengeling-eling ing ngarsané Gusti Allah. Lan kowe bakal nyelehake ing tutup dhadha saka pangadilan manifestasi lan bebener; lan iku bakal ana ing dhadhane Harun, nalika dheweke mlebu menyang panggonan suci ing ngarsane Gusti; lan Harun bakal nggawa pangadilan-pangadilane anak-anake Israel ing dhadhane ing ngarsane Gusti terus-terusan. Lan sampeyan bakal nggawe sandhangan jero jubah dawa, kabèh biru. Lan bakal ana bukaan saka dheweke ing tengah, duwe pinggiran ngubengi bukaan, karya tenunan, sambungan ditenun bebarengan saka dheweke, supaya ora suwek. Lan

kowe bakal nggawe ing sangisore pinggiran jubah saka ngisor, kaya delima sing mekar, delima-delima cilik saka biru, lan ungu, lan abang sing dipintal, lan kain linen alus sing dipintal, ing sangisore pinggiran jubah mubeng; wujud sing padha delima-delima cilik emas, lan lonceng-lonceng ing antarane iki kabeh mubeng. Saka delima cilik emas lonceng, lan kembang ing pinggir jubah ngubengi. Lan bakal Harun nalika nglayani keprungu swarane, nalika mlebu menyang papan suci ing ngarsane Gusti, lan nalika metu, supaya ora mati. Lan sampeyan bakal nggawe lempeng emas sing resik, lan sampeyan bakal ngukir ing kono ukiran saka segel, Panggonan Suci Gusti. Lan kowe bakal nyelehake iku ing benang biru sing dipintal; lan iku bakal ana ing iket, ing ngarep iket iku bakal ana. Lan bakal ana ing bathuke Harun; lan Harun bakal ngangkat dosa-dosane barang-barang suci, sapirang-pirang sing bakal disucekake dening para putrane Israel saka kabeh persembahan barang-barang suci sing padha duwe; lan bakal ana ing bathuke Harun terus-terusan bisa ditampa dening wong-wong mau ing ngarsane Gusti. Lan rumbai-rumbai saka tunik-tunik saka linen alus; lan sampeyan bakal nggawe sorban saka linen alus; lan sampeyan bakal nggawe sabuk, karya tukang sulam. Lan kanggo anak-anak lanang Harun kowe bakal nggawe tunik lan sabuk, lan sorban kowe bakal nggawe kanggo wong-wong mau kanggo pakurmatan lan kamulyan. Lan kowe bakal nganggo sandhangan iku marang Harun sadulurmu, lan anak-anake karo dheweke; lan kowe bakal ngurapi wong-wong mau, lan kowe bakal ngisi tangane wong-wong mau; lan kowe bakal nyucekake wong-wong mau, supaya wong-wong mau bisa dadi imam

kanggo aku. Lan kowe bakal nggawekake wong-wong mau kathok jero saka kain linen kanggo nutupi awak wuda wong-wong mau, saka bangkekan nganti pupu. Lan Harun bakal duwe kuwi lan anak-anak lanang dheweke, kapan padha mlebu menyang tarub paseksen, utawa kapan padha nyedhaki kanggo nglayani ing mezbah sing suci; lan ora bakal nggawa marang awake dhewe dosa, supaya ora padha mati; angger langgeng kanggo dheweke, lan kanggo turunane karo dheweke.

29

Lan iki barang-barang sing bakal kowe gawe kanggo wong-wong mau; kowe bakal nyucekake wong-wong mau, supaya wong-wong mau bisa dadi imam kanggo aku; kowe bakal njupuk pedet saka sapi siji, lan wedhus lanang tanpa cacat loro, lan roti tanpa ragi sing dicampur karo lenga, lan kue wafer tanpa ragi sing diolesi karo lenga; saka tepung alus saka gandum kowe bakal nggawe barang-barang mau. Lan kowe bakal nyelehake dheweke ing kranjang siji lan kowe bakal nggawa dheweke ing kranjang lan pedhet lan wedhus lanang loro. Lan Harun lan anak-anake lanang sampeyan bakal nggawa cedhak menyang lawang tarub paseksen, lan sampeyan bakal wisuh wong-wong mau nganggo banyu. Lan sawise njupuk sandhangan-sandhangan kuwi, kowe bakal nganggo-kake Harun sadulurmu tunik kang dawa nganti sikil, lan efod, lan tutup dada; lan kowe bakal nyambungake tutup dada menyang efod kanggo dheweke. Lan kowe bakal nyelehake sorban ing sirah dheweke, lan kowe

bakal nyelehake lempeng suci ing sorban. Lan kowe bakal njupuk lenga pengurapan; lan kowe bakal nyiram iku ing sirah dheweke, lan kowe bakal ngurapi dheweke. Lan anak-anak lanang saka dheweke sampeyan bakal nggawa cedhak, lan sampeyan bakal nganggo tunik-tunik marang wong-wong mau. Lan kowé bakal ngiket wong-wong mau nganggo sabuk-sabuk, lan kowé bakal masangake sorban-sorban marang wong-wong mau; lan bakal dadi kanggo wong-wong mau imamat kanggo aku nganti selawasé; lan kowé bakal nyucèkaké Harun tangané dhèwèké, lan tangané anak-anak lanang dhèwèké. Lan kowe bakal nggawa cedhak pedhet menyang lawang-lawang tarub paseksen; lan Harun lan anak-anak lanange bakal nyelehake tangane wong-wong mau ing sirah pedhet, ing ngarepe Pangeran, ing jejere lawang-lawang tarub paseksen. Lan kowe bakal nyembelih pedhet ana ing ngarsane Gusti Allah, ing cedhak lawang-lawange kemah pangsaksen. Lan kowe bakal njupuk saka getih saka pedhet enom, lan kowe bakal nyelehake ing sungu-sungu saka misbyah nganggo driji kowe; nanging getih liyane kabeh kowe bakal ngetokaké ing jejere dhasar saka misbyah. Lan kowe bakal njupuk kabeh lenga sing ana ing weteng, lan cuping ati, lan ginjel loro, lan lenga sing ana ing dheweke, lan kowe bakal nyelehake ing pamedaran. Nanging daging saka pedhet enom, lan kulite, lan tahe, sampeyan bakal ngobong nganggo geni ing njaba kemah; amarga iku dosa. Lan kowe bakal njupuk wedhus jago sing siji kuwi, lan Harun lan anak-anake bakal nyelehake tangane ing sirah wedhus jago kuwi. Lan kowe bakal nyembelih dheweke, lan sawise njupuk getihe kowe bakal nyiramake menyang mesbah ing sakubenge.

Lan wedhus lanang bakal kokpotong-potong miturut perangan-perangane; lan kokumbah jeroan lan sikile nganggo banyu, lan koklebokake ing potongan-potongan mau bebarengan karo sirah. Lan kowe bakal ngaturake kabèh wedhus lanang ing ndhuwur misbyah, kurban obong kanggo Gusti dadi mambu sing enak; dupa kanggo Gusti iku. Lan sampeyan bakal njupuk wedhus jago sing kapindho, lan Harun lan anak-anake bakal nyelehake tangane ing sirah wedhus jago. Lan kowe bakal nyembelih dheweke, lan kowe bakal njupuk getihe, lan kowe bakal nglebokake ing cuping kuping tengen Harun, lan ing pucuk tangan tengen, lan ing pucuk sikil tengen, lan ing cuping-cuping kuping tengen anak-anake, lan ing pucuk-pucuk tangan tengen wong-wong mau, lan ing pucuk-pucuk sikil tengen wong-wong mau. Lan kowe bakal njupuk saka getih saka misbyah, lan saka lenga pengurapan, lan kowe bakal nyiramake marang Harun lan marang sandhangane, lan marang anak-anake lanang lan marang sandhangan anak-anake lanang bebarengan karo dheweke; lan bakal disuciake dheweke lan sandhangane, lan anak-anake lanang lan sandhangan anak-anake lanang bebarengan karo dheweke; nanging getih wedhus jago bakal kowe siramake marang misbyah ing sakubenge. Lan kowe bakal njupuk saka wedhus lanang lemaké, lan lemak sing nutupi weteng, lan lobus ati, lan loro ginjel, lan lemak sing ana ing wong-wong mau, lan lengen tengen; amarga iki yaiku kasampurnan. Lan roti siji saka lenga, lan kue wafer siji saka kranjang roti-roti tanpa ragi sing wis diaturake ing ngarsane Gusti. Lan kowe bakal nyelehake kabeh barang iku ing tangane Harun, lan ing tangane anak-anake; lan kowe bakal misahake

barang-barang mau minangka persembahan sing dipisahake ing ngarsane Gusti. Lan sampeyan bakal njupuk iku saka tangane wong-wong mau, lan sampeyan bakal ngaturake ing dhuwur altar saka kurban obong kanggo mambu wangi ing ngarsane Gusti; kurban iku kanggo Gusti. Lan kowe bakal njupuk dhadha saka wedhus lanang saka panggenan sing iku Harun, lan kowe bakal misahake iku minangka misahan ing ngarepe Pangeran, lan iku bakal dadi bageanmu. Lan kowe bakal nyucekake dhadha bagean sing dipisahake, lan lengen saka persembahan sing wis dipisahake, lan sing wis dijupuk saka wedhus lanang saka pangangkatan saka Harun, lan saka anak-anake. Lan bakal dadi kanggo Harun lan anak-anake lanang hukum langgeng saka anak-anake lanang Israel; amarga iki bagean sing dipisahake; lan persembahan bakal dadi saka anak-anake lanang Israel saka kurban-kurban kaslametané anak-anake lanang Israel, persembahan kanggo Gusti. Lan rasukane sing suci, sing iku Harun, bakal dadi kanggo anak lanang-lanange sawise dheweke, kanggo dilantik wong-wong mau nganggo klambi-klambi mau, lan nyucekake tangane wong-wong mau. Pitung dina bakal nganggo iku imam sing ngganteni dheweke saka anak-anake dheweke, sing bakal mlebu menyang kemah paseksen kanggo nglayani ing panggonan-panggonan suci. Lan sampeyan bakal njupuk wedhus jago saka pangreksan; lan sampeyan bakal nggodhog daginge ana ing panggonan suci. Lan Harun lan anak-anak lanang dheweke bakal mangan daging saka wedhus lanang, lan roti-roti sing ana ing kranjang, ing cedhak lawang-lawang saka tarub saka paseksen. Dheweke bakal mangan kuwi, sing nganggo kuwi dheweke wis disuciake

kanggo nyampurnakake tangane dheweke lan nyuciake dheweke; lan wong manca ora bakal mangan saka kuwi; amarga kuwi suci. Yen ana isih ketinggalan saka daging-daging kurban pengangkatan lan roti-roti nganti esuk, kowe bakal ngobong sing isih ana nganggo geni; ora bakal dipangan; amarga iku suci. Lan kowe bakal nglakoni marang Harun lan marang anak-anake lanang dheweke mangkono miturut kabeh sing wis dak dhawuhake marang kowe; pitung dina kowe bakal nyucekake tangane wong-wong mau. Lan pedhet saka dosa bakal kokgawe ing dina reresik; lan bakal kokreresik misbyah nalika kowe nyucekake misbyah kuwi; lan bakal kokurapi supaya nyucekake iku. Pitung dina sampeyan bakal ngresiki mezbah, lan sampeyan bakal nyucekake iku; lan mezbah bakal dadi suci saka sing suci; saben wong sing ndemek mezbah, bakal disucekake. Lan iki-iki iku, sing bakal kowé lakoni ing ndhuwur misbyah: wedhus cilik umur setaun tanpa cacat loro saben dina ing ndhuwur misbyah kanthi terus-terusan, kurban sing terus-terusan. Wedhus cilik sing sepisan bakal kokgawe ing esuk, lan wedhus cilik sing kapindho bakal kokgawe ing sore. Lan sepersepuluh saka glepung alus sing wis dicampur karo lenga sing wis ditumbuk seprapat hin; lan pawehan ombe seprapat hin anggur kanggo wedhus cilik sing siji. Lan wedhus wedalan kang kapindho kowé bakal nggawé ing wayah soré, miturut kurban ing wayah esuk, lan miturut sesaji ombèn-ombèné, kowé bakal nggawé dadi ambune wangi kurban kanggo Gusti, kurban sing terus-terusan kanggo turun-turunmu, ing lawang kémah paseksen ing ngarsané Gusti, ing ngendi Aku bakal nggawé Awakku dikenal marang kowé saka kono, supaya bisa ngomong

marang kowé. Lan aku bakal netepake awakku ing kono kanggo anak-anak Israel, lan aku bakal disucekake ing kamulyaanku. Lan aku bakal nyucèkaké tarub paseksen, lan misbyah; lan Harun lan anak-anake aku bakal nyucèkaké, supaya njabat imam kanggo aku. Lan aku bakal diundang ing antarane para putra Israel, lan aku bakal dadi Gusti Allahé dhèwèké kabèh. Lan dheweke bakal ngerti, yen aku iki Gusti Allah sing duweke dheweke, sing wis nggawa metu dheweke saka tanah Mesir, supaya diarani dening dheweke, lan dadi Allahé dheweke.

30

Lan kowe bakal nggawe altar dupa saka kayu sing ora bisa bosok. Lan kowe bakal nggawe iku siji hasta dawane, lan siji hasta ambane; bakal dadi persegi; lan rong hasta dhuwure; saka iku bakal ana sungu-sungune. Lan kowe bakal nutupi karo emas murni kisi-kisi kuwi, lan tembok-tembok kuwi ing sakubenge, lan sungu-sungu kuwi, lan kowe bakal nggawe kanggo kuwi pinggiran sing dipintal emas ing sakubenge. Lan kowe bakal nggawe loro cincin emas sing resik ing ngisor pinggiran sing dipintal saka iku, menyang loro sisih kowe bakal nggawe ing loro sisih; lan bakal dadi pemegang kanggo galah-galah, supaya bisa ngangkat iku nganggo galah-galah kuwi. Lan sampeyan bakal nggawe tongkat-tongkat saka kayu sing ora gampang bosok, lan sampeyan bakal nutupi karo emas. Lan kowe bakal nyelehake iku ing ngarep tirai, sing ana ing ndhuwur peti paseksèn, ing ngendi Aku bakal nggawe Awakku dikenal

marang kowe saka kono. Lan Harun bakal ngobong menyan ing ndhuwure, menyan campuran alus, saben esuk; nalika dheweke nyiyapake lampu-lampu, dheweke bakal ngobong menyan ing ndhuwure. Lan nalika Harun murub lampu-lampu ing wayah sore, dheweke bakal ngobong menyan ana ing ndhuwure. Dupa sing terus-terusan lan tansah ana ing ngarsane Gusti Allah kanggo generasi-generasine wong-wong mau. Lan ora bakal ngunggahake ing dheweke menyan liyane; pasugatan, kurban, lan pasuwitane ora bakal kowe tumpahake ing dheweke. Lan Harun bakal nggawé panebusan ing ndhuwur iku ing ndhuwur sungu-sungune setaun sepisan; saka getih saka panyucèn bakal nyucèkaké iku kanggo turun-turunané wong-wong mau; suci saka barang-barang suci iku kanggo Pangeran. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, yen kowe njupuk petungan saka anak-anake Israel nalika priksa wong-wong mau, lan saben wong bakal menehi tebusan kanggo nyawane dhewe marang Gusti Allah, lan ora bakal ana tiba ing antarane wong-wong mau nalika priksa wong-wong mau. Lan iki iku sing bakal diwènèhaké déning wong-wong sing bakal ngliwati pamriksan; setengah saka didrakma sing iku miturut didrakma sing suci, rong puluh obol iku didrakma, lan setengah saka didrakma iku sumbangan kanggo Gusti. Kabeh wong sing mlebu ing pemeriksaan saka umur rong puluh taun lan ndhuwur, bakal menehi sumbangan marang Gusti. Wong sugih ora bakal nambahi, lan wong mlarat ora bakal ngurangi saka setengahe didrakma loro nalika menehi sumbangan marang Gusti, kanggo nggawe panebusan babagan jiwa-jiwa sampeyan. Lan sampeyan bakal njupuk perak saka sumbangan saka para putra Israel, lan

sampeyan bakal menehi iku menyang pakaryan saka kemah saka paseksen; lan iku bakal dadi kanggo para putra Israel pengetan ing ngarsane Gusti, kanggo nggawe panebusan babagan jiwa-jiwa sampeyan. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, gawea bak adus tembaga, lan dhasare tembaga, supaya kanggo wisuh; lan kowe bakal nyelehake dheweke ana tengah-tengahe kemah paseksen lan tengah-tengahe mezbah; lan kowe bakal nuangake banyu menyang dheweke. Lan Harun lan anak-anak lanange bakal wisuh tangane lan sikile nganggo banyu saka kono. Nalika padha mlebu menyang tarub paseksen, bakal padha wisuh nganggo banyu, lan ora bakal padha mati, nalika padha nyedhaki menyang mesbah kanggo nglayani lan ngaturake kurban-kurban obong marang Pangeran. Dheweke bakal wisuh tangan lan sikil nganggo banyu, nalika dheweke mlebu menyang tarub kesaksian, dheweke bakal wisuh nganggo banyu, supaya dheweke ora mati; lan iku bakal dadi kanggo dheweke hukum langgeng, kanggo dheweke lan kanggo turun-tumuruné sawisé dheweke. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, lan kowe jupuka rempah-rempah, kembang mur pilihan limang atus syikal, lan kayu manis wangi setengahe iki rong atus seket, lan pring wangi rong atus seket, lan kassia limang atus syikal sing suci, lan lenga saka wit zaitun sak hin. Lan sampeyan bakal nggawe iku dadi lenga anointing suci, minyak wangi kanthi seni tukang minyak wangi; iku bakal dadi lenga anointing suci. Lan kowe bakal ngurapi saka iku tarub saka paseksen, lan peti prajanjian saka tarub saka paseksen, lan kabeh pirantine, lan kaki dian lan kabeh pirantine, lan misbyah saka dupa, lan misbyah saka kurban obong lan kabeh pirantine,

lan meja lan kabeh pirantine, lan bak pembasuhan. Lan kowe bakal nyucekake iku kabeh; lan bakal dadi suci sing paling suci; saben wong sing ndemek iku kabeh, bakal disucekake. Lan Harun lan anak-anak lanange sampeyan bakal ngurapi, lan sampeyan bakal nyucekake wong-wong mau supaya dadi imam kanggo aku. Lan kowe bakal ngomong marang anak-anake Israel, ngandika, lenga anointing suci iki bakal dadi kanggo kowe tumrap generasi-generasimu. Ing daging manungsa ora bakal diurapi; lan miturut komposisi iki sampeyan ora bakal nggawe kanggo awakmu dhewe kaya mangkono; iku suci, lan bakal dadi papan suci kanggo sampeyan. Sopo sing nggawe kaya mangkono, lan sopo sing menehi saka dheweke marang wong manca, bakal dirusak saka wong-wonge dheweke. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, Jupuken kanggo awakmu dhewe rempah-rempah: mur, onycha, galbanum manis lan kemenyan sing bening; padha karo padha bakal ana. Lan wong-wong bakal nggawe ing kono menyan minyak wangi, karyané tukang minyak wangi sing wis dicampur, resik, karya sing suci. Lan kowe bakal nggepuk alus saka barang-barang iki dadi lembut, lan kowe bakal nyelehake ing ngarep paseksen ing tarub paseksen, ing kono Aku bakal ndadekake Awakku dikenal marang kowe; suci saka sing suci-suci bakal dadi kanggo kowe menyan. Miturut komposisi iki, sampeyan ora kena nggawe kanggo awakmu dhewe; iki bakal dadi barang suci kanggo sampeyan kanggo Gusti; Sapa wae sing nggawe kaya mangkono kanggo mambu, bakal sirna saka bangsane.

31

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, lho aku wis nimbali kanthi jeneng si Bezalel anake Uri anake Hur, saka suku Yehuda. Lan aku wis ngisi dheweke roh ilahi kawicaksanan lan pangerten lan kawruh, ing saben karya kanggo mikir, lan ngrancang, nggarap emas, lan salaka, lan tembaga, lan hyacinth, lan ungu, lan abang sing dipintal, lan pakaryan watu, lan menyang karya-karya tukang kayu saka kayu-kayu, nggarap miturut kabeh karya. Lan aku wis mènèhi dhèwèké lan Eliab anake Ahisamach saka suku Dan; lan marang saben wong kang wicaksana atine aku wis mènèhi pangerten; lan wong-wong mau bakal nggawé kabèh sing wis tak dhawuhake marang kowé, kémah paseksen, lan peti prajanjian, lan tutup pangapura sing ana ing ndhuwuré, lan peralatan kémah, lan misbyah-misbyah, lan méja lan kabèh pirantine, lan kaki dhian sing resik lan kabèh pirantine lan bak adus lan dhasaré, lan sandhangan-sandhangan kanggo nglayani Harun, lan sandhangan-sandhangan anak-anake kanggo dadi imam marang aku, lan lenga pengurapan, lan menyan campuran sing suci; miturut kabèh sing wis tak dhawuhake marang kowé, wong-wong mau bakal nggawé. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, Lan kowe dhawuha marang anak-anake Israel, ngandika, Delengen, lan sabat-sabatku padha dijaga; tandha iku ana ing antarane aku lan kowe tumrap generasi-generasine kowe, supaya padha ngerti yen aku Gusti Allah sing nyucekake kowe. Lan kowé bakal njaga sabat-sabat, amarga iki suci tumrap

Gusti kanggo kowé; sing ngrusak iku, mesthi bakal dipatèni; saben wong sing nindakake karya ing dina iku, jiwané bakal dirusak saka tengah-tengahing bangsané dhèwè. Enem dina sampeyan bakal nindakake pakaryan, nanging ing dina kaping pitu sabat, istirahat suci kanggo Gusti; saben wong sing nindakake pakaryan ing dina kaping pitu bakal dipateni. Lan anak-anaké Israel bakal njaga sabat-sabat, nindakaké iku menyang generasi-generasié wong-wong mau. Prajanjian langgeng ing aku lan anak-anaké Israel, tandha iku ing aku langgeng, amarga nem dina Gusti nggawé langit lan bumi, lan ing dina kapitu mandheg, lan ngaso. Lan Panjenengané maringi Musa nalika Panjenengané mandheg ngomong karo dhèwèké ing gunung Sinai, loro papan prasasti saka paseksi, papan prasasti watu sing wis ditulis nganggo driji saka Gusti Allah.

32

Lan sawise weruh wong-wong, amarga wis suwe Musa mudhun saka gunung, wong-wong padha ngumpul marang Harun, lan padha ngomong marang dheweke, Tangia, lan gawekna kanggo kita dewa-dewa sing bakal mlaku ndhisiki kita; amarga Musa iki, wong sing wis nggawa kita metu saka tanah Mesir, kita ora ngerti apa sing wis kedaden marang dheweke. Lan Harun ngomong marang wong-wong mau, Copoten anting-anting emas sing ana ing kuping garwa sampeyan lan putri sampeyan, lan gawanen menyang aku. Lan wong-wong kabeh padha nyopot anting-anting emas sing ana ing kupinge wong-wong mau, lan

padha nggawa menyang Harun. Lan dheweke nampa saka tangane wong-wong mau, lan dheweke mbentuk iku nganggo alat tulis, lan dheweke nggawe iku dadi pedhet tuangan lan ngandika, Iki dewa-dewamu Israel, sing wis nggawa sampeyan munggah saka tanah Mesir. Lan sawisé weruh, Harun mbangun misbyah ing ngarepe; lan Harun ngumumake ngandika, Prayaan saka Gusti sesuk. Lan wis tangi esuk-esuk ing dina candhake, dheweke ngunggahake kurban obong kabeh, lan dheweke nggawa kurban kawilujengan; lan wong-wong padha lungguh mangan lan ngombe, lan padha tangi kanggo dolanan. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, mlakua kanthi cepet, mudhuna saka kene; amarga wong-wongmu sing kok golekake metu saka tanah Mesir wis tumindak nglanggar angger-angger. Dheweke padha nyimpang kanthi cepet saka dalan sing aku dhawuhake marang dheweke; dheweke padha nggawe pedhet kanggo awake dhewe, lan dheweke padha nyembah marang dheweke, lan dheweke padha kurban marang dheweke, lan dheweke padha ngomong, Iki dewa-dewamu Israel, sing wis nggawa sampeyan munggah saka tanah Mesir. Lan saiki lilakna aku, lan amarga wis nesu karo nesu marang wong-wong mau, aku bakal numpes wong-wong mau; lan aku bakal nggawe kowe dadi bangsa gedhe. Lan Musa nyuwun ing ngarsané Gusti Allah, lan ngandika, Yagéné, Gusti, nesu duka marang wong-wong Paduka, sing Paduka golèkaké saka tanah Mesir kanthi kekuwatan gedhé, lan kanthi lengen Paduka sing dhuwur? Aja nganti wong-wong Mesir ngomong: Kanthi piala dheweke nggawa metu wong-wong mau kanggo mateni ing gunung-gunung lan kanggo ngrusak kabeh wong-wong mau

saka bumi. Mandega saka nesu lan duka Panjenengan, lan dadosa welas asih marang piala umat Panjenengan, elinga marang Abraham lan Iskak lan Yakub abdi-abdi Panjenengan, sing Panjenengan wis sumpah dening Panjenengan dhewe, lan Panjenengan wis ngomong marang wong-wong mau, ngandika, Aku bakal nambahi turunan sampeyan kaya lintang-lintang ing langit cacahe; lan kabeh lemah iki sing Panjenengan wis ngandika bakal maringi marang wong-wong mau, lan wong-wong mau bakal nduweni iku ing salawas-lawase. Lan Gusti Allah wis diayem-ayemi kanggo njaga wong-wong kang dadi kagungane. Lan Musa wis mbalik, mudhun saka gunung; lan rong papan prasasti paseksen ana ing tangane, papan prasasti watu sing wis ditulis saka loro-lorone sisih, kene lan kene padha ditulis; lan papan prasasti kuwi karyane Gusti Allah, lan tulisan kuwi tulisane Gusti Allah sing wis diukirake ing papan prasasti. Lan sawisé krungu Yosua swarané wong-wong padha bengok-bengok, ngomong marang Musa, Swarané perang ana ing kemah. Lan dheweke ngomong, Iki dudu swara wong-wong sing mimpin kanthi kekuwatan, lan dudu swara wong-wong sing mimpin mundur, nanging swara wong-wong sing mimpin anggur sing tak krungu. Lan nalika dheweke nyedhaki kamp, dheweke weruh pedhet lan tari-tarian, lan wis nesu karo nesu Musa mbuwang saka tangane loro papan prasasti, lan ngremukake wong-wong mau ing ngisor gunung, lan njupuk pedhet sing padha gawe, ngobong dheweke ing geni, lan nggiling dheweke dadi alus, lan nyebar dheweke ing banyu, lan ngombeke banyu mau marang anak-anak Israel. Lan Musa ngomong marang Harun, Apa sing wis ditindakake dening

wong-wong iki marang kowe, nganti kowe nggawa dosa gedhe tumrap wong-wong mau? Lan Harun ngomong marang Musa, aja nesu, gusti; awit kowe ngerti kepinginan wong-wong iki. Dheweke kandha marang aku, Gaweake kita dewa-dewa sing bakal mlaku ngarep kita; amarga Musa iki, wong sing nggawa kita metu saka Mesir, kita ora ngerti apa sing wis kedaden marang dheweke. Lan aku ngomong marang wong-wong mau, yen ana wong duwe emas-emas, copoten; lan wong-wong mau menehi aku; lan aku mbuwang menyang geni; lan pedhet iki metu. Lan Musa weruh wong-wong iku yen wis bubar; amarga Harun wis mbubarake wong-wong mau dadi bahan guyon kanggo mungsuh-mungsuh wong-wong mau. Nanging Musa ngadeg ing gapura kemah, lan ngomong, Sapa tumuju marang Gusti? Ayo dheweke lunga menyang aku. Mulane kabèh anak-anaké Lewi padha kumpul marang dhèwèké. Lan dheweke ngomong marang wong-wong mau, mangkene ngandikane Pangeran Gusti Allah Israel: Pasangen saben wong pedhange dhewe ing paha, lan liwata lan balinen saka gapura menyang gapura liwat kemah, lan pateni saben wong sadulure, lan saben wong tanggane, lan saben wong sing paling cedhak karo dheweke. Lan para putra Lewi padha nglakoni kaya sing diomongake marang wong-wong mau dening Musa, lan padha tiba saka wong-wong akeh ing dina kuwi dadi telung ewu wong lanang. Lan Musa ngomong marang wong-wong mau, Sampeyan wis ngisi tangan sampeyan dina iki marang Gusti, saben wong ing anake utawa ing sedulure, supaya diwenehi berkah marang sampeyan. Lan kedadean sawise sesuk, Musa ngandika marang wong akeh, Kowe wis nindakake dosa gedhe; lan saiki aku bakal

munggah marang Gusti Allah, supaya aku bisa nglunasi babagan dosane kowe. Musa bali menyang Gusti, lan ngomong, aku nyuwun, Gusti; wong-wong iki wis nindakake dosa gedhe, lan padha nggawe kanggo awake dhewe dewa-dewa emas. Lan saiki, yen pancen kokngapura marang wong-wong mau dosané dhéwé, ngapura; nanging yen ora, busaken aku saka bukumu sing wis koktulis. Lan Gusti ngomong marang Musa, Yen ana wong sing wis dosa ing ngarepku, aku bakal mbusak dheweke saka bukuku. Saiki nanging mlakua, mudhuna, lan pimpinen wong-wong iki menyang panggonan sing wis dakkandhakake marang kowe; lah utusanku bakal mlaku ndhisik sadurunge pasuryanmu; nanging ing dina nalika aku ngunjungi, aku bakal nggawa marang wong-wong mau dosane dhewe. Lan Gusti Allah nggebug wong-wong mau bab nggawene pedhet enom sing wis digawe Aaron.

33

Lan Gusti ngandika marang Musa, Mlakua ngarep, munggaha saka kene, kowe lan wong-wongmu, sing kowe golekake metu saka tanah Mesir, menyang tanah sing wis tak sumpah marang Abraham, lan Iskak, lan Yakub, nalika ngandika, Marang turunmu aku bakal maringi iku. Lan aku bakal ngirim utusan-ku sadurunge rai-mu; lan dheweke bakal ngusir wong Amori, lan wong Hiti, lan wong Perizi, lan wong Girgasi, lan wong Hiwi, lan wong Yebusi, lan wong Kanan. Lan aku bakal nggawa kowe menyang tanah sing mili susu lan madu; amarga aku ora bakal

munggah bebarengan karo kowe, jalaran kowe iku wong sing kaku gulu, supaya aku ora numpes kowe ing dalan. Lan sawisé krungu wong-wong iku tembung ala iki, padha sungkawa nganggo sandhangan sungkawa. Lan ngandika Gusti marang para putra Israel, kowe iku wong sing kaku gulu; deleng, aja nganti aku nggawa paukuman liyane marang kowe, lan aku bakal ngrusak kowe; saiki mulane copoten jubah-jubah kamulyanmu, lan perhiasanmu, lan aku bakal nuduhake marang kowe apa sing bakal tak lakoni marang kowe. Lan para putra Israel padha nyopot perhiasan-perhiasané dhéwé lan sandhangané saka gunung Horeb. Lan Musa njupuk kemahé dhéwé, dhéwéké masang ing njaba kemah, adoh saka kemah; lan diarani Kemah Paseksen; lan kedadéan, kabèh wong sing nggolèki Gusti metu menyang kemah sing ana ing njaba kemah. Nalika Musa mlebu menyang tarub ing njaba perkemahan, kabeh wong padha ngadeg nonton, saben wong ana ing lawang tarube dhewe-dhewe; lan padha ngawasi Musa lunga nganti dheweke mlebu menyang tarub. Nalika Musa mlebu menyang tarub, tiang mega mudhun, lan ngadeg ing lawang tarub, lan ngomong karo Musa. Lan kabèh wong weruh tiang mega ngadeg ana ing lawang tarub; lan kabèh wong wis ngadeg, padha sujud saben wong saka lawang tarub dhéwé-dhéwé. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, pasuryan marang pasuryan, kaya yen wong bakal ngomong marang kancane dhewe; lan dheweke bali menyang kemah; nanging abdi Yosua anak Nun sing enom ora metu saka tarub. Lan Musa ngomong marang Gusti, Lho Paduka ngomong marang aku, munggahna wong-wong iki, nanging Paduka durung nggawé terang marang aku, sapa sing bakal

Paduka kirim bebarengan karo aku; nanging Paduka wis ngomong marang aku, Ingsun ngerti kowé luwih saka kabèh wong, lan kowé duwé sih-rahmat saka Ingsun. Yen mulane aku wis nemokake sih-rahmat ing ngarsamu, tuduhna aku awakmu dhewe; kanthi cetha aku bisa ndeleng kowe, supaya aku dadi wong sing wis nemokake sih-rahmat ing ngarsamu, lan supaya aku ngerti, yen rakyatmu iku bangsa gedhe iki. Lan dheweke ngomong, Aku dhewe bakal mlaku ngarep kowe, lan aku bakal menehi istirahat marang kowe. Lan ngomong marang dheweke, Yen ora awakmu dhewe sing melu mlaku, aja nggawa aku munggah saka kene. Lan kepiye bakal dingerteni kanthi bener, yen aku lan rakyatmu wis nemokake sih-rahmat saka sampeyan, kajaba sampeyan mlaku bebarengan karo awakke dhewe? Lan aku bakal dimuliakake lan wong-wongmu ing antarane kabeh bangsa-bangsa, sing akeh ana ing bumi iki. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, Lan bab iki sing wis kowe omongake, Aku bakal nglakoni; awit kowe wis nemokake sih-rahmat ing ngarsane Aku, lan Aku ngerti kowe luwih saka kabeh wong. Lan ngomong, Tuduhna awakmu marang aku. Lan dheweke ngomong, Aku bakal liwat luwih dhisik tinimbang kowe karo kamulyanku, lan aku bakal nyebut jenengku, Gusti, ing ngarepmu, lan aku bakal melas marang sapa sing tak welasi, lan aku bakal welas asih marang sapa sing tak welasi. Lan ngandika, Kowe ora bakal bisa ndeleng rainku; amarga ora ana wong sing ndeleng rainku lan urip. Lan Gusti Allah ngandika, Lah ana papan ing sisihku, kowe bakal ngadeg ing ndhuwur watu; nalika kamulyanku liwat, aku bakal nyelehake kowe menyang bolongan watu, lan aku bakal nutupi kowe nganggo

tanganku, nganti aku liwat. Lan aku bakal nyingkirake tanganku, lan banjur kowe bakal ndeleng mburiku; nanging raineku ora bakal katon dening kowe.

34

Lan Gusti ngandika marang Musa, Pahaten kanggo awakmu dhewe loro papan watu, kaya sing pisanan, lan munggaha marang Aku menyang gunung, lan Aku bakal nulis ing papan-papan iku tembung-tembung sing ana ing papan-papan sing pisanan, sing wis kowe pecahake. Lan dadi siyap ing esuk, lan kowe bakal munggah menyang Gunung Sinai, lan kowe bakal ngadeg kangoku ana ing kono ing pucuking gunung kuwi. Lan aja ana wong munggah karo kowe lan aja katon ing kabèh gunung; lan wedhus-wedhus lan sapi-sapi aja padha angon cedhak gunung kuwi. Lan dhèwèké ngukir loro papan watu, kaya sing kapisan; lan Musa tangi esuk-esuk, munggah menyang gunung Sinai, kaya sing diwènèhaké marang dhèwèké déning Gusti; lan Musa njupuk loro papan watu kuwi. Lan Gusti Allah mudhun ing méga, lan ngadeg ing sandhingé dhèwèké ana ing kono, lan nyebut jenengé Gusti Allah. Lan Gusti Allah liwat ing ngarep pasuryane dheweke, lan Gusti Allah nimbali, Gusti Pangeran sing welas asih lan sing maha asih, sabar lan akeh welas asihe lan sejati, lan njaga kabeneran lan welas asih nganti ewu-ewu, nyingkirake pelanggaran-pelanggaran lan ketidakadilan-ketidakadilan lan dosa-dosa, lan ora bakal ngresiki sing salah, nggawa pelanggaran-pelanggaran para

bapak marang anak-anak lan marang anak-anake anak-anak nganti generasi katelu lan kaping papat. Lan Musa cepet-cepet sungkem ing lemah nyembah; lan ngandika, Yen aku wis nemokake sih-rahmat ing ngarsamu, mugi Gusti kawula lumaku sesarengan kaliyan kawula kabeh; jalaran wong-wong iku bangsa kang keras tengkuke, lan Paduka bakal nyingkirake dosa-dosa kawula kabeh, lan pelanggaran-pelanggaran kawula kabeh, lan kawula kabeh bakal dadi kagungane Paduka. Lan ngandika Gusti marang Musa, Lah, aku netepake kowe prajanjian ing ngarepe kabeh rakyat kowe, aku bakal nggawe prekara mulya, sing durung tau kedaden ing kabeh bumi, lan ing kabeh bangsa; lan bakal weruh kabeh rakyat, ing antarane wong-wong sing ana kowe, karya Gusti, amarga ajaib iku, sing aku bakal nggawe kanggo kowe. Gatekna kowe kabeh sing aku dhawuhake marang kowe; lah iki aku ngusir ing ngarep pasuryamu wong Amori, lan wong Kanaan, lan wong Perizi, lan wong Het, lan wong Hewi, lan wong Girgasi, lan wong Yebus. Ati-ati awakmu dhewe, aja tau nggawe prajanjian karo wong-wong sing manggon ing lemah, sing kowe mlebu menyang lemah kuwi, supaya aja dadi bebendhu ing antarane kowe kabeh. Mezbah-mezbahé wong-wong mau kowé bakal ngrusak, lan tiang-tiang watune wong-wong mau kowé bakal ngremuk, lan alas-alas sucine wong-wong mau kowé bakal netebi, lan patung-patung ukirané dewa-dewané wong-wong mau kowé bakal ngobong ing geni. Aja kowe padha sujud marang dewa-dewa liyane; amarga Gusti Allah, jenenge Cemburu, Gusti Allah sing cemburu. Aja tau gawe prajanjian karo wong-wong sing manggon ing lemah kuwi, lan dheweke bakal nyembah dewa-

dewane dheweke, lan dheweke bakal kurban marang dewa-dewane dheweke, lan dheweke bakal ngundang kowe, lan kowe mangan saka kurbane dheweke, lan kowe njupuk putri-putrine dheweke kanggo anak lanangmu, lan putri-putrimu kowe wedohake marang anak lanange dheweke, lan putri-putrimu bakal nyembah dewa-dewane dheweke, lan anak lanangmu bakal nyembah dewa-dewane dheweke. Lan dewa-dewa leburan ora bakal kokgawe kanggo awakmu dhewe. Lan kowe bakal njaga prayoga roti sing ora nganggo ragi; pitung dina kowe bakal mangan roti sing ora nganggo ragi, kaya sing wis dakdhawuhake marang kowe, ing wektu ing sasi anyar; amarga ing sasi anyar kowe metu saka Mesir. Kabèh sing mbukak guwa-garba, kanggo aku sing lanang-lanang, kabèh anak sapi sing mbarep, lan anak wedhus sing mbarep. Lan anak mbarep saka kewan beban sampeyan bakal nebus nganggo wedhus; nanging yen sampeyan ora nebus iku, sampeyan bakal menehi rega. Kabèh anak lanang mbarep saka anak-anakmu kudu kokwuwuri; awakmu ora bakal katon ing ngarsaku kanthi kosong. Enem dina sampeyan bakal nyambut gawe, nanging ing dina kapitu sampeyan bakal ngaso; ing wektu nandur lan ing wektu panen ana ngaso. Lan kowe bakal nggawe prayaan minggu-minggu kanggo aku, wiwitan panen gandum; lan prayaan kumpulan ing tengah-tengahe taun. Kaping telu saben taun, kabeh wong lanang kowe bakal katon ing ngarsane Gusti Allah Israel. Nalika aku bakal ngusir bangsa-bangsa ing ngarep pasuryamu, lan aku bakal nggedhekake watesanmu, ora ana wong sing bakal kepingin karo tanahanmu, nalika kowe munggah kanggo katon ing ngarsane Gusti Allah-mu, telung kali

ing setaun. Aja kowe nyembelih ing ragi getih sesajiku, lan aja nganti turu tekan esuk kurban prayaan Paskah. Wowohan pisanan saka lemahmu bakal koklebokaké nang omahé Gusti Allahmu; kowé ora bakal nggodhog wedhus cilik ing susune ibuné dhéwé. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, Tulis dhewe kanggo awakmu dhewe tembung-tembung iki; amarga saka tembung-tembung iki Aku wis nggawe prajanjian karo kowe, lan karo Israel. Lan Musa ana ing kono ing ngarsane Gusti patang puluh dina, lan patang puluh bengi; roti ora dipangan, lan banyu ora diombe; lan dheweke nulis ing papan prasasti tembung-tembung iki saka prajanjian, sepuluh tembung. Nalika Musa mudhun saka gunung, lan rong papan prasasti ana ing tangane Musa; nalika dheweke mudhun saka gunung, Musa ora ngerti yen penampilan warna pasuryanane wis dimulyakake nalika dheweke ngomong karo Pangeran. Lan Harun lan kabèh para pinisepuh Israèl weruh Musa, lan penampilané warna rainé dhèwèké wis dimulyakake. Lan padha wedi nyedhaki dheweke. Lan Musa nimbali wong-wong mau, lan Harun lan kabeh panggedhe saka kumpulan padha bali marang dheweke; lan Musa ngomong marang wong-wong mau. Lan sawisé iku, kabèh anak-anak Israèl padha nyedhaki dhèwèké. Lan dhèwèké mréntahaké marang wong-wong mau kabèh perkara, kaya sing wis dipréntahaké Gusti Allah marang dhèwèké ing gunung Sinai. Lan sawisé dhèwèké mandheg ngomong marang wong-wong mau, dhèwèké nutupake raine. Nalika Musa mlebu ing ngarsane Gusti kanggo ngomong karo Panjenengane, tutup iku dicopot nganti dheweke metu; lan sawise metu dheweke ngomong marang kabeh anak-anake Israel kabeh sing

diperintahake marang dheweke dening Gusti. Lan para putra Israel weruh raine Musa, amarga wis dimulyakake; lan Musa nutupake tutup ing raine dheweke dhewe, nganti dheweke mlebu kanggo ngomong karo Pangeran.

35

Lan Musa nglumpukake kabeh kumpulan anak-anak Israel, lan ngomong, Iki tembung-tembung sing diomongake Gusti Allah supaya ditindakake dening wong-wong mau. Enem dina sampeyan bakal nggawe karya, nanging ing dina kaping pitu ngaso; suci, sabat; ngaso kanggo Gusti; saben wong sing nggawe karya ing dina kuwi, kudu dipateni. Kowé kabèh aja ngobong geni ing kabèh panggonan manggon kowé ing dina Sabat; Aku Gusti. Lan Musa ngomong marang kabèh kumpulan anak-anak Israèl, ngomong, Iki tembung sing dhawuh Pangeran, ngomong: Jupuken saka sampeyan dhéwé persembahan kanggo Pangeran. Kabèh sing gelem ing ati, bakal nggawa pisanan-pisanan kanggo Pangeran: emas, salaka, tembaga, biru, ungu, abang dobel dipintal, lan kain alus dipintal, lan wulu wedhus, lan kulit wedhus lanang diwarnai abang, lan kulit biru, lan kayu ora bosok, lan watu sardius, lan watu kanggo ukiran kanggo penutup pundhak lan jubah dawa. Lan saben wong sing wicaksana ing ati ing antarane kowe, teka lan nggawea kabeh sing wis dhawuhake Gusti: Tarub, lan gorden-gorden, lan tutup-tutup, lan layar-layar, lan palang-palang, lan tiang-tiang, lan peti paseksen, lan galah-galah panggawane, lan panutup

pangapurane, lan tirai, lan meja lan kabeh piranti-pirantine, lan kaki dian cahya lan kabeh piranti-pirantine, lan misbyah lan kabeh piranti-pirantine, lan sandhangan-sandhangan suci Harun imam, lan sandhangan-sandhangan sing bakal dienggo nglayani, lan jubah-jubah kanggo anak-anake Harun kanggo imamat, lan lenga pengurapan, lan menyan campuran. Lan kabèh kumpulan anak-anak Israèl wis metu saka Musa. Lan padha nggawa saben wong, sing digawa atine dheweke, lan akeh sing katon apik ing jiwane dheweke, persembahan; lan padha nggawa persembahan marang Gusti kanggo kabeh pakaryan saka kemah paseksen, lan kanggo kabeh perabotan saka kemah kuwi lan kanggo kabeh sandhangan sing suci. Lan wong lanang-lanang padha nggawa saka wong wadon-wadon, saben sing katon apik ing atine, padha nggawa meterai, lan anting-anting, lan cincin, lan perhiasan rambut, lan gelang, kabeh piranti emas. Lan kabèh wong sing padha nggawa persembahan emas marang Gusti, lan sapa sing ditemokaké duwe linen alus lan kulit-kulit biru lan kulit-kulit wedhus lanang sing dicelup abang, padha nggawa. Lan saben wong sing nyingkirake persembahan, padha nggawa perak lan tembaga, persembahan-persembahan kanggo Gusti; lan saka wong-wong sing ditemokaké kayu sing ora bosok; lan kanggo kabèh pakaryan persiapan padha nggawa. Lan saben wadon sing wicaksana ing pikiran karo tangane nenun, padha nggawa sing wis ditenun, biru hyacinth, lan ungu, lan abang scarlet, lan kain linen alus. Lan kabèh wong wadon sing katon apik ing pikirane dhèwèke kanthi kawicaksanan, padha nenun wulu wedhus. Lan para panguwasa padha nggawa watu-watu zamrud, lan watu-

watu kanggo ngisi menyang efod, lan tutup dada, lan rempah-rempah, lan menyang lenga kanggo ngurapi, lan rempah kanggo dupa. Lan saben wong lanang lan wong wadon, sing atine padha nggawa dheweke mlebu kanggo nglakoni kabeh pakaryan, sakabehe sing wis dhawuh Gusti Pangeran supaya nglakoni iku liwat Musa, anak-anake Israel wis padha nggawa persembahan kanggo Gusti Pangeran. Lan Musa ngomong marang anak-anake Israel, Lho iki, Gusti Allah wis nimbali miturut jeneng si Bezalel anake Uri anake Hur, saka sukune Yuda, lan wis ngisi dheweke roh ilahi babagan kawicaksanan lan pangerten, lan kawruh kabeh, kanggo ngrancang miturut kabeh karya kerajinan, nggawe emas lan salaka lan tembaga, lan ngukir watu, lan nggarap kayu, lan nggawe ing kabeh karya kawicaksanan. Lan Panjenengane menehi kamajuan ing pikiran marang dheweke lan marang Eliab anake Ahisamach, saka suku Dan. Lan Panjenengane ngisi wong-wong mau karo kawicaksanan, pangerten, pikiran, kanggo ngerti nggawe kabeh karya suci, lan barang-barang tenunan lan barang-barang sulaman, nenun nganggo abang lan kain linen alus, nggawe kabeh karya kerajinan, macem-macem.

36

Lan Bezalel lan Eliab nggawe, lan kabeh wong sing wicaksana ing pikiran, sing diwenehi kawicaksanan lan kawruh ing awakke dhewe, kanggo ngerti nggawe kabeh karya, miturut kewajiban suci, miturut kabeh sing didhawuhake Gusti. Lan

Musa nimbali Bezalel lan Eliab, lan kabeh wong sing duwe kawicaksanan, sing Gusti Allah wis maringi kawruh ing atine, lan kabeh wong sing kanthi sukarela gelem nyedhaki menyang pakaryan-pakaryan, supaya ngrampungake kuwi. Lan dheweke padha tampa saka Musa kabeh sesembahan sing digawa dening para putra Israel kanggo kabeh pakaryan sing suci kanggo nggawe iku; lan dheweke dhewe isih nampa barang-barang sing dipersembahake saka wong-wong sing nggawa ing esuk. Lan padha teka kabeh wong pinter sing nggawe karya suci, saben wong miturut karyane dhewe sing lagi digarap dhewe. Lan dheweke ngomong marang Musa, yen wong-wong akeh nggawa akeh banget miturut pakaryan-pakaryan sing wis dhawuh Gusti Allah supaya digawe. Lan Musa dhawuh, lan dheweke ngumumake ing kemah, ngandika, wong lanang lan wong wadon aja nyambut gawe maneh kanggo pisungsung kapisan saka sing suci; lan wong-wong dipenggak supaya ora matur maneh. Lan karya-karya mau cukup kanggo wong-wong mau kanggo nggawe konstruksi, lan isih ana sing kari luwih akeh. Lan digawe dening saben wong wicaksana ing antarane para buruh sandhangan-sandhangan suci sing iku kanggo Harun imam, kaya sing wis dhawuh Pangeran marang Musa. Lan dhèwèké nggawé efod saka emas, lan biru, lan ungu, lan abang sing dipintal, lan linen alus sing dipuntir; lan dipotong lembaran-lembaran emas dadi rambut-rambut, supaya ditenun bebarengan karo biru, lan ungu, lan karo abang sing dipintal tenan, lan linen alus sing dipuntir; karya tenunan padha nggawé iku; efod-efod sing nyambungaké saka loro-loroné bagiyan, karya tenunan marang siji lan sijiné dijalin miturut

dhéwé. Saka dheweke padha nggawe iku miturut gaweyane dheweke, saka emas, lan biru, lan ungu, lan abang kepintal, lan kain linen alus kepintal, kaya sing dhawuh Gusti marang Musa; lan padha nggawe loro watu zamrud sing disambungake lan diubengi emas, diukir lan ditatah ukirane meterai saka jeneng-jenenge anak-anake Israel; lan dheweke nyelehake watu-watu mau ing pundhake efod, watu-watu pengeling-eling anak-anake Israel, kaya sing dhawuh Gusti marang Musa. Lan wong-wong padha nggawe tutup dada, karya tenunan macem-macem miturut karya efod, saka emas, lan biru, lan ungu, lan abang pintal, lan kain linen alus pintal; persegi dobel wong-wong padha nggawe tutup dada; sejengkal dawane, lan sejengkal ambane dobel. Lan ditenun bebarengan ing dheweke kain sing dipasangi watu papat baris; baris watu, sardius lan topas lan zamrud, baris sing kapisan; lan baris sing kapindho, karbukel lan safir lan jasper; lan baris sing katelu, ligure lan agate lan amethyst; lan baris sing kaping papat, chrysolite lan beril lan onyx sing diubengi nganggo emas, lan diiket bebarengan nganggo emas. Lan watu-watu iku ana rolas saka jeneng-jenenge putra-putra Israel, saka jeneng-jenenge wong-wong mau diukirake dadi meterai-meterai, saben siji saka jenenge dhewe kanggo rolas suku. Lan padha nggawe ing tutup dhadha rantai-rantai sing dijalin bebarengan, karya anyaman, saka emas murni. Lan padha nggawe loro perisai cilik emas, lan loro cincin emas; lan padha masang loro cincin emas ing loro-lorone wiwitan tutup dada. Lan padha nyelehake rantai-rantai saka emas ing cincin-cincin ing loro-lorone bagean saka tutup dada; lan menyang loro panggonan patemon, loro rantai kasebut. Lan

wong-wong padha nyelehake ing rong perisai cilik; lan wong-wong padha nyelehake ing pundhak efod ing sisih ngarep. Lan dheweke nggawe loro gelang emas, lan dheweke nyelehake ing loro sayap ing pojok tutup dada, lan ing pojok mburi efod ing njero. Lan dheweke nggawe loro gelang emas, lan dheweke nyelehake ing loro pundhak efod saka ngisor, ing ngarep miturut panggabungan saka ndhuwur tenunan efod. Lan dheweke ngiket tutup dada saka gelang-gelang sing ana ing dheweke menyang gelang-gelang efod, dicekel saka biru, dijalin menyang kain efod, supaya tutup dada ora kendhel saka efod, kaya sing dhawuh Gusti marang Musa. Lan wong-wong padha nggawé jubah ngisor ing sangisore efod, karya tenunan, kabèh warna biru; nanging bukaané saka jubah kuwi ana ing tengah ditenun kanthi dijalin, duwé pinggiran ngubengi bukaané kuwi sing ora bisa dirusak; Lan wong-wong padha nggawé ing pinggir ngisor saka jubah kuwi kaya delima mekar delima-delima cilik, saka biru, lan ungu, lan abang, sing dipintal, lan linen alus sing dipuntir. Lan padha nggawe lonceng-lonceng emas, lan padha nyelehake lonceng-lonceng kuwi ing pinggiran jubah ing sakubenge ing antarane delima-delima; lonceng emas lan delima ing pinggiran jubah ing sakubenge, kanggo nglayani, kaya sing dhawuhake Gusti marang Musa. Lan padha nggawe tunik saka linen alus, karya tenunan, kanggo Harun lan anak-anake, lan tutup sirah saka linen alus, lan iket sirah saka linen alus, lan kathok jero saka linen alus sing dipintal, lan sabuk-sabuke saka linen alus, lan biru, lan ungu, lan abang sing dipintal, karya tukang sulam, kaya cara sing wis dhawuh Pangeran marang Musa. Lan padha nggawé lempeng emas,

bagiyan sing dipisahaké saka sing suci, saka emas murni; lan nulis ing ndhuwur kuwi aksara-aksara sing diukirake, kaya meterai, Papan Suci kanggo Gusti; Lan padha masang ing tali biru, supaya diselehake ing ndhuwur sorban saka ndhuwur, kaya cara sing wis dhawuhake Gusti marang Musa.

37

Lan padha nggawe kanggo tarub sepuluh gorden; wolung lan rong puluh hasta dawane gorden sing siji; iku padha kabeh; lan papat hasta ambane gorden sing siji. Lan dhèwèké nggawé tirai saka biru, lan ungu, lan abang dipintal, lan linen alus dipuntir, karya tenunan kerubim; lan dhèwèké nyelèhaké iku ing papat pilar ora bosok dilapisi emas nganggo emas; lan kapital-kapitalé dhèwèké emas, lan dhasar-dasaré dhèwèké papat perak. Lan padha nggawe gorden lawang tarub paseksen saka benang biru, lan ungu, lan abang dipintal, lan linen alus dipuntir, karya tenunan kerubim; lan tiang-tiange lima, lan gelang-gelange; lan sirah-sirahe, lan penyambung-penyambunge padha dilapisi nganggo emas; lan dhasar-dasare lima saka tembaga. Lan dheweke nggawe plataran sing menyang Kidul, layar plataran saka kain linen alus sing dipintal satus ing satus; lan tiang-tiange rong puluh, lan dhasar-dhasare rong puluh. Lan sisih sing menyang Lor, satus ing satus; lan sisih sing menyang Kidul, satus ing satus; lan pilar-pilare dhéwé rong puluh, lan dhasar-dhasare dhéwé rong puluh; Lan sisih sing menyang segara gorden-gorden sèket hasta; pilar-pilare dhéwé sepuluh, lan dhasar-

dhasare dhéwé sepuluh; Lan sisih sing menyang wetan sèket hasta layar, limalas hasta sing miturut mburi; lan pilar-pilare dhéwé telu, lan dhasar-dhasare dhéwé telu; Lan ing mburi sing kapindho saka kono lan saka kono miturut gapura plataran, gorden-gorden limalas hasta; pilar-pilare dhéwé telu, lan dhasar-dhasare dhéwé telu; kabèh gorden-gorden tarub saka kain linen alus sing dipintal. Lan dhasar-dhasar saka tiang-tiang kuwi tembaga, lan pancing-pancing kuwi perak, lan makutha-makutha kuwi dilapisi perak karo perak, lan tiang-tiang dilapisi karo perak kabeh tiang-tiang saka plataran; lan gorden saka gapura saka plataran karya tukang sulam saka biru, lan ungu, lan abang dipintal, lan linen alus dipuntir; rong puluh hasta dawane, lan dhuwure lan ambane lima hasta padha karo layar-layar saka plataran; lan tiang-tiang kuwi papat, lan dhasar-dhasar kuwi papat tembaga, lan pancing-pancing kuwi perak, lan makutha-makutha kuwi dilapisi karo perak. Lan kabèh patok-patok ing plataran ing sakubengé saka tembaga, lan piyambak-piyambak dilapisi nganggo perak. Lan iki tata letak saka kemah paseksen, kaya sing didhawuhake marang Musa, layanan iku dadi kagaweyane wong-wong Lewi liwat Itamar putrane Harun sing imam. Lan Bezalel anake Uri, saka suku Yuda, nggawe kaya sing dhawuhake Gusti marang Musa, lan Eliab anake Ahisamach saka suku Dan, sing dadi tukang ahli tenun lan sulaman lan karya warna-warna, nenun nganggo abang lan kain linen alus.

38

Lan Bezalel nggawe peti, lan ngubengi iku karo emas resik njero lan njaba; lan nuang kanggo iku papat gelang emas; loro ing sisih siji, lan loro ing sisih kapindho, amba kanggo galah-galah, supaya bisa ngangkat iku nganggo kuwi. Lan dhèwèké nggawé tutup pangapunten ana ing nduwur petiné saka emas murni, lan loro kerubim emas; kerub siji ana ing pojok tutup pangapunten sing kapisan, lan kerub siji ana ing pojok tutup pangapunten sing kapindho, nutupi nganggo swiwi-swiwiné ana ing tutup pangapunten. Lan dhèwèké nggawé méja sing diaturake saka emas murni, lan dhèwèké nuang papat gelang kanggo méja kuwi, loro ing sisih sing siji, lan loro ing sisih sing kapindho, amba, supaya bisa diangkat nganggo galah-galah ing gelang-gelang kuwi. Lan dhèwèké nggawé galah-galah kanggo peti lan kanggo meja, lan dhèwèké nyalut galah-galah mau nganggo emas. Lan dhèwèké nggawé piranti-piranti saka meja, yaiku mangkok-mangkok, lan cangkir-cangkir dupa, lan cangkir-cangkir, lan wadhah-wadhah sesaji, sing bakal disiram sesaji ing kono, saka emas. Lan dhèwèké nggawé kaki dian sing mènèhi cahya, emas, bathangané padhet, lan cabang-cabang saka loro-loroné bagiané; saka cabang-cabangé ana tunas-tunas saka cabang-cabangé tunas-tunas sing metu; telu saka iki, lan telu saka iki, digawé padha karo siji lan sijine. Lan lampu-lampu kuwi, sing ana ing ndhuwur pucuk-pucuk, bentuke kaya kacang saka kuwi; lan soket-soket saka kuwi, supaya lampu-lampu ana ing ndhuwur kuwi; lan soket sing kapitu, sing ana ing pucuk lampu gantung, ing ndhuwur pucuk saka ndhuwur, padhet kabeh emas; Lan pitung lampu ing ndhuwur kuwi emas, lan penjepit kuwi emas, lan wadah-wadah abu kuwi emas. Wong iki

nutupi tiang-tiang nganggo salaka, lan dhèwèké nggawé gelang-gelang emas kanggo tiang, lan dhèwèké nutupi palang-palang nganggo emas, lan dhèwèké nutupi tiang-tiang tirai nganggo emas, lan dhèwèké nggawé kait-kait emas. Wong iki nggawe uga gelang-gelang saka kemah emas, lan gelang-gelang saka plataran, lan gelang-gelang kanggo mbentangake tutup saka ndhuwur tembaga; Wong iki nyetak sirah-sirah perak saka kemah, lan sirah-sirah tembaga saka lawang kemah, lan gapura saka plataran; lan pancing-pancing nggawe kanggo tiang-tiang perak, ing tiang-tiang wong iki nyalut perak dheweke; Wong iki nggawe patok-patok saka kemah, lan patok-patok saka plataran tembaga; Wong iki nggawe mezbah tembaga saka panggangan-panggangan tembaga, sing ana karo wong-wong sing mbalela karo kumpulan Korah; Wong iki nggawe kabeh piranti saka mezbah, lan panggangan dheweke, lan dhasar, lan mangkok-mangkok, lan garpu-garpu daging tembaga; Wong iki nggawe kanggo mezbah kisi, karya jala saka ngisor panggangan ing ngisor iku nganti setengah dheweke; lan masang marang iku papat gelang saka papat bagean saka kisi mezbah tembaga, amba kanggo palang-palang, supaya ngangkat karo dheweke mezbah; Wong iki nggawe lenga saka pengurapan suci, lan campuran saka menyan resik karya tukang minyak wangi; Wong iki nggawe bejana tembaga, lan dhasar dheweke tembaga saka kaca-kaca wong wadon sing pasa, sing padha pasa ing lawang-lawang kemah paseksen, ing dina nalika nancepake iku. Lan dhèwèké nggawé bak adus, supaya Musa lan Harun lan anak-anaké padha bisa wisuh tangan lan sikil saka kono, nalika padha mlebu menyang kemah paseksen, utawa nalika padha

nyedhaki menyang mesbah kanggo nglayani, padha wisuh saka kono, kaya sing dhawuh Pangeran marang Musa.

39

Kabèh emas sing digawé kanggo karya-karya miturut kabèh pakaryan barang-barang suci, dadi emas saka woh wiwitané, sanga lan rong puluh talèn, lan pitung atus rong puluh sikèl miturut sikèl sing suci; Lan perak persembahan saka wong-wong sing diitung saka kumpulan, satus talèn, lan sewu pitung atus pitung puluh lima sikèl; drakma siji kanggo sirah setengah saka sikèl, miturut sikèl sing suci; Kabèh sing liwat pamriksan saka umur rong puluh taun lan ndhuwur nganti nem puluh yuta, lan telung ewu limang atus lan sèket. Lan dadi satus talèn saka salaka kanggo nyetak satus alas saka tarub, lan kanggo alas saka tirai, satus alas kanggo satus talèn, siji talèn kanggo saben alas. Lan sewu pitung atus pitung puluh lima syèkèl digawé kanggo kait-kait kanggo tiang-tiang, lan dilapisi emas alas-alasé, lan dihiasi tiang-tiang mau. Lan tembaga saka persembahan pitung puluh talenta, lan sewu limang atus syikel. Lan padha nggawe saka iku dhasar-dhasar lawang kemah paseksen, lan dhasar-dhasar plataran ngubengi, lan dhasar-dhasar gapura plataran, lan patok-patok kemah, lan patok-patok plataran ngubengi, lan kisi tembaga mesbah, lan kabeh piranti mesbah, lan kabeh piranti kemah paseksen. Lan padha nggawe anak-anake Israel, kaya kang dhawuh Pangeran marang Musa, mangkono padha nggawe. Nanging emas sisa saka persembahan

padha nggawe piranti kanggo nglayani nganggo iku ing ngarsane Pangeran. Lan biru kang ditinggal, lan ungu, lan abang padha nggawe sandhangan pangabdian Harun, supaya nglayani nganggo iku ing papan suci. Lan padha nggawa sandhangan marang Musa, lan kemah, lan piranti-pirantine, dhasar-dhasar lan palang-palange, lan tiang-tiyange, lan mesbah, lan kabeh piranti-pirantine. Lan lenga saka pengurapan, lan dupa saka komposisi, lan kaki dian sing resik, lan lampu-lampune, lampu-lampu saka pembakaran, lan lenga saka cahya. Lan meja saka tujuan, lan kabeh piranti-pirantine, lan roti-roti sing diaturake ing ngarep. Lan jubah-jubah sing suci, sing iku Harun, lan jubah-jubah saka anak-anake, kanggo imamat. Lan layar-layar saka plataran, lan tiang-tiang, lan tirai saka lawang saka kemah, lan saka gapura saka plataran. Lan kabeh piranti-piranti saka kemah, lan kabeh piranti-pirantine, lan kulit-kulit kulit wedhus-wedhus sing dicelup abang, lan tutup-tutup biru, lan saka sing isih ana tutup-tutupe, lan pasak-pasak, lan kabeh piranti-piranti sing kanggo pakaryan saka kemah saka paseksen. Sapirang-pirang sing dhawuh Gusti marang Musa, mangkono padha nggawe anak-anak Israel kabeh barang-barange. Lan Musa weruh kabeh pakaryan, lan padha wis nggawe iku cara sing dhawuh Gusti marang Musa, mangkono padha nggawe iku, lan Musa mberkahi wong-wong mau.

40

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, Ing dina siji

saka wulan kang kapisan, ing wulan anyar, kowe bakal ngedegake kemah saka paseksen. Lan kowe bakal nyelehake peti saka paseksen, lan kowe bakal nutupi peti karo tirai. Lan kowé bakal nggawa mlebu méja, lan kowé bakal nyetel maksud saka iku; lan kowé bakal nggawa mlebu kaki lampu, lan kowé bakal masang lampu-lampu saka iku. Lan kowe bakal nyelehake misbyah emas kanggo ngobong menyan ing ngarep peti, lan kowe bakal masang tutup tirai ing lawang tarub paseksen. Lan altar saka sesaji sampeyan bakal nyelehake ing jejere lawang-lawang saka tarub saka paseksen; lan sampeyan bakal masang ngubengi tarube, lan kabeh barang-barange sampeyan bakal nyucekake ing sakubenge. Lan sampeyan bakal njupuk lenga pengurapan, lan sampeyan bakal ngurapi tarub, lan kabeh barang sing ana ing njero iku, lan sampeyan bakal nyucekake iku, lan kabeh piranti saka iku, lan iku bakal dadi suci. Lan kowe bakal ngurapi mezbah saka kurban, lan kabeh wadhah-wadhah saka dheweke; lan kowe bakal nyucekake mezbah, lan mezbah bakal dadi suci saka sing suci-suci. Lan kowé bakal nggawa cedhak Harun lan anak-anak lanang dhèwèké menyang lawang-lawang kemah paseksen, lan kowé bakal wisuh wong-wong mau nganggo banyu. Lan kowe bakal nganggo-kake Harun klambi-klambi sing suci, lan kowe bakal ngurapi dheweke, lan kowe bakal nyucekake dheweke, lan dheweke bakal dadi imam kanggo aku. Lan anak-anak lanang saka dheweke sampeyan bakal nggawa cedhak, lan sampeyan bakal nganggo-kake klambi dawa marang wong-wong mau. Lan kowe bakal ngurapi wong-wong mau kaya cara kowe ngurapi bapakné wong-wong mau, lan wong-wong mau bakal dadi imam kanggo aku; lan bakal

dadi, supaya ana kanggo wong-wong mau ngurapi imamat menyang jaman salawasé, menyang turun-temuruné wong-wong mau. Lan Musa nggawe kabeh, sakabehe sing Gusti dhawuh marang dheweke, mangkono dheweke nggawe. Lan kedadean ing wulan kang kapisan, taun kang kapindho, nalika wong-wong mau padha metu saka Mesir, ing tanggal siji tarub iku didegake. Lan Musa masang tarub, lan masang kapital-kapital, lan nyelokake palang-palang, lan masang tiang-tiang. Lan dheweke mbentangake gorden-gorden ing ndhuwur tarub, lan dheweke masangake tutup saka tarub ing ndhuwur iku saka ndhuwur, kaya sing didhawuhake Gusti marang Musa. Lan sawisé njupuk paseksen-paseksen mau dilebokake menyang peti, lan diselehake galah-galah ana ing ngisor peti, lan digawa mlebu peti menyang tarub, lan diselehake tutup tirai, lan ditutupi peti paseksen, kaya cara sing diperintahake Gusti marang Musa. Lan diselehake meja menyang tarub paseksen, ing sisih lor njaba tirai tarub. Lan dheweke nambahake roti-roti saka panampa ing ndhuwure iku ing ngarsane Gusti, kaya cara sing dhidhawuhake Gusti marang Musa. Lan dhèwèké nyelèhaké kandhil ing tarub paseksen, ing sisih tarub sing menyang Kidul. Lan dhèwèké masang lampu-lampuné ing ngarepé Gusti, kaya cara Gusti dhawuh marang Musa. Lan dheweke nyelehake mezbah emas ing tarub paseksen ing ngarep tirai, lan dheweke ngobong menyan campuran ing mezbah kuwi, kaya sing wis didhawuhake Gusti Allah marang Musa. Lan dhèwèké nyelèhaké altar sesajen ing sandhingé lawang-lawang tarub. Lan dhèwèké masang plataran ngubengi kemah, lan mesbah; lan Musa ngrampungaké kabèh karya. Lan

méga nutupi kémah paseksèn; lan kémah iku kapenuhan déning kamulyan Gusti Pangéran. Lan Musa ora bisa mlebu menyang tarub paseksen, amarga mega nutupi ing ndhuwure, lan tarub wis kebak dening kamulyan Pangeran. Nalika méga munggah saka tarub, para putra Israel padha budhal karo peralatan wong-wong mau. Yen nanging méga ora munggah, wong-wong ora budhal nganti tekan dina nalika méga iku munggah. Méga amarga ana ing nduwur tarub ing awan, lan geni ana ing nduwur tarub ing bengi ing ngarepe kabèh Israèl, ing kabèh lelampahané wong-wong mau.

Wilangan

1

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa ing ara-ara samun Sinai, ing tarub paseksen, ing dina siji sasi kapindho, taun kapindho sawise wong-wong mau metu saka tanah Mesir, ngandika, jupuken wiwitan kabeh kumpulan Israel miturut kulawarga, miturut omah-omah bapak-bapak wong-wong mau, miturut cacah saka jeneng wong-wong mau, miturut sirah wong-wong mau; kabeh lanang saka umur rong puluh taun lan munggah, kabeh sing metu ing pasukan Israel, etungna wong-wong mau bebarengan karo pasukan wong-wong mau; kowe lan Harun etungna wong-wong mau. Lan karo kowe bakal ana, saben wong miturut suku, saben panguwasa miturut omah-omah leluhur bakal ana. Lan iki jeneng-jenengé wong lanang, sing bakal ngadeg bebarengan karo kowé: saka Ruben, Elizur anakné Sedeyur; Saka Simeon, Salamiel anakné Surisadai. Saka Yuda, Nahson anake Aminadab. Saka Isakar, Natanael putrane Sogar; saka Zebulon, Eliab putrane Helon; saka anak-anake Yusuf saka Efraim, Elisama putrane Amihud; saka Manasye, Gamaliel

putrane Pedazur. Saka Benyamin, Abidan putrane Gideoni. Saka wong Dan, Ahiezer anake Ammishaddai. Saka Asher, Pagiel, putrane Ekhran. Saka Gad, Eliasaf putrane Raguel. Saka Naftali, Ahira putrane Enan. Wong-wong iki sing disebut saka kumpulan kuwi, panguwasa saka suku-suku miturut kulawarga-kulawargané dhéwé, perwira militèr Israel. Lan Musa lan Harun njupuk wong lanang iki sing wis ditimbali miturut jenenge. Lan kabèh kumpulan padha diklumpukaké ing dina siji saka wulan kapindho taun; lan padha didaftaraké miturut asal-usulé dhéwé, miturut kulawargané dhéwé, miturut jumlahing jenengé dhéwé, saka umur rong puluh taun lan luwih, kabèh wong lanang miturut sirahé dhéwé, kaya cara sing dhawuhé Gusti marang Musa; lan padha diétung ing ara-ara samun Sinai. Lan dadi anak-anake Ruben anak mbarep Israel miturut kulawargane wong-wong mau, miturut klan-klane wong-wong mau, miturut omah-omah leluhure wong-wong mau, miturut cacahe jeneng-jenenge wong-wong mau, miturut sirah-sirahe wong-wong mau, kabeh lanang saka umur rong puluh taun lan munggah, kabeh sing metu ing pasukan, sensuse wong-wong mau saka suku Ruben, nem lan patang puluh ewu lan limang atus. Anak-anak lanang Simeon miturut kulawarga wong-wong mau, miturut suku-suku wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, miturut cacah jeneng wong-wong mau, miturut sirah wong-wong mau, kabeh lanang saka umur rong puluh taun lan munggah, kabeh sing metu ing pasukan, sensus wong-wong mau saka suku Simeon, sanga lan seket ewu lan telung atus. Para putra Yuda miturut kulawarga wong-wong mau, miturut klan wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau,

miturut cacahing jeneng wong-wong mau, miturut sirah wong-wong mau, kabeh lanang saka umur rong puluh taun lan ing ndhuwur, kabeh sing metu ing pasukan, sensus wong-wong mau saka suku Yuda, papat lan pitung puluh ewu lan nem atus. Anak-anak lanang Isakhar miturut kulawarga-kulawargané dhéwé, miturut klan-klané dhéwé, miturut omah-omah leluhuré dhéwé, miturut cacah jeneng-jenengé dhéwé, miturut sirahé dhéwé, kabèh lanang wiwit umur rong puluh taun lan ndhuwur, kabèh sing metu ing pasukan, sensusé dhéwé saka suku Isakhar, papat lan seket ewu lan patang atus. Para putra Zebulun miturut kulawargané dhéwé, miturut klané dhéwé, miturut omah-omah leluhurné dhéwé, miturut cacah jenengné dhéwé, miturut sirahné dhéwé, kabèh lanang saka umur rong puluh taun lan ndhuwur, kabèh sing metu ing pasukan, sensusné dhéwé saka suku Zebulun, pitu lan sèket èwu lan patang atus. Anak-anak lanang Yusuf, anak-anak lanang Efraim, miturut kulawarga wong-wong mau, miturut klan wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, miturut cacah jeneng wong-wong mau, miturut sirah wong-wong mau, kabeh lanang saka umur rong puluh taun lan ndhuwur, kabeh sing metu ing pasukan, sensus wong-wong mau saka suku Efraim, patang puluh ewu lan limang atus. Marang anak-anak lanang Manasye miturut kulawarga wong-wong mau, miturut klan wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, miturut cacah jeneng wong-wong mau, miturut sirah wong-wong mau, kabeh lanang, saka umur rong puluh taun lan munggah, kabeh sing metu ing pasukan, sensus wong-wong mau saka suku Manasye, loro lan telung puluh ewu lan rong atus. Para putra

Benyamin miturut kulawarga wong-wong mau, miturut klan wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, miturut cacah jeneng wong-wong mau, miturut sirah wong-wong mau, kabeh lanang saka umur rong puluh taun lan ing dhuwur, kabeh sing metu ing pasukan, sensus wong-wong mau saka suku Benyamin, limang lan telung puluh ewu lan patang atus. Para putra Gad miturut kulawarga dhéwé, miturut klan dhéwé, miturut omah-omah leluhur dhéwé, miturut cacah jeneng dhéwé, miturut sirah dhéwé, kabeh lanang saka umur rong puluh taun lan munggah, kabeh sing metu ing pasukan, sensus dhéwé saka suku Gad, patang puluh lima ewu nem atus seket. Anak-anak lanang Dan miturut kulawarga wong-wong mau, miturut klan wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, miturut cacah jeneng wong-wong mau, miturut sirah wong-wong mau, kabeh lanang saka umur rong puluh taun lan munggah, kabeh sing metu ing pasukan, sensus wong-wong mau saka suku Dan, loro lan sewidak ewu lan pitung atus. Anak-anak lanang Asyer miturut kulawarga wong-wong mau, miturut suku-suku wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, miturut cacah jeneng-jeneng wong-wong mau, miturut sirah wong-wong mau, kabeh lanang saka umur rong puluh taun lan munggah, kabeh sing metu ing pasukan, sensus wong-wong mau saka suku Asyer, siji lan patang puluh ewu lan limang atus. Para putra Naftali miturut kulawarga wong-wong mau, miturut suku-suku wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, miturut cacah jeneng wong-wong mau, miturut sirah wong-wong mau, kabeh lanang saka umur rong puluh taun lan

munggah, kabeh sing metu ing pasukan, sensus wong-wong mau saka suku Naftali, telu lan seket ewu lan patang atus. Iki sensus, sing dipriksa dening Musa lan Harun lan para panguwasa Israel rolas wong lanang; siji wong lanang saben suku siji, miturut suku-suku omah kulawarga padha ana. Lan dadi kabèh cacahing para putra Israèl karo kekuwatané dhéwé saka umur rong puluh taun lan ndhuwur, kabèh sing metu kanggo nyiapké perang ing Israèl nem atus èwu lan telung èwu lan limang atus lan sèket. Wong-wong Lewi saka suku kulawarga wong-wong mau ora dicacah ing antarane anak-anak Israel. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, Deleng, suku Lewi aja kowe cacah bareng, lan wilangane wong-wong mau aja kowe jupuk, ing tengahe anak-anake Israel. Lan kowe angkata wong-wong Lewi ing ndhuwur tarub paseksen, lan ing ndhuwur kabeh piranti-pirantine, lan ing ndhuwur kabeh sing ana ing njero kono; dheweke dhewe bakal nggawa tarub, lan kabeh piranti-pirantine; lan dheweke dhewe bakal nglayani ing njero kono, lan ngubengi tarube bakal padha kemah. Lan nalika ngilangi tarub, wong-wong Lewi bakal nurunake iku, lan nalika masang tarub, dheweke bakal ngadegake; lan wong manca sing nyedhaki kudu mati. Lan bakal padha kemah para putra Israel, saben wong ing tatanané dhéwé, lan saben wong miturut kepemimpinané dhéwé, karo kekuwatané wong-wong mau. Wong-wong Lewi kudu padha kemah ngubengi tarub paseksen, lan ora bakal ana dosa ing anak-anake Israel. Lan wong-wong Lewi dhéwé bakal njaga jaga saka tarubé paseksen. Lan para putra Israel padha nglakoni, miturut kabeh sing diwenehake dhawuh dening Gusti marang Musa lan Harun, mangkono

padha nglakoni.

2

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa lan Harun, ngandika, wong siji-sijine saka dheweke miturut divisi, miturut standar, miturut omah-omah bapak-bapak leluhure wong-wong mau, para putra Israel padha kemah ing ngarep; ngubengi kemah paseksen para putra Israel bakal kemah. Lan wong-wong sing padha kemah dhisik ing sisih wetan, pasukan kemah Yuda karo kekuwatane dheweke, lan panguwasa anak-anake Yuda, Nahson anake Aminadab. Kekuwatané dhèwèké sing wis diitung, papat lan pitung puluh ewu lan nem atus. Lan wong-wong sing padha kemah cedhak karo suku Isakhar, lan panggedhe saka anak-anak Isakhar, Netanel anak Zuar. Kekuwatane dheweke sing wis diitung, papat lan seket ewu lan patang atus. Lan wong-wong sing padha kemah cedhak karo suku Zebulun, lan panggedhene para putra Zebulun, Eliab putra Helon. Kekuwatane dheweke sing wis diitung, pitung puluh pitu ewu lan patang atus. Kabèh wong sing wis diitung saka kemah Yuda, satus wolung puluh ewu lan enem ewu lan patang atus, karo kekuwatané dhéwé bakal mangkat dhisik. Divisi-divisi saka kemah Ruben, menyang kidul kekuwatané dhéwé, lan panguwasa saka anak-anaké Ruben, Elizur anaké Sedeur. Kekuwatane dheweke sing wis diitung, nem lan patang puluh ewu lan limang atus. Lan wong-wong sing nggawe kemah nututi dheweke saka suku Simeon, lan panggedhe saka anak-anak Simeon, Salamiel anak Zurisadai.

Kekuwatane dheweke sing wis diitung, sanga lan seket ewu lan telung atus. Lan sing padha kemah nyedhaki dhèwèké yaiku suku Gad, lan panggedhéné anak-anak Gad, Eliasaf anak Raguel. Kekuwatané dhèwèké sing wis dicacah, patang puluh lima ewu nem atus sèket. Kabèh wong sing wis diitung saka kemah Ruben, satus sèket siji ewu lan papat atus lan sèket, karo kekuwatané dhéwé, bakal mangkat nomer loro. Lan bakal dijupuk tarub saka paseksen, lan kemah saka wong-wong Lewi ana ing tengah saka kemah-kemah; kaya padha bakal kemah, mangkono uga padha bakal mangkat saben wong nututi miturut kepemimpinan. Divisi perkemahan Efraim ing pinggir segara karo kekuwatane dheweke, lan panguwasa anak-anake Efraim, Elisama anake Amihud. Kekuwatane sing wis diitung, patang puluh ewu lan limang atus. Lan wong-wong sing padha kemah ing jejere suku Manasye, lan panggedhe saka anak-anake Manasye, Gamaliel anake Pedazur. Kekuwatane dheweke sing wis diitung, telung puluh loro ewu lan rong atus. Lan wong-wong sing nggawe kemah nyedhaki suku Benyamin, lan panggedhene anak-anake Benyamin, Abidan anake Gideoni. Kekuwatane dheweke sing wis diitung, telung puluh limang ewu lan patang atus. Kabèh sing wis diitung saka kemah Efraim, satus ewu lan wolung ewu lan satus; karo kekuwatané dhéwé, dhèwèké bakal mangkat sing katelu. Divisi saka kemah Dan menyang lor karo kekuwatané dhéwé, lan panguwasa saka anak-anak Dan, Ahiezer anak Ammishaddai. Kekuwatane dheweke sing wis diitung, rong lan sewidak ewu lan pitung atus. Lan sing padha nggawe kemah nututi dheweke yaiku suku Asyer, lan panggedhene anak-anake Asyer, Pagiel anake Ekhran.

Kekuwatane dheweke sing wis diitung, patang puluh sewu limang atus sewiji. Lan wong-wong sing padha kemah ing sakwisé suku Naftali, lan panggedhe saka anak-anak Naftali, Ahira anak Enan. Kekuwatane dheweke sing wis diitung, telung puluh seket ewu lan patang atus. Kabèh wong sing wis diitung saka kemah Dan, satus sèket pitu èwu lan nem atus; paling mburi bakal budhal miturut tatanan dhèwèké. Iki cacahing para putra Israel miturut omah-omahé para leluhuré dhéwé; kabèh cacahing kemah-kemah bebarengan karo pasukanè dhéwé, nem atus ewu lan telung ewu limang atus sèket. Nanging wong-wong Lewi ora diétung bebarengan karo wong-wong mau, kaya sing wis dhawuhake Gusti marang Musa. Lan wong-wong Israel padha nglakoni kabèh sing didhawuhake Pangeran marang Musa; mangkono padha kemah miturut tatanané dhéwé-dhéwé, lan mangkono padha budhal saben wong nututi miturut suku-suku dhéwé-dhéwé, miturut omah-omah leluhur dhéwé-dhéwé.

3

Lan iki keturunané Harun lan Musa, ing dina nalika Gusti ngomong marang Musa ing gunung Sinai. Lan iki jeneng-jenengé anak lanangé Harun: anak mbarep Nadab, lan Abihu, Eleazar, lan Itamar. Iki jeneng-jenengé putra-putrane Harun, para imam sing wis dilantik, sing tangané padha disucèkaké kanggo njabat dadi imam. Lan Nadab lan Abihu mati ing ngarsane Gusti, nalika padha nyembahake geni manca ing ngarsane Gusti, ing ara-ara samun Sinai, lan anak ora ana

kanggo wong-wong mau; lan Eleazar lan Itamar dadi imam bebarengan karo Aaron, bapake wong-wong mau. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, jupuken suku Lewi, lan kowe bakal ndadekake wong-wong mau ana ing ngarepe Harun sing imam, lan wong-wong mau bakal nglayani dheweke, lan bakal njaga tugas-tugase dheweke, lan tugas-tugase para putra Israel ana ing ngarepe kemah paseksen, kanggo nggarap pakaryan-pakaryane kemah. Lan bakal njaga kabeh piranti saka tarub paseksen, lan njaga para putra Israel miturut kabeh pakaryan saka tarub. Lan kowe bakal mènèhi wong-wong Lewi marang Harun lan marang anak-anake sing dadi imam; wong-wong iki wis diwènèhi minangka peparingé kanggo aku saka anak-anak Israèl. Lan Harun lan anak-anak lanang dheweke kowe bakal ngangkat ing ndhuwur tarub paseksi; lan dheweke bakal njaga imamat dheweke, lan kabeh bab miturut misbyah, lan njero tirai; lan wong manca sing ndemek bakal mati. Lan wis ngomong Pangeran marang Musa, ngandika, lan lho aku wis njupuk wong-wong Lewi saka tengahe anak-anak Israel ngganti kabeh anak mbarep sing mbukak guwa-garba saka anak-anak Israel; tebusan wong-wong mau bakal dadi, lan wong-wong Lewi bakal dadi duwekku. Kanggo Aku kabeh anak mbarep; ing dina nalika Aku numpes kabeh anak mbarep ing tanah Mesir, Aku wis nyucekake kanggo Aku kabeh anak mbarep ing Israel; saka manungsa nganti kewan bakal dadi kagungane Aku; Aku iki Gusti. Lan wis ngomong Pangeran marang Musa ing ara-ara samun Sinai, ngandika, tlitinen anak-anak lanang Lewi miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, miturut kaum-kaum wong-wong mau; kabeh lanang saka umur sewulan lan

munggah, tlitinena wong-wong mau. Lan Musa lan Harun padha mriksa wong-wong mau amarga swarane Gusti, kaya cara sing wis dhawuhake Gusti marang wong-wong mau. Lan iki putra-putra Lewi saka jeneng-jenenge dheweke: Gerson, Kohat, lan Merari. Lan iki jeneng-jenenge anak lanang Gershon miturut klan-klane wong-wong mau: Libni lan Shimei. Lan anak-anak lanang Kohat miturut suku-suku wong-wong mau: Amram lan Ishar, Hebron lan Uziel. Lan anak-anak lanang Merari miturut klan-klan wong-wong mau: Mahli lan Mushi; iki klan-klan wong-wong Lewi miturut omah-omah leluhur wong-wong mau. Kanggo Gershon ana wong Libni, lan wong Shimei; iki wong-wong saka Gershon. Cacah sensus wong-wong mau miturut nomer kabèh lanang saka umur sewulan lan munggah, cacah sensus wong-wong mau, pitung ewu lan limang atus. Lan anak-anak lanang Gershon bakal nggawe kemah ing mburi tarub, cedhak segara. Lan panggedhe omah kulawarga saka wong Gerson, Eliasap anak Lael. Lan jaga anak-anake Gerson ing kemah kesaksian, yaiku kemah lan penutup, lan penutup lawang kemah kesaksian, lan layar-layar plataran, lan tirai gapura plataran sing ana ing kemah, lan sisa kabeh pakaryan-pakaryane. Saka Kohat ana wong Amram siji, lan wong Izhar siji, lan wong Hebron siji, lan wong Uziel siji; iki kabeh wong-wong saka Kohat, miturut cacahe. Kabèh lanang saka umur sewulan lan luwih, wolung ewu lan nem atus, njaga jaga-jagané barang-barang suci. Klan-klan saka anak-anake Kahat bakal nggawe kemah ing sisih kidul-kulon kémah. Lan panggedhe omah leluhur saka wong-wong Kohat, Elisafan anak Usiel. Lan jaga-jagané wong-wong mau yaiku peti, lan meja, lan kaki

lampu, lan misbyah-misbyah, lan wadhah-wadhah suci sing dienggo nglayani ing barang-barang mau, lan tutupé, lan kabèh pagawéané wong-wong mau. Lan panguwasa saka para panguwasa wong Lewi, Eleazar putrane Harun sing imam, wis diangkat kanggo njaga panjagane barang-barang suci. Kanggo Merari ana wong Mooli, lan wong Mushi; iki kabeh wong-wonge Merari. Cacahing wong-wong mau miturut angka, kabeh lanang saka umur sewulan lan ndhuwur, enem ewu lan seket. Lan panggedhe omah leluhur saka wong Merari, Zuriel anak Abihail; saka sisih kemah padha bakal kemah menyang lor. Tugas jaga anak-anake Merari, yaiku kapital-kapital saka tarub, lan palang-palange, lan tiang-tiange, lan dhasar-dhasare, lan kabeh piranti-pirantine, lan pakaryan-pakaryane, lan tiang-tiang saka plataran ngubengi, lan dhasar-dhasare, lan patok-patok, lan tali-taline. Wong-wong sing nggawe kemah ing ngarep tarub paseksen saka wetan, yaiku Musa lan Harun lan anak-anak lanange, njaga jaga-jaga sing suci kanggo jaga-jaga anak-anak Israel; lan wong manca sing ndemek, bakal mati. Kabèh cacahing wong Lewi, sing wis dicacah déning Musa lan Harun lumantar swarane Pangeran miturut suku-sukune dhéwé, kabèh lanang wiwit umur sewulan lan luwih, rong puluh loro ewu. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, priksakna kabeh anak lanang mbarep saka anak-anake Israel wiwit umur sewulan lan munggah; lan jupuken cacahe miturut jeneng. Lan kowe bakal njupuk wong-wong Lewi kanggo Aku, Aku Gusti, ngganti kabeh anak mbarep saka anak-anake Israel, lan kewan-kewane wong-wong Lewi ngganti kabeh anak mbarep ing kewan-kewane anak-anake Israel. Lan Musa ngunjungi kabeh

anak mbarep ing antarane anak-anak Israel kanthi cara sing diprentahake dening Gusti Allah. Lan dadi kabèh sing mbarep lair sing lanang miturut wilangan saka jeneng saka umur sewulan lan ndhuwur saka pamriksan wong-wong mau, loro lan rong puluh èwu lan telu lan pitung puluh lan rong atus. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, jupuken wong-wong Lewi minangka gantine kabeh anak lanang mbarep putra Israel, lan kewan-kewane wong Lewi minangka gantine kewan-kewane wong-wong mau, lan wong-wong Lewi bakal dadi kagungane Aku; Aku iki Gusti Allah. Lan tebusan telung atus pitung puluh telu sing luwih akeh saka wong Lewi saka anak-anak mbarep saka anak-anak Israel. Lan sampeyan bakal njupuk limang syikal saben sirah, miturut didrakma suci sampeyan bakal njupuk, rong puluh obol kanggo saben syikal. Lan kowe bakal mènèhi perak marang Harun lan anak-anake, tebusan kanggo wong-wong sing luwih akèh ing antarane wong-wong mau. Lan Musa njupuk dhuwit perak tebusan saka wong-wong sing luwih akeh kanggo nebus wong-wong Lewi. Saka anak-anak mbarep saka para putra Israel, dheweke njupuk perak, sewu telung atus sewidak lima syikal, miturut syikal sing suci. Lan Musa mènèhi dhuwit tebusan saka wong-wong sing luwih akèh marang Harun lan anak-anake, liwat swarane Gusti, kaya cara sing wis dhawuhake Gusti marang Musa.

4

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa lan Harun, ngandika,

jupuken cacahe anak-anake Kohat saka tengahe anak-anake Lewi, miturut suku-sukune wong-wong mau, miturut omah-omahe leluhure wong-wong mau, saka umur selikur taun lan ndhuwur nganti umur seket taun, kabeh sing mlebu kanggo nglayani, nindakake kabeh pakaryan ing kemah paseksen. Lan iki karya-karyané para putra Kohat ing kemah paseksi: sing paling suci. Lan bakal mlebu Harun lan anak-anake, nalika perkemahan diangkat, lan padha bakal nurunake tirai sing nutupi, lan bakal nutupi nganggo iku peti paseksen, lan bakal nyelehake ing ndhuwur iku tutupan kulit biru, lan bakal nyelehake ing ndhuwur iku kain kabeh biru saka ndhuwur, lan bakal nyelehake galah-galah pembawa. Lan ing meja sing diaturake ing ngarep bakal diselimuti nganggo klambi wungu kabeh, lan mangkok-mangkok, lan pedupaan-pedupaan, lan cangkir-cangkir, lan wadhah-wadhah sesaji sing dienggo nyuwarake sesaji, lan roti-roti sing terus-terusan ana ing ndhuwure. Lan wong-wong bakal nyelehake ing ndhuwure kain abang, lan bakal nutupi iku karo tutupan kulit biru, lan bakal nglebokake galah-galah angkat liwat iku. Lan wong-wong bakal njupuk klambi warna biru, lan bakal nutupi kandhil sing menehi cahya, lan lampu-lampune, lan pithet-pithete, lan wadah abune, lan kabeh wadhah lenga sing dienggo kanggo nglayani ing kono. Lan bakal dilebokake iku, lan kabeh piranti-pirantine, menyang tutup kulit warna biru, lan bakal diselehake iku ing undhung-undhung pikul. Lan ing misbyah emas bakal ditutupi klambi biru, lan bakal ditutupi penutup kulit biru, lan bakal dilebokake galah-galah panggawane. Lan wong-wong bakal njupuk kabèh piranti-piranti kanggo pangladènan sing dianggo

ngladèni karo piranti-piranti mau ing panggonan-panggonan suci; lan bakal nyelehake menyang kain warna biru, lan bakal nutupi piranti-piranti mau nganggo tutup kulit warna biru, lan bakal nyelehake ing galah-galah pikul. Lan tutup iku bakal diselehake ing ndhuwur misbyah, lan wong-wong bakal nutupi ing ndhuwur iku nganggo klambi sing kabèh ungu. Lan bakal dilebokake ing ndhuwure kabeh piranti sing dienggo nglayani ing ndhuwure karo piranti kasebut, lan panggangan geni, lan pancing daging, lan mangkok, lan tutup, lan kabeh piranti misbyah; lan bakal dilebokake ing ndhuwure tutup kulit warna biru, lan bakal dilebokake galah-galahe; lan bakal njupuk kain ungu, lan bakal nutupi bak lan dhasare, lan bakal dilebokake menyang tutup kulit warna biru, lan bakal dilebokake ing galah, lan bakal ngrampungake Harun lan anak-anake, nutupi barang-barang suci, lan kabeh piranti suci, nalika ngangkat kemah; lan sawise iku bakal mlebu anak-anake Kohat kanggo ngangkat, lan ora bakal ndemek barang-barang suci, supaya ora mati; iki sing bakal digawa anak-anake Kohat ing tarub paseksen. Pangawas Eleazar anak Harun imam, lenga cahya, lan dupa campuran, lan kurban saben dina, lan lenga pengurapan, pangawasan kabèh kemah, lan kabèh sing ana ing njero iku ing panggonan suci, ing kabèh pakaryan. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa lan Harun, ngandika, aja sampeyan padha numpes wong-wonge suku Kohat saka tengahe wong-wong Lewi. Iki tindakna kanggo wong-wong mau, lan dheweke bakal urip lan ora bakal mati, nalika dheweke nyedhaki barang-barang suci sing paling suci; Harun lan anak-anake kudu nyedhaki, lan dheweke bakal netepake saben wong miturut tugase dhewe-dhewe, lan supaya

dheweke ora mlebu weruh dumadakan barang-barang suci, lan dheweke bakal mati. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, jupuken cacahe anak-anake Gerson, lan wong-wong iki miturut omah-omahe bapak-bapake, miturut klan-klane, saka umur limang likur taun lan ndhuwur nganti umur seket taun priksakna wong-wong iki, kabeh wong sing mlebu nglayani, nglakoni karyane ing tarub paseksen. Iki layanan saka wong-wong Gerson, kanggo nglayani lan ngangkat. Lan bakal ngangkat kulit-kulit saka tarub, lan tarub saka paseksen, lan tutup saka iku, lan tutup sing warna biru sing ana ing ndhuwur iku saka ndhuwur, lan tutup saka lawang saka tarub saka paseksen, lan layar-layar saka plataran, kabeh sing ana ing tarub saka paseksen, lan sing luwih-luwih, lan kabeh piranti-piranti kanggo pelayanan sing padha nglayani nganggo iku, bakal padha nindakake. Miturut cangkeme Harun lan anak-anake kabeh bakal dadi layanan anak-anake Gerson miturut kabeh layanan-layanan wong-wong mau, lan miturut kabeh karya-karya wong-wong mau; lan sampeyan bakal ngawasi wong-wong mau saka jeneng kabeh barang-barang sing digawa dening wong-wong mau. Iki layanan saka para putra Gerson ing kemah paseksi, lan penjagaan wong-wong mau ana ing tangane Itamar putrane Aaron, sing imam. Anak-anak lanang Merari miturut klan-klan wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, cacahen wong-wong mau, saka umur selawe taun lan ndhuwur nganti umur sèket taun cacahen wong-wong mau, kabèh sing mlebu ngladèni karya-karya tarub paseksen. Lan iki barang-barang tugas saka sing diangkat dening wong-wong mau miturut kabeh pakaryan wong-wong mau ing kemah

paseksen: tutup-tutup saka kemah, lan palang-palang, lan tiang-tiang kemah mau, lan dhasar-dhasar kemah mau, lan penutup, lan dhasar-dhasar wong-wong mau, lan tiang-tiang wong-wong mau, lan penutup saka lawang kemah, lan tiang-tiang saka plataran ngubengi, lan dhasar-dhasar wong-wong mau, lan tiang-tiang saka tirai gapura plataran, lan dhasar-dhasar wong-wong mau, lan patok-patok wong-wong mau, lan tali-tali wong-wong mau, lan kabeh piranti wong-wong mau, lan kabeh pangabdian wong-wong mau; saka jeneng-jeneng priksakna wong-wong mau, lan kabeh piranti saka jaga sing diangkat dening wong-wong mau. Iki layanan wong anak-anake Merari ing kabeh karya-karyane dheweke ing kemah pangsaksi ing tangane Itamar anake Aaron sing imam. Lan Musa lan Harun lan para panggedhe Israel ngunjungi anak-anake Kohat miturut klan-klane wong-wong mau, miturut omah-omahe leluhur wong-wong mau, saka umur selikur taun lan ndhuwur nganti umur seket taun, kabeh sing mlebu kanggo nglayani lan nindakake ing kemah paseksen. Lan cacaking wong-wong mau miturut suku-suku wong-wong mau, rong ewu pitung atus sèket. Iki sensus saka wong Kohat, kabèh sing nglayani ing kemah paseksen, kaya sing wis ditindakake sensus déning Musa lan Harun lumantar dhawuhe Gusti, ing tangane Musa. Lan para putra Gerson diitung miturut klan-klan wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, saka umur selawe taun lan ndhuwur nganti sèket taun, kabèh sing mlebu kanggo nglayani lan nindakake pakaryan-pakaryan ing kemah pangsaksi. Lan sensus wong-wong mau dadi, miturut suku-suku wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau,

rong ewu nem atus telung puluh. Iki cacah wong anak-anake Gershon, kabeh sing nglayani ing kemah paseksen, sing dicacah dening Musa lan Harun lumantar swarane Pangeran, ing tangane Musa. Wong-wong anak Merari uga diitung miturut klan-klan dheweke, miturut omah-omah leluhur dheweke, saka umur selikur taun lan munggah nganti umur seket taun, kabeh sing mlebu kanggo nglayani marang pakaryan-pakaryan saka kemah pangsaksen. Lan sensus wong-wong mau dadi miturut suku-suku wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, telung ewu lan rong atus. Iki cacah wong anak-anake Merari, sing dicacah dening Musa lan Harun lumantar swarane Pangeran, ing tangane Musa. Kabèh wong sing wis dicacah, sing dicacah déning Musa lan Harun lan para panggedhe Israel yaiku wong-wong Lewi, miturut suku-suku lan miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, saka umur selawe taun lan ndhuwur nganti umur sèket taun, kabèh wong sing mlebu menyang pakaryan saka pakaryan-pakaryan, lan pakaryan-pakaryan sing digawa ing kemah paseksen. Lan wong-wong sing wis didata iku dadi wolung ewu limang atus wolung puluh. Lumantar swarane Gusti Pangeran, dheweke ngunjungi wong-wong mau ing tangane Musa, wong siji-siji miturut pakaryane wong-wong mau, lan miturut apa sing diangkat dening wong-wong mau dhewe; lan padha diitung, kaya cara sing wis dhawuh Gusti Pangeran marang Musa.

5

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, dhawuhana marang anak-anake Israel, lan supaya padha ngirim metu saka kemah kabeh wong kang kena lepra, lan kabeh wong kang duwe bedhah, lan kabeh wong kang najis amarga nyawa. Saka lanang nganti wadon, usirakna metu saka kemah, lan ora bakal najisake kemah-kemah wong-wong mau, ing ngendi aku manggon ing antarane wong-wong mau. Lan para putra Israèl padha nglakoni mangkono, lan padha ngusir wong-wong mau metu saka kemah; kaya sing diomongake Gusti marang Musa, mangkono para putra Israèl padha nglakoni. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, omong marang anak-anak Israel, ngandika, wong lanang utawa wong wadon, sapa wae sing bakal nindakake saka kabeh dosa-dosa manungsa, lan kanthi nglirwakake bakal nglirwakake lan nyalahi, jiwa kuwi bakal ngakoni dosa sing wis ditindakake, lan bakal mbalekake pelanggaran; jumlah pokok, lan bagean kalima saka kuwi bakal ditambahake ing kuwi, lan bakal mbalekake marang sapa sing wis disalahi marang dheweke. Yen nanging ora ana wong mau sing sedulur cedhak, supaya mbalekake marang dheweke sing salah marang dheweke, sing salah sing dibalekake marang Gusti, marang imam bakal dadi, kajaba wedhus lanang sing panebus dosa, liwat kang bakal nggawe panebus dosa ing dheweke bab dheweke. Lan kabèh woh wiwitaning panen miturut kabèh barang kang disucikaké ing anak-anak Israèl, sapirang-pirang sing padha maturkaké marang Gusti, bakal dadi kagungané imam kuwi; Lan saben wong barang-barang kang wis disucikaké, bakal dadi kagungané dhèwè; lan wong lanang, sapa sing mènèhi marang imam, bakal dadi kagungané imam

kuwi. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, omongna marang anak-anake Israel, lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau, wong lanang siji-sijine yen bojone nerak, lan dheweke ngremehake lan ora nggatekake dheweke, lan ana wong turu karo dheweke ing amben wiji, lan kedadeyan iku ora ketok saka mripate bojone, lan dheweke ndhelikake, lan dheweke wis najis, lan ora ana saksi karo dheweke, lan dheweke ora kecekel, lan rasa cemburu teka marang dheweke, lan dheweke cemburu marang bojone, lan dheweke wis najis, utawa rasa cemburu teka marang dheweke, lan dheweke cemburu marang bojone, lan dheweke ora najis, lan wong lanang iku bakal nggawa bojone menyang imam, lan bakal nggawa pasugatan kanggo dheweke, sepersepuluh efa glepung gandum, dheweke ora bakal nuangake lenga ing ndhuwur iku, lan ora bakal nyelehake menyan ing ndhuwur iku; amarga iku pasugatan cemburu, pasugatan pangeling-eling, ngelingake dosa. Lan imam bakal nggawa dheweke, lan bakal ngadegake dheweke ing ngarsane Gusti. Lan imam bakal njupuk banyu resik sing urip ing wadhah lempung, lan saka lemah sing ana ing lemah tarub paseksen, lan imam sawise njupuk bakal nyelehake menyang banyune. Lan bakal ngadegake imam wong wadon kuwi ing ngarepe Gusti, lan bakal mbukak sirah wong wadon kuwi, lan bakal menehi ing tangane dheweke kurban pengetan kuwi, kurban cemburu; nanging ing tangane imam bakal ana banyu panguji sing nggawa kutukan iki. Lan imam bakal nggawe sumpah dheweke, lan bakal ngomong marang wong wadon kuwi, yen ora ana wong sing wis turu karo kowe, yen ora kowe wis nerak dadi najis ing sangisore bojomu dhewe,

dadi ora salah kowe saka banyu panguji sing nggawa kutukan iki. Yen nanging kowe wis nglanggar dadi wong wadon sing duwe bojo, utawa kowe wis najis, lan ana wong sing wis menehi ambene dheweke marang kowe, kajaba bojone kowe dhewe; Lan imam bakal nggawe sumpah wong wadon kuwi nganggo sumpah-sumpah saka kutukan iki, lan imam bakal ngomong marang wong wadon kuwi, muga-muga Gusti Allah menehi kowe ing kutukan lan sumpah ing tengah-tengahe rakyatmu, nalika Gusti Allah nggawe pahamu tiba lan wetengmu abuh. Lan banyu sing nggawa kutukan iki bakal mlebu menyang wetengmu kanggo nggawe weteng abuh, lan nggawe pahamu ambruk; lan wong wadon kuwi bakal ngomong, Dadi, dadi. Lan imam bakal nulis kutukan-kutukan iki ing buku, lan bakal mbusak menyang banyu pangujian sing nggawa kutukan kuwi. Lan bakal ngombèkaké wadon kuwi banyu saka panguji sing nggawa kutukan; lan bakal mlebu menyang dhèwèké banyu sing nggawa kutukan saka panguji kuwi. Lan imam bakal njupuk saka tangane wong wadon kurban saka cemburu, lan bakal nyelehake kurban ing ngarsane Gusti, lan bakal nggawa iku menyang mezbah. Lan imam bakal njupuk segenggem saka kurban peringatan saka iku, lan bakal ngunggahake iku ing altar, lan sawise. Banyu iki bakal ngombèkaké wong wadon kuwi. Lan bakal dadi yen dheweke wis najis lan kanthi lali bojone ora ngerti, lan bakal mlebu menyang dheweke banyu saka pangujian sing nggawa kutukan, lan bakal abuh wetenge, lan bakal rusak puhane, lan bakal dadi wong wadon iku kutukan kanggo wong-wonge. Yen nanging wong wadon iku ora kena najis, lan resik, lan bakal ora salah lan bakal nganakake

turunan. Iki hukum babagan cemburu, nalika wong wadon sing wis omah-omah nglanggar lan dadi najis. Utawa wong lanang sing yen teka marang dheweke roh saka cemburu, lan dheweke cemburu marang garwane, lan dheweke ngadegake garwane ing ngarsane Gusti, lan imam bakal nglakoni marang dheweke kabeh angger iki, lan wong lanang iku bakal ora salah saka dosa; lan wadon iku bakal nampa dosane.

6

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, omonga marang anak-anak Israel, lan kowe bakal ngomong marang wong-wong mau, wong lanang utawa wong wadon, sing bakal sumpah gedhe sumpah kanggo nyucekake kesucian marang Gusti Allah, saka anggur lan omben-omben kuat bakal disucekake; lan cuka saka anggur lan cuka saka omben-omben kuat ora bakal diombe; lan kabeh sing digawe saka anggur ora bakal diombe; lan anggur seger lan kismis ora bakal dipangan kabeh dina sumpah dheweke; saka kabeh sing dadi saka wit anggur, anggur saka kulit anggur nganti wiji anggur ora bakal dipangan kabeh dina kesucian; silet ora bakal teka ing sirah dheweke, nganti digenapi dina-dina, sing pira dheweke sumpah marang Gusti Allah; suci bakal dadi nandur rambut rambut sirah kabeh dina sumpah marang Gusti Allah; marang kabeh jiwa sing wis mati ora bakal mlebu marang bapak lan ibu, lan marang sedulur lanang lan marang sedulur wadon, ora bakal najis marang wong-wong mau nalika wong-wong mau mati,

amarga sumpah Gusti Allah dheweke ana ing dheweke ing sirah dheweke; Kabeh dina sumpah dheweke suci bakal dadi marang Gusti Allah. Yen ana wong sing mati ing dheweke dumadakan, langsung bakal najis sirah sumpah dheweke; lan bakal nyukur sirah dheweke ing dina kapan dheweke diresiki; ing dina kaping pitu bakal dicukur. Lan ing dina kaping wolu dhèwèké bakal nggawa loro derkuku, utawa loro cah manuk dara marang imam, ing lawang-lawang kemah pangsaksi. Lan imam bakal nggawé siji kanggo dosa, lan siji kanggo kurban obong kabèh; lan imam bakal nggawé panebus kanggo dhèwèké bab sing wis didosa bab jiwa; lan bakal nyucèkaké sirah dhèwèké ing dina kuwi, sing wis disucèkaké marang Gusti, dina-dina sumpah; lan bakal nggawa wedhus cilik setaun kanggo pelanggaran; lan dina-dina sing sadurungé bakal dadi ora ana gunané, amarga sirah sumpah dhèwèké wis kenajisan. Lan iki angger saka wong sing sumpah: ing dina apa wae dheweke ngrampungake dina-dina sumpah dheweke, dheweke dhewe bakal nggawa ing sandhinge lawang-lawang saka tarub saka paseksen. Lan dheweke bakal nggawa paringane marang Gusti Allah wedhus siji umur setaun tanpa cacat kanggo kurban obong, lan wedhus wadon siji umur setaun tanpa cacat kanggo dosa, lan wedhus lanang siji tanpa cacat kanggo kawilujengan, lan kranjang roti tanpa ragi saka glepung alus roti-roti sing dicampur nganggo lenga, lan kue-kue tanpa ragi sing diolesi nganggo lenga, lan kurbane wong-wong mau, lan kurban unjuke wong-wong mau. Lan imam bakal nggawa ing ngarsané Gusti, lan bakal nindakake bab dosané dhèwèké, lan kurban pangobongan kabèhé dhèwèké. Lan wedhus lanang bakal digawe kurban

kawilujengan marang Gusti ing dhuwur kranjang roti tanpa ragi; lan imam bakal nggawe kurbane lan pisungsunan ombe dheweke. Lan wong sing wis kaul bakal nyukur sirah saka kaule dheweke ing jejere lawang tarub paseksen, lan bakal nyelehake rambut-rambute ing geni sing ana ing ngisor kurban kaslametane. Lan bakal njupuk imam lengen sing wis digodhog saka wedhus lanang, lan roti siji tanpa ragi saka kranjang, lan roti tipis tanpa ragi siji, lan bakal nyelehake ing tangane wong sing wis kaul sawise dheweke nyukur kaule, lan bakal nggawa imam barang-barang mau minangka persembahan ing ngarsane Gusti; suci bakal dadi kanggo imam ing dhadha persembahan lan ing lengen persembahan; lan sawise kuwi bakal ngombe wong sing wis kaul anggur. Iki anggeré wong kang wis kaul, sing bakal kaul marang Gusti Pangéran peparingé dhéwéké marang Gusti Pangéran bab kaulé, kajaba apa sing tangané dhéwéké bakal nemokake, miturut kakuwatané kaulé dhéwéké, sing bakal dikaul miturut anggeré kasucèn. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, omong marang Harun lan anak-anake lanang, ngandika, mangkene kowe bakal mberkahi anak-anake lanang Israel, ngomong marang wong-wong mau, Gusti Allah mberkahi kowe, lan njaga kowe. Muga Gusti nyumurupi pasuryane marang kowe, lan muga mèlasi kowe. Muga-muga Gusti ngangkat pasuryanNe marang kowe, lan muga-muga Panjenengane maringi kowe tentrem. Lan wong-wong bakal nyelehake jenengku marang anak-anak Israel, lan Aku Gusti bakal mberkahi wong-wong mau.

7

Lan kedadeyan ing dina nalika Musa wis rampung, nganti dheweke ngedegake tarub, lan dheweke ngurapi iku, lan dheweke nyucekake iku, lan kabeh barang-barange, lan misbyah, lan kabeh barang-barange misbyah, lan dheweke ngurapi kabeh iku, lan dheweke nyucekake kabeh iku. Lan para panggedhe Israel padha nyedhiyakake, rolas panggedhe saka omah-omah leluhure wong-wong mau; iki para panggedhe saka suku-suku, iki wong-wong sing padha ngadeg ing pangawasan. Lan padha nggawa hadiahe wong-wong mau ing ngarsané Gusti Allah, enem grobag sing ditutupi, lan rolas sapi; grobag saka loro panggedhe, lan pedhet saka saben wong; lan padha nggawa ing ngarsané kémah. Lan Gusti ngomong marang Musa, ngandika, Jupuken saka wong-wong mau, lan bakal dadi kanggo pakaryan pelayanan saka kemah paseksen; lan kowe bakal menehi barang-barang mau marang wong-wong Lewi, saben wong miturut pelayanan dheweke. Lan Musa wis njupuk gerobak-gerobak lan sapi-sapi, dhèwèké mènèhi kuwi marang wong-wong Lewi. Lan gerobak loro lan sapi papat dhèwèké wènèhaké marang anak-anake Gershon miturut layanan-layanan wong-wong mau. Lan gerbong papat lan sapi wolung ekor diwènèhaké marang anak-anaké Merari miturut pagawéyané wong-wong mau, lumantar Itamar anaké Harun sing imam. Lan marang anak-anake Kohat ora diwenehi, amarga padha duwe layanan sing suci; ing pundhak bakal digawa. Lan para panguwasa padha nggawa menyang

pangabektèn saka mesbah, ing dina kang dhèwèké ngurapi iku, lan para panguwasa padha nggawa peparingé dhèwèké ing ngarep mesbah. Lan Gusti ngandika marang Musa, siji panggedhe saben dina, panggedhe saben dina bakal padha mènèhi peparingé dhèwèké kanggo pengkhidmatan mesbah. Lan ana sing ngaturake ing dina kaping pisan hadiahé, Nahson anak Aminadab, panguwasa saka suku Yuda. Lan dheweke nggawa paringane, mangkok salaka siji, bobote satus telung puluh, mangkok siji salaka, pitung puluh sekel miturut sekel sing suci, loro-lorone kebak tepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo kurban. Pedupaan siji saka emas sepuluh, kebak kemenyan. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong kabeh, lan cempe lanang siji saka wedhus kanggo bab dosa. Lan kanggo kurban kaslametané sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus lanang lima, wedhus wadon umur setaun lima; iki pasuwitané Nahson anake Aminadab. Ing dina kaping pindho Natanael putrane Sogar, panggedhe saka suku Isakhar, nggawa persembahan. Lan dheweke nggawa persembahan dheweke, mangkok salaka siji, bobote telung puluh lan satus, mangkok siji salaka, pitung puluh sekel miturut sekel sing suci, loro-lorone kebak tepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo kurban. Pedupaan siji saka emas sepuluh, kebak kemenyan. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong kabeh, lan wedhus lanang saka wedhus siji kanggo dosa. Lan kanggo kurban kaslametané: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, cempe lanang lima, cempe wadon umur setaun lima; iki paringané Netanel anake Suar. Ing dina

kaping telu, panggedhe saka anak-anake Zebulon, Eliab putrane Helon. Paringané dhèwèké, mangkok perak siji, bobote satus telung puluh; mangkok perak siji, pitung puluh sekel miturut sekel sing suci; loro-loroné kebak tepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo kurban; pedupengan siji sepuluh emas, kebak menyan. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong kabeh, lan cempe lanang siji saka wedhus kanggo bab dosa. Lan kanggo kurban kaslametané: sapi wadon loro, wedhus jaler lima, wedhus jaler lima, wedhus wadon umur setaun lima; iki paringané Eliab putrane Helon. Ing dina kaping papat, panggedhe saka anak-anake Ruben, yaiku Elisur putrane Sedeur. Paringané dhèwèké, mangkok perak siji, bobote satus telung puluh; mangkok perak siji, pitung puluh sekel miturut sekel sing suci; loro-loroné kebak tepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo kurban; pedupengan siji sepuluh emas, kebak menyan. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong kabeh, lan cempe lanang siji saka wedhus kanggo bab dosa. Lan kanggo kurban kaslametané: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus lanang lima, wedhus wadon umur setaun lima; iki paringané Elizur anake Syedeur. Ing dina kaping lima, panggedhe saka anak-anake Simeon, Salamiel anake Zurisadai. Pakurmatan saka dheweke, mangkok salaka siji, bobote satus telung puluh, mangkok salaka siji, pitung puluh sekel miturut sekel sing suci, loro-lorone kebak glepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo kurban. Pedupaan siji saka emas sepuluh, kebak karo menyan. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo

kurban obong kabeh, lan cempe lanang siji saka wedhus kanggo bab dosa. Lan kanggo kurban kaslametané: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus jago lima, wedhus wadon umur setaun lima; iki pasuwitané Salamiel anake Surisadai. Ing dina kaping enem, panggedhe saka anak-anake Gad, Eliasap anake Raguel. Pasuwitané dhèwèké, mangkok salaka siji, bobotè satus telung puluh, mangkok salaka siji, pitung puluh sekel miturut sekel sing suci, loro-loroné kebak glepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo kurban. Pedupaan siji saka emas sepuluh, kebak kemenyan. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong kabeh, lan cempe lanang siji saka wedhus kanggo bab dosa. Lan kanggo kurban kaslametané: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, cempe lanang lima, cempe wadon umur setaun lima; iki paringané Elisaf anake Raguel. Ing dina kaping pitu, panggedhe saka anak-anake Efraim, Elisama anake Amihud. Pasuwitané dhèwèké, piring salaka siji, bobotè satus telung puluh, mangkok salaka siji, pitung puluh sekel miturut sekel sing suci, loro-loroné kebak glepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo kurban. Pedupaan siji saka emas sepuluh, kebak kemenyan. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong kabeh, lan cempe lanang siji saka wedhus kanggo bab dosa. Lan kanggo kurban kaslametané sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus lanang lima, wedhus wadon umur setaun lima; iki pasuwitané Elisama anake Amihud. Ing dina kaping wolu, panggedhene para putrane Manasye, Gamaliel putrane Pedazur. Pasuwitané dhèwèké, piring salaka siji, bobotè satus telung puluh, mangkok salaka siji,

pitung puluh sekel miturut sekel kang suci, loro-loroné kebak glepung alus kang wis dicampur karo lenga kanggo kurban. Pedupaan siji saka emas sepuluh, kebak kemenyan. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, cempe siji umur setaun kanggo kurban obong kabeh, lan wedhus lanang enom saka wedhus siji kanggo dosa. Lan kanggo kurban kaslametane sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus lanang lima, cempe wadon umur setaun lima. Iki hadiahe Gamaliel anake Pedazur. Ing dina kaping sanga, panggedhene anak-anake Benyamin, Abidan anake Gideoni. Paringané dhèwèké, mangkok perak siji, bobote satus telung puluh; mangkok siji perak, pitung puluh sekel miturut sekel sing suci; loro-loroné kebak tepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo kurban; pedupengan siji sepuluh emas, kebak menyan. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong kabeh, lan wedhus lanang saka wedhus siji kanggo dosa. Lan kanggo kurban kaslametané sapi wadon loro, wedhus lanang lima, wedhus lanang lima, wedhus wadon umur setaun lima; iki pasuwitané Abidan anake Gideoni. Ing dina kaping sepuluh, panggedhe saka anak-anake Dan, Ahiezer anake Amisadai. Pasuwitané dhèwèké, mangkok salaka siji, bobotè satus telung puluh, mangkok salaka siji, pitung puluh sekel miturut sekel sing suci, loro-loroné kebak glepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo kurban. Pedupaan siji saka emas sepuluh, kebak kemenyan. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong kabeh, lan cempe lanang siji saka wedhus kanggo bab dosa. Lan kanggo kurban kaslametané sapi wadon loro, wedhus lanang lima,

wedhus jago lima, wedhus wadon umur setaun lima; iki pasuwitané Ahiezer anake Amisadai. Ing dina kaping sewelas, panggedhe saka anak-anake Asyir, Pagiel anake Ekhran. Pasuwitané dhèwèké, piring salaka siji, bobotè satus telung puluh, mangkok salaka siji, pitung puluh sekel miturut sekel kang suci, loro-loroné kebak glepung alus kang wis dicampur karo lenga kanggo kurban. Pedupaan siji saka emas sepuluh, kebak kemenyan. Anak sapi siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus umur setaun siji kanggo kurban obong kabeh, lan cempe lanang saka wedhus siji kanggo dosa. Lan kanggo kurban kaslametané: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, cempe lanang lima, cempe wadon umur setaun lima; iki paringané Pagiel anake Okhran. Ing dina kaping rolas, panggedhe saka anak-anake Naftali, yaiku Ahira putrane Enan. Pasuwitané dhèwèké, piring salaka siji, bobotè satus telung puluh, mangkok salaka siji, pitung puluh sekel miturut sekel kang suci, loro-loroné kebak glepung alus kang wis dicampur karo lenga kanggo kurban. Pedupaan siji saka emas sepuluh, kebak kemenyan. Pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, anak wedhus siji umur setaun kanggo kurban obong kabeh, lan wedhus lanang saka wedhus siji kanggo dosa. Lan kanggo kurban slametan: sapi wadon loro, wedhus lanang lima, cempe lanang lima, wedhus wadon setaun lima. Iki hadiah saka Ahira anake Enan. Iki pangabektèn saka pawestren nalika dina kang pawestren iku diurapi, saka para panguwasa saka para putra Israèl: mangkok perak rolas, mangkok perak rolas, pedupaan emas rolas. Telung puluh lan satus syikal, mangkok sing siji, lan pitung puluh syikal wadhah sing siji; kabèh perak saka wadhah-

wadhah kuwi, rong ewu lan patang atus syikal; syikal, miturut syikal sing suci. Pedupaan emas rolas kebak menyan; kabèh emase pedupaan-pedupaan kuwi, selikur lan satus emas. Kabèh sapi sing kanggo kurban obong kabèh, pedhet rolas, wedhus lanang rolas, wedhus enom umur setaun rolas, lan kurban-kurbané wong-wong mau, lan kurban unjukané wong-wong mau; lan cempe lanang saka wedhus rolas kanggo dosa. Kabèh sapi-sapi kanggo kurban kawilujengan, sapi wadon selikur papat, wedhus jago sewidak, cempe jago sewidak umur setaun, cempe wadon sewidak umur setaun tanpa cacat; iki pangrakitané misbyah, sawisé ngisèni tangané dhèwèké, lan sawisé ngurapi dhèwèké. Nalika Musa mlebu menyang tarub paseksèn kanggo ngomong karo Panjenengané, dhèwèké krungu swarane Gusti Allah ngomong marang dhèwèké saka ndhuwur tutup pangapura, sing ana ing ndhuwur peti paseksèn, ing antarane loro kerubim; lan Panjenengané ngomong marang dhèwèké.

8

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, omong marang Aaron, lan kowe bakal ngomong marang dheweke, nalika kowe masang lampu-lampu, pitung lampu bakal madhangi ing ngarep kaki lampu. Lan Harun nglakoni mangkono; saka siji bagean ngarep kandelane, dheweke murupake lampu-lampune, kaya sing didhawuhake Gusti marang Musa. Lan iki garapane kandelane: padhet, emas,

bathange lan kembang-kembange, padhet kabeh; miturut wujud sing dituduhake Gusti marang Musa, mangkono dheweke nggawe kandelane. Lan Gusti ngomong marang Musa ngandika, jupuken wong-wong Lewi saka tengahing para putra Israel, lan kowe bakal nyucekake dheweke. Lan mangkono kowé bakal nggawé marang wong-wong mau panyucèn wong-wong mau: kowé bakal nyiramké marang wong-wong mau banyu panyucèn; lan silet bakal teka ing kabèh awaké wong-wong mau, lan wong-wong mau bakal ngumbah sandhangan-sandhangané wong-wong mau, lan wong-wong mau bakal dadi resik. Lan wong-wong bakal njupuk anak sapi siji saka sapi, lan kanggo iki kurban tepung alus sing wis dicampur karo lenga; lan anak sapi setaun saka sapi kowé bakal njupuk kanggo dosa. Lan kowé bakal nggawa wong-wong Lewi ing ngarep tarub pangsaksi; lan kowé bakal nglumpukake kabèh kumpulan para putra Israel; Lan kowé bakal nggawa wong-wong Lewi ing ngarep Gusti, lan para putra Israel bakal nyelehake tangané dhéwé ing ndhuwur wong-wong Lewi; Lan Harun bakal misahake wong-wong Lewi minangka persembahan ing ngarep Gusti saka para putra Israel; lan wong-wong mau bakal dadi supaya nggarap pakaryané Gusti. Wong-wong Lewi bakal numpangake tangane ing sirah-sirah saka pedhet-pedhet; lan kowe bakal nggawe sing siji kanggo dosa, lan sing siji kanggo kurban obong marang Gusti, kanggo nggawe panebusan kanggo wong-wong mau. Lan kowe bakal ngadegake wong-wong Lewi ing ngarepe Pangeran, lan ing ngarepe Harun, lan ing ngarepe anak-anak lanang dheweke, lan kowe bakal mbalekake wong-wong mau minangka persembahan ing ngarepe Pangeran. Lan

kowe bakal misahake wong-wong Lewi saka tengahe anak-anak lanang Israel, lan wong-wong mau bakal dadi kagungane aku. Lan sawisé iki wong-wong Lewi bakal mlebu nggarap pakaryan-pakaryan ing kemah paseksen; lan kowé bakal ngresiki wong-wong mau, lan kowé bakal nyerahaké wong-wong mau ing ngarsané Gusti. Amarga minangka peparingané wis diwènèhaké, wong-wong iki marang aku saka tengah-tengahé para putra Israèl; gantèné wong-wong sing mbukak kabèh guwa-garba, anak sulung kabèh saka para putra Israèl, aku wis njupuk wong-wong mau kanggo aku. Amarga aku kabèh anak mbarep ing anak-anak Israèl saka wong nganti kéwan; ing dina nalika aku numpes kabèh anak mbarep ing tanah Mesir, aku nyucèkaké dhèwèké kanggo aku, lan aku njupuk wong-wong Lewi minangka gantine kabèh anak mbarep ing anak-anak Israèl. Lan aku wis mbalekake wong-wong Lewi minangka pasrah sing wis diwenehake marang Harun lan anak-anake saka tengah-tengahe anak-anak Israel, kanggo nggarap pakaryan anak-anak Israel ing kemah paseksen, lan kanggo nglakokake panebus dosa kanggo anak-anak Israel; lan ora bakal ana ing antarane anak-anak Israel wong sing nyedhaki menyang barang-barang suci. Lan Musa lan Harun lan kabèh kumpulan anak-anak Israèl nglakoni marang wong-wong Lewi kaya sing wis dhawuhake Pangeran marang Musa bab wong-wong Lewi, mangkono anak-anak Israèl nglakoni marang wong-wong mau. Lan wong-wong Lewi padha nyucekake awake dhewe, lan padha ngumbah sandhangane; lan Harun menehi wong-wong mau minangka persembahan ing ngarsane Pangeran, lan Harun nggawe panebusan kanggo wong-wong mau kanggo nyucekake

wong-wong mau. Lan sawisé iku, wong-wong Lewi mlebu kanggo nglayani layanan dhéwéké ing tarub paseksen ing ngarepe Harun, lan ing ngarepe anak-anak lanang dhéwéké; kaya sing wis dhawuh Pangeran marang Musa bab wong-wong Lewi, mangkono padha nglakoni marang dhéwéké. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, iki iku bab saka wong-wong Lewi; saka limang lan rong puluh taun lan ndhuwur, wong-wong mau bakal mlebu kanggo nyambut gawe ing kemah saka paseksen; Lan saka sèket taun bakal mundur saka layanan, lan ora nyambut gawe maneh. Lan adhine dhewe bakal nglayani ing tarub paseksen kanggo njaga jaga-jaga, nanging karya ora bakal digarap; mangkono kowe bakal nindakake marang wong-wong Lewi ing jaga-jaga wong-wong mau.

9

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa ing ara-ara samun Sinai ing taun kaping loro, sawise dheweke padha metu saka tanah Mesir, ing wulan kaping siji, ngandika, ngomonga, lan para putra Israel padha nglakoni Paskah miturut wektune, ing dina kaping patbelas saka wulan kaping siji menyang sore, kowe bakal nglakoni iku miturut wektu-wektune, miturut angger-anggere, lan miturut pranatane kowe bakal nglakoni iku. Lan Musa ngomong marang para putra Israel supaya nindakake Paskah wiwit dina kaping patbelas saka sasi ing ara-ara samun Sinai. Kaya sing didhawuhake Gusti marang Musa, mangkono uga ditindakake dening anak-anake Israel. Lan wong-wong sing

padha najis amarga nyawa manungsa teka, lan ora bisa nindakake paskah ing dina kuwi; lan padha nyedhaki Musa lan Harun ing dina kuwi; Lan wong-wong kuwi padha ngomong marang dheweke, awakdewe najis amarga nyawa manungsa; apa mula awakdewe kudu ketinggalan ngaturake peparingane Gusti miturut wektune ing tengah-tengahe anak-anake Israel? Lan Musa ngomong marang wong-wong mau, Padha ngadeg ing kene, lan aku bakal ngrungokake apa sing bakal diprentahake Gusti Allah babagan kowe kabeh. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, omongna marang anak-anak Israel, ngandika, wong wong, sing yen dadi najis amarga jiwa wong, utawa ing dalan adoh saka sampeyan, utawa ing generasi-generasi sampeyan, lan bakal nindakake paskah marang Gusti Allah ing wulan kapindho ing dina kaping patbelas; menyang sore bakal nindakake iku, ing roti tanpa ragi lan jamu pait bakal mangan iku. Ora bakal ninggalake saka dheweke nganti esuk, lan balung ora bakal padha nyuwil saka dheweke; miturut hukum Paskah padha bakal nindakake iku. Lan wong sing yen resik, lan ora ana ing dalan adoh, lan gagal nindakake paskah, jiwa kuwi bakal dirusak saka bangsane dhewe, amarga kurban marang Gusti ora digawa miturut wektune; dosane dhewe bakal ditampa dening wong kuwi. Yen ana wong manca sing teka menyang kowe ing tanah kowe, lan nindakake Paskah kanggo Gusti, miturut hukum Paskah, lan miturut aturane dheweke bakal nindakake iku; hukum siji bakal ana kanggo kowe lan kanggo wong manca lan kanggo wong asli saka tanah. Lan ing dina nalika tarub iku didegake, méga nutupi tarub iku, omahe paseksen; lan ing wayah sore ana ing ndhuwur tarub iku kaya

wujude geni nganti esuk. Mangkono kedadéyan terus-terusan; méga nutupi iku ing wayah awan, lan wujud geni ing wayah bengi. Lan nalika mega munggah saka tarub, lan sawisé iku para putra Israel budhal; lan ing panggonan ngendi mega mandheg, ing kono para putra Israel kemah. Amarga dhawuhe Gusti, anak-anake Israel bakal kemah, lan amarga dhawuhe Gusti padha budhal; kabeh dina kang méga nutupi ing sakdhuwure tarub, anak-anake Israel bakal kemah. Lan nalika méga iku ditarik ing ndhuwur tarub pirang-pirang dina, lan para putra Israèl bakal njaga pangawasané Gusti Allah, lan ora bakal mangkat. Lan bakal dadi nalika méga nutupi sawetara dina ing ndhuwur tarub, amarga swarane Gusti wong-wong padha ngecamp, lan amarga dhawuhe Gusti wong-wong padha mangkat. Lan bakal dadi nalika mega ana saka sore nganti esuk, lan mega munggah ing esuk, lan padha budhal ing dina utawa wengi. Nalika sasi utawa dina nambah karo mega nutupi ing ndhuwure, anak-anak Israel bakal kemah, lan ora bakal mangkat. Amarga saka dhawuhe Gusti padha mangkat; jaga-jagane Gusti padha dijaga lumantar dhawuhe Gusti ing tangane Musa.

10

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, gawenen kanggo awakmu dhewe rong terompet perak ditempa, kowe bakal nggawe iku, lan iku bakal kanggo kowe kanggo nimbali kumpulan, lan kanggo ngobahake kemah-kemah. Lan kowé

bakal nyuling trompèt ing wong-wong mau, lan kabèh kumpulan bakal diklumpukaké ing lawang kémah paseksen; Nanging yèn ing siji padha nyuling trompèt, kabèh panguwasa pimpinan Israèl bakal teka marang kowé. Lan kowé bakal muni trompèt sinyal, lan bakal budhal kémah-kémah sing madhep wetan; lan kowé bakal muni trompèt sinyal kaping pindho, lan bakal budhal kémah-kémah sing madhep Kidul; lan kowé bakal muni trompèt sinyal kaping telu, lan bakal budhal kémah-kémah sing madhep ing segara; lan kowé bakal muni trompèt sinyal kaping papat, lan bakal budhal kémah-kémah sing madhep Lor; nganggo sinyal bakal muni trompèt nalika budhalé dhèwèké. Lan nalika kowe ngumpulake kumpulan, kowe bakal muni trompèt, lan ora nganggo sinyal. Lan para putra Harun sing imam bakal muni trompèt nganggo trompèt-trompèt; lan iku bakal dadi kanggo kowe hukum langgeng tumrap generasi-generasi kowe. Yen nanging sampeyan padha metu menyang perang ing tanah sampeyan marang wong-wong mungsuh sing wis nglawan sampeyan, lan sampeyan muni sangkakala, lan sampeyan bakal dieling-eling ing ngarsane Gusti, lan sampeyan bakal dislamatake saka mungsuh-mungsuh sampeyan. Lan ing dina-dina saka kabungahan sampeyan, lan ing prayaan-prayaan sampeyan, lan ing wulan anyar sampeyan, sampeyan bakal muni trompèt ing kurban-kurban obong kabèh, lan ing kurban-kurban saka kaslametané sampeyan; lan bakal dadi pangeling-eling kanggo sampeyan ing ngarsané Gusti Allah sampeyan; aku Pangeran Gusti Allah sampeyan. Lan kedadean ing taun kang kapindho ing wulan kang kapindho ing dina kaping rong puluh saka wulan, munggah méga saka kemah saka paseksen. Lan

para putra Israel padha mangkat karo barang-barange ing ara-ara samun Sinai; lan méga mandheg ing ara-ara samun Paran. Lan dheweke padha ngangkat dhisik amarga swarane Gusti liwat tangane Musa. Lan padha budhal divisi saka kemah anak-anake Yuda sing kapisan karo kekuwatane dheweke-dheweke; lan ing panguwasa kekuwatane dheweke-dheweke, Nahson anak lanange Aminadab. Lan ing panguwasa saka suku anak-anake Isakhar, Netanel putrane Suar. Lan ing pasukan saka suku anak-anake Zebulon, Eliab, anake Helon. Lan bakal padha nurunake tarub, lan bakal padha mangkat anak-anake Gerson, lan anak-anake Merari, sing padha nggawa tarub. Lan padha budhal divisi perkemahan Ruben karo pasukané dhéwé; lan sing mimpin pasukané dhéwé, Elizur putrane Syedeur. Lan sing mimpin pasukané suku anak-anake Simeon, Salamiel putrane Zurisyadai. Lan ing panguwasa suku anak-anake Gad, Elisaf sing anake Raguel. Lan para putra Kohat bakal mangkat nggawa barang-barang suci, lan wong-wong mau bakal masang tarub nganti tekan. Lan bakal budhal divisi perkemahan Efraim karo kekuwatane dheweke, lan ing kekuwatane dheweke, Elisama anake Amiud. Lan ing panguwasa saka suku anak-anake Manasye, Gamaliel anake Pedazur. Lan ing panguwasa saka suku anak-anake Benyamin, Abidan anake Gideoni. Lan bakal budhal divisi perkemahan anak-anake Dan, paling mburi kabeh perkemahan, karo kekuwatane dheweke; lan ing kekuwatane dheweke, Ahiezer anake Amisadai. Lan ing panguwasa saka suku anak-anake Asyer, Pagiel putrane Ekhran. Lan ing panguwasa saka suku anak-anake Naftali, Ahira putrane Enan. Iki tentara-tentarane para putrane Israel; lan padha budhal karo

kekuwatane dheweke. Lan Musa ngomong marang Hobab anake Raguel wong Midian mantune Musa, kita lagi budhal menyang panggonan sing wis diomongake Gusti, iki bakal tak paringake marang kowe; mrene karo kita, lan kita bakal nggawe becik marang kowe, amarga Gusti wis ngomong bab-bab becik babagan Israel. Banjur dheweke ngomong marang dheweke, Aku ora bakal lunga, nanging aku bakal bali menyang tanahku lan menyang kulawargaku. Lan ngandika, aja ninggalake awakmu kita, amarga kowe wis ana karo kita ing ara-ara samun, lan kowe bakal dadi wong tuwa ing antarane kita. Lan bakal dadi yen kowe mlaku karo kita, lan bakal dadi barang-barang becik kuwi kabeh sing bakal digawekake becik dening Gusti marang kita, lan kita bakal nggawe becik marang kowe. Lan padha budhal saka gunung Pangeran dalan telung dina; lan peti prajanjian Pangeran maju ndhisiki wong-wong mau dalan telung dina kanggo goleki papan ngaso kanggo wong-wong mau. Lan kedadeyan nalika ngilingake peti, lan Musa ngomong, tangi Gusti, lan mugo-mugo mungsur kabeh mungsuh sampeyan, mugo-mugo padha mlayu kabeh wong sing sengit karo sampeyan. Lan nalika ngaso, dheweke ngomong, Balekna, Gusti, ewon-ewon lan puluhan ewon neng Israel. Lan méga dadi nutupi wong-wong mau ing wayah awan, nalika ngangkat wong-wong mau saka kemah.

11

Lan wong-wong padha gumujeng bab-bab ala ing ngarsane

Gusti; lan Gusti krungu, lan Panjenengane nesu banget; lan geni saka Gusti murub ing antarane wong-wong mau, lan mangan sawetara bagean saka kemah. Lan wong-wong padha bengok-bengok marang Musa, lan Musa ndedonga marang Gusti, lan geni mau mandheg. Lan jeneng panggonan kuwi diarani Kobong; amarga geni diobong ing antarane wong-wong mau saka Gusti. Lan wong campuran sing ana ing antarane wong-wong mau padha kepingin banget, lan sawise lungguh padha nangis uga anak-anak Israel, lan padha kandha, sapa sing bakal maringi kita mangan daging? Kita wis kelingan iwak-iwak sing kita mangan ing Mesir kanthi gratis. Lan labu-labuan, lan melon-melon, lan bawang prei, lan bawang bombay, lan bawang putih. Saiki nanging jiwa kita wis garing banget; ora ana apa-apa kajaba manna sing dideleng mripat kita. Manna iku kaya wiji ketumbar, lan rupané kaya kristal. Lan wong-wong padha mlaku-mlaku, lan padha nglumpukake, lan padha nggiling iku ing gilingan, lan padha numbuk ing lesung, lan padha masak iku ing panci, lan padha nggawe iku dadi roti, lan rasane iku kaya rasa roti saka lenga. Lan nalika embun mudhun ing kemah ing wayah wengi, manna mudhun bebarengan karo embun mau. Lan Musa krungu wong-wong mau padha nangis miturut suku-suku padha, saben wong ana ing lawang omahé dhéwé; lan Gusti nesu banget; lan ana ing ngarsané Musa iku ala. Lan Musa ngomong marang Gusti, Kenangapa Paduka wis nyiksa abdi Paduka, lan kenangapa aku ora nemokake sih-rahmat ing ngarsane Paduka, nganti ditumpangake beban rakyat iki marang aku? Apa aku sing nampani kabeh wong iki ing weteng, utawa apa aku sing nglairake wong-wong mau? Kok kowe

ngomong marang aku, jupuken dheweke menyang pangkonmu, kaya perawat ngangkat bocah sing lagi nyusu, menyang tanah sing wis kowe sumpahi marang bapak-bapake wong-wong mau? Saka ngendi aku bisa entuk daging kanggo diwenehake marang kabeh wong iki? Amarga padha nangis marang aku, ngomong, Wenehi awakmu daging, supaya awakmu bisa mangan. Aku ora bakal bisa nggawa wong-wong iki dhewe, amarga prakara iki luwih abot kanggo aku. Yen nanging mangkono kowe nglakoni marang aku, patèni aku kanthi patenèn, yen aku wis nemokake sih-rahmat saka kowe, supaya aku ora weruh kasangsaranku. Lan ngandika Gusti marang Musa, kumpulna aku pitung puluh wong lanang saka para pinituwa Israel, sing awakmu dhewe ngerti, amarga wong-wong iki padha pinituwa saka wong akeh lan juru tulis uga, lan sampeyan bakal nggawa wong-wong mau marang tarub saka paseksen, lan bakal padha ngadeg ing kono karo sampeyan. Lan aku bakal mudhun, lan aku bakal ngomong ing kono karo kowe; lan aku bakal njupuk saka roh sing ana ing kowe, lan aku bakal nyelehake ing wong-wong mau; lan wong-wong mau bakal nulungi kowe beban saka wong akeh, lan kowe ora bakal nggawa dhewe kowe. Lan marang wong-wong sampeyan bakal ngomong, sucekna awakmu dhewe kanggo sesuk, lan sampeyan bakal mangan daging; amarga sampeyan wis nangis ing ngarepe Pangeran, karo ngomong, sapa sing bakal maringi kita mangan daging? Sing apik kanggo kita ana ing Mesir; lan Gusti bakal mènèhi sampeyan daging kanggo dipangan, lan sampeyan bakal mangan daging. Ora sedina siji kowé bakal mangan, ora loro, ora lima dina, ora sepuluh dina, ora rong puluh dina, nganti sewulan kowé bakal mangan, nganti

metu saka bolongan irung kowé; lan bakal dadi kolera kanggo kowé, amarga kowé wis ora manut marang Gusti, sing ana ing antarane kowé, lan kowé wis nangis ing ngarepe dheweke, ngomong, ngapa kita metu saka Mesir? Lan Musa ngomong, Nem atus ewu prajurit mlaku wong-wonge, ing ngendi aku ana ing antarane wong-wong mau; lan Kowe ngomong, Daging tak wenehake marang wong-wong mau kanggo mangan, lan wong-wong mau bakal mangan sewulan dina. Apa wedhus lan sapi bakal disembelih kanggo wong-wong mau, lan bakal cukup kanggo wong-wong mau? Utawa kabeh iwak ing segara bakal diklumpukake kanggo wong-wong mau, lan bakal cukup kanggo wong-wong mau? Lan ngandika Gusti marang Musa, Apa tangane Gusti ora bakal cukup? Sampeyan wis bakal ngerti apa tembungku bakal nyusul sampeyan apa ora. Lan Musa metu, lan ngomong marang wong-wong tembung-tembunge Pangeran; lan nglumpukake pitung puluh wong lanang saka para pinituwa wong-wong, lan ndegake wong-wong mau ngubengi kemahe. Lan Gusti mudhun ing méga, lan ngomong marang dhèwèké; lan njupuk saka roh sing ana ing dhèwèké, lan nyelèhaké marang pitung puluh wong lanang para pinituwa; lan nalika roh manggon ing wong-wong mau, lan padha ngramal, lan ora nambah manèh. Lan ana wong loro ditinggal ing kemah, jenenge sing siji Eldad, lan jenenge sing kapindho Medad; lan roh manggon ing wong-wong mau; lan wong-wong iki kalebu sing wis kadhaftar, lan ora teka menyang tarub; lan padha ngramal ing kemah. Lan wong enom mau mlayu nyedhaki, banjur nglaporake marang Musa; lan ngomong, ngandika, Eldad lan Medad lagi ngramal ing kemah. Lan Yosua anak saka Nun,

sing ngadeg ing sisih Musa, sing kapilih, wis mangsuli, ngandika, gusti Musa, alangi wong-wong mau. Lan Musa ngomong marang dheweke, Apa kowe meri aku? Lan sapa sing bakal nggawé kabèh umaté Gusti dadi nabi, nalika Gusti maringi roh-Né marang wong-wong mau? Lan Musa lunga menyang kemah, dheweke lan para pinisepuh Israel. Lan angin metu saka Gusti, lan nggawa puyuh saka segara; lan nyelehake ing kemah dalan sedina saka kene, lan dalan sedina saka kono, ngubengi kemah, kira-kira rong hasta saka lemah. Lan wong-wong wis tangi, sedina muput, lan sewengi muput, lan sedina muput ing dina candhake, lan padha nglumpukake manuk puyuh; wong sing nglumpukake sithik, nglumpukake sepuluh kor; lan padha nyebarake kanggo awake dhewe papan-papan nyebar ngubengi kemah. Daging isih ana ing untu-untune wong-wong mau sadurunge entek, lan Gusti Allah nesu marang wong-wong mau, lan Gusti Allah nyerang wong-wong mau kanthi paukuman gedhe banget. Lan diarani jeneng panggonan kuwi mau, Kuburan-kuburane Kepinginan; amarga ing kono wong-wong padha ngubur wong-wong sing kepingin mau. Saka Kuburan Napsu, wong-wong padha mangkat menyang Haserot; lan wong-wong padha ana ing Haserot.

12

Lan Miryam lan Harun ngomong nglawan Musa, amarga wong wadon Ethiopia sing dijupuk dening Musa, amarga dheweke njupuk wong wadon Ethiopia, lan padha kandha, Apa Gusti

Pangeran mung wis ngomong karo Musa thok? Apa dheweke ora uga ngomong marang kita? Gusti wis krungu. Lan wong Musa iku alus banget tinimbang kabeh wong sing ana ing bumi. Lan Gusti ngomong langsung marang Musa lan Harun lan Maryam, Metu kowe telu menyang kemah pangsaksi. Wong telu mau padha metu menyang tarub paseksen; lan Gusti mudhun ing tiang méga, lan ngadeg ana ing lawang tarub paseksen; lan Harun lan Miryam ditimbali; lan wong loro mau padha metu. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau, Krungoknå tembung-tembungku: yèn ana nabi sampeyan tumrap Gusti, ing wahyu Aku bakal ndadèkaké Awakku diweruhi marang dhèwèké, lan ing turu Aku bakal ngomong marang dhèwèké. Ora kaya mangkono abdiku Musa, ing sakabèhé omahku setya; Cangkem manut cangkem aku bakal ngomong karo dhèwèké, ing wujud, lan ora nganggo bebalung, lan kamulyané Gusti dhèwèké weruh; lan kenangapa kowé ora wedi ngomong nglawan abdiku Musa? Lan nepsu saka Gusti tumrap wong-wong mau, lan Panjenengané lunga. Lan méga mundur saka tarub; lan lho, Miryam kena kusta kaya salju; lan Harun nyawang Miryam, lan lho, dhèwèké kena kusta. Lan Harun ngomong marang Musa, aku nyuwun, gusti, aja sampeyan numpukake dosa marang awakke dhewe, amarga awakke dhewe wis tumindak bodho miturut awakke dhewe wis dosa; Aja dadi kaya padha karo pati, kaya keguguran sing metu saka rahime ibu, lan mangan setengahe daginge dheweke. Lan Musa njerit marang Gusti, ngandika, Dhuh Gusti Allah, aku nyuwun marang Panjenengan, tamba dheweke. Lan Gusti ngandika marang Musa, Yen bapakne ngidoni ingraine, apa dheweke ora

bakal isin pitung dina? Ayo dipisahake pitung dina ing njaba kemah, lan sawisé iku dhèwèké bakal mlebu. Lan Maryam dipisahake ing njaba kemah pitung dina; lan wong-wong ora budhal, nganti Maryam diresiki. Lan sawisé iku, wong-wong padha mangkat saka Aseroth, lan padha kemah ing ara-ara samun Paran.

13

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, Utuslah kanggo awakmu dhewe wong-wong lanang, lan supaya padha nglakoni intai tanah wong-wong Kanaan, sing aku wenehake marang anak-anak Israel kanggo diduweni; wong lanang siji miturut suku, miturut kaum-kaum bapak-bapak wong-wong mau kowé bakal ngutus wong-wong mau, kabèh pimpinan saka wong-wong mau. Lan Musa ngutus wong-wong mau saka ara-ara samun Paran amarga swarane Gusti Allah; kabeh wong lanang iki pimpinan anak-anake Israel. Lan iki jeneng-jenengé wong-wong mau: saka suku Ruben, Samuel anakné Zakur. Saka suku Simeon, Safat putrane Suri. Saka suku Yuda, Kaleb anake Yefune. Saka suku Isakhar, Ilaal putrane Yusuf. Saka suku Efraim, Ausé anake Nun. Saka suku Benyamin, Palti anake Rafu. Saka suku Zebulon, Gadiel anake Sodi. Saka sukune Yusuf, saka anak-anake Manasye, Gadi putrane Susi. Saka suku Dan, Amiel putrane Gamali. Saka sukune Asyer, Satur anake Mikael. Saka suku Naftali, Nabi anake Sabi. Saka suku Gad, Gudiel putrane Maki. Iki jeneng-jenengé wong lanang sing diutus déning Musa

kanggo nintingi tanah; lan Musa menehi jeneng marang Hosea putrane Nun dadi Yosua. Lan Musa ngutus wong-wong mau kanggo nintingi tanah Kanaan, lan ngomong marang wong-wong mau, Kowe padha munggah liwat ara-ara sambet iki, lan kowe bakal munggah menyang gunung, lan kowe bakal ndeleng tanah iku kepiye, lan wong-wong sing manggon ing tanah kuwi, apa kuwat utawa lemes, utawa sithik utawa akeh. Lan kepiye lemah sing wong-wong iki lenggah ing ndhuwure, apa apik utawa ala; lan kepiye kutha-kutha sing wong-wong iki manggon ing kono, apa ana ing panggonan sing nganggo tembok utawa ana ing panggonan sing ora nganggo tembok. Lan kepriye lemahe, apa subur apa gersang; yen ana wit-witan ing kono, apa ora; lan yen kowé padha tekun bakal nampa saka wohing lemah. Lan dina-dina kuwi, dina-dina musim semi, dadi utusan saka anggur. Lan sawisé munggah, dhèwèké padha nintingi tanah saka ara-ara samun Sin nganti Rehob, nalika mlebu Hamat. Lan wong-wong padha munggah miturut ara-ara samun, lan padha lunga tekan Hebron, lan ing kono ana Ahiman, lan Sesai, lan Talmai, turunané Enak; lan Hebron dibangun pitung taun sadurungé Tanis ing Mesir. Lan padha teka nganti ing jurang kluster, lan padha nggoleki kawruh babagan iku, lan padha ngethok saka kono pang lan siji kluster anggur ing ndhuwur iku, lan padha ngangkat iku nganggo teken-teken, lan saka delima-delima, lan saka wit ara-wit ara. Lan panggonan kuwi padha dijenengi Jurang Kluster, amarga kluster anggur sing dipenggal saka kono dening para putra Israel. Lan wong-wong mau padha bali saka kono sawisé nliti lemah mau, sawisé patang puluh dina. Lan sawisé lunga, dhèwèké teka marang

Musa lan Harun lan marang kabèh kumpulan anak-anaké Israel, menyang ara-ara samun Paran Kadesy; lan dhèwèké mangsuli wong-wong mau tembung lan kabèh kumpulan, lan dhèwèké nuduhaké wowohan saka lemah, lan dhèwèké nyritakaké marang dhèwèké, lan dhèwèké ngomong, kita teka menyang lemah menyang kang kowé ngutus kita, lemah kang mili susu lan madu; lan iki wowohan saka lemah kuwi. Nanging amarga bangsa sing manggon ing kono iku wani, lan kutha-kutha sing dikubengi tembok gedhe banget; lan kita wis weruh keturunane Enak ing kono. Lan Amalek manggon ing tanah sing menyang Kidul; lan wong Het, lan wong Hiwi, lan wong Yebus, lan wong Amori manggon ing dhaerah pegunungan; lan wong Kanan manggon ing pinggir segara, lan ing pinggir kali Yordan. Lan Kaleb nggawe meneng wong-wong marang Musa, lan ngomong marang dheweke, Ora, nanging sawise munggah kita bakal munggah, lan kita bakal nguwasani iku, amarga kita kuwat lan bakal bisa nglawan wong-wong mau. Lan wong-wong sing wis munggah bebarengan karo dheweke padha ngomong, Kita ora munggah, amarga kita ora bisa munggah menyang bangsa kuwi, amarga bangsa kuwi luwih kuwat tinimbang kita. Lan wong-wong padha nggawa metu laporan nggegirisi babagan tanah sing wis diintai dhewe menyang anak-anake Israel, ngomong, Tanah sing wis diliwati dhewe kanggo nintai, tanah iku mangan wong-wong sing manggon ing ndhuwure; lan kabeh wong sing wis dideleng ing kono, wong-wong sing dhuwur banget. Lan ing kono kita wis weruh para raksasa, lan kita ana ing ngarepe dheweke kaya walang, nanging uga mangkono kita ana ing ngarepe dheweke.

14

Lan sawisé njupuk kabèh, kumpulan mau ngetokake swara; lan wong-wong padha nangis sewengi kabèh kuwi. Lan padha nggrundhel marang Musa lan Harun kabeh anak-anak Israel; lan kabeh kumpulan ngomong marang wong-wong mau, Muga-muga kita wis mati ing tanah Mesir, utawa ing ara-ara samun iki, yen kita wis mati; lan ngapa Pangeran nggawa kita menyang tanah iki supaya tiba ing perang? Wong wadon-wadon kita lan bocah-bocah bakal dadi rampasan; saiki mulane luwih becik bali menyang Mesir. Lan padha ngomong siji marang sijine, Ayo kita wenehake pimpinan, lan ayo kita bali menyang Mesir. Lan Musa lan Harun tiba ing rai ing ngarep kabèh kumpulan anak-anak Israel. Yosua anake Nun, lan Kaleb anake Yefune, sing wis nintingi tanah iku, nyuwèk sandhangané dhéwé, lan ngomong marang kabèh kumpulané anak-anak Israel, ngandika, Tanah sing wis kita tintingi iku, apik banget banget. Yen Gusti milih kita, Panjenengané bakal nggawa kita menyang lemah iki, lan bakal maringi lemah iku marang kita; lemah sing mili susu lan madu. Nanging saka Gusti aja dadi wong-wong sing mbalela; kowe kabeh aja wedi marang wong-wong ing bumi, amarga dheweke iku panganan kanggo kowe; wektune wis lunga saka dheweke; nanging Gusti ana ing antarane kita; aja wedi marang dheweke. Lan kabèh pakumpulan ngomong arep nglempari wong-wong mau nganggo watu; lan kamulyan Pangeran katon ing méga ing ndhuwur kémah paseksen kanggo kabèh anak-anak Israèl. Lan Gusti ngomong marang Musa, Nganti kapan

wong-wong iki gawe nesu marang Aku? Lan nganti kapan wong-wong iki ora percaya marang aku sanajan kabeh tandha-tandha sing wis tak lakoni ing antarane wong-wong mau? Aku bakal nyerang wong-wong mau nganggo pati, lan aku bakal numpes wong-wong mau; lan aku bakal nggawe kowe lan omahe bapakmu dadi bangsa gedhe, lan luwih gedhe tinimbang iki. Lan Musa ngomong marang Gusti, lan Mesir bakal krungu, amarga Panjenengan wis nggawa munggah wong-wong iki saka dheweke nganggo kekuwatan Panjenengan. Nanging lan kabeh wong-wong sing manggon ing lemah iki wis krungu, yen sampeyan iku Gusti ing antarane wong iki, sing mripat ketemu mripat katon Gusti, lan méga sampeyan ngadeg ing ndhuwur wong-wong mau, lan ing tiang méga sampeyan mlaku ngarep wong-wong mau ing wayah awan, lan ing tiang geni ing wayah wengi. Lan sampeyan bakal numpes wong-wong iki kaya wong siji; lan bangsa-bangsa sing wis krungu jenengmu bakal ngomong, Amarga Gusti ora bisa nggawa wong-wong iki menyang tanah sing wis disumpahi marang wong-wong mau, mula Panjenengane numpes wong-wong mau ing ara-ara samun. Lan saiki mugi diinggahake kekuwatanmu Gusti, kaya cara sampeyan ngomong, ngandika, Gusti sabar, lan akeh welas asih, lan sejati, nyingkirake pelanggaran-pelanggaran lan ketidakadilan-ketidakadilan lan dosa-dosa, lan kanthi reresik ora bakal ngresiki sing luput, mbalekake dosa-dosane para bapak marang anak-anak nganti generasi katelu lan kaping papat. Ngapura dosané wong-wong iki miturut sih-rahmat gedhému, kaya déné Paduka wis maringi pangapura marang wong-wong mau wiwit saka Mesir nganti saiki. Lan Gusti Allah

ngomong marang Musa, Aku welas asih marang wong-wong mau miturut tembungmu. Nanging urip aku lan uripe jenengku, lan kamulyan Gusti Allah bakal ngisi kabèh bumi. Amarga kabèh wong lanang sing weruh kamulyanku, lan tandha-tandha sing tak lakoni ing Mesir, lan ing ara-ara samun, lan padha nyoba aku kaping sepuluh iki, lan ora ngrungokake swaraku, mesthine ora bakal weruh lemah sing tak sumpah marang bapak-bapak wong-wong mau; nanging anak-anake wong-wong mau sing ana karo aku ing kene, sing ora ngerti becik utawa ala, kabèh wong enom sing durung duwe pengalaman, wong-wong iki tak wenehi lemah; nanging kabèh wong sing nesu marang aku, ora bakal weruh lemah kuwi. Nanging anakku Kaleb, amarga ana roh liya ing dheweke, lan dheweke wis ngetutake aku, aku bakal nggawa dheweke menyang tanah sing dheweke wis mlebu ing kono, lan turune bakal marisi tanah kuwi. Wong Amalek lan wong Kanaan padha manggon ing lembah; sesuk kowe padha bali lan budhal menyang ara-ara samun, dalan menyang Segara Abang. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa lan Harun, ngandika, nganti kapan kumpulan sing ala iki? Sing padha nggrundhel piyambak ing ngarepku, grundhele para putra Israel, sing padha nggrundhel babagan kowe kabeh, aku wis krungu. Aku ngomong marang wong-wong mau, aku urip, ngandika Gusti; pancen kaya cara sampeyan wis ngomong menyang kuping aku, mangkono aku bakal nindakake marang sampeyan. Ing ara-ara iki bakal tiba awakmu; lan kabèh pangawasanmu, lan sing wis diétung saka umur rong puluh taun lan munggah, kabèh sing grumunggung marang aku; apa kowé bakal mlebu menyang tanah sing aku wis ngacungaké

tanganku kanggo nggawé kowé manggon ing kono; kajaba Kaleb putrane Yefune, lan Yosua putrane Nun. Lan bocah-bocah, sing sampeyan ngomong bakal ana ing rampogan, aku bakal nggawa wong-wong mau menyang lemah; lan wong-wong mau bakal marisi lemah, sing sampeyan wis nyingkir saka dheweke. Lan awak-awakmu bakal tiba ing ara-ara sambi iki. Anak-anak lanang sampeyan bakal manggon ing ara-ara samun patang puluh taun, lan bakal nanggung cabul sampeyan, nganti awak sampeyan diobong ing ara-ara samun. Miturut cacahe dina sing sampeyan intip-intip tanah kono, patang puluh dina, sedina kanggo setaun, sampeyan bakal nampa dosa-dosa sampeyan patang puluh taun, lan sampeyan bakal ngerti nesu bebenduku. Aku Gusti wis ngomong, pancen tenan mangkono bakal tak lakoni marang kumpulan sing ala iki, sing padha nglawan Aku; ing ara-ara sambi iki bakal dirusak kabeh, lan ing kono padha bakal mati. Lan wong-wong sing diutus Musa kanggo nintingi tanah, lan sawise teka padha grumunggung marang tanah kuwi menyang pakumpulan nggawa tembung-tembung ala babagan tanah kuwi, lan wong-wong sing ngomong ala marang tanah kuwi padha mati ing pageblug ing ngarsane Gusti. Lan Yosua putrane Nun lan Kaleb putrane Yefune padha urip saka wong-wong mau sing wis lunga kanggo ngliti tanah. Lan Musa ngomong tembung-tembung iki marang kabeh anak-anak Israel; lan wong-wong padha sungkawa banget. Lan sawise tangi esuk-esuk ing wayah esuk, dheweke padha munggah menyang puncak gunung, ngomong, Lho, iki kita bakal munggah menyang panggonan sing wis diomongake dening Gusti, amarga kita wis dosa. Lan Musa ngomong, Ngapa kowe pada nglanggar

dhawuhe Gusti Allah? Ora bakal makmur kanggo kowe kabeh. Aja munggah, amarga Gusti ora ana karo sampeyan; lan sampeyan bakal tiba ing ngarepe mungsuh-mungsuh sampeyan. Amarga wong Amalek lan wong Kanaan ana ing kono ing ngarep sampeyan, lan sampeyan bakal tiba dening pedhang, amarga sampeyan wis padha bali kanthi ora manut marang Gusti, lan Gusti ora bakal ana ing antarane sampeyan. Lan sawisé meksa liwat, wong-wong mau munggah menyang pucuking gunung; nanging Peti Prajanjiané Pangéran lan Musa ora obah saka kemah. Lan mudhun wong Amalek lan wong Kanaan sing manggon ing gunung kuwi, lan padha ngalahake dheweke, lan padha nyembeleh dheweke nganti tekan Horma; lan padha bali menyang kemah.

15

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, omong marang anak-anake Israel, lan kowe bakal ngomong marang wong-wong mau, nalika kowe mlebu menyang tanah papan panggonan kowe, sing aku menehi kowe, lan kowe bakal nggawe kurban obong kabeh marang Gusti Allah, kurban obong kabeh utawa kurban, ngedekake sumpah, utawa miturut sukarela, utawa ing riyaya-riyaya kowe nggawe mambu wangi marang Gusti Allah, yen pancen saka sapi utawa saka wedhus. Lan wong sing nyedhakake bakal nggawa peparingé dhéwé marang Gusti, kurban tepung alus sepersepuluh saka efah sing wis dicampur karo lenga sepersepat saka hin. Lan anggur

kanggo sesaji ombèn sing prapatan saka hin sampeyan bakal nggawé ing kurban obong, utawa ing kurban; kanggo wedhus cilik sing siji sampeyan bakal nggawé semono, persembahan ambu wangi kanggo Pangeran. Lan kanggo wedhus lanang, nalika kowe nggawe dheweke dadi kurban obong utawa dadi kurban, kowe bakal nggawe kurban tepung alus loro persepuluh dicampur karo lenga sepertelu hin; Lan anggur kanggo kurban unjukan sepertelu hin kowe bakal nggawa dadi ambu-ambu sing nyenengake kanggo Gusti. Yen nanging kowe nindakake saka sapi-sapi menyang kurban obong kabeh utawa menyang kurban kanggo netepi sumpah, utawa menyang kurban kawilujengan kanggo Gusti, lan bakal nggawa ing sapi enom kurban tepung alus telung sepersepuluh sing wis dicampur ing lenga setengah hin. Lan anggur kanggo pisungsung ombèn setengah saka hin, pisungsung mambu wangi kanggo Gusti. Mangkono kowe bakal nglakoni kanggo pedhet siji, utawa kanggo wedhus lanang siji, utawa kanggo anak wedhus siji saka wedhus utawa saka wedus. Miturut cacahe sing yen kowe nglakoni, mangkono kowe bakal nglakoni kanggo saben siji, miturut cacahe dheweke kabeh. Saben wong pribumi bakal nindakake mangkono, ngaturake sesaji kaya mangkono dadi ambune wangi marang Gusti. Yen wong manca manggon ditambahake ing antaramu ing tanahanmu, utawa sapa wae sing bakal ana ing antaramu ing generasi-generasimu, lan bakal nggawe persembahan ambune wangi kanggo Gusti, kaya cara sampeyan nindakake, mangkono uga kumpulane kudu nindakake kanggo Gusti. Angger siji bakal dadi kanggo kowe lan kanggo wong-wong manca sing manggon ing antarane kowe,

angger langgeng kanggo generasi-generasi kowe; kaya kowe, lan wong manca iku bakal dadi ing ngarsane Gusti. Angger siji bakal ana lan pranatan siji bakal ana kanggo kowe lan kanggo wong manca sing manggon ing antarane kowe. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, omong marang anak-anak Israel, lan kowe bakal ngomong marang wong-wong mau, nalika kowe padha mlebu menyang tanah, menyang tanah kang Aku nggawa kowe menyang kono, lan bakal dadi nalika kowe padha mangan saka roti-roti saka tanah, kowe bakal nyingkirake persembahan bagean sing dipisahake kanggo Gusti Allah, woh wiwitane adonanmu. Roti sampeyan bakal misahake dadi persembahan iku; kaya persembahan saka papan perontokan, mangkono sampeyan bakal misahake iku, woh pisanan saka adonan sampeyan, lan sampeyan bakal menehi Gusti persembahan kanggo generasi-generasi sampeyan. Nalika kowé pada dosa lan ora nglakoni kabèh dhawuh iki, sing diomongake Gusti marang Musa, kaya sing diprentahake Gusti marang kowé lumantar tangané Musa, wiwit dina sing diprentahake Gusti marang kowé lan salajengé tumrap generasi-generasimu, lan bakal dadi yèn saka mripaté kumpulan kedaden ora sengaja, lan bakal nggawé kabèh kumpulan pedhet siji saka sapi tanpa cacat kanggo kurban obong kanggo ambu wangi marang Gusti, lan kurbané lan sesajèn wedangé miturut aturan, lan wedhus lanang siji saka wedhus kanggo dosa. Lan imam bakal nggawé panebusan kanggo kabèh kumpulan anak-anaké Israèl, lan bakal diapura marang wong-wong mau, amarga iku ora disengaja, lan dhèwèké-dhèwèké wis nggawa peparingé dhèwèké minangka kurban marang Gusti babagan dosané

dhèwèké ing ngarsané Gusti, babagan sing ora disengaja dhèwèké. Lan bakal diapura miturut kabèh kumpulan anak-anak Israel, lan wong manca sing manggon karo kowé, amarga kabèh wong mau ora sengaja. Yen jiwa siji dosa ora sengaja, bakal nggawa wedhus siji umur setaun kanggo dosa. Lan imam bakal nggawe panebusan kanggo jiwa sing wis dosa ora sengaja, lan sing dosa ora sengaja ing ngarsane Gusti, kanggo nggawe panebusan kanggo dheweke. Wong pribumi ing antarane anak-anake Israel, lan wong pendatang sing manggon ing antarane wong-wong mau, bakal ana hukum siji kanggo wong-wong mau, sapa sing nindakake kanthi ora sengaja. Lan jiwa sing nindakake kanthi tangan angkuh saka wong-wong pribumi utawa saka wong-wong mualaf, Gusti Allah wong iki nyebabake nesu, bakal dirusak jiwa kuwi saka umate dheweke, amarga tembung Pangeran wis diremehake, lan dhawuh-dhawuhe dheweke wis dibubarake; bakal dirusak bakal dirusak jiwa kuwi, dosa dheweke ana ing dheweke. Lan wong-wong Israel ana ing ara-ara samun, lan dheweke nemokake wong lanang sing lagi nglumpukake kayu ing dina Sabat. Lan wong-wong sing wis nemokake dheweke lagi ngumpulake kayu ing dina Sabat padha nggawa dheweke menyang Musa lan Harun, lan menyang kabeh kumpulan anak-anake Israel. Lan wong-wong padha nyelehake dheweke menyang panggonan sing dijaga, amarga durung mutusake apa sing kudu ditindakake marang dheweke. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, wong lanang iku kudu dipatèni; kabèh kumpulan iku kudu nguwatani dhèwèké nganggo watu. Lan sakabèhé pakumpulan padha nggawa dhèwèké metu menyang njaba perkemahan; lan

sakabèhé pakumpulan padha nglempari dhèwèké nganggo watu ing njaba perkemahan, kaya sing wis dhawuh Pangeran marang Musa. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, omongna marang anak-anake Israel, lan kowe bakal ngomong marang wong-wong mau, lan supaya wong-wong mau nggawe dhewe jumbai-jumbai ing pojok-pojok sandhangane wong-wong mau kanggo turun-temurun wong-wong mau, lan kowe bakal masang ing jumbai-jumbai saka pojok-pojok benang biru. Lan bakal ana ing sampeyan ing rumbai-rumbai, lan sampeyan bakal ndeleng iku-iku, lan sampeyan bakal ngelingi kabeh dhawuh-dhawuhe Gusti, lan sampeyan bakal nglakoni iku-iku, lan sampeyan ora bakal kesasar ngetutake pikiran-pikiran sampeyan, lan mripat-mripat sing sampeyan nglakoni jina ngetutake iku-iku, supaya sampeyan bakal ngelingi lan nglakoni kabeh dhawuh-dhawuhku, lan sampeyan bakal dadi suci kanggo Gusti Allah sampeyan. Aku Gusti Allah sampeyan sing wis nggawa sampeyan metu saka tanah Mesir, dadi Allahé sampeyan; Aku Gusti Allah sampeyan.

16

Lan ngomong Korah anak Izhar anake Kohat anake Lewi, lan Datan lan Abiram anak-anake Eliab, lan On anak Pelet anake Ruben; lan padha tangi ing ngarep Musa, lan wong-wong saka anak-anake Israel seket lan rong atus, pimpinan kumpulan, sing diundang dewan, lan wong-wong sing misuwur. Padha ngadeg bebarengan nglawan Musa lan Harun, lan padha ngomong,

Cukup kanggo sampeyan, amarga kabeh kumpulan iku kabeh wong suci, lan ing antarane wong-wong mau ana Gusti; lan ngapa sampeyan padha nguwungake awak dhewe nglawan kumpulane Gusti? Lan sawise krungu, Musa tiba ing pasuryanipun. Lan dheweke ngomong marang Korah lan marang kabeh kumpulane, ngandika, Gusti Allah wis ngunjungi lan wis ngerti wong-wong sing dadi duweke Dheweke lan wong-wong suci, lan wis nggawa cedhak marang awake Dheweke dhewe; lan sing-sing wis dipilih dening Dheweke kanggo awake Dheweke dhewe, wis nggawa cedhak marang awake Dheweke dhewe. Iki tindakna: jupuken kanggo awakmu dhewe pedupaan, he Korah lan kabeh kumpulane, lan selehna ing kuwi geni, lan selehna ing kuwi menyan ing ngarepe Pangeran sesuk; lan bakal dadi wong sing wis dipilih dening Pangeran, wong iki suci; cukupa kanggo awakmu, he anak-anake Lewi. Lan Musa ngomong marang Korah, Rungokna aku, anak-anake Lewi. Apa iki ora cilik kanggo kowe, amarga Gusti Allah Israel wis misahake kowe saka kumpulan Israel, lan wis nggawa kowe menyang Panjenengane dhewe kanggo nglayani layanan-layanan saka kemah Gusti, lan ngadeg ing ngarepe kemah kanggo nglayani wong-wong mau? Lan dhèwèké wis nggawa cedhak kowé lan kabèh sedulur-sedulurmu, anak-anaké Lewi, bebarengan karo kowé, lan kowé padha golek uga dadi imam? Mangkono kowe lan kabeh kumpulanmu sing wis dikumpulake tumuju marang Gusti Allah; lan Harun iku sapa, mula kowe padha grumyung marang dheweke? Lan Musa ngutus kanggo nimbali Datan lan Abiram, anak-anake Eliab; lan wong-wong mau kandha, Ora, kita ora munggah. Ora cilik iki, apa kowe

nggawa kita menyang tanah sing mili susu lan madu kanggo mateni kita ing ara-ara samun, amarga kowe mrentah marang kita? Panguwasa apa? Lan apa kowe wis nggawa kita mlebu menyang lemah sing mili susu lan madu, lan wis maringi kita warisan sawah lan kebon anggur? Apa kowe bakal nyopot mripat-mripaté wong-wong kuwi? Kita ora munggah. Lan Musa banget susah atine, lan ngomong marang Gusti, Aja gatekake kurbane wong-wong mau; aku ora tau njupuk barang kepinginane siji wong-wong mau, lan aku ora tau gawe cilaka siji wong-wong mau. Lan Musa ngomong marang Korah, Sucekake kumpulanmu, lan dadiya siap ing ngarsane Gusti Pangeran kowe lan Harun lan dheweke-dheweke sesuk. Lan jupuken saben wong pedupane dhewe, lan lebokna menyan ing ndhuwure, lan cedhakna ing ngarsane Gusti Pangeran saben wong pedupane dhewe, seket lan rong atus pedupan, lan kowe lan Harun saben wong pedupane dhewe. Lan saben wong njupuk pedupaan dheweke, lan padha nyelehake geni ing ndhuwur iku, lan padha nyelehake menyan ing ndhuwur iku; lan Musa lan Harun padha ngadeg ing jejere lawang-lawang kemah paseksen. Lan Korah nglumpukake kabeh kumpulane dheweke marang wong-wong mau ing lawang kémah paseksen; lan kamulyan Pangeran katon marang kabeh kumpulan. Lan Gusti ngomong marang Musa lan Harun, ngandika, pisahna awakmu saka tengahe kumpulan iki, lan aku bakal ngrusak wong-wong mau sapisan. Lan padha sujud ing raine dhewe-dhewe, lan padha ngomong, Gusti Allah, Gusti Allah kang nguwasani roh-roh lan kabeh daging, apa yen wong siji dosa, nesu Gusti bakal tumiba marang kabeh kumpulan? Lan Gusti

Allah ngomong marang Musa, ngandika, Omongna marang kumpulan wong, ngandika, Mundura saka sakubenge kumpulane Korah. Lan Musa tangi, lan dheweke lunga menyang Datan lan Abiram, lan kabeh sesepuh Israel padha lunga bebarengan karo dheweke. Lan dhèwèké ngomong marang kumpulan wong, ngandika, pisahna awakmu saka tarub-tarubé wong-wong sing atos iki, lan aja ndemek saka kabèh sing ana ing wong-wong mau, aja sampeyan padha mati bebarengan ing kabèh dosané wong-wong mau. Lan wong-wong padha mundur saka tarubé Korah ing sakubengé, lan Datan lan Abiram padha metu, lan padha ngadeg ing lawangé tarubé wong-wong mau, lan bojoné wong-wong mau, lan anak-anaké wong-wong mau, lan barang-barangé wong-wong mau. Lan ngomong Musa, ing iki sampeyan bakal ngerti yen Gusti wis ngutus aku nindakake kabeh karya iki, amarga ora saka awakku dhewe. Yen wong-wong iki bakal mati miturut patine kabeh manungsa, yen lan miturut pamriksan kabeh manungsa ana pamriksan marang dheweke, Gusti ora ngutus aku. Nanging Gusti bakal nuduhake ing penampakan, lan bumi mbukak cangkeme bakal nguntal wong-wong mau, lan omah-omahe wong-wong mau, lan tarub-tarube wong-wong mau, lan kabeh sing ana kanggo wong-wong mau, lan wong-wong mau bakal mudhun urip menyang neraka, lan sampeyan bakal ngerti, amarga wong-wong iki wis nesu marang Gusti. Nalika dheweke mandheg ngomong kabeh tembung-tembung iki, lemah ing ngisor wong-wong mau pecah. Lan bumi iku mbukak, lan nguntal wong-wong mau, lan omah-omahé, lan kabèh wong sing ana karo Korah, lan kéwan-kéwané. Lan dheweke padha mudhun dhewe, lan kabeh sing

ana kagungane dheweke sing urip menyang alam mati, lan bumi nutupi dheweke, lan dheweke padha sirna saka tengahing pakumpulan. Lan kabèh wong Israèl sing ana ing sakiwa-tengené wong-wong mau padha mlayu saka swarane wong-wong mau, amarga padha ngomong, Aja nganti lemah iki nguntal awaké dhéwé. Lan geni metu saka Gusti, lan ngamuk wong sèket lan rong atus wong sing padha nyembahake menyan.

17

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, lan marang Eleazar anake Harun sing imam, Jupuken pedupaan-pedupaan tembaga saka tengahe wong-wong sing wis diobong, lan geni manca iki sebar ing kono, amarga wis nyucekake pedupaan-pedupaan wong-wong dosa iki ing nyawa-nyawane dheweke, lan gawenen dheweke dadi lempeng-lempeng sing ditempa tutup kanggo misbyah, amarga wis dipersembahake ing ngarsane Gusti Allah lan wis disucekake, lan dadi tandha kanggo anak-anake Israel. Lan Eleazar anak lanang saka Harun imam njupuk pedupaan-pedupaan tembaga sing akeh-akehe digawa dening wong-wong sing wis diobong, lan padha nambahake iku dadi tutup kanggo misbyah, pengeling-eling kanggo anak-anak lanang Israel, supaya ora ana wong manca sing dudu saka turunane Harun nyedhaki kanggo ngobong menyan ing ngarsane Gusti; lan ora bakal kaya Korah, lan pambrontakane dheweke, kaya sing wis diomongake Gusti lumantar tangane Musa marang dheweke.

Lan para putra Israel padha grumudhu ing dina candhake marang Musa lan Harun, ngomong, Kowe wis mateni wong-wonge Pangeran. Lan kedadean nalika wong-wong padha kumpul nglawan Musa lan Harun, lan padha mlayu nyedhaki kemah paseksen, lan iki ditutup déning méga, lan kamulyan Pangeran katon. Lan Musa lan Harun mlebu nang ngarepe kémah paseksen. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa lan Harun, ngandika, mundura saka tengahe kumpulan iki, lan Aku bakal ngrusak wong-wong mau sapisan wae; lan padha sujud. Lan Musa ngomong marang Harun, Jupuken pedupaan, lan lebokna geni saka misbyah ing kono, lan taburna menyan ing kono, lan gawanen cepet menyang kemah, lan gawe panebusan kanggo wong-wong mau; amarga bebendu wis metu saka ngarsane Gusti, wis wiwit numpes wong-wong. Lan Harun njupuk kaya sing diomongake marang dheweke dening Musa, lan mlayu menyang kumpulan, lan pageblug wis wiwit ing antarane wong-wong, lan dheweke nyebarake menyan lan nggawe panebus kanggo wong-wong. Lan dhèwèké ngadeg ing antarané wong-wong sing wis mati lan wong-wong sing urip, lan pageblug mau mandheg. Lan wong-wong sing wis mati ing prahara dadi patbelas ewu lan pitung atus, kajaba wong-wong sing wis mati merga Korah. Lan Harun bali menyang Musa ing lawang kémah paseksen, lan pageblug mandheg. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, ngomonga marang anak-anak Israel, lan jupuka saka wong-wong mau tongkat, tongkat miturut omah-omah leluhur saka kabeh panggedhe wong-wong mau, miturut omah-omah leluhur wong-wong mau, rolas tongkat, lan saben wong jenenge tulisen ana ing tongkate. Lan

jeneng Harun tulisen ing tongkaté Lewi; amarga iku tongkat siji; miturut suku omahé para leluhur, wong-wong mau padha bakal menehi. Lan kowe bakal nyelehake barang-barang mau ing tarub paseksen, ing ngarep paseksen, ing ngendi aku bakal nampakake awakku marang kowe ing kono. Lan bakal dadi wong lanang sing tak pilih, tongkat dheweke bakal thukul; lan aku bakal nyingkirake saka aku sungut-sungut para putra Israel, sing padha sungut-sungut marang kowe. Lan Musa ngomong marang anak-anake Israel; lan kabeh panggedhene padha menehi dheweke tongkat; saben panggedhe siji tongkat miturut panggedhe, miturut omah-omah leluhure, rolas tongkat; lan tonggake Harun ana ing tengah-tengahe tongkat-tongkat kuwi. Lan Musa nyelehake tongkat-tongkat ing ngarepe Gusti ing jero kémah kesaksèn. Lan kedadeyan ing dina candhake, lan Musa lan Harun mlebu ing tarub pangsaksen; lan lah wis thukul tongkat Harun kanggo omah Lewi, lan metu tunas, lan mekar kembang, lan thukul kacang. Lan Musa nggawa metu kabèh tongkat saka ngarsané Gusti menyang kabèh anak Israel; lan padha ndeleng, lan saben wong njupuk tongkaté dhèwè-dhèwè. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, Simpenana tongkat Harun ing ngarep kesaksian kanggo pangreksa, minangka tandha kanggo anak-anake wong-wong sing ora manut; lan supaya mandheg sungut-sungute wong-wong mau marang Aku, lan supaya dheweke ora mati. Lan Musa lan Harun nindakake, kaya sing diprentahake Gusti marang Musa, mangkono padha nindakake. Lan para putra Israel padha ngomong marang Musa, ngandika, Lho, kita wis dirusak kabeh, kita wis tiwas, kita wis dirusak tuntas. Kabeh wong sing ndemek kemah Gusti bakal

mati; apa nganti pungkasane kita kabeh mati?

18

Lan Gusti Allah ngomong marang Harun, ngandika, kowe lan anak-anakmu lanang lan omah bapakmu bakal nampa dosa-dosane barang suci, lan kowe lan anak-anakmu lanang bakal nampa dosa-dosane imamat sampeyan. Lan sedulur-sedulurmu suku Lewi, umat saka bapakmu, cedhakna menyang awakmu dhewe, lan supaya padha digabungake karo kowe, lan supaya padha nglayani kowe; lan kowe lan anak-anakmu lanang karo kowe ana ing ngarepe kemah pangsaksen. Lan wong-wong mau bakal njaga jaga-jagamu, lan jaga-jaga saka tarub. Kajaba menyang wadhah-wadhah suci, lan menyang misbyah, dheweke ora bakal nyedhaki, lan dheweke ora bakal mati lan wong-wong iki lan kowe kabeh. Lan dheweke bakal ditambahake marang kowe, lan dheweke bakal njaga penjagaan kemah paseksen, miturut kabeh layanan kemah; lan wong manca ora bakal nyedhaki marang kowe. Lan kowé bakal njaga panjagané barang-barang suci, lan panjagané misbyah, lan ora bakal ana bebendu ing anak-anaké Israel. Lan aku wis njupuk sedulur-sedulurmu wong Lewi saka tengah-tengahe anak-anake Israel, hadiah sing wis diwenehake marang Gusti, kanggo nglayani layanan-layanan kemah paseksen. Lan kowe lan anak-anak lanang kowe bebarengan karo kowe bakal njaga pangkat imam kowe, miturut kabeh cara ing mezbah, lan sing ana ing njero sandhing; lan kowe bakal nglayani layanan-layanan minangka

hadiah saka pangkat imam kowe; lan wong manca sing nyedhaki bakal mati. Lan Gusti Allah ngomong marang Harun, lan lho aku wis maringi kowe pangreksa wohing wiwitane saka kabeh sing wis disuciake kanggo aku dening anak-anake Israel; marang kowe aku wis maringi iku minangka pakurmatan, lan marang anak-anakmu sawise kowe, hukum kang langgeng. Lan iki dadi kanggo kowe saka barang-barang suci sing wis disucekake saka kurban-kurban, saka kabeh pemberian wong-wong mau, lan saka kabeh kurban sembelihan wong-wong mau, lan saka kabeh pelanggaran wong-wong mau, lan saka kabeh dosa-dosa wong-wong mau, sakabehe sing diparingake marang aku saka kabeh barang suci, bakal dadi kanggo kowe lan anak-anak lanang kowe. Ing panggonan suci saka sing suci-suci, kowé bakal mangan iku; kabèh wong lanang bakal mangan iku; kowé lan anak-anak lanangmu; iku bakal dadi suci kanggo kowé. Lan iki bakal dadi kanggo kowe woh wiwitan saka peparingé wong-wong mau, saka kabèh persembahan saka anak-anak Israel; aku wis maringi iku marang kowe lan marang anak-anak lanang kowe lan marang anak-anak wadon kowe bebarengan karo kowe, aturan langgeng; saben wong resik ing omah kowe bakal mangan iku. Kabèh woh pisanan saka lenga, lan kabèh woh pisanan saka anggur, woh pisanan saka gandum wong-wong mau, sapirang-pirangé sing bakal diwènèhaké marang Gusti, kowé wis tak wènèhi iku kabèh. Wowohan pisanan kabeh sing akeh ana ing lemahe wong-wong mau, sing akeh padha nggawa marang Gusti, bakal dadi duwekmu; saben wong resik ing omahmu bakal mangan kuwi. Kabèh barang sing wis dikhususake ing antarané para putra Israel, bakal dadi

kagungané kowe. Lan kabèh sing mbukak guwa-garba saka kabèh daging, sapirang-pirang sing padha dipasrahake marang Gusti Allah saka manungsa nganti kéwan, bakal dadi duwèkmu; nanging nganggo tebusan bakal ditebus sing mbarep lair saka wong-wong, lan sing mbarep lair saka kéwan-kéwan sing najis kowé kudu nebus. Lan panebusan dheweke, saka umur sewulan, regane limang syikal, miturut syikal sing suci yaiku rong puluh obol. Kajaba anak mbarep saka pedhet lan anak mbarep saka wedhus lan anak mbarep saka cempe, kowé ora bakal nebus; iku suci; lan getihé kowé bakal siramake menyang pamedaran, lan lemaké kowé bakal pasrahake sesaji dadi ambune wangi kanggo Gusti. Lan daging-daging bakal dadi kanggo kowe, kaya uga dhadha saka persembahan; lan lengen tengen, bakal dadi kanggo kowe. Kabèh persembahan saka barang-barang suci, sapirang-pirang sing dipisahake déning para putra Israèl marang Gusti, wis Daksungi marang kowé lan para putra kowé lan para putri kowé bebarengan karo kowé, angger langgeng; prajanjian uyah langgeng iku ana ing ngarsané Gusti, kanggo kowé lan turunané kowé sawisé kowé. Lan Gusti Allah ngomong marang Harun, Ing tanahe wong-wong mau kowe ora bakal nampa warisan, lan bagean ora bakal ana kanggo kowe ing antarane wong-wong mau, amarga aku dadi bagean kowe lan warisan kowe ing tengah-tengahe anak-anake Israel. Lan marang anak-anake Lewi, lho, aku wis maringi kabeh sepersepuluh ing Israel minangka warisan ngganti layanan-layanan wong-wong mau, kabeh sing wong-wong mau padha nglayani layanan ing kemah kesaksian. Lan anak-anak Israel ora bakal teka maneh menyang kemah paseksen kanggo nampa

dosa sing mateni. Lan wong Lewi dhéwé bakal nglayani layanan ing kemah paseksen; lan wong-wong mau bakal nampa dosa-dosané dhéwé, hukum langgeng tumrap turun-turunané dhéwé; lan ing tengah-tengahé anak-anaké Israel ora bakal nampa warisan. Amarga sepersepuluh saka anak-anak Israel sing padha dipisahake kanggo Gusti, persembahan wis tak wènèhaké marang wong-wong Lewi minangka pusaka; mulane aku wis ngomong marang wong-wong mau, ing tengah-tengahing anak-anak Israel ora bakal nampa pusaka. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, lan marang wong-wong Lewi kowe bakal ngomong, lan kowe bakal ngandika marang wong-wong mau, yen kowe tampa saka anak-anak Israel sepersepuluh, sing wis tak paringake marang kowe saka wong-wong mau minangka pusaka, lan kowe bakal nyingkirake saka kuwi persembahan kanggo Gusti Allah, sepersepuluh saka sepersepuluh kuwi. Lan bakal diétung marang kowé persembahan-persembahan kowé kaya gandum saka papan perontokan, lan persembahan saka papan pemerasan anggur. Mangkono kowé bakal nyingkirake iku, kowé uga, saka kabèh persembahan Gusti, saka kabèh sepersepuluh kowé, sapirang-pirang yèn kowé tampa saka anak-anak Israèl; lan kowé bakal mènèhi saka iku persembahan marang Gusti marang Harun imam. Saka kabèh peparingané kowé bakal nyingkirké persembahan kanggo Gusti, utawa saka kabèh wohing wiwitané sing disucikaké saka dhèwèké. Lan kowe bakal ngomong marang wong-wong mau, nalika kowe njupuk woh wiwitane saka dheweke, lan bakal diitung marang wong-wong Lewi kaya asil saka papan perontokan, lan kaya asil saka papan pemerasan

anggur. Lan sampeyan bakal mangan iku ing saben panggonan, sampeyan lan kulawarga sampeyan, amarga upah iki kanggo sampeyan minangka gantine layanan sampeyan sing ana ing kemah paseksen. Lan sampeyan ora bakal nampa dosa amarga iku, yen sampeyan njupuk woh wiwitane saka dheweke; lan barang-barang suci saka anak-anake Israel sampeyan ora bakal najisake, supaya sampeyan ora mati.

19

Lan Gusti ngomong marang Musa lan Harun, ngandika, iki bedane hukum, kabeh sing diwenehake dhawuh dening Gusti, ngandika, omongna marang anak-anake Israel, lan supaya padha njupuk menyang kowe sapi wadon abang tanpa cacat, sing ora duwe cacat ing dheweke, lan sing durung tau ditumpangi kuk. Lan kowe bakal mènèhi iku marang Eleasar imam; lan wong-wong bakal nggawa metu iku menyang njaba perkemahan menyang panggonan sing resik, lan wong-wong bakal nyembelih iku ing ngarepe dhèwèké. Lan Eleazar bakal njupuk saka getih iku, lan bakal nyiprati ing ngarep pasuryan kémah paseksen saka getih iku kaping pitu. Lan wong-wong bakal ngobong iku ing ngarepe dheweke; lan kulite lan daginge lan getime bebarengan karo taine bakal diobong. Lan imam bakal njupuk kayu cedar lan hisop lan kain abang, lan wong-wong bakal mbuwang menyang tengah-tengahe kobongan sapi wadon enom. Lan imam bakal ngumbah sandhangané dhéwé, lan bakal adus awakné dhéwé nganggo banyu, lan sawisé iku

bakal mlebu ing kemah, lan imam bakal dadi najis nganti soré. Lan wong sing ngobong iku bakal ngumbah sandhangané dhéwé, lan bakal adus awaké dhéwé, lan bakal dadi najis nganti soré. Lan wong resik bakal nglumpukake awu saka sapi wadon, lan bakal nyimpen ing njaba kemah menyang panggonan resik; lan bakal dadi kanggo kumpulan anak-anak Israel kanggo disimpen; banyu panyiraman iku panyuci. Lan wong sing nglumpukake awu saka sapi wadon iku bakal ngumbah sandhangane, lan bakal najis nganti sore; lan iki bakal dadi hukum langgeng kanggo anak-anake Israel lan kanggo wong-wong manca sing manggon ing antarane. Wong sing ndemek mayite manungsa saka kabeh jiwa, bakal dadi najis pitung dina. Wong iki bakal diresiki ing dina kaping telu lan ing dina kaping pitu, lan bakal resik; nanging yen ora diresiki ing dina kaping telu lan ing dina kaping pitu, ora bakal resik. Saben wong sing ndemek wong mati saka nyawa manungsa, yen mati, lan ora diresiki, wis najisake kémahé Gusti; nyawa kuwi bakal disingkirake saka Israel, amarga banyu panyiram ora disiramake marang dheweke; dheweke najis; isih najisé ana ing dheweke. Lan iki angger-anggere: wong yen mati ing omah, kabeh sing mlebu menyang omah, lan sakabehe sing ana ing omah, bakal najis pitung dina. Lan saben wadhah sing wis dibukak sing ora ana tali diikat ing ndhuwure, iku najis. Lan saben wong sing ndemek ing lumahing pedharan wong sing tatu utawa mayit utawa balung manungsa utawa kuburan, pitung dina bakal najis. Lan wong-wong bakal njupuk kanggo wong sing ora resik saka awu sing wis diobong saka panyucian, lan bakal nuangake ing ndhuwur iku banyu urip menyang wadhah.

Lan wong resik bakal njupuk hisop, lan bakal nyelupake menyang banyu, lan bakal nyiramake ing omah, lan ing wadhah-wadhah, lan ing jiwa-jiwa, sapirang-pirang sing ana ing kono, lan ing wong sing ndemek balung manungsa, utawa wong sing tatu, utawa wong sing wis mati, utawa kuburan. Lan wong sing resik bakal nyiramake marang wong sing ora resik ing dina kaping telu lan ing dina kaping pitu, lan dheweke bakal diresikake ing dina kaping pitu; lan dheweke bakal ngumbah sandhangane, lan dheweke bakal adus nganggo banyu, lan dheweke bakal ora resik nganti sore. Lan wong sing bakal keneng najis, lan ora diresiki, jiwa kuwi bakal dirusak saka tengahe kumpulan, amarga barang suci Gusti wis dinajaske, amarga banyu panyiram ora disiramake marang dheweke; dheweke najis. Lan iku bakal dadi kanggo kowe hukum langgeng; lan wong sing nyiramake banyu siram, bakal ngumbah sandhangane; lan wong sing ndemek banyu siram, bakal dadi najis nganti sore. Lan kabèh sing yèn didemek déning wong sing ora resik iku, bakal dadi ora resik; lan jiwa sing ndemek iku, bakal dadi ora resik nganti soré.

20

Lan padha teka anak-anake Israel, kabèh kumpulane, menyang ara-ara samun Sin, ing wulan kang kapisan, lan tetep wong-wong ing Kadesy; lan mati ing kono Miryam, lan dikubur ing kono. Lan ora ana banyu kanggo kumpulan; lan padha kumpul marang Musa lan Harun. Lan wong-wong padha nyenyamah

marang Musa, ngomong, muga-muga kita wis mati nalika rusaking sedulur-sedulur kita ing ngarsane Gusti. Lan kenangapa kowé nggawa munggah kumpulané wong Gusti menyang ara-ara sambi iki kanggo matèni awaké dhéwé lan kéwan-kéwan kita? Lan kenangapa iki? Sampeyan wis nggawa kita munggah saka Mesir, teka menyang papan ala iki; papan sing ora ditanduri, ora ana wit ara, ora ana wit anggur, ora ana delima, ora ana banyu kanggo ngombe. Lan Musa lan Harun teka saka ngarepe kumpulan menyang lawange kemahe paseksen, lan padha sujud nganggo raine, lan kamulyane Pangeran katon marang wong-wong mau. Lan Gusti ngomong marang Musa, ngandika, jupuka tongkatmu, lan kumpulna rapat umum kowe lan Harun sedulurmu, lan omongen marang watu ing ngarepe wong-wong mau, lan bakal menehi banyune, lan kowe bakal nggawa metu banyu marang wong-wong mau saka watu, lan kowe bakal ngombeni rapat umum, lan kewan ternak wong-wong mau. Lan Musa njupuk tongkat sing ana ing ngarsane Gusti Allah, kaya sing wis didhawuhake Gusti Allah. Lan Musa lan Harun nglumpukake wong-wong akèh ing ngarep watu, lan ngomong marang wong-wong mau, Rungokna aku, wong-wong sing ora manut! Apa saka watu iki bakal kita mètokaké banyu kanggo kowé? Lan Musa ngangkat tangane, dheweke nuthuk watu nganggo tongkat kaping pindho; lan banyu akeh metu, lan kumpulan wong padha ngombe, lan kewan ternak wong-wong mau padha ngombe. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa lan Harun, Amarga kowe ora pracaya kanggo nyucekake Aku ing ngarepe anak-anake Israel, mulane kowe ora bakal nggawa kumpulan iki menyang tanah sing wis

Dak-paringake marang wong-wong mau. Iki banyu Padu, amarga para putra Israel padha padu ing ngarsané Gusti, lan Panjenengané disucèkaké ing antarané wong-wong mau. Lan Musa ngirim utusan saka Kadesy menyang raja Edom, ngomong, Mangkene ngomongé sedulurmu Israel: Kowé ngerti kabèh kasusahan sing wis nemoni kita. Lan para bapak kita padha mudhun menyang Mesir, lan kita manggon ing Mesir pirang-pirang dina, lan wong-wong Mesir padha nyiksa kita lan para bapak kita. Lan awaké dhéwé padha nangis-nangis marang Gusti, lan Gusti krungu swarane awaké dhéwé, lan sawisé ngutus utusan, Panjenengané nggawa awaké dhéwé metu saka Mesir; lan saiki awaké dhéwé ana ing kutha Kadès, saka bagéan watesmu. Kita bakal liwat ing tanah sampeyan; kita ora bakal liwat ing sawah-sawah, utawa ing kebon-kebon anggur, utawa kita ora bakal ngombe banyu saka sumur sampeyan; kita bakal mlaku ing dalan raja; kita ora bakal nyimpang nengen utawa kiwa, nganti kita wis liwat wates-wates sampeyan. Lan Edom ngomong marang dheweke, Kowe ora bakal liwat ngliwati aku; nanging yen ora, ing perang aku bakal metu kanggo ketemu kowe. Lan para putra Israel ngomong marang dheweke, Kita bakal liwat ing pinggir gunung; nanging yen aku lan kewan-kewanku ngombe banyumu, aku bakal menehi rega marang kowe; nanging prakara iki ora apa-apa; kita bakal liwat ing pinggir gunung. Nanging dhèwèké ngomong, Kowé ora bakal liwat liwat aku. Lan Edom metu menyang pasamuan karo dhèwèké kanthi wadyabala akèh, lan kanthi kekuwatan kuwat. Lan Edom ora gelem mènèhi Israel liwat liwat wates-watesé dhèwèké; lan Israel nyimpang saka dhèwèké. Lan padha budhal

saka Kadesh; lan para putra Israel kabèh pakumpulané padha teka ing Gunung Hor. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa lan Harun ing Gunung Hor ing wates tanah Edom, ngandika, Harun kudu ditambahake marang bangsane dhewe, amarga kowe ora bakal mlebu menyang tanah sing wis daksukakake marang anak-anake Israel, amarga kowe wis nggawe Aku nesu ing banyu perkara. Jupuka Harun, lan Eleasar putrane, lan unggahna wong-wong mau menyang gunung Hor, ing ngarepe kabeh pakumpulane, lan copota sandhangane Harun, lan pakekna Eleasar putrane, lan Harun sawise dikumpulake pati ing kono. Lan Musa nglakoni kaya sing diperintahake Gusti marang dheweke, lan dheweke nggawa Harun munggah menyang Gunung Hor, ing ngarepe kabeh kumpulan, lan dheweke nyopot sandhangane Harun, lan dheweke nganggo-ake sandhangan kuwi marang Eleazar putrane; lan Harun mati ing pucuking gunung; lan Musa lan Eleazar mudhun saka gunung. Lan kabèh pakumpulan weruh yèn Harun wis seda, lan padha nangis kanggo Harun telung puluh dina kabèh kulawarga Israel.

21

Lan krungu raja Kanaan Arad sing manggon ing ara-ara samun, yen Israel wis teka liwat dalan Atarim, lan dhèwèke perang nglawan Israel, lan dhèwèke njupuk sawetara wong mau dadi tawanan. Lan Israel ndedonga sumpah marang Gusti, lan ngandika, Yen Panjenengan masrahake wong-wong iki ing tanganku, aku bakal ngrusak total dheweke lan kutha-kuthane.

Lan Gusti Allah krungu swarane Israel, lan Panjenengané nyerahake wong Kanan dadi ing sangisore dhèwèké; lan Israel ngrusak dhèwèké lan kutha-kuthané; lan wong-wong mau ngarani jeneng panggonan kuwi, Barang Sing Dirusak. Lan sawisé budhal saka Gunung Hur, ngliwati dalan menyang Segara Abang, padha ngubengi tanah Edom; lan wong-wong dadi putus asa ing dalan. Lan wong-wong padha ngomong nglawan Gusti Allah lan nglawan Musa, ngandika, Ngapa mengkono iki? Kowe nggawa metu kita saka Mesir kanggo mateni ing ara-ara samun? Amarga ora ana roti, lan ora ana banyu; nanging jiwa kita wis muak karo roti kosong iki. Lan Gusti ngirim ula-ula sing matèni menyang wong akèh, lan ula-ula mau nyokot wong akèh, lan wong akèh banget saka anak-anaké Israèl mati. Lan wong-wong wis teka marang Musa, padha ngomong, Kita wis dosa, awit kita wis ngomong nglawan Gusti Allah, lan nglawan kowe; mula ndedongaa marang Gusti Allah, supaya Panjenengane nyingkirake ula saka kita. Lan Musa ndedonga marang Gusti Allah bab wong-wong akeh, lan Gusti Allah ngandika marang Musa, Gawea ula kanggo awakmu dhewe, lan lebokna dheweke ing tandha, lan bakal dadi yen ula nggigit wong, kabeh wong sing wis digigit ndeleng dheweke bakal urip. Lan Musa nggawe ula saka tembaga, lan masang dheweke ing tandha; lan kedaden nalika ula nyakot wong, lan wong mau nyawang marang ula tembaga, lan dheweke urip. Lan para putra Israel padha mangkat, lan padha kemah ing Oboth. Lan sawisé budhal saka Oboth, banjur padha kemah ing Iye Abarim saka ngluwihi ing ara-ara samun, sing ana ing ngarepe Moab, ing sisih wétan srengéngé. Lan saka kono wong-wong mau padha mangkat, lan

padha kemah ing jurang Zared. Lan saka kono sawise budhal, dheweke padha kemah ing sebrang Arnon ing ara-ara samun, sing mancung saka watesé wong Amori; amarga Arnon iku watesé Moab, antarané Moab lan antarané wong Amori. Mulane iki dikandhakake ing buku, perang saka Pangeran ngobong Zob, lan kali-kali Arnon. Lan Er netepake kali-kali supaya manggon; lan iku ditambahake menyang wates-wates Moab. Lan saka kono ana sumur; iki sumur sing Gusti Allah ngomong marang Musa, Kumpulna wong-wong iku, lan Aku bakal menehi banyu kanggo ngombe marang wong-wong mau. Banjur Israel nyanyi lagu iki ing sumur, wiwiten kanggo dheweke sumur, para panguwasa ngeduk iku, para raja bangsa-bangsa ngukir iku ing kerajaan dheweke, nalika dheweke nguwasani; lan saka sumur menyang Matana, lan saka Matana menyang Nahaliel, lan saka Nahaliel menyang Bamot, lan saka Bamot menyang Jahaz, sing ana ing dhataran Moab, saka pucuk sing wis dipahat, sing madhep ing arah raine ara-ara samun. Lan Musa ngirim utusan marang Sihon raja wong Amori, nganggo tembung tentrem, ngomong, Kita bakal liwat ing tanah sampeyan, ing dalan kita bakal mlaku; kita ora bakal nyimpang menyang sawah, utawa menyang kebon anggur; kita ora bakal ngombe banyu saka sumur sampeyan; ing dalan raja kita bakal liwat, nganti kita liwat wates sampeyan. Lan Sihon ora ngidini Israel liwat wates-watesé, lan Sihon nglumpukake kabeh wong-wongé, lan metu nyiapake perang nglawan Israel menyang ara-ara samun, lan teka menyang Yahas, lan nyiapake perang nglawan Israel. Lan Israel nyerang dheweke nganggo pambunuhan pedhang, lan padha nguwasani tanah dheweke, saka Arnon nganti Jabok,

nganti anak-anake Amon, amarga Yazer iku watese anak-anake Amon. Lan Israel njupuk kabèh kutha-kutha iki, lan Israel manggon ing kabèh kutha-kutha wong Amori, ing Hesbon, lan ing kabèh dhusun sing ana ing sakiwa-tengené. Iku amarga Hesbon, kutha Sihon raja wong Amori; lan dheweke perang karo raja Moab biyen; lan padha njupuk kabeh tanahe, saka Aroer nganti Arnon. Amarga iki wong-wong sing ngomong tembung bedhek bakal ngomong, tekaa menyang Hesbon, supaya dibangun lan disiapake kutha Sihon; amarga geni metu saka Hesbon, geni murub saka kutha Sihon, lan mangan nganti tekan Moab, lan nguntal tugu-tugu Arnon. Cilaka awakmu Moab, wis sirna awakmu wong-wonge Kamos; anak lanang-lanange padha diserahake kanggo nylametake awake dhewe, lan anak wadon-wadone dadi tawanan marang ratu wong Amori Sihon, lan turune bakal sirna, Hesbon nganti Dibon; lan wong wadon-wadon isih nambahi murub geni ing Moab. Israel manggon ing kabèh kutha-kuthané wong Amori. Lan Musa ngutus wong kanggo nintingi Yazer, lan wong-wong mau ngrebut kutha kuwi lan desa-desané, lan ngusir wong Amori sing manggon ing kana. Lan sawise padha bali, dheweke padha munggah dalan menyang Basan; lan Og raja saka Basan metu kanggo ketemu karo wong-wong mau, lan kabeh wong-wonge kanggo perang menyang Edrei. Lan Pangeran ngomong marang Musa, aja wedi marang dheweke, amarga ing tangan kowe Aku wis nyerahake dheweke, lan kabeh wong-wonge, lan kabeh tanahe; lan kowe bakal nglakoni marang dheweke kaya kowe wis nglakoni marang Sihon raja wong Amori, sing manggon ing Hesbon. Lan dheweke nyerang dheweke lan anak-anake lan kabeh wong-

wonge, nganti ora ana sing isih urip; lan padha marisi tanahe.

22

Lan sawisé budhal, para putra Israel padha kemah ana ing sisih kuloning Moab, cedhak kali Yordan, neng arah Yeriko. Lan Balak putrane Zipor wis weruh kabeh sing wis ditindakake Israel marang wong Amori, lan Moab wedi banget marang wong-wong mau amarga akeh banget; lan Moab gela amarga wong-wong Israel. Lan Moab ngomong marang dewan sepuh Midian, Saiki kumpulan iki bakal njilatake kabeh sing ana ing sakubenge kita, kaya sapi enom njilat barang-barang ijo saka lemah datar. Lan Balak anak Zipor raja Moab ana ing wektu kuwi. Lan dhèwèké ngirim utusan marang Bileam anake Beor ing Petor, sing ana ing kali ing tanah anake bangsané dhèwèké, kanggo nimbali dhèwèké, ngomong, lho ana bangsa wis metu saka Mesir, lan lho wis nutupi rupané tanah, lan iki lungguh cedhak karo aku. Lan saiki mrene prapatakna aku wong-wong iki, amarga wong-wong iki kuwat tinimbang kita, supaya kita bisa nyerang wong-wong mau, lan aku bakal ngusir wong-wong mau saka tanah; amarga aku ngerti sapa-sapa sing kowe berkahi, wong-wong mau diberkahi, lan sapa-sapa sing kowe prapata, wong-wong mau diprapata. Lan lumakune dewan sepuh Moab, lan dewan sepuh Midian, lan ramalan-ramalan ana ing tangane wong-wong mau; lan padha tekane menyang Bileam, lan padha ngomong marang dheweke tembung-tembunge Balak. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau, Nginep ing kene bengi iki, lan aku

bakal mangsuli sampeyan bab-bab sing bakal diomongake Gusti marang aku. Lan para panggedhé Moab tetep ana ing panggonan Bileam. Lan Gusti Allah teka marang Balam, lan ngomong marang dheweke, Apa wong-wong iki ana ing sisihmu? Lan Balaam ngomong marang Gusti Allah, Balak anake Zipor, raja Moab, wis ngirim wong-wong mau marang aku, ngomong, lah ana bangsa wis metu saka Mesir, lan wis nutupi pasuryan bumi, lan iki lungguh cedhak karo aku, lan saiki mrene ipat-ipati kanggo aku wong iku, yen banjur aku bisa nyerang wong iku, lan aku bakal ngusir wong iku saka bumi. Lan Gusti Allah ngomong marang Bileam, Kowe ora bakal lunga karo wong-wong mau, lan uga ora bakal nglaknat bangsa kuwi; amarga dheweke wis diberkahi. Lan wis tangi Balaam ing esuk, ngomong marang para panggedhe Balak, padha lunga menyang gustimu, Gusti Allah ora ngidini aku mlaku karo kowe. Lan para panggedhe Moab wis tangi, padha teka menyang Balak, lan padha kandha, Bileam ora gelem lunga karo kita. Lan Balak nambahi maneh ngirim para panggedhe sing luwih akeh, lan sing luwih diajeni tinimbang sing mau. Lan padha teka menyang Balam, lan padha ngomong marang dheweke, mangkene ngomong Balak anake Zipor: aku nyuwun panjenengan aja ragu-ragu teka menyang aku. Amarga kanthi terhormat aku bakal ngurmati kowe, lan sapirang-pirang sing kowe ngomong aku bakal nglakoni kanggo kowe; lan teka mrene ipat-ipati kanggo aku wong-wong iki. Lan Balaam mangsuli, lan ngomong marang para panggedhé Balak, Yèn Balak mènèhi aku omahé sing kebak perak lan emas, aku ora bakal bisa nglanggar dhawuhé Pangeran Allah, nglakoni iku

cilik utawa gedhé ing pikiranku. Lan saiki kowe kabeh tetep ing kene bengi iki, lan aku bakal ngerti apa sing bakal ditambahake Gusti Allah kanggo ngomong marang aku. Lan Gusti Allah teka marang Bileam ing wayah wengi, lan ngandika marang dheweke, yen wong-wong iki ana kanggo nimbali kowe, tangia lan tindaka karo wong-wong mau, nanging tembung sing bakal dakkandhakake marang kowe, iki sing kudu koklakoni. Lan wis tangi Balam ing esuk, dheweke masang pelana keledhaké, lan dheweke lunga karo para panggedhe Moab. Lan Gusti Allah nesu amarga dheweke lunga, lan utusane Gusti Allah tangi kanggo nglawan dheweke, lan dheweke numpak ing kuldine, lan loro bocahe karo dheweke. Lan sawisé weruh, kuldi iku utusan saka Gusti Allah sing ngadeg nglawan ing dalan, lan pedhang wis ditarik ing tangané, lan kuldi iku nyimpang saka dalan, lan mlaku menyang lapangan; lan dhèwèké ngantem kuldi iku nganggo tongkaté kanggo mbenerake dhèwèké supaya bali ing dalan. Lan ngadeg utusan Gusti Allah ing alur-alur kebon anggur, pager ing kene lan pager ing kono. Lan sawise weruh utusan Gusti Allah, kuldi mau ndesek awakke dhewe menyang tembok, lan nyepet sikile Bileam menyang tembok; lan dheweke nambah maneh nyambeti dheweke. Lan utusan saka Gusti Allah nambahi, lan wis lunga dheweke ngadeg ing papan sing sempit, menyang ngendi ora ana kanggo nyingkir tengen utawa kiwa. Lan sawise weruh utusan saka Gusti Allah, kuldi mau mlengkung ana ing ngisor Bileam; lan Bileam nesu, lan Bileam nuthuk kuldi mau nganggo tongkat. Lan Gusti Allah mbukak cangkeme kuldi, lan ngomong marang Bileam, Apa sing tak lakoni marang kowe, nganti kowe wis nuthuk aku kaping

telu iki? Lan Balaam ngomong marang kuldi, Kowe wis ngece aku, lan yen aku duwe pedhang ing tanganku, aku mesthi wis nusuk kowe. Lan kuldi ngomong marang Balam, Apa ora aku iki kuldi kowe sing kowe wis nunggangi wiwit nom-noman kowe nganti dina saiki? Apa aku ora nindakake mangkono marang kowe kanthi nglirwakake? Nanging dheweke kandha, Ora. Gusti Allah mbukak mripate Balam, lan dheweke weruh utusan Pangeran sing ngadeg nglawan ing dalan, lan pedhang wis ditarik ana ing tangane, lan dheweke mbungkuk sujud karo raine. Lan utusan saka Gusti Allah ngomong marang dheweke, Yagene kowe nggebug keledhai kowe iki kaping telu? Lan mangka aku metu kanggo nglawan kowe, amarga dalan kowe ora bener ing ngarsaku, lan kuldi wis weruh aku, kuldi mau nyimpang saka aku kaping telu iki. Lan yen dheweke ora nyingkir, saiki mula kowe pancen wis tak pateni, nanging sing kuwi aku mesthi njaga. Lan Balaam ngomong marang utusan Gusti, Aku wis dosa, amarga aku ora ngerti yen kowe wis ngadeg nglawan aku ing dalan kanggo ketemu. Lan saiki yen ora cukup kanggo kowe, aku bakal bali. Lan utusan saka Gusti Allah ngomong marang Bileam, Lumakua bebarengan karo wong-wong mau; nanging tembung sing yen aku omong marang kowe, iki sing kudu kowe omongake. Lan Bileam lunga karo para panggedhéné Balak. Lan sawisé krungu Balak yèn wis teka Bileam, dhèwèké metu menyang pasamuan karo dhèwèké, menyang kutha Moab, sing ana ing wates-wates Arnon, sing ana saka bagiyan saka wates-wates. Lan Balak ngomong marang Balaam, Apa aku ora ngirim marang kowe kanggo nimbali kowe? Yagene kowe ora teka marang aku? Tenan aku ora bakal

bisa ngurmati kowe? Lan Bileam ngomong marang Balak, Lho, aku wis teka marang kowe saiki; apa aku bakal bisa ngomong samubarang? Tembung sing yen dilebokake Gusti Allah menyang cangkemku, iki bakal dakkandhakake. Lan Bileam lunga bebarengan karo Balak, lan padha teka menyang kutha-kutha sing ana omah-omah peternakan. Lan Balak nyembeleh wedhus lan pedhet, lan ngirim marang Bileam lan para panggedhe sing melu karo dheweke. Lan dadi esuk; lan Balak njupuk Bileam, nggawa dheweke munggah menyang tugu Baal, lan nuduhake marang dheweke saka kono sawetara bagean saka wong-wong mau.

23

Lan Balaam ngomong marang Balak, Bangunna kanggo aku ning kene pitung mezbah, lan siapna kanggo aku ning kene pitung pedhet, lan pitung wedhus lanang. Lan Balak nglakoni cara sing diomongake marang dheweke dening Balaam; lan dheweke ngaturake pedhet lan wedhus jago ing altar. Lan Balaam ngomong marang Balak, ngadega ana ing jejere kurbanmu, lan aku bakal lunga yen Gusti Allah katon marang aku ing panemuan, lan tembung apa sing Panjenengane nuduhake marang aku, aku bakal ngumumake marang kowe; lan Balak ngadeg ana ing jejere kurbane. Lan Balam lunga kanggo takon marang Gusti Allah; lan dheweke mlaku lurus; lan Gusti Allah katon marang Balam; lan Balam ngomong marang Panjenengané, Pitung mesbah wis tak siapake, lan aku wis

ngunggahake pedhet lan wedhus lanang neng mesbah. Lan Gusti Allah nglebokake tembung menyang cangkeme Bileam, lan dheweke ngandika, sawise bali menyang Balak, Kowe bakal ngomong mangkono. Lan dheweke bali menyang dheweke, lan dheweke ngadeg ing kurban-kurban obong kabeh saka dheweke, lan kabeh panguwasa Moab karo dheweke, lan roh Gusti Allah teka ing dheweke. Lan sawisé njupuk paribasan dhéwéké, dhèwèké ngandika: Saka Mesopotamia Balak raja Moab wis nimbali aku saka gunung-gunung ing wetan, kandha, Mrene ipat-ipati aku si Yakub, lan mrene ipat-ipati aku si Israel. Apa aku bakal nglaknat wong sing ora dilaknat dening Gusti? Utawa kepiye carane aku nglaknat wong sing ora dilaknat dening Gusti Allah? Amarga saka pucuking gunung-gunung aku bakal ndeleng dheweke, lan saka bukit-bukit aku bakal mirsani dheweke; lah, wong-wong mung piyambak bakal manggon, lan ing antarane bangsa-bangsa ora bakal kaétung. Sapa sing wis ngetung persis benihé Yakub, lan sapa sing bakal ngetung suku-suku Israel? Muga nyawaku mati ing antarane nyawa wong-wong sing bener, lan muga turunanku dadi kaya turunane wong-wong iki. Lan Balak ngomong marang Balam, apa sing wis kokgawe marang aku? Kanggo ngutuk mungsuh-mungsuhku aku wis nimbali kowe, nanging lah kowe malah wis mberkahi dheweke kanthi berkah. Lan Bileam ngomong marang Balak, apa ora kabeh sing bakal dilebokake Gusti Allah ing cangkemku, iki bakal tak jaga kanggo tak kandhakake? Lan Balak ngomong marang dheweke, Ayo isih karo aku menyang papan liyane saka ngendi kowe ora bakal weruh dheweke saka kono, nanging mung bagean saka dheweke kowe bakal weruh, kabeh kowe ora

bakal weruh, lan ipati dheweke kanggo aku saka kono. Lan dheweke njupuk dheweke menyang menara pangawasan lapangan ing ndhuwur puncak sing wis dipahat; lan dheweke mbangun ing kono pitu misbyah, lan dheweke ngunggahake pedhet lan wedhus mendhog menyang misbyah kuwi. Lan Balaam ngomong marang Balak, Ngadega ana ing jejere kurbanmu, nanging aku arep lunga kanggo takon marang Gusti Allah. Lan Gusti Allah ketemu karo Bileam, lan nyelehake tembung ing cangkeme, lan ngandika, balia menyang Balak, lan sampeyan bakal ngomong bab-bab iki. Lan dheweke bali marang dheweke; lan dheweke ngadeg ing kurban obong dheweke, lan kabeh panguwasa Moab karo dheweke; lan Balak ngomong marang dheweke, Apa sing diomongake Pangeran? Lan sawise njupuk pasemone, dheweke ngomong, tangi Balak, lan rungokna, pasangna kuping, dakkandani saksi anake Zipor. Ora kaya manungsa Gusti Allah goroh, lan ora kaya anake manungsa diancam, dheweke wis ngomong, apa ora bakal nindakake? Dheweke bakal ngomong, lan ora bakal tetep? Lho, aku wis nampa dhawuh kanggo mberkahi; aku bakal mberkahi, lan ora bakal mundur. Ora bakal ana kasusahan ing Yakub, lan ora bakal katon kasangsaran ing Israel; Pangeran Gusti Allah kang duweke bebarengan karo dheweke, kabeh kamulyane para panguwasa ana ing dheweke. Gusti Allah sing wis nggawa dheweke metu saka Mesir, kaya kamulyane unicorn kanggo dheweke. Ora ana ramalan nganggo manuk ing Yakub, lan ora ana wangsit ing Israel; miturut wektune bakal diomongake marang Yakub, lan marang Israel, apa sing bakal ditindakake dening Gusti Allah? Lah, wong-wong kaya singa enom bakal

tangi, lan kaya singa bakal bangga; ora bakal turu nganti mangan buruan, lan bakal ngombe getih wong-wong sing tatu. Lan Balak ngomong marang Balaam, aja sampeyan ngipat-ipati dheweke kanggo aku, lan aja sampeyan mberkahi dheweke. Lan Balam mangsuli, ngomong marang Balak, Apa aku ora wis ngomong marang kowe, ujar, Tembung sing yen diomongake Gusti Allah, iki bakal tak lakoni? Lan Balak ngomong marang Balaam, mrene aku bakal nggawa kowe menyang panggonan liyane, yen bakal nyenengake Gusti Allah, lan ipata dheweke kanggo aku saka kono. Lan Balak njupuk Bileam menyang puncak saka Peor, sing mancorong menyang ara-ara samun. Lan Balaam ngomong marang Balak, Bangunna kanggo aku ing kene pitu mezbah, lan siapna kanggo aku ing kene pitu pedhet, lan pitu wedhus lanang. Lan Balak nglakoni kaya sing diomongake Bileam marang dheweke, lan dheweke ngaturake pedhet lan wedhus lanang ing altar.

24

Lan Balaam weruh yen apik iku ing ngarepe Gusti mberkahi Israel, dheweke ora lunga miturut adat biasane menyang patemon karo pratandha-pratandha, lan nguripake raine menyang ara-ara samun. Lan sawisé ngangkat mripaté, Bileam weruh wong Israel wis kemah miturut suku-suku; lan Roh Gusti Allah teka marang dhèwèké. Lan sawise njupuk pasemone, dheweke ngandika, Ngandika Balam anake Beor, ngandika wong kang satemene ndeleng, ngandika krungu tembung-tembunge

sing kuwat, sing wis weruh wahyune Gusti Allah nalika turu, mripate wis dibukak. Kaya endahe omah-omahmu Yakub, tarub-tarubmu Israel; kaya lembah-lembah sing nggawe iyub-iyub, lan kaya taman-taman ing pinggir kali, lan kaya tarub-tarub sing dipasang dening Gusti, lan kaya wit-wit cedar ing pinggir banyu. Wong bakal metu saka wijine, lan bakal mrentah bangsa-bangsa akeh, lan kratoné Gog bakal diangkat, lan kratoné bakal ditambahi. Gusti Allah wis nuntun dheweke saka Mesir; kaya kamulyane unicorn kanggo dheweke; bakal mangan bangsa-bangsa mungsuh-mungsuhe, lan bakal nyerot sumsum kandhele wong-wong mau, lan nganggo panahe bakal nembak mungsuh. Sawisé ngaso, dhèwèké ngaso kaya singa, lan kaya singa enom; sapa sing bakal ngunggahaké dhèwèké; wong-wong sing mberkahi sampeyan, padha diberkahi; lan wong-wong sing nglaknat sampeyan, padha dilaknat. Lan Balak nesu marang Balaam, lan dheweke nemplek tangane dhewe, lan Balak ngomong marang Balaam, kanggo nglaknat mungsuhku aku wis nimbali kowe, lan lha kok malah mberkahi, kowe wis mberkahi kaping telu iki. Saiki mulane mlayu menyang panggonanmu dhewe; aku wis ngomong, aku bakal ngurmati kowe, lan saiki Gusti wis nyingkirake kowe saka kamulyan. Lan Balaam ngomong marang Balak, apa ora aku wis ngomong marang utusan-utusan kowe sing kowe utuske marang aku, kandha, yen Balak menehi aku omahé kebak perak lan emas, aku ora bakal bisa nglanggar dhawuhé Gusti kanggo nggawe iku apik utawa ala saka awakku dhewe; sapirang-pirang sing bakal diomongake Gusti Allah, iku-iku sing bakal tak omongake. Lan saiki lho, aku bakal lunga menyang panggonanku; mrene, aku bakal menehi

pitutur marang kowe, apa sing bakal ditindakake wong-wong iki marang wong-wongmu ing pungkasaning dina-dina. Lan sawisé njupuk pasemone, ngandika, Ngandika Balam putrane Beor, ngandika wong kang sejatiné ndeleng, krungu pangandikané Gusti Allah, ngerti kawruh saka Sing Maha Luhur, lan wis weruh wahyuné Gusti Allah ing turu, mripaté wis dibukak. Aku bakal nuduhake marang dheweke, lan ora saiki; aku mberkahi, lan ora nyedhaki; bakal munggah lintang saka Yakub, bakal tangi wong saka Israel; lan bakal ngremuk para pemimpin Moab, lan bakal njarah kabeh anak-anak Set. Lan Edom bakal dadi warisan, lan bakal dadi warisan Esau sing mungsuh dheweke; lan Israel tumindak kanthi kekuwatan. Lan bakal tangi saka Yakub, lan bakal numpes wong sing lagi diselamatake saka kutha. Lan sawisé weruh Amalek, lan wis njupuk pasemon kang duweke, dheweke ngandika, Wiwitan bangsa-bangsa iku Amalek, lan wiji wong-wong mau bakal sirna. Lan weruh wong Keni, lan njupuk pasemone, ngandika, Kuwat papan panggonmu; lan yen kowe nyelehake sarangmu ing watu, lan yen dadi kanggo Beor sarang licik, wong Asyur bakal nangkep kowe. Lan sawisé weruh Og, lan sawisé njupuk pasemone dhéwé, ngandika, O, o, sapa sing bakal urip, nalika Gusti Allah netepake bab-bab iki? Lan bakal metu saka tangane wong Kitim, lan bakal nyiksa Asyur, lan bakal nyiksa wong Ibrani, lan dheweke dhewe bakal mati bebarengan. Lan Balam wis tangi banjur lunga, bali menyang panggonane dhewe, lan Balak uga lunga menyang panggonane dhewe.

25

Lan Israel manggon ing Sitim, lan wong-wong padha najis amarga jina karo putri-putri Moab. Lan wong-wong mau ngundang dheweke menyang kurban-kurban saka brahala-brahala wong-wong mau; lan wong akeh mangan saka kurban-kurban wong-wong mau, lan dheweke sujud marang brahala-brahala wong-wong mau; Lan Israel dipasrahake marang Baal Peor; lan Gusti Allah nesu banget marang Israel. Lan ngandika Gusti marang Musa, jupuken kabeh pimpinan saka wong-wong, lan gawe tuladha wong-wong mau marang Gusti ing ngarepe srengenge, lan bakal bali nesu lan murka Gusti saka Israel. Lan Musa ngomong marang suku-suku Israel, Patèni saben wong sing duwéké dhéwé sing wis nyembah Baal Peor. Lan lho ana wong saka anak-anake Israel teka nggawa adhine menyang wong wadon Midian ing ngarepe Musa, lan ing ngarepe kabeh kumpulane anak-anake Israel; nanging dhèwèke padha nangis ana ing jejere lawang kémah paseksèn. Lan sawise weruh, Pinehas putrane Eleazar putrane Harun imam, tangi saka tengahe kumpulan, lan njupuk tumbak ing tangane, mlebu ngetutake wong Israel menyang pawon, lan nusuk loro-lorone, wong Israel lan wong wadon liwat guwa-garbane, lan pageblug mandheg saka anak-anake Israel. Lan wong-wong sing mati ing paukuman iku dadi patlikur ewu. Lan Gusti ngomong marang Musa, ngandika, Pinehas putrane Eleazar putrane Harun sing imam wis mandhegake nepsu ku saka anak-anake Israel, nalika dheweke niru semangat ku ing antarane wong-wong mau, lan

aku ora ngrusak anak-anake Israel ing semangat ku. Mangkono aku ngomong, lah aku menehi dheweke prajanjian tentrem, lan bakal dadi kanggo dheweke lan kanggo wijine sawise dheweke prajanjian imamat langgeng, gantine saka apa dheweke wis semangat marang Gusti Allah dheweke, lan dheweke wis nggawe panebus babagan anak-anake Israel. Dene jeneng wong Israel sing wis ditrajang, sing ditrajang karo wong wadon Midian, yaiku Zambri, anak Salmon, panguwasa omah kulawarga Simeon. Lan jenenge wong wadon Midian sing wis ditrajang iku, Cozbi, putrine Zur, panguwasa bangsa Ommoth; omah kulawarga iku saka wong Midian. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, omong marang anak-anak Israel, ngandika, dadi mungsuh marang wong Midian lan serangana wong-wong mau, amarga wong-wong mau dadi mungsuh marang kowe kabeh kanthi cidra, kaya akehe wong-wong mau ngapusi kowe kabeh jalaran Peor, lan jalaran Kosbi putri panggedhe Midian adhine wong-wong mau, sing wis diserang ing dina serangan jalaran Peor.

26

Lan kedadean sawise pepalangan, lan Gusti Allah ngomong marang Musa lan Eleazar sing imam, ngandika, jupuken cacahe kabeh kumpulan anak-anak Israel saka umur rong puluh taun lan munggah miturut omah-omah leluhure wong-wong mau, kabeh sing metu nyiapake perang ing Israel. Lan ngomong Musa lan Eleazar imam ing Araboth Moab ing pinggir Kali Yordan

cedhak Yeriko, ngandika, saka umur rong puluh taun lan munggah, kang cara dhawuhe Gusti marang Musa; lan anak-anak Israel kang metu saka Mesir, Ruben anak mbarep Israel; anak-anak Ruben yaiku Enokh, lan bangsa Enokh; marang Palu, bangsa Palu. Sing Asron, wong-wong saka Asronei; sing Charmi, wong-wong saka Charmi. Iki suku-suku Ruben; lan cacahe wong-wong mau dadi patang puluh telu ewu lan pitung atus telung puluh. Lan anak lanangé Palu, Eliab. Lan anak-anake Eliab, Namuel, lan Datan, lan Abiram; iki wong-wong sing ditimbali saka kumpulan; iki wong-wong sing wis nglawan marang Musa lan Harun ing kumpulane Korah, ing pambrontakan marang Pangeran. Lan sawise bumi mbukak cangkeme, bumi nguntal wong-wong mau lan Korah, nalika patine kumpulane Korah, nalika geni ngobong wong seket lan rong atus, lan padha dadi tandha; nanging anak-anake Korah ora mati. Lan anak-anake Simeon, wong-wonge anak-anake Simeon; marang Nemuel, wong-wonge Nemuelit; marang Jamin, wong-wonge Jaminit; marang Jakhin, wong-wonge Jakhinit; marang Zerah, wong-wonge Zerahit; marang Saul, wong-wonge Saulit. Iki wong-wong saka suku Simeon saka pamriksan wong-wong mau, loro lan rong puluh ewu lan rong atus. Anak-anak lanang Yuda, Er lan Onan; lan Er lan Onan mati ing tanah Kanaan. Lan dadi anak-anake Yuda miturut klan-klane dheweke: kanggo Sela, klan wong Selani; kanggo Peres, klan wong Peresi; kanggo Zerah, klan wong Zerahi. Lan dadi anak-anake Peres: sing Asron, wong-wong sing Asronit; sing Jamun, wong-wong sing Jamunit. Iki wong-wong saka Yehuda miturut cacahe wong-wong mau, nem lan pitung puluh ewu lan limang

atus. Lan anak-anak lanang Isakar miturut klan-klan wong-wong mau: kanggo Tola, klan wong Tola; kanggo Pua, klan wong Pua; kanggo Yasub, klan wong Yasubi; kanggo Simron, klan wong Simroni. Iki suku-suku Isakhar saka pamriksan wong-wong mau, sewidak papat ewu patang atus. Anak-anak lanang Zebulun miturut suku-suku wong-wong padha: saka Sared, suku wong Saredit; saka Alon, suku wong Alonit; saka Alel, suku wong Alelit. Iki wong-wong saka Zebulon saka pamriksan wong-wong mau, sewidak ewu lan limang atus. Anak-anak lanang Gad miturut klan-klan wong-wong mau: marang Sefon, klan wong Sefonit; marang Hagi, klan wong Hagit; marang Suni, klan wong Sunit; marang Ozni, klan wong Oznit; marang Adi, klan wong Adit; marang Arodi, klan wong Arodit; marang Ariel, klan wong Arielit. Iki suku-suku anak-anake Gad saka sensus wong-wong mau, patang puluh papat ewu lan limang atus. Anak-anak lanang Asyer miturut suku-suku wong-wong iku: kanggo Yamin, suku wong Yamin; kanggo Yesu, suku wong Yesu; kanggo Beria, suku wong Beria. Saka Heber, wong-wong Heberi; saka Malkiel, wong-wong Malkieli. Lan jeneng putrine Asher, Sarai. Iki wong-wong saka suku Asyer saka pamriksané dhéwé, telung likur patang ewu lan patang atus. Anak-anak lanang Yusuf miturut suku-suku wong-wong mau, Manasye lan Efraim. Anak-anak lanang Manasye. Kanggo Makhir, wong-wong Makhiriyah; lan Makhir nglairake Gilead; kanggo Gilead, wong-wong Gileadiyah. Lan iki anak-anak lanang Gilead: Ahiezer, bangsa sing Ahiezri; kanggo Helek, bangsa sing Heleki. Kanggo Esriel, wong-wong sing Esrielite; kanggo Sikhem, wong-wong sing Sykhemi; kanggo Symaer, wong-wong sing Shemaerite; lan kanggo Opher, wong-

wong sing Oferi. Lan Selofehad, anake Hefer, ora duwe anak lanang, nanging mung anak wadon; lan iki jeneng-jenenge anak wadone Selofehad: Mahla, lan Noa, lan Hogla, lan Milka, lan Tirsa. Iki suku-suku Manasseh saka pamriksan wong-wong mau, loro lan sèket ewu lan pitung atus. Lan iki anak lanang Efraim: saka Sutelah, wong Sutelahit; saka Tanakh, wong Tanakhit. Iki anak lanang-lanang Sutelah: kanggo Eden, wong-wong sing Edenit. Iki suku-suku Efraim saka cacahe wong-wonge, telung puluh loro ewu lan limang atus; iki suku-suku anak-anake Yusuf miturut suku-sukune dhewe. Anak-anak lanang Benyamin miturut klan-klan wong-wong mau: marang Bale, klan wong Bali; marang Asyber, klan wong Asyberi; marang Iakiran, klan wong Iakirani. Kanggo Sophan, wong-wong saka Sophani. Lan dadi anak-anake Bale, Adar, lan Noeman; kanggo Adar, wong-wong sing Adari; lan kanggo Noeman, wong-wong sing Noemani. Iki para putra Benyamin miturut klan-klané dhéwé saka pamriksané dhéwé, telung puluh limang ewu limang atus. Lan anak-anak lanang Dan miturut suku-suku wong-wong mau: marang Samah, suku wong Samah, iki suku-suku Dan miturut suku-suku wong-wong mau. Kabèh wong-wong suku Samaria miturut pangawasan dhéwé, papat lan sewidak ewu lan patang atus. Anak-anake Naftali miturut suku-suku wong-wong mau: marang Asiel; suku wong Asiel; marang Guni, suku wong Guni. Saka Jeser, wong-wong sing Jeseri; saka Sellem, wong-wong sing Selleimi. Iki suku-suku saka Naftali saka pamriksan wong-wong mau, patang puluh ewu lan telung atus. Iki cacahing sensus anak-anake Israel, nem atus ewu lan siji ewu lan pitung atus telung puluh. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika,

kanggo wong-wong iki lemah bakal dipérang, kanggo marisi miturut cacahing jeneng-jeneng. Wong sing luwih akeh, sampeyan bakal nambahi warisane, lan wong sing luwih sithik, sampeyan bakal ngurangi warisane; saben wong, kaya sing wis dicacah, bakal diwenehi warisane. Liwat undian, lemah bakal dipérang miturut jeneng-jenengé; miturut suku-suku leluhur wong-wong mau, bakal nampa warisan. Saka undian sampeyan bakal mbagi warisane wong-wong mau ing antarane sing akeh lan sing sithik. Lan anak-anak lanang Lewi miturut klan-klan wong-wong mau: kanggo Gerson, klan wong Gersonit; kanggo Kehat, klan wong Kehatit; kanggo Merari, klan wong Merarit. Iki para bangsa anak-anake Lewi; bangsa sing Libni, bangsa sing Hebron, bangsa sing Korah, lan bangsa sing Mushi; lan Kohat nglairake Amram. Jeneng garwane dheweke Yokhebed, putrine Lewi, sing nglairake wong-wong iki kanggo Lewi ing Mesir, lan dheweke nglairake kanggo Amram si Harun lan Musa, lan Miryam adhine wong-wong mau. Lan lair kanggo Harun, yaiku Nadab, lan Abihu, lan Eleazar, lan Itamar. Lan Nadab karo Abihu mati nalika padha ngaturake geni manca ing ngarsane Gusti ing ara-ara samun Sinai. Lan dadi saka pamriksan wong-wong mau telung likur ewu, kabèh lanang saka umur sewulan lan munggah; amarga ora dicacah bebarengan ing tengah-tengahing para putra Israel, amarga ora diwènèhaké marang wong-wong mau warisan ing tengah-tengahing para putra Israel. Lan iki sensus saka Musa lan Eleasar imam, sing padha nyensus anak-anak Israel ing Araboth Moab, ing Kali Yordan cedhak Yeriko. Lan ing antarane wong-wong iki ora ana wong saka sing wis diitung dening Musa lan Harun, sing padha ngitung anak-anake

Israel ing ara-ara samun Sinai. Amarga Gusti Allah ngomong marang wong-wong mau, mati bakal padha mati ing ara-ara samun; lan ora ana sing ditinggalake saka wong-wong mau, malah ora ana siji-sijia, kajaba Kaleb putrane Yefune, lan Yosua putrane Nun.

27

Lan para putri Salpaad anak Opher, anak Gilead, anak Machir, saka wong Manasseh, saka anak-anake Yusuf, lan iki jeneng-jenenge wong-wong mau, Maala, lan Noua, lan Egla, lan Melcha, lan Thersa, lan wis ngadeg ing ngarepe Musa, lan ing ngarepe Eleazar imam, lan ing ngarepe para panggedhe, lan ing ngarepe kabeh kumpulan ing lawang kemah paseksen, padha ngomong, Bapak kita wis mati ing ara-ara samun, lan dheweke ora ana ing tengah-tengahe kumpulan sing padha nglawan ing ngarepe Gusti ing kumpulane Korah, amarga lumantar dosane dheweke wis mati, lan anak lanang ora ana kanggo dheweke; aja nganti ilang jenenge bapak kita saka tengah-tengahe wong-wonge dheweke, amarga ora ana anak lanang kanggo dheweke; wenehi kita pusaka ing tengah-tengahe sedulur-sedulure bapak kita. Lan Musa nggawa perkara wong-wong mau ing ngarsané Gusti. Lan Gusti ngomong marang Musa, ngandika, benere putri-putrine Selofehad wis ngomong; minangka hadiah kowe bakal menehi wong-wong mau kepemilikan warisan ing tengah-tengahe sedulur-sedulure bapake wong-wong mau, lan kowe bakal ngalihake bagean warisan bapake wong-wong mau

marang wong-wong mau. Lan kowe bakal ngomong marang anak-anak lanang Israel, ngandika, wong lanang yen mati, lan anak lanang ora ana kanggo dheweke, kowe bakal maringi warisan dheweke marang anak wadon dheweke. Yen nanging ora ana anak wadon kanggo dheweke, kowe bakal maringi warisan marang sedulur lanang dheweke. Yen nanging dheweke ora duwe sedulur-sedulur, sampeyan kudu menehi warisan marang sedulure bapake. Yen nanging ora ana sedulur-sedulur saka bapake, kowe bakal menehi warisan marang kulawargane sing paling cedhak karo dheweke saka sukune, kanggo marisi barang-barange; lan iki bakal dadi aturan ukuman kanggo anak-anake Israel, kaya sing wis dhawuh Gusti marang Musa. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, Munggaha menyang gunung sing ana ing sebrangé kali Yarden, gunung Nebo iki, lan deloken tanah Kanaan, sing tak wènèhaké marang anak-anaké Israel kanggo duwèké. Lan kowe bakal ndeleng iku, lan kowe bakal dikumpulake menyang bangsamu, kaya Harun sedulurmu wis dikumpulake ing Gunung Hor. Amarga kowe wis nglanggar dhawuhku ing ara-ara Sin, nalika wong akeh padha nglawan kanggo nyucekake aku, kowe ora nyucekake aku ing banyu ing ngarepe wong-wong mau; iki banyu pasulayan ing Kadesh ing ara-ara Sin. Lan Musa ngomong marang Gusti, mugi Gusti Allah saka roh-roh lan kabeh daging netepake wong ing kumpulan iki, sing bakal metu ing ngarepe wong-wong mau, lan sing bakal mlebu ing ngarepe wong-wong mau, lan sing bakal nggawa metu wong-wong mau, lan sing bakal nggawa mlebu wong-wong mau, lan kumpulane Gusti ora bakal kaya wedhus-wedhus sing ora duwe pangon. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa,

ngandika, jupuken kanggo awakmu dhewe Yosua anak saka Nun, wong kang duwe roh ing awakke dhewe, lan kowe bakal numpangake tanganmu ing dheweke. Lan kowe bakal ngadegake dheweke ing ngarepe Eleazar sing imam, lan kowe bakal menehi dhawuh marang dheweke ing ngarepe kabeh kumpulan, lan kowe bakal menehi dhawuh babagan dheweke ing ngarepe wong-wong mau. Lan kowe bakal mènèhi kamulyananmu marang dhèwèké, supaya anak-anak Israèl bakal ngrungokake dhèwèké. Lan ing ngarepe Eleasar imam dheweke bakal ngadeg, lan wong-wong bakal takon marang dheweke pangadilan sing nerangake ing ngarepe Gusti; miturut cangkeme dheweke bakal metu, lan miturut cangkeme dheweke bakal mlebu, dheweke lan anak-anak Israel bebarengan, lan kabeh kumpulan. Lan Musa nglakoni kaya sing diperintahake marang dheweke dening Gusti; lan sawise njupuk Yosua, dheweke ngadegake dheweke ing ngarepe Eleazar sing imam, lan ing ngarepe kabeh kumpulan, lan dheweke nglebokake tangane ing dheweke, lan dheweke ngangkat dheweke kaya sing diperintahake Gusti marang Musa.

28

Lan Gusti ngomong marang Musa, ngandika, dhawuhana marang anak-anake Israel, lan kowe bakal ngomong marang wong-wong mau, ngandika, pemberian-pemberianKu, hadiah-hadiahKu, kurban-kurbanKu kanggo ambu wangi, kowe kabeh kudu njaga ngaturake marang Aku ing prayaan-prayaanKu. Lan

kowe bakal ngomong marang wong-wong mau, Iki persembahan-persembahan sing sampeyan bakal nggawa marang Gusti: wedhus cilik umur setaun tanpa cacat loro saben dina kanggo kurban obong kabeh, kanthi terus-terusan. Wedhus cilik sing siji bakal kokgawé ing esuk, lan wedhus cilik sing kapindho bakal kokgawé ing soré. Lan kowe bakal nggawe sepersepuluh saka efa glepung alus dadi kurban sing dicampur karo lenga ing seperempat saka hin. Kurban pangobongan sing terus-terusan, sing wis dadi ing gunung Sinai dadi ambune wangi kanggo Gusti. Lan sesaji ombe-omben saka dheweke seperempat saka hin kanggo wedhus siji; ing panggonan suci sampeyan bakal nyiramake sesaji ombe-omben anggur kuat kanggo Gusti; lan wedhus sing kapindho sampeyan bakal nggawe ing wayah sore; miturut kurbane lan miturut sesaji ombe-ombene sampeyan bakal nggawe dadi ambu wangi kanggo Gusti. Lan ing dinane Sabat sampeyan bakal nyedhakake loro wedhus cempe umur setaun tanpa cacat, lan loro sepersepuluh tepung alus sing wis dicampur karo lenga kanggo kurban lan kurban unjukan, kurban obong Sabat ing Sabat-Sabat ing ndhuwur kurban obong sing terus-terusan, lan kurban unjukane. Lan ing wulan anyar sampeyan bakal nyedhakake kurban obong marang Gusti, pedhet saka sapi loro, lan wedhus lanang siji, wedhus enom umur setaun pitu tanpa cacat. Telung sepersepuluh tepung alus dicampur karo lenga kanggo pedhet siji, lan loro sepersepuluh tepung alus dicampur karo lenga kanggo wedhus lanang siji. Sepersepuluh sepersepuluh tepung alus dicampur karo lenga kanggo wedhus enom siji, kurban ambu wangi sesaji kanggo Gusti. Persembahan ombe-omben

wong-wong mau setengah saka hin bakal dadi kanggo pedhet siji; lan katelu saka hin bakal dadi kanggo wedhus jago siji. Lan seperempat hin bakal dadi kanggo wedhus cilik sing siji saka anggur; iki kurban obong lengkap saben sasi saka sasi menyang sasi-sasi ing setaun. Lan wedhus lanang siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa marang Gusti, saliyane kurban obong sing terus-terusan bakal digawe, lan pasowan ombene. Lan ing wulan kaping pisan, ing dina kaping patbelas saka wulan, Paskah kanggo Gusti. Lan ing dina kaping limalas saka wulan iki ana prayoga; pitung dina sampeyan bakal mangan roti tanpa ragi. Lan dina sing kapisan sing diarani suci bakal dadi kanggo kowe kabeh; kabeh pakaryan sing ngladeni ora bakal kowe lakoni. Lan kowé bakal nyedhakake kurban obong kabèh, kurban marang Gusti, pedhet saka sapi loro, wedhus lanang siji, wedhus cilik umur setaun pitu; dhèwèké bakal tanpa cacat kanggo kowé. Lan kurban panganan wong-wong mau glepung alus sing wis dicampur karo lenga; telung persepuluh kanggo siji pedhet enom, lan loro persepuluh kanggo siji wedhus jago. Sepersepuluh sepersepuluh kowé bakal nggawé kanggo wedhus cilik sing siji, kanggo pitung wedhus cilik. Lan wedhus lanang siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa, kanggo nggawe panebusan kanggo kowe kabeh; Kajaba kurban pangobongan sing terus-terusan sing esuk, sing iku kurban pangobongan sing langgeng. Iki-iki miturut iki-iki sampeyan bakal nindakake saben dina sajrone pitung dina, hadiah persembahan kanggo ambu wangi marang Gusti, ing kurban obong sing terus-terusan sampeyan bakal nggawe persembahan unjukane. Lan dina kaping pitu sing diarani suci bakal dadi kanggo kowe kabeh;

kabeh pakaryan nyambut gawe ora bakal kowe lakoni ing dina kuwi. Lan ing dinane woh-wohan anyar, nalika kowe padha ngaturake kurban anyar marang Gusti Allah ing minggu-minggu, bakal dadi panggilan suci kanggo kowe; kabeh karya pakaryan aja kowe lakoni. Lan sampeyan bakal nyedhakake kurban obong kabeh dadi ambune wangi marang Gusti, pedhet saka sapi loro, wedhus lanang siji, anak wedhus umur setaun pitu tanpa cacat. Kurban panganan wong-wong mau yaiku tepung alus sing wis dicampur karo lenga; telung persepuluh kanggo sapi enom sing siji, lan loro persepuluh kanggo wedhus jago sing siji. Sepersepuluh kanggo wedhus cilik sing siji, kanggo pitung wedhus cilik; lan cempe saka wedhus siji babagan dosa, kanggo nggawe panebus babagan kowe kabeh; kajaba kurban obong sing terus-terusan; lan kurban panganan dheweke kowe bakal nggawe kanggo aku, tanpa cacat bakal dadi kanggo kowe, lan kurban unjukan dheweke.

29

Lan ing wulan kaping pitu, dina siji saka wulan, bakal dadi suci sing disebut kanggo kowe; kabeh karya sing ngladeni ora bakal kowe lakoni; dina tandha bakal dadi kanggo kowe. Lan kowé bakal nggawé kurban obong kabèh dadi ambu wangi kanggo Gusti, pedhet siji saka sapi, wedhus lanang siji, wedhus enom umur setaun pitu sing tanpa cacat. Kurban panganan wong-wong mau tepung alus sing wis dicampur karo lenga; telung sepersepuluh kanggo siji pedhet enom, lan loro sepersepuluh

kanggo siji wedhus lanang; Sepersepuluh sepersepuluh kanggo siji wedhus cilik, kanggo pitung wedhus cilik; Lan siji cempe lanang saka wedhus-wedhus kanggo dosa, kanggo nggawe panebusan kanggo kowe kabeh; Kajaba kurban-kurban obong rembulan anyar; lan kurban-kurban panganan wong-wong mau, lan kurban-kurban unjukan wong-wong mau, lan kurban obong sing terus-terusan; lan kurban-kurban panganan wong-wong mau lan kurban-kurban unjukan wong-wong mau miturut aturan wong-wong mau dadi ambu wangi kanggo Pangeran. Lan ing kaping sepuluh saka wulan iki sing diarani suci bakal dadi kanggo kowe, lan kowe bakal nyiksa jiwa-jiwa kowe, lan kabeh karya ora bakal kowe lakoni. Lan kowé bakal nggawa kurban pangobongan kabèh kanggo ambu wangi marang Gusti, kurban woh marang Gusti, pedhet saka sapi siji, wedhus lanang siji, wedhus enom umur setaun pitu; tanpa cacat bakal dadi kanggo kowé. Kurban panganan wong-wong mau glepung alus sing wis dicampur karo lenga; telung sepersepuluh kanggo sapi enom siji, lan loro sepersepuluh kanggo wedhus lanang siji; Sepersepuluh sepersepuluh kanggo wedhus cilik siji, kanggo pitung wedhus cilik; Lan cempe lanang saka wedhus siji kanggo dosa, kanggo nggawe panebus kanggo kowe; kajaba sing kanggo dosa panebusan, lan kurban obong sing terus-terusan; kurban panganan saka iku, lan kurban unjukan saka iku miturut aturan kanggo mambu wangi kurban kanggo Gusti. Lan ing dina kaping limalas saka wulan kaping pitu iki bakal dadi dina suci sing disebut kanggo kowe; kabeh pakaryan sing ngladeni ora bakal kowe lakoni; lan rayakna iku riyaya kanggo Gusti pitung dina. Lan sampeyan bakal nyedhakake kurban obong kabeh, kurban

kanggo ambu wangi marang Gusti, ing dina sing kapisan: pedhet saka sapi telulas, wedhus lanang loro, wedhus cempe umur setaun patbelas; padha bakal tanpa cacat. Kurban-kurban kuwi saka tepung alus sing wis dicampur karo lenga; telung sepersepuluh kanggo siji pedhet, kanggo telulas pedhet; lan loro sepersepuluh kanggo siji wedhus lanang, kanggo loro wedhus lanang; Sepersepuluh sepersepuluh kanggo siji wedhom, kanggo patbelas wedhom; Lan siji cempe lanang saka wedhus kanggo dosa; kajaba kurban obong sing terus-terusan; kurban-kurban kuwi lan pasuwitane kuwi. Lan ing dina kaping pindho: pedhet rolas, wedhus lanang loro, wedhus cempe umur setaun patbelas tanpa cacat. Kurbané wong-wong mau lan pawehan ombèné wong-wong mau kanggo pedhet-pedhet lan wedhus jago-wedhus jago lan wedhus enom-wedhus enom miturut cacahé wong-wong mau, miturut aturané wong-wong mau. Lan wedhus lanang siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa; kajaba kurban pangobongan sing terus-terusan; kurban-kurbane wong-wong mau lan kurban unjukane wong-wong mau. Ing dina kaping telu: sapi enom sewelas, wedhus lanang loro, wedhus cempe umur setaun patbelas tanpa cacat. Kurban saka wong-wong mau lan pawehan ombèn saka wong-wong mau kanggo pedhet-pedhet lan wedhus lanang-wedhus lanang lan wedhus enom-wedhus enom miturut cacahé wong-wong mau, miturut aturané wong-wong mau. Lan wedhus lanang siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa; kajaba korban pangobongan sing terus-terusan; korban-korbane wong-wong mau lan pawehan ombe wong-wong mau. Ing dina kaping papat: pedhet sepuluh, wedhus lanang loro, wedhus cilik umur setaun patbelas tanpa cacat.

Sesaji-sesajine wong-wong mau lan pawehan ombèn-ombèné wong-wong mau kanggo pedhet-pedhet lan wedhus lanang-wedhus lanang lan wedhus enom-wedhus enom miturut cacahé wong-wong mau, miturut bandhingan wong-wong mau. Lan wedhus lanang siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa; kajaba korban pangobongan sing terus-terusan; korban-korban mau lan pisungsunan ombèn-ombèn mau. Ing dina kaping lima: pedhet sanga, wedhus lanang loro, wedhus cempe umur setaun patbelas tanpa cacat. Sesaji-sesajine wong-wong mau lan pawehan ombèn-ombèné wong-wong mau kanggo pedhet-pedhet lan wedhus lanang-wedhus lanang lan wedhus enom-wedhus enom miturut cacahé wong-wong mau, miturut bandhingan wong-wong mau. Lan wedhus lanang siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa, kajaba korban pangobongan sing terus-terusan; korban-korban wong-wong mau lan sesaji unjukan wong-wong mau. Ing dina kaping enem: sapi enom wolu, wedhus lanang loro, wedhus cilik umur setaun patbelas sing tanpa cacat. Sesaji-sesajine wong-wong mau lan pawehan ombèn-ombèné wong-wong mau kanggo pedhet-pedhet lan wedhus lanang-wedhus lanang lan wedhus enom-wedhus enom miturut cacahé wong-wong mau, miturut bandhingan wong-wong mau. Lan wedhus lanang siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa; kajaba korban pangobongan sing terus-terusan; korban-korbané wong-wong mau lan korban unjukané wong-wong mau. Ing dina kaping pitu: pedhet pitu, wedhus lanang loro, wedhus cilik umur setaun patbelas tanpa cacat. Sesaji-sesajine dheweke lan pawehan ombèn-ombèn dheweke kanggo pedhet-pedhet lan wedhus lanang-wedhus lanang lan wedhus enom-

wedhus enom miturut cacahe dheweke, miturut bandhingan dheweke. Lan wedhus lanang siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa; kajaba korban pangobongan sing terus-terusan; korban-korban mau lan pisungsunan ombèn-ombèn mau. Lan ing dina kaping wolu bakal ana rapat suci kanggo kowe kabeh; kabeh pakaryan sing sifate ngabdi aja kowe lakoni ing dina kuwi. Lan sampeyan bakal nyedhakake kurban obong kabeh dadi ambune wangi, kurban woh marang Gusti, pedhet siji, wedhus lanang siji, wedhus enom umur setaun pitu tanpa cacat. Kurban-kurbane dheweke lan sesaji unjukane dheweke kanggo pedhet lan wedhus lanang lan wedhus-wedhus enom miturut cacahe dheweke, miturut aturan sing wis ditemtokake kanggo dheweke. Lan wedhus lanang siji saka wedhus-wedhus kanggo dosa; kajaba korban pangobongan sing terus-terusan; korban-korban mau lan pisungsunan ombèn-ombèn mau. Iki-iki bakal sampeyan tindakake kanggo Gusti ing prayaan-prayaan sampeyan, kajaba pandonga-pandonga sampeyan, lan sing sukarela sampeyan, lan kurban-kurban sing diobong kabeh sampeyan, lan kurban-kurban sampeyan, lan sesaji-sesaji unjukan sampeyan, lan kawilujengan sampeyan.

30

Lan Musa ngomong marang anak-anake Israel miturut kabeh sing wis didhawuhake Gusti marang Musa. Lan Musa ngomong marang para panggedhe saka suku-suku anak-anak Israel, ngandika, Iki tembung sing wis didhawuhake Gusti. Wong

lanang sapa sing nduweni sumpah marang Gusti, utawa sumpah sumpah, utawa ngiket awakke dhewe nganggo ikatan babagan jiwane, ora bakal najisake tembunge; kabeh sing metu saka cangkeme, bakal ditindakake. Yen ana wong wadon kaul marang Gusti, utawa ngiket ikatan ing omah bapake nalika isih enom, lan bapake krungu kaul-kaule, lan kewajiban-kewajibane sing wis diiket marang jiwane, lan bapake meneng wae, mula kabeh kaul-kaule bakal tetep, lan kabeh kewajiban sing wis diiket marang jiwane bakal tetep kanggo dheweke. Nanging yen bapake nolak nalika dina krungu kabeh kaul-kaule lan kewajiban-kewajiban sing wis diiket marang jiwane, ora bakal tetep. Lan Gusti bakal ngresiki dheweke, amarga bapake wis nolak. Yen nanging wis dadi dadi marang wong lanang, lan pandonga-pandongane dheweke ana ing dheweke miturut bedane lambe-lambene dheweke, sing dheweke iket marang jiwane dheweke, lan wong lanange dheweke krungu, lan meneng marang dheweke ing dina apa wae dheweke krungu, lan mangkono kabeh pandonga-pandongane dheweke bakal ngadeg, lan kewajiban-kewajibane dheweke, sing dheweke iket marang jiwane dheweke, bakal ngadeg. Yen nanging bojone nolak ing dina nalika dheweke krungu, kabeh pandonga dheweke, lan kewajiban-kewajiban dheweke sing dheweke tetepake marang jiwa dheweke, ora bakal tetep, amarga bojone wis nolak saka dheweke; lan Gusti bakal ngresiki dheweke. Lan sumpah randha lan wong wadon sing wis dibuwang, kabèh apa waé yèn dhèwèké sumpah manut jiwané dhèwèké, tetep kanggo dhèwèké. Yen nanging ana ing omah bojone lanang dheweke sumpah dheweke, utawa kewajiban manut jiwa dheweke karo

sumpah, lan krungu bojone lanang dheweke, lan meneng marang dheweke, lan ora nolak marang dheweke, lan bakal ngadeg kabeh sumpah dheweke, lan kabeh kewajiban dheweke sing diiket manut jiwa dheweke, bakal ngadeg manut dheweke. Yen nanging lakine dheweke mbusak ing dina nalika dheweke krungu, kabeh sing metu saka lambene dheweke miturut pandongane dheweke, lan miturut kewajibane marang jiwane dheweke, ora bakal tetep kanggo dheweke; lakine dheweke wis mbusak, lan Gusti bakal ngresiki dheweke. Saben kaul lan saben sumpah ikatan kanggo gawe cilaka jiwa, wong lanang dheweke bakal netepake marang dheweke, lan wong lanang dheweke bakal mbusak. Yen nanging meneng terus meneng marang dheweke dina saka dina, lan bakal netepake marang dheweke kabeh kaul-kaul dheweke, lan kewajiban-kewajiban sing ana ing dheweke bakal netepake marang dheweke, amarga wis meneng marang dheweke ing dina sing dheweke krungu. Nanging yen bojone mbusak sawise dina sing dheweke krungu, mula dheweke bakal nanggung dosane dhewe. Iki peraturan-peraturan sing pira wae sing wis dhawuhake Gusti marang Musa, antarane wong lanang lan bojone, lan antarane bapak lan anak wadon nalika isih enom ing omahe bapak.

31

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, balekna dendam anak-anake Israel marang wong-wong Midian, lan pungkasane kowe bakal dikumpulake marang bangsamu. Lan

Musa ngomong marang wong-wong, ngandika, persenjatakna saka kowe wong lanang, lan aturna dhewe ing ngarepe Gusti marang Midian, kanggo mbalekake males saka Gusti marang Midian. Sewu saka suku, sewu saka suku, saka kabèh suku anak-anaké Israèl, utusnèn kanggo nyiapké barisan perang. Lan dheweke ngetung saka ewu-ewune Israel sewu saka suku, rolas ewu sing wis dipersenjatai kanggo perang. Lan Musa ngutus wong-wong mau, sewu saka suku, sewu saka suku karo pasukane dheweke-dheweke, lan Pinehas anake Eleazar anake Harun sing imam; lan barang-barang suci, lan tarompet-tarompet tandha ana ing tangane wong-wong mau. Lan dhèwèké padha nyiapake perang marang Midian, kaya sing dhawuh Gusti marang Musa, lan dhèwèké padha matèni kabèh lanang. Lan para raja Midian padha dipatèni bebarengan karo wong-wong sing tatu, yaiku Ewi, lan Rekem, lan Zur, lan Hur, lan Reba, limang raja Midian; lan Bileam anake Beor dipatèni nganggo pedhang bebarengan karo wong-wong sing tatu. Lan padha njarahi wong-wong wadon Midian, lan barang-barange, lan kewan-kewane, lan kabèh bandane, lan kekuwatane padha dijarah. Lan kabèh kutha-kuthane ing panggonan panggonane, lan omah-omah ing padesan padha diobong nganggo geni. Lan dheweke njupuk kabeh rampasan saka wong-wong mau, lan kabeh barang rampasan saka wong-wong mau, saka manungsa nganti kewan. Lan padha nggawa menyang Musa lan menyang Eleazar sing imam, lan menyang kabèh anak-anak Israel, para tawanan, lan barang rampasan, lan barang jarahan menyang kemah menyang Araboth Moab, sing ana ing Kali Yordan cedhak Yeriko. Lan metu Musa lan Eleazar imam lan kabèh panggedhe

saka kumpulan menyang pasamuan karo wong-wong mau ing njaba kemah. Lan Musa nesu marang para pangawas saka pasukan, para komandan sewibu lan para komandan seatus sing padha teka saka barisan perang. Lan Musa ngomong marang wong-wong mau, Ngapa kowé kabèh wis ngluwari saben wong wadon? Wong-wong wadon iki amarga padha ana kanggo para putra Israel miturut tembunge Bileam kanggo nggawe padha nyimpang lan ora nggatekake tembunge Gusti, jalaran Peor; lan kedadeyan pageblug ing pakumpulane Gusti. Lan saiki patèni kabèh lanang ing kabèh barang-barang, kabèh wong wadon sing wis ngerti amben lanang, patèni. Lan kabèh barang rampasan saka wong wadon, sing ora ngerti amben lanang, uripna dhèwèké kabèh. Lan kowé kudu nginep ing njaba kemah pitung dina; saben wong sing wis matèni lan sing ndemek wong sing wis tatu kudu diresiki ing dina katelu, lan ing dina kapitu kowé lan para tawananmu. Lan kabèh tutupan lan kabèh wadhah kulit, lan kabèh gawéan saka wedhus, lan kabèh wadhah kayu bakal kokresiki. Lan Eleazar imam ngomong marang wong-wong lanang saka pasukan sing padha mulih saka barisan perang, Iki aturan hukum sing wis dhawuhake Gusti marang Musa. Kajaba emas lan salaka lan tembaga lan wesi lan timbal lan timah, kabeh barang sing bakal ngliwati geni bakal diresiki, nanging karo banyu panyucian bakal disuci; lan kabeh barang sing ora ngliwati geni bakal ngliwati banyu. Lan sampeyan bakal ngumbah sandhangan ing dina kaping pitu, lan sampeyan bakal diresiki; lan sawise iki sampeyan bakal mlebu menyang kemah. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, Jupuken cacahe barang rampasan saka tawanan saka

wong nganti kewan, kowe lan Eleazar sing imam lan para panggedhe saka bapak-bapak saka kumpulan. Lan kowé bakal mbagi rampasan antara para prajurit sing wis metu menyang perang, lan antara kabèh kumpulan. Lan kowé bakal misahake upeti kanggo Gusti saka para prajurit sing wis metu menyang perang, siji jiwa saka limang atus, saka wong-wong, lan saka kewan-kewan, lan saka sapi-sapi, lan saka wedhus-wedhus, lan saka kuldi-kuldi; lan saka setengahe kowé bakal njupuk. Lan kowe bakal mènèhi marang Eleazar, imam, woh-wohan pisanan saka Gusti. Lan saka setengah saka anak-anak Israel, kowe bakal njupuk siji saka sèket saka wong-wong, lan saka sapi-sapi, lan saka wedhus-wedhus, lan saka kuldi-kuldi, lan saka kabèh kewan-kewan; lan kowe bakal mènèhi kuwi marang wong-wong Lewi sing njaga jaga-jaga ing kemah Pangeran. Lan Musa lan Eleasar imam nindakake, kaya sing didhawuhake Gusti marang Musa. Lan dadi luwihan saka rampasan sing wis dirampas dening wong lanang para prajurit, saka wedhus, nem atus ewu lan pitung puluh lima ewu; lan sapi, pitung puluh loro ewu; lan kuldi, sewidak siji ewu; lan jiwa wong saka wong wadon sing ora nate ngerti amben wong lanang, kabeh jiwa, telung puluh loro ewu. Lan dadi setengah bagéan saka wong-wong sing wis metu menyang perang saka cacahing wedhus, telung atus lan telung puluh ewu lan pitung ewu lan limang atus. Lan dadi bagéan kanggo Gusti saka wedhus, nem atus pitung puluh lima; Lan sapi, nem lan telung puluh ewu, lan bagéan kanggo Gusti, loro lan pitung puluh; Lan kuldi, telung puluh ewu lan limang atus, lan bagéan kanggo Gusti, siji lan sewidak; Lan jiwa manungsa, nembelas ewu, lan bagéan saka wong-wong mau

kanggo Gusti, loro lan telung puluh jiwa. Lan Musa mènèhi persembahan marang Gusti Allah kanggo Eleazar sing imam, kaya sing wis dhawuh Gusti marang Musa; saka setengah bagéan saka anak-anak Israel, sing wis dipisahake Musa saka wong-wong prajurit. Lan dadi setengah bagéan saka kumpulan saka wedhus, telung atus lan telung puluh ewu lan pitung ewu lan limang atus; Lan sapi, enem lan telung puluh ewu; Kuldi, telung puluh ewu lan limang atus; Lan jiwa manungsa, nembelas ewu. Lan Musa njupuk saka setengah bagéané anak-anak Israel, siji saka sèket, saka wong-wong lan saka kéwan-kéwan, lan maringi iku marang wong-wong Lewi sing njaga jaga-jagané kemah Pangeran, kaya cara sing wis dhawuhake Pangeran marang Musa. Lan kabèh wong sing wis diangkat dadi pimpinan ewon saka pasukan, pimpinan ewon lan pimpinan atus, padha nyedhaki Musa, lan padha ngomong marang Musa, Abdi-abdi panjenengan wis njupuk cacahing wong lanang prajurit sing ana ing antarane kita, lan ora ana siji-sijia sing ilang saka wong-wong mau. Lan kita wis nggawa hadiah marang Gusti, saben wong sing nemokake barang emas lan chlidon lan gelang lan cincin lan gelang lengen lan hiasan rambut, kanggo nggawe panebusan kanggo kita ing ngarsane Gusti. Lan Musa lan Eleazar imam njupuk emas saka wong-wong mau, kabèh wadhah sing wis digawé. Lan dadi kabèh emas persembahan sing wis dipisahake kanggo Gusti, nèm welas ewu lan pitung atus lan sèket syikal saka para komandan ewu lan saka para komandan atus. Lan para prajurit lanang padha njarah, saben wong kanggo awakè dhéwé. Lan Musa lan Eleazar sing imam njupuk emas saka para komandan ewu lan saka para komandan

atus, lan nggawa iku menyang kemah paseksen, minangka pengetan kanggo anak-anak Israel ing ngarsane Gusti.

32

Lan kewan akeh banget ana karo anak-anake Ruben lan anak-anake Gad, akeh banget tenan; lan padha weruh tanah Yazer, lan tanah Gilead; lan iku panggonan, panggonan kanggo kewan; Lan sawise nyedhaki, anak-anake Ruben lan anak-anake Gad padha ngomong marang Musa lan marang Eleazar sing imam lan marang para panggedhe kumpulan, ngandika, Atarot, lan Dibon, lan Yazer, lan Nimra, lan Hesbon, lan Eleale, lan Sebam, lan Nebo, lan Beon, tanah sing wis diserahake Pangeran ing ngarepe anak-anake Israel, tanah iku kanggo nggedhekake kewan, lan anak-anakmu duwe kewan. Lan padha ngomong, Yen kita nemokake sih-rahmat ing ngarsane sampeyan, muga-muga tanah iki diwenehake marang abdi-abdi sampeyan minangka duweke, lan aja nggawa kita nyabrang kali Yordan. Lan Musa ngomong marang para putrane Gad lan para putrane Ruben, Sedulur-sedulurmu padha lunga menyang perang, lan kowe bakal lungguh ing kono? Lan kenangapa kowé padha ngowahi pikirane anak-anake Israel supaya ora nyabrang menyang tanah sing Gusti Pangéran mènèhi marang wong-wong mau? Apa ora mengkono nindakake rama-rama sampeyan, nalika aku ngutus wong-wong mau saka Kades Barnea kanggo mangerteni bumi? Lan dheweke padha munggah lembah kluster, lan dheweke padha ngamati tanah, lan dheweke padha

narik ati para putra Israel, supaya dheweke ora mlebu menyang tanah sing wis diparingi Gusti marang dheweke. Lan Gusti nesu banget ing dina kuwi, lan sumpah, ngomong, Yen wong-wong iki sing munggah saka Mesir saka umur rong puluh taun lan ndhuwur, sing ngerti becik lan ala, bakal ndeleng tanah sing tak sumpah marang Abraham lan Isak lan Yakub, ora, amarga padha ora ngetutake aku; kajaba Kaleb anak Yefune sing wis dipisahake, lan Yosua anake Nun, amarga dheweke ngetutake Gusti. Lan Gusti Allah nesu banget marang Israel, lan nggawe wong-wong mau ngumbara ing ara-ara samun patang puluh taun, nganti kabeh generasi sing nindakake piala ing ngarsane Gusti Allah wis entek. Lho, kowé wis tangi ngganti bapak-bapakmu, rusaking wong-wong dosa, kanggo nambahi maneh nepsuné bebendune Gusti marang Israel. Amarga sampeyan bakal padha bali saka dheweke, nambah isih ninggalake dheweke ing ara-ara samun, lan sampeyan bakal tumindak nglanggar hukum marang kabeh kumpulan iki. Lan padha nyedhaki dheweke, lan padha ngomong, Kita bakal mbangun kandang wedhus ing kene kanggo ternak kita, lan kutha-kutha kanggo barang-barang kita. Lan awaké dhéwé wis nganggo gegaman dadi garda ngarep saka anak-anaké Israel, nganti awaké dhéwé nuntun wong-wong mau menyang panggonané dhéwé-dhéwé; lan barang-barangé awaké dhéwé bakal manggon ing kutha-kutha sing wis dikubengi tembok merga wong-wong sing manggon ing tanah kuwi. Kita ora bakal bali menyang omah-omah kita nganti para putra Israel dipérang, saben wong menyang warisané dhéwé. Lan ora bakal warisake maneh ing wong-wong mau saka sebrang Kali Yordan lan

ngluwihi, amarga kita wis nampa bagiyan kita ing sebrang Kali Yordan ing sisih wetan. Lan Musa ngomong marang wong-wong mau, Yen kowe nindakake miturut tembung iki, yen kowe nyiapake senjata ing ngarsane Gusti kanggo perang, lan kabeh prajurit kowe bakal nyabrang Kali Yordan ing ngarsane Gusti, nganti mungsuh-mungsuhe dirusak saka ngarepe, lan tanah iku ditaklukake ing ngarsane Gusti, lan sawise iku kowe bakal bali, lan kowe bakal ora duwe dosa ing ngarsane Gusti, lan saka Israel; lan tanah iki bakal dadi duweke kowe minangka bandha ing ngarsane Gusti. Yen nanging sampeyan ora nindakake mangkono, sampeyan bakal dosa ing ngarsane Gusti; lan sampeyan bakal ngerti dosane sampeyan, nalika kejahatan-kejahatan kuwi nyekel sampeyan. Lan sampeyan bakal mbangun kanggo sampeyan dhewe kutha-kutha kanggo barang-barang sampeyan, lan omah-omah peternakan kanggo kewan-kewan sampeyan; lan sing metu saka cangkem sampeyan bakal sampeyan tindakake. Lan anak-anake Ruben lan anak-anake Gad padha ngomong marang Musa, ngandika, Anak-anakmu bakal nglakoni kaya sing Gusti kita dhawuh. Barang-barang kita, lan wong wadon kita, lan kabeh kewan kita bakal ana ing kutha-kutha Gilead. Nanging anak-anakmu kabeh bakal liwat wis bersenjata lan wis diatur ing ngarepe Gusti menyang perang, kaya cara sing Gusti ngomong. Lan Musa ngangkat kanggo wong-wong mau Eleazar sing imam, lan Yosua putrane Nun, lan para panggedhe saka bapak-bapak saka suku-suku Israel. Lan Musa ngomong marang wong-wong mau, Yen anak-anake Ruben lan anak-anake Gad nyabrang karo kowe kabeh kali Yordan, kabeh wis bersenjata kanggo perang ing ngarsane Gusti

Allah, lan kowe bakal nguwasani tanah ing ngarepmu, lan kowe bakal menehi wong-wong mau tanah Gilead minangka duweke. Yen nanging dheweke ora nyabrang kanthi bersenjata karo sampeyan menyang perang ing ngarsane Gusti, lan sampeyan bakal nggawa barang-barange, lan wadon-wadone, lan kewan-kewane dheweke luwih dhisik tinimbang sampeyan menyang tanah Kanaan, lan dheweke bakal nampa warisan bebarengan karo sampeyan ing tanah Kanaan. Lan para putra Ruben lan para putra Gad mangsuli ngandika, sakabèhé sing Gusti ngandika marang para abdi, mangkono bakal nglakoni awaké dhéwé. Kita bakal nyabrang kanthi bersenjata ing ngarsane Gusti menyang tanah Kanaan, lan sampeyan bakal menehi kepemilikan marang kita ing sebrang kali Yordan. Lan Musa mènèhi marang wong-wong mau, marang anak-anaké Gad, lan marang anak-anaké Ruben, lan marang setengah suku Manasye anak-anaké Yusuf, karatoné Sihon raja wong Amori, lan karatoné Og raja Basan, lemah lan kutha-kutha karo wates-watesé, kutha-kutha lemah ing sakubengé. Lan para putra Gad mbangun Dibon, lan Atarot, lan Aroer, lan Sofar, lan Yazer, lan padha ngunggahake kutha-kutha mau, lan Nimrah, lan Bet Haran, kutha-kutha sing dikubengi tembok, lan omah-omah peternakan wedhus. Lan anak-anake Ruben padha mbangun Hesbon, lan Eleale, lan Kiryataim, lan Baal Meon, sing wis dibentengi, lan Sibma; lan padha menehi jeneng miturut jeneng-jenenge dhewe marang jeneng-jenenge kutha-kutha sing padha dibangun. Lan putrane Makhir putrane Manasye lunga menyang Gilead, lan dheweke njupuk kutha kuwi, lan numpes wong Amori sing padha manggon ing kono. Lan Musa mènèhi

Gilead marang Makhir putrane Manasye, lan dhèwèké manggon ing kono. Lan Jair sing saka Manasseh lunga, lan njupuk desa-desa wong-wong mau, lan maringi jeneng desa-desa mau desa-desane Jair. Lan Nebo lunga, lan njupuk Kohat lan desa-desané, lan maringi jeneng Nabot miturut jenengé dhéwé.

33

Lan iki panggonan-panggonan anake Israel, nalika padha metu saka tanah Mesir karo kekuwatane wong-wong mau ing tangane Musa lan Harun. Lan Musa nulis budhal-budhale wong-wong mau, lan papan-papan mandege wong-wong mau, jalaran dhawuhe Gusti; lan iki papan-papan mandege lakune wong-wong mau. Padha lunga saka Rameses ing wulan kang kapisan, ing dina kaping limalas saka wulan kang kapisan; ing dina candhake Paskah, para putra Israel padha metu kanthi tangan dhuwur ing ngarepe kabeh wong Mesir. Lan wong-wong Mesir padha ngubur saka antarane wong-wonge kabèh wong sing wis mati sing dipukul Gusti, kabèh anak mbarep ing tanah Mesir; lan marang dewa-dewane wong-wonge, Gusti nindakake balas dendam. Lan para putra Israel wis mangkat saka Rameses, padha kemah ing Sukot. Lan sawisé budhal saka Sukot, wong-wong mau padha kemah ing Etan, sing iku bagiyan saka ara-ara samun. Lan wong-wong mau budhal saka Etan, lan padha kemah ing cangkemé Irot, sing iku ana ing ngarep Baal Sefon, lan padha kemah ing ngarep Migdol. Lan padha budhal saka ngarep Iroth, lan padha nyabrang tengahe segara menyang ara-

ara samun, lan padha mlaku dalan telung dina liwat ara-ara samun, lan padha kemah ing Marah. Lan dheweke budhal saka Pikria, lan dheweke teka menyang Elim; lan ing Elim ana rolas sumber banyu, lan pitung puluh batang wit kurma, lan dheweke kemah ana ing kono cedhak banyu. Lan padha mangkat saka Elim, lan padha kemah ing Segara Abang. Lan padha mangkat saka Segara Abang, lan padha kemah ing ara-ara samun Sin. Lan wong-wong padha mangkat saka ara-ara samun Sin, lan padha kemah ing Rafaka. Lan padha mangkat saka Rafaka, lan padha kemah ing Ailus. Lan padha budhal saka Ailous, lan padha kemah ing Refidim; lan ora ana banyu ing kono kanggo wong-wong ngombe. Lan padha mangkat saka Refidim, lan padha kemah ing ara-ara samun Sinai. Lan padha budhal saka ara-ara samun Sinai, lan padha kemah ana ing kuburan-kuburane kepinginan. Lan padha budhal saka kuburan-kuburane kepinginan, lan padha ngedegake kemah ana ing Aseroth. Lan padha mangkat saka Aseroth, lan padha kemah ing Ratama. Lan padha mangkat saka Ratama, lan padha kemah ing Rimon Pares. Lan padha mangkat saka Remmon Pares, lan padha kemah ing Lebona. Lan padha mangkat saka Lebona, lan padha kemah ing Resa. Lan padha mangkat saka Resa, lan padha kemah ing Makelat. Lan padha mangkat saka Makelat, lan padha kemah ing Safar. Lan padha mangkat saka Saphar, lan padha kemah ing Charadath. Lan padha mangkat saka Charadath, lan padha kemah ing Makeloth. Lan padha mangkat saka Makelot, lan padha kemah ing Katat. Lan padha mangkat saka Kataat, lan padha kemah ing Tarat. Lan padha mangkat saka Tarath, lan padha kemah ing Mathekka. Lan padha mangkat saka

Mathekka, lan padha kemah ing Selmona. Lan padha mangkat saka Selmona, lan padha kemah ing Masurouth. Lan padha mangkat saka Masurouth, lan padha kemah ing Benaya. Lan padha mangkat saka Benaya, lan padha kemah ing gunung Gadgad. Lan padha mangkat saka gunung Gadgad, lan padha kemah ing Etebatha. Lan padha mangkat saka Etebatha, lan padha kemah ing Ebronah. Lan padha mangkat saka Ebronah, lan padha kemah ing Ezion Gaber. Lan padha budhal saka Gesion Gaber, lan padha kemah ing ara-ara samun Sin; lan padha budhal saka ara-ara samun Sin, lan padha kemah ing ara-ara samun Paran; iki yaiku Kadesh. Lan padha budhal saka Kadesy, lan padha kemah ing Gunung Hor cedhak tanah Edom. Lan Harun sing imam munggah amarga dhawuhe Pangeran, lan dheweke mati ing kono ing taun kaping patang puluh saka budhale anak-anake Israel saka tanah Mesir, ing wulan kaping lima tanggal siji saka wulan kasebut. Lan Harun iku umure telung likur lan satus taun, nalika dheweke mati ana ing Gunung Hur. Lan krungu raja Kanaan Arad, lan dheweke manggon ing tanah Kanaan, nalika anak-anak Israel padha mlebu; lan padha mangkat saka Gunung Hor, lan padha kemah ing Selmona. Lan padha mangkat saka Selmona, lan padha kemah ing Phino. Lan padha mangkat saka Phino, lan padha kemah ing Oboth. Lan padha mangkat saka Oboth, lan padha kemah ing Gai, ing sebrang ing watesé Moab. Lan padha mangkat saka Gai, lan padha kemah ing Dibon Gad. Lan padha mangkat saka Dibon Gad, lan padha kemah ing Gelmon Deblathaim. Lan padha budhal saka Almon Diblataim, lan padha kemah ing gunung-gunung Abarim, ing ngarep Nebo. Lan

dheweke padha mangkat saka pagunungan Abarim, lan dheweke padha kemah ana ing sisih kulon Moab, ana ing Kali Yordan cedhak Yeriko. Lan padha kemah ing pinggir Kali Yordan, antarane Aisimoth nganti Belsa sing ana ing sisih kulon Moab. Lan Gusti ngomong sadurungé Musa ana ing sisih kulon Moab ing cedhak Kali Yordan neng Yeriko, ngandika, Omonga marang anak-anake Israel, lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau, Sampeyan kabeh nyabrang Kali Yordan menyang tanah Kanaan. Lan kowé bakal numpes kabèh wong sing manggon ing lemah ing ngarep pasuryanmu, lan kowé bakal nyingkirake menara-menara pangawasan wong-wong mau, lan kabèh brahala-brahala sing dicithak wong-wong mau kowé bakal numpes, lan kabèh tugu-tugu wong-wong mau kowé bakal nyingkirake. Lan kowé bakal numpes kabèh wong sing manggon ing tanah iku, lan kowé bakal manggon ing kono, amerga Aku wis maringi tanah wong-wong mau marang kowé minangka pusaka. Lan kowé bakal marisi lemahe wong-wong mau kanthi undhian miturut suku-sukumu; kanggo sing luwih akèh kowé bakal nambahi warisane dhèwèké, lan kanggo sing luwih sithik kowé bakal ngurangi warisane dhèwèké; ing ngendi jenengé metu, ing kono bakal dadi kagungane dhèwèké; miturut suku-suku leluhurmu kowé bakal marisi. Yen nanging sampeyan ora numpes wong-wong sing manggon ing lemah saka ngarepe sampeyan, lan bakal dadi sing yen sampeyan ninggalake saka wong-wong mau, duri ana ing mripat sampeyan, lan panah ana ing sisih sampeyan, lan bakal dadi mungsuh sampeyan ing lemah sing sampeyan bakal manggon ing kono. Lan bakal dadi: kaya sing wis tak putusake kanggo nglakoni marang wong-wong

mau, mangkono uga bakal tak lakoni marang kowe.

34

Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, dhawuhana marang anak-anake Israel, lan kowe bakal ngomong marang wong-wong mau, kowe kabeh mlebu menyang tanah Kanaan; iki bakal dadi kanggo kowe dadi warisan, tanah Kanaan karo wates-watese. Lan bakal dadi kanggo kowe sisih sing menyang Kidul saka ara-ara samun Sin nganti cedhak Edom, lan bakal dadi kanggo kowe wates-wates menyang kidul saka bagean segara asin saka wetan. Lan bakal ngubengi kowe wates-wates saka Kidul menyang munggah Akrabim, lan bakal ngliwati Enak, lan bakal dadi metu-ne dheweke menyang Kidul Kadesh kang Barne, lan bakal metu menyang omah Arad, lan bakal ngliwati Asemona. Lan bakal ngubengi wates-wates saka Asemona kali deras Mesir, lan bakal dadi pungkasane segara. Lan wates-wates saka segara bakal dadi kanggo kowe, segara sing gedhe bakal dadi wates, iki bakal dadi kanggo kowe wates-wates saka segara. Lan iki bakal dadi wates-watesmu menyang lor; saka segara gedhe sampeyan bakal ngukur kanggo awakmu dhewe saka gunung menyang gunung. Lan saka gunung iku gunung bakal kokukur kanggo wong-wong mau, sing mlebu menyang Emath, lan bakal dadi metune watesé Saradak. Lan bakal metu wates-watesé Defrona, lan bakal dadi pungkasané ing Arsenain; iki bakal dadi wates-watesmu saka Lor. Lan bakal mudhun wates-wates saka Sepephamar menyang Bela saka

wetan menyang sumber-sumber, lan bakal mudhun wates-wates Bela menyang mburi segara Chenereth saka wetan. Lan wates-wates bakal mudhun saka Sephamar menyang Bela saka wetan menyang sumber-sumber banyu, lan wates-wates bakal mudhun saka Bela menyang mburi segara Kenereth saka wetan. Lan wates-wates bakal mudhun menyang Kali Yordan, lan pangujunge bakal dadi Segara Asin; iki bakal dadi tanah kanggo kowe lan wates-watese ngubengi. Lan Musa dhawuh marang anak-anak Israel, ngandika, iki tanah sing bakal kok warisake iku kanthi undi, kaya cara Gusti Allah dhawuh maringi iku marang sanga suku lan setengah suku Manasye. Amarga suku anak-anake Ruben wis tampa, lan suku anak-anake Gad miturut omah-omah leluhure wong-wong mau; lan setengah suku Manasye wis tampa bali bagean-bagean wong-wong mau. Loro suku lan setengah suku wis tampa undian-undian sing duweke dheweke ing sebrang kali Yordan ing Yeriko saka Kidul menyang wetan. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, ngandika, iki jeneng-jenenge wong lanang sing bakal warisake sampeyan lemah; Eleazar sing imam lan Yosua anake Nun. Lan kowé bakal nampa panguwasa siji saka saben suku kanggo warisake lemah kuwi kanggo kowé. Lan iki jeneng-jenengé wong lanang: saka suku Yuda, Kaleb anakné Yefune. Saka suku Simeon, Salamiel anake Semihud. Saka suku Benyamin, Eldad anake Chaslon; saka suku Dan, panguwasa Bakir anake Egli. Saka anak-anake Yusuf, suku anak-anake Manasye, panguwasane Aniel putrane Sufi. Saka suku anak-anake Efraim, panguwasa Kemuel anake Siftan. Saka suku Zebulon, panggedhene yaiku Elizafan anak lanange Parnakh. Saka suku anak-anake Isakhar, panguwasa

Paltiel anake Uza. Saka sukune anak-anake Asyer, panggedhene Akior putrane Selemi. Saka suku Naftali, panguwasa Fadael putrane Iamiud. Gusti dhawuh marang wong-wong iki kanggo mbagi warisan marang anak-anak Israel ing tanah Kanaan.

35

Lan wis ngomong Pangeran marang Musa ing kulon Moab ing pinggir kali Yordan cedhak Yeriko, ngandika, dhawuhana marang anak-anak Israel, lan padha bakal menehi marang wong Lewi saka bagean warisan dheweke kutha-kutha kanggo manggon; lan pinggiran kutha-kutha ing sakubenge padha bakal menehi marang wong Lewi. Lan kutha-kutha bakal dadi kanggo wong-wong mau kanggo manggon, lan lemah pinggiran wong-wong mau bakal kanggo kewan ternak wong-wong mau, lan kanggo kabeh kewan sikil papat wong-wong mau. Lan tanah-tanah sing jejer saka kutha-kutha, sing bakal kowe wenehi marang wong-wong Lewi, saka tembok kutha lan njaba rong ewu hasta ngubengi. Lan kowe bakal ngukur ing njaba kutha, sisih menyang wetan rong ewu hasta, lan sisih menyang kidul rong ewu hasta, lan sisih menyang segara rong ewu hasta, lan sisih menyang lor rong ewu hasta; lan kutha bakal ana ing tengah iki kanggo kowe, lan papan wates kutha-kutha. Lan kutha-kutha bakal kowe paringake marang wong-wong Lewi, enem kutha papan perlindungan sing bakal kowe paringake kanggo mlayu nang kono wong sing wis mateni, lan saliyane iku patang puluh lan loro kutha. Kabèh kutha-kutha bakal

kokwènèhaké marang wong-wong Lewi patang puluh lan wolung kutha; iki, lan pinggiran-pinggirané. Lan kutha-kutha sing kowé bakal wènèhaké saka duwèké anak-anaké Israel, saka sing akèh, akèh; lan saka sing sithik, sithik; saben wong miturut warisané dhèwè sing bakal ditampa, bakal mènèhi saka kutha-kutha marang wong-wong Lewi. Lan Gusti ngomong marang Musa, ngandika, Ngomonga marang anak-anake Israel, lan sampeyan bakal ngomong marang wong-wong mau, Sampeyan kabeh nyabrang kali Yordan menyang tanah Kanaan. Lan kowé bakal milih kutha-kutha kanggo kowé dhéwé; papan pangungsèn bakal dadi kanggo kowé supaya wong sing matèni bisa mlayu menyang kono, saben wong sing wis nyerang jiwa kanthi ora sengaja. Lan bakal dadi kutha-kutha kuwi kanggo kowe papan pangungsèn saka wong sing males getih, lan ora bakal mati wong sing matèni nganti dhèwèké ngadeg ing ngarep kumpulan kanggo pengadilan. Lan kutha-kutha sing bakal kowé wènèhaké, kutha enem iku, bakal dadi papan perlindungan kanggo kowé. Kutha telu iku bakal kowe wenehi ing sebrang Kali Yordan, lan kutha telu iku bakal kowe wenehi ing tanah Kanaan. Papan pangungsèn bakal dadi kanggo anak-anak Israèl, lan kanggo wong mlebu agama, lan kanggo wong manggon sing ana ing kowe; kutha-kutha iki bakal dadi papan pangungsèn, kanggo mlayu menyang kono saben wong sing wis natap nyawa tanpa disengaja. Yen nganggo barang wesi nggebug dheweke, lan dheweke mati, dheweke iku pembunuh; pembunuh kuwi kudu dipateni. Yèn nganggo watu saka tangan sing wong bisa mati karo iku, dhèwèké nggèbug dhèwèké, lan dhèwèké mati, dhèwèké iku pembunuh; pembunuh kudu dipatèni kanthi pati.

Yen nanging nganggo barang kayu saka tangan sing wong bisa mati amarga barang kuwi, dheweke nuthuk wong kuwi, lan wong kuwi mati, dheweke iku pembunuh; pembunuh kuwi kudu dipateni kanthi pati. Wong sing dadi pambales getih, dheweke bakal mateni wong sing wis mateni; nalika dheweke ketemu karo dheweke, dheweke bakal mateni dheweke. Yen nanging amarga sengit nyurung dheweke, lan mbuwang marang dheweke kabeh barang saka ngumpet, lan dheweke mati, utawa amarga nesu nuthuk dheweke nganggo tangan, lan dheweke mati, kanthi pati kudu dipateni sing nuthuk, pembunuh kuwi, kanthi pati kudu dipateni sing mateni; sedulur cedhak getih bakal mateni sing wis mateni nalika ketemu karo dheweke. Yen nanging dumadakan, ora liwat sengit nyurung dheweke, utawa mbuwang marang dheweke kabeh wadhah, ora saka penyergapan, utawa kabeh watu, sing bakal mati ing dheweke, ora ngerti, lan tiba marang dheweke, lan mati, dheweke dhewe nanging ora mungsuh dheweke iku, lan ora golek gawe cilaka dheweke; lan bakal ngadili kumpulan antarane sing wis nyerang lan antarane pembalas getih, miturut pangadilan-pangadilan iki. Lan kumpulan bakal ngluwari wong sing matèni saka wong sing males getih, lan kumpulan bakal mbalèkaké dhèwèké menyang kutha papan perlindungan dhèwèké, ing ngendi dhèwèké mlayu, lan bakal manggon ing kono nganti imam gedhé mati, sing padha ngurapi dhèwèké nganggo lenga suci. Yèn wong sing wis matèni wong metu saka wates kutha sing dhèwèké ngungsi ing kono, lan sedulur getih sing males nemokake dhèwèké ing njaba wates kutha pangungsèné, lan sedulur getih sing males matèni wong sing wis

matèni, ora dosa. Ing kutha pangungsèn kuwi dhèwèké kudu manggon nganti imam gedhé mati; lan sawisé imam gedhé mati, wong sing wis matèni kuwi bakal bali menyang tanah duwèké dhèwèké. Lan iki bakal dadi kanggo kowe dadi aturan pangadilan kanggo generasi-generasi kowe ing kabeh papan panggonane kowe. Saben wong sing wis natoni jiwa, liwat saksi-saksi kowe bakal mateni wong sing wis mateni; lan saksi siji ora bakal menehi kesaksian tumrap jiwa supaya mati. Lan kowé kabèh ora bakal nampa tebusan bab jiwa saka wong sing wis matèni sing dadi wong salah kanggo dipatèni; jalaran dhèwèké kudu dipatèni nganggo pati. Sampeyan ora bakal nampa tebusan kanggo wong sing mlayu menyang kutha-kutha pangungsian, supaya bisa manggon maneh ing lemah, nganti imam gedhe mati. Lan aja sampeyan mateni ing lemah kang sampeyan manggon; amarga getih iki mateni lemah, lan lemah ora bakal ditebusi saka getih kang wis diwutahake ing dheweke, nanging mung kanthi getih saka wong kang nyuwutake. Lan kowé kabèh ora bakal najisake lemah kang kowé kabèh manggon ing ndhuwuré, kang Aku manggon ing antarané kowé kabèh; jalaran Aku iku Gusti Allah kang manggon ing tengah-tengahé para putra Israèl.

36

Lan para panggedhe saka suku anak-anake Gilead anak Makhir anak Manasye saka suku anak-anake Yusuf padha nyedhaki, lan padha ngomong ing ngarsane Musa, lan ing ngarsane Eleazar

sing imam, lan ing ngarsane para panggedhe omah-omah leluhur anak-anake Israel, lan padha kandha, marang gusti kita Gusti wis dhawuh menehi bali tanah warisan kanthi undian marang anak-anake Israel, lan marang gusti Gusti wis dhawuh menehi warisan Salfad sedulur kita marang anak-anak wadon dheweke. Lan wong-wong wadon bakal dadi garwane siji saka suku-suku anak-anak Israel; lan warisan wong-wong mau bakal dijupuk saka duweke bapak-bapak kita, lan bakal ditambahake menyang warisan saka suku sing wong-wong wadon mau dadi garwane, lan saka bagean warisan kita bakal dijupuk. Yen dadi pembebasan saka anak-anak lanang Israel, lan bakal ditambahake warisan wong-wong mau marang warisan saka suku sing wong-wong wadon mau dadi garwane, lan saka warisan suku kulawarga kita bakal dijupuk warisan wong-wong mau. Lan Musa mrentah marang para putra Israel amarga dhawuhe Gusti, ngandika, mangkono suku para putra Yusuf ngandika. Iki tembung kang dhawuhake Pangeran marang putri-putri Salphaad, ngandika, ing ngendi seneng ing ngarepe wong-wong mau, padha dadi garwane wong, nanging saka bangsa bapake wong-wong mau padha dadi garwane wong. Lan ora bakal dioper warisan marang anak-anak Israel saka suku menyang suku, amarga anak-anak Israel bakal nyekel warisan saka suku saka kulawarga dheweke, saben wong. Lan saben putri sing marisi warisan saka suku-suku para putra Israel, bakal dadi garwane wong siji saka kaum bapake dheweke, supaya para putra Israel saben-saben bisa marisi warisan leluhure dheweke dhewe. Lan ora bakal diowahi warisané saka suku menyang suku liyané, nanging para putra Israel bakal

tetep saben wong ing warisané dhéwé. Kang cara dhawuhake Gusti marang Musa, mangkono nglakoni putri-putrine Salfad. Lan dadi Tirza lan Hogla lan Milka lan Noa lan Mahla anak-anak wadon Selofehad, karo sedulur misanipun, saka wong Manasye anak-anake Yusuf dadi bojo-bojo; lan dadi warisane wong-wong mau ana ing suku wong bapake wong-wong mau. Iki dhawuh-dhawuh lan aturan-aturan lan pangadilan-pangadilan, sing didawuhake Gusti ing tangane Musa ing kulon Moab ing Kali Yordan miturut Yeriko.

Ulang Kitab Pangandharing Torèt

1

Iki tembung-tembung sing diomongake Musa marang kabèh Israel ing sebrang Kali Yordhan ing ara-ara samun menyang kulon cedhak Segara Abang ing antarane Paran, Tofel, lan Lobon, lan Aulon, lan Dizahab. Sewelas dina saka Horeb dalane menyang gunung Seir nganti Kadesh Barnea. Lan kedadean ing taun kang patang puluh ing wulan kang sewelas ing dina siji saka wulan, Musa ngomong marang kabeh anak-anak Israel, miturut kabeh sing diperintahake Pangeran marang dheweke tumrap wong-wong mau; sawise ngalahake Sihon raja wong Amori sing wis manggon ing Hesbon, lan Og raja saka Basan sing wis manggon ing Astarot lan ing Edrei, ing sebrang kali Yordan ing tanah Moab, Musa wiwit nerangake angger-angger iki, ngandika, Pangeran Gusti Allah kita wis ngomong marang kita ing Horeb, ngandika, cukup wis kanggo kowé manggon ing

gunung iki. Kowe bali lan budhal kowe lan mlebu menyang gunung wong Amori, lan menyang kabeh tangga-tangga Arab, menyang gunung lan dhataran, lan menyang Kidul, lan pesisir tanah wong Kanaan, lan Anti-Lebanon nganti tekan kali gedhe, kali Efrat. Delengen, Panjenengané wis nyerahake tanah kuwi ing ngarepmu; mlebua lan warisana tanah kuwi, sing tak sumpah marang bapak-bapakmu yaiku Abraham, lan Iskak, lan Yakub, kanggo menehi marang wong-wong mau lan turunané wong-wong mau bebarengan karo wong-wong mau. Lan aku wis ngomong marang kowe ing wektu kuwi, ngandika, Aku ora bakal bisa nggawa kowe dhewe. Gusti Allah sampeyan wis nambahi sampeyan, lan lah sampeyan saiki kaya lintang-lintange langit cacahe. Gusti Allah saka para bapak sampeyan muga-muga nambahi sampeyan kaya sampeyan saiki sewu kali, lan mberkahi sampeyan kaya sing wis diomongake marang sampeyan. Kepiye aku bakal bisa dhewe nggawa kabeh kasusahan sampeyan lan beban sampeyan lan pasulayan-pasulayan sampeyan? Wenehana kanggo awakmu dhewe wong lanang sing wicaksana lan sing pinter lan sing cerdas menyang suku-suku sampeyan, lan aku bakal ngangkat ing sampeyan, dadi pimpinan sampeyan. Lan sampeyan wangsuli aku, lan sampeyan ngomong, Apik tembung sing wis sampeyan omongake kanggo ditindakake. Lan aku njupuk saka kowe wong-wong sing wicaksana lan pinter lan cerdas, lan aku ngangkat wong-wong mau dadi pimpinan kanggo kowe dadi komandan seribuan, lan komandan atusan, lan komandan sèketan, lan komandan sepuluhan, lan juru tulis kanggo hakim-hakim kowe. Lan aku mrentah marang hakim-hakim kowe ing

wektu kuwi, ngandika, rungokna ing antarane sedulur-sedulur kowe, lan ngadili kanthi adil ing antarane wong lan sedulur lan wong manca dheweke. Aja ngerteni pasuryan nalika ngadili, miturut sing cilik lan miturut sing gedhe sampeyan ngadili, aja mundur saka pasuryan wong, amarga pangadilan iku kagungane Gusti Allah; lan tembung sing yen angel kanggo sampeyan, sampeyan bakal nggawa iku marang aku, lan aku bakal krungu iku. Lan aku dhawuh marang kowe ing wektu kuwi kabeh tembung kang bakal kowe tindakake. Lan sawisé budhal saka Horeb, kita mlaku kabèh ara-ara samukawis gedhé lan medeni kuwi, sing kowé padha weruh, dalan gunung wong Amori, kaya sing dhawuh Pangeran Gusti Allah kita marang kita, lan kita teka nganti Kadesh Barnea. Lan aku wis ngomong marang kowe, kowe wis teka tekan gununge wong Amori, sing Pangeran Allah kita menehi marang kowe. Delengen, wis diparingake marang kowe dening Gusti Allah kowe ing ngarep kowe tanah iku; munggaha lan warisana kaya cara sing diomongake Gusti Allah para bapak kowe marang kowe; aja wedi, lan aja ciut nyali. Lan sampeyan kabeh padha nyedhaki aku, lan ngomong, Ayo kita ngirim wong-wong sing luwih dhisik tinimbang kita, lan supaya dheweke nglacak lemah kanggo kita, lan supaya dheweke nglapurake marang kita jawaban babagan dalan sing bakal kita lakoni, lan kutha-kutha sing bakal kita leboni. Lan tembung iku nyenengake ing ngarepku; lan aku njupuk saka kowe wong rolas, wong siji saben suku. Lan sawisé padha mbalik, padha munggah menyang gunung, lan padha teka tekan lembah kluster, lan padha ngintip iku. Lan wong-wong mau njupuk ing tangane dhewe saka wohing lemah, lan

nggawa mudhun marang kowe kabeh, lan padha ngomong, Apik lemah sing Pangeran Gusti Allah kita maringi kita. Lan sampeyan ora gelem munggah, nanging sampeyan ora manut marang dhawuhe Gusti Allah kita. Lan kowé padha grumudhu ing tarub-tarubmu, lan kowé ngomong, Amarga Gusti sengit marang awaké dhéwé, Panjenengané nggawa awaké dhéwé metu saka tanah Mesir kanggo nyerahké awaké dhéwé menyang tangané wong Amori, kanggo numpes awaké dhéwé. Nang endi kita munggah? Nanging sedulur-sedulurmu wis narik mundur atine sampeyan, kanthi ngomong, Bangsa gedhe lan akeh lan luwih kuwat tinimbang kita, lan kutha-kutha gedhe lan dibentengi nganti tekan langit; malah anak-anake raksasa wis kita deleng ing kono. Lan aku wis ngomong marang kowe kabeh, aja wedi banget, lan aja wedi marang wong-wong mau. Gusti Allah sampeyan sing mlaku ing ngarep sampeyan, dheweke dhewe bakal perang bebarengan karo wong-wong mau karo sampeyan miturut kabeh sing wis ditindakake kanggo sampeyan ing tanah Mesir, lan ing ara-ara samun iki sing wis sampeyan deleng, dalan gunung wong Amori; kaya ngreksa sampeyan Gusti Allah sampeyan, kaya wong ngreksa anak lanang dheweke, miturut kabeh dalan sing wis sampeyan lakoni nganti sampeyan tekan ing panggonan iki. Lan ing tembung iki sampeyan ora percaya marang Gusti Allah kita, sing mlaku ngarep dhisik saka sampeyan ing dalan kanggo milih papan kanggo sampeyan, nuntun sampeyan ing geni ing wayah wengi, nuduhake sampeyan dalan sing sampeyan mlaku ing kono, lan ing mendhung ing wayah awan. Lan Gusti krungu swara saka tembung-tembungmu, lan sawise nesu dheweke sumpah,

ngomong, apa ana wong siji saka wong-wong iki bakal ndeleng lemah apik iki, sing aku sumpah marang bapak-bapak wong-wong mau, kajaba Kaleb anak Yefune, wong iki bakal ndeleng iku, lan marang wong iki aku bakal menehi lemah sing dheweke mlaku ing ndhuwur, lan marang anak-anak lanang dheweke, amarga dheweke setya marang Gusti. Lan marang aku Gusti nesu amarga kowe, ngandika, kowe uga ora bakal mlebu ing kono. Yosua putrane Nun sing ngadeg ing sisihmu, wong iki bakal mlebu ing kono; kuwatna dheweke, amarga dheweke bakal nggawe Israel marisi tanah kuwi. Lan kabèh bocah enom sing ora ngerti dina iki apik utawa ala, wong-wong iki bakal mlebu ing kono, lan marang wong-wong iki aku bakal mènèhi iku, lan dhèwèké bakal marisi iku. Lan kowe wis bali terus nggawe kemah neng ara-ara samun, dalan sing menyang Segara Abang. Lan kowé padha mangsuli, lan ngomong, Awaké dhéwé wis dosa ing ngarsané Gusti Allah kita; awaké dhéwé munggah bakal perang miturut kabèh sing didawuhake Gusti Allah kita marang awaké dhéwé; lan saben wong njupuk barang-barang perang dhéwé-dhéwé, lan wis padha kumpul, kowé padha munggah menyang gunung. Lan Gusti Allah ngomong marang aku, Kandhakna marang wong-wong mau, sampeyan ora bakal munggah lan sampeyan uga ora bakal perang, amarga aku ora karo sampeyan, lan sampeyan ora bakal diremuk ing ngarepe mungsuh-mungsuh sampeyan. Lan aku wis ngomong marang kowe, lan kowe ora ngrungokake aku; lan kowe wis nglanggar dhawuhe Gusti; lan kowe wis meksa munggah menyang gunung. Lan wong Amori sing manggon ing gunung kuwi metu kanggo nemoni kowe, lan ngoyak kowe kaya sing ditindakake

dening tawon, lan nggawe tatu kowe saka Seir nganti Horma. Lan sawisé lungguh, kowé padha nangis ing ngarepe Gusti Allah kita, lan Gusti ora krungu swarane kowé, lan ora nggatèkaké kowé. Lan kowé padha manggon ing Kadès nganti pirang-pirang dina, kaya pirang-pirang dina sing tau kowé padha manggoni.

2

Lan sawisé mbalik, kita lunga menyang ara-ara samun, dalan segara abang, kaya sing diomongake Gusti marang aku, lan kita ngubengi gunung Seir pirang-pirang dina. Lan ngandika Gusti marang aku, Wis cukup kanggo kowe ngubengi gunung iki; dadi baliken menyang Lor. Lan dhawuha marang wong akèh, ngandika, Kowe padha liwat ing watesé sedulur-sedulurmu anak-anaké Esau, sing padha manggon ing Seir, lan dhèwèké bakal wedi marang kowe, lan bakal ngati-ati banget marang kowe. Aja melu perang marang wong-wong mau, amarga aku ora bakal mènèhi kowé saka lemahé wong-wong mau malah ora telapak sikil, jalaran aku wis mènèhi marang anak-anaké Esau gunung Seir minangka pusaka. Tuku panganan nganggo perak saka wong-wong mau lan sampeyan bakal mangan, lan sampeyan bakal tampa banyu kanthi ukuran saka wong-wong mau kanthi perak lan sampeyan bakal ngombe. Amarga Gusti Allah kita wis mberkahi kowe ing kabeh karya tangane kowe; ngerti kepiye kowe wis ngliwati ara-ara gedhe lan medeni kuwi; lah patang puluh taun Gusti Allah kowe bebarengan karo kowe; kowe ora kurang apa-apa. Lan awaké dhéwé liwat sedulur-

sedulur awaké dhéwé anak-anaké Esau, sing padha manggon ing Seir, saka dalan Arabah saka Aijalon lan saka Ezion Geber; lan sawisé mbalik awaké dhéwé liwat dalan ara-ara samun Moab. Lan Gusti Allah ngomong marang aku, aja dadi mungsuh marang wong-wong Moab, lan aja gabung perang marang wong-wong mau; amarga aku ora bakal menehi saka lemahe wong-wong mau marang kowe minangka pusaka, amarga marang anak-anake Lot aku wis menehi Aroer kanggo diwarisake. Wong-wong Emim sing luwih dhisik wis manggon ing tanah kuwi, bangsa sing gedhé lan akèh lan kuwat, kaya wong-wong Anakim. Wong-wong Refaim bakal dianggep kaya mengkono, kaya wong-wong Anakim uga; lan wong-wong Moab nyebut wong-wong mau Emim. Lan ing Seir manggon wong Horit biyen, lan anak-anake Esau numpes dheweke, lan ngrusak dheweke saka ngarepe dheweke. Lan padha manggon ngganteni wong-wong mau, kaya cara sing wis ditindakake Israel marang tanah warisane dheweke, sing wis diparingake Gusti marang wong-wong mau. Saiki mulane tangia lan mangkata kowe kabeh, lan liwatana jurang Zaret. Lan dina-dina sing kita lakoni saka Kadesh Barnea nganti kita liwat jurang Zered, telung puluh wolung taun, nganti kabeh generasi wong lanang prajurit mati saka kemah, kaya sing disumpah Pangeran Allah marang wong-wong mau. Lan tangané Gusti Allah ana ing dhuwur wong-wong mau kanggo numpes wong-wong mau saka tengah-tengahé kemah nganti wong-wong mau padha tiba. Lan dadi nalika kabeh wong lanang para prajurit wis tiba mati saka tengahing rakyat, lan Gusti ngomong marang aku, ngandika, kowe bakal ngliwati dina iki watesing Moab yaiku Aroer, lan kowe bakal

nyedhaki anak-anaking Amon; aja dadi mungsuh marang wong-wong mau, lan aja gabung karo wong-wong mau menyang perang; amarga aku ora bakal menehi saka tanahe anak-anaking Amon marang kowe minangka pusaka, amarga marang anak-anake Lot aku wis menehi iku minangka pusaka. Tanah Refaim bakal dianggep, lan merga ing tanah kuwi wong Refaim biyen padha manggon, lan wong Amon nyebut wong-wong kuwi Zokhomin. Bangsa gedhé lan akèh lan luwih kuwat tinimbang kowé, kaya wong Anakim uga; lan Gusti Allah numpes wong-wong mau ing ngarepe wong-wong mau, lan wong-wong mau nguwasani lan manggon ngganti wong-wong mau nganti dina iki. Kaya sing ditindakake marang anak-anake Esau sing manggon ing Seir, cara sing padha numpes wong Horit saka ngarepe wong-wong mau, lan padha nguwasani wong-wong mau, lan padha manggon ngganteni wong-wong mau nganti dina iki. Lan wong Awit sing padha manggon ing Ashdod nganti Gaza, lan wong Kapadokia sing padha metu saka Kapadokia, padha numpes wong-wong mau, lan padha manggon ngganteni wong-wong mau. Saiki mulane tangi lan mangkat, lan kowé kabèh nyabrang jurang Arnon; delengen aku wis nyerahake menyang tanganmu Sihon raja Heshbon wong Amori lan tanahe; wiwiti marisi; gabungna perang marang dhèwèké ing dina iki. Wiwit menehi gemetaran sampeyan lan wedi sampeyan marang raine kabeh bangsa-bangsa sing ana ing ngisor langit, sing padha krungu jeneng sampeyan bakal padha bingung, lan bakal duwe lara kaya wong meteng saka raine sampeyan. Lan aku ngirim utusan saka ara-ara samun Kedemoth marang Sihon raja Heshbon kanthi tembung-

tembung tentrem, ngomong, Aku bakal liwat tanah sampeyan; ing dalan aku bakal mlaku, ora bakal belok nengen utawa kiwa. Pangan kanthi perak sampeyan bakal adol marang aku, lan aku bakal mangan; lan banyu kanthi perak sampeyan bakal adol marang aku, lan aku bakal ngombe; kajaba mung aku bakal liwat nganggo sikil; kaya sing wis ditindakake marang aku dening anak-anake Esau sing manggon ing Seir, lan wong-wong Moab sing manggon ing Aroer; nganti aku liwat ing Kali Yordan menyang tanah sing Pangeran Gusti Allah kita maringi marang kita. Lan ora gelem Sihon raja Hesbon ngliwati kita liwat dheweke, amarga Gusti Allah kita wis ngatos-atosake semangat dheweke, lan wis nguatake ati dheweke, supaya diserahake menyang tangan sampeyan kaya ing dina iki. Lan Gusti Allah ngomong marang aku, delengen aku wis wiwit nyerahake ing ngarepmu Sihon raja Hesbon wong Amori, lan tanahe, lan miwiti marisi tanahe. Lan Sihon raja Heshbon metu kanggo ketemu karo kita, dheweke lan kabeh wong-wonge, kanggo perang ing Jahaz. Lan Gusti Allah kita wis nyerahake dheweke ing ngarep kita; lan kita wis nyerang dheweke lan anak-anake kabeh lan kabeh rakyate. Lan awaké dhéwé ngrebut kabèh kutha-kuthané dhèwèké ing wektu kuwi, lan awaké dhéwé numpes kabèh kutha siji-sijining, lan wong wadon-wadoné wong-wong mau lan anak-anaké wong-wong mau; awaké dhéwé ora ninggalaké wong sing urip. Kajaba kewan-kewan kita rampok, lan rampasan saka kutha-kutha kita tampa saka Aroer, sing ana ing pinggir kali Arnon, lan kutha sing ana ing lembah, lan nganti gunung Gilead; ora ana kutha sing lolos saka kita. Kabèh iku wis diserahake déning Gusti Allah kita marang

tangan kita. Kajaba cedhak karo anak-anake Amon, kita ora nyedhaki kabeh sing wewatesan karo kali Yabok, lan kutha-kutha sing ana ing tanah pegunungan, kaya sing wis didhawuhake Pangeran Gusti Allah kita marang kita.

3

Lan sawise mbalik, kita munggah dalan menyang Basan, lan Og raja saka Basan metu kanggo ketemu kita, dheweke lan kabeh wong-wonge kanggo perang ing Edrei. Lan Gusti ngomong marang aku, Aja wedi marang dheweke, amarga menyang tanganmu Aku wis nyerahake dheweke, lan kabeh rakyate, lan kabeh tanahe; lan kowe bakal nindakake marang dheweke, kaya sing wis kowe tindakake marang Sihon raja wong Amori, sing manggon ing Hesbon. Lan Gusti Allah kita wis nyerahake dheweke menyang tangan kita, lan Og raja saka Basan, lan kabeh wong-wonge; lan kita wis nyerang dheweke, nganti ora ninggalake turune. Lan kita ngrebut kabèh kutha-kuthané dhèwèké ing wektu kuwi; ora ana kutha sing ora kita jupuk saka wong-wong mau; sewidak kutha, kabèh wilayah sakiwa-tengené Argob rajané Og ing Basan; Kabèh kutha kuwi dikubengi, tembok dhuwur, gapura lan palang; kajaba kutha-kuthané wong Perizi sing akèh banget. Kita ngrusak kabeh, kaya sing kita lakoni marang Sihon raja Heshbon, lan kita ngrusak kabeh saben kutha sabanjure, lan wong wadon-wadon, lan bocah-bocah, lan kabeh kewan ternak; lan rampasan saka kutha-kutha kita jarah kanggo awake dhewe. Lan kita njupuk ing wektu kuwi

tanah saka tangane loro raja wong Amori, sing padha ana ing sebrangane Kali Yordan saka kali Arnon lan nganti Gunung Hermon. Wong Fenisia nyebut Gunung Hermon kuwi Sanior, lan wong Amori nyebut iku Sanir. Kabeh kutha Misor, lan kabeh Gilead, lan kabeh Basan nganti Elka lan Edraim, kutha-kutha kratoné Og ing Basan. Amarga kajaba Og raja Basan ditinggal saka wong Refaim; lah amben dheweke amben wesi, lah iku ana ing beteng anak-anake Amon; sanga hasta dawané, lan papat hasta jembané miturut hasta wong lanang. Lan tanah kuwi kita warisake ing wektu kuwi saka Aroer, sing ana ing pinggir kali Arnon, lan setengah gunung Gilead; lan kutha-kutha dheweke aku wenehi marang Ruben lan marang Gad. Lan sisa saka Gilead, lan kabèh kraton Bashan saka Og aku wis maringi marang setengah suku Manasseh, lan kabèh wilayah sakiwa tengene Argob, kabèh Bashan kuwi; tanah Refaim bakal dianggep. Lan Yair putrane Manasye njupuk kabèh wilayah sakiwa tengené Argob nganti watese wong Gergasi lan wong Makati; dhèwèké mènèhi jeneng marang wilayah-wilayah mau miturut jenengé dhèwèké, Basan diarani Hawot-Yair nganti dina iki. Lan marang Makhir aku wenehi Gilead. Lan marang Ruben lan marang Gad aku wis maringi saka Gilead nganti kali Arnon, tengahe kali dadi wates, lan nganti Yabok; kali iku wates kanggo anak-anake Amon. Lan Araba lan Kali Yordan dadi wates Kinarot, lan nganti Segara Araba, Segara Uyah, ing ngisor Asdot-Pisga sisih wetan. Lan aku wis dhawuh marang kowe ing wektu kuwi, ngomong, Gusti Allah kowe wis maringi kowe tanah iki minangka pusaka; sawise nggawa gegaman, padha lumaku ing ngarep sedulur-sedulur kowe, anak-anak Israel, kabeh sing

kuwat. Kajaba wong wadon sampeyan lan bocah-bocah sampeyan lan kewan sampeyan, aku ngerti yen akeh kewan sampeyan, padha manggon ing kutha-kutha sampeyan, sing wis tak paringake marang sampeyan, nganti Gusti Allah sampeyan menehi tentrem marang sedulur-sedulur sampeyan, kaya dene sampeyan, lan padha marisi uga wong-wong iki lemah, sing Gusti Allah kita menehi marang wong-wong mau ing sebrang kali Yordan; lan sampeyan bakal bali saben wong menyang warisane dhewe, sing wis tak paringake marang sampeyan. Lan aku wis prentah marang Yosua ing wektu kuwi, ngomong, Mripatmu wis weruh kabeh, sakabehe sing wis ditindakake Pangeran Allah kita marang raja loro iki; mangkono bakal ditindakake Pangeran Allah kita marang kabeh kraton sing kowe nyabrang menyang kono. Aja wedi marang wong-wong mau, amarga Gusti Allah kita Panjenengan dhewe bakal perang kanggo kowe kabeh. Lan aku ndedonga marang Gusti ing wektu kuwi, ngomong, Gusti Allah, Panjenengan wiwit nuduhake marang abdi Panjenengan kekuwatan Panjenengan, lan daya Panjenengan, lan tangan sing kuwat, lan lengen sing dhuwur; sapa ta Allah ing swarga utawa ing bumi, sing bakal nindakake kaya sing wis Panjenengan tindakake, lan miturut kekuwatan Panjenengan? Wis nyabrang, mulane aku bakal ndeleng lemah apik iki sing ana ing sebrang Kali Yordhan, gunung apik iki lan Gunung Anti Lebanon. Lan Gusti Allah ora nggatekake aku merga kowe, lan ora ngrungokake aku; lan Gusti Allah ngomong marang aku, Cukup kanggo kowe, aja nambahi maneh ngomong tembung iki. Munggaha menyang puncak gunung sing wis dipahat, lan pandengana nganggo mripatmu menyang segara

lan Lor lan Kidul lan Wetan, lan delengana nganggo mripatmu, amarga kowe ora bakal nyabrang Kali Yordan iki. Lan dhawuhana Yosua lan kuwatna dheweke lan paring semangat marang dheweke, amarga dheweke bakal nyabrang ing ngarep wong-wong iki, lan dheweke bakal njalari wong-wong mau marisi kabeh lemah sing wis kowe deleng. Lan kita padha lungguh ana ing lembah cedhak omahé Peor.

4

Lan saiki Israel, rungokna aturan-aturan lan angger-angger, sing akeh sing aku mulangake marang kowe dina iki kanggo nglakoni, supaya kowe urip, lan kowe ditambahi akeh, lan sawise mlebu kowe marisi lemah, sing Pangeran Allah saka bapak-bapak kowe menehi marang kowe. Aja sampeyan nambahi marang tembung sing tak dhawuhake marang sampeyan, lan aja sampeyan nyopot saka kuwi; jaganen prentah-prentahe Pangeran Gusti Allah kita, kabeh sing tak dhawuhake marang sampeyan dina iki. Mripatmu wis weruh kabeh sing wis ditindakake dening Gusti Allah kita marang Baal Peor, amarga saben wong sing ngetutake Baal Peor, Gusti Allahmu wis numpes dheweke saka ing antaramu. Nanging kowe kabeh sing setya marang Gusti Allah kowe, kabeh padha urip nganti dina iki. Delengen, aku wis nuduhake marang kowe aturan-aturan lan ukuman-ukuman kaya sing wis dhawuh marang aku Gusti, kanggo nglakoni mangkono ing tanah sing kowe mlebu ing kono kanggo marisi tanah kuwi. Lan kowé

bakal njaga lan kowé bakal nglakoni; amarga iki kawicaksanan kowé lan pangerten kowé ing ngarepe kabèh bangsa-bangsa, sing bakal krungu kabèh pranatan iki; lan wong-wong mau bakal ngomong, lah wong-wong wicaksana lan pinter bangsa gedhé iki. Amarga apa bangsa gedhe, sing duwe Gusti Allah cedhak karo wong-wong mau kaya Pangeran Gusti Allah kita ing kabeh kapan kita nyebut Panjenengane? Lan bangsa apa sing gedhe, sing duwe aturan-aturan lan keputusan-keputusan adil miturut kabeh hukum iki, sing tak wenehake ing ngarepmu dina iki? Gatekna awakmu dhewe, lan jaga jiwamu banget; aja lali kabeh tembung-tembung sing wis dideleng mripatmu, lan aja nganti lunga saka atimu kabeh dina uripmu; lan kowe bakal mulangake anak-anakmu lan anak-anake anak-anakmu, dina nalika kowe ngadeg ing ngarsane Gusti Allah kita ing Horeb ing dina pasamuwan; nalika Gusti ngomong marang aku, kumpulna wong-wong marang aku, lan padha ngrungokake tembung-tembungku, supaya padha sinau wedi marang aku kabeh dina nalika dheweke urip ing bumi, lan anak-anake dheweke bakal mulangake. Lan kowé padha nyedhaki lan kowé padha ngadeg ing pinggir gunung; lan gunung iku kobong geni tekan langit; peteng, peteng ndhedhet, prahara. Lan Gusti Allah ngomong marang kowe saka tengah-tengahe geni, swara tembung-tembung sing kowe krungu; lan rupa ora kowe deleng, nanging mung swara. Lan Dheweke ngumumake marang kowe prajanjian Dheweke, sing Dheweke dhawuh marang kowe nglakoni, sepuluh tembung, lan Dheweke nulis kuwi ing rong papan watu. Lan Gusti Allah dhawuh marang aku ing wektu kuwi, mulangake kowe angger-angger lan ukuman, supaya

kowe nglakoni iku kabeh ing lemah, sing kowe mlebu ing kono kanggo mratitis lemah kuwi. Lan kowe kabeh kudu njaga banget jiwa-jiwa kowe, amarga kowe ora weruh wujud ing dina nalika Pangeran ngomong marang kowe ing Horeb ing gunung saka tengahe geni. Aja kowe pada nglanggar hukum lan nggawe kanggo awakmu dhewe patung ukiran wujud, kabeh gambar wujud lanang utawa wadon, wujud kabeh kewan sing ana ing bumi, wujud kabeh manuk bersayap sing mabur ing ngisor langit, wujud kabeh kewan sing nyusup sing nyusup ing bumi, wujud kabeh iwak, sing akeh ana ing banyu ing ngisor bumi. Lan aja kowe mandeng munggah menyang langit, lan weruh srengenge lan rembulan lan lintang-lintang, lan kabeh jagad langit, kesasar banjur sujud marang wong-wong mau, lan ngabdi marang wong-wong mau, sing wis diparingake dening Pangeran Gusti Allah kowe marang kabeh bangsa-bangsa sing ana ing ngisor langit. Nanging kowé dijupuk déning Gusti Allah, lan digawa metu kowé saka tanah Mesir, saka pawon wesi, saka Mesir, supaya dadi wong-wong pusaka kanggo Panjenengané, kaya ing dina iki. Lan Gusti Allah iku nesu marang aku bab bab-bab sing diomongake dening kowe kabeh, lan sumpah supaya aku ora nyabrang kali Yordan iki, lan supaya aku ora mlebu menyang tanah sing Gusti Allahmu menehi marang kowe minangka pusaka. Aku amarga mati ing tanah iki, lan ora nyabrang kali Yordan iki; nanging kowe nyabrang, lan bakal marisi tanah sing apik iki. Kowe-kowe padha nggatekake dhewe, aja lali prajanjian Pangeran Gusti Allah kita, sing wis digawe marang kowe-kowe, lan aja tumindak nglanggar angger-angger, lan aja gawe kanggo awakmu dhewe patung ukiran wujud saka

kabeh sing wis dhawuh marang kowe Pangeran Gusti Allahmu. Amarga Gusti Allah kowe iku geni sing ngobong, Allah sing cemburu. Yen kowe nglairake anak lanang lan anak lanang saka anak lanangmu, lan kowe manggon suwe ing lemah, lan kowe tumindak nglanggar angger-angger, lan kowe nggawe patung ukiran mirip kabeh barang, lan kowe nindakake piala ing ngarsane Gusti Allah kowe kanggo nesu marang dheweke, aku mertandani kowe dina iki langit lan lemah, amarga kowe bakal sirna kanthi karusakan saka lemah, menyang ngendi kowe nyabrang kali Yordan kanggo marisi; ora kowe bakal urip suwe dina ing kono, nanging kowe bakal dirusak kanthi rusak tenan. Lan Gusti bakal nyebarake kowe ing kabeh bangsa-bangsa, lan kowe bakal ditinggalake sithik cacahe ing kabeh bangsa-bangsa, menyang ngendi Gusti bakal nggawa kowe ing kono. Lan kowé bakal ngabdi ing kono marang déwa-déwa liyané, karya tangané manungsa, kayu lan watu, sing ora bakal weruh, lan ora bakal krungu, lan ora bakal mangan, lan ora bakal mambu. Lan sampeyan bakal nggoleki ing kono Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan bakal nemokake dheweke nalika sampeyan nggoleki dheweke saka kabeh atimu, lan saka kabeh jiwamu ing kasusahanmu. Lan kabeh tembung iki bakal nemokake sampeyan ing pungkasane dina-dina, lan sampeyan bakal bali marang Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan bakal krungu swarane dheweke. Amarga Allah welas asih Gusti Allah sampeyan; dheweke ora bakal ninggalake sampeyan, lan uga ora bakal numpes sampeyan; dheweke ora bakal lali prajanjiane bapak-bapakmu, sing wis disumpah marang wong-wong mau dening Gusti. Takokna dina-dina biyen sing wis kelakon

sadurunge kowe saka dina kang Gusti Allah nitahake manungsa ing bumi, lan saka ujung langit nganti ujung langit, apa wis tau kedaden miturut tembung gedhe iki, apa wis tau dirungokake sing kaya mangkono; apa wis tau ana bangsa krungu swarane Gusti Allah sing urip ngomong saka tengahe geni, kaya sing wis kokrungu kowe lan kowe isih urip; apa wis tau Gusti Allah nyoba mlebu njupuk kanggo awakke dhewe sawijining bangsa saka tengahe bangsa liya kanthi pacoban, lan kanthi pratandha-pratandha, lan kanthi keajaiban-keajaiban, lan kanthi perang, lan kanthi tangan kang kuwat, lan kanthi lengen kang dhuwur, lan kanthi penglihatan-penglihatan gedhe, miturut kabeh sing wis ditindakake Pangeran Gusti Allah kita ing Mesir ing ngarepe kowe nalika kowe ndeleng; supaya kowe ngerti yen Pangeran Gusti Allah kowe iki Gusti Allah, lan ora ana maneh kajaba Panjenengane. Saka langit swarane dhéwéké dadi keprungu kanggo mulang kowé, lan ing bumi dhéwéké nuduhaké kowé genine dhéwéké sing gedhé, lan tembung-tembunge dhéwéké kowé krungu saka tengahe geni. Amarga tresna marang para bapakmu, lan Panjenengane milih turune wong-wong mau sawise wong-wong mau yaiku kowe, lan Panjenengane dhewe nggawa metu kowe kanthi kekuwatane dhewe sing gedhe saka Mesir, kanggo numpes bangsa-bangsa gedhe lan luwih kuwat tinimbang kowe ing ngarepe kowe, kanggo nggawa mlebu kowe lan menehi kowe lemahe wong-wong mau kanggo marisi, kaya sing kowe duwe dina iki. Lan kowe bakal ngerti dina iki, lan kowe bakal bali ing pikiranmu, yen Gusti Allah kowe iki Allah ing swarga ing ndhuwur lan ana ing bumi ing ngisor, lan ora ana maneh kajaba dheweke. Lan jaganen prentah-prentahé

dhèwèké, lan angger-anggeré dhèwèké, sing akèh-akèhé aku prentahké kowé dina iki, supaya apik kowé dadi lan anak-anakmu sawise kowé, supaya dawa umur kowé dadi ing lemah, sing Pangeran Gusti Allahmu mènèhi kowé kabèh dina-dina. Nalika kuwi Musa misahake telung kutha ing sebrang Kali Yordan saka wetan srengenge, kanggo papan ngungsi ing kono wong sing mateni sing sapa wae bakal mateni tanggane ora ngerti, lan wong iki ora sengit marang dheweke sadurunge wingi lan ing dina katelu, lan dheweke bakal ngungsi menyang salah siji saka kutha-kutha iki, lan dheweke bakal urip: Bezer ing ara-ara samun ing tanah dhataran kanggo Ruben, lan Ramot ing Gilead kanggo Gad, lan Golan ing Basan kanggo Manasye. Iki hukum, sing dipasrahake Musa ing ngarep anak-anak Israel. Iki kabèh paseksen lan aturan-aturan lan pangadilan-pangadilan sing akèh-akèhé diomongaké Musa marang anak-anaké Israel, sawisé dhèwèké padha metu saka tanah Mesir, ing sebrang kali Yordan, ing lembah, cedhak omahing Peor, ing tanah Sihon rajané wong-wong Amori, sing manggon ing Hesbon, sing digebug Musa lan anak-anaké Israel, sawisé dhèwèké padha metu saka tanah Mesir. Lan dheweke padha marisi lemahe, lan lemahe Og raja saka Basan, loro raja saka wong Amori, sing padha ana ing sebrang Kali Yordan ing sisih wetane srengenge, saka Aroer, sing ana ing pinggire kali Arnon, lan ing gununge Sihon, yaiku Hermon, kabeh Araba ing sebrang Kali Yordan ing sisih wetane srengenge ing ngisor Asedot sing dipahat.

5

Lan Musa nimbali kabèh Israel, lan ngomong marang wong-wong mau, Rungokna, Israel, angger-angger lan ukuman-ukuman, sing akèh-akèhé aku ngomong ing kuping-kuping kowe ing dina iki, lan kowe bakal sinau iku, lan kowe bakal njaga nglakoni iku. Gusti Allah sampeyan wis nggawe prajanjian karo sampeyan ing Horeb. Ora karo bapak-bapak sampeyan Gusti nggawe prajanjian iki, nanging marang sampeyan; sampeyan ing kene kabeh sing urip dina iki. Pasuryan marang pasuryan Gusti wis ngomong marang kowe ing gunung saka tengahe geni. Lan aku wis ngadeg ing antarane Gusti lan kowe ing wektu iku kanggo ngumumake marang kowe tembung-tembunge Gusti, amarga kowe wedi saka pasuryane geni, lan kowe ora munggah menyang gunung, ngandika aku iku Gusti Allah kowe sing wis nggawa kowe metu saka tanah Mesir, saka omah perbudakan. Aja nganti ana dewa-dewa liyane kanggo kowe ing ngarepku. Aja nggawe kanggo awakmu dhewe gambar, utawa uga aja nggawe wujud saka apa wae, sing akeh ana ing langit ing dhuwur, lan sing akeh ana ing bumi ing ngisor, lan sing akeh ana ing banyu-banyu ing ngisor bumi. Aja sampeyan nyembah marang wong-wong mau, lan aja sampeyan ngabdi marang wong-wong mau; amarga aku iku Gusti Allah sampeyan, Allah sing cemburu, mbalekake dosa-dosane bapak-bapak marang anak-anak nganti generasi katelu lan kaping papat marang wong-wong sing sengit marang aku, lan nggawe sih-rahmat marang ewu-ewu marang wong-wong sing tresna marang aku, lan marang wong-wong sing njaga dhawuh-dhawuhku. Aja kowe njupuk jeneng Gusti Allah kowe kanggo barang sing sia-sia; amarga Gusti Allah kowe ora bakal nganggep resik wong

sing njupuk jeneng Panjenengane kanggo barang sing sia-sia. Jaga dinane Sabat kanggo nyucekake iku, kaya cara sing wis prentah marang kowe Gusti Allah mu. Enem dina sampeyan bakal nyambut gawe lan sampeyan bakal nggawe kabeh karya sampeyan; nanging ing dina kaping pitu sabat kanggo Gusti Allah sampeyan; sampeyan ora bakal nggawe ing dina iku kabeh karya, sampeyan lan anak lanang sampeyan lan anak wadon sampeyan, abdi lanang sampeyan lan abdi wadon sampeyan, sapi sampeyan lan kewan beban sampeyan, lan kabeh kewan sampeyan, lan wong manca sing manggon ing sampeyan; supaya bisa ngaso abdi lanang sampeyan, lan abdi wadon sampeyan, lan kewan beban sampeyan, kaya sampeyan uga. Lan kowe bakal éling yèn kowe iku abdi ana ing tanah Mesir, lan Gusti Allah kowe wis nggawa kowe metu saka kono nganggo tangan kang kuwat, lan nganggo lengen kang dhuwur; mulané Gusti Allah kowe wis mréntah kowe supaya njaga dina Sabat lan nyucèkaké dina kuwi. Hormati bapakmu lan ibumu, kaya cara sing wis dhawuhake marang kowe Gusti Allah-mu, supaya becik marang kowe, lan supaya dawa umurmu ing lemah, sing Gusti Allah-mu menehi marang kowe. Aja matèni. Kowé aja nglakoni jina. Aja nyolong. Aja menehi paseksen palsu marang pepadhamu. Aja kowe kepingin bojone tanggamu; aja kowe kepingin omahe tanggamu, utawa tegale, utawa anake, utawa bature wedok, utawa sapine, utawa kuldie, utawa kabeh kewane, utawa kabeh sing duweke tanggamu. Tembung-tembung iki diomongake Gusti marang kabeh kumpulan sampeyan ing gunung saka tengahe geni: peteng, peteng ndhedhet, prahara, swara gedhe; lan ora nambahi; lan nulis iku

ing rong papan watu, lan maringi aku. Lan kedadean nalika kowe padha krungu swara saka tengahe geni, lan gunung iku kobong geni, lan kowe padha nyedhaki aku kabeh pimpinan saka suku-suku kowe, lan majelis sepuh kowe, lan kowe padha ngomong, Lah wis dituduhake marang kita Pangeran Gusti Allah kita kamulyan Panjenengane, lan swara Panjenengane kita krungu saka tengahe geni; ing dina iki kita weruh yen bakal ngomong Gusti Allah marang manungsa, lan bakal urip. Lan saiki aja nganti kita mati, amarga geni gedhe iki bakal ngobong kita, yen kita terus krungu swarane Gusti Allah kita maneh, lan kita bakal mati. Sopo manungsa sing wis krungu swarane Gusti Allah sing urip, ngomong saka tengahe geni, kaya awakke dewe, lan bakal urip? Nyedhakia kowe, lan rungokna kabeh sing bakal diomongake dening Gusti Allah kita, lan kowe bakal ngomong marang kita kabeh sing bakal diomongake dening Gusti Allah kita marang kowe, lan kita bakal ngrungokake, lan kita bakal nindakake. Lan Gusti krungu swara saka tembung-tembungmu sing ngomong marang aku; lan Gusti ngandika marang aku, aku krungu swara saka tembung-tembunge wong-wong iki kabeh sing padha ngomong marang kowe; bener kabeh sing padha ngomong. Sapa sing bakal menehi supaya atine wong-wong mau dadi mangkono ing njero awake dhewe, supaya padha wedi marang aku lan njaga kabeh dhawuh-dhawuhku ing kabeh dina, supaya becik kanggo wong-wong mau lan kanggo anak-anak lanang wong-wong mau ing salawas-lawase? Lunga, aku kandha marang wong-wong mau, kowe kabeh balia menyang omah-omahmu; nanging kowe ing kene ngadeg karo aku, lan aku bakal ngomong marang kowe dhawuh-dhawuh lan aturan-

aturan lan pangadilan-pangadilan sing akeh sing bakal kowe ajarake marang wong-wong mau, lan supaya wong-wong mau nglakoni mangkono ing tanah sing aku wenehake marang wong-wong mau minangka pusaka. Lan kowé bakal njaga nglakoni cara kang wis dhawuhake marang kowé Gusti Allah kowému; kowé ora bakal nyimpang menyang tengen utawa menyang kiwa, miturut kabèh dalan kang wis dhawuhake marang kowé Gusti Allah kowému supaya mlaku ing kono, supaya mènèhi istirahat kowé, lan apik marang kowé, lan kowé bakal umur dawa ing lemah kang bakal kowé warisake.

6

Lan iki perintah-perintah lan aturan-aturan lan keputusan-keputusan sing akeh sing Gusti Allah kita dhawuh kanggo mulangake sampeyan nglakoni mangkono ing tanah sing sampeyan mlebu menyang kono kanggo nduweni iku. Supaya kowe padha wedi marang Gusti Allah kowe, njaga kabeh pranatan-pranatané, lan dhawuh-dhawuhé, sing aku dhawuhake marang kowe dina iki, kowe lan anak-anakmu, lan anak-anakané anak-anakmu kabèh dina-dina uripé kowe, supaya kowe padha umur dawa. Lan rungokna Israel, lan jaga nglakoni, supaya becik marang kowe, lan supaya kowe ditambahi banget, kaya sing wis diomongake Pangeran Allah para bapakmu kanggo menehi kowe tanah sing mili susu lan madu; lan iki kabeh aturan-aturan lan keputusan-keputusan, sing wis diperintahake Pangeran marang anak-anake Israel ing

ara-ara samun, nalika dheweke wis metu saka tanah Mesir. Krungu Israel, Gusti Allah kita, Gusti iku siji. Lan kowe bakal tresna marang Gusti Allah kowe saka kabèh pikiranmu, lan saka kabèh jiwamu, lan saka kabèh kekuwatanmu. Lan bakal ana tembung-tembung iki, kabeh sing tak dhawuhake marang kowe dina iki, ing atimu, lan ing jiwamu. Lan sampeyan bakal mulangake iku marang anak-anak lanang sampeyan, lan sampeyan bakal ngomong babagan iku nalika lungguh ing omah, lan nalika mlaku ing dalan, lan nalika tiduran, lan nalika tangi. Lan kowe bakal ngiket iku dadi tandha ing tanganmu, lan iku bakal ora goyah ing ngarep mripatmu. Lan kowé bakal nulis iku ing kusen lawang omah-omahmu, lan ing gerbang-gerbangmu. Lan bakal dadi nalika Gusti Allah kowe nggawa mlebu kowe menyang lemah sing dheweke sumpah marang bapak-bapak kowe, marang Abraham, lan marang Isak, lan marang Yakub, maringi kowe kutha-kutha gedhe lan apik sing kowe ora mbangun, omah-omah kebak kabeh barang apik sing kowe ora ngisi, sumur-sumur sing wis dipahat sing kowe ora mahat, kebon anggur lan kebon zaitun sing kowe ora nandur, lan sawise mangan lan wareg, ati-ati dhewe supaya ora lali Gusti Allah kowe sing wis nggawa metu kowe saka lemah Mesir, saka omah perbudakan. Sampeyan bakal wedi marang Gusti Allah sampeyan, lan mung marang Panjenengane sampeyan bakal ngabdi, lan sampeyan bakal nempel marang Panjenengane, lan sampeyan bakal sumpah ing jenenge Panjenengane. Aja padha ngetutake dewa-dewa liyane saka dewa-dewane bangsa-bangsa sing ana ing sakiwa tengenmu, amarga Gusti Allah sing cemburu, Pangeran Gusti Allahmu, ana ing kowe; supaya aja

nganti Pangeran Gusti Allahmu nesu banget marang kowe lan numpes kowe saka pasuryan bumi. Aja nyoba Gusti Allah kowe, kaya cara kowe wis nyoba dheweke nalika pangujian mau. Kanthi njaga, kowe bakal njaga dhawuh-dhawuhé Gusti Allahmu, paseksen-paseksen, lan angger-angger, sakabèhé sing wis dhawuhké marang kowe. Lan kowe bakal nglakoni sing nyenengake lan sing apik ing ngarepe Pangeran Gusti Allah kowe, supaya dadi apik kanggo kowe, lan kowe mlebu lan marisi lemah sing apik, sing wis disumpah Pangeran marang bapak-bapak kowe kabeh, kanggo ngusir kabeh mungsuh kowe saka ngarepe kowe, kaya sing wis diomongake Pangeran. Lan bakal kelakon nalika anakmu lanang takon marang kowe sesuk, kandha, Apa iku paseksi-paseksi, lan aturan-aturan lan keputusan-keputusan, sing wis didhawuhake Gusti Allah kita marang kita? Lan kowe bakal ngomong marang anakmu, Kita iki abdi-abdine Firaun ing tanah Mesir, lan Gusti wis nggawa kita metu saka kono kanthi tangan kang kuwat, lan kanthi lengen kang dhuwur. Lan Gusti Allah maringi pratandha lan keajaiban gedhé lan ala ing Mesir marang Firaun lan ing omahé dhèwèké ing ngarepe awaké dhéwé, lan awaké dhéwé dipunbeta metu saka kono kanggo maringi awaké dhéwé lemah iki, sing dhèwèké sumpah bakal maringi marang bapak-bapak awaké dhéwé. Lan Gusti dhawuh marang kita supaya nglakoni kabeh pranatan iki, supaya wedi marang Gusti Allah kita, supaya becik kanggo kita kabeh dina, supaya kita urip kaya uga ing dina iki. Lan sih-rahmat bakal dadi kanggo kita, yen kita njaga nglakoni kabeh dhawuh-dhawuh iki ing ngarsane Gusti Allah kita, kaya kang wis paring dhawuh marang kita.

7

Yen Gusti Allah Pangeranmu nggawa kowe menyang tanah, menyang kang kowe mlebu ing kono kanggo marisi iku, lan mbusak bangsa-bangsa gedhe saka ngarepe kowe, wong Het lan wong Girgash lan wong Amori lan wong Kanan lan wong Peris lan wong Hiwi lan wong Yebus, pitung bangsa akeh lan luwih kuwat tinimbang kowe; Lan Gusti Allah Pangeranmu bakal nyerahake wong-wong mau menyang tangane kowe, lan kowe bakal nyerang wong-wong mau; kanthi karusakan kowe bakal ngrusak wong-wong mau; kowe ora bakal nggawe prajanjian karo wong-wong mau, lan aja welas asih marang wong-wong mau, lan aja omah-omah karo wong-wong mau; putrimu ora bakal kowe wenehi marang putrane, lan putrane ora bakal kowe jupuk kanggo putramu. Amarga dheweke bakal nggawe anakmu lanang mbalik saka aku, lan dheweke bakal ngabdi marang dewa-dewa liyane; lan Gusti bakal nesu banget marang kowe kabeh, lan dheweke bakal ngrusak kowe kanthi cepet. Nanging mangkene kowé bakal nglakoni marang wong-wong mau: misbyah-misbyahé wong-wong mau bakal kowé rombak, lan tiang-tiang watune wong-wong mau bakal kowé remuk, lan pategalan suciné wong-wong mau bakal kowé tebang, lan patung-patung ukirané déwa-déwané wong-wong mau bakal kowé obong nganggo geni. Amarga kowe iku umat suci tumrap Gusti Allah-mu; lan Gusti Allah-mu wis milih kowe sadurunge supaya dadi umat sing dikasihi kanggo Panjenengane saka kabeh bangsa, sing akeh ana ing pasuryan bumi. Dudu jalaran

kowé akèh tinimbang kabèh bangsa, Gusti wis milih kowé, lan Gusti wis milih kowé; awit kowé iku sithik tinimbang kabèh bangsa. Nanging saka tresna Gusti marang kowe, lan njaga sumpah sing wis disumpahake marang bapak-bapakmu, Gusti wis nggawa kowe metu nganggo tangan sing kuwat, lan Gusti wis nebus kowe saka omah perbudakan, saka tangane Firaun raja Mesir. Lan kowe bakal ngerti, amarga Gusti Allah kowe, iki Allah; Allah sing setya, sing njaga prajanjian lan sih-rahmat marang wong-wong sing tresna marang dheweke lan marang wong-wong sing njaga dhawuh-dhawuhe nganti sewu turunan, lan mbalas marang wong-wong sing sengit miturut raine kanggo numpes wong-wong mau; lan ora telat marang wong-wong sing sengit; miturut raine bakal mbalas marang wong-wong mau. Lan kowe bakal njaga dhawuh-dhawuh, lan angger-angger, lan pangadilan-pangadilan iki, kabeh sing aku dhawuhi marang kowe dina iki kanggo nglakoni. Lan bakal dadi nalika yen kowe krungu pranatan-pranatan iki, lan njaga lan nglakoni iku, lan Gusti Allah kowe bakal njaga marang kowe prajanjian lan sih-rahmat, sing wis disumpah marang bapak-bapak kowe. Lan bakal tresna marang kowe, lan bakal mberkahi kowe, lan bakal nambahi kowe, lan bakal mberkahi anak-anak saka wetengmu, lan wohing lemahmu, gandummu, lan anggurmu, lan lengamu, komplotaning sapimu, lan kumpulaning wedhusmu ing lemah, sing Gusti Allah wis sumpah marang bapak-bapakmu kanggo menehi kowe. Kaberkahan kowé bakal dadi ing antarané kabèh bangsa-bangsa: ora bakal ana ing kowé sing mandul, utawa sing gabug, lan ing kéwan-kéwanmu. Lan Pangeran Gusti Allah kowe bakal ngilangi saka kowe kabeh lemes, lan kabeh penyakit Mesir

sing ala, sing wis kowe deleng, lan sakabehe sing wis kowe ngerti, ora bakal nyelehake marang kowe; lan bakal nyelehake iku marang kabeh wong sing sengit kowe. Lan kowe bakal mangan kabeh rampasan saka bangsa-bangsa sing Gusti Allah kowe wenehi marang kowe; mripatmu ora bakal nguwur-uwuri marang dheweke, lan kowe aja ngabdi marang dewa-dewane dheweke; amarga iki dadi jebakan kanggo kowe. Yen nanging kowe ngomong ing pikiranmu, Bangsa iki luwih akeh tinimbang aku, kepiye aku bakal bisa numpes kabeh wong-wong mau? Kowé ora bakal wedi marang wong-wong mau; kanthi pangeling-eling kowé bakal ngeling-eling, kabèh sing wis ditindakaké Gusti Allah kowé marang Firaun lan kabèh wong Mesir; pacoban-pacoban gedhé, sing wis dideleng mripatmu, tandha-tandha lan keajaiban-keajaiban gedhé kuwi, tangan sing kuwasa, lan lengen sing dhuwur; kaya Gusti Allah kowé wis nggawa kowé metu, mangkono Gusti Allah kowé bakal nindakaké marang kabèh bangsa-bangsa, sing kowé wedi saka ngarsané wong-wong mau. Lan tawon gedhe bakal dikirim Gusti Allah kowe menyang wong-wong mau, nganti wong-wong sing isih ketinggalan lan wong-wong sing ndhelik saka kowe bakal dirusak kabeh. Kowe ora bakal tatu saka ngarepe wong-wong mau, amarga Gusti Allah kowe ana ing kowe, Allah sing gedhe lan kuwat. Lan Gusti Allah kowe bakal ngabisake bangsa-bangsa iki saka ngarepe kowe sithik-sithik; kowe ora bakal bisa ngabisake kabeh wong-wong mau kanthi cepet, supaya lemah ora dadi sepi, lan kewan-kewan galak ora akeh banget marang kowe. Lan bakal nyerahake wong-wong mau Gusti Allah kowe menyang tangan kowe, lan kowe bakal numpes wong-wong mau

karo karusakan gedhe, nganti kowe numpes tuntas wong-wong mau. Lan bakal nyerahake raja-raja wong-wong mau menyang tangan kowe kabeh, lan kowe kabeh bakal numpes jeneng wong-wong mau saka panggonan kuwi. Ora ana wong siji-siji bakal nglawan pasuryan kowe, nganti kowe numpes tuntas wong-wong mau. Patung-patung ukiran saka Déwa-Déwané dhéwé bakal kokobong nganggo geni; kowé ora bakal kepéngin perak, lan emas saka kuwi ora bakal kokjupuk kanggo awakmu dhéwé, supaya kowé ora kesandhung merga kuwi, amarga kuwi nistha tumrap Gusti Allah kang duwéké kowé. Lan aja sampeyan nggawa mlebu barang nistha menyang omahmu, lan sampeyan bakal dadi barang kasupen kaya iki; sampeyan kudu jijik banget, lan sampeyan kudu nistha banget, amarga iku barang kasupen.

8

Kabèh prentah sing aku prentahake marang kowé dina iki, kowé kudu njaga nglakoni, supaya kowé bisa urip lan tambah akèh, lan mlebu lan marisi lemah sing wis disumpahi Pangeran Allah kowé marang para bapak kowé. Lan kowe bakal kelingan kabeh dalan, sing wis digawa kowe déning Gusti Allah kowe ing ara-ara samun, supaya Panjenengané bisa ngrendhakaké kowe lan nguji kowe, lan supaya dingerteni apa sing ana ing atimu, apa kowe bakal netepi parentah-parentahé apa ora. Lan Dhèwèké wis nyiksa kowé, lan Dhèwèké wis njalari kowé keluwen, lan Dhèwèké wis maringi mangan kowé manna, sing ora dingertèni

bapak-bapakmu; supaya Dhèwèké bisa ngumumaké marang kowé, yèn ora mung saka roti waé manungsa bakal urip, nanging saka saben tembung sing metu saka cangkeme Gusti Allah manungsa bakal urip. Sandhangan-sandhanganmu ora dadi tuwa saka kowe, sendhel-sendhelmu ora rusak saka kowe; sikil-sikilmu ora dadi kapalan, lah patang puluh taun. Lan kowe bakal ngerti ing atimu, yen kaya wong ngajari anake, mangkono Gusti Allah kowemu bakal ngajari kowe. Lan kowe bakal njaga dhawuh-dhawuhe Pangeran, Gusti Allah kowe, kanggo mlaku ing dalan-dalane dheweke, lan wedi marang dheweke. Amarga Gusti Allah sampeyan bakal nggawa sampeyan menyang lemah sing apik lan akeh, ing kono ana banjir banyu, lan sumber-sumber jurang sing metu liwat dataran lan liwat gunung-gunung. Lemah gandum lan jewawut, wit anggur, wit ara, delima. Lemah wit zaitun lenga lan madu. Lemah sing sampeyan bakal mangan roti sampeyan ora kanthi mlarat, lan sampeyan ora bakal kurang apa-apa ing kono. Lemah sing watu-watune wesi, lan saka gunung-gunungnge sampeyan bakal nambang tembaga. Lan kowe bakal mangan lan wareg, lan kowe bakal mberkahi Gusti Allah-mu ing lemah sing apik, sing wis diwenehake marang kowe. Ati-ati awakmu dhewe aja lali marang Gusti Allah kowe, aja ora njaga dhawuh-dhawuhe lan pangadilan-pangadilane lan aturan-aturane, sing sapirang-pirang aku dhawuh marang kowe dina iki; Aja sawise mangan lan wareg, lan omah-omah apik wis dibangun lan wis manggon ing omah-omah mau, lan sapi kowe lan wedhus kowe wis akeh kanggo kowe, salaka lan emas wis akeh kanggo kowe, lan kabeh sing sapirang-pirang kanggo kowe bakal dadi wis akeh kanggo

kowe, kowe dadi sombong ing atimu, lan lali marang Gusti Allah kowe, sing wis nggawa kowe metu saka tanah Mesir, saka omah perbudakan; sing wis nuntun kowe liwat ara-ara samun gedhe lan medeni kuwi, ing ngendi ula sing nyakot, lan kalajengking, lan ngelak, ing ngendi ora ana banyu; sing wis nggawakake metu kanggo kowe saka watu curam sumber banyu; sing wis maringi mangan kowe manna ing ara-ara samun sing ora kowe ngerti, lan ora ngerti bapak-bapak kowe, supaya ngerendhaake kowe, lan nguji kowe, lan nggawe becik kowe ing pungkasan dina-dina kowe. Aja ngomong ing atimu, Kekuatanku, lan kekuwatan tanganku wis nggawekake daya gedhe iki kanggo aku. Lan kowe bakal éling marang Gusti Allah kowe, amarga Panjenengané mènèhi kowe kekuwatan kanggo nggawé kakuwatan, lan supaya netepake prajanjian Panjenengané sing wis disumpah Gusti marang para bapak kowe, kaya ing dina iki. Lan bakal dadi yen lali kowe lali marang Gusti Allahmu, lan kowe mlaku ngetutake dewa-dewa liyane, lan kowe ngabdi marang wong-wong mau, lan kowe nyembah marang wong-wong mau, aku mertandani kowe dina iki langit lan bumi, amarga kowe bakal sirna kanthi karusakan. Kaya bangsa-bangsa liyane sing akeh-akehe Gusti Allah numpes ing ngarep pasuryane sampeyan, mangkono sampeyan bakal numpes, jalaran sampeyan ora ngrungokake swarane Gusti Allah sampeyan.

9

Rungokno Israel, kowe lagi nyabrang dina iki kali Jordan kanggo mlebu lan marisi bangsa-bangsa gedhe lan luwih kuwat tinimbang kowe kabeh, kutha-kutha gedhe lan duwe tembok nganti langit, wong-wong gedhe lan akeh lan dhuwur, anak-anake Anak, sing kowe ngerti, lan kowe wis krungu, sapa sing bakal nglawan ngadhepi anak-anake Anak? Lan kowe bakal ngerti dina iki, yen Gusti Allah kowe iki bakal mlaku ngarep pasuryanmu; Panjenengane iku geni sing ngobong; Panjenengane bakal numpes wong-wong mau, lan Panjenengane bakal ngusir wong-wong mau saka pasuryanmu, lan bakal numpes wong-wong mau kanthi cepet, kaya sing wis diomongake Gusti marang kowe. Aja ngomong ing atimu nalika Gusti Allah ngrusak kabeh bangsa-bangsa iki ing ngarepmu, ngandika, Amarga kabeneranku Gusti wis nggawa aku mlebu kanggo marisi tanah apik iki. Ora amarga kabeneranmu, lan ora amarga kasucenipun atimu, kowé mlebu kanggo marisi tanahe wong-wong mau, nanging amarga kadurakane bangsa-bangsa iki, Gusti bakal numpes wong-wong mau saka ngarsamu, lan supaya netepake prajanjian kang wis disumpah Gusti marang bapak-bapak kita, marang Abraham lan marang Iskak lan marang Yakub. Lan kowe bakal ngerti dina iki, yen ora jalaran kabecikane kowe Gusti Allah kowe maringi kowe lemah sing apik iki kanggo marisi, amarga kowe wong sing kaku gulu. Éling, aja lali sepira akèhé kowé nesu Gusti Allah kowé ing ara-ara samun; wiwit dina kowé metu saka Mesir, lan kowé teka ing panggonan iki, kowé terus-terusan ora manut marang Gusti. Lan ing Horeb kowe padha nesu Gusti, lan Gusti nesu marang kowe kanggo numpes kowe, nalika aku munggah menyang gunung

kanggo njupuk prasasti-prasasti watu, prasasti prajanjian sing digawe Gusti marang kowe, lan aku tetep ing gunung patang puluh dina lan patang puluh wengi, roti ora dakpangan lan banyu ora dakombe. Lan Gusti Allah maringi aku loro papan watu sing wis ditulis nganggo drijine Gusti Allah, lan ing papan-papan kuwi wis ditulis kabeh tembung sing diomongake Gusti Allah marang kowe kabeh ing gunung ing dina pasamuwan. Lan kedaden sawise patang puluh dina lan patang puluh bengi Gusti Allah maringi aku loro papan watu, papan-papan prasetyan. Lan Gusti ngomong marang aku, tangia, mudhuna kanthi cepet saka kene, amarga wong-wongmu sing kok gawa metu saka tanah Mesir wis tumindak nglanggar angger-angger; dheweke wis nyimpang kanthi cepet saka dalan sing kok dhawuhake marang dheweke, lan dheweke wis nggawe patung tuangan kanggo awake dhewe. Lan Gusti ngomong marang aku, ngandika, Aku wis ngomong marang kowe sepisan lan kaping pindho, ngandika, aku wis weruh wong-wong iki, lan lah wong-wong iki bangsa sing kaku gulu; Lan saiki lilakna aku numpes kabeh wong-wong mau, lan aku bakal mbusak jenenge wong-wong mau saka ngisor langit, lan aku bakal nggawe kowe dadi bangsa gedhe, lan kuwat, lan luwih akeh tinimbang iki. Lan sawisé bali, aku mudhun saka gunung; lan gunung iku kobong geni nganti tekan langit; lan loro papan prasasti paseksen ana ing loro tanganku. Lan weruh yen kowe pada dosa ing ngarsane Gusti Allah kowe, lan kowe gawe patung tuangan kanggo awakmu dhewe, lan kowe nyimpang saka dalan kang wis dhawuhake Gusti marang kowe supaya ditindakake; lan sawise nyekel loro lempeng watu mau, aku mbuwang saka loro

tanganku, lan aku mecahake ing ngarepmu kabeh. Lan aku ndedonga ing ngarsané Gusti kaping pindho kaya sadurungé patang puluh dina lan patang puluh bengi, roti ora dakpangan lan banyu ora dakombe, bab kabèh dosa-dosamu sing kowé wis nindakake nggawé piala ing ngarsané Gusti Allah nganti nesu Panjenengané. Lan aku wedi banget amarga nesu lan duka, amarga Gusti Allah wis kepancing marang kowe kanggo numpes kowe kabeh; lan Gusti Allah wis krungu aku lan ing wektu iki. Lan marang Harun dheweke nesu arep numpes babar pisan dheweke, lan aku ndedonga lan babagan Harun ing wektu kuwi. Lan dosamu, sing kowe gawe, pedhet anak sapi iku aku njupuk dheweke, lan aku ngobong dheweke ing geni, lan aku numbruk dheweke nggiling banget nganti dadi alus, lan dadi kaya bledug, lan aku mbuwang bledug menyang kali sing mudhun saka gunung. Lan ing kobongan, lan ing pacoban, lan ing kuburan-kuburan saka kepinginan, kowé wis nggawe nesu Gusti. Lan nalika Gusti ngutus sampeyan saka Kadesh Barnea, ngandika, munggaha lan warisana tanah sing tak paringake marang sampeyan, lan sampeyan ora manut pangandikane Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan ora pracaya marang Panjenengane, lan sampeyan ora ngrungokake swarane. Kowé padha ora manut marang Gusti wiwit dina sing Panjenengané diweruhaké marang kowé. Lan aku ndedonga ing ngarsane Gusti patang puluh dina lan patang puluh bengi, kaya sing wis tak lakoni ndedonga; amarga Gusti wis ngandika arep numpes kowe kabeh. Lan aku ndedonga marang Gusti Allah, lan aku ngomong, Gusti Raja para dewa, aja ngrusak kabeh wong sampeyan lan bagean sampeyan, sing sampeyan wis nebus, sing sampeyan wis

nggawa metu saka tanah Mesir nganggo kekuwatan sampeyan sing gedhe, lan nganggo tangan sampeyan sing kuwat, lan nganggo lengen sampeyan sing dhuwur. Éling Abraham lan Iskak lan Yakub para abdi Panjenengan, sing Panjenengan sumpah miturut Panjenengan dhéwé; aja ndeleng marang kerasé atiné wong iki, lan tumindak-tumindak duraka, lan marang dosa-dosané wong-wong mau. Aja nganti wong-wong sing manggon ing tanah ngendi Panjenengan nggawa metu kita saka kono padha ngomong, Amarga Gusti ora bisa nggawa mlebu wong-wong mau menyang tanah sing wis diomongake marang wong-wong mau, lan amarga sengit marang wong-wong mau, Panjenengane nggawa metu wong-wong mau ing ara-ara samun kanggo mateni wong-wong mau. Lan wong-wong iki umatmu lan warisanmu, sing kowé golèkaké saka tanah Mesir nganggo kekuwatanmu sing gedhé, lan nganggo tanganmu sing kuwat, lan nganggo lengenmu sing dhuwur.

10

Ing wektu kuwi Gusti ngomong marang aku, Pahatna kanggo awakmu dhewe loro lempeng watu kaya sing kapisan, lan munggaha marang aku menyang gunung, lan gaweya kanggo awakmu dhewe peti kayu. Lan kowe bakal nulis ing lembaran-lembaran watu tembung-tembung kang ana ing lembaran-lembaran watu kang kapisan kang wis kowe pecahke, lan kowe bakal nglebokake iku menyang peti. Lan aku nggawe peti saka kayu sing ora gampang bosok, lan aku ngukir lempeng-lempeng

watu kaya sing kapisan, lan aku munggah menyang gunung lan loro lempeng kuwi ana ing tanganku. Lan dheweke nulis ing lembaran-lembaran watu miturut tulisan sing kapisan sepuluh tembung, sing Gusti ngomong marang kowe ing gunung saka tengahe geni, lan Gusti menehi lembaran-lembaran watu mau marang aku. Lan sawise bali aku mudhun saka gunung, lan aku nyelehake lempeng-lempeng mau menyang peti kang wis tak gawe; lan padha ana ing kono, kaya kang wis didhawuhake marang aku dening Pangeran. Lan para putra Israel padha budhal saka Beerot putrane Jaakim Misadai; ing kono Harun mati, lan dikubur ing kono, lan Eleazar putrane dadi imam ngganteni dheweke. Saka kono wong-wong padha mangkat menyang Gadgad; lan saka Gadgad menyang Etebatha, tanah kali-kali banyu. Ing wektu iku Gusti Allah misahake suku Lewi, kanggo ngangkat peti prajanjiané Gusti Allah, ngadeg ing ngarepe Gusti Allah, nglayani lan ndedonga marang jenengé Panjenengané nganti dina iki. Amarga iki, ora ana kanggo wong-wong Lewi bagean lan pusaka ing antarane sedulur-sedulure; Gusti Pangeran Piyambak pusaka dheweke, kaya sing wis diomongake marang dheweke. Lan aku wis ngadeg ing gunung patang puluh dina lan patang puluh bengi. Lan Gusti krungu aku lan ing wektu iki, lan Gusti ora gelem numpes kowe kabeh. Lan Gusti Allah ngomong marang aku, Mlakua, mangkata ing ngarep wong-wong iki, lan supaya padha mlebu lan supaya padha marisi lemah, sing wis tak sumpah marang bapak-bapake wong-wong mau kanggo tak wenehi marang dheweke. Lan saiki, Israel, apa sing dijaluk Gusti Allah kowe saka kowe, kajaba mung wedi marang Gusti Allah kowe, lan mlaku ing kabeh

dalane dheweke, lan tresna marang dheweke, lan ngabdi marang Gusti Allah kowe saka kabeh atimu, lan saka kabeh jiwamu, njaga parentah-parentahe Gusti Allah kowe, lan aturan-aturane dheweke, sing kabeh aku dhawuh marang kowe dina iki, supaya becik kanggo kowe? Lah, swarga kagungane Gusti Allah kowe lan swarga kagungane swarga, bumi lan kabeh sing ana ing kono. Nanging Gusti Allah milih sadurunge para bapak sampeyan kanggo tresna marang wong-wong mau, lan milih turunane wong-wong mau sawise wong-wong mau, yaiku sampeyan, saka kabeh bangsa-bangsa, kaya ing dina iki. Lan sampeyan bakal nyunat kekerasan atine sampeyan, lan sampeyan ora bakal ngatos-atosake gulune sampeyan. Amarga Gusti Allah sampeyan iki, iki Gusti Allah saka para dewa, lan gusti saka para gusti, Gusti Allah sing gedhe, lan kuwat, lan medeni, sing ora nggatekake pasuryan, lan ora bakal nampa hadiah; nggawe kaadilan kanggo wong manca lan bocah yatim lan randha, lan tresna marang wong manca kanggo menehi dheweke roti lan sandhangan. Lan kowe bakal tresna marang wong pendatang, amarga kowe wis dadi wong pendatang ing tanah Mesir. Gusti Allah kowé bakal wedi, lan marang Panjenengané kowé bakal ngabdi, lan marang Panjenengané kowé bakal nempel, lan ing jenengé Panjenengané kowé bakal sumpah; Iki banggané kowé, lan iki Allahé kowé, sing wis nggawé ing kowé barang-barang gedhé lan mulya iki, sing wis dideleng déning mripaté kowé. Kanthi pitung puluh jiwa, para bapakmu padha mudhun menyang Mesir; nanging saiki Gusti Allah wis nggawe kowe kaya lintang-lintange langit cacahe akeh.

11

Lan kowe bakal tresna marang Gusti Allah kowe, lan kowe bakal njaga aturan-aturan Panjenengané, lan pranatan-pranatan Panjenengané, lan dhawuh-dhawuh Panjenengané, lan pangadilan-pangadilan Panjenengané kabèh ing sabendiné. Lan kowé bakal ngerti dina iki, amarga dudu anak-anakmu, sing ora ngerti lan ora weruh piwulang Gusti Allahmu, lan kabèh kang gedhé-gedhé Panjenengané, lan tangan kang kuwat, lan lengen kang dhuwur, lan pratandha-pratandha Panjenengané, lan keajaiban-keajaiban Panjenengané, kabèh kang wis ditindakaké ing tengah-tengahé Mesir marang Firaun raja Mesir, lan kabèh negarané, lan kabèh kang wis ditindakaké marang kekuwatané wong-wong Mesir, lan kreta-kreta perangé, lan jaran-jarane, lan kekuwatané, nalika banyu segara abang mbanjiri rainé nalika padha ngoyak kowé saka mburi, lan Gusti numpes wong-wong mau nganti dina iki, lan kabèh kang wis ditindakaké marang awaké dhéwé ing ara-ara samono nganti kowé tekan panggonan iki, lan kabèh kang wis ditindakaké marang Datan lan Abiram anak-anaké Eliab anaking Ruben, sing bumi mbukak cangkemé lan nguntal wong-wong mau, lan omah-omahé, lan tarub-tarubé, lan kabèh barang-barangé kang ana karo wong-wong mau ing tengah-tengahé kabèh Israel. Amarga mripatmu wis weruh kabèh pakaryan Gusti kang gedhé, kabèh kang wis ditindakaké marang kowé dina iki. Lan kowé bakal njaga kabèh dhawuhé sing akèh-akèhé aku dhawuh marang kowé dina iki, supaya kowé urip, lan kowé ditambahi akèh, lan wis mlebu

kowé marisi lemah, menyang sing kowé nyabrang kali Yordhan ing kono kanggo marisi iku; Supaya kowé dawa umur ing lemah, sing wis disumpah Gusti marang bapak-bapakmu bakal maringi marang wong-wong mau lan marang turunané bebarengan karo wong-wong mau, lemah sing mili susu lan madu. Tanah sing kowé mlebu ing kono kanggo warisake iku, ora kaya tanah Mesir, saka ngendi kowé wis metu saka kono, nalika wong-wong nandur wiji, lan nyirami nganggo sikilé dhéwé, kaya kebon sayuran; nanging tanah sing kowé mlebu ing kono kanggo warisake iku, tanah gunung lan dhataran; saka udan saka langit ngombé banyu. Lemah, sing Gusti Allah sampeyan ngawasi terus-terusan, mripate Gusti Allah sampeyan ana ing dheweke saka wiwitan taun lan nganti rampunge taun. Yen sampeyan pancen ngrungokake kabeh dhawuh sing aku dhawuhake marang sampeyan dina iki, kanggo tresna marang Gusti Allah sampeyan, lan ngabdi marang Panjenengane saka kabeh ati sampeyan, lan saka kabeh jiwa sampeyan, lan Panjenengane bakal menehi udan ing lemah sampeyan miturut mangsa awal lan mangsa pungkasan, lan sampeyan bakal nglumpukake gandum sampeyan, lan anggur sampeyan, lan lenga sampeyan, lan Panjenengane bakal menehi pakan ing sawah sampeyan kanggo kewan sampeyan; lan sawise mangan, lan sawise wareg, ati-ati supaya atimu aja nggedhekake, lan sampeyan nyimpang, lan sampeyan ngabdi marang dewa-dewa liyane, lan sampeyan nyembah marang wong-wong mau, lan Gusti bakal nesu banget marang sampeyan, lan bakal nutup langit, lan ora bakal ana udan, lan lemah ora bakal menehi wohe, lan sampeyan bakal sirna kanthi cepet saka lemah sing apik, sing Gusti wis menehi

marang sampeyan. Lan sampeyan bakal nyelehake tembung-tembung iki menyang atimu lan menyang jiwamu, lan sampeyan bakal ngiket iku dadi tandha ing tanganmu, lan iku bakal dadi ora goyah ing ngarepe mripatmu. Lan sampeyan bakal mulangake anak-anakmu ngomong babagan iku nalika sampeyan lungguh ing omah, lan nalika sampeyan mlaku ing dalan, lan nalika sampeyan turu, lan nalika sampeyan tangi. Lan kowe bakal nulis iku ing kusen lawang omah-omahmu, lan gapura-gapuramu, supaya kowe bisa umur dawa, lan dina-dinane anak-anakmu lanang ing lemah, sing wis disumpah Gusti marang bapak-bapakmu kanggo menehi marang wong-wong mau, kaya dina-dinane swarga ana ing lemah. Lan bakal dadi yèn krungu kowé krungu kabèh dhawuh iki sing aku dhawuh marang kowé dina iki kanggo nglakoni, tresna marang Gusti Allah kita, lan mlaku ing kabèh dalan dhèwèké, lan nempel marang dhèwèké, lan Gusti bakal ngusir kabèh bangsa iki saka ngarepe kowé, lan kowé bakal marisi bangsa gedhé lan kuwat luwih tinimbang kowé. Kabèh panggonan sing yen dilakoni dening tapak sikilmu, bakal dadi kagungane kowé; saka ara-ara samun lan Antilibanon, lan saka kali gedhe, kali Euphrates, lan nganti segara ing sisih kulon bakal dadi wates-watesmu. Ora ana wong sing bakal nglawan ing ngarepe sampeyan; lan wedi sampeyan lan gumeter sampeyan bakal dilebokake dening Gusti Allah sampeyan ing ngarepe kabeh bumi, ing ngendi sampeyan bakal mlaku ing dheweke, kaya cara dheweke wis ngomong marang sampeyan. Lho, aku menehi ing ngarepmu dina iki berkah lan kutukan; Berkah, yen kowe ngrungokake dhawuh-dhawuhe Pangeran Gusti Allah kowe, sing akeh aku dhawuhake

kowe dina iki; lan kutukan, yen ora kowe ngrungokake dhawuh-dhawuhe Pangeran Gusti Allah kowe, sing akeh aku dhawuhake kowe dina iki, lan kowe kesasar saka dalan sing aku wis dhawuhake kowe, wis lunga ngabdi marang dewa-dewa liyane, sing ora kowe ngerti. Lan bakal kelakon nalika Gusti Allah sampeyan nggawa sampeyan mlebu menyang tanah sing sampeyan nyabrang menyang kono kanggo marisi, lan sampeyan bakal menehi berkah ing gunung Gerizim, lan kutukan ing gunung Ebal. Apa ora iki kabeh ana ing sebrang Kali Yordhan, ing mburi dalan srengenge surup ing tanah Kanaan, sing manggon ing sisih kulon cedhak karo Gilgal, cedhak karo wit oak sing dhuwur? Sampeyan iku nyabrang kali Yordan, wis mlebu kanggo marisi tanah, sing Pangeran Gusti Allah kita menehi sampeyan minangka pusaka kabeh dina, lan sampeyan bakal manggon ing kono. Lan sampeyan kabeh bakal njaga kanggo nindakake kabeh dhawuh-dhawuhe dheweke, lan pangadilan-pangadilan iki, sing akeh kaya sing tak wenehake ing ngarepe sampeyan dina iki.

12

Lan iki perintah-perintah lan pangadilan-pangadilan, sing bakal kowe jaga kanggo nglakoni ing tanah, sing Gusti Allah saka bapak-bapak kowe menehi marang kowe minangka warisan, kabeh dina, nalika kowe urip ana ing tanah. Kanthi karusakan kowé bakal ngrusak kabèh panggonan sing ing kono wong-wong padha nyembah marang déwa-déwané dhéwé, sing kowé bakal

marisi wong-wong mau, ing gunung-gunung sing dhuwur, lan ing bukit-bukit, lan ing ngisor wit sing kandel; Lan kowé bakal ngrusak misbyah-misbyahé dhéwé, lan kowé bakal mecah tugu-tugune dhéwé, lan kebon-kebon sucine dhéwé bakal kowé tebang, lan patung-patung ukiran déwa-déwané dhéwé bakal kowé obong nganggo geni, lan kowé bakal ngrusak jenengé dhéwé saka panggonan kuwi. Aja nindakake mangkono marang Gusti, Allahmu. Nanging menyang panggonan sing bakal dipilih déning Gusti Allah kowe ing salah siji saka kutha-kutha kowe kanggo nyebutake jeneng-Ipun ing kono lan diarani, lan kowe bakal nggolèki lan kowe bakal teka ing kono. Lan kowé bakal nggawa nang kono kurban-kurban sing diobong kabèh kowé, lan kurban-kurban kowé, lan woh-wohan sing pisanan kowé, lan pandonga-pandonga kowé, lan kurban-kurban sing suka rela kowé, lan pasarujukan-pasarujukan kowé, anak-anak sing mbarep saka sapi-sapi kowé, lan saka wedhus-wedhus kowé. Lan sampeyan bakal mangan ana ing kono ing ngarsane Pangeran Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan bakal bungah ing kabeh, ing ngendi yen sampeyan nyelehake tangan sampeyan, sampeyan lan omah-omah sampeyan, amarga Pangeran Gusti Allah sampeyan wis mberkahi sampeyan. Sampeyan ora bakal nglakoni kabeh sing akeh kaya awakdewe nglakoni ing kene dina iki, saben wong nglakoni sing nyenengake ing ngarepe dheweke dhewe; Amarga sampeyan durung teka nganti saiki menyang pangayoman, lan menyang warisan, sing Gusti Allah kita menehi sampeyan. Lan kowé bakal nyabrang kali Yordan, lan kowé bakal manggon ing lemah sing Pangeran Gusti Allah kita mènèhi warisan marang kowé,

lan bakal maringi kowé tentrem saka kabèh mungsuh kowé sing ana ing sakiwa-tengené, lan kowé bakal manggon kanthi aman. Lan bakal dadi panggonan, sing bakal dipilih Gusti Allah sampeyan supaya jenenge disebut ing kono, ing kono sampeyan bakal nggawa kabeh sing aku dhawuhake marang sampeyan dina iki: kurban-kurban obong sampeyan, lan kurban-kurban sampeyan, lan sepersepuluh sampeyan, lan woh-wohan pisanan saka tangan sampeyan, lan kabeh pilihan saka hadiah sampeyan, sing sampeyan bakal janji marang Gusti Allah sampeyan. Lan kowé kabèh bakal bungah ing ngarsané Gusti Allah kowé, kowé lan anak-anak lanang kowé, lan anak-anak wadon kowé, lan abdi-abdi lanang kowé, lan abdi-abdi wadon kowé, lan wong Lewi sing ana ing gapura-gapura kowé; amarga ora ana kanggo dhèwèké bagéan utawa pusaka karo kowé. Ati-ati kanggo awakmu dhewe, aja kowe ngaturake kurban-kurban panggang awakmu ing saben panggonan endi wae sing kowe deleng. Nanging utawa menyang panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah sampeyan, ing salah siji saka suku-suku sampeyan, ing kono sampeyan bakal nggawa kurban-kurban pembakaran sampeyan, lan ing kono sampeyan bakal nindakake kabeh sing aku dhawuhake marang sampeyan dina iki. Nanging ing kabèh kepinginanmu kowé bakal nyembelih, lan kowé bakal mangan daging miturut berkahé Gusti Allah-mu, sing wis diwènèhaké marang kowé ing kabèh kutha; wong sing ora resik ing kowé lan wong sing resik bebarengan bakal mangan iku, kaya kidang utawa rusa. Kajaba getih aja dipangan; ing lemah kudu disiramake iku, kaya banyu. Kowe ora bakal bisa mangan ing kutha-kutha kowe sepersepuluh saka gandum

kowe, lan saka anggur kowe, lan saka lenga kowe, anak-anak mbarep saka sapi kowe, lan saka wedhus kowe, lan kabeh pandonga-pandonga, sapirang-pirang sing kowe bakal kaul, lan pasarujukan kowe kabeh, lan woh-wohan pisanan saka tangan kowe. Nanging kowe bakal mangan iku ing ngarsane Gusti Allah kowe ing panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah kanggo Dheweke, kowe lan anak lanang kowe lan anak wadon kowe, abdi lanang kowe lan abdi wadon kowe, lan wong manca sing ana ing kutha-kutha kowe; lan kowe bakal bungah ing ngarsane Gusti Allah kowe ing kabeh sing kowe tangani. Ati-ati awakmu dhewe, aja ninggal wong Lewi ing kabeh wektu nalika kowe urip ing lemah. Yen Gusti Allah Pangeranmu nggedhekake watesanmu, kaya sing wis diomongake marang kowe, lan kowe bakal ngomong, Aku bakal mangan daging, yen jiwamu kepingin mangan daging, ing kabeh kepinginan jiwamu kowe bakal mangan daging. Yen panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah sampeyan kanggo disebut jenenge ing kono adoh saka sampeyan, lan sampeyan bakal nyembelih saka sapi sampeyan, lan saka wedhus sampeyan sing bakal diwenehake Gusti Allah marang sampeyan, kaya cara sing wis takdhawuhake marang sampeyan, lan sampeyan bakal mangan ing kutha-kutha sampeyan miturut kepinginan jiwa sampeyan. Kaya kijang dipangan lan kidang dipangan, mangkono kowe bakal mangan iku; wong sing ora resik ing antaramu lan wong sing resik uga padha bakal mangan. Gatekna banget supaya ora mangan getih, amarga getih iku jiwane; jiwa ora bakal dipangan bebarengan karo daging-daging. Aja sampeyan mangan; sampeyan kudu nyiramake iku ing lemah kaya banyu. Aja

mangan iku, supaya dadi becik kanggo kowe lan anak-anakmu sawise kowe, yen kowe nindakake sing becik lan sing nyenengake ing ngarsane Gusti Allah-mu. Kajaba barang-barang suci sampeyan yen ana kanggo sampeyan, lan pandonga-pandonga sampeyan sawise dijupuk, sampeyan bakal teka menyang panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah sampeyan supaya jenenge kasebut ing kono. Lan kowe bakal nggawe kurban-kurban bakaran lengkap kowe, daging-daging bakal kowe aturake ing ndhuwur misbyah Gusti Allah kowe; nanging getih kurban-kurban kowe bakal kowe siramake menyang dhasar misbyah Gusti Allah kowe, lan daging-daging bakal kowe pangan. Njaga awakmu lan ngrungokake lan kowe bakal nindakake kabeh tembung-tembung sing aku dhawuhake marang kowe, supaya dadi becik kanggo kowe lan kanggo anak-anakmu lanang ing salawase, yen kowe nindakake sing nyenengake lan sing becik ing ngarsane Pangeran Gusti Allahmu. Yen nanging Gusti Allah sampeyan numpes bangsa-bangsa, sing sampeyan mlebu ing kono kanggo marisi tanahe wong-wong mau, saka ngarsane sampeyan, lan sampeyan marisi tanah iku, lan sampeyan manggon ing tanahe wong-wong mau, ati-atia dhewe aja sampeyan nggoleki nuruti wong-wong mau sawise wong-wong mau dipunpejah saka ngarsane sampeyan, kanthi ngomong, kepiye bangsa-bangsa iki nglakoni marang dewa-dewane wong-wong mau? Aku uga bakal nindakake. Aja bakal nglakoni mangkono marang Gusti Allah kowe, amarga nistha-nistha sing Pangeran sengit, padha nglakoni marang dewa-dewa wong-wong mau, awit anak lanang wong-wong mau lan anak wadon wong-wong mau padha

diobong ing geni kanggo dewa-dewa wong-wong mau.

13

Kabèh tembung sing aku dhawuhake marang kowe dina iki, iki kudu kowe jaga kanggo nglakoni; aja kowe nambahi marang iku, lan aja kowe nyuda saka iku. Yen ana nabi utawa wong sing lagi ngimpi impen muncul ing antaramu, lan menehi kowe tandha utawa keajaiban, lan tandha utawa keajaiban sing diomongake marang kowe kuwi teka, ngomong, ayo padha lunga lan nyembah dewa-dewa liyane sing ora kokngerteni, aja ngrungokake tembung-tembunge nabi kuwi utawa wong sing ngimpi impen kuwi; amarga Pangeran Gusti Allahmu lagi nguji kowe kabeh, kanggo ngerti apa kowe tresna marang Gusti Allahmu saka kabeh atimu, lan saka kabeh jiwamu. Sampeyan padha mlaku ngetutake Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan bakal wedi marang dheweke, lan sampeyan bakal ngrungokake swarane dheweke, lan sampeyan bakal nyawiji karo dheweke. Lan nabi kuwi utawa wong sing ngimpi impen kuwi, bakal mati; amarga dheweke wis ngomong kanggo nyasarake kowe saka Pangeran Gusti Allahmu sing wis nggawa kowe metu saka tanah Mesir, sing wis nebus kowe saka perbudakan, kanggo nyurung kowe saka dalan sing wis dhawuh marang kowe Pangeran Gusti Allahmu supaya mlaku ing kono; lan kowe bakal nyingkirake wong ala saka antarane kowe kabeh. Yen adhimu saka bapakmu utawa saka ibumu, utawa anakmu lanang, utawa anakmu wadon, utawa bojomu sing ana ing pangkonmu, utawa kanca

sing padha karo jiwamu kanthi diam-diam ngajak kowe, ngomong, ayo padha lunga lan padha ngabdi marang dewa-dewa liyane, sing ora kowe ngerti kowe lan bapak-bapakmu, saka dewa-dewane bangsa-bangsa sing ana ing sakiwa tengenmu, sing cedhak karo kowe utawa sing adoh saka kowe, saka ujung bumi nganti ujung bumi, kowe ora bakal setuju marang dheweke, lan kowe ora bakal ngrungokake dheweke, lan mripatmu ora bakal ngeman marang dheweke, kowe ora bakal melas marang dheweke, lan kowe aja nglindhungi dheweke; kowe kudu lapor babagan dheweke, lan tanganmu kudu dadi sing pisanan mateni dheweke, lan tangane kabeh wong akeh ing pungkasan. Lan wong-wong bakal nglempari dheweke nganggo watu, lan dheweke bakal mati, amarga dheweke wis ngupaya kanggo nggawe kowe lunga saka Gusti Allah-mu sing wis nggawa kowe metu saka tanah Mesir, saka omah perbudakan. Lan kabèh Israel sing wis krungu bakal wedi, lan ora bakal nglakoni manèh tumindak ala kaya mengkono iki ing antaramu. Yèn nanging kowé krungu ing salah siji saka kutha-kutha kowé, sing Gusti Allah kowé mènèhi kowé kanggo manggon kowé ing kono, wong-wong ngomong, wis metu wong-wong sing ora manut hukum saka kowé kabèh, lan padha nggawé kabèh wong sing manggon ing lemah dhèwèké mbalèlo, ngomong, ayo kita lunga lan kita ngabdi marang dewa-dewa liyané, sing kowé kabèh ora ngerti, lan kowé bakal nliti lan takon-takon lan kowé bakal nggolèki banget, lan katon bener cetha tembung kuwi, wis kedadèan nistha iki ing kowé kabèh; matèni kowé bakal matèni kabèh wong sing manggon ing lemah kuwi kanthi patèn pedhang, kanthi kutukan kowé kabèh bakal

ngrusak babar pisan kuwi, lan kabèh barang sing ana ing kuwi. Lan kabèh barang rampasan saka kutha kuwi kowé bakal nglumpukaké menyang dalan-dalan kutha kuwi, lan kowé bakal ngobong kutha kuwi nganggo geni, lan kabèh barang rampasan saka kutha kuwi kabèh bebarengan karo kabèh wong ing ngarsané Gusti Allah kowé; lan kutha kuwi bakal dadi ora dienggoni nganti selawasé, ora bakal dibangun manèh. Lan ora bakal ana apa-apa saka barang sing wis dikhususake melekat ing tanganmu, supaya Gusti Allah bali saka nesu lan bebenduné, lan menehi sih-rahmat marang kowe, lan melas asih marang kowe, lan nambahi kowe, kaya sing wis disumpah marang para bapakmu, yen kowe ngrungokake swarane Gusti Allah Pangéranmu, njaga parentah-parentahé, kabèh sing dak parentahake marang kowe dina iki, nglakoni sing becik lan sing nyenengake ing ngarsane Gusti Allah Pangéranmu.

14

Anak-anak lanang kowé iku saka Gusti Allah kowé; kowé ora bakal nggawé botak ing antarané mripatmu amarga wong mati. Amarga kowe iku bangsa suci tumrap Gusti Allah-mu, lan Gusti Allah-mu wis milih kowe supaya dadi bangsa kang dadi bandha kang wigati kanggo Panjenengane saka kabeh bangsa kang ana ing pasuryan bumi. Aja padha mangan kabeh nistha. Iki kewan-kewan sing bakal kokpangan: anak sapi saka sapi, lan anak wedhus saka wedhus, lan cempe saka wedhus, kidang, lan kijang, lan antelope buntut putih, oryx, lan jerapah. Saben

kewan sing duwe kuku sikil pindho, lan duwe kuku sikil sing pindho dadi loro kuku, lan sing ngunggahake mamah bali ing antarane kewan-kewan, iki sampeyan panganana. Lan iki-iki sampeyan ora bakal mangan saka sing-sing padha ngunggahake mamah bali, lan saka sing-sing padha mbagi kuku sikil, lan duwe kuku sing pecah: unta, lan kewan sikil wuluan, lan landak batu; amarga padha ngunggahake mamah bali, nanging kuku sikil ora padha mbagi, iki-iki najis kanggo sampeyan. Lan babi, amarga iku misah-misah kuku, lan iku duwe belahan kuku, lan iku ora mamah bolak-balik, iku najis kanggo kowe; saka daginge wong-wong mau kowe ora bakal mangan, bangkaie wong-wong mau kowe ora bakal ndemek. Lan iki sampeyan bakal mangan saka kabèh sing ana ing banyu, kabèh sing ana sirip lan sisik ing dhèwèké, sampeyan bakal mangan. Lan kabèh sing ora duwé sirip lan sisik, kowé aja mangan; iku najis kanggo kowé. Kabèh manuk sing resik kowe olèh mangan. Lan iki-iki kowé ora bakal mangan saka wong-wong mau: elang, lan manuk hering, lan elang segara, lan manuk hering, lan manuk layangan, lan sing padha karo dheweke, lan manuk unta, lan manuk hantu, lan manuk camar, lan manuk kuntul, lan manuk angsa, lan manuk ibis, lan manuk pecuk, lan manuk elang, lan sing padha karo dheweke, lan manuk dedhet, lan manuk gagak wengi, lan manuk pelikan, lan manuk cerek, lan sing padha karo dheweke, lan manuk ayam-ayaman ungu, lan lawa. Kabèh kewan sing mlaku-mlaku saka manuk iku najis kanggo kowé; kowé ora bakal mangan saka dhèwèké. Kabèh manuk sing resik olèh kokpangan. Kabèh bangkai aja kokpangan; marang wong pendatang sing ana ing kutha-kuthamu bakal diwènèhaké lan

dhèwèké bakal mangan, utawa kokadol marang wong manca, amarga kowé umat suci tumrap Gusti Allahmu. Aja nggodhog anak wedhus nganggo susu ibune. Kowe bakal menehi sepersepuluh saka kabeh asil saka wiji sampeyan, asil saka sawah sampeyan taun miturut taun. Lan kowe bakal mangan iku ing panggonan sing yen Gusti Allah kowe bakal milih supaya jenenge disebut ing kono; kowe bakal nggawa sepersepuluh saka gandum kowe, lan saka anggur kowe, lan saka lenga kowe, anak mbarep saka sapi kowe, lan saka wedhus kowe, supaya kowe sinau wedi marang Gusti Allah kowe kabeh dina. Yen dalan saka sampeyan dadi adoh, lan sampeyan ora bisa nggawa barang-barang kuwi munggah, amarga panggonan kuwi adoh saka sampeyan, panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah sampeyan kanggo dijenengi jenenge Panjenengane ing kono, amarga Gusti Allah sampeyan bakal mberkahi sampeyan, lan sampeyan bakal ngedol barang-barang kuwi kanggo dhuwit perak, lan sampeyan bakal njupuk dhuwit perak kuwi ing tangan sampeyan, lan sampeyan bakal lunga menyang panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah sampeyan. Lan kowe bakal menehi dhuwit perak kanggo kabeh apa sing jiwamu kepingin, kanggo sapi utawa kanggo wedhus, utawa anggur utawa kanggo omben-omben kuat, utawa kanggo kabeh apa sing jiwamu kepingin, lan kowe bakal mangan ing kono ing ngarsane Gusti Allah kowe, lan kowe bakal bungah kowe lan omahmu, lan wong Lewi sing ana ing kutha-kuthamu, amarga ora ana kanggo dheweke bagean utawa pusaka karo kowe. Sawisé telung taun kowé bakal nggawa metu kabèh sepersepuluh saka asil panen kowé, ing taun kuwi kowé bakal

nyelehake iku ing kutha-kutha kowé. Lan bakal teka wong Lewi, amarga ora ana bagean utawa pusaka kanggo dheweke karo kowe, lan wong pendatang lan bocah yatim lan randha sing ana ing kutha-kutha kowe, lan padha mangan lan padha wareg, supaya Gusti Allah kowe mberkahi kowe ing kabeh karya sing kowe lakoni.

15

Saben pitung taun sampeyan kudu nggawe pembebasan. Lan mangkono perintahe saka pembebasan: kowe bakal ngeculake kabeh utang dhewe, sing kudu marang kowe tangga cedhak, lan sedulurmu ora bakal kowe jaluk bali; amarga wis diarani pembebasan kanggo Gusti Allahmu. Wong manca iku bakal kok tagih kabèh utangé sing ana ing kowe saka dhèwèké, nanging marang sadulurmu kowe bakal nglakoni pambebasan saka utangmu. Amarga ora bakal ana wong sing kekurangan ing antaramu, amarga kanthi mberkahi bakal mberkahi kowe Gusti Allah kowe ing lemah, sing Gusti Allah kowe menehi kowe minangka warisan kanggo marisi kowe iku. Yen sampeyan ngrungokake kanthi tliti swarane Gusti Allah sampeyan kanggo njaga lan nindakake kabeh dhawuh iki, sing sakmono akeh aku dhawuh sampeyan dina iki, amarga Gusti Allah sampeyan wis mberkahi sampeyan kaya sing wis diomongake marang sampeyan; lan sampeyan bakal nyilihake marang bangsa akeh, nanging sampeyan ora bakal nyilih; lan sampeyan bakal mrentah bangsa akeh, nanging wong-wong mau ora bakal

mrentah sampeyan. Yen ana wong sing dadi mlarat saka sedulur-sedulurmu ing salah siji kutha-kuthamu ing tanah sing Gusti Allah paringake marang kowe, aja ngatos-atosake atimu, lan aja nutup tanganmu saka sedulurmu sing lagi butuh. Mbukak, kowe bakal mbukak tanganmu marang dheweke, lan kowe bakal ngutangi dheweke sepira sing dibutuhake, miturut sing dibutuhake. Ati-ati awakmu dhewe supaya aja nganti ana tembung sing didhelikake ing atimu sing nglanggar hukum, ngomong, Wis cedhak taun kaping pitu, taune pembebasan, lan mripatmu dadi ala marang sadulurmu sing lagi butuh, lan kowe ora bakal menehi dheweke, lan dheweke bakal njerit marang kowe menyang Gusti, lan bakal ana ing kowe dosa gedhe. Menehi sampeyan bakal menehi marang dheweke, lan utangan sampeyan bakal ngutangi marang dheweke sepira dheweke butuh, kaya dheweke butuh; lan sampeyan ora bakal susah ing atimu nalika sampeyan menehi marang dheweke, amarga saka tembung iki Gusti Allah sampeyanmu bakal mberkahi sampeyan ing kabeh pakaryan lan ing kabeh ngendi sampeyan numpangake tanganmu. Ora, amarga ora bakal ilang wong sing mlarat saka tanah sampeyan; mulane aku prentah sampeyan nglakoni tembung iki, ngomong, mbukak-mbukak sampeyan bakal mbukak tangan sampeyan marang sedulur sampeyan sing mlarat lan marang wong sing butuh sing ana ing tanah sampeyan. Yen didol marang kowe sedulurmu sing wong Ibrani utawa wong wadon Ibrani, dheweke bakal ngabdi marang kowe nem taun, lan ing taun kapitu kowe bakal ngirim lunga dheweke kanthi mardika saka kowe. Nalika kowe ngirim dheweke mardika saka kowe, kowe ora bakal ngirim dheweke kosong.

Sangu kowe bakal menehi dheweke saka wedhus-wedhusmu, lan saka gandum-gandummu, lan saka anggur-anggurmu; kaya sing wis mberkahi kowe Gusti Allah-mu, kowe bakal menehi dheweke. Lan kowe bakal éling yen kowe iku abdi ing tanah Mesir, lan Gusti Allah kowe wis nebus kowe saka kono; mulane aku prentah marang kowe supaya nglakoni perkara iki. Yen nanging dheweke ngomong marang kowe, Aku ora bakal metu saka kowe, amarga dheweke wis tresna marang kowe lan omahmu, amarga apik kanggo dheweke ana ing kowe. Lan kowe bakal njupuk alat penusuk, lan kowe bakal nusuk kupinge menyang lawang, lan dheweke bakal dadi abdimu kanggo selamane; lan marang abdi wadonmu uga kowe bakal nindakake mangkono. Ora bakal angel ing ngarepe kowe nalika wong-wong mau dikirim lunga mardika saka kowe, amarga dheweke wis ngladeni kowe nem taun kaya upah taunan saka buruh upahan; lan Gusti Allah kowe bakal mberkahi kowe ing kabeh sing kowe lakoni. Kabèh anak mbarep sing yen lair ing sapi-sapimu, lan ing wedhus-wedhusmu, sing lanang bakal koksucikaké marang Gusti Allah Pangeranmu; aja nyambut-gawe nganggo pedhet mbarepmu, lan aja ngethoki wulu anak mbarep wedhus-wedhusmu. Ing ngarsané Gusti Pangeran, kowé bakal mangan iku saben taun ing panggonan sing dipilih déning Gusti Pangeran Allahmu, kowé lan kulawargamu. Nanging yen ana cacate, pincang utawa wuta, cacat sing ala, kowe ora bakal nyembeleh dheweke marang Gusti Allah-mu. Ing kutha-kuthamu kowe bakal mangan iku; wong sing ora resik lan wong sing resik ing kowe uga padha bakal mangan kaya kidang utawa rusa. Nanging getih aja kokpangan; ing lemah kudu

koktumpahake iku kaya banyu.

16

Jaga wulane wong enom, lan kowe bakal nggawe paskah kanggo Gusti Allah kowe, amarga ing wulane wong enom kowe wis metu saka Mesir ing wayah wengi. Lan kowe bakal nyembelih pasca kanggo Gusti Allah-mu, wedhus lan sapi, ing panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah-mu kanggo disebut jeneng-Ipun ing kono. Aja mangan roti sing ana raginé; pitung dina mangan roti tanpa ragi, roti kasangsaran, amarga sampeyan metu saka Mesir kanthi cepet, supaya sampeyan éling dina budhalé sampeyan saka tanah Mesir kabèh dina uripé sampeyan. Ora bakal katon ragi ing kabèh watesanmu pitung dina, lan ora bakal turu daging saka sing kok kurbanake ing soré ing dina kaping pisan nganti esuk. Kowe ora bakal bisa kurban paskah ing ora siji saka kutha-kutha kowe, sing Gusti Allah kowe menehi kowe; nanging menyang panggonan, sing bakal dipilih Gusti Allah kowe, supaya jeneng dheweke diarani ing kono, kowe bakal kurban paskah ing wayah sore menyang kulon srengenge, ing wektu nalika kowe metu saka Mesir. Lan kowe bakal nggodhog lan kowe bakal manggang lan kowe bakal mangan ing panggonan kang bakal dipilih dening Gusti, Allahmu, lan kowe bakal bali esuk, lan kowe bakal mulih menyang omahmu. Enem dina kowé bakal mangan roti tanpa ragi, lan ing dina kaping pitu ana prayaan pengetan metu kanggo Gusti Allah kowé; kowé ora bakal nindakake kabèh

pakaryan ing dina kuwi, kajaba sing bakal ditindakake kanggo jiwa. Pitu minggu bakal koketung kanggo awakmu dhewe; nalika kowe wis miwiti nggunakake arit tumrap panen, kowe bakal miwiti ngetung pitu minggu. Lan kowe bakal nggawe prayaan minggu-minggu kanggo Gusti Allah kowe, kaya tangane kowe kuwat, sapirang-pirang sing bakal diwenehi Gusti Allah kowe. Lan kowe bakal bungah ing ngarepe Gusti Allah kowe, kowe lan anak lanang kowe, lan anak wadon kowe, budak lanang kowe, lan budak wadon kowe, lan wong Lewi, lan wong pendatang, lan anak yatim, lan randha sing ana ing antarane kowe kabeh, ing panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah kowe, supaya jeneng-Ipun disebut ing kono. Lan kowe bakal éling yèn kowe tau dadi abdi ing tanah Mesir, lan kowe bakal njaga lan nglakoni dhawuh-dhawuh iki. Prayaan Tarub kowe bakal nggawe kanggo awakmu pitung dina nalika kowe ngumpulake saka lantai pangirikmu lan saka papan perasan anggurmu. Lan kowe bakal bungah ing prayaanmu, kowe lan anakmu lanang, lan anakmu wadon, anakmu lanang, lan abdimu wadon, lan wong Lewi, lan wong pendatang, lan anak yatim, lan randha sing ana ing kutha-kuthamu. Pitu dina kowe bakal nganakake perayaan kanggo Gusti Allah kowe ing panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah kowe kanggo dheweke; nanging yen Gusti Allah kowe mberkahi kowe ing kabeh asil panen kowe, lan ing kabeh karya tangane kowe, lan kowe bakal dadi wong sing bungah. Telung wektu saben taun, kabeh wong lanang sampeyan bakal katon ing ngarsane Gusti Allah sampeyan ing panggonan sing bakal dipilih dening Gusti: ing riyaya roti tanpa ragi, lan ing riyaya minggu-minggu, lan ing

riyaya pondokan; sampeyan ora bakal katon ing ngarsane Gusti Allah sampeyan kanthi tangan kosong. Saben wong miturut kekuwatane tangane sampeyan, miturut berkah Gusti Allah sampeyan sing wis diparingake marang sampeyan. Hakim lan juru tulis kowe bakal nggawe kanggo awakmu dhewe ing kutha-kutha mu, sing Pangeran Gusti Allah mu menehi marang kowe miturut suku-suku, lan padha bakal ngadili wong-wong kanthi pangadilan sing adil. Ora padha nyimpang saka pangadilan, lan ora bakal nampa hadiah; amarga hadiah-hadiah mau nggawe wutane mripate wong-wong wicaksana, lan ngilangi tembung-tembunge wong-wong sing bener. Kanthi adil kowe kudu ngoyak sing adil, supaya kowe bisa urip, lan sawise mlebu kowe bakal marisi tanah sing Gusti Allah-mu wenehi marang kowe. Kowé ora bakal nandur kanggo awakmu dhéwé alas; saben wit ing sandhingé misbyah Gusti Allah kang duwéké kowé, kowé ora bakal nggawé kanggo awakmu dhéwé. Aja kowe ngedegake pilar kanggo awakmu dhewe, sing disengiti dening Gusti Allah-mu.

17

Aja kowe kurban marang Gusti Allah kowe pedhet utawa wedhus, sing ana cacate, kabeh perkara ala; amarga nistha marang Gusti Allah kowe kuwi. Yen ketemu ing salah siji kutha sampeyan, sing Gusti Allah sampeyan menehi sampeyan, wong lanang utawa wong wadon sing bakal nglakoni ala ing ngarsane Gusti Allah sampeyan, ngliwati prajanjian Panjenengane, lan

wis teka nyembah marang dewa-dewa liyane, lan sujud marang wong-wong mau, marang srengenge, utawa rembulan, utawa kabeh saka jagad langit, sing ora dhawuh marang sampeyan, lan dilaporake marang sampeyan lan sampeyan nliti banget, lan lah bener wis dadi perkara iku, wis kedaden nistha iki ing Israel; Lan sampeyan bakal nggawa metu wong lanang kuwi, utawa wong wadon kuwi, lan sampeyan bakal ngethok watu wong-wong mau nganggo watu, lan wong-wong mau bakal mati. Kanthi saksi loro utawa kanthi saksi telu dheweke bakal dipateni; wong sing bakal dipateni ora bakal dipateni kanthi saksi siji. Lan tangane para saksi bakal ana ing dheweke ing pisanan kanggo mateni dheweke, lan tangane wong-wong ing pungkasan; lan kowe bakal nyingkirake wong ala saka kowe dhewe. Yen nanging ora bisa saka kowe tembung ing pengadilan antarane getih lan getih, lan antarane pengadilan lan pengadilan, lan antarane infeksi lan infeksi, lan antarane perkara lan perkara, tembung-tembung pengadilan ing kutha-kutha kowe, lan wis tangi kowe bakal munggah menyang panggonan sing bakal dipilih dening Pangeran Allah kowe ing kono, lan kowe bakal teka marang para imam wong Lewi, lan marang hakim sing bakal ana ing dina-dina kuwi, lan sawise takon dheweke bakal ngumumake marang kowe pengadilan kuwi. Lan kowe bakal nindakake miturut perkara sing padha ngumumake marang kowe saka panggonan sing bakal dipilih dening Gusti Allah kowe, lan kowe bakal njaga kanggo nindakake kabeh sing bakal diaturake dadi hukum marang kowe. Miturut hukum lan miturut pangadilan sing padha kandhakake marang kowe, kowe bakal nindakake; kowe ora

bakal nyimpang saka tembung sing padha ngumumake marang kowe, ora tengen utawa kiwa. Lan wong sing yen nindakake kanthi sombong, supaya ora manut marang imam sing ngadeg nglayani ing jeneng Gusti Allah kowe, utawa marang hakim sing ana ing dina-dina kuwi, lan wong kuwi bakal mati, lan kowe bakal nyingkirake sing ala saka Israel. Lan kabèh wong sing wis krungu bakal wedi, lan ora bakal tumindak duraka manèh. Yen sampeyan mlebu menyang tanah sing Gusti Allah sampeyan wenehake marang sampeyan, lan sampeyan marisi tanah kuwi, lan sampeyan manggon ing tanah kuwi, lan sampeyan kandha, aku arep ngangkat panguwasa kanggo awakku dhewe, kaya bangsa-bangsa liyane sing ana ing sakiwa tengenku; sampeyan kudu ngangkat panguwasa kanggo awakmu dhewe, sing Gusti Allah milih dheweke; saka sedulur-sedulurmu sampeyan bakal ngangkat panguwasa kanggo awakmu dhewe; sampeyan ora bakal bisa ngangkat wong manca kanggo awakmu dhewe, amarga dheweke dudu sedulurmu. Amarga dheweke ora bakal nambahi jaran kanggo awake dhewe, lan uga ora bakal mbalekake wong menyang Mesir, supaya dheweke ora nambahi jaran kanggo awake dhewe; nanging Gusti wis ngandika, kowe ora bakal bali maneh ing dalan iki. Lan ora bakal nambahi wadon kanggo awakè dhèwè, supaya atiné ora owah; lan salaka lan emas ora bakal nambahi kanggo awakè dhèwè banget. Lan nalika dhèwèké lenggah ing panguwasa dhèwèké, lan dhèwèké bakal nulis kanggo awaké dhèwè angger-angger kapindho iki menyang buku saka para imam wong Lewi, lan bakal ana karo dhèwèké, lan dhèwèké bakal maca ing kono kabèh dina-dina uripé dhèwèké, supaya dhèwèké sinau wedi marang Gusti Allah

sampeyan, lan njaga kabèh parentah iki, lan nindakaké angger-angger iki; supaya aja atiné dhèwèké diangkat saka sedulur-seduluré dhèwèké, supaya aja nyimpang saka parentah tengen utawa kiwa, supaya dhèwèké bisa dawa wektuné ing panguwasa dhèwèké, dhèwèké lan anak-anaké dhèwèké ing antarané anak-anaké Israel.

18

Ora bakal ana kanggo para imam wong Lewi, kabèh suku Lewi, bagean utawa pusaka bebarengan karo Israel; kurban-kurban Gusti iku pusaka wong-wong mau, wong-wong mau bakal mangan iku. Warisan ora bakal ana kanggo wong-wong mau ing antarane sedulur-sedulure; Gusti Pangeran Piyambak warisane, kaya sing wis diomongake marang dheweke. Lan iki paukumane para imam saka wong-wong, saka wong-wong sing nyembelihake kurban-kurban, yen sapi enom, yen wedhus; lan kowe bakal menehi lengen marang imam, lan pipi-pipi, lan weteng, lan woh-wohan pisanan saka gandum kowe, lan saka anggur kowe, lan saka lenga kowe; lan woh-wohan pisanan saka cukuran wedhus-wedhus kowe bakal menehi marang dheweke. Amarga dheweke wis dipilih dening Gusti saka kabeh suku-suku sampeyan, kanggo ngadeg ing ngarsane Gusti Allah, kanggo nglayani lan mberkahi ing jenenge, dheweke lan anak-anake lanang ing antarane anak-anake lanang Israel. Yen wong Lewi teka saka salah siji kutha saka kabeh anak Israel, ing ngendi dheweke manggon, miturut kepinginan jiwane, menyang

panggonan sing bakal dipilih, dheweke bakal ngabdi marang jeneng Gusti Allah, kaya kabeh sedulur-sedulure wong Lewi sing ngadeg ana ing kono ing ngarsane Gusti Allahmu. Bagéan sing wis dibagi bakal dipangan, kajaba saka dodolan miturut kulawarga. Yen nanging kowe mlebu menyang tanah sing Gusti Allah kowe wenehake marang kowe, kowe ora bakal sinau nindakake miturut nistha-nisthane bangsa-bangsa kuwi. Ora bakal ditemokake ing kowe wong sing nyucekake anake lanang lan anake wadon ing geni, wong sing ngramal ramalan, wong sing napsirake pertanda, lan wong sing njupuk pertanda, wong sing nyanyi mantra nganggo racun, wong sing ngomong saka weteng, lan wong sing napsirake keajaiban, wong sing takon marang wong mati. Amarga iku nistha marang Gusti Allah kowe, kabeh sing nglakoni bab-bab iki; amarga saka nistha-nistha iki Gusti bakal numpes wong-wong mau saka ngarsane kowe. Kowe bakal sampurna ing ngarepe Gusti Allah-mu. Bangsa-bangsa iki sing kowe bakal ngrebut tanah-tanahe, wong-wong iki padha ngrungokake pertanda lan ramalan; nanging marang kowe ora mangkono Gusti Allah-mu wis menehi. Nabi saka sedulur-sedulurmu, kaya aku, bakal diangkat kanggomu dening Gusti Allah Pangeranmu; dheweke bakal kokrungoake; Miturut kabeh sing koktakokake saka Gusti Allah Pangeranmu ing Horeb ing dina pakumpulan, ngandika, kita ora bakal nambah krungu swara Gusti Allah Pangeranmu, lan geni gedhe iki ora bakal kita deleng maneh, supaya kita aja mati. Lan Gusti ngomong marang aku, bener kabeh sing padha ngomong marang kowe. Aku bakal ngunggahake Nabi kanggo wong-wong mau saka sedulur-sedulure, kaya kowe; lan aku bakal menehi

tembung-tembung ing cangkeme, lan dheweke bakal ngomong marang wong-wong mau miturut apa sing aku dhawuhake marang dheweke. Wong sing yen ora ngrungokake kabeh sing bakal diomongake dening nabi kuwi ing jenengku, aku bakal males marang dheweke. Kajaba nabi sing tumindak ora sopan ngomong ing jenengku tembung sing ora tak dhawuh ngomong, lan sing ngomong ing jeneng dewa-dewa liyane, bakal mati nabi kuwi. Nanging yen sampeyan ngomong ing atimu, kepiye kita bakal ngerti tembung sing ora diomongake dening Gusti? Sakabehing yen nabi kuwi ngomong nganggo jeneng Gusti, lan ora dadi, lan ora kedaden, iki tembung sing ora diomongake dening Gusti, kanthi duraka nabi kuwi wis ngomong; aja cedhak karo dheweke.

19

Yen nanging Gusti Allah sampeyan numpes bangsa-bangsa, kang Allah menehi sampeyan lemah, lan sampeyan marisi wong-wong mau, lan sampeyan manggon ing kutha-kutha wong-wong mau, lan ing omah-omah wong-wong mau, telung kutha sampeyan pisahake kanggo awakmu dhewe ing tengah lemah sampeyan, kang Gusti Allah sampeyan menehi sampeyan. Gatekna sampeyan dalan, lan sampeyan bakal mbagi dadi telung bagean wates-wates tanah sampeyan, sing dibagi marang sampeyan dening Gusti Allah sampeyan, lan bakal dadi papan perlindungan kanggo saben wong sing mateni. Iki bakal dadi dhawuh tumrap pembunuh, sing bakal mlayu menyang kono,

lan bakal urip, yaiku sing nuthuk pepadhane ora kanthi ngerti, lan wong iki ora sengit marang dheweke sadurunge wingi lan tlatune. Lan sapa yen mlebu karo tanggane menyang alas kanggo ngumpulake kayu, lan tangane kepenthal dening kapak nalika negor wit, lan wesi tiba saka gagang kapak kena tanggane, lan mati, wong iki bakal mlayu menyang salah siji saka kutha-kutha iki, lan bakal urip. Supaya ora sing mbales getih nglakoni wong sing mateni kuwi amarga atine wis panas, lan banjur nyusul dheweke yen dalane dawa banget, lan banjur nyerang jiwane, nanging wong iki ora pantes dihukum pati, amarga dheweke ora sengit marang dheweke sadurunge wingi utawa sadurunge telung dina kepungkur. Mulane iki, aku dhawuh marang kowe babagan tembung iki, kanthi ngomong, Telung kutha bakal kowe pisahake kanggo awakmu dhewe. Yen nanging Gusti Allah kowe nggedhekake wates-watesmu, kaya cara dheweke sumpah marang bapak-bapakmu, lan Gusti menehi kowe kabeh tanah sing dheweke ngomong bakal menehi marang bapak-bapakmu, yen kowe ngrungokake lan nglakoni kabeh parentah iki sing aku parentahake marang kowe dina iki, yaiku tresna marang Gusti Allah kowe, mlaku ing kabeh dalane kabeh dina; kowe bakal nambah kanggo awakmu maneh telung kutha saliyane telung kutha iki. Lan ora bakal diwutahake getih sing ora salah ing tanah sing Gusti Allah kowe menehi kowe minangka warisan, lan kowe ora bakal dadi guilty karo getih. Yen ana wong lanang ing antaramu sing sengit marang tangga cedhak, lan ngintai dheweke, lan tangi nglawan dheweke, lan nyerang nyawa dheweke, lan dheweke mati, lan mlayu menyang salah siji saka kutha-kutha iki, lan dewan

sesepuh saka kutha dheweke bakal ngirim, lan bakal njupuk dheweke saka kono, lan bakal nyerahake dheweke menyang tangan saka para wali getih, lan dheweke bakal mati. Mripatmu ora bakal nguwur-uwuri dheweke, lan kowe bakal ngresiki getih sing ora salah saka Israel, lan bakal becik kanggo kowe. Kowé ora bakal nggeser wates-watesé tangga celaké, sing wis dipasang déning bapak-bapakmu ing warisan, sing kowé wis ditampa minangka warisan ing tanah, sing Gusti Allahmu mènèhi kowé minangka warisan. Saksi siji ora bakal cukup kanggo menehi kesaksian marang wong lanang babagan kabeh ketidakadilan, lan babagan kabeh dosa, lan babagan kabeh dosa sing yen dheweke nglakoni; ing cangkeme saksi loro, lan ing cangkeme saksi telu, bakal mapan kabeh perkara. Yen ana saksi sing ora adil nglawan wong, nyritakake dosane; lan wong loro sing duwe pasulayan iku bakal ngadeg ing ngarepe Gusti, lan ing ngarepe para imam, lan ing ngarepe para hakim, sing ana ing dina-dina kuwi; Lan para hakim bakal nliti kanthi tliti, lan katon saksi sing ora adil wis menehi kesaksian sing ora adil, wis nglawan sedulure; Lan kowe bakal nindakake marang dheweke kaya sing wis direncanakake nindakake marang sedulure, lan kowe bakal nyingkirake sing ala saka kowe. Lan wong-wong sing isih, sawise krungu, bakal wedi, lan ora bakal nambah maneh nindakake miturut tembung ala iki ing antarane kowe kabeh. Mripatmu ora bakal ngampura marang dheweke; nyawa gantine nyawa, mripat gantine mripat, untu gantine untu, tangan gantine tangan, sikil gantine sikil.

20

Yen kowe metu menyang perang marang mungsuhmu, lan kowe weruh jaran lan sing nunggang lan wong luwih akeh tinimbang kowe, kowe ora bakal wedi marang wong-wong mau, amarga Gusti Allah kowe bebarengan karo kowe, sing wis nggawa kowe munggah saka tanah Mesir. Lan bakal dadi nalika kowe nyedhaki perang, lan sawise nyedhaki imam bakal ngomong marang wong-wong, lan bakal ngomong marang wong-wong mau, Rungokna, Israel! Kowe kabeh lunga dina iki menyang perang marang mungsuh-mungsuhmu. Aja nganti lemes atimu, aja wedi, lan aja remuk, lan aja mundur saka ngarepe wong-wong mau. Amarga Pangeran Gusti Allah sampeyan sing mlaku ing ngarep karo sampeyan, bakal perang bebarengan karo sampeyan nglawan mungsuh-mungsuh sampeyan, lan nylametake sampeyan. Lan para juru tulis bakal ngomong marang wong-wong, ngandika, sapa wong sing wis mbangun omah anyar, lan durung ngudakake omah kuwi? Ayo dheweke lunga lan bali menyang omahe, supaya dheweke ora mati ing perang, lan wong liya sing bakal ngudakake omah kuwi. Lan sapa wong sing wis nandur kebon anggur, lan ora bungah saka iku? Ayo dheweke lunga lan ayo dheweke bali menyang omahe, supaya dheweke ora mati ing perang, lan wong liya bakal bungah saka dheweke. Lan sapa wong sing wis tunangan karo wadon, nanging durung njupuk dheweke? Ayo dheweke lunga lan bali menyang omahe, supaya ora mati ing perang, lan wong liya bakal njupuk omah kuwi. Lan para juru tulis bakal nambahi

ngomong marang wong akeh, lan bakal ngomong, Sapa wong sing wedi lan pengecut ing atine? Ayo dheweke lunga lan ayo dheweke bali menyang omahe, supaya ora gawe wedi atine sedulure, kaya atine dheweke. Lan bakal dadi nalika para juru tulis mandheg ngomong marang wong akeh, lan dheweke bakal ngangkat para panggedhe tentara sing mimpin wong akeh. Yen kowe nyedhaki kutha kanggo perang nglawan wong-wong mau, kudu nimbali dhisik wong-wong mau kanthi tentrem. Yen pancen wong-wong mau mangsuli kowe kanthi tentrem, lan mbukak lawang kanggo kowe, kabeh wong sing ditemokake ing kutha kuwi bakal dadi wong sing mbayar upeti marang kowe lan dadi kawula kowe. Yen nanging ora manut kowe, lan padha nggawe perang marang kowe, kowe bakal ngepung kutha kuwi, nganti Gusti Allah kowe nyerahake kutha kuwi menyang tanganmu, lan kowe bakal mateni kabeh wong lanang ing kutha kuwi nganggo pedhang, kajaba wong wadon lan barang-barang, lan kabeh kewan, lan kabeh sing ana ing kutha kuwi, lan kabeh rampasan kowe bakal njupuk kanggo awakmu dhewe, lan kowe bakal mangan kabeh rampasan saka mungsuhmu, sing Gusti Allah kowe menehi marang kowe. Mangkono kowe bakal nglakoni kabeh kutha-kutha sing adoh banget saka kowe, dudu saka kutha-kutha bangsa-bangsa iki, sing Pangeran Gusti Allahmu maringi kowe marisi tanahe wong-wong mau. Aja kowe bakal njupuk urip kabeh sing ambegan, nanging kowe bakal numpes kanthi kutukan wong-wong mau, wong Het, lan wong Amori, lan wong Kanan, lan wong Perisi, lan wong Hewi, lan wong Yebus, lan wong Girgasi, kaya sing wis dhawuh marang kowe Gusti Allah kowe, supaya wong-wong mau ora

mulang kowe nglakoni kabeh nistha wong-wong mau, sing wis padha ditindakake marang dewa-dewa wong-wong mau, lan kowe bakal dosa ing ngarsane Gusti Allah kowe. Yen nanging sampeyan ngepung kutha siji pirang-pirang dina kanggo perang nglawan dheweke kanggo ngrebut dheweke, aja numpes wit-witane kanthi nyelehake wesi marang dheweke, nanging sampeyan mangan saka dheweke, nanging aja nebang dheweke; apa kayu sing ana ing lapangan iku wong, supaya mlebu saka ngarepe sampeyan menyang pager? Nanging wit sing sampeyan ngerti yen ora ngasilake woh, iki sampeyan bakal ngrusak lan sampeyan bakal nebang; lan sampeyan bakal mbangun pager pertahanan marang kutha sing nggawe perang marang sampeyan, nganti kutha iku nyerah.

21

Yen ketemu wong tatu ing tanah sing Gusti Allah kowe wenehi kowe kanggo warisake, wis tiba ing lapangan, lan ora ngerti sing nuthuk, dewan sepuh kowe lan hakim-hakim kowe bakal metu, lan bakal ngukur menyang kutha-kutha ing sakubenge wong tatu kuwi. Lan bakal dadi kutha sing paling cedhak karo wong tatu kuwi, lan dewan sepuh kutha kuwi bakal njupuk sapi wadon enom saka sapi, sing durung tau digarap, lan sing durung tau narik kuk. Lan dewan sepuh kutha kuwi bakal nggawa mudhun sapi wadon enom menyang jurang kasar, sing durung tau digarap lan ora ditanduri, lan bakal mateni gulu sapi wadon enom kuwi ing jurang kuwi. Lan bakal nyedhaki para

imam wong Lewi, amarga dheweke wis dipilih dening Gusti Allah kanggo ngadeg ing ngarsane Panjenengane, lan mberkahi ing jenenge Panjenengane; lan miturut cangkeme wong-wong mau bakal diputus kabeh pasulayan, lan kabeh perkara tatu. Lan kabèh dewan sesepuh kutha kuwi sing nyedhaki wong sing tatu bakal ngumbah tangané ing sirah sapi wadon sing wis dipenggal gulune ing jurang; lan sawise mangsuli, bakal ngomong, Tangané kita ora ngetokake getih iki, lan mripaté kita ora weruh. Dadi welas asih marang umat Panjenengan Israel, sing wis Panjenengan tebus, Gusti, supaya aja ana getih sing ora salah ing antarane umat Panjenengan Israel; lan getih iku bakal ditebus dosane kanggo wong-wong mau. Nanging kowe bakal nyingkirake getih sing ora luput saka kowe dhewe, yen kowe nindakake sing becik lan sing nyenengake ing ngarsane Gusti Allah-mu. Yen kowe metu menyang perang marang mungsuhmu, lan Gusti Allah kowe nyerahake menyang tanganmu, lan kowe njupuk rampasan saka wong-wong mau, lan kowe weruh ing rampasan ana wong wadon ayu rupane, lan kowe kepingin marang dheweke, lan kowe njupuk dheweke dadi bojomu, lan kowe nggawa dheweke mlebu menyang omahmu, lan kowe bakal nyukur sirahne, lan kowe bakal ngethok kukune, lan kowe bakal nyopot sandhangan perangane saka dheweke, lan dheweke bakal lungguh ing omahmu, lan dheweke bakal nangis kanggo bapakne lan ibune sewulan, lan sawise iku kowe bakal mlebu marang dheweke lan kowe bakal manggon bareng karo dheweke, lan dheweke bakal dadi bojomu. Lan bakal dadi yen kowe ora pengin dheweke, kowe bakal ngirim dheweke mardika, lan kanthi dodolan ora bakal

didol kanggo perak; ora kowe bakal nglanggar dheweke, amarga kowe wis ngasorake dheweke. Yen ana wong lanang duwe loro garwa, siji saka wong-wong mau ditresnani, lan siji saka wong-wong mau disengiti, lan sing ditresnani lan sing disengiti padha nglairake anak kanggo dheweke, lan dadi anak lanang mbarep saka sing disengiti; Lan bakal dadi ing dina dheweke mbagi warisan marang anak-anak lanang dheweke barang-barang duweke dheweke, dheweke ora bakal bisa nganggep minangka mbarep marang anak lanang saka sing ditresnani, ora nggatekake anak lanang saka sing disengiti sing mbarep; Nanging anak lanang mbarep saka sing disengiti dheweke bakal ngakoni kanggo menehi marang dheweke kaping pindho saka kabeh sing bakal ditemokake marang dheweke, amarga iki iku wiwitan anak-anak dheweke, lan marang iki pantes hak-hak mbarep. Yen ana wong duwe anak lanang sing ora manut lan mbrontak, ora ngrungokake swarane bapakne lan swarane ibune, lan wong tuwane ngajari dheweke, nanging dheweke ora ngrungokake wong tuwane; Lan bapakne lan ibune nyekel dheweke, lan bakal nggawa dheweke menyang dewan sesepuh ing kuthane lan menyang gapura ing panggonan; Lan bakal ngomong marang wong-wong ing kuthane, Anak lanang kita iki ora manut lan mbrontak, ora ngrungokake swarane kita, rakus lan mabuk. Lan wong-wong lanang saka kuthane bakal nglempari dheweke nganggo watu, lan dheweke bakal mati; lan kowe bakal nyingkirake sing ala saka kowene dhewe; lan wong-wong sing isih ana sawise krungu bakal wedi. Yen ana wong sing nindakake dosa, ukuman pati, lan mati, lan sampeyan gantung dheweke ing kayu, aja awake dheweke turu ing kayu

kuwi, nanging kudu sampeyan ngubur dheweke ing dina kuwi, amarga saben wong sing digantung ing kayu iku dikutuk dening Gusti Allah, lan aja sampeyan najisake lemah sing Pangeran Gusti Allah sampeyan paringake marang sampeyan minangka pusaka.

22

Aja yen weruh pedhet sedulurmu utawa wedhus dheweke sing kesasar ing dalan, kowe ora nggatekake dheweke; kowe kudu mbalekake dheweke marang sedulurmu, lan kowe kudu ngawehi marang dheweke. Yen nanging ora nyedhaki sedulurmu marang kowe, utawa kowe ora ngerti dheweke, kowe bakal ngumpulake dheweke njero menyang omahmu, lan bakal ana karo kowe nganti sedulurmu nggoleki barang-barang mau, lan kowe bakal mbalekake marang dheweke. Mangkono kowé bakal nglakoni marang kuldiné, lan mangkono kowé bakal nglakoni marang sandhangané, lan mangkono kowé bakal nglakoni manut kabèh barang ilangé sedulurmu; sapirang-pirang yen ilang saka dhèwèké, lan kowé nemokake, kowé ora bakal bisa nglirwakake. Ora kowe bakal weruh keledai sedulurmu utawa pedhet dheweke wis tiba ing dalan, aja kowe nglirwakake wong-wong mau, mesthi kowe kudu ngunggahake bebarengan karo dheweke. Ora bakal ana barang-barange wong lanang ing wong wadon, lan uga ora wong lanang bakal nganggo sandhangane wong wadon, amarga nistha marang Gusti Allahmu iku kabeh sing nglakoni iki-iki. Yen kowe ketemu

sarang manuk ing ngarepmu ing dalan utawa ing saben wit, utawa ing lemah, karo anak-anak manuk utawa endhog, lan ibune lagi ngerami ing anak-anake utawa ing endhog-endhoge, kowe ora bakal njupuk ibune bebarengan karo anak-anake. Kanthi ngirim, kowe bakal ngirim ibune, nanging anak-anake bakal kowe jupuk kanggo awakmu dhewe, supaya becik kanggo kowe lan kowe dadi umur dawa. Yen kowe mbangun omah anyar, lan kowe nggawe pinggiran kanggo payon kowe, kowe ora bakal nggawe pembunuhan ing omah kowe yen wong sing tiba tiba saka kono. Aja nyebar kebon anggurmu nganggo wiji sing beda-beda, supaya aja nganti disuciake asile lan wiji sing kowe nyebar bebarengan karo asile kebon anggurmu. Aja ngluku nganggo pedhet lan kuldi bebarengan. Aja nganggo sandhangan kang nyampur wulu wedhus lan linen bebarengan. Pilin-pilin kowe bakal nggawe kanggo awakmu dhewe ing papat pinggiran saka sandhangan-sandhanganmu, sing yen kowe nganggo awakmu dhewe nganggo dheweke. Yen ana wong lanang njupuk wadon lan urip bebarengan karo dheweke, lan sengit marang dheweke, lan menehi tuduhan palsu marang dheweke, lan nggawa jeneng ala marang dheweke, lan ngomong, Aku wis njupuk wadon iki, lan nalika aku nyedhaki dheweke aku ora nemokake keperawanane. Lan bapak saka bocah wadon lan ibune bakal nggawa metu keperawanan saka bocah wadon menyang dewan sesepuh ing gapura. Lan bapake bocah wadon bakal ngomong marang dewan sesepuh, Anakku wadon iki wis tak wedekake marang wong lanang iki dadi bojo, lan saiki wong iki wis sengit marang dheweke, wong iki nempelake tembung-tembung tuduhan palsu marang dheweke,

ngomong, Aku ora nemokake keperawanan anakmu wadon, lan iki keperawanan anakku wadon. Lan wong-wong mau bakal mbukak klambi ing ngarepe dewan sesepuh kutha. Lan bakal ditampa dening dewan sesepuh kutha kuwi wong lanang kuwi, lan bakal padha ngukum dheweke, lan bakal padha ndenda dheweke satus syikal, lan bakal padha menehi bapake prawan enom kuwi, amarga dheweke wis nggawa jeneng ala marang prawan Israel, lan dheweke bakal dadi bojone; ora bakal bisa ngirim dheweke lunga kabeh wektu. Yen nanging tembung iki dadi bener, lan ora ditemokake keperawanan marang wong wadon enom iku, lan wong-wong bakal nggawa wong wadon enom iku menyang lawang omah bapakne, lan wong-wong bakal nglempari dheweke nganggo watu, lan dheweke bakal mati, amarga dheweke wis nindakake kabodhoan ing antarane anak-anake Israel kanthi nglacurake omah bapakne, lan kowe bakal nyingkirake sing ala saka kowe dhewe. Yen ketemu wong lanang turu karo wong wadon sing wis kawin karo wong lanang, sampeyan kudu mateni loro-lorone, wong lanang sing turu karo wong wadon kuwi, lan wong wadon kuwi; lan sampeyan bakal nyingkirake sing ala saka Israel. Yen ana bocah wadon prawan sing wis ditunangake karo wong lanang, lan wong lanang nemokake dheweke ing kutha lan turu karo dheweke, sampeyan bakal nggawa loro-lorone menyang gapura kuthane wong-wong mau, lan bakal dibenturi watu nganggo watu-watu, lan bakal mati; bocah wadon mau, amarga dheweke ora bengok-bengok ing kutha; lan wong lanang mau, amarga dheweke wis ngremehake bojone pepadhane; lan sampeyan bakal nyingkirake sing ala saka sampeyan dhewe. Yen nanging

ing dhataran ana wong lanang nemokake bocah wadon sing wis ditunangake, lan wis meksa turu karo dheweke, kowe bakal mateni wong lanang sing turu karo dheweke wae. Lan wadon enom iku ora ana dosa pati; kaya yen wong siji bangkit marang tangga cedhak, lan mateni nyawa dheweke, mangkono prakara iki, amarga ing sawah nemokake dheweke; wadon enom sing wis ditunangake njerit, lan ora ana sing arep nulungi dheweke. Yen ana wong sing nemokake bocah wadon prawan sing durung ditunangake, lan meksa turu karo dheweke, lan ketahuan, wong lanang sing wis turu karo dheweke bakal menehi bapake bocah wadon mau seket didrachma perak, lan dheweke bakal dadi bojone, amarga wis ngremehake dheweke; ora bakal bisa ngirim lunga dheweke ing kabeh wektu.

23

Wong lanang ora bakal njupuk garwane bapake dheweke, lan ora bakal mbukak tutupane bapake dheweke. Ora bakal mlebu wong sing remuk, utawa wong sing wis dipotong, menyang pakumpulane Gusti. Wong sing lair saka pelacur ora bakal mlebu menyang jemaat Gusti. Wong Amon lan wong Moab ora bakal mlebu menyang pakumpulan Gusti Allah, lan nganti generasi kaping sepuluh ora bakal mlebu menyang pakumpulan Gusti Allah, lan nganti ing jaman salawas-lawase; amarga dheweke ora ketemu karo kowe karo roti lan banyu ing dalan, nalika kowe metu saka Mesir, lan amarga dheweke nyewa Bileam anak Beor saka Mesopotamia kanggo nglaknat kowe. Lan

Gusti Allah-mu ora gelem ngrungokake marang Balam; lan Gusti Allah-mu wis ngowahi kutukan-kutukan dadi berkah, amarga Gusti Allah-mu wis tresna marang kowe. Aja kowe nyapa kanthi tentrem marang wong-wong mau lan ngupaya kauntungan kanggo wong-wong mau ing kabeh dinamu nganti selawase. Aja sengit marang wong Edom, amarga dheweke iku sedulurmu; aja sengit marang wong Mesir, amarga kowe wis dadi wong pendatang ing tanah dheweke. Anak lanang yen dilairake kanggo dheweke, ing generasi katelu bakal mlebu menyang pakumpulane Gusti. Yen kowe metu kanggo ngedegake kemah nglawan mungsuh-mungsuhmu, kowe kudu njaga awakmu saka saben tembung ala. Yen utawa ana ing kowe wong sing ora bakal resik saka mili dheweke ing wayah wengi, lan dheweke bakal metu menyang njaba kemah, lan dheweke ora bakal mlebu menyang kemah. Lan bakal dadi ing wayah soré dhèwèké bakal adus awaké nganggo banyu, lan nèk srengéngé wis surup dhèwèké bakal mlebu menyang kemah. Lan bakal ana panggonan kanggo kowe ing njaba kemah, lan kowe bakal metu menyang kana ing njaba. Lan pasak bakal ana kanggo kowe ing sabuk kowe; lan bakal dadi nalika kowe lungguh ing njaba, lan kowe bakal ngeduk nganggo iku, lan sawise nggawa kowe bakal nutupi rereged kowe; Amarga Gusti Allah kowe mlaku-mlaku ing kemah kowe kanggo ngluwari kowe lan nyerahake mungsuh kowe ing ngarepe kowe; lan kemah kowe bakal suci, lan ora bakal katon ing kowe rereged prakara, lan Panjenengane bakal bali saka kowe. Aja nyerahake bocah marang gustine dheweke, sing wis ditambahake marang kowe saka gustine dheweke. Karo kowe dheweke bakal manggon, ing antarane kowe kabeh

dheweke bakal manggon ing ngendi wae sing nyenengake dheweke; aja kowe nyusahake dheweke. Ora bakal ana pelacur saka anak-anak wadon Israel, lan ora bakal ana pelacur lanang saka anak-anak lanang Israel; ora bakal ana telesphorus saka anak-anak wadon Israel, lan ora bakal ana wong sing nindakake upacara saka anak-anak lanang Israel. Aja nggawa upah pelacur, lan uga aja nggawa ijol-ijolan asu menyang omah Gusti Allah kowe kanggo kabeh sumpah, amarga loro-lorone iku nistha tumrap Gusti Allah kowe. Aja kowe ngutangi kanthi bunga marang sadulurmu: bunga perak, lan bunga panganan, lan bunga kabeh barang, sing yen kowe utangi. Marang wong manca kowe bakal ngutangi nganggo bunga, nanging marang sadulurmu kowe ora bakal ngutangi nganggo bunga, supaya Gusti Allah Pangeranmu mberkahi kowe ing kabeh gaweanmu ing lemah kang kowe mlebu menyang kono kanggo marisi. Yen sampeyan nduweni sumpah marang Gusti Allah sampeyan, sampeyan aja nganti tunda mbalekake iku, amarga Gusti Allah sampeyan bakal golek tenan saka sampeyan, lan bakal dadi dosa ing sampeyan. Nanging yen kowe ora pengin ndedonga, ora ana dosa ing kowe. Sing metu saka lambe sampeyan kudu dijaga, lan sampeyan bakal nindakake kaya cara sampeyan janji marang Gusti Allah hadiah sing sampeyan ngomong nganggo cangkem sampeyan. Yen kowe mlebu menyang panene tanggamu, lan kowe klumpukake gandum nganggo tanganmu, nanging arit ora kena kowe lebokake ing panene tanggamu. Yen kowe mlebu menyang kebon anggur tangga kowe, kowe mangan anggur, sepira nyawa kowe diisi, nanging menyang wadhah ora kowe lebokake.

24

Yen ana wong lanang njupuk wong wadon dadi bojone, lan manggon bareng karo dheweke, lan bakal dadi yen dheweke ora nemokake sih ing ngarepe, amarga dheweke nemokake perkara sing ora pantes ing dheweke, lan dheweke bakal nulis layang pegatan kanggo dheweke, lan bakal menehi menyang tangane, lan bakal ngusir dheweke saka omahe, lan sawise lunga dheweke dadi bojone wong lanang liyane, lan wong lanang sing pungkasan benci marang dheweke, lan nulis layang pegatan kanggo dheweke, lan menehi menyang tangane, lan ngusir dheweke saka omahe, lan wong lanang sing pungkasan mati, sing njupuk dheweke dadi bojone dhewe, ora bakal bisa wong lanang sing dhisik sing ngusir dheweke, bali njupuk dheweke dadi bojone dhewe, sawise dheweke dadi najis, amarga iku nistha ing ngarepe Gusti Allah sampeyan, lan sampeyan ora bakal najisake lemah, sing Gusti Allah sampeyan menehi sampeyan minangka warisan. Yen ana wong sing njupuk garwa anyar, dheweke ora bakal metu menyang perang, lan ora bakal dibebanake apa-apa marang dheweke; dheweke bakal bebas ana ing omahe dhewe, setaun siji dheweke bakal nyenengake garwane sing wis dijupuk. Aja njupuk watu gilingan minangka jaminan, utawa watu gilingan ndhuwur, amarga iki njupuk nyawa minangka jaminan. Yen ana wong ketangkep nyolong jiwa saka sedulur-sedulure anak-anak Israel, lan wis nindhes dheweke adol dheweke, maling kuwi bakal mati; lan kowe bakal nyingkirake sing ala saka kowe dhewe. Ati-atia awakmu dhewe

ing tempel saka penyakit kusta; kowe kudu njaga banget supaya nindakake miturut kabeh angger-angger, sing bakal diwarahake marang kowe dening para imam wong Lewi; kaya cara sing wis dakdhawuhake marang kowe, jaganen awakmu supaya nindakake. Éling-élingna sakabehing sing wis ditindakaké Gusti Allah-mu marang Miryam ing dalan, nalika kowé kabèh metu saka Mesir. Yen ana utang utawa apa wae ing tanggamu, kowe ora bakal mlebu menyang omahe kanggo njupuk jaminane. Kowe bakal ngadeg ing njaba, lan wong sing kowe utangi, dheweke bakal nggawa metu jaminan menyang kowe ing njaba. Yen wong lanang kuwi miskin, kowe ora bakal turu nganggo barang gadean dheweke. Kowe kudu mbalekake barang jaminane nalika srengenge madhep ing kulon, lan dheweke bakal turu nganggo sandhangane dhewe, lan dheweke bakal mberkahi kowe, lan iki bakal dadi amal kabecikan kanggo kowe ing ngarsane Gusti Allah-mu. Kowé ora bakal nahan kanthi ora adil upah wong mlarat lan wong sing kurang saka sedulur-sedulurmu, utawa saka wong-wong mualaf sing ana ing kutha-kuthamu. Ing dina sing padha kowé bakal mbalèkaké upah dhèwèké, ora bakal surup srengéngé ing dhèwèké, amarga dhèwèké wong mlarat, lan ing dhèwèké nduwèni pangarep-arep, lan bakal nangis marang kowé menyang Gusti, lan bakal dadi ing kowé dosa. Bapak-bapak ora bakal mati kanggo anak-anak, lan para putra ora bakal mati kanggo bapak-bapak; saben wong bakal mati amarga dosane dhewe. Kowé ora bakal nyimpangake kaadilan wong pendatang lan bocah yatim lan randha; kowé ora bakal njupuk sandhangan randha minangka jaminan, lan kowé bakal ngelingi yèn kowé iku abdi ana ing

tanah Mesir, lan Gusti Allah kowé wis nebus kowé saka kono; mulané aku dhawuh marang kowé supaya nglakoni perkara iki. Yen kowe panen panenan ing sawahmu, lan lali saiket pari ing sawahmu, aja bali njupuk iku; kanggo wong pendatang lan bocah yatim lan randha bakal dadi, supaya Gusti Allah kowe mberkahi kowe ing kabeh karya tanganmu. Yen kowe panen zaitun, aja bali maneh kanggo mungut sing ana ing mburi kowe; iku bakal dadi kanggo wong pendatang lan bocah yatim lan randha; lan kowe bakal eling yen kowe biyen abdi ing tanah Mesir; mulane aku dhawuh marang kowe supaya nglakoni perkara iki. Yen kowe panen kebon anggur kowe, aja kowe panen maneh sing ketinggalan ing mburi kowe; kanggo wong pendatang lan bocah yatim lan randha bakal dadi; lan kowe bakal eleng yen kowe biyen abdi ing tanah Mesir; mulane aku dhawuh marang kowe nglakoni perkara iki.

25

Yèn ana pasulayan ing antarane wong-wong, lan padha teka menyang pangadilan, lan padha ngadili, lan padha mbenerake sing bener, lan padha ngukum sing ora suci; Lan bakal dadi, yèn pantes digebugi sing ora suci, kowé bakal nggawé dhèwèké mlumah ing ngarepe para hakim, lan bakal padha nyambuk dhèwèké ing ngarepe wong-wong mau miturut kaluputané dhèwèké. Lan ing angka patang puluh wong-wong bakal nyambeti dheweke, ora bakal nambahi; nanging yen kowe nambahi nyambeti luwih saka pukulan-pukulan iki luwih akeh,

sadulurmu bakal dadi ora sopan ing ngarepmu. Aja nggawe moncong sapi sing lagi ngirik. Yen para sedulur padha manggon bebarengan, lan salah siji saka wong-wong mau mati, nanging ora duwe turunan, bojone sing wis mati kuwi ora bakal dadi bojone wong lanang sing ora cedhak; sedulure lanange dheweke bakal mlebu marang dheweke, lan bakal njupuk dheweke dadi bojone dhewe, lan bakal manggon bareng karo dheweke. Lan bakal dadi bocah sing yen dilairake, bakal ditetepake saka jeneng sing wis mati, lan ora bakal dibusek jenenge saka Israel. Yen wong lanang kuwi ora gelem nampa bojone sadulure, lan bojone bakal munggah menyang gapura menyang dewan sesepuh, lan bakal ngomong, Sadulure bojoku ora gelem ngangkat jeneng sadulure ing Israel, sadulure bojoku ora gelem. Lan para pinisepuh kutha bakal nimbali dheweke, lan bakal ngomong marang dheweke; lan sawise ngadeg dheweke kandha, aku ora gelem nampa dheweke; lan bojone sadulure bakal nyedhaki ing ngarepe para pinisepuh, lan bakal nyopot sandhale siji saka sikile, lan bakal ngidoni ing pasuryane, lan mangsuli bakal ngomong, mangkono bakal ditindakake marang wong sing ora bakal mbangun omahe sadulure ing Israel. Lan jenengé bakal diarani ing Israel, omahé wong sing wis nyopot sandal. Yen wong-wong padha gelut bebarengan, wong karo sadulure, lan bojone salah sijine teka ngluwari bojone saka tangane wong sing nuthuk dheweke, lan ngacungake tangane nyekel kemaluane, kowe bakal ngethok tangane; mripatmu ora bakal nguwur-uwuri dheweke. Ora bakal ana kanggomu ing kantongmu bobot loro, gedhe utawa cilik. Ora bakal ana ing omahmu ukuran lan ukuran, gedhe utawa cilik. Timbangan sing

bener lan adil bakal dadi kanggo kowe, lan ukuran sing bener lan adil bakal dadi kanggo kowe, supaya kowe dadi umur dawa ing lemah, sing Pangeran Gusti Allahmu menehi kanggo kowe minangka warisan. Amarga nistha tumrap Gusti Allah-mu kabèh wong sing nglakoni iki, kabèh wong sing nglakoni sing ora adil. Éling-élingana kabèh sing wis ditindakaké marang kowé déning Amalek ing dalan, nalika kowé metu saka tanah Mesir, kepiyé dhèwèké nglawan kowé ing dalan, lan dhèwèké nyerang barisan mburi kowé, wong-wong sing kesel ing mburi kowé, lan kowé luwe lan kesel, lan dhèwèké ora wedi marang Gusti Allah. Lan bakal dadi nalika yen Gusti Allah Pangeranmu mènèhi kowe ngaso saka kabèh mungsuhmu sing ana ing sakiwa-tengènmu ing tanah sing Gusti Allah Pangeranmu mènèhi kowe kanggo warisake, kowe bakal mbusak jeneng Amalek saka ngisor langit, lan aja nganti lali.

26

Lan bakal dadi yen kowe mlebu menyang tanah sing Gusti Allah kowe menehi kowe kanggo warisake, lan kowe warisake iku, lan kowe manggon ing iku, lan kowe njupuk saka wohing wiwitan saka wohing tanah kowe sing Gusti Allah kowe menehi kowe, lan kowe lebokake menyang kranjang, lan kowe lunga menyang panggonan sing bakal dipilih Gusti Allah kowe supaya jeneng Panjenengane disebut ing kono. Lan kowe bakal teka menyang imam sing bakal ana ing dina-dina kuwi, lan kowe bakal ngomong marang dheweke, Aku ngumumake dina iki marang

Gusti, Allah ku, yen aku wis mlebu menyang tanah sing Gusti wis sumpah marang bapak-bapak kita kanggo maringi kita. Lan imam bakal njupuk kranjang saka tanganmu, lan bakal nyelehake iku ing ngarep misbyah Gusti Allah kowe. Lan mangsuli bakal ngomong ing ngarsane Gusti Allah sampeyan, Bapakku ilang Siria, lan mudhun menyang Mesir, lan manggon ing kono kanthi cacah sithik, lan dadi ing kono dadi bangsa gedhe lan akeh banget. Lan wong-wong Mesir padha nyiksa kita, lan padha ngasorake kita, lan padha mbebanake karya-karya sing abot marang kita; Lan kita padha njerit marang Gusti Allah kita, lan Gusti krungu swarane kita, lan weruh karendahane kita, lan kasusahane kita, lan kasengsarane kita. Lan Gusti Allah nggawa kita metu saka Mesir, Panjenengan dhewe nganggo kekuwatan gedhe Panjenenganipun, lan nganggo tangan sing kuat, lan lengen sing dhuwur, lan nganggo wahyu-wahyu gedhe, lan nganggo tandha-tandha, lan nganggo keajaiban-keajaiban. Lan dhèwèké nggawa kita menyang panggonan iki, lan dhèwèké mènèhi kita lemah iki, lemah sing mili susu lan madu. Lan saiki iki lho, aku wis nggawa wohing wiwitan saka asil bumi, sing wis Kowe paringake marang aku, Gusti, tanah sing mili susu lan madu; lan kowe bakal ninggalake iku ing ngarepe Gusti Allah kowe, lan kowe bakal sujud ing ngarepe Gusti Allah kowe, lan kowe bakal bungah ing kabeh kabecikan, sing wis diparingake marang kowe dening Gusti Allah kowe, lan omahmu, lan wong Lewi, lan wong pendatang sing ana ing kowe. Yen nanging kowe wis rampung menehi sepersepuluh kabeh sepersepuluh saka asil panen kowe ing taun kang katelu, sepersepuluh kang kapindho kowe bakal menehi marang wong Lewi lan marang

wong pendatang lan marang bocah yatim lan marang randha, lan wong-wong mau bakal mangan ing kutha-kutha kowe, lan wong-wong mau bakal bungah. Lan kowe bakal ngomong ing ngarepe Pangeran Gusti Allah kowe, aku wis ngilangi barang-barang suci saka omahku, lan aku wis menehi barang-barang mau marang wong Lewi lan marang wong pendatang lan marang bocah yatim lan marang randha, miturut kabeh dhawuh sing kowe dhawuhake marang aku; aku ora ngliwati dhawuhmu, lan aku ora lali. Lan aku ora mangan saka barang-barang kuwi nalika aku nandhang lara, aku ora njupuk woh saka barang-barang kuwi kanggo barang sing ora resik, aku ora menehi saka barang-barang kuwi marang wong sing wis mati; aku manut marang swarane Gusti Allah kita, aku nglakoni kaya sing dhawuhake marang aku. Delengen mudhun saka omah suci Panjenengan saka swarga, lan berkahi wong Panjenengan Israel, lan lemah sing Panjenengan paringake marang wong-wong mau, kaya sing Panjenengan sumpah marang bapak-bapak kita, maringi kita lemah sing mili susu lan madu. Ing dina iki Gusti Allah sampeyan wis dhawuh marang sampeyan supaya nglakoni kabeh pranatan lan angger-angger; lan sampeyan bakal njaga lan nglakoni iku saka kabeh atimu, lan saka kabeh jiwamu. Sampeyan wis milih Gusti Allah dina iki dadi Gusti Allah sampeyan, lan mlaku ing kabeh dalane, lan njaga angger-angger lan pangadilan-pangadilan, lan manut swarane. Lan Gusti Allah wis milih kowe dina iki supaya kowe dadi bangsane sing kagungan khusus, kaya sing wis ngandika, njaga dhawuh-dhawuhe, lan supaya kowe ana ing ndhuwur kabeh bangsa-bangsa, kaya sing wis nggawe kowe misuwur lan bangga lan

mulya, supaya kowe dadi bangsa suci kanggo Gusti Allah kowe, kaya sing wis ngomong.

27

Lan Musa lan dewan sepuh Israel mrentah, ngandika, Padha njaga kabeh prentah iki, kabeh sing dak prentahake marang kowe dina iki. Lan bakal dadi ing dina nalika kowe nyabrang Kali Yordan menyang tanah sing Pangeran Gusti Allahmu maringi marang kowe, lan kowe bakal masang kanggo awakmu dhewe watu-watu gedhe, lan kowe bakal ngaplok watu-watu mau nganggo plester. Lan kowe bakal nulis ing watu-watu iki kabeh tembung-tembung saka angger-angger iki, nalika kowe nyabrang Kali Yordan, nalika kowe mlebu menyang tanah kang Pangeran Allah para bapakmu menehi kowe, tanah kang mili susu lan madu, kaya cara Pangeran Allah para bapakmu ngomong marang kowe. Lan bakal dadi nalika kowe nyabrang Kali Yordan, kowe bakal ngadegake watu-watu iki sing aku dhawuhake marang kowe dina iki ing Gunung Ebal, lan kowe bakal ngoleske kapur ing watu-watu mau. Lan kowe bakal mbangun ing kono misbyah kanggo Gusti Allah-mu, misbyah saka watu; kowe ora bakal nyelehake wesi ing ndhuwur iku; kowe bakal mbangun misbyah saka watu-watu wutuh kanggo Gusti Allah-mu, lan kowe bakal ngaturake kurban obong ing ndhuwur iku kanggo Gusti Allah-mu. Lan kowe bakal nyembelih ing kono sembelihan kawilujengan, lan kowe bakal mangan, lan kowe bakal wareg, lan kowe bakal bungah ing ngarsane Gusti

Allah-mu. Lan sampeyan bakal nulis ing watu-watu kabeh angger iki kanthi cetha banget. Lan Musa ngomong lan para imam wong Lewi marang kabeh Israel, ngandika, meneng lan ngrungokake Israel, ing dina iki kowe wis dadi umat kanggo Pangeran Gusti Allah kowe, lan kowe bakal ngrungokake swarane Pangeran Gusti Allah kowe, lan kowe bakal nglakoni kabeh dhawuhe lan aturan-aturane, sing aku dhawuhake marang kowe dina iki. Lan Musa dhawuh marang wong-wong ing dina kuwi, kandha, Wong-wong iki bakal ngadeg mberkahi wong-wong ing gunung Gerizim sawise nyabrang kali Yordan: Simeon, Lewi, Yuda, Isakhar, Yusuf, lan Benyamin. Lan wong-wong iki bakal ngadeg kanggo ipat-ipat ana ing gunung Ebal, Ruben, Gad, lan Asyer, Zabulon, Dan, lan Naftali. Lan wong-wong Lewi bakal mangsuli lan ngomong marang kabèh wong Israel nganggo swara gedhé, Dikutuk wong sing nggawé patung ukiran lan patung leburan, nistha tumrap Gusti, gawéan tangané tukang, lan bakal ndhelikaké kuwi ing panggonan sing didhelikaké. Lan kabèh wong bakal mangsuli lan ngomong, Dadi mengkono. Dikutuk wong sing ora ngurmati bapake utawa ibuke; lan kabeh wong bakal ngomong, mangkono. Dikutuk wong sing nggeser wates-watese pepadhane; lan kabeh wong bakal ngomong, Amin, muga-muga dadi. Kena ipat wong sing nyasarake wong wuta ing dalan; lan kabeh wong bakal ngomong, Amin. Dikutuk wong sing bakal ngalihake pengadilan wong pendatang lan anak yatim lan randha; lan kabeh wong bakal ngomong, dadi mangkono. Kinathah wong lanang sing turu karo bojone bapake dhewe, amarga dheweke mbukak tutupan bapake dhewe; lan kabeh wong bakal ngomong, Muga-

muga dadi. Wong sing turu karo kewan iku kena ipat-ipat; lan kabèh wong bakal ngomong, Muga-muga mangkono. Katukon wong sing turu karo adhine wadon saka bapake utawa ibune dheweke. Lan kabèh wong bakal ngomong, Amin utawa Muga-muga kalakon. Kinelèm wong sing turu karo mantune dhéwé; lan kabèh wong bakal ngomong, Dadia. Kinelèm wong sing turu karo adhine bojone dhéwé; lan kabèh wong bakal ngomong, Dadia. Kasiksaan wong sing nuthuk pepadhane kanthi cidra; lan kabeh wong bakal ngomong, Mangkono. Kena kutukan wong sing nampa hadiah kanggo nyerang jiwa getih sing ora salah; lan kabeh wong bakal ngomong, muga-muga dadi. Kinelèm saben wong sing ora tetep ing kabèh tembung-tembung saka angger-angger iki kanggo nglakoni iku; lan kabèh wong bakal ngomong, dadi mengkono.

28

Lan bakal dadi yen pancen kowe krungu swarane Gusti Allah kowe, njaga lan nglakoni kabeh dhawuh iki, sing aku dhawuh marang kowe dina iki, lan Gusti Allah kowe bakal maringi kowe ing dhuwur kabeh bangsa ing bumi, lan kabeh berkah iki bakal teka marang kowe, lan bakal nemokake kowe; yen pancen kowe krungu swarane Gusti Allah kowe, keberkahan kowe ing kutha, lan keberkahan kowe ing sawah. Kaberkahan anak-anakmu saka wetengmu, lan asil-asil saka lemahmu, lan komplotan sapi-sapimu, lan kumpulan wedhus-wedhusmu. Diberkahi gedung panyimpenané sampéyan, lan sisa-sisa sampéyan. Rahayu kowe

nalika mlebu, lan rahayu kowe nalika metu. Gusti Allah Pangeranmu bakal nyerahake mungsuh-mungsuhmu sing wis nglawan kowe kanthi rusak ing ngarep pasuryamu; ing dalan siji dheweke bakal metu menyang kowe, lan ing pitung dalan dheweke bakal mlayu saka pasuryamu. Gusti ngirim berkah marang kowe ing gudang-gudangmu, lan marang kabeh sing kowe bakal numpangake tanganmu, ing lemah sing Gusti Allahmu menehi marang kowe. Gusti bakal ngunggahake kowe dadi umat suci kanggo Awake Dhewe, kaya cara sing wis disumpah marang bapak-bapakmu; yen kowe ngrungokake swarane Gusti Allahmu, lan kowe mlaku ing kabeh dalane Panjenengane, lan kabeh bangsa ing bumi bakal ndeleng kowe, amarga jenenge Gusti wis diarani marang kowe, lan dheweke bakal wedi marang kowe. Lan Gusti Allah kowe bakal nambahi kowe menyang kabecikan ing turunan weteng kowe, lan ing turunan kewan kowe, lan ing asil lemah kowe, ing lemah kowe sing wis disumpah Gusti marang bapak-bapak kowe kanggo maringi kowe. Gusti Allah bakal mbukak bandhane kang becik marang kowe, yaiku swarga, menehi udan marang lemahe kowe ing wektune; mberkahi kabeh karya tangane kowe; lan kowe bakal ngutangi bangsa akeh, nanging kowe ora utang. Lan kowe bakal mrentah marang bangsa-bangsa akeh, nanging dheweke ora bakal mrentah marang kowe. Gusti Allah kowe bakal netepake kowe dadi endhas lan ora dadi buntut, lan kowe bakal ana ing dhuwur lan ora bakal ana ing ngisor, yen kowe ngrungokake swarane Gusti Allah kowe, kabeh sing aku dhawuhake marang kowe dina iki supaya dijaga. Ora kowe bakal nerak saka kabeh dhawuh, sing aku dhawuh kowe dina

iki tengen utawa kiwa, kanggo mlaku ngetutake dewa-dewa liyane kanggo ngabdi marang wong-wong mau. Lan bakal dadi yen kowe ora ngrungokake swarane Gusti Allah kowe, njaga kabeh dhawuhe dheweke, sing akeh kaya sing aku dhawuhake marang kowe dina iki, lan bakal teka marang kowe kabeh ipat-ipat iki, lan bakal nyekel kowe. Kena kutukan kowe ing kutha, lan kena kutukan kowe ing sawah. Kena ipat lumbung-lumbungmu, lan sisa-sisamu. Kena ipat anak-anakmu saka wetengmu, lan asilé lemahmu, komplotané sapimu, lan kumpulané wedhusmmu; Kena ipat kowe nalika mlebu, lan kena ipat kowe nalika metu. Gusti bakal ngirim marang kowe kekurangan lan paceklik lan karusakan marang kabeh sing kowe lebokake tanganmu, nganti Panjenengane ngrusak kowe, lan nganti Panjenengane numpes kowe kanthi cepet amarga tumindak-tumindak ala kowe, amarga kowe wis ninggalake Aku. Muga Gusti nggawe nempel marang kowe pati, nganti Panjenengane bakal ngrusak kowe kanthi tuntas saka bumi, menyang ngendi kowe mlebu ing kono kanggo marisi iku. Gusti bakal nggampar kowe kanthi kekurangan, lan demam, lan nggigil, lan radang, lan penyakit angin, lan penyakit kuning, lan padha bakal ngoyak kowe nganti padha numpes kowe. Lan bakal dadi kanggo kowe, langit sing ana ing dhuwur sirahmu kaya tembaga, lan bumi sing ana ing ngisormu kaya wesi. Muga-muga Gusti Allah Pangeranmu paring udan ing tanahmu dadi bledug, lan lemah saka swarga bakal mudhun, nganti bakal ngrusak awakmu, lan nganti bakal numpes awakmu kanthi cepet. Muga-muga Pangeran paring kowe marang paukuman ing ngarepe mungsuh-mungsuh; ing dalan siji kowe bakal metu

marang wong-wong mau, lan ing pitung dalan kowe bakal mlayu saka ngarepe wong-wong mau; lan kowe bakal dadi panyebaran ing kabeh kratoning bumi. Lan bakal dadi wong-wong mati sampeyan panganan kanggo manuk-manuk langit, lan kanggo kewan-kewan buas bumi, lan ora bakal ana sing nggawe wedi. Gusti bakal nggampar kowe nganggo borok Mesir ing panggonane, lan nganggo kudis galak, lan nganggo gatel, supaya kowe ora bisa waras. Gusti bakal nggawe kowe kena paukuman kanthi kegilaan, lan wuta, lan bingunge pikiran. Lan kowe bakal meraba-raba ing wayah awan, kaya wong wuta sing meraba-raba ing pepeteng, lan dalan-dalanmu ora bakal mujur; lan kowe bakal dianiaya, lan dirampok saben dina, lan ora ana sing nulungi. Kowe bakal njupuk wadon, lan wong lanang liyane bakal duwe dheweke; kowe bakal mbangun omah, lan ora bakal manggon ing kono; kowe bakal nandur kebon anggur, lan ora bakal panen saka kono. Pedhet sampeyan wis dipatèni ing ngarepe sampeyan, lan sampeyan ora bakal mangan saka dheweke; kuldi sampeyan wis direbut saka sampeyan, lan ora bakal dibalèkaké marang sampeyan; wedhus-wedhus sampeyan wis diwènèhaké marang mungsuh-mungsuh sampeyan, lan ora bakal ana sing nulungi sampeyan. Anak lanang-lanangmu lan anak wadon-wadonmu wis diwènèhaké marang bangsa liya, lan mripatmu bakal ndeleng kuru lan ringkih nggolèki wong-wong mau; tanganmu ora bakal kuwat. Asil saka lemah kowe, lan kabeh tenaga kowe bakal dipangan dening bangsa sing ora kowe kenal; lan kowe bakal dadi wong sing dianiaya lan diremuk kabeh dina. Lan kowe bakal kena teror amarga pemandangan saka mripatmu, sing bakal kowe deleng. Gusti

bakal nampani kowe kanthi borok ala ing dhengkul lan ing tungkak, supaya kowe ora bisa waras saka tapak sikil kowe nganti pucuk sirah kowe. Muga Gusti nggawa kowe lan para panggedhe kowe, sing bakal kowe angkat kanggo awakmu dhewe, menyang bangsa sing ora kowe ngerti kowe lan bapak-bapak kowe, lan kowe bakal ngabdi ing kono marang dewa-dewa liyane saka kayu lan watu. Lan kowe bakal dadi ing kono ing teka-teki lan pasemon lan crita ing kabeh bangsa-bangsa, menyang ngendi Gusti bakal nggawa kowe ing kono. Wiji akeh sampeyan bakal nggawa metu menyang lapangan, lan sithik sampeyan bakal nggawa mlebu, amarga walang bakal mangan kabeh. Kebon anggur sampeyan bakal nandur lan nggarap, lan anggur sampeyan ora bakal ngombe lan ora bakal bungah saka kuwi, amarga uler bakal mangan kabeh. Wit zaitun bakal ana ing kabèh watesanmu, lan lenga ora bakal kowe oles, amarga wit zaitunmu bakal rontok. Anak lanang lan anak wadon bakal kowe lairake lan ora bakal ana; amarga dheweke bakal lunga ing panangkaran. Kabèh barang kayu-kayuné kowe, lan kabèh asil bumi kowe bakal dipangan déning walang sangit. Wong manca sing ana ing kowe, dheweke bakal munggah dhuwur dhuwur, nanging kowe bakal mudhun ngisor ngisor. Wong iki bakal ngutangi kowe, nanging kowe ora bakal ngutangi wong iki; wong iki bakal dadi sirah, nanging kowe bakal dadi buntut. Lan bakal teka marang kowe kabeh ipat-ipat iki, lan bakal ngoyak kowe, lan bakal nyekel kowe, nganti numpes kowe, lan nganti ngrusak kowe; amarga kowe ora ngrungokake swarane Pangeran Gusti Allahmu, kanggo njaga dhawuh-dhawuhe, lan aturan-aturan kabeh sing dheweke dhawuhake marang kowe.

Lan bakal ana ing kowe tandha-tandha, lan keajaiban-keajaiban ing turununmu nganti selawase, amarga kowe ora ngabdi marang Gusti Allah kowe kanthi kabungahan lan ati sing apik amarga akehe kabeh. Lan kowe bakal ngabdi marang mungsuh-mungsuhmu, sing bakal dikirim dening Gusti marang kowe, ing paceklik, lan ing ngelak, lan ing wuda, lan ing kurange kabeh; lan Panjenengane bakal masang kuk wesi ing gulumu, nganti Panjenengane numpes kowe. Gusti bakal nggawa marang kowe bangsa saka adoh saka pungkasane bumi kaya serangan elang, bangsa sing kowe ora bakal krungu swarane, bangsa sing ora duwe isin ing raine, sing ora bakal ngurmati raine wong tuwa, lan wong enom ora bakal dikasihani. Lan bakal mangan anak-anake kewan-kewan sampeyan, lan asil-asile tanah sampeyan, nganti ora ninggalake sampeyan gandum, anggur, lenga, komplotan sapi-sapi sampeyan, lan komplotan wedhus-wedhus sampeyan, nganti dheweke numpes sampeyan. Lan bakal ngrusak awakmu ing kutha-kutha mu, nganti tembok-tembok sing dhuwur lan sing kuwat dirusak, sing kowe wis percaya marang tembok-tembok kuwi, ing kabeh tanah mu; lan bakal nyiksa awakmu ing kutha-kutha mu, sing wis diwenehake marang kowe. Lan kowe bakal mangan anak-anak saka weteng kowe, daging anak lanang kowe lan anak wadon kowe, sing wis diwenehake marang kowe, ing kasusahan kowe lan ing kasangsaran kowe, sing bakal ditindakake dening mungsuh kowe marang kowe. Wong sing alus lan manja banget ing antaramu bakal nyirik mripate marang sadulure, lan marang bojone sing ana ing pangkone, lan marang anak-anake sing isih ditinggalake kanggo dheweke, supaya ora menehi siji-sijine saka

daging anak-anake, sing bakal dipangan dening dheweke amarga ora ana apa-apa sing ditinggalake kanggo dheweke ing kasusahanmu lan ing kasangsaranmu, sing bakal ditindakake mungsuhmu marang kowe ing kabeh kutha-kuthamu. Wong wadon sing alus lan manja ing antaramu, sing sikile durung tau nyoba mlaku ing lemah amarga kemanjaane lan kehalusane, bakal nyirik karo mripate marang bojone sing ana ing pangkone, lan marang anake lanang lan anake wadon, lan ari-ari sing metu saka wetengé, lan anak sing bakal dilairake; amarga dheweke bakal mangan kabeh kuwi kanthi ndhelik amarga kekurangan kabeh ing kasusahanmu lan ing kasangsaranmu, sing mungsuhmu bakal nggawe sangsara marang kowe ing kutha-kuthamu, yen kowe ora ngrungokake nglakoni kabeh tembung-tembung angger-angger iki, sing wis ditulis ing buku iki, kanggo wedi marang jeneng sing mulya lan endah iki, PANGERAN GUSTI ALLAH mu. Lan Gusti bakal nggawe luar biasa paukuman-paukumanmu, lan paukuman-paukuman saka turunanmu, paukuman gedhe lan nggumunake, lan penyakit-penyakit ala lan setya. Lan bakal mbalèkaké kabèh kasangsaran Mesir sing ala, sing kowé wedi saka ngarepe wong-wong mau, lan bakal nempel ing kowé. Lan kabèh penyakit, lan kabèh pageblug sing ora kaserat, lan kabèh sing kaserat ing kitab angger-angger iki, bakal ditindakake Gusti marang kowe, nganti Panjenengané bakal numpes kowe. Lan kowe bakal ditinggal kanthi jumlah cilik, tinimbang kowe biyen kaya lintang-lintang ing langit kanthi akehe, amarga kowe ora ngrungokake swarane Gusti Allahmu. Lan bakal dadi kaya cara Gusti Allah bungah marang kowe gawe becik marang kowe lan

nambahi kowe, mangkono uga Gusti Allah bakal bungah marang kowe numpes kowe; lan kowe bakal dicabut kanthi cepet saka tanah, menyang tanah sing kowe mlebu ing kono kanggo marisi. Lan Gusti Allah kowe bakal nyebarake kowe menyang kabeh bangsa-bangsa, saka ujung bumi nganti ujung bumi, lan kowe bakal ngabdi ing kono marang dewa-dewa liyane, kayu lan watu, sing ora ngerti kowe lan bapak-bapak kowe. Nanging lan ing bangsa-bangsa kuwi ora bakal ngistirahatake kowe, lan ora bakal ana papan kanggo tapak sikil kowe; lan Gusti bakal menehi kowe ing kono ati liya sing ora manut, lan mripat sing gagal, lan jiwa sing meleleh. Lan uripe sampeyan bakal gantung ing ngarepe mripate sampeyan; lan sampeyan bakal wedi rina lan wengi, lan sampeyan ora bakal pracaya marang uripe sampeyan. Ing esuk kowe bakal ngomong, kepiye bisa dadi sore; lan ing sore kowe bakal ngomong, kepiye bisa dadi esuk; saka wedi ing atimu sing bakal kowe wedi, lan saka penglihatan mripatmu sing bakal kowe deleng. Lan Gusti bakal mbalèkaké kowé menyang Mesir nganggo kapal, ing dalan sing aku wis ngomong, kowé ora bakal ndeleng dhéwé manèh; lan kowé bakal didol ing kono marang mungsuh-mungsuhmu dadi budhak lanang lan budhak wadon, lan ora bakal ana sing tuku. Iki tembung-tembung saka prajanjian, sing diperintahake Gusti marang Musa kanggo netepake marang anak-anak Israel ing tanah Moab, kajaba prajanjian sing digawe kanggo wong-wong mau ing Horeb.

29

Lan Musa nimbali kabèh anak-anak Israel, lan ngomong marang wong-wong mau, Kowé kabèh wis weruh kabèh sapirang-pirang sing ditindakaké Gusti ing tanah Mesir ing ngarepmune kowé marang Firaun lan marang abdi-abdine, lan marang kabèh tanahe, pacoban-pacoban gedhé sing wis dideleng mripatmu, tandha-tandha lan keajaiban-keajaiban gedhé kuwi mau. Lan ora mènèhi Gusti Allah marang kowe ati kanggo ngerti, lan mripat kanggo ndeleng, lan kuping kanggo krungu nganti dina iki. Lan Panjenengané mimpin kowé patang puluh taun ing ara-ara samun; sandhangané kowé ora dadi lawas, lan sepatuné kowé ora rusak saka sikilé kowé. Roti ora kokèmu mangan, anggur lan omben-omben kuat ora kokèmu ngombé, supaya kokèmu ngerti yèn Gusti Allah kokèmu iku Aku. Lan sampeyan padha teka nganti tekan panggonan iki; lan metu Sihon raja Hesbon, lan Og raja Basan kanggo ketemu karo kita ing perang. Lan kita nyerang wong-wong mau, lan kita njupuk tanahe wong-wong mau, lan aku menehi tanah iku minangka warisan marang Ruben, lan marang Gad, lan marang setengah suku Manasye. Lan sampeyan bakal njaga nindakake kabeh tembung saka prajanjian iki, supaya sampeyan ngerti kabeh sing sampeyan bakal nindakake. Sampeyan kabeh padha ngadeg dina iki ing ngarepe Pangeran Gusti Allah sampeyan, para pemimpin suku sampeyan, lan majelis sesepuh sampeyan, lan para hakim sampeyan, lan para juru tulis sampeyan, kabeh wong Israel, para wanita sampeyan, lan anak-anak sampeyan lan wong manca sing ana ing tengah-tengahe kemah sampeyan, saka tukang potong kayu sampeyan nganti tukang nggawa banyu sampeyan, kanggo mlebu ing prajanjian Pangeran Gusti

Allah sampeyan, lan ing kutukan-kutukane, sing Pangeran Gusti Allah sampeyan aturake marang sampeyan dina iki; supaya Panjenengane netepake sampeyan dadi umat kanggo Panjenengane, lan Panjenengane bakal dadi Gusti Allah sampeyan, kaya sing wis diomongake marang sampeyan, lan kaya sing wis disumpahake marang para bapak sampeyan Abraham lan Ishak lan Yakub. Lan ora mung karo kowe wae aku netepake prajanjian iki lan kutukan iki, nanging uga karo wong-wong sing ana ing kene karo kowe dina iki ing ngarsane Gusti Allah kowe, lan karo wong-wong sing ora ana karo kowe ing kene dina iki. Sing kowé ngerti kepiyé awaké dhéwé manggon ing tanah Mesir, kaya awaké dhéwé ngliwati ing tengah-tengahé bangsa-bangsa sing kowé wis ngliwati. Lan deleng barang-barang nistha wong-wong mau, lan barang-barang brahala wong-wong mau, kayu lan watu, salaka lan emas, sing ana ing antarane wong-wong mau. Aja ana ing kowe wong lanang, utawa wong wadon, utawa adat leluhur, utawa suku, sing pikirane wis nyimpang saka Gusti Allah kowe, wis lunga ngabdi marang dewa-dewane bangsa-bangsa mau; aja ana ing kowe oyod sing tuwuh munggah ing empedu lan pait; Lan bakal dadi yen dheweke krungu tembung-tembung kutukan iki, lan mberkahi awake dhewe ing atine, ngomong, muga-muga dadi suci kanggo aku, amarga ing kesasarane atiku aku bakal mlaku, supaya wong dosa ora numpes bebarengan karo wong sing tanpa dosa; Ora bakal kersa Allah ngapura marang dheweke, nanging malah banjur bakal murub nepsu Gusti lan semangat-Ipun marang wong mau; lan bakal nempel ing dheweke kabeh kutukan prajanjian iki, sing wis ditulis ing buku iki; lan bakal

mbusak Gusti jenenge saka ing ngisor langit. Lan Gusti bakal misahake dheweke menyang ala saka kabeh anak-anak Israel, miturut kabeh ipat-ipat saka prajanjian sing wis ditulis ing buku hukum iki. Lan bakal ngomong generasi liyane yaiku anak-anakmu, sing bakal tangi sawisemu, lan wong manca sing bakal teka saka tanah adoh, lan bakal weruh pepalang tanah kuwi lan penyakit-penyakite, sing dikirim Gusti marang dheweke, belerang lan uyah sing wis diobong; kabeh tanahe ora bakal ditandur, lan ora bakal thukul, lan ora bakal munggah ing dheweke kabeh tetanduran ijo. Kaya Sodom lan Gomorah dirusak, Admah lan Zeboim, sing dirusak dening Gusti ing nesu lan bebendu. Lan kabeh bangsa-bangsa bakal ngomong, Yagene Gusti nindakake mangkono marang tanah iki? Sapa sing nesu gedhe iki? Lan wong-wong bakal ngomong, amarga dheweke ninggalake prajanjian Gusti Allah saka bapak-bapak dheweke, sing digawe kanggo bapak-bapak dheweke, nalika nggawa metu dheweke saka tanah Mesir, lan wis lunga padha nyembah dewa-dewa liyane, sing ora dheweke ngerti, lan uga ora dibagi kanggo dheweke. Lan Gusti nesu banget marang tanah kuwi kanggo nggawa marang kuwi miturut kabeh kutukan sing wis ditulis ing buku angger-angger iki. Lan Gusti Allah nyopot wong-wong mau saka tanahe dhéwé nganggo nesu lan duka lan bebendhu gedhé banget, lan mbuwang wong-wong mau menyang tanah liyané kaya saiki. Bab-bab sing didhelikake iku kagungane Gusti Allah kita, nanging bab-bab sing katon iku kanggo kita lan anak-anak kita nganti selawase, supaya nglakoni kabeh tembung saka angger-angger iki. Bab-bab sing didhelikake iku kagungane Gusti Allah kita, nanging bab-bab sing katon iku kanggo kita lan

anak-anak kita nganti selawase, supaya nglakoni kabeh tembung saka angger-angger iki.

30

Lan bakal dadi nalika padha teka marang kowe kabeh tembung-tembung iki, berkah lan kutukan, sing tak paringake ing ngarep pasuryamu. Lan kowe bakal nampa ing atimu ing kabeh bangsa-bangsa, ing ngendi yen Gusti nyebarake kowe ing kono, lan kowe bakal bali marang Gusti Allahmu, lan kowe bakal ngrungokake swarane miturut kabeh sing aku dhawuhake marang kowe dina iki, saka kabeh atimu, lan saka kabeh jiwamu, lan Gusti bakal nambani dosa-dosamu, lan bakal welas asih marang kowe, lan maneh bakal nglumpukake kowe saka kabeh bangsa-bangsa, menyang ngendi Gusti nyebarake kowe ing kono. Yen panyebaran sampeyan saka pojok langit nganti pojok langit, saka kono Gusti Allah sampeyan bakal nglumpukake sampeyan, lan saka kono Gusti Allah sampeyan bakal njupuk sampeyan. Lan Gusti Allah kowe bakal nggawa kowe saka kono menyang tanah sing para bapak kowe wis marisi, lan kowe bakal marisi iku; lan Panjenengane bakal nggawe becik marang kowe, lan Panjenengane bakal nggawe kowe luwih akeh tinimbang para bapak kowe. Lan Gusti bakal ngresiki banget atimu, lan atine benihmu, kanggo tresna marang Gusti Allah-mu saka kabèh atimu, lan saka kabèh jiwamu, supaya kowe urip. Lan Gusti Allah sing kok duwèni bakal mènèhi kutukan-kutukan iki marang mungsuh-

mungsuhmu, lan marang wong-wong sing sengit karo kowe, sing wis ngoyak kowe. Lan kowe bakal bali lan ngrungokake swarane Pangeran Gusti Allah kowe, lan nindakake dhawuh-dhawuhe dheweke, kabeh sing aku dhawuhake marang kowe dina iki. Lan bakal mberkahi kowe Gusti Allah kowe ing kabeh karya tangane kowe, ing turunane wetenge kowe, lan ing turunane kewan-kewane kowe, lan ing asil-asile lemah kowe, amarga bakal bali Gusti Allah kowe kanggo bungah marang kowe menyang kabecikan, kaya bungahe marang bapak-bapakmu. Yen kowe ngrungokake swarane Gusti Allah kowe, njaga parentah-parentahe dheweke, lan aturan-aturane dheweke, lan ukuman-ukumane dheweke sing wis ditulis ing buku angger-angger iki, yen kowe bali marang Gusti Allah kowe saka kabeh atimu, lan saka kabeh jiwamu. Dhawuh iki sing tak dhawuhake marang kowe dina iki, ora angel banget, lan ora adoh saka kowe. Ora ana ing swarga ing ndhuwur, ngomong, sapa sing bakal munggah kanggo kita menyang swarga, lan bakal njupuk kanggo kita iku, lan sawise krungu iku kita bakal nglakoni? Ora ana ing sanjabane segara iku, ngomong, Sapa sing bakal nyabrang kanggo kita menyang sanjabane segara, lan njupuk iku kanggo kita, lan nggawe iku bisa dirungokake kanggo kita, lan kita bakal nglakoni? Cedhak banget karo kowe ana tembung iku ing cangkemmu, lan ing atimu, lan ing tanganmu kanggo nindakake. Lho, aku wis menehi ing ngarep raimu dina iki urip lan pati, kang becik lan kang ala. Yen kowe ngrungokake dhawuh-dhawuhe Gusti Allah kowe, sing aku dhawuhake marang kowe dina iki, tresna marang Gusti Allah kowe, mlaku ing kabeh dalane Panjenengane, lan njaga

ketetepan-ketetepane Panjenengane, lan angger-anggere Panjenengane, lan kowe bakal urip, lan kowe bakal dadi akeh, lan Gusti Allah kowe bakal mberkahi kowe ing kabeh tanah, sing kowe mlebu ing kono kanggo marisi. Lan yèn atimu owah, lan kowe ora ngrungokake, lan wis kesasar kowe nyembah dewa-dewa liyane lan ngabdi marang dhèwèké, aku ngumumake marang kowe dina iki, yèn kowe bakal rusak kanthi karusakan, lan kowe ora bakal dadi wong sing umure dawa ana ing lemah, sing kowe nyabrang Kali Yordan menyang kono kanggo mratèlakaké lemah kuwi. Aku mèsakaké kowe dina iki langit lan bumi, urip lan pati wis tak wènèhaké ing ngarepmu, berkah lan kutukan; pilih urip kowe, supaya urip kowe lan turunanmu, tresna marang Gusti Allah kowe, ngrungokake swarane dhèwèké, lan nyekel dhèwèké; amarga iki uripmu lan dawané dina-dinamu, manggon ing bumi, sing wis disumpah Gusti marang bapak-bapakmu Ibrahim lan Iskak lan Yakub kanggo mènèhi dhèwèké.

31

Lan Musa rampung ngomong kabeh tembung-tembung iki marang kabeh anak-anak Israel, lan ngandika marang wong-wong mau, Satus rong puluh taun umurku saiki; aku ora bisa maneh mlebu lan metu; Gusti nanging wis ngandika marang aku, Kowe ora bakal nyabrang kali Jordan iki. Gusti Allah sampeyan sing mlaku ing ngarep sampeyan, Panjenengane bakal numpes bangsa-bangsa iki saka ngarepmu, lan sampeyan

bakal duwe warisan wong-wong mau; lan Yosua sing mlaku ing ngarepmu, kaya sing wis diomongake dening Gusti. Lan Gusti Allah Pangeranmu bakal nglakoni marang wong-wong mau kaya sing wis dilakoni marang Sihon lan Og, rong raja saka wong Amori, sing padha ana ing sebrang Kali Yordan, lan marang tanahe dheweke, kaya sing wis dirusak kabeh dheweke. Lan Gusti Allah wis nyerahake wong-wong mau marang kowe kabeh, lan kowe kabeh bakal nglakoni marang wong-wong mau, kaya sing wis tak dhawuhake marang kowe kabeh. Dadi wani lan kuwat, aja wedi, lan aja dadi pengecut, lan aja wedi banget saka raine wong-wong mau; amarga Gusti Allah kowe sing mlaku ngarep karo kowe ana ing kowe, ora bakal ninggalake kowe, ora bakal nilar kowe. Lan Musa nimbali Yosua, lan ngomong marang dheweke ing ngarepe kabeh Israel, dadi wani lan dadi kuwat, awit kowe bakal mlebu ing ngarep pasuryane wong-wong iki menyang tanah sing wis disumpah Pangeran marang bapak-bapakmu kanggo menehi marang wong-wong mau, lan kowe bakal nggawe wong-wong mau marisi tanah kuwi. Lan Gusti sing mlaku bebarengan karo kowe, ora bakal ngeculake kowe, uga ora bakal ninggalake kowe; aja wedi, lan aja dadi pengecut. Lan Musa nulis tembung-tembung saka angger-angger iki menyang buku, lan mènèhi marang para imam, anak-anak Lewi sing nggawa peti prajanjian Pangeran, lan marang para pinituwa saka anak-anak Israel. Lan Musa dhawuh marang wong-wong mau ing dina kuwi, ngandika, sawise pitung taun ing wektu taun pembebasan ing riyaya pondokan, nalika kabeh Israel padha teka supaya katon ing ngarsane Pangeran Gusti Allah kowe, ing panggonan sing bakal

dipilih dening Pangeran, kowe bakal maca angger-angger iki ing ngarepe kabeh Israel menyang kupinge wong-wong mau, sawise nglumpukake wong akeh, wong lanang lan wong wadon lan anak-anak lan wong manca sing ana ing kutha-kutha kowe, supaya padha krungu, lan supaya padha sinau wedi marang Pangeran Gusti Allah kowe, lan padha bakal krungu supaya nglakoni kabeh tembung-tembung angger-angger iki. Lan anak-anake wong-wong mau sing ora ngerti, bakal krungu, lan bakal sinau wedi marang Gusti Allah sampeyan kabeh dina-dina sing akeh banget dheweke urip ing lemah, menyang ngendi sampeyan nyabrang kali Yordan ing kono kanggo marisi iku. Lan Gusti ngandika marang Musa, Lah wis cedhak dina-dinane patimu; timbangen Yosua, lan ngadega ana ing jejere lawang-lawange kemah paseksen, lan Aku bakal mrentah marang dheweke. Lan Musa lan Yosua lunga menyang kemah paseksen, lan padha ngadeg ana ing jejere lawang-lawange kemah paseksen. Lan Gusti Allah mudhun ing méga, lan ngadeg ana ing lawang tarub paseksen; lan tiang mégané ngadeg ana ing lawang tarub paseksen. Lan ngandika Pangeran marang Musa, lah kowe bakal turu karo bapak-bapak kowe, lan wis tangi wong-wong iki bakal main sundal ngetutake dewa-dewa liyan saka tanah, menyang sing iki mlebu, lan bakal ninggalake aku, lan bakal ngrusak prajanjian aku, sing aku wis gawe kanggo wong-wong mau. Lan aku bakal nesu kanthi nesu marang wong-wong mau ing dina kuwi, lan aku bakal ninggalake wong-wong mau, lan aku bakal ngulingake pasuryanku saka wong-wong mau, lan bakal dadi panganan, lan wong-wong mau bakal nemokake dheweke piala akeh lan kasangsaran, lan bakal

ngomong ing dina kuwi, amarga ora ana Gusti Allah-ku ing aku, piala-piala iki wis nemokake aku. Nanging aku kanthi nguripake bakal nguripake rainku saka wong-wong mau ing dina iku, amarga kabeh piala sing padha nggawe, amarga wong-wong mau wis nguripake marang dewa-dewa manca. Lan saiki tulisen tembung-tembung saka tembang iki, lan ajarake iku marang anak-anak Israel, lan lebokake iku menyang cangkeme wong-wong mau, supaya tembang iki dadi saksi kanggo aku ing antarane anak-anak Israel. Amarga aku bakal nggawa wong-wong mau menyang tanah sing apik, sing wis tak sumpahi marang bapak-bapak wong-wong mau, kanggo menehi wong-wong mau tanah sing mili susu lan madu, lan wong-wong mau bakal mangan, lan wis diisi bakal wareg, lan bakal bali menyang dewa-dewa sing manca, lan bakal ngabdi marang dewa-dewa mau, lan bakal nggawe nesu aku, lan bakal ngrusak prajanjianku. Lan bakal ngadeg minangka saksi tembang iki manut raine menehi kesaksian, amarga ora bakal dilalekake saka cangkeme wong-wong mau, lan saka cangkeme turunane wong-wong mau; amarga aku ngerti kajahatane wong-wong mau, kabeh sing padha ditindakake ing kene dina iki, sadurunge aku nggawa wong-wong mau menyang tanah sing apik, sing wis daksumpahi marang bapak-bapake wong-wong mau. Lan Musa nulis tembang iki ing dina kuwi, lan dhèwèké mulangaké iku marang anak-anaké Israel. Lan dhèwèké mréntah marang Yosua, lan ngandika, dadia wong sing wani lan kuwat, amerga kowé bakal nggawa anak-anaké Israèl menyang lemah sing wis disumpah déning Gusti marang wong-wong mau, lan Panjenengané bakal ana karo kowé. Nalika Musa wis rampung

nulis kabeh tembung-tembung saka angger-angger iki menyang buku nganti tekan pungkasan, lan dheweke mrentah marang wong-wong Lewi sing nggawa peti prajanjen Pangeran, ngandika, Sawise njupuk buku angger-angger iki, sampeyan bakal nyelehake iku ing sisih peti prajanjen Pangeran Gusti Allah sampeyan; lan bakal ana ing kana ing sampeyan kanggo paseksi. Amarga aku ngerti provokasi sampeyan, lan gulu sampeyan sing keras; nalika aku isih urip karo sampeyan saiki, sampeyan padha mbrontak marang Gusti Allah; kepiye ora uga sawise patine aku? Kumpulna menyang aku para pimpinan suku sampeyan, lan para pinisepuh sampeyan, lan para hakim sampeyan, lan para juru tulis sampeyan, supaya aku bakal ngomong menyang kupinge wong-wong mau kabeh tembung-tembung iki; lan aku nyekseni marang wong-wong mau langit lan bumi. Aku ngerti amarga ing pungkasan saka patiku sampeyan bakal tumindak tanpa angger-angger, lan sampeyan bakal nyimpang saka dalan sing wis tak dhawuhake marang sampeyan, lan piala bakal nemoni sampeyan ing pungkasan dina-dina, amarga sampeyan bakal nindakake piala ing ngarsane Gusti, kanggo nesu dheweke ing karya-karya saka tangan sampeyan. Lan Musa ngomong menyang kupingé kabèh pakumpulan tembung-tembungé saka lagu iki nganti tekan pungkasan.

32

Nggatekna he swarga, lan aku bakal ngomong, lan muga bumi

krungu tembung-tembung saka cangkemku. Muga diajab-ajab kaya udan pangandikaku, lan muga mudhun kaya embun tembung-tembungku, kaya jawah ing suket, lan kaya salju ing suket. Amarga jeneng Gusti aku nyebut; wènèhana kaluhuran marang Gusti Allah kita. Gusti Allah, bener kabeh pakaryan-Ipun, lan kabeh dalan-Ipun putusan-putusan; Gusti Allah setya, lan ora ana ketidakadilan; adil lan suci Pangeran. Dheweke padha dosa, dudu anak-anake dheweke, bocah-bocah sing kudu disalahake; generasi sing bengkok lan sesat. Apa iki-iki sampeyan bales marang Gusti? Wong-wong sing mangkono bodho lan ora wicaksana? Apa ora bapakmu iki dhewe sing nduweni kowe lan nggawe kowe lan mbentuk kowe? Élingana dina-dinané jaman biyen, mangertèna taun-tauné saka generasi menyang generasi. Takokna bapakmu lan dheweke bakal ngumumake marang kowe, para pinisepuhmu lan dheweke bakal ngomong marang kowe. Nalika Sing Paling Dhuwur mbagi bangsa-bangsa, nalika nyebarake anak-anake Adam, dheweke netepake wates-wates bangsa-bangsa miturut cacahe utusan Allah. Lan dadi bagiané Gusti Allah wong-wonge dhèwèké Yakub; ukuran warisané dhèwèké Israel. Dhèwèké nyukupi dhèwèké ing ara-ara, ing ngelak panas ing lemah tanpa banyu; dhèwèké ngubengi dhèwèké lan ngajari dhèwèké, lan njaga dhèwèké, kaya putri mripat. Kaya elang nutupi sarang dhèwèké, lan ing anak-anak manuk dhèwèké dhèwèké nglayang, mbentangake swiwi dhèwèké dhèwèké nampa wong-wong mau, lan ngangkat wong-wong mau ing pundhak dhèwèké. Gusti piyambak sing mimpin dheweke kabeh, ora ana dewa manca bebarengan karo dheweke kabeh. Dheweke nggawa munggah

wong-wong mau menyang kekuwatan saka bumi; dheweke pakani wong-wong mau asil saka sawah-sawah; padha nyusu madu saka watu, lan lenga saka watu sing atos. Mentega sapi, lan susu wedhus, karo lemak anak wedhus lan wedhus lanang, anak sapi lanang lan wedhus, karo lemak ginjel gandum, lan getih anggur, dheweke ngombe anggur. Lan Yakub mangan lan wareg, lan sing ditresnani nendhang, dheweke dadi lemu, dadi kandel, dadi amba, lan dheweke ninggalake Gusti Allah sing wis nggawe dheweke, lan mundur saka Gusti Allah Juruwilujenge. Wong-wong mau padha nggawe aku nesu karo barang-barang sing asing; ing jero nistha-nisthanipun wong-wong mau padha nggawe aku pait. Dheweke padha kurban marang dhemit, lan dudu marang Gusti Allah; marang dewa-dewa sing ora dheweke ngerti; anyar lan anyar banget wis teka, sing para bapakne ora ngerti. Gusti Allah sing wis nglairake kowe wis koktinggalake, lan kowe wis lali marang Gusti Allah sing nyukupi kowe. Lan Gusti Allah weruh, lan dheweke cemburu; lan dheweke nesu banget amarga anak lanang lan anak wadon dheweke, lan dheweke ngomong, aku bakal ngalihake rai aku saka wong-wong mau, lan aku bakal nuduhake apa sing bakal kelakon marang wong-wong mau ing dina-dina pungkasan; amarga iki generasi sing nyimpang, anak lanang sing ora duwe iman ing njero awake dhewe. Dhèwèké padha nggawé aku cemburu marang sing dudu Gusti Allah, dhèwèké padha nggawé nesu aku nganggo brahala-brahalané dhèwèké; lan aku bakal nggawé dhèwèké padha cemburu marang sing dudu bangsa, marang bangsa sing ora ngerti aku bakal nggawé dhèwèké padha nesu. Amarga geni wis diobong saka nepraku, bakal kobong nganti

neraka ngisor; bakal mangan bumi lan asil-asile; bakal ngobong dhasar-dhasare gunung-gunung. Aku bakal nglumpukake piala-piala marang wong-wong mau, lan panah-panahku bakal perang bebarengan marang wong-wong mau. Rusak amarga paceklik lan dipangan manuk, lan kejang mburi sing ora bisa ditambani; untu kewan galak bakal tak kirimake marang wong-wong mau, bebarengan karo nesu sing nyusur ing lemah. Saka njaba pedhang bakal nggawe wong-wong mau ora duwe anak, lan saka ing gudang-gudang, wedi; nom-noman karo prawan, bayi nyusu karo wong tuwa sing wis mapan. Aku ngomong, aku bakal nyebarake wong-wong mau, lan aku bakal mandhegake pengetan-e wong-wong mau saka manungsa. Yen ora jalaran nesu mungsuh, supaya ora padha suwe uripe, supaya wong-wong sing nentang ora padha nyerang bebarengan, supaya ora padha ngomong, Tangane kita sing dhuwur, lan dudu Gusti, sing nggawe kabeh iki. Bangsa sing wis ilang pitutur iku, lan ora ana kawruh ing wong-wong mau. Ora padha mikir kanggo ngerti; ayo padha nampa bab-bab iki ing wektu sing bakal teka. Kepiye siji bisa ngoyak sewu, lan loro bisa ngusir puluh ewu, yen ora Gusti Allah sing adol wong-wong mau, lan Pangeran sing masrahake wong-wong mau? Amarga dewa-dewané dhèwèké ora kaya Gusti Allah kita; nanging mungsuh-mungsuh kita iku wong bodho. Saka wit anggur Sodom wit anggure wong-wong mau, lan pange saka Gomorah; anggure wong-wong mau anggur pedhut, tandan pait kanggo wong-wong mau. Nesu naga anggure wong-wong mau, lan nesu ula kobra sing ora bisa waras. Apa ora kabeh iki wis diklumpukake ing aku, lan wis dimeterai ing bandha-bandhaku? Ing dina pembalasan aku

bakal males, nalika sikile wong-wong mau kesandhung, amarga cedhak dina karusakan kanggo wong-wong mau, lan wis ana siap kanggo kowe. Amarga Gusti bakal ngadili wong-wong Panjenengané, lan marang abdi-abdi Panjenengané bakal diparingi panglipur; awit Panjenengané weruh wong-wong mau wis lemes, lan wis ditinggal ing panangkaran, lan wis ora kuwat. Lan Gusti ngandika, ing endi dewa-dewa wong-wong mau, sing padha dipercaya marang wong-wong mau, sing lemak saka kurban-kurban wong-wong mau padha kokpangan, lan anggur saka sesaji-sesaji wong-wong mau padha kokombe? Ayo padha tangi lan ayo padha tulung sampeyan lan ayo padha dadi pelindung sampeyan. Deleng, deleng, yen aku iki aku, lan ora ana Gusti Allah kajaba aku; aku mateni, lan aku nggawe urip; aku bakal nyerang, lan aku bakal nambani; lan ora ana sing bakal ngluwari saka tanganku. Amarga aku bakal ngangkat tanganku menyang swarga, lan aku bakal sumpah tangan tengenku, lan aku bakal ngomong, aku urip ing selamane. Amarga aku bakal ngasah pedhangku kaya kilat, lan tanganku bakal nyekel pengadilan, lan aku bakal males kaadilan marang mungsuh-mungsuh, lan marang wong-wong sing sengit aku bakal males. Aku bakal nggawe mabuk panah-panahanku saka getih, lan pedhangku bakal mangan daging saka getih wong-wong sing tatu lan panangkaran saka sirah para panguwasa mungsuh. Bungaha langit bebarengan karo dheweke, lan ayo padha sujud marang dheweke kabeh utusan Gusti Allah; bungaha bangsa-bangsa bebarengan karo wong-wonge dheweke, lan ayo padha nguatake dheweke kabeh anak-anake Gusti Allah, amarga getihe anak-anake dheweke dibalesi; lan

dheweke bakal males lan bakal mbalesi paukuman marang mungsuh-mungsuh, lan marang wong-wong sing sengit bakal mbalesi; lan Gusti bakal ngresiki lemah wong-wonge dheweke. Lan Musa nulis tembang iki ing dina kuwi, lan dheweke mulangake iku marang anak-anake Israel; lan Musa mlebu, lan ngomong kabeh tembung saka angger-angger iki menyang kupinge wong akeh, dheweke dhewe lan Yosua anake Nun. Lan Musa rampung ngomong marang kabèh Israel. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau, Kowé padha nggatèkaké ing atimu marang kabèh tembung-tembung iki, sing aku saksikaké marang kowé dina iki, sing bakal kowé dhawuhaké marang anak-anakmu, supaya njaga lan nglakoni kabèh tembung-tembung hukum iki. Amarga iki dudu tembung kosong kanggo kowe; amarga iki uripmu, lan amarga tembung iki kowe bakal umur dawa ing lemah, menyang ngendi kowe nyabrang kali Yordan ing kono kanggo marisi. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa ing dina iki, ngandika, Munggaha menyang gunung Abarim, iki gunung Nebo sing ana ing tanah Moab madhep Yeriko, lan deloken tanah Kanaan, sing tak paringake marang anak-anake Israel, lan matia ing gunung sing kowe munggah menyang kono, lan kumpulna marang bangsamu; kaya cara Harun sedulurmu mati ing gunung Hor, lan dheweke dikumpulake marang bangsane. Amarga kowe padha ora manut marang tembungku ing antarane anak-anake Israel ing banyu pasulayan Kadesh ing ara-ara samun Sin, amarga kowe ora nyucekake aku ing antarane anak-anake Israel. Ing ngarep sampeyan bakal weruh tanah kuwi, nanging ing kono sampeyan ora bakal mlebu.

33

Lan iki berkah sing diberkahi dening Musa, wong saka Gusti Allah, marang anak-anak Israel sadurunge patine. Lan ngandika, Gusti saka Sinai wis teka, lan wis katon saka Seir marang kita, lan wis cepet-cepet saka gunung Paran, karo puluhan ewu Kadesh, saka sisih tengen dheweke para utusan karo dheweke. Lan dheweke ngeman marang wong-wonge dheweke, lan kabeh wong sing wis disuciake dening tangane kowe; lan wong-wong iki ana ing sangisore kowe; lan dheweke nampa saka tembung-tembunge dheweke angger-angger, sing diwenehake perintah marang kita dening Musa, pusaka kanggo kumpulan-kumpulane Yakub. Lan bakal ana panguwasa ing sing ditresnani, nalika panguwasa-panguwasa bangsa-bangsa wis diklumpukake bebarengan karo suku-suku Israel. Mugi Ruben urip, lan aja nganti pati, lan mugi kathah cacahe. Lan iki Yehuda: krungoknana Gusti swarane Yehuda, lan marang wong-wonge dheweke sampeyan muga-muga teka, tangane dheweke bakal mbedakake kanggo dheweke, lan pitulung saka mungsuh-mungsuh sampeyan bakal dadi. Lan marang Lewi dheweke ngomong, wenehi Lewi perkara-perkara sing cetha saka dheweke, lan bebener saka dheweke marang wong lanang sing suci, sing padha nyoba dheweke ing pacoban; padha nyedhaki dheweke ana ing banyu pasulayan; Sing ngomong marang bapak lan marang ibu, aku ora ndeleng sampeyan, lan sedulur-sedulur lanang saka dheweke ora diakoni, lan anak-anak lanang saka dheweke ditinggalake; dheweke njaga pangandika-

pangandika sampeyan, lan prajanjian sampeyan dheweke nglestarekake. Dheweke bakal ngumumake aturan-aturanmu marang Yakub, lan angger-anggermu marang Israel; dheweke bakal nyelehake menyan kanthi nesumu tansah ing dhuwur misbahmmu. Mberkahi, Gusti, kekuwatane dheweke, lan tampa pakaryan tangane dheweke; remukna bangkekan mungsuh-mungsuh sing wis tangi nglawan dheweke, lan wong-wong sing sengit marang dheweke aja nganti tangi. Lan marang Benyamin dheweke ngomong, sing ditresnani dening Gusti bakal manggon kanthi percaya, lan Gusti Allah naungi dheweke kabeh dina, lan ing antarane pundhake Gusti manggon. Lan marang Yusuf dheweke ngomong, saka berkah Gusti Pangeran lemahe dheweke, saka jam-jam swarga, lan embun, lan saka jurang-jurang sumber-sumber saka ngisor, lan miturut mangsa asil srengenge owah-owahan, lan saka patemon-patemon sasi-sasi, saka pucuk gunung-gunung wiwitan, lan saka pucuk bukit-bukit langgeng, lan miturut mangsa lemah kepenuhen; lan sing ditampa marang sing katon ing grumbulan muga-muga teka ing sirah Yusuf, lan ing pucuk sing dimulyakake marang sadulur-sadulur. Anak mbarep saka banteng iku endahe, sungu-sungu unicorn iku sungu-sungune; nganggo sungu-sungu mau dheweke bakal nyundhul bangsa-bangsa bebarengan, nganti saka pojok bumi; iki puluhan ewu Efraim, lan iki ewu-ewu Manasye. Lan marang Zebulon dhèwèké ngomong, Bungaha Zebulon ing budhalmu, lan Isakhar ing kemah-kemahe. Bangsa-bangsa bakal ngrusak kabeh; lan sampeyan bakal nyembah ing kono, lan sampeyan bakal kurban ing kono kurban kabeneran; amarga kasugihan segara bakal maringi pangan sampeyan, lan

dagangan pesisir sing didunungi wong. Lan marang Gad dheweke ngomong, sing mberkahi wong sing nggedhekake Gad; kaya singa dheweke ngaso, wis ngremukake lengen lan panguwasa. Lan dhèwèké weruh wohing wiwitané dhéwé, amarga ing kono tanah para panguwasa wis dibagi nalika padha kumpul bebarengan karo para pimpinan bangsa-bangsa; Gusti nindakaké kabeneran, lan pangadilanipun Panjenengané karo Israel. Lan marang Dan dhèwèké ngomong, Dan iku cah singa, lan bakal mlumpat metu saka Basan. Lan marang Naftali dheweke ngomong, Naftali kepenuhen saka barang-barang sing ditampa; lan muga-muga diiseni berkah saka Gusti; dheweke bakal marisi segara lan Kidul. Lan marang Asyer dheweke ngandika, Rahayu saka anak-anak Asyer, lan bakal ditampa dening sedulur-sedulure; dheweke bakal nyelupake sikile ing lenga. Wesi lan tembaga sandhalmu bakal dadi; kaya dina-dinamu, mangkono uga kekuwatanmu. Ora ana kaya Gusti Allah saka sing ditresnani, sing munggah menyang swarga dadi pitulungmu, lan sing mulya saka langit. Lan bakal nutupi kowe wiwitan Gusti Allah, lan ing sangisore kekuwatan lengen kang langgeng; lan bakal ngusir saka ngarepe kowe mungsuh, ngomong, musnaha. Lan Israel bakal manggon kanthi percaya, piyambak ing tanah Yakub, ana ing gandum lan anggur; lan langit kanggo kowe mendhung karo embun. Rahayu kowe Israel; sapa sing padha karo kowe, umat sing diluwari dening Gusti? Penolongmu bakal mbela kowe, lan pedhangmu dadi kabanggaanmu; lan mungsuh-mungsuhmu bakal ngapusi kowe; lan kowe bakal numpak ing gulune wong-wong mau.

34

Lan Musa munggah saka Araboth Moab menyang gunung Nebo, menyang puncak Pisga, sing ana ing ngarepe Yeriko; lan Pangeran nuduhaké marang dhèwèké kabèh tanah Gilead nganti Dan, lan kabèh tanah Naftali, lan kabèh tanah Efraim, lan Manasye, lan kabèh tanah Yuda nganti segara sing paling mburi, lan ara-ara samun, lan wilayah-wilayah sakiwa tengene Yeriko, kutha kurma nganti Zoar. Lan Gusti Allah ngomong marang Musa, Iki lemah sing wis Tak sumpahi marang Abraham lan Isak lan Yakub, kanthi ngomong, Marang turunanmu Tak paringake iku; lan wis Tak tuduhake marang mripatmu, nanging ing kono kowe ora bakal mlebu. Lan Musa, abdiné Gusti, mati ana ing tanah Moab miturut dhawuhé Gusti. Lan padha ngubur dheweke ing Gai cedhak omahe Peor, lan ora ana wong siji-siji weruh kuburane dheweke nganti dina iki. Musa iku umure satus rong puluh taun nalika dheweke mati; mripate ora dadi peteng, lan gusine uga ora rusak. Lan nangis anak-anaké Israel kanggo Musa ing Araboth Moab ing pinggir kali Yordhan cedhak Yeriko telung puluh dina, lan rampung dina-dina sungkawa tangisan kanggo Musa. Lan Yosua putrane Nun wis kapenuhan roh pangerten, amarga Musa wis numpangake tangane ing dheweke; lan para putrane Israel padha ngrungokake dheweke; lan padha nglakoni kaya sing wis dhawuhake Gusti marang Musa. Lan ora ana nabi sing tangi maneh ing Israel kaya Musa, sing Gusti Allah ngerteni dheweke rai marang rai ing kabeh pratandha lan keajaiban, sing Gusti Allah ngutus dheweke

nglakoni iku ing tanah Mesir marang Firaun, lan marang abdi-abdine, lan marang kabeh tanahe, keajaiban-keajaiban sing gedhe, lan tangane sing kuwat, sing ditindakake Musa ing ngarepe kabeh Israel.

Yosua

1

Lan kedadeyan sawise patine Musa, Pangeran ngandika marang Yosua putrane Nun, abdine Musa, ngandika, Musa abdiku wis mati. Saiki mulane tangi munggah, nyeberangi kali Yordan kowe lan kabeh wong iki menyang tanah sing aku wenehake marang dheweke. Kabèh panggonan sing kowé padha nglakoni nganggo tapak sikil kowé, Aku bakal mènèhi kowé iku, kaya sing wis Aku kandhakake marang Musa: Ara-ara samun lan Gunung Anti-Lebanon, nganti kali gedhé, Kali Euphrates, lan nganti segara paling mburi; saka srengéngé ngulon bakal dadi watesanmu. Ora ana wong bakal ngadeg nglawan kowe ing ngarepe kowe kabeh dina ing uripe kowe; lan kaya aku ana karo Musa, mangkono uga aku bakal ana karo kowe, lan aku ora bakal ninggalake kowe utawa ora bakal nyepelekake kowe. Kuwat lan wanèna; awit kowe bakal mènèhi warisan marang wong iki lemah, sing aku sumpah marang bapak-bapakmu kanggo mènèhi dhèwèké. Dadi kuwat mulane lan dadi wani, dijaga lan nglakoni kaya sing wis dhawuh marang kowe Musa, anakku, lan

kowe ora bakal nyimpang saka kuwi menyang tengen utawa menyang kiwa, supaya kowe bisa sukses ing kabeh sing kowe lakoni. Lan ora bakal lunga kitab hukum iki saka cangkemmu, lan kowe bakal mikir babagan iku rina lan wengi, supaya kowe bisa ngerti nindakake kabeh sing wis ditulis; banjur kowe bakal maju, lan kowe bakal nggawe maju dalan-dalanmu, lan banjur kowe bakal ngerti. Lho, aku wis prentah marang kowe; kuwata lan dadia wani, aja pengecut, lan aja wedi, amarga Gusti Allah kowe ana karo kowe menyang kabeh panggonan ngendi wae kowe mlaku; Lan Yosua prentah marang para juru tulis wong-wong, ngomong, Mlebua menyang tengah-tengahe kemah wong-wong, lan prentaha marang wong-wong, ngomong, Siyapna bekal, amarga isih telung dina lan kowe bakal nyabrang Kali Yordan iki, mlebu kanggo nguwasani tanah, sing Gusti Allah para bapak kowe menehi marang kowe. Lan marang Ruben, lan marang Gad, lan marang setengah suku Manasye, Yosua ngandika, elingo tembung sing wis dhawuh marang kowe Musa abdi Pangeran, ngandika, Pangeran Allah sampeyan wis ngistirahatake sampeyan, lan wis maringi sampeyan lemah iki. Wong-wong wadon sampeyan lan bocah-bocah sampeyan lan kewan-kewan sampeyan padha manggon ing tanah sing wis diwenehake marang sampeyan; nanging sampeyan bakal nyabrang kanthi siap perang luwih dhisik tinimbang sedulur-sedulur sampeyan, kabeh sing kuwat; lan sampeyan bakal perang bebarengan karo wong-wong mau, nganti Gusti Allah kita maringi tentrem marang sedulur-sedulur sampeyan, kaya dene sampeyan uga, lan wong-wong iki uga bakal nampa pusaka tanah sing Gusti Allah kita wenehake marang wong-

wong mau; lan sampeyan bakal bali saben wong menyang pusaka dheweke dhewe sing wis diwenehake marang sampeyan dening Musa ing sebrang Kali Yordan ing sisih wetan srengenge. Lan mangsuli marang Yosua padha ngomong, Kabèh sing panjenengan dhawuh marang awaké dhéwé, bakal awaké dhéwé nglakoni, lan menyang kabèh panggonan ngendi panjenengan ngirim awaké dhéwé, bakal awaké dhéwé lunga. Miturut kabèh sapirang-pirangé kita krungu saka Musa, kita bakal krungu saka kowé; kajaba muga-muga Gusti Allah kita ana karo kowé, kaya cara Panjenengané ana karo Musa. Wong sing bakal ora manut kowe, lan sapa wae sing ora ngrungokake tembung-tembungmu kaya sing kowe dhawuhake marang dheweke, mati wae; nanging kuwat lan wani.

2

Lan Yosua anak saka Nun ngutus saka Sattin wong enom loro kanggo intai, ngomong, Munggaha lan delengna lemah lan Yeriko. Lan sawise lunga, wong enom loro mau mlebu menyang Yeriko; lan mlebu menyang omahe wong wadon sundel, sing jenenge Rahab. Lan padha nginep ing kono. Lan dilapurake marang raja Yeriko, kandha, Wis mlebu mrene wong-wong saka anak-anake Israel kanggo mata-mata tanah. Lan rajané Yerikho ngirim utusan, lan ngomong marang Rahab, ngandika, Wetoknana wong-wong lanang sing wis mlebu nang omahmu bengi iki, amarga dheweke wis teka kanggo matai-matai negara. Lan wong wadon kuwi wis njupuk wong lanang loro kuwi,

ndhelikake dheweke; lan ngomong marang dheweke, ngandika, Wong lanang-wong lanang wis mlebu marang aku, nanging nalika gapura lagi ditutup ing peteng, wong lanang-wong lanang metu; aku ora ngerti ing ngendi dheweke wis lunga; golekana dheweke, yen kowe bakal nyusul dheweke. Iki lan dheweke nggawa munggah wong-wong mau menyang payon, lan ndhelikake wong-wong mau ing batang rami sing wis ditumpuk ing payon. Lan wong-wong lanang padha ngoyak ing mburi wong-wong mau dalan sing menyang Kali Yordan menyang papan-papan nyebrangan, lan gapura ditutup. Lan kedaden nalika wong-wong sing ngoyak wis padha metu ngetutake wong-wong mau, lan sadurunge wong-wong mau padha turu, dheweke munggah menyang wong-wong mau ing payon, lan ngomong marang wong-wong mau, aku ngerti yen Gusti wis maringi sampeyan tanah iki; amarga wedi marang sampeyan wis tiba ing awakke dhewe. Kowe wis krungu amarga Gusti Allah wis garing segara abang saka ngarepe kowe nalika kowe metu saka tanah Mesir, lan sapirang-pirang sing wis digawe marang loro raja wong Amori sing ana ing sebrang kali Jordan, marang Sihon lan Og, sing wis kowe rusakake kabeh. Lan sawise krungu, awakdewe padha gumun ing atine awakdewe, lan ora ana semangat maneh ing siji-sijine awakdewe saka ngarepe kowe kabeh; amarga Gusti Allah kowe kabeh, Allah ing swarga ndhuwur lan ing bumi ngisor. Lan saiki sumpah aku dening Gusti Allah, amarga aku wis nindakake welas asih marang sira, mula sira uga nindakake welas asih marang omah bapakku, lan uripna omah bapakku, ibuku, lan sedulur-sedulurku, lan kabeh omahku, lan kabeh sing diduweni wong-wong mau, lan

slamatna jiwaku saka pati. Lan wong-wong lanang mau padha ngomong marang dheweke, Nyawa kita minangka gantine sampeyan tumrap pati. Lan dheweke ngomong, Nalika Gusti bakal nyerahake kutha marang sampeyan, sampeyan bakal nglakoni marang aku sih-rahmat lan kabenaran. Lan dheweke nurunake wong-wong mau liwat jendela, lan ngomong marang wong-wong mau, Padha lunga menyang wilayah gunung, supaya wong-wong sing ngoyak ora ketemu karo kowe, lan ndhelik ing kono telung dina nganti wong-wong sing ngoyak bali saka mburi kowe, lan sawise iku kowe bakal lunga menyang dalan kowe. Lan wong-wong lanang mau padha kandha marang dheweke, Kita ora duwe dosa marang sumpahmu iki. Lho, awaké déwé mlebu menyang bagéan kutha, lan kowé bakal masang tandha, tali abang iki kowé bakal ngiket ing jendela sing kowé nurunké awaké déwé liwat kono; lan bapakmu, lan ibumu, lan sedulur-sedulurmu, lan kabèh omahé bapakmu kowé bakal nglumpukaké menyang awakmu dhéwé menyang omahmu. Lan bakal dadi saben sapa sing metu saka lawang omahmu menyang njaba, bakal tanggung jawab kanggo awakmu dhewe, nanging kita ora salah dening sumpahmu iki; lan sapa wae sing ana karo kowe ing omahmu, kita bakal tanggung jawab. Yen ana wong sing gawe cilaka marang awakmu dhewe utawa ngumumake tembung-tembung kita iki, kita bakal ora kena apa-apa saka sumpahmu iki. Lan dhèwèké ngomong marang wong-wong mau, Miturut tembungmu dadi, lan dhèwèké ngutus wong-wong mau, lan wong-wong mau padha lunga. Lan wong-wong mau padha teka menyang dhaerah pegunungan, lan padha manggon ana kono telung dina;

lan wong-wong sing ngoyak padha nggoleki kabeh dalan, lan ora nemokake. Lan bali wong loro nom-noman iku, lan mudhun saka gunung; lan nyabrang menyang Yosua anak Nun, lan nyritakake marang dheweke kabeh bab sing wis kedaden marang wong-wong mau. Lan wong-wong padha ngomong marang Yosua, amarga Gusti wis nyerahake kabeh tanah ing tangan kita, lan kabeh wong sing manggon ing tanah kuwi wis lemes amarga wedi marang kita.

3

Lan Yosua tangi esuk ing wayah esuk, lan lunga saka Sitim, lan padha teka nganti ing Kali Yordan, lan padha manggon ing kono sadurunge nyabrang. Lan kedadean sawisé telung dina, para juru tulis padha ngliwati kemah, lan padha mrentah marang wong akèh, ngandika, Nalika kowé padha ndeleng peti prajanjian Pangeran Gusti Allah kita, lan para imam kita lan para wong Lewi padha nggawa iku, kowé padha mangkat saka panggonan kowé, lan kowé bakal mlaku ngetutaké iku. Nanging adoh iku dadi ing antarane kowe lan iku, kira-kira rong ewu hasta kowe bakal ngadeg; aja nyedhaki iku, supaya kowe ngerti dalan sing bakal kowe lakoni; amarga kowe durung tau mlaku dalan iku wiwit wingi lan sadurunge. Lan Yosua ngomong marang wong-wong, Sucekna awakmu dhewe kanggo sesuk, amarga sesuk Gusti bakal nggawe perkara sing nggumunake ing antaramu. Lan Yosua ngomong marang para imam, Angkata peti prajanjiané Gusti, lan mlakua ngarep wong-wong akèh. Lan

para imam ngangkat peti prajanjiané Gusti, lan padha mlaku ngarep wong-wong akèh. Lan ngandika Gusti marang Yosua, Ing dina iki aku wiwit ngunggahake kowe ing ngarepe kabeh anak Israel, supaya padha ngerti yen kaya aku ana karo Musa, mangkono uga aku bakal ana karo kowe. Lan saiki dhawuha para imam sing nggawa peti prajanjiané, kandha, Nalika kowé mlebu menyang pinggir banyuné kali Yordhan, lan ing kali Yordhan kowé kudu mandheg. Lan Yosua ngomong marang anak-anake Israel, cedhakna mrene, lan rungoake tembunge Gusti Allah kita. Ing bab iki sampeyan bakal ngerti, yèn Gusti Allah sing urip ana ing antarane sampeyan, lan bakal numpes kanthi tuntas saka ngarsane kita wong Kanan, lan wong Het, lan wong Feris, lan wong Hewi, lan wong Amori, lan wong Girgasi, lan wong Yebus. Lho, peti prajanjiané Gusti saka kabèh bumi iki nyabrang Kali Yordhan. Pilihen sampeyan rolas wong lanang saka anak-anake Israel, siji saka saben suku. Lan bakal dadi, nalika sikil-sikile para imam sing nggawa peti prajanjiane Gusti Allah kabèh bumi mandheg ing banyune kali Yordan, banyune kali Yordan bakal ilang, nanging banyu sing mudhun bakal mandheg. Lan wong-wong padha budhal saka kemah-kemah wong-wong mau kanggo nyabrang kali Yordan, nanging para imam padha ngangkat peti prajanjian Pangeran luwih dhisik tinimbang wong-wong mau. Nalika para imam sing nggawa peti prajanjian mlebu menyang Kali Yordan, lan sikil para imam sing nggawa peti prajanjian Gusti dicelupake menyang bagean banyu Kali Yordan; nanging Kali Yordan kebak ing kabeh pinggir kali, kaya dina panen gandum; Lan banyu sing mudhun saka ndhuwur mandheg, mandheg dadi gundukan siji sing adoh

banget banget tekan bagean Kiryat Yearim; nanging sing mudhun mudhun menyang segara Arabah segara uyah, nganti pungkasan ilang; lan wong-wong padha ngadeg ngarep Yeriko. Lan para imam sing nggawa peti prajanjian Gusti Allah padha ngadeg ing lemah garing ing tengahe kali Yordan; lan kabeh anak-anak Israel padha nyabrang liwat lemah garing, nganti kabeh wong padha rampung nyabrang kali Yordan.

4

Lan sawisé kabèh wong wis rampung nyabrang kali Yordan, lan Pangeran ngomong marang Yosua, kandha, jupuken wong lanang saka wong-wong, siji saka saben suku, dhawuhana marang wong-wong mau, lan jupuken saka tengahing kali Yordan watu rolas sing wis siap, lan iki digawa bebarengan karo kowé dhéwé, selehna ing kemahmu, ing ngendi kowé bakal kemah ing kono bengi iku. Lan Yesua nimbali rolas wong lanang sing misuwur saka anak-anake Israel, siji saka saben suku, ngandika marang wong-wong mau, golekana neng ngarepku neng ngarepe Pangeran menyang tengahe kali Yordan; lan saben wong njupuk watu saka kono, gawanen neng pundhake miturut cacahe rolas suku Israel, supaya iki dadi tandha kanggo kowe salawase; supaya yen anakmu takon marang kowe sesuk ngandika, apa watu-watu iki kanggo kita? Lan kowe bakal nuduhake marang anakmu, ngomong, yen Kali Yordan wis garing saka ngarepe peti prajanjian Gusti Allah kabèh bumi, nalika nyabrang dheweke; lan watu-watu iki bakal dadi

pengeling-eling kanggo kowe, anak-anak Israel, nganti selawase. Lan para putra Israel padha nglakoni mangkono, kaya sing wis dhawuhake Pangeran marang Yosua; lan sawise njupuk rolas watu saka tengahe Kali Yordan, kaya sing wis dhawuhake Pangeran marang Yosua nalika rampunge nyeberange para putra Israel, lan padha nggawa bebarengan karo awake dhewe menyang kemah, lan padha nyelehake ana ing kono. Yésua ngadegaké lan rolas watu liyané ing kali Yordhan, ing panggonan sing wis dadi ing ngisor sikilé para imam sing padha nggawa peti prajanjian Pangeran; lan ana ing kono nganti dina saiki. Para imam sing nggawa peti prajanjian padha ngadeg ing Kali Jordan, nganti Yosua ngrampungake kabeh sing diwenehake dhawuh dening Gusti kanggo diumumake marang wong akeh; lan wong akeh padha cepet-cepet, lan padha nyabrang. Lan kedadean nalika kabèh wong wis rampung nyabrang, lan peti prajanjiané Sang Gusti nyabrang, lan watu-watu ana ing ngarepé wong-wong mau. Lan para putra Ruben, lan para putra Gad, lan setengah saka suku Manasye wis nyabrang kanthi persenjataan ing ngarep para putra Israel, kaya sing wis dhawuhake Musa marang wong-wong mau. Patang puluh ewu prajurit sing entheng persenjataane wis nyabrang menyang perang ing ngarepe Gusti, menyang perang marang kutha Yerikho. Ing dina kuwi Gusti ngunggahake Yosua ing ngarepe kabeh bangsa Israel; lan padha wedi marang dheweke, kaya Musa, salawasé urip. Lan Gusti Allah ngomong marang Yosua, ngandika, dhawuhana para imam sing nggawa peti prajanjian paseksen Gusti Allah, supaya metu saka kali Yordan. Lan Yosua dhawuh marang para imam, kandha, Padha metu

saka Kali Yordan. Lan dadi nalika para imam sing nggawa peti prajanjiané Gusti metu saka kali Yordhan, lan padha nyelehake sikil ana ing lemah, banyu kali Yordhan mili bali menyang panggonané, lan mili kaya wingi lan ing dina katelu liwat kabèh dhasaré. Lan wong-wong padha munggah saka Kali Yordan ing dina kaping sepuluh saka wulan kaping siji; lan para putra Israel padha nggawe kemah ing Gilgal ing sisih wetan saka Yeriko. Lan watu rolas iki, sing dijupuk saka Kali Yordan, ditegakake dening Yosua ing Gilgal, ngandika, Nalika anak-anakmu takon marang kowe ngandika, Apa watu-watu iki? Kandhakna marang anak-anakmu, amarga ing papan garing Israel nyabrang Kali Yordan iki, Gusti Allah kita wis garingake banyu Kali Yordan saka ngarep wong-wong mau, nganti wong-wong mau nyabrang; kaya Gusti Allah kita nggawe segara abang, sing Gusti Allah kita garingake ing ngarep kita, nganti kita liwat; Supaya kabeh bangsa ing bumi ngerti, amarga kekuwatan Gusti kuwat, lan supaya kowe padha ngurmati Gusti Allah kita ing kabeh tumindak.

5

Lan kedadean nalika para raja wong Amori sing ana ing sebrang Kali Yordan, lan para raja Fenisia sing ana ing pinggir segara, krungu yen Pangeran Allah wis nggawe garing Kali Yordan ing ngarep para putra Israel nalika wong-wong mau nyabrang, lan pikiran-pikiran wong-wong mau lebur, lan wong-wong mau wedi banget, lan ora ana kawicaksanan ing wong-wong mau

sethithik-thithik uga saka ngarsane para putra Israel. Ing wektu iki Gusti Allah ngomong marang Yosua, Gawekna pedhang-pedhang watu kanggo awakmu dhewe saka watu sing landhep, lan lungguh banjur sunat anak-anak lanang Israel kaping pindho. Lan Yosua nggawe pedhang-pedhang saka watu sing landhep, lan nyunat anak-anak lanang Israel ing panggonan sing diarani Bukit Kulit-kulit. Lan cara sing Yosua ngresiki kanthi tuntas para putra Israel: kabeh wong sing tau ana ing dalan, lan kabeh wong sing tau ora disunat saka wong-wong sing wis metu saka Mesir, kabeh wong-wong iki disunat dening Yosua; amarga patang puluh loro taun Israel wis bali-bali ana ing ara-ara samun Mabdaritis. Mulane akeh-akehe wong perang sing wis metu saka tanah Mesir iku ora disunat, wong-wong sing ora manut dhawuhe Gusti Allah, sing marang wong-wong mau Pangeran wis netepake supaya ora weruh tanah sing wis disumpahe Pangeran marang bapak-bapak wong-wong mau bakal diwenehi tanah sing mili susu lan madu. Nanging ngganti wong-wong mau, dhèwèké ngangkat anak-anak lanang wong-wong mau, sing Yosua nyunat, jalaran dhèwèké wis lair ing dalan kanthi ora disunat. Sawisé disunat, wong-wong mau padha anteng ana ing kono, lungguh ing kemah nganti padha waras. Lan Gusti Allah ngomong marang Yosua anak Nun, Ing dina iki Aku wis nyingkirake aib Mesir saka kowe kabeh. Lan Panjenengane ngarani jeneng panggonan kuwi Gilgal. Lan para putra Israel nindakake paskah ing dina kaping patbelas saka wulan, wiwit sore ing sisih kulon Yeriko, ing sebrang kali Yordan, ing dataran. Lan padha mangan saka gandum saka lemah kasebut, roti tanpa ragi lan sing anyar. Ing dina iku

manna mandheg sawisé wong-wong mau wis mangan saka gandum saka lemah, lan ora ana manèh manna kanggo anak-anaké Israel; nanging wong-wong mau panen lemah wong Fenisia ing taun iku. Lan kedaden nalika Yosua ana ing Yeriko, lan ndeleng munggah mripate weruh wong lanang ngadeg ing ngarep dheweke, lan pedhang wis ditarik ana ing tangane; lan Yosua nyedhaki, ngomong marang dheweke, Kowe duweke kita, apa duweke mungsuh? Nanging dheweke ngomong marang dheweke, Aku komandan panglima tentarane Pangeran, saiki aku wis teka. Lan Yosua tiba ing raine ing lemah, lan ngandika marang dheweke, Gusti, apa sing kokparentahake marang abdimu? Lan panglima agung saka Gusti ngomong marang Yosua, Copoten sandalmu saka sikilmu, amarga panggonan sing saiki kowe ngadeg ing kono iku suci.

6

Lan Yeriko wis dikunci rapet lan wis dibentengi, lan ora ana wong sing metu saka kutha kuwi, lan uga ora ana wong sing mlebu. Lan Gusti ngomong marang Yosua, Deleng, Aku nyerahake kutha Yeriko ing sangisore kowe, lan raja kutha kuwi sing ana ing kono, wong-wong sing kuwat lan duwe kekuwatan. Kowe kudu ngadegaké para prajurit ngubengi dhèwèké kanthi bunder. Lan bakal dadi nalika kowé mbunyèkaké sangkakala, kabèh wong padha bengok-bengok bebarengan, lan nalika wong-wong mau bengok-bengok, tembok kutha bakal ambruk dhéwé, lan kabèh wong bakal mlebu mlayu saben wong

langsung menyang kutha. Lan Yosua anake Nun mlebu menyang para imam, lan ngomong marang wong-wong mau, ngandika, Dhawuhana marang wong akeh supaya padha mlaku ngubengi lan ngepung kutha; lan para prajurit padha liwat kanthi gegawa senjata ing ngarepe Pangeran. Lan pitu imam sing duwe pitu tarompèt suci padha liwat uga ing ngarep Gusti, lan padha muni kanthi kenceng; lan peti prajanjiané Gusti nututi. Wong-wong prajurit iku padha liwat ing ngarep, lan para imam sing ana ing mburi saka peti prajanjiané Gusti padha nyuling trompèt. Nanging wong-wong iku didhawuhi dening Yosua, ngandika, Aja padha bengok-bengok, lan aja nganti ana wong siji-sijia krungu swaramu, nganti tekane dina nalika dheweke ngumumake supaya bengok-bengok, lan banjur kowe kabeh bakal bengok-bengok. Lan Peti Prajanjian Gusti Allah sawise ngubengi langsung bali menyang kemah, lan nginep ing kono. Lan ing dina kaping pindho Yosua tangi esuk, lan para imam ngangkat peti prajanjiané Gusti. Lan pitung imam sing nggawa pitung tarompèt padha mlaku ngarep Gusti Yéhuwah, lan sawisé iku para prajurit mlebu, lan wong akèh sing isih ana ing mburi Peti Prajanjiané Gusti Yéhuwah, lan para imam muni tarompèt, lan kabèh wong akèh sing isih ana ngubengi kutha kaping nem saka cedhak, lan bali menyang kemah manèh, mangkono ditindakaké nganti nem dina. Lan ing dina kaping pitu padha tangi wayah esuk, lan padha ngubengi kutha ing dina kuwi kaping pitu. Lan nalika ing puteran kaping pitu, para imam muni trompèt; lan Yosua ngomong marang para putra Israel, Padha bengok-bengok, amarga Gusti Allah wis nyerahake kutha kuwi marang kowe kabèh. Lan kutha iku bakal dadi barang sing dikhususake,

dheweke dhewe lan kabeh sing ana ing kono, marang Gusti Pangeran sing maha kuwasa; kajaba Rahab sing sundel, simpenana dheweke, lan kabeh sing ana ing omahe. Nanging kowe kabeh bakal njaga banget saka barang sing wis dikhususake, supaya aja nganti kowe dhewe mikir banjur njupuk saka barang sing wis dikhususake, lan nggawe kemah anak-anake Israel dadi barang sing wis dikhususake, lan numpes kita. Lan kabèh salaka utawa emas, utawa tembaga utawa wesi, bakal dadi suci kanggo Gusti; bakal digawa mlebu menyang bandhane Gusti. Lan para imam muni trompèt nganggo trompèt-trompèt; lan nalika wong-wong krungu trompèt-trompèt, kabèh wong-wong padha bengok bebarengan karo bengok-bengok gedhé lan kuwat; lan kabèh tembok ambruk ngubengi; lan kabèh wong-wong munggah menyang kutha. Lan Yosua ngrusak kabeh iku, lan kabeh sing ana ing kutha saka wong lanang nganti wong wadon, saka nom-noman nganti wong tuwa, lan nganti pedhet lan kuldi, nganggo pedhang. Lan marang wong loro nom-noman sing wis intip-intip kuwi ngandika Yosua, Mlebua menyang omahe wong wadon kuwi, lan wetokkna dheweke saka kono, lan kabeh sing duweke dheweke. Lan mlebu wong loro nom-noman sing wis intip kutha, menyang omahe wong wadon kuwi, lan padha nggawa metu Rahab sing pelacur, lan bapake, lan ibune, lan sedulur-sedulur lanange, lan kabeh kulawargane, lan kabeh sing dadi kagungane; lan padha ndadekake dheweke ana ing njaba kemah Israel. Lan kutha iku diobong ing geni karo kabèh sing ana ing kutha kuwi; kajaba salaka lan emas lan tembaga lan wesi, padha diwènèhaké menyang bandhané Gusti supaya digawa mlebu.

Lan Rahab sing pelacur, lan kabèh omah dhèwèké sing saka bapakné dijupuk urip déning Yosua; lan dhèwèké manggon ing Israel nganti dina saiki, amarga dhèwèké ndhelikaké para mata-mata, sing dikirim Yosua kanggo mata-matani Yeriko. Lan Yosua nggawe sumpah ing dina kuwi ing ngarepe Gusti, ngomong, dikutuk wong kuwi, sing bakal mbangun kutha kuwi; ing anak mbarep dheweke bakal nggawe pondhasi kuwi, lan ing anak paling cilik dheweke bakal masang gapura-gapura kuwi. Lan mangkono nindakake Hozan sing saka Betel; ing Abiron sing anak mbarep ngedegake pondasi kuwi, lan ing sing paling cilik sing dislameti masang gapura-gapura kuwi. Lan Gusti Allah ana karo Yosua, lan jenenge misuwur ing kabeh bumi.

7

Lan para putra Israel padha nglanggar, nglakoni kaluputan gedhe, lan padha nyolong saka barang sing wis dikhususake; lan Akar anak Karmi anak Zambri anak Zerah saka suku Yehuda njupuk saka barang sing wis dikhususake; lan Gusti Pangéran nesu banget marang para putra Israel. Lan Yesua ngirim wong-wong menyang Ai, sing ana cedhak Betel, ngomong, Intainen Ai, lan wong-wong mau padha munggah lan padha intai Ai. Lan padha bali menyang Yesua, lan padha ngomong marang dheweke, Aja kabeh wong padha munggah, nanging kira-kira rong ewu utawa telung ewu wong lanang sing munggah lan ngepung kutha. Aja sampeyan nggawa kabeh wong menyang kono, amarga padha sithik. Lan padha munggah kaya telung

ewu wong lanang, lan padha mlayu saka ngarepe wong-wong lanang Gai. Lan wong-wong Gai matèni saka wong-wong mau telung puluh nem wong, lan padha ngoyak wong-wong mau saka gapura, lan padha numpes wong-wong mau saka papan sing curam; lan atine wong akèh padha wedi banget, lan dadi kaya banyu. Lan Yosua nyuwèk sandhangané dhéwé, lan Yosua ambruk ing lemah kanthi rai ing ngarsané Gusti nganti soré, dhéwé lan para pinituwa Israel, lan padha ngguwakake lebu ing sirahé wong-wong mau. Lan ngandika Yosua, kula nyuwun Gusti; apa sebabe abdine Paduka wis nggawa wong-wong iki nyabrang Kali Yordan kanggo nyerahake dheweke marang wong Amori, kanggo numpes kita? Lan yen kita wis tetep lan wis manggon ing pinggir Kali Yordan. Lan apa sing bakal tak kandhakake amarga Israel wis ngowahi gulu ing ngarepe mungsuhe? Lan wong Kanaan krungu lan kabeh wong sing manggon ing tanah iku, bakal ngubengi kita, lan bakal ngrusak kita saka tanah; lan apa sing bakal kokgawe kanggo jenengmu sing gedhe? Lan Gusti ngomong marang Yosua, Tangia, ngapa kowe iki wis tiba ing raimu? Wong-wong wis dosa lan wis nglanggar prajanjian sing tak gawe marang dheweke, wis nyolong saka barang sing dikhususake banjur dilebokake menyang wadhah-wadhah dheweke. Lan ora bakal bisa anak-anake Israel ngadeg madhep mungsuh-mungsuhe; bakal nguripake gulu ing ngarepe mungsuh-mungsuhe, amarga wis dadi barang karamat; aku ora bakal maneh ana karo kowe, yen kowe ora mbusak barang karamat saka kowe dhewe. Wis tangi, sucekna wong-wong mau, lan kandhaa supaya disucekake sesuk; mangkene ngendikane Gusti Allah kang Israel, barang

sing dikhususake ana ing antaramu; kowe ora bakal bisa nglawan mungsuh-mungsuhmu, nganti kowe nyingkirake barang sing dikhususake mau saka antaramu. Lan sampeyan kabeh bakal diklumpukake esuk miturut suku-suku, lan suku sing bakal dituduhake dening Gusti, sampeyan bakal nggawa cedhak miturut klan-klan; lan klan sing bakal dituduhake dening Gusti, sampeyan bakal nggawa cedhak miturut omah; lan omah sing bakal ditampa dening Gusti, sampeyan bakal nggawa cedhak miturut wong lanang. Lan sapa sing bakal dituduhake, bakal diobong ing geni, lan kabeh sing diduweni dheweke; amarga dheweke wis nglanggar prajanjian Gusti, lan wis nindakake pelanggaran ing Israel. Lan Yosua tangi esuk, lan dheweke nggawa maju wong-wong miturut suku-suku; lan suku Yehuda kapilih. Lan digawa maju miturut suku-suku, lan dituduhake suku Zarai. Lan digawa miturut wong lanang, lan dituduhake Akar putrane Zambri putrane Zerah. Lan Yosua ngomong marang Akhar, wènèhana kamulyan dina iki marang Gusti Allah Israel, lan wènèhana pangakuan, lan kandhakna marang aku apa sing wis koklakokaké, lan aja ndhelikaké saka aku. Lan Akar mangsuli marang Yosua, lan ngandika, Satemene aku wis dosa ing ngarsane Pangeran, Allahipun Israel; mangkono lan mangkono aku wis nglakoni. Aku weruh ing rampasan ana jubah kosong warna-warni, lan rong atus syikal perak, lan ilat siji emas sèket syikal, lan sawise mikir bab kuwi mau aku njupuk; lan lah iku didhelikake ing kemahku, lan perak kuwi didhelikake ing ngisor kuwi. Lan Yosua ngirim utusan, lan padha mlayu menyang tarub ing kemah; lan barang-barang iki wis didhelikake ing tarube dheweke, lan dhuwit

perak ana ing ngisor barang-barang mau. Lan padha nggawa metu barang-barang mau saka tarub, lan padha nggawa menyang Yosua lan para pinituwa Israel, lan padha nyelehake barang-barang mau ing ngarsane Pangeran. Lan Yosua njupuk Akhar anake Zerah, lan nggawa dheweke menyang jurang Akhor, lan anak-anak lanang dheweke, lan anak-anak wadon dheweke, lan sapi enom dheweke, lan kewan beban dheweke, lan kabeh wedhus dheweke, lan tarub dheweke, lan kabeh barang duweke dheweke, lan kabeh wong karo dheweke; lan nggawa wong-wong mau menyang Emekakhor. Lan Yosua ngandika marang Akhar, Apa kowe wis nggawa karusakan marang kita? Gusti ngrusak awakmu kanthi tuntas, kaya sing katon ing dina iki. Lan wong-wong Israel kabèh padha nglempari dhèwèké nganggo watu, lan padha nggawé tumpukan watu gedhé kanggo dhèwèké, lan Gusti mandheg saka nesu lan duka. Amarga iki, dheweke jenengake iku Emekachor nganti dina iki.

8

Lan Gusti Allah ngomong marang Yosua, Aja wedi, lan aja ciut atimu. Gawanen kabeh prajurit karo kowe, lan tangia munggaha menyang Ai. Delengen, Aku wis maringi menyang tanganmu raja Ai lan lemahé dhèwèké. Lan kowe bakal nggawe Ai, kaya cara kowe wis nggawe Yeriko, lan rajane; lan rampasan saka kewan-kewan kowe bakal ngrampas kanggo awakmu dhewe; nanging gawe awakmu dhewe penyergapan kanggo kuthane ing

mburi. Lan Yosua tangi lan kabèh wong prajurit kanggo munggah menyang Ai. Yosua milih telung puluh ewu wong lanang sing kuwat ing kekuwatan, lan dheweke ngirim wong-wong mau ing wayah wengi. Lan dhèwèké mréntah marang wong-wong mau, kandha, Kowé-kowé padha ndhelik nunggu ing mburi kutha; aja adoh saka kutha, lan kowé-kowé kabèh kudu siaga. Lan aku lan kabèh wong sing karo aku bakal nyedhaki menyang kutha; lan bakal dadi nalika wong-wong sing manggon ing Ai metu kanggo nemoni kita, kaya sing wis tau kedadeyan sadurungé, lan kita bakal mlayu saka ngarepe wong-wong mau. Lan nalika wong-wong mau metu ngetutake kita, kita bakal narik wong-wong mau saka kutha; lan wong-wong mau bakal ngomong, Wong-wong iki mlayu saka ngarepe kita, kaya cara sing sadurunge. Sampeyan bakal tangi saka penyergapan, lan sampeyan bakal mlaku menyang kutha. Miturut tembung iki, sampeyan bakal nindakake; lah, aku wis mrentah sampeyan. Lan Yosua ngutus wong-wong mau, lan wong-wong mau padha lunga menyang papan kanggo nyergap, lan padha lenggah ing antarane Betel lan Ai, saka sisih segara Ai. Lan Yosua wis tangi esuk-esuk ing wayah esuk, dheweke ngunjungi wong-wong; lan dheweke lan para pinisepuh padha munggah ing ngarepe wong-wong menyang Ai. Lan kabèh wong prajurit karo dhèwèké padha munggah; lan mlaku padha teka ing ngarepe kutha saka wétan. Lan prajurit sing ndhelik saka kutha saka segara. Lan kedaden nalika raja Gai weruh, enggal lan metu menyang papasan karo wong-wong mau kanthi lurus menyang perang, dheweke lan kabeh wong sing karo dheweke. Lan dheweke ora ngerti yen prajurit sing ndhelik kanggo

dheweke ana ing mburi kutha. Lan dheweke weruh, lan Yosua lan Israel mundur saka ngarepe wong-wong mau. Lan padha ngoyak mburi anak-anake Israel; lan dheweke padha mundur saka kutha. Ora ana wong siji sing ditinggal ing Gai, sing ora ngoyak mburi Israel; lan dheweke ninggalake kutha kanthi mbukak, lan dheweke ngoyak mburi Israel. Lan Gusti ngomong marang Yosua, Unjukna tanganmu nganggo tumbak sing ana ing tanganmu menyang kutha, amarga Aku wis nyerahake dheweke menyang tanganmu; lan pasukan penyergap bakal tangi kanthi cepet saka panggonane dheweke. Lan Yosua mbanjurake tangane karo tombak marang kutha; lan pasukan penyergap padha tangi kanthi cepet saka panggonan wong-wong mau; lan padha metu nalika dheweke mbanjurake tangan, lan padha mlebu kutha, lan padha ngrebut kutha kuwi; lan kanthi cepet padha ngobong kutha kuwi nganggo geni. Lan wong-wong sing manggon ing Gai noleh menyang mburine dheweke, lan padha weruh kumelun munggah saka kutha menyang swarga; lan ora duwe papan maneh kanggo mlayu ing kene utawa ing kono. Lan Yosua lan kabèh Israel weruh, yèn pasukan penyergap wis ngrebut kutha, lan yèn kumelun saka kutha wis munggah menyang langit; lan banjur malik, padha nyerang wong-wong saka Ai. Lan wong-wong iki padha metu saka kutha menyang panemuan, lan padha ana ing antarane kemah, wong-wong iki saka kono lan wong-wong iki saka kono, lan padha nyerang wong-wong mau nganti ora ana sing ditinggalake saka wong-wong mau, sing selamat lan sing lolos. Lan raja saka Gai padha nyekel urip, lan padha nggawa dheweke menyang Yosua. Lan nalika para putra Israel wis mandheg matèni kabèh wong sing

ana ing Ai, lan sing ana ing ara-ara, lan ing gunung ing papan mudhun, ing ngendi dhèwèké ngoyak wong-wong mau saka kono nganti tuntas, lan Yosua bali menyang Ai, lan dhèwèké nyerang kutha mau nganggo pedhang. Lan wong-wong sing tiba ing dina kuwi saka lanang nganti wadon dadi rolas ewu, kabèh sing padha manggon ing Gai. Kajaba barang rampasan sing ana ing kutha, kabèh sing dijarah déning para putra Israel kanggo awaké dhéwé miturut dhawuhé Gusti, kaya cara sing wis dhawuhké Gusti marang Yosua. Lan Yosua ngobong kutha kuwi nganggo geni; dhèwèke nggawé kutha kuwi dadi gundukan sing ora dienggoni nganti ing salawasé nganti dina iki. Lan rajané Gai digantung ing kayu kembar; lan ana ing kayu nganti soré; lan nalika srengéngé surup, Yosua dhawuh, lan wong-wong nurunake awakké saka kayu, lan wong-wong mbuwang iku menyang bolongan; lan wong-wong numpuk watu kanggo dhèwèké, nganti dina iki.

9

Nalika para raja wong Amori sing ana ing sebrang Kali Yordan, sing ana ing dhaerah pegunungan, lan sing ana ing dhaerah dhataran, lan sing ana ing kabeh pesisir segara gedhe, lan sing ana cedhak Gunung Anti-Lebanon, lan wong Het, lan wong Kanaan, lan wong Feris, lan wong Hewi, lan wong Amori, lan wong Girgasi, lan wong Yebus padha krungu, kabeh padha kumpul bebarengan kanggo perang nglawan Yosua lan Israel. Lan wong-wong sing manggon ing Gibeon krungu kabèh sing

wis ditindakake Gusti marang Yeriko lan marang Ai. Lan dheweke nggawe uga tenan dheweke dhewe kanthi licik, lan wis teka dheweke nyediakake sangu kanggo awake dhewe lan nyiapake awake dhewe, lan wis njupuk karung-karung lawas ing pundhake, lan kulit anggur lawas lan rusak wis diikat, lan bolongan saka sandhale, lan sandhale lawas lan wis ditambal ing sikile, lan sandhangane wis lawas ing ndhuwure, lan rotine saka sangu garing lan jamuren lan wis dipangan. Lan wong-wong mau padha teka marang Yosua menyang kemah Israel ing Gilgal, lan padha ngomong marang Yosua lan Israel, saka tanah adoh kita wis teka; lan saiki gawekna perjanjian karo kita. Lan ngomong anak-anake Israel marang wong Horit, Deleng, aja sampeyan manggon ing aku; lan kepiye aku kudu nggawe prajanjian karo sampeyan? Lan padha ngomong marang Yosua, Abdi-abdi sampeyan kita iki. Lan Yosua ngomong marang wong-wong mau, Saka ngendi sampeyan, lan saka ngendi sampeyan wis teka? Lan padha ngomong, Saka tanah adoh banget wis teka abdi-abdi sampeyan ing jeneng Gusti Allah sampeyan; awit wis krungu jenenge dheweke, lan kabeh sing wis digawe ing Mesir, lan kabeh sing wis digawe marang raja-raja wong Amori, sing ana ing sebrang Kali Yordan, marang Sihon raja wong Amori, lan marang Og raja Basan, sing manggon ing Astarot lan ing Edrei. Lan sawise krungu, para pinisepuh kita lan kabeh wong sing manggon ing tanah kita padha ngomong marang kita, kandha, Jupukna sangu kanggo lakumu, lan lumakua kanggo ketemu karo wong-wong mau, lan kandhakna marang wong-wong mau, Kita iki abdine sampeyan, lan saiki gawekna prajanjian karo kita. Roti-roti iki, panas awakdhewe njupuk

dheweke minangka bekal ing dina nalika awakdhewe metu teka marang kowe kabeh; nanging saiki wis garing lan wis dadi jamuren. Lan kulit-kulit anggur iki sing kita isèni nalika isih anyar, lan saiki iki wis pecah; lan sandhangan kita, lan sandhal kita wis dadi lawas amarga lakune dalan sing dawa banget. Lan para panggedhe njupuk saka panganan wong-wong mau, lan ora takon marang Gusti. Lan Yosua nggawe tentrem karo wong-wong mau, lan wong-wong mau nggawe prajanjian kanggo nylametake wong-wong mau; lan para panggedhe saka kumpulan mau sumpah marang wong-wong mau. Lan kedadean sawise telung dina sawise nggawe prajanjian karo wong-wong mau, padha krungu yen wong-wong mau cedhak banget, lan yen wong-wong mau manggon ing antarane dheweke. Lan para putra Israel padha budhal, lan padha teka ing kutha-kuthané dhéwé; dene kutha-kuthané dhéwé iku Gibeon lan Kefira lan Beerot, lan kutha-kutha Iarin. Lan anak-anake Israel ora perang karo wong-wong mau, amarga kabèh panggedhe wis sumpah marang wong-wong mau kanthi jeneng Gusti Allah-é Israel; lan kabèh kumpulan nggrundhel marang para panggedhe. Lan para panggedhe padha ngomong marang kabeh kumpulan, Kita wis sumpah marang wong-wong mau kanthi jeneng Pangeran, Gusti Allah Israel, lan saiki kita ora bakal bisa ndemek wong-wong mau. Iki bakal kita lakoni, nyekel urip wong-wong mau, lan kita bakal njaga wong-wong mau; lan ora bakal ana nesu marang kita amarga sumpah sing wis kita ucapake marang wong-wong mau. Wong-wong mau bakal urip, lan bakal dadi tukang potong kayu lan tukang angkut banyu kanggo kabeh kumpulan, kaya sing wis diomongake para panguwasa marang wong-wong mau.

Lan Yosua nimbali wong-wong mau dadi siji, lan ngomong marang wong-wong mau, Yagene kowe padha ngapusi aku, ngomong, Kita adoh banget saka kowe; nanging kowe iku wong lokal sing manggon ing antarane kita? Lan saiki kowe kabeh dikutuk; ora bakal ilang saka kowe budak, lan ora tukang tebang kayu, lan ora tukang angkut banyu kanggo aku lan kanggo Gusti Allahku. Lan padha mangsuli marang Yosua, ngandika, Wis dikabarake marang awakdewe kabeh sing diwenehake dhawuh Pangeran Gusti Allah sampeyan marang Musa abdine, maringi sampeyan tanah iki, lan numpes awakdewe lan kabeh wong sing manggon ing tanah iku saka ngarsane sampeyan; lan awakdewe wedi banget babagan nyawa awakdewe saka ngarsane sampeyan, lan awakdewe nglakoni prakara iki. Lan saiki lho, awakdewe tundhuk marang kowe; kaya sing nyenengake kowe lan kaya sing katon becik marang kowe, gaweha marang awakdewe. Lan padha nglakoni marang wong-wong mau mangkono; lan Yosua ngluwari wong-wong mau ing dina iku saka tangane anak-anake Israel, lan ora padha mateni wong-wong mau. Lan Yosua netepake wong-wong mau ing dina iku dadi tukang tebang kayu lan tukang angkut banyu kanggo kabeh pakumpulan, lan kanggo misbyah Gusti Allah; mulane wong-wong sing manggon ing Gibeon dadi tukang tebang kayu lan tukang angkut banyu kanggo misbyah Gusti Allah nganti dina saiki, lan menyang panggonan sing bakal dipilih dening Pangeran.

10

Nalika Adonibezek raja Yerusalem krungu yen Yosua wis njupuk Ai, lan wis numpes kabeh iku, kaya cara sing padha gawe marang Yeriko lan rajane, mangkono uga padha gawe marang Ai lan rajane, lan yen wong-wong sing manggon ing Gibeon wis mbelot marang Yosua lan marang Israel, banjur padha wedi banget marang wong-wong mau; amarga dheweke ngerti yen Gibeon iku kutha gedhe, kaya salah siji saka kutha-kutha utama, lan kabeh wong lanang ing kono kuwat. Lan Adonibezek raja Yerusalem ngirim menyang Elam raja Hebron, lan menyang Pidon raja Yarmut, lan menyang Yefta raja Lakis lan menyang Dabein raja Adulam, ngomong, Tekaa, munggaha menyang aku, lan tulungana aku, lan ayo kita perang nglawan Gibeon; amarga dheweke wis mbelot menyang Yosua lan menyang anak-anake Israel. Lan padha munggah limang raja saka wong Yebus, raja Yerusalem, lan raja Hebron, lan raja Yarmut, lan raja Lakhis, lan raja Adulam, wong-wong mau dhewe lan kabeh rakyate wong-wong mau. Lan padha ngepung Gibeon, lan padha ngepung dhèwèke. Lan wong-wong sing manggon ing Gibeon ngirim utusan marang Yosua menyang kemah Israel ing Gilgal, ngomong, Aja sampeyan ngeculake tangan sampeyan saka anak buah sampeyan; munggaha marang kita kanthi cepet, lan tulungi kita, lan wewehana kita; amarga wis padha kumpul marang kita kabeh raja-raja saka wong Amori, sing manggon ing wilayah gunung. Lan Yosua munggah saka Gilgal, dheweke dhewe lan kabeh wong prajurit karo dheweke, kabeh wong sing kuwat ing kekuwatan. Lan Gusti Allah ngomong marang Yosua, Aja wedi karo wong-wong mau, amarga Aku wis nyerahake wong-wong mau menyang tanganmu; ora ana siji-sijia saka

wong-wong mau sing bakal ketinggalan ing ngarepe kowe kabeh. Lan amarga Yosua teka marang wong-wong mau dumadakan, kabèh wengi dhèwèké mlaku saka Gilgal. Lan Gusti Allah nggawe bingung wong-wong mau saka ngarepe anak-anake Israel; lan Gusti Allah ngremuk wong-wong mau kanthi remukan gedhe ing Gibeon; lan padha ngoyak wong-wong mau dalan munggah Beth Horon, lan padha nyabrang wong-wong mau nganti Azeka lan nganti Makeda. Nalika wong-wong mau padha mlayu saka ngarepe para putra Israel ing panurune Horon, Gusti Allah mbuwang watu-watu udan es saka langit marang wong-wong mau nganti tekan Azeka; lan wong-wong sing mati amarga watu-watu udan es mau luwih akeh tinimbang sing dipateni dening para putra Israel nganggo pedhang ing perang. Nalika iku Yosua ngomong marang Pangeran, ing dina nalika Gusti Allah nyerahake wong Amori ing sangisore panguwasa Israel, nalika Panjenengane ngremukake wong-wong mau ing Gibeon, lan wong-wong mau diremukake saka ngarsane para putra Israel; lan Yosua ngandika, srengenge mandega ana ing Gibeon, lan rembulan ana ing lembah Ayalon. Lan mandheg srengéngé lan rembulan, nganti Gusti Allah mbela mungsuh-mungsuhé wong-wong mau; lan mandheg srengéngé ana ing tengah-tengahé langit; ora mlaku menyang kulon nganti rampung sedina. Lan ora tau ana dina kaya mangkono, ora sadurunge lan ora ing tembe, nganti Gusti Allah ngrungokake manungsa, amarga Pangeran perang bebarengan karo Israel. Lan mlayu lima raja iki, lan padha ndhelik neng guwa sing ana ing Makeda. Lan dilapurake marang Yosua karo ngomong, Wis ditemokake lima raja sing didhelikake ing guwa sing ana ing

Makeda. Lan Yosua ngandika, Gulingake watu-watu ing cangkeme guwa, lan angkata wong lanang kanggo njaga watu-watu mau. Sampeyan nanging aja mandheg, ngoyak mburi mungsuh sampeyan, lan rebuten barisan mburi wong-wong mau, lan aja lilakna mlebu menyang kutha-kutha wong-wong mau; amarga Gusti Allah kita wis nyerahake wong-wong mau menyang tangan kita. Lan kedadean nalika Yosua lan kabèh putra Israel mandheg ngethok wong-wong mau kanthi pangethok gedhé banget nganti tekan pungkasan, lan wong-wong sing slamet padha lolos menyang kutha-kutha sing dikuwataké. Lan kabèh wong padha bali menyang Yosua ing Makeda kanthi sehat; lan ora ana wong siji-sijia saka anak-anake Israel sing nggremeng nganggo ilaté. Lan Yosua ngomong, Bukaken guwa kuwi, lan metu-aken limang raja iki saka guwa. Lan padha nggawa metu limang raja saka guwa, raja Yerusalem, lan raja Hebron, lan raja Jerimoth, lan raja Lakhis, lan raja Adulam. Lan sawisé padha nggawa wong-wong mau menyang Yosua, lan Yosua nimbali kabèh Israel, lan para pimpinan perang sing padha mlaku bareng karo dhèwèké, ngomong marang wong-wong mau, majua lan lebokna sikilmu ing gulune wong-wong mau; lan wong-wong mau padha nyedhaki lan padha nglebokaké sikile ing gulune wong-wong mau. Lan Yosua ngomong marang wong-wong mau, Aja wedi marang dheweke, lan aja ciut nyali, dadi wani lan dadi kuwat, amarga mangkono bakal ditindakake Gusti Allah marang kabeh mungsuh sampeyan, sing sampeyan perang nglawan dheweke. Lan Yosua matèni wong-wong mau, lan dhèwèké nggantung wong-wong mau ing limang kayu; lan padha digantung ing kayu-kayu mau

nganti soré. Lan dadi nalika srengéngé ngulon, Yosua mréntah, lan wong-wong padha nurunake dhéwéké saka kayu-kayu, lan wong-wong padha mbuwang dhéwéké menyang guwa, menyang guwa sing padha diungsi ing kono, lan wong-wong padha nggulingake watu-watu ing guwa nganti dina saiki. Lan Makedhah padha dijupuk ing dina kuwi, lan padha dipatèni dhèwèké ing cangkem pedhang, lan padha dirusak kabèh sing ambegan sing ana ing dhèwèké; lan ora ditinggal siji-sijia ing dhèwèké sing dislamètaké lan sing lolos; lan padha nglakoni marang ratu Makedhah, cara sing padha nglakoni marang ratu Yeriko. Lan Yosua lunga lan kabèh Israel karo dhèwèké saka Makeda menyang Libna, lan ngepung Libna. Lan Gusti Allah nyerahake kutha kuwi menyang tangane Israel; lan wong-wong mau padha njupuk kutha kuwi, lan rajane, lan padha mateni kabeh nganggo cangkeme pedhang, lan kabeh sing ambegan ing kono; lan ora ana sing ditinggalake ing kono sing dislameti lan sing lolos; lan padha nglakoni marang rajane, kaya cara sing padha nglakoni marang rajane Yeriko. Lan Yosua lunga lan kabèh Israel karo dhèwèké saka Lebna menyang Lakhis, lan ngepung kutha kuwi, lan nyerang kutha kuwi. Lan Gusti Allah nyerahake Lakhis menyang tangane Israel. Lan dhèwèké njupuk iku ing dina sing kapindho, lan padha matèni iku ing cangkeme pedhang, lan padha ngrusak kabèh iku, cara sing padha nglakoni marang Lebna. Banjur raja Gezer munggah arep nulungi Lakis; lan Yosua ngalahake dheweke nganggo cangkeme pedhang, lan wong-wonge, nganti ora ana sing ditinggalake saka wong-wong mau sing slamet lan sing lolos. Lan Yosua lunga lan kabèh Israel karo dhèwèké saka Lakis menyang Odolam, lan

ngepung kutha kuwi lan ngrebut kutha kuwi. Lan Gusti Allah nyerahake dheweke ing tangane Israel; lan dheweke njupuk dheweke ing dina kuwi, lan dheweke mateni dheweke nganggo cangkeme pedhang, lan kabeh sing ambegan ing kono padha dipateni, kaya sing ditindakake marang Lakhis. Lan Yosua lunga lan kabèh Israel karo dhèwèké menyang Hebron, lan ngepung kutha kuwi. Lan dhèwèké nyerang dhèwèké nganggo cangkemé pedhang, lan kabèh sing ambegan sing ana ing dhèwèké; ora ana sing slamet; kaya sing padha lakokaké marang Adulam, padha numpes dhèwèké, lan kabèh sing ana ing dhèwèké. Lan Yosua bali lan kabèh Israel menyang Debir; lan sawisé ngepung kutha kuwi, dhèwèké-dhèwèké ngrebut kutha kuwi, lan raja kutha kuwi, lan dhusun-dhusun kutha kuwi; lan dhèwèké nyerang kutha kuwi nganggo pedhang, lan dhèwèké-dhèwèké numpes kutha kuwi, lan kabèh sing ambegan ing kutha kuwi; lan dhèwèké-dhèwèké ora ninggal siji-sijia sing slamet; kaya sing ditindakaké marang Hebron lan raja kutha kuwi, mangkono uga ditindakaké marang Debir lan raja kutha kuwi. Lan Yosua nyerang kabèh tanah pegunungan, lan Negeb, lan dataran, lan Asedot, lan raja-rajané; ora ninggalake wong-wong mau sing slamet; lan kabèh sing ambegan urip dirusak kabèh, kaya cara sing diperintahake Pangeran Allah Israel, saka Kades Barnea nganti Gaza kabèh Gosyen nganti Gibeon. Lan kabèh raja-raja wong-wong mau, lan tanah wong-wong mau dipukul Yosua sapisan; amarga Gusti Allah Israel perang bebarengan karo Israel.

11

Nalika Jabis raja Hasor krungu, dhèwèke ngirim marang Jobab raja Maron, lan marang raja Simron, lan marang raja Aksaf, lan marang raja-raja sing ana ing Sidon sing gedhé, menyang wilayah pegunungan lan menyang Araba ngarep Kinerot, lan menyang dataran, lan menyang Penaedar, lan marang wong Kanaan pesisir saka wétan, lan marang wong Amori pesisir, lan wong Het, lan wong Perisi, lan wong Jebus sing ana ing gunung, lan wong Hewi, lan wong sing ana ing ngisor Hermon menyang tanah Mispa. Lan padha metu dheweke lan para rajane karo dheweke, kaya wedhi ing segara cacahe, lan jaran lan kreta akeh banget. Lan padha kumpul kabeh raja-raja iku dhewe, lan padha teka ing panggonan sing padha, lan padha kemah ing banyu Merom kanggo perang nglawan Israel. Lan Gusti Allah ngomong marang Yosua, aja wedi saka raine wong-wong mau, amarga sesuk jam iki aku nyerahake wong-wong mau wis dibubarake ing ngarepe Israel; jaran-jarane wong-wong mau bakal kokpotong urat sikile, lan kereta-keretane wong-wong mau bakal kokobong nganggo geni. Lan Yosua teka lan kabèh wong prajurit marang wong-wong mau ing banyu Merom dumadakan; lan padha nyerang marang wong-wong mau ing wilayah gunung. Lan Gusti Allah nyerahake wong-wong mau dadi taklukane Israel; lan nalika nyerang wong-wong mau, padha ngoyak nganti tekan Sidon sing gedhe, lan nganti tekan Maseron, lan nganti tekan dataran Masokh ing sisih wetan; lan padha numpes wong-wong mau nganti ora ana sing isih slamet.

Lan Yosua nglakoni marang wong-wong mau kaya sing wis dhawuhake Gusti marang dheweke: jaran-jarane wong-wong mau dipenggal urat sikile, lan kereta-kereta perange wong-wong mau diobong nganggo geni. Lan Yosua bali ing wektu kuwi, lan ngrebut Hazor, lan rajane; Hazor biyen nguwasani kabeh kraton iki. Lan padha matèni saben sing ambegan ing kono nganggo pedhang, lan padha numpes kabèh, lan ora ana sing ambegan sing ditinggal ing kono; lan Asor padha obong nganggo geni. Lan kabèh kutha-kutha saka karajan-karajan, lan raja-rajané dijupuk Yosua, lan dipatèni wong-wong mau ing cangkem pedhang; lan dirusak kabèh wong-wong mau, kaya cara sing dhawahaké Musa abdi Pangeran. Nanging kabèh kutha-kutha sing wis dibentengi ora diobong déning Israel; kajaba Hasor waé sing diobong déning Israel, lan kabèh rampasan saka kutha kuwi dirampok kanggo awaké dhéwé déning para putra Israel; nanging kabèh wong-wong mau dirusak kanthi tutug nganggo cangkeme pedhang, nganti dirusak kabèh; ora ninggalaké saka wong-wong mau sawijining barang sing ambegan. Kang cara sing Gusti dhawuh marang Musa abdi kang dadi anake, lan Musa uga dhawuh marang Yosua; lan mangkono Yosua nglakoni, ora nglanggar sawijining bab saka kabeh sing Musa dhawuhake marang dheweke. Lan Yosua njupuk kabèh tanah pegunungan, lan kabèh tanah Negeb, lan kabèh tanah Gosyen, lan dataran, lan sing menyang kulon, lan gunung Israel, lan papan-papan andhap sing cedhak gunung saka gunung Halak, lan sing munggah menyang Seir, lan nganti Baal-Gad, lan dhataran Lebanon ing ngisor gunung Hermon; lan kabèh raja-raja wong-wong mau dhèwèké njupuk, lan matèni, lan matèni.

Lan Yosua perang karo raja-raja iki nganti pirang-pirang dina. Lan ora ana kutha sing ora dijupuk déning Israel; kabèh padha dijupuk ing perang. Amarga saka Gusti Allah dadi nguatake atine wong-wong mau ketemu menyang perang marang Israel, supaya padha dirusak kabeh, supaya ora diwenehi marang wong-wong mau sih-rahmat, nanging supaya padha dirusak kabeh, kaya cara ngandika Gusti Allah marang Musa. Lan Yosua teka ing wektu kuwi, lan dhèwèke numpes kabèh wong Anakim saka wilayah gunung, saka Hebron, lan saka Debir, lan saka Anab, lan saka kabèh Yuda bebarengan karo kutha-kutha wong-wong mau; lan Yosua numpes kabèh wong-wong mau. Ora ana wong Anakim sing ditinggalake saka anak-anake Israel, nanging kajaba ing Gaza, lan ing Gat, lan ing Asdod ditinggalake. Lan Yosua njupuk kabèh tanah, kaya sing dhawuhake Gusti marang Musa; lan Yosua mènèhi wong-wong mau minangka pusaka kanggo Israel miturut pambagèan suku-suku wong-wong mau; lan tanah mandheg diperangan.

12

Lan iki para raja saka tanah, sing dipatèni déning para putra Israèl, lan padha nguwasani tanahe wong-wong mau ing sebrang Kali Yordhan saka wetan srengéngé saka jurang Arnon nganti gunung Hermon, lan kabèh tanah Araba saka wetan. Sihon raja saka wong Amori, sing manggon ing Hesbon, mrentah saka Arnon, sing ana ing lembah miturut bagean saka lembah, lan setengah saka Gilead nganti Yabok, watesé anak-

anaké Amon. Lan Arab nganti segara Chenereth ing sisih wetan, lan nganti segara Arab, segara uyah saka wetan dalan sing miturut Asimoth, saka Teman sing ana ing ngisor Ashdoth Pisgah. Lan Og raja Basan ketinggalan saka para raksasa, sing manggon ing Astarot lan ing Edrei, panguwasa saka gunung Hermon lan saka Saleka, lan kabèh Basan nganti watesé wong Gergesi, lan Maki, lan setengah Gilead watesé Sihon raja Hesbon. Musa sing abdi Gusti lan para putra Israel padha ngalahake wong-wong mau; lan Musa maringi tanah mau minangka pusaka marang Ruben, lan Gad, lan setengah suku Manasye. Lan iki para raja saka wong Amori, sing dipatèni Yosua lan anak-anak Israèl ing sebrang Kali Yordan cedhak segara Baal Gad ing dataran Lebanon, lan nganti gunung Halak sing munggah menyang Seir; lan Yosua mènèhi iku marang suku-suku Israèl kanggo diwarisake miturut undian wong-wong mau, ing gunung, lan ing dataran, lan ing Araba, lan ing Asdot, lan ing ara-ara samun, lan Negeb; wong Het, lan wong Amori, lan wong Kanan, lan wong Perisi, lan wong Hewi, lan wong Yebus. Rajané Yerikho, lan rajané Ai, sing ana cedhak Betel, rajané Yerusalem, rajané Hebron, rajané Yarmut, rajané Lakhis, rajané Elam, rajané Gezer, rajané Debir, rajané Geder, rajané Horma, rajané Ader, rajané Lebna, rajané Adulam, rajané Elat, rajané Tapuah, rajané Hefer, rajané Afek ing Arok, rajané Asom, rajané Simron, rajané Madon, rajané Aksaf, rajané Kades, rajané Yokneam, rajané Dor, rajané Yokneam ing Karmel, rajané Adulam ing Fenneador, rajané Goi ing Galilea, rajané Tirsa; kabèh iki para raja selikur sanga.

13

Lan Yosua wis tuwa wis maju ing dina-dina; lan Gusti ngandika marang Yosua, Kowe wis maju ing dina-dina, lan lemah wis ketinggalan akeh kanggo warisan. Lan iki tanah sing wis ditinggal; wates-watesé wong Filistin, wong Gesir, lan wong Kanaan, saka wilayah sing ora dienggoni sing ana ing ngarepe Mesir nganti wates-watesé Ekron saka sisih kiwa wong-wong Kanaan diétung marang limang satrapi wong Filistin, wong Gaza, lan wong Asdod, lan wong Askelon, lan wong Gat, lan wong Ekron, lan wong Awi, saka Teman lan kabèh tanah Kanaan ing ngarepe Gaza, lan wong-wong Sidon nganti Afek, nganti wates-watesé wong Amori, lan kabèh tanah Galiat wong Filistin, lan kabèh Libanon saka wetan srengéngé saka Gilgal ing ngisoré gunung Hermon nganti lawangé Hamat, kabèh sing manggon ing pegunungan saka Libanon nganti Maseret Memfomaim. Kabèh wong Sidon, aku bakal numpes dhèwèké saka ngarsané Israel; nanging wenèhna iku kanthi undhi marang Israel, kaya sing wis dakparentahké marang kowé. Lan saiki pèrang-pèrangen lemah iki minangka warisan kanggo sanga suku, lan kanggo setengah suku Manasye. Saka Kali Yordhan nganti segara gedhe ing kuloné srengéngé, kowé bakal mènèhi iku; segara gedhe bakal dadi watese. Marang loro suku, lan setengah suku Manasseh, Reuben, lan Gad, Musa wis maringi ing sebrang Kali Yordan; miturut wetan srengenge wis maringi marang dheweke Musa abdi Gusti, saka Aroer, sing ana ing pinggir kali Arnon, lan kutha sing ana ing tengah jurang, lan

kabeh Mishor saka Medeba; Kabeh kutha-kutha Sihon raja wong Amori, sing mrentah ing Heshbon nganti wates-wates anak-anak Amon; Lan Gilead, lan wates-wates Gesir, lan wong Makati, kabeh gunung Hermon, lan kabeh Basan nganti Saleka; Kabeh kerajaan Og ing Basan, sing mrentah ing Astarot lan ing Edrei; dheweke iki ditinggalake saka para raksasa, lan Musa wis ngalahake dheweke, lan numpes dheweke. Lan ora ngrusak kabeh wong Israel marang wong Gesyur, lan wong Maakhat, lan wong Kanan; lan manggon raja Gesyur lan wong Maakhat ing antarane wong Israel nganti dina saiki. Kajaba saka sukune Lewi ora diwenehi warisan; Pangeran Allah Israel, Panjenengane iki warisane wong-wong mau, kaya sing wis diomongake marang wong-wong mau dening Pangeran; lan iki pembagiane, sing wis dibagi dening Musa marang anak-anake Israel ing Araboth Moab ing sebrange Kali Yordan cedhak Yeriko. Lan Musa mènèhi marang sukune Ruben miturut klan-klané wong-wong mau. Lan dadi watesé wong-wong mau saka Aroer, sing ana ing ngarepe jurang Arnon, lan kutha sing ana ing jurang Arnon; lan kabèh Misor, nganti Hesbon, lan kabèh kutha-kutha sing ana ing Misor, lan Dibon, lan Bamot Baal, lan omahé Meelbot, lan Basan, lan Bakedmot, lan Maifaad, lan Karitaim, lan Sebama, lan Serada, lan Sion ing gunung Enab, lan Bet Peor, lan Asedot Fasga, lan Bet Yesimot, lan kabèh kutha-kutha Misor, lan kabèh kratoné Sihon rajané wong Amori, sing wis dituthuk Musa dhèwèké lan para panggedhe Midian, lan Ewi, lan Robek, lan Sur, lan Ur, lan Robe panggedhe rampasan Sion, lan wong-wong sing manggon Sion. Lan Bileam anake Beor sing dukun kuwi dipatèni ing peperangan. Dadi wates-watesé Ruben, Kali

Yordhan watesé; iki warisané anak-anaké Ruben miturut suku-sukuné dhéwé, kutha-kuthané dhéwé lan désa-désané dhéwé. Musa mènèhi marang anak-anak lanang Gad miturut suku-suku wong-wong mau. Lan dadi watesé wong-wong mau Yazer, kabèh kutha Gilead, lan setengah tanahe anak-anake Amon nganti Araba, sing ana ing ngarepe Arad. Lan saka Hesbon nganti Araboth miturut Mizpa, lan Botanim, lan Maan nganti watesé Dibon, lan Enadom lan Othargai lan Bainthanabra lan Sukot lan Shapan lan karajan sing isih ana saka Sihon raja Hesbon; lan Kali Yordan bakal dadi wates nganti bagéan saka segara Kineret ing sabrangé Kali Yordan saka wétan. Iki pusaka anak-anake Gad miturut suku-sukune dheweke lan miturut kutha-kuthane dheweke; miturut suku-sukune dheweke bakal ngulingake gulu ing ngarepe mungsuh-mungsuhe dheweke, amarga wis dadi miturut suku-sukune dheweke kutha-kuthane dheweke, lan omah-omah pedunungan dheweke. Lan Musa mènèhi marang setengah saka suku Manasye miturut klan-klan wong-wong mau. Lan dadi watesé wong-wong mau saka Maan, lan kabèh karajan Basan, lan kabèh karajan Og raja ning Basan, lan kabèh dhusun Yair, sing ana ing Basan, sewidak kutha. Lan setengah saka Gilead, lan ing Astarot, lan ing Edrei, kutha-kutha krajan Og ing Basan, kanggo anak-anak Makhir anak-anak Manasye, lan kanggo setengah anak-anak Makhir anak-anak Manasye, miturut suku-suku wong-wong mau. Iki wong-wong sing Musa wis maringi warisan ing sebrang Kali Yordan ing Araboth Moab, ing sebrang Kali Yordan sing ana ing Yeriko saka wetan.

14

Lan iki wong-wong sing wis nampa warisan anak-anak Israel ing tanah Kanaan, sing Eleazar imam lan Yosua anak Nun lan para panggedhe bapak-bapak suku anak-anak Israel wis mbagiake warisan marang wong-wong mau. Miturut undi-undi padha nampa warisan, kaya cara kang diwenehake dhawuh dening Gusti liwat tangane Yosua marang sanga suku, lan marang setengah suku saka sebrang kali Yordan. Lan wong-wong Lewi ora diwenehi warisan ing antarane wong-wong mau, amarga anak-anake Yusuf ana rong suku Manasye lan Efraim; lan ora diwenehi bagean ing lemah marang wong-wong Lewi, nanging mung kutha-kutha kanggo manggon, lan papan-papan sing dipisahake kanggo kewan-kewane, lan kewan-kewane. Cara sing diperintahake Gusti marang Musa, mangkono anak-anake Israel nindakake, lan padha mbagi lemah. Lan para putra Yuda padha nyedhaki marang Yosua ing Gilgal; lan Kaleb anak saka Yefune wong Kenes ngomong marang dheweke, Kowe ngerti tembung sing diomongake Pangeran marang Musa wong Allah bab aku lan kowe ing Kades Barnea. Patang puluh taun umurku merga nalika Musa, anak saka Gusti Allah, ngutus aku saka Kadesy Barnea kanggo matai-matai tanah; lan aku mangsuli marang dheweke tembung miturut pikirane. Sedulur-sedulurku sing wis munggah bareng karo aku padha ngowahi atine wong akeh, nanging aku ditambahake kanggo ngetutake Gusti Allah-ku. Lan Musa sumpah ing dina kuwi, ngomong, lemah sing kowe injak, bakal dadi warisanmu lan anak-anakmu nganti selawase,

amarga kowe wis setya ngetutake Gusti Allah kita. Lan saiki wis dipakani aku dening Gusti kaya sing diomongake; iki taun kaping patang puluh lan lima, wiwit Gusti ngomong tembung iki marang Musa; lan Israel mlaku ing ara-ara samun; lan saiki lah aku dina iki wolung puluh lan lima taun; Isih aku dina iki kuwat, kaya nalika Musa ngutus aku, mangkono uga kuwat aku saiki metu lan mlebu menyang perang. Lan saiki aku njaluk sampeyan gunung iki, kaya sing diomongake Gusti ing dina kuwi, amarga sampeyan wis krungu tembung iki ing dina kuwi; nanging saiki wong Anakim ana ing kono, kutha-kutha sing dikubengi tembok lan gedhe; mulane yen Gusti karo aku, aku bakal numpes wong-wong mau, kaya cara sing diomongake Gusti marang aku. Lan Yosua mberkahi dheweke, lan menehi Hebron marang Kaleb putrane Yefune putrane Kenas minangka warisan. Mulane iki, Hebron dadi pusaka kanggo Kaleb anake Yefune wong Kenas nganti dina iki, amarga dheweke wis nuruti dhawuhe Gusti Allah Israel. Nanging jeneng Hebron iku sadurungé kutha Argob, kutha induk wong Anakim iki; lan tanah iku mandheg saka perang.

15

Lan dadi wates-watesé suku Yuda miturut klan-klané wong-wong mau saka wates-watesé Idumea saka ara-ara samun Sin nganti Kadesh menyang Kidul. Lan dadi watesé wong-wong mau saka Kidul nganti bagéan Segara Uyah saka gunung cilik sing ngarah menyang Kidul. Lan liwat ngarep munggah-munggahan

Akrabbim, lan ngubengi Sena, lan munggah saka Kidul menyang Kadesh Barnea, lan metu Hezron, lan munggah menyang Addar, lan metu ing sisih kulon Kadesh, lan metu menyang Azmon, lan terus nganti jurang Mesir, lan bakal dadi metu-ne wates-wates ing segara, iki wates-wates-e saka Kidul. Lan wates-wates saka wétan kabèh segara sing asin nganti Kali Yordhan. Lan wates-watesé wong-wong mau saka Lor, lan saka gunungan segara lan saka bagiané kali Yordan. Watesipun munggah ing wates-wates neng Bethaglaam; lan liwat saka Lor neng Betharaba, lan munggah wates-wates neng watu Bohan anake Ruben; Lan munggah wates-wates neng kaping papat saka jurang Akhor, lan mudhun neng Gilgal, sing ana ing ngarep pendakian Adammin, sing ana ing Kidul jurang, lan metu neng banyu saka sumber srengenge; lan bakal dadi metu saka dheweke sumber Rogel; Lan munggah wates-wates menyang jurang Hinom, neng mburi wong Yebus saka Kidul; iki yaiku Yerusalem; lan metu wates-wates neng pucuk gunung, sing ana ing ngarep jurang Hinom menyang segara, sing ana saka bagean tanah Refaim neng lor; Lan metu wates saka pucuk gunung neng sumber banyu Naftho, lan metu menyang gunung Efron; lan bakal nuntun wates menyang Baal; iki yaiku kutha Yarim. Lan watesé bakal ngubengi saka Baal menyang segara, lan bakal ngliwati menyang gunung Asar ing mburi kutha Iarin saka Lor; iki iku Chaslon; lan bakal mudhun menyang kutha srengéngé, lan bakal ngliwati menyang Kidul; Lan watesé metu ing mburi Ekron menyang lor, lan bakal metu wates-watesé menyang Sukot, lan bakal ngliwati wates-watesé menyang Kidul, lan bakal metu menyang Lebna, lan bakal dadi metune wates-watesé

menyang segara; Lan wates-watesé awaké dhéwé saka segara, segara gedhé bakal dadi watesé. Iki wates-wates anak-anak Yuda ing sakubenge miturut suku-suku wong-wong mau. Lan marang Kaleb anake Yefune, dheweke maringi bagean ing tengahe anak-anake Yuda amarga dhawuhe Gusti Allah; lan Yosua maringi dheweke kutha Arba, ibukutha Anak; iki yaiku Hebron. Lan Kaleb putrane Yefune ngrusak kabeh saka kono telung putrane Anak, Sesai lan Talmai lan Ahiman. Lan Kaleb munggah saka kono menyang wong-wong sing manggon ing Debir; lan jenenge Debir iku sadurunge kutha Tulisan. Lan Kaleb ngomong, Sopo sing bakal njupuk lan ngrusak kutha Tulisan lan nguwasani iku, aku bakal menehi dheweke Aksa, anakku wadon, dadi bojone. Lan Otniel anak saka Kenas sedulure Kaleb njupuk dheweke, lan dheweke menehi Aksa putrine dadi bojone. Lan kedaden nalika dheweke metu lan dheweke menehi pitutur marang dheweke, ngomong, Aku bakal njaluk bapakku sawah, lan dheweke bengok-bengok saka kuldi; lan Kaleb ngomong marang dheweke, Apa ana apa karo kowe? Lan dheweke ngomong marang dheweke, Wenehi aku berkah, amarga menyang tanah Negeb kowe wis menehi aku; wenehi aku Bothanis. Lan dheweke menehi dheweke Gonailan sing dhuwur lan Gonailan sing ngisor. Iki warisan saka suku anak-anake Yuda. Dadi kutha-kutha wong-wong mau kutha-kutha menyang suku anak-anak Yuda ing wates-wates Edom ing ara-ara samun, lan Baiseleel, lan Ara, lan Asor, lan Ikam, lan Regma, lan Aruel, lan Kades, lan Asorionain, lan Mainam, lan Balmainan, lan desa-desa wong-wong mau, lan kutha-kutha Aseron, iki Asor, lan Sen, lan Salmaa, lan Molada, lan Seri, lan

Baipalat, lan Kolaseola, lan Bersyeba; lan desa-desa wong-wong mau, lan omah-omah peternakan wong-wong mau, Bala, lan Bakok, lan Asom, lan Elboudad, lan Betel, lan Horma, lan Sekelak, lan Makarim, lan Setennak, lan Labos, lan Sale, lan Eromot; kutha-kutha selikur sanga, lan desa-desa wong-wong mau. Ing dhataran: Ashtaol, lan Raa, lan Assa. Lan Ramen, lan Tano, lan Iluthoth, lan Maiani, lan Iermouth, lan Odollam, lan Membra, lan Saocho, lan Iazeka, lan Sakarim, lan Gadera, lan omah-omah pategalan ing kono; kutha patbelas, lan desa-desa ing kono. Seneh, lan Adasan, lan Migdal Gad, lan Dalad, lan Mizpah, lan Iachareel, lan Basedoth, lan Ideadalea, lan Chabra, lan Maches, lan Maachos, lan Geddor, lan Bagadiel, lan Noman, lan Machedan; kutha nèm welas, lan dhusun-dhusun wong-wong mau; Lebna, lan Ithak, lan Anoch, lan Jana, lan Nasib, lan Keilam, lan Akiezi, lan Kezib, lan Bathesar, lan Ailom; kutha sepuluh, lan dhusun-dhusun wong-wong mau; Ekron, lan dhusun-dhusun kutha kuwi, lan omah-omah tegal wong-wong mau, saka Ekron Gemna; lan kabèh sing ana cedhak Ashdod; lan dhusun-dhusun wong-wong mau, Asiedoth, lan dhusun-dhusun kutha kuwi, lan omah-omah tegal kutha kuwi; Gaza, lan dhusun-dhusun kutha kuwi, lan omah-omah tegal kutha kuwi nganti kali bandhang Mesir, lan segara gedhé misahake. Lan ing tlatah pegunungan Samir, lan Yeter, lan Sokah, lan Renna, lan kutha Huruf-huruf, iki Dabir, lan Anon, lan Es, lan Man, lan Aisam, lan Gosom, lan Khalu, lan Khanna, lan Gelom; kutha sewelas, lan desa-desa wong-wong mau; Airem, lan Remna, lan Soma, lan Yemain, lan Baitakhu, lan Fakua, lan Euma, lan kutha Arbok, iki iku Khebron, lan Soraith; kutha sanga, lan omah-omah

peternakan wong-wong mau; Maor, lan Khermel, lan Ozib, lan Itan, lan Yariel, lan Arikam, lan Zakanaim, lan Gabaa, lan Tamnata; kutha sanga, lan desa-desa wong-wong mau; Ailua, lan Betsur, lan Gedon, lan Magarot, lan Baitanam, lan Tekum; kutha enem, lan desa-desa wong-wong mau; Kariatbaal, iki kutha Yarim, lan Soteba; kutha loro, lan omah-omah peternakan wong-wong mau; lan Badargeis, lan Tarabaam, lan Ainon, lan Aiokhioza, lan Naflazon, lan kutha-kutha Sadon, lan Arkades; kutha pitu, lan desa-desa wong-wong mau. Lan wong Yebus padha manggon ing Yerusalem, lan anak-anake Yuda ora bisa numpes wong-wong mau; lan wong-wong Yebus padha manggon ing Yerusalem nganti dina iki.

16

Lan dadi wates-watesé anak-anaké Yusuf saka Kali Yordhan sing ana ing Yeriko saka wétan; lan bakal munggah saka Yeriko menyang dhaerah pegunungan, sing padang, menyang Betel Lus. Lan bakal metu menyang Betel, lan bakal liwat ing wates-watesé Achatarothi. Lan bakal ngliwati menyang segara menyang wates-wates Aptalim nganti wates-wates Bethoron sing ngisor, lan bakal dadi pungkasane wong-wong mau ing segara. Lan para putra Yusuf padha marisi, yaiku Efraim lan Manasye. Lan dadi watesé anak-anaké Efraim miturut suku-sukuné dhéwé, lan dadi watesé warisané dhéwé saka wétan Atarot lan Erok nganti Bet Horon sing dhuwur, lan Gazara. Lan bakal teka wates-wates menyang segara menyang Ikasmon saka

Lor Panas; bakal ngubengi menyang wetan menyang Tenasa, lan Seles, lan bakal liwat saka wetan menyang Ianoka, lan menyang Mako, lan Atarot, lan desa-desa wong-wong mau; lan bakal teka menyang Yeriko, lan bakal metu menyang Kali Yordan. Lan saka Kuburan bakal mlaku wates-watesé menyang segara menyang Chelkana, lan bakal dadi metu-né wong-wong mau menyang segara, iki warisan suku Efraim miturut kaum-kaum-é wong-wong mau. Lan kutha-kutha sing wis dipisahake kanggo anak-anake Efraim ana ing tengah-tengahe pusaka anak-anake Manasye, kabeh kutha-kutha lan desa-desane. Lan Efraim ora ngrusak wong Kanaan sing manggon ing Gezer; lan wong Kanaan manggon ing Efraim nganti dina iki, nganti Firaun raja Mesir munggah, lan njupuk kutha kuwi, lan ngobong kutha kuwi nganggo geni; lan wong Kanaan, lan wong Feris, lan sing manggon ing Gezer, dipatèni; lan Firaun mènèhi kutha kuwi minangka mas kawin marang putriné.

17

Lan dadi wates-wates saka suku anak-anak Manasye, amarga iki anak sulung kanggo Yusuf, kanggo Makir anak sulung Manasye bapake Gilead, jalaran dheweke wong prajurit, ana ing Gilead lan ana ing Basan. Lan wis dadi kanggo anak-anak lanang Manasseh sing isih ana miturut klan-klan wong-wong mau: kanggo anak-anak lanang Iezi, lan kanggo anak-anak lanang Kelez, lan kanggo anak-anak lanang Ieziel, lan kanggo anak-anak lanang Sikhem, lan kanggo anak-anak lanang Syemarim,

lan kanggo anak-anak lanang Ofer; iki wong lanang miturut klan-klan wong-wong mau. Lan Selofehad putrane Hefer ora duwé anak lanang nanging mung anak wadon; lan iki jeneng-jenengé anak wadoné Selofehad: Mahla, lan Noa, lan Hogla, lan Milka, lan Tirsa. Lan wong-wong wadon mau padha ngadeg ing ngarepé Eleazar sing imam, lan ing ngarepé Yosua, lan ing ngarepé para panggedhe, ngomong, Gusti Allah wis dhawuh lumantar tangané Musa kanggo mènèhi kita warisan ing tengah-tengahé para sedulur lanang kita; lan diwènèhi marang dhèwèké lumantar dhawuhé Pangeran bagean warisan ing antarané para sedulur lanangé bapakné dhèwèké. Lan tiba perangane wong-wong mau saka Anassa, lan dhataran Labek saka tanah Gilead, sing ana ing sebrang kali Jordan; amarga anak-anak wadon saka anak-anak lanang Manasye nampa warisan ing tengah-tengahe sedulur-sedulure; nanging tanah Gilead dadi kanggo anak-anak lanang Manasye sing isih ana. Lan dadi watesé anak-anaké Manasye Delanat, sing ana ing ngarepe anak-anaké Anat, lan mlaku menyang wates-wates menyang Jamin lan Jasib menyang sumber Taftot. Manasseh bakal duwé; lan Tapuah ana ing watesé Manasseh, kanggo anak-anakké Efraim. Lan bakal mudhun wates-watesé menyang jurang Karana menyang Kidul miturut jurang Yariel; wit terebinth kanggo Efraim ing tengah-tengahe kutha Manasye; lan wates-watesé Manasye menyang lor menyang kali banyu; lan bakal dadi panggonan metune segara saka Kidul kanggo Efraim, lan menyang Lor Manasye; lan bakal dadi segara wates kanggo wong-wong mau; lan menyang Aser bakal nyambung menyang Lor, lan kanggo Isakhar saka wetan. Lan bakal ana Manasseh

ing Isakar lan ing Asyer Bet Syean lan desa-desa wong-wong mau, lan wong-wong sing manggon Dor, lan desa-desa kutha mau, lan wong-wong sing manggon Megido, lan desa-desa kutha mau, lan sing katelu saka Nafat, lan desa-desa kutha mau. Lan anak-anake Manasye ora bisa numpes kutha-kutha iki; lan wong Kanan wiwit manggon ing tanah iki. Lan kedadean nalika para putra Israel wis menang, lan padha nggawe wong Kanaan dadi kawula, nanging wong-wong mau ora padha numpes kabeh. Nanging anak-anake Yusuf padha mbantah marang Yosua, ngomong, Yagene sampeyan maringi kita warisan siji, lan bagean sing diukur siji? Aku iku wong akeh, lan Gusti Allah wis mberkahi aku. Lan Yosua ngomong marang wong-wong mau, Yen kowe wong akeh, munggaha menyang alas, lan resikna kanggo awakmu dhewe yen gunung Efraim kuwi ciut kanggo kowe. Lan padha ngomong, Gunung Efraim ora nyenengake kanggo awakke dhewe; lan wong Kanan sing manggon ing kono duwe jaran pilihan lan wesi, ing Bet-San lan ing desa-desane, ing lembah Yizreel. Lan Yosua ngomong marang anak-anake Yusuf, Yen kowe wong akeh lan kowe duwe kekuwatan gedhe, ora bakal dadi kowe warisan siji. Amarga alas bakal dadi kowe, amarga iku alas lan kowe bakal ngresiki dheweke, lan bakal dadi kowe. Lan nalika kowe numpes wong Kanaan, sanajan dheweke duwe jaran pilihan, amarga kowe luwih kuwat tinimbang dheweke.

18

Lan dikumpulake kabeh kumpulan anak-anak Israel menyang Silo, lan padha masang ing kono kemah kesaksian; lan lemah dikuwasani dening wong-wong mau. Lan isih ana anak-anake Israel sing durung tampa warisan, pitung suku. Lan Yosua ngomong marang anak-anake Israel, Nganti kapan kowé bakal lemes kanggo marisi tanah sing wis diwènèhaké Gusti Allah kita? Wenehana saka sampeyan wong telu saka saben suku, lan sawise tangi padha ngliwati tanah iku, lan padha nggambarake iku ing ngarepku, kaya sing bakal perlu kanggo mbagi iku. Lan padha teka marang dhèwèké; lan dhèwèké mbagi marang wong-wong mau dadi pitung bagéan; Yuda bakal madegaké wates kanggo wong-wong mau saka Kidul, lan anak-anaké Yusuf bakal madegaké wates kanggo wong-wong mau saka Lor. Nanging kowé pérangan lemah iku pitu bagéan, lan gawanen mrene marang aku, lan aku bakal ngetokake kowé undi ing ngarsané Gusti Allah kita. Ora ana bagean kanggo anak-anake Lewi ing antarane kowe; amarga imamat Gusti iku bagean dheweke; lan Gad lan Ruben lan setengah suku Manasye wis nampa warisan wong-wong mau ing sebrang Kali Yordan ing sisih wetan, sing wis diwenehake marang wong-wong mau dening Musa abdi Gusti. Lan wong-wong wis tangi banjur padha lunga; lan Yosua mrentah marang wong-wong sing lagi lunga supaya nliti lemah, ngandika, Lungaa lan tlitinen lemah, lan baliya marang aku, lan ing kene aku bakal ngetokake undian kanggo kowe ing ngarsane Pangeran ing Silo. Lan wong-wong mau padha lunga, lan padha nyusuri lemah kuwi, lan padha weruh lemah kuwi, lan padha nulis lemah kuwi miturut kutha-kutha, pitung bagean ing buku, lan padha nggawa menyang Yosua. Lan Yosua mbuwang undi

kanggo wong-wong mau ing Silo ing ngarsané Gusti. Lan metu undian saka suku Benyamin sing kapisan miturut klan-klan wong-wong mau; lan metu wates-wates saka undian wong-wong mau ana ing antarane anak-anak Yuda lan antarane anak-anak Yusuf. Lan dadi watese wong-wong mau saka Lor; saka Kali Yordhan watese bakal munggah miturut mburi Yeriko saka Lor, lan bakal munggah menyang gunung menyang segara, lan bakal dadi panggonane metu Mabdaritis Baithon. Lan bakal ngliwati saka kono wates-wates Luz ing mburi Luz saka Kidul dheweke; iki yaiku Betel; lan bakal mudhun wates-wates Maatarob Orekh menyang wilayah gunung, sing ana ing sisih Kidul Bet Horon sing ngisor. Lan bakal ngliwati wates-wates lan bakal ngliwati menyang bagéan sing madhep ing segara saka Kidul saka gunung menyang ngarepe Bethoron Kidul; lan bakal dadi panggonan metune menyang Kiryat Baal; iki yaiku Kiryat Yearim, kutha anak-anake Yuda; iki yaiku bagéan sing menyang segara. Lan bagéan sing menyang Kidul saka bagéan Kiriat Baal; lan bakal ngliwati wates-wates menyang Gasin, ing sumber banyu Naftho. Lan bakal mudhun wates-wates menyang bagean, iki yaiku miturut ngarepe lembah Sonam, sing ana saka bagean Emek Refaim saka Lor, lan bakal mudhun Gehena menyang mburi wong Yebus saka Kidul; bakal mudhun menyang sumber Rogel; Lan bakal ngliwati menyang sumber Bet Semes; lan bakal ngliwati menyang Galilot, sing ana ing ngarep menyang munggahe Adumin; lan bakal mudhun menyang watu Bohan anak-anake Ruben; lan bakal ngliwati miturut mburine Bet Araba saka Lor, lan bakal mudhun menyang wates-wates menyang mburine segara saka Lor. Lan bakal dadi pungkasané

wates-wates ing punggung gunung segara uyah ing Lor menyang bagéan Kali Yordhan saka Kidul; iki wates-wates saka Kidul. Lan Kali Yordhan bakal dadi wates saka sisih wétan; iki warisané anak-anaké Benyamin, wates-watesé ngubengi miturut suku-sukune. Lan dadi kutha-kutha saka anak-anake Benyamin miturut klan-klan wong-wong mau yaiku Yerikho, lan Betegaio, lan Amekasis, lan Baitabara, lan Sara, lan Besana, lan Aiein, lan Fara, lan Efrata, lan Karafa, lan Kefira, lan Moni, lan Gibea, kutha rolas; lan desa-desa wong-wong mau, Gibeon, lan Rama, lan Beerot, lan Masema, lan Miron, lan Amoke, lan Fira, lan Kafan, lan Nakan, lan Zelekan, lan Tareela, lan Yebus; iki yaiku Yerusalem; lan Gabaot, Yarim, kutha telulas, lan desa-desa wong-wong mau; iki pusaka saka anak-anake Benyamin miturut klan-klan wong-wong mau.

19

Lan metu undi kapindho saka anak-anake Simeon; lan dadi warisane wong-wong mau ana ing tengah-tengahe undi-undi anak-anake Yuda. Lan dadi undian warisané wong-wong mau yaiku Bersyeba, lan Samaa, lan Kaladam, lan Arsola, lan Bola, lan Iason, lan Ertoula, lan Boula, lan Horma, lan Sikelak, lan Bet Makhereb, lan Sarsousin, lan Batharot, lan sawah-sawahé dhéwéké; kutha telulas, lan dhusun-dhusuné dhéwéké. Eremmon, lan Thalcha, lan Jether, lan Asan; kutha papat lan desa-desané dhéwé, ngubengi kutha-kuthané dhéwé nganti Balek, lumaku menyang Bameth ing sisih Kidul; iki warisan saka

suku anak-anaké Simeon miturut klan-klané dhéwé. Saka undian saka Yuda ana warisan suku anak-anaké Simeon, amarga bagéan anak-anaké Yuda dadi luwih gedhé tinimbang bagiané dhéwé; lan anak-anaké Simeon padha marisi ing tengah-tengahé undian dhéwé. Lan metu undi kaping telu kanggo Zebulun miturut suku-suku wong-wong mau; bakal dadi wates-wates warisan wong-wong mau, Esedekgola wates-wates wong-wong mau, segara lan Magelda, lan bakal nyambung menyang Baitharaba menyang jurang, sing ana ing ngarepe Iekman. Lan bali saka Seduk saka sisih ngelawan saka wetan Bet Semes menyang wates-wates Kaselotait, lan bakal ngliwati menyang Dabirot, lan bakal munggah menyang Pangai. Lan saka kono bakal ngubengi saka ngelawan menyang wetan menyang Geber menyang kutha Katasem, lan bakal ngliwati menyang Remona Mataraoza. Lan bakal ngubengi wates-wates menyang Lor menyang Amoth, lan bakal dadi metu-ne wong-wong mau menyang Gaifael, lan Katanath, lan Nabaal, lan Simoon, lan Yeriko, lan Baithman. Iki warisane suku anak-anake Zebulon miturut kaum-kaume, kutha-kutha lan desa-desane. Lan kanggo Isakar metu undi sing kaping papat. Lan dadi watesé wong-wong mau Yazel, lan Kasalot, lan Sunam, lan Agin, lan Siona, lan Reyrot, lan Anakeret, lan Dabiron, lan Kison, lan Rebes, lan Remas, lan Yeon, lan Toman, lan Aimarek, lan Bersafes. Lan bakal nyambungake wates-wates ing Gat Hefer, lan ing Salem menyang segara, lan Bet Semes; lan bakal dadi dheweke pungkasane saka wates-wates yaiku kali Yordan. Iki warisane saka suku anak-anake Isakhar miturut kaum-kaume, kutha-kutha lan desa-desane. Lan metu undi kang kaping lima

kanggo Asyer miturut suku-suku wong-wong mau. Lan dadi watesé wong-wong mau Exeleketh, lan Aleph, lan Baithok, lan Keaph, lan Elimelech, lan Amiel, lan Maasa; lan bakal nyambung karo Karmel ing segara, lan karo Sion, lan Labanath. Lan bakal bali saka wétan srengéngé lan Baitgeneth, lan bakal gabung karo Zebulon lan Ekgai, lan Phtahel miturut Lor, lan bakal mlebu wates Saphthaibethme, lan Inael, lan bakal liwat menyang Chobamasomel, lan Elbon, lan Rahab, lan Ememaon, lan Kanthan nganti Sidon sing gedhé. Lan bakal bali watesé menyang Ramah, lan nganti sumber Masphassat, lan saka wong Tirus; lan bakal bali watesé ing Iasiph, lan bakal dadi pungkasané segara, lan Apoleb, lan Echozob, lan Archob, lan Aphek, lan Raau. Iki warisan saka suku anak-anake Asyer miturut kaum-kaum wong-wonge dheweke, kutha-kutha lan desa-desa wong-wonge dheweke. Lan kanggo Naftali metu undi sing kaping enem. Lan dadi wates-watesé dhéwéké Moolam, lan Mola, lan Besemin, lan Arme, lan Nabok, lan Iephthamai, nganti Dodam; lan dadi dalan-dalan metune Yordhan. Lan bakal bali wates-wates menyang segara ing Aththabor, lan bakal ngliwati saka kono Iakana, lan bakal gabung karo Zebulun saka Kidul, lan Asher bakal gabung miturut segara, lan Kali Jordan saka wetan srengenge. Lan kutha-kutha sing dikubengi tembok saka wong Tirus, Tirus, lan Omathadaketh, lan Kenereth, lan Armaith, lan Arael, lan Hazor, lan Kades, lan Assari, lan sumber Asor, lan Keroe, lan Megalaarim, lan Baiththame, lan Thessamys. Iki warisan saka suku anak-anake Naftali. Lan kanggo Dan metu undian kaping pitu. Lan dadi wates-watesé dhéwéké Sarath, lan Asa, lan kutha-kutha Sammaus, lan Salamin, lan Ammon, lan

Silatha, lan Elon, lan Thamnatha, lan Ekron, lan Alkatha, lan Begethon, lan Gebeelan, lan Azor, lan Banaibakat, lan Gethremmon, lan saka segara Hierakon wates cedhak Joppa. Iki warisan saka suku anak-anake Dan miturut kelompok-kelompoke wong-wong padha, kutha-kuthane padha lan desa-desane padha. Lan anak-anake Dan padha lunga lan padha perang nglawan Lakhis, lan padha ngrebut iku, lan padha nyerang iku nganggo pedhang, lan padha manggon ing kono lan padha nyebut jenenge Lasendan. Lan padha lunga njupuk panggonan lemah miturut watese padha. Lan anak-anake Israel padha maringi bagean marang Yosua anake Nun ing antarane wong-wong mau jalaran dhawuhe Gusti Allah, lan padha maringi dheweke kutha sing dheweke jaluk, Tamnasarakh, sing ana ing gunung Efraim, lan dheweke mbangun kutha, lan dheweke manggon ing kono. Iki pembagian-pembagian sing didadekake warisan dening Eleazar imam, lan Yosua anake Nun, lan para panguwasa saka para bapak ing suku-suku Israel miturut undi ing Silo ing ngarsane Gusti Allah, ing jejere lawang-lawang saka kemah paseksen; lan padha lunga njupuk panguwasane tanah.

20

Lan Pangeran ngomong marang Yosua, ngandika, Ngomonga marang anak-anak Israel, Wènèhana kutha-kutha pangungsèn, sing wis Aku kandhakake marang kowé liwat Musa. Papan pangungsèn kanggo wong sing matèni sing wis nuthuk nyawa

tanpa disengaja; lan kutha-kutha iku bakal dadi papan pangungsèn kanggo kowé, lan wong sing matèni ora bakal mati déning wong sing males getih, nganti dhèwèké ngadeg ing ngarepe pakumpulan kanggo diadili. Lan dhèwèké misahake Kadesh ing Galilea ing gunung Naftali, lan Sikhem ing gunung Efraim, lan kutha Arbok, iki iku Hebron, ing gunung Yuda. Lan ing sebrang Kali Yordan dhèwèké mènèhi Bezer ing ara-ara samun ing dhataran saka suku Ruben, lan Ramot ing Gilead saka suku Gad, lan Golan ing Basan saka suku Manasye. Kutha-kutha iki sing diarani kanggo anak-anaké Israel lan wong manca sing manggon ing antarané wong-wong mau, supaya bisa ngungsi ing kono saben wong sing nyerang nyawa tanpa disengaja, supaya ora mati ing tangané wong sing males getih, nganti dhèwèké ngadeg ing ngarepe kumpulan kanggo diadili.

21

Lan para panggedhe bapa saka anak-anake Lewi padha nyedhaki marang Eleazar imam, lan Yosua anake Nun, lan marang para panggedhe suku saka bapa-bapa saka suku-suku Israel; Lan padha ngomong marang wong-wong mau ing Silo ing tanah Kanaan, ngandika, Gusti wis prentah ing tangane Musa kanggo menehi kita kutha-kutha kanggo manggon, lan papan pangonan kanggo kewan-kewan kita. Lan para putra Israel mènèhi marang wong-wong Lewi nalika warisané amarga dhawuhé Gusti Pangéran kutha-kutha lan pangonan-pangonan kang padha duwé. Lan metu undian kanggo wong Kahat; lan

dadi kanggo anak-anake Harun sing imam sing wong Lewi saka suku Yehuda lan saka suku Simeon lan saka suku Benyamin kanthi undian, kutha telulas. Lan marang anak-anak lanang Kohat sing isih ana saka suku Efraim lan saka suku Dan lan saka setengah suku Manasye kanthi undi, kutha sepuluh. Lan marang anak-anake Gerson saka suku Isakhar lan saka suku Asyer lan saka suku Naftali lan saka setengah suku Manasye ing Basan, kutha telulas. Lan para putra Merari miturut klan-klan dhéwéké saka suku Ruben lan saka suku Gad lan saka suku Zebulon kanthi undi, kutha rolas. Lan para putra Israel mènèhi marang wong-wong Lewi kutha-kutha lan tanah pangonané, kaya cara sing wis dhawuhake Gusti marang Musa, kanthi undi. Lan suku anak-anak Yuda lan suku anak-anak Simeon lan saka suku anak-anak Benyamin mènèhi kutha-kutha iki; lan padha diarani marang anak-anak Harun saka wong Kohat saka anak-anak Lewi, amarga kanggo wong-wong iki dadi undi. Lan dhèwèké mènèhi marang wong-wong mau Kiriat Arba, kutha induk saka Anak; iki yaiku Hebron ing gunung Yuda. Nanging tanah pangonan ing sakubengé lan sawah-sawah kutha lan desa-desa dhèwèké, Yosua mènèhi marang anak-anak lanang Kaleb anak Yefune minangka kepemilikan. Lan marang anak-anake Harun dhèwèke maringi kutha pangungsèn kanggo wong sing matèni, yaiku Hebron, lan papan pangonan sing bebarengan karo kutha kuwi; lan Libna, lan papan pangonan sing cedhak karo kutha kuwi; Lan Aijalon, lan papan pangonan kanggo kutha kuwi; lan Jatir, lan papan pangonan kanggo kutha kuwi; Lan Gat, lan papan pangonan kanggo kutha kuwi; lan Debir, lan papan pangonan kanggo kutha kuwi; Lan Asa, lan papan pangonan

kanggo kutha kuwi; lan Juta, lan papan pangonan kanggo kutha kuwi; lan Bet Semes, lan papan pangonan kanggo kutha kuwi; kutha sanga saka rong suku iki. Lan saka suku Benyamin, Gibeon lan tanah-tanah pangon sing dipisahake kanggo dheweke; lan Geba lan tanah-tanah pangon sing dipisahake kanggo dheweke; lan Anatot lan tanah-tanah pangon sing dipisahake kanggo dheweke; lan Gamala lan tanah-tanah pangon sing dipisahake kanggo dheweke; kutha papat. Kabèh kuthané anak-anake Harun sing dadi imam, ana telulas. Lan kanggo wong-wong anak Kohat wong Lewi sing isih ketinggalan saka anak-anak Kohat, lan dadi kutha para imam dheweke saka suku Efraim; lan dheweke padha menehi marang dheweke kutha papan perlindungan kanggo wong sing mateni, yaiku Sikhem, lan tanah-tanah pangon dheweke; lan Gazara lan tanah-tanah pangon dheweke, lan tanah-tanah pangon dheweke; Lan Bethoron, lan tanah-tanah pangon dheweke; kutha papat. Lan saka suku Dan, Elteké, lan papan pangonan sing dipisahake kanggo dhèwèké; lan Gat-Dan, lan papan pangonan sing dipisahake kanggo dhèwèké; lan Ayalon, lan papan pangonan sing dipisahake kanggo dhèwèké; lan Gat-Rimon, lan papan pangonan sing dipisahake kanggo dhèwèké; kutha papat. Lan saka setengah suku Manasseh, Tanach, lan papan angon sing dipisahake kanggo iku; lan Iebatha, lan papan angon sing dipisahake kanggo iku; kutha loro. Kabèh kutha sepuluh, lan papan pangonan sing dipisahake kanggo kutha-kutha kuwi, kanggo bangsa anak-anak Kohat sing isih ana. Lan marang anak-anaké Gershon sing wong Lewi saka setengah suku Manasseh, kutha-kutha sing dipisahake kanggo wong-wong sing

mateni, yaiku Gaulon ing Basan, lan papan-papan sing dipisahake kanggo kutha kuwi; lan Bosor, lan papan-papan sing dipisahake kanggo kutha kuwi; kutha loro. Lan saka suku Isakhar, Kisyon, lan papan angon sing dipisahake kanggo dheweke; lan Daberath, lan papan angon sing dipisahake kanggo dheweke; Lan Ramoth, lan papan angon sing dipisahake kanggo dheweke; lan Sumber Tulisan, lan papan angon sing dipisahake kanggo dheweke; kutha papat. Lan saka suku Asyer kutha Basela, lan papan pangonan kang wis dipisahake kanggo kutha kuwi; lan kutha Dabon, lan papan pangonan kang wis dipisahake kanggo kutha kuwi; lan Helkat, lan papan pangonan kang wis dipisahake kanggo kutha kuwi; lan kutha Rahab, lan papan pangonan kang wis dipisahake kanggo kutha kuwi; kutha papat. Lan saka suku Naftali, kutha sing dipisahake kanggo wong sing mateni, yaiku Kadesy ing Galilea, lan papan pangonan sing dipisahake kanggo kutha kuwi; lan Nemmat, lan papan pangonan sing dipisahake kanggo kutha kuwi; lan Temon, lan papan pangonan sing dipisahake kanggo kutha kuwi; kutha telu. Kabèh kutha-kutha saka Gerson miturut klan-klané dhéwé, kutha telulas. Lan kanggo wong-wong anak-anake Merari, wong-wong Lewi sing isih ana, saka suku Zebulon: kutha Maan lan tanah pangonan-pangonane, lan kutha Kadesh lan tanah pangonan-pangonane, lan Zila lan tanah pangonan-pangonane, kutha telu. Lan ing sebrang Kali Yordan sing ana ing Yeriko saka suku Ruben, kutha papan perlindungan kanggo wong sing wis mateni, yaiku Bezer ing ara-ara samun; Miso, lan tanah pangonan-e; lan Yazer, lan tanah pangonan-e; lan Dekmon, lan tanah pangonan-e; lan Mefaat, lan tanah

pangonan-e; kutha papat. Lan saka suku Gad, kutha panggonan perlindungan kanggo wong sing wis mateni, lan Ramot ing Gilead, lan tanah pangonan-e, Kamin, lan tanah pangonan-e, lan Hesbon, lan tanah pangonan-e, lan Yazer, lan tanah pangonan-e, kabeh kutha papat. Kabèh kutha-kutha kanggo anak-anak Merari miturut klan-klané sing isih ana saka suku Lewi; lan dadi watesané kutha-kutha rolas. Kabèh kutha-kuthané wong Lewi ing tengah-tengahing duwèké anak-anaké Israèl, patang puluh wolu kutha, lan pangonan-pangonané wong-wong mau ngubengi kutha-kutha iki; kutha lan pangonan-pangonan ngubengi kuthané kabèh kutha-kutha iki; Lan Gusti Allah wis maringi Israèl kabèh lemah sing Panjenengané sumpah bakal maringi bapak-bapak wong-wong mau; lan wong-wong mau wis nduwèni lemah mau, lan wis manggon ing lemah mau. Lan Gusti ngistirahatake dheweke ing sakiwa tengene, kaya sing wis disumpah marang bapak-bapak-e; ora ana wong siji-sijia sing ngadeg ngarep-e saka kabeh mungsuh-e; kabeh mungsuh-e Gusti nyerahake menyang tangan-e. Ora ana sing gagal saka kabèh tembung-tembung sing apik, sing wis diomongake Gusti marang anak-anake Israel; kabèh wis kelakon.

22

Banjur Yosua nimbali anak-anake Ruben, lan anak-anake Gad, lan setengah suku Manasye, lan ngomong marang wong-wong mau, Kowe kabeh wis krungu kabeh sing didhawuhake marang kowe dening Musa abdi Gusti, lan kowe wis manut swarane aku

miturut kabeh sing didhawuhake marang kowe. Ora sampeyan wis ninggalake sedulur-sedulur sampeyan ing dina-dina akeh iki; nganti dina saiki sampeyan wis njaga dhawuh Gusti Allah sampeyan. Saiki Pangeran Gusti Allah kita wis ngistirahatake sedulur-sedulur kita, kaya sing wis diomongake marang wong-wong mau; mula saiki balikna, lumakua menyang omah-omah sampeyan, lan menyang lemah kagungane sampeyan, sing wis diwenehake marang sampeyan dening Musa ing sebrang Kali Yordan. Nanging padha njaga banget nglakoni dhawuh-dhawuh lan angger-angger, sing wis dhawuhake marang kita nglakoni Musa abdi Pangeran; tresna marang Pangeran Allah kita, mlaku kabeh dalan-dalane Panjenengane, njaga dhawuh-dhawuhe Panjenengane, lan nyawiji karo Panjenengane, lan ngabdi marang Panjenengane saka kabeh pikirane sampeyan, lan saka kabeh nyawa sampeyan. Lan Yesus mberkahi wong-wong mau, lan ngutus wong-wong mau; lan wong-wong mau padha lunga menyang omah-omahé dhéwé. Lan marang setengah saka suku Manasye wis maringi Musa ing Basan, lan marang setengah wis maringi Yosua karo sedulur-sedulure ing sebrang Kali Yordan cedhak segara; lan nalika wis ngutus wong-wong mau Yosua menyang omah-omahe wong-wong mau lan wis mberkahi wong-wong mau. Lan kanthi bandha akèh, wong-wong mau padha lunga menyang omah-omahé dhéwé, lan kéwan akèh banget, lan salaka, lan emas, lan wesi, lan sandhangan akèh, padha dibagi rampasan saka mungsuh bebarengan karo sedulur-seduluré dhéwé. Lan para putra Ruben, lan para putra Gad, lan setengah suku Manasye lunga saka para putra Israel ing Silo ing tanah Kanaan menyang Gilead menyang tanah

duweke dheweke sing diwarisake dheweke amarga dhawuhe Gusti ing tangane Musa. Lan padha teka menyang Gilead ing Kali Yordan, sing ana ing tanah Kanaan; lan para putra Ruben, lan para putra Gad, lan setengah suku Manasye padha mbangun mesbah ana ing kono ing Kali Yordan, mesbah gedhe kanggo dideleng. Lan para putra Israel krungu wong-wong padha ngomong, Lho, para putra Ruben, lan para putra Gad, lan setengah suku Manasye wis mbangun mezbah ing wates-wates tanah Kanaan ing Gilead ing Kali Yordan, ing sisih sebrang para putra Israel. Lan padha kumpul kabeh anak-anak Israel menyang Silo, supaya munggah perang nglawan wong-wong mau. Lan para putra Israel padha ngutus marang para putra Ruben lan marang para putra Gad lan marang para putra setengah suku Manasye menyang tanah Gilead, yaiku Pinehas putra Eleazar putra Harun sing imam agung, lan sepuluh panggedhe karo dheweke; panggedhe siji saka omah kulawarga saka kabeh suku Israel; para panggedhe omah kulawarga iku perwira seribuan Israel. Lan padha teka menyang anak-anake Ruben, lan menyang anak-anake Gad, lan menyang setengah suku Manasye menyang tanah Gilead; lan padha ngomong marang wong-wong mau, ngandika, mangkene ngandika kabeh kumpulane Gusti, apa pelanggaran iki sing kowe padha nglakoni neng ngarepe Gusti Allah Israel, bali dina iki saka Gusti, sawise kowe padha mbangun kanggo awakmu dhewe mezbah, supaya dadi wong-wong murtad kowe saka Gusti? Apa ora cilik kanggo kita dosa Peor, amarga kita durung diresiki saka iku nganti dina iki? Lan ana paukuman ana ing pakumpulan Gusti. Lan kowé wis padha nyimpang dina iki saka Gusti; lan bakal dadi yèn

kowé padha lunga dina iki saka Gusti, lan sesuk marang kabèh Israel bakal ana murkané. Lan saiki yen cilik lemah sampeyan saka kepemilikan sampeyan, nyeberanglah menyang lemah kepemilikan Gusti, sing manggon ing kono kemah Gusti, lan sampeyan bakal nampa pusaka ing antarane kita; lan aja dadi pemberontak saka Gusti Allah, lan sampeyan aja lunga saka Gusti, amarga sampeyan mbangun mezbah ing njaba mezbah Gusti Allah kita. Apa ora lho, Akar anake Zerah nglakoni dosa nglanggar babagan barang sing wis dikhususake, lan marang kabeh kumpulane Israel teka nesu? Lan wong iki mati amarga dosane dhewe. Lan para putra Ruben, lan para putra Gad, lan setengah suku Manasye padha mangsuli lan ngomong marang para komandan sewu Israel, ngandika, Gusti Allah, Gusti Allah, Pangeran iku, lan Gusti Allah, Gusti Allah, dheweke dhewe ngerti, lan Israel dheweke dhewe bakal ngerti; yen ing pemberontakan kita wis dosa ing ngarsane Pangeran, aja nganti dheweke ngluwari kita ing dina iki. Lan yen kita wis mbangun misbyah kanggo awake dhewe, supaya mundur saka Gusti Allah kita, supaya ngunggahake kurban kurban-kurban sing diobong kabeh ing dheweke, supaya nggawe kurban kawilujengan ing dheweke, Gusti bakal nggoleki. Nanging amarga ati-ati babagan tembung, kita wis nggawe iki, kanthi ngomong, supaya anak-anakmu aja ngomong sesuk marang anak-anak kita, apa urusanmu karo Gusti Allah kang Duweke Israel? Lan wates-wates wis dilebokake Gusti Yéhuwah ing antarané kita lan kowé yaiku Kali Yardèn, lan ora ana bagéan kanggo kowé ing Gusti Yéhuwah; lan anak-anak kowé bakal nggawé adoh anak-anak kita, supaya ora nyembah Gusti Yéhuwah. Lan kita wis ngomong

nglakoni mangkono, kanggo mbangun mezbah iki dudu jalaran sesaji utawa jalaran kurban, nanging supaya iki dadi paseksi ing antarane kita lan sampeyan, lan ing antarane generasi kita sawise kita, kanggo ngabdi ngabdine Gusti ing ngarsane Panjenengane, ing sesaji kita lan ing kurban kita lan ing kurban kaslametane kita; lan anak-anakmu ora bakal ngomong marang anak-anak kita sesuk, sampeyan ora duwe bagean saka Gusti. Lan kita kandha, yen kedadeyan kapan wae lan padha ngomong marang kita, utawa marang generasi-generasi kita sesuk, lan padha bakal kandha, deloken wujud saka mezbah Pangeran, sing digawe bapak-bapak kita ora kanggo kurban-kurban utawa ora kanggo sesaji-sesaji, nanging iku kesaksian ana ing antarane kowe lan ana ing antarane kita, lan ana ing antarane anak-anak lanang kita. Aja nganti mulane kita bali saka Gusti ing dina saiki mundur saka Gusti, supaya kita mbangun mezbah kanggo kurban-kurban lan kurban-kurban Salamin lan kurban kawilujengan, kajaba mezbah Gusti sing ana ing ngarep kémahé. Lan wis krungu Pinehas imam lan kabeh panggedhe saka kumpulan Israel sing padha ana karo dheweke, tembung-tembung sing wis diomongake anak-anak Ruben lan anak-anak Gad lan setengah suku Manasye, lan iku nyenengake wong-wong mau. Lan Pinehas sing imam ngomong marang anak-anake Ruben lan anak-anake Gad lan setengah suku Manasye, Dina iki kita wis ngerti yen Gusti karo kita, amarga kowe ora nglakoni pelanggaran ing ngarepe Gusti, lan amarga kowe wis nylametake anak-anake Israel saka tangane Gusti. Lan Pinehas imam lan para panggedhe bali saka anak-anake Ruben lan saka anak-anake Gad lan saka setengah suku Manasye saka Gilead

menyang tanah Kanaan marang anak-anake Israel; lan padha mangsuli marang wong-wong mau bab tembung-tembung mau. Lan bab kuwi nyenengake para putra Israel; lan padha ngomong marang para putra Israel, lan padha mberkahi Gusti Allah-ipun para putra Israel; lan padha kandha ora bakal munggah maneh marang wong-wong mau menyang perang kanggo ngrusak tanah para putra Ruben lan para putra Gad lan setengah suku Manasye; lan padha manggon ing tanah kuwi. Lan Yosua maringi jeneng mezbah saka wong Ruben lan wong Gad lan setengah suku Manasye, lan ngomong, Iki paseksi ana ing antarane wong-wong mau, amarga Pangeran Allah iku Gusti Allah wong-wong mau.

23

Lan kedadeyan sawise pirang-pirang dina, sawise Gusti ngentekake Israel saka kabeh mungsuhe sing ana ing sakiwa tengene, lan Yosua wis tuwa, wis maju ing umure. Lan Yosua nimbali kabeh anak-anak Israel lan dewan sesepuh wong-wong mau lan panggedhe-panggedhe wong-wong mau lan hakim-hakim wong-wong mau lan juru tulis-juru tulis wong-wong mau, lan ngomong marang wong-wong mau, aku wis tuwa lan wis maju ing dina-dina; Nanging kowe wis weruh kabeh sing wis ditindakake Gusti Allah kita marang kabeh bangsa-bangsa iki saka ngarepe kita, amarga Gusti Allah kowe sing wis perang kanggo kowe. Deleng, aku wis mbuwang marang kowe bangsa-bangsa sing isih ditinggalake kanggo kowe iki kanthi undi

kanggo suku-suku kowe, saka Kali Yordan kabeh bangsa-bangsa, lan aku wis numpes, lan saka segara gedhe bakal dadi wates ing ngulon srengenge. Gusti Allah kita iki bakal numpes wong-wong mau saka ngarepe kita, nganti wong-wong mau padha sirna; lan bakal ngirim marang wong-wong mau kewan-kewan galak, nganti Panjenengane numpes wong-wong mau lan raja-raja wong-wong mau saka ngarepe kowe, lan kowe bakal marisi tanah wong-wong mau, kaya sing wis diomongake Gusti Allah kita marang kowe. Dadi kuwatlah mula banget njaga lan nglakoni kabeh sing wis ditulis ing kitab hukume Musa, supaya sampeyan ora nyimpang menyang tengen utawa kiwa, supaya sampeyan ora mlebu menyang bangsa-bangsa sing isih ana iki; lan jeneng-jenenge dewa-dewane wong-wong mau ora bakal disebutake ing antarane sampeyan, lan aja ngabdi, lan aja sujud marang wong-wong mau, nanging sampeyan bakal tetep setya marang Gusti Allah kita, kaya sing wis sampeyan lakoni nganti dina iki. Lan Gusti bakal numpes wong-wong mau saka ngarepe sampeyan, bangsa-bangsa gedhe lan kuwat; lan ora ana wong sing ngadeg nglawan ing ngarepe kita nganti dina iki. Siji saka kowe ngoyak sewu, amarga Gusti Allah kita iki perang kanggo kowe, kaya sing wis diomongake marang kita. Lan jaganen awakmu dhewe banget supaya tresna marang Gusti Allah kita. Yen awakmu padha bali lan gabung karo bangsa-bangsa sing isih ana iki sing ana karo awakmu, lan awakmu nindakake perkawinan karo wong-wong mau, lan awakmu campur karo wong-wong mau lan wong-wong mau karo awakmu, mangertia yen Gusti ora bakal nambah numpes bangsa-bangsa iki saka ngarepe awakmu; lan wong-wong mau bakal dadi jebakan

kanggo awakmu, lan dadi bebendhu, lan dadi paku ing tumit awakmu, lan dadi panah ing mripat awakmu, nganti awakmu sirna saka tanah sing apik iki sing wis diwenehake marang awakmu dening Gusti Allah awakmu. Nanging aku bakal lunga adoh ing dalan, kaya kabeh wong ing bumi; lan kowe bakal ngerti ing atimu lan ing jiwamu, amarga ora ana siji tembung tiba saka kabeh tembung-tembung, sing Gusti Allah kita ngomong marang kabeh sing ana hubungane karo kita, ora ana sing gagal saka kabeh iku. Lan bakal dadi kaya cara tekane marang kita kabeh tembung-tembung sing apik, sing diomongake Gusti marang kowe; mangkono uga bakal nggawa Gusti Allah marang kowe kabeh tembung-tembung sing ala nganti Panjenengane numpes kowe saka lemah sing apik iki, sing diwenehake Gusti marang kowe, nalika kowe nglanggar prajanjian Gusti Allah kita, sing dhawuhake marang kita, lan lunga ngabdi marang dewa-dewa liyane lan sujud marang dheweke.

24

Lan Yosua ngumpulake kabeh suku Israel menyang Silo, lan nimbali para pinituwa wong-wong mau lan para juru tulis wong-wong mau lan para hakim wong-wong mau, lan ngadegake wong-wong mau ing ngarsane Gusti Allah. Lan Yosua ngomong marang kabèh wong, mangkene ngandikané Gusti Allah Israèl, ing sèbrang kali para bapakmu padha manggon wiwit dhisik, Terah bapakné Abraham, lan bapakné Nahor, lan

padha ngabdi marang para dewa liyané. Lan Aku njupuk bapakmu Abraham saka sebrang kali, lan Aku nuntun dheweke ing kabeh tanah; lan Aku nambahi wijiné, lan Aku mènèhi dheweke Iskak, lan marang Iskak Yakub lan Esau; lan Aku mènèhi marang Esau gunung Seir kanggo diwarisake marang dheweke; lan Yakub lan anak-anaké mudhun menyang Mesir, lan padha dadi ing kono dadi bangsa gedhe lan akeh lan kuwat; lan wong-wong Mesir nyiksa wong-wong mau. Lan aku nubruk Mesir kanthi tandha-tandha sing tak gawe ing antarane wong-wong mau. Lan sawisé iku dhèwèké nggawa metu bapak-bapak kita saka Mesir, lan kowé padha mlebu menyang segara sing abang; lan wong-wong Mesir padha ngoyak bapak-bapak kita nganggo kreta perang lan jaran menyang segara sing abang. Lan kita padha njerit marang Gusti; lan Panjenengane menehi méga lan pepeteng ing antarane kita lan ing antarane wong-wong Mesir, lan Panjenengane nggawa segara marang wong-wong mau, lan nutupi wong-wong mau; lan mripatmu padha weruh kabèh sing ditindakake Gusti ing tanah Mesir; lan kowé padha ana ing ara-ara samun pirang-pirang dina. Lan dhèwèké mimpin awaké dhéwé menyang tanah wong Amori sing manggon ing sebrang Kali Yordan, lan Gusti Allah nyerahké wong-wong mau menyang tangan awaké dhéwé; lan kowé padha nduwèni tanah wong-wong mau, lan kowé padha numpes wong-wong mau saka ngarepe kowé. Lan Balak putrane Zipor raja Moab wis tangi, lan dheweke nyiapake perang karo Israel, lan sawise ngirim utusan dheweke nimbali Bileam supaya ngipat-ipati kita. Lan Gusti Allah sampeyan ora gelem numpes sampeyan; lan Panjenengane mberkahi kita kanthi

berkah, lan ngluwari kita saka tangane wong-wong mau, lan masrahake wong-wong mau. Lan kowé kabèh nyabrang kali Yordhan, lan kowé kabèh tekan ing Yeriko; lan wong-wong sing manggon ing Yeriko perang marang awaké dhéwé, wong Amori, lan wong Kanan, lan wong Perisi, lan wong Hewi, lan wong Yebus, lan wong Het, lan wong Girgasi; lan Gusti Allah nyerahké dhèwèké kabèh ing tangan awaké dhéwé. Lan Panjenengané ngutus ndhisik saka kowé tawon; lan Panjenengané ngusir wong-wong mau saka ngarsané awaké dhéwé rolas raja wong Amori, ora nganggo pedhangmu lan ora nganggo panah gendewamu. Lan dheweke wis menehi sampeyan lemah sing sampeyan ora nyambut gawe ing lemah kuwi, lan kutha-kutha sing sampeyan ora mbangun, lan sampeyan manggon ing kutha-kutha kuwi, lan kebon anggur lan kebon zaitun sing sampeyan ora nandur, sampeyan bakal mangan. Lan saiki padha wedia marang Gusti, lan padha ngabdia marang Panjenengane kanthi jujur lan kanthi adil, lan padha singkirna dewa-dewa manca, sing para bapak kita padha ngabdi marang wong-wong mau ing sebrang kali lan ing Mesir, lan padha ngabdia marang Gusti. Yen ora seneng kowe padha ngabdi marang Gusti, pilihen kowe dhewe dina iki sapa sing arep kowe abdeni, apa dewa-dewane bapak-bapakmu sing ana ing sebrang kali, apa dewa-dewane wong Amori sing ing ngendi kowe padha manggon ing tanahe, nanging aku lan omahku bakal ngabdi marang Gusti, amarga dheweke suci. Lan wong-wong mau mangsuli ngandika, aja nganti kita ninggalake Gusti kanggo ngabdi marang dewa-dewa liyane. Gusti Allah kita, Dhèwèké iku Allah; Dhèwèké wis nggawa munggah kita lan bapak-bapak kita saka Mesir, lan wis

njaga kita ing kabèh dalan sing kita lakoni ing kono, lan ing kabèh bangsa-bangsa sing kita liwati liwat wong-wong mau. Lan Gusti ngusir wong Amori lan kabeh bangsa sing manggon ing tanah saka ngarsane kita; nanging kita uga bakal ngabdi marang Gusti, amarga Panjenengane iku Gusti Allah kita. Lan Yosua ngomong marang wong-wong, Kowé ora bisa ngabdi marang Gusti, amarga Panjenengané iku Allah sing suci; lan Panjenengané sing cemburu iki ora bakal ngapura dosa-dosamu lan tumindak angkara-murkamu, nalika kowé ninggalake Gusti lan ngabdi marang dewa-dewa liyane; lan Panjenengané bakal teka gawe cilaka kowé lan bakal ngrusak kowé, minangka gantine saka kabecikan sing wis ditindakake marang kowé. Lan wong-wong mau ngomong marang Yosua, Ora, nanging kita bakal ngabdi marang Gusti. Lan Yosua ngomong marang wong-wong, Kowé dadi saksi marang awakmu dhéwé, amarga kowé wis milih Gusti kanggo ngabdi marang Panjenengané. Lan saiki singkirna dewa-dewa manca sing ana ing kowe, lan luruskna atimu marang Gusti Allah Israel. Lan wong-wong ngomong marang Yosua, Gusti kita bakal ngabdi lan swarane Panjenengane bakal kita rungokake. Lan Yosua nggawe prajanjian marang wong akeh ing dina iku, lan menehi dheweke angger-angger lan pangadilan ing Silo ing ngarepe kémahé Gusti Allah Israel. Lan dhèwèké nulis tembung-tembung iki menyang buku angger-anggeré Gusti Allah; lan dhèwèké njupuk watu gedhé, lan Yosua ngadegaké kuwi ing ngisor wit terebinth ing ngarepe Pangeran. Lan ngandika Yosua marang wong akeh, lah watu iki bakal ana ing antarane kowe dadi paseksi, amarga dheweke wis krungu kabeh perkara sing diomongake marang

dheweke dening Gusti; amarga Panjenengane wis ngomong marang kowe dina iki, lan iki bakal ana ing antarane kowe dadi paseksi ing dina-dina pungkasan, nalika kowe bakal ngapusi marang Gusti Allah kawula. Lan Yosua ngutus wong-wong, lan padha lunga saben wong menyang panggonane dhewe-dhewe. Lan Israel ngabdi marang Gusti kabèh dina-dinané Yosua, lan kabèh dina-dinané para pinituwa sing padha nerusaké wektu sawisé Yosua, lan sing padha weruh kabèh pakaryan Gusti sing wis ditindakaké kanggo Israel. Lan kedadean sawise prekara-prekara mau lan mati Yosua anak Nun, abdi Pangeran, umur satus sepuluh taun. Lan dheweke padha ngubur dheweke ing wates-wates tanah warisan dheweke ing Timnat Serah ing gunung Efraim saka lor gunung Gilead. Lan balung-balung Yusuf digawa munggah dening anak-anak Israel saka Mesir, lan padha ngubur ing Sikhem, ing bagean saka lapangan sing dituku Yakub saka wong-wong Amori sing manggon ing Sikhem seatus wedhus, lan dheweke menehi iku marang Yusuf ing bagean. Lan kedadeyan sawise iku-iku lan Eleazar putrane Harun sing imam agung wis mati, lan dikubur ing Gibea Pinehas putrane, sing diwenehake marang dheweke ing gunung Efraim.